

Институт за јавно здравје на
Република Македонија

ИЗВЕШТАЈ

за реализација на програмските
задачи согласно националната
годишна програма за јавно здравје на
Република Македонија за 2018 година

Скопје, 2019

Институт за јавно здравје на
Република Македонија

ИЗВЕШТАЈ

за реализација на програмските
задачи согласно националната годишна
програма за јавно здравје на Република
Македонија за 2018 година

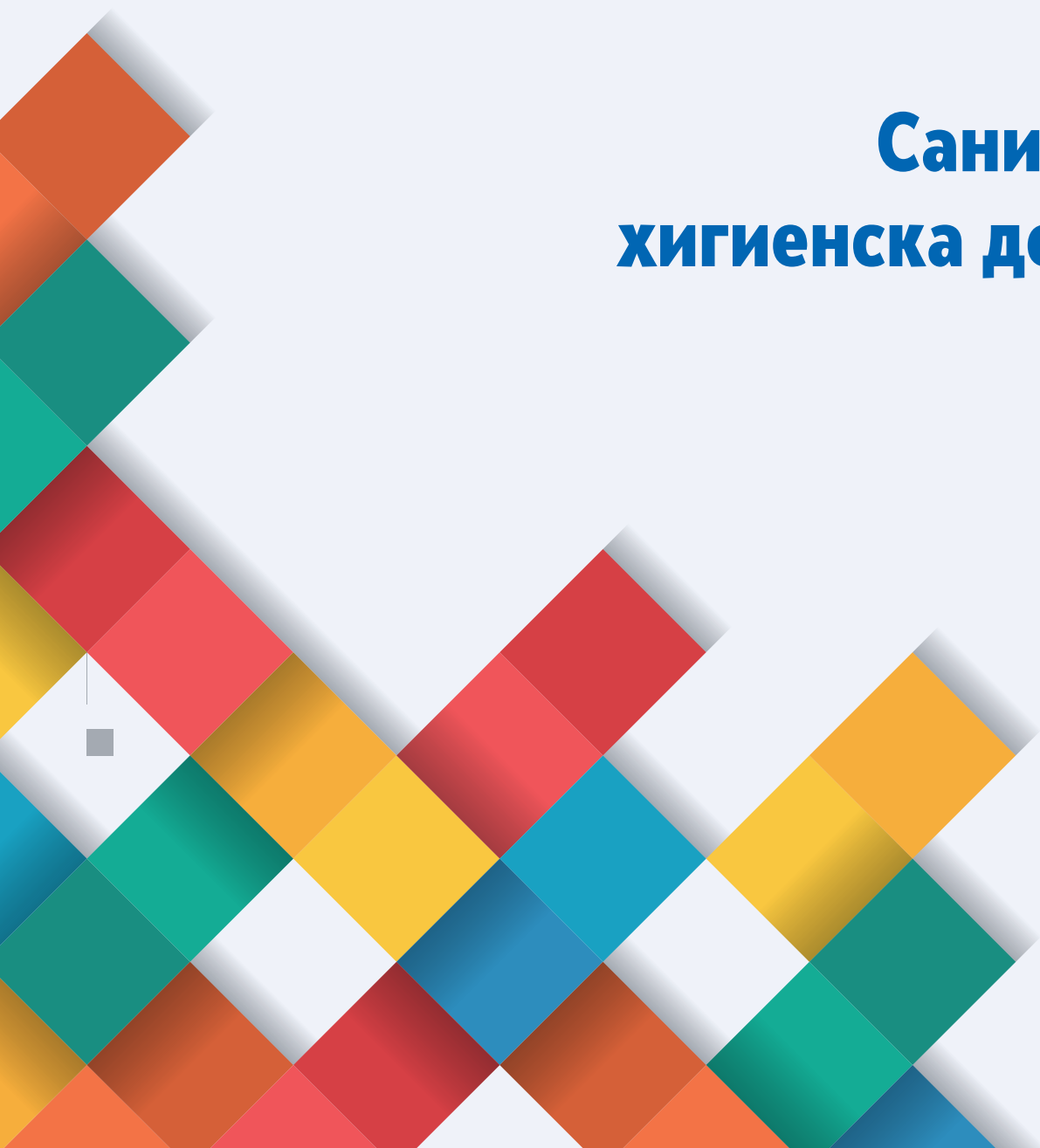
Скопје, 2019

Санитарно хигиенска дејност

Епидемиолошка дејност

Социјално медицинска дејност

Центар за статистичка обработка

Санитарно хигиенска дејност

1. Анализа за проценката на здравствениот ризик од водата за пиење, согласно програмските активности и извршените увиди и анализи спроведени со договор помеѓу Центрите за јавно здравје и организациите за јавно водоснабдување и Извештај за здравствениот ризик и квалитет на површински води во Република Македонија за 2018 година

1.1. Легислативна рамка на делокруг на Центрите за јавно здравје

Центрите за јавно здравје во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2018 година (Службен весник на РМ бр. 16/2018) вршат континуиран мониторинг и евалуација на санитарно-хигиенската состојба на водоснабдувањето на населението, на објектите за водоснабдување и на безбедноста (квалитетот и здравствената исправност) на водите за пиење, како и водите од здравствен аспект за капење и рекреација на териториите кои административно ги покриваат.

Исполнувањето на програмските задачи се одвива преку:

- ◆ вршење санитарно-хигиенски увиди над објектите за водоснабдување, заштитните зони на водозафатите, над извориштата и нивната околина;
- ◆ земање примероци вода за пиење за лабораториска анализа и евалуација на безбедноста на водата за пиење;
- ◆ следење, спроведување и предлагање мерки за обезбеденост на снабдувањето на населението со безбедна вода за пиење.

1.2. Извршени увиди и земени примероци води за пиење кај градските населби во Република Македонија за 2018 година

Анализата на податоците од водоснабдувањето на градските населби покажува дека санитарно-хигиенската состојба на објектите за водоснабдување и здравствената исправност на анализираниите примероци вода за пиење генерално задоволува, односно е во граница на очекуваното, во споредба со претходните години. Со оваа анализа се опфатени 30 градски населби со 1 312 929 жители. Земени се и испитани вкупно 1196 примероци за бактериолошка и физичко-хемиска анализа во лабораториите на Центрите за јавно здравје во обем на т.н. основна анализа (табела бр. 1). Најчеста причина за неисправни наоди во физичко-хемиската анализа се должи на отсуство на резидуален хлор и во помал обем заради зголемена матност. Вкупен број на неисправни примероци според физичко-хемиската анализа се 186 или 15,6%.

Бактериолошка неисправност е констатирана кај 17,9% од испитаните примероци или во апсолутен износ 215 примероци (графикон бр. 1). Неисправните примероци се должат на наод на одредени патогени микроорганизми но **во сировата вода**, не и во водата за пиење која се доставува до крајните потрошувачи која е микробиолошки безбедна за употреба.

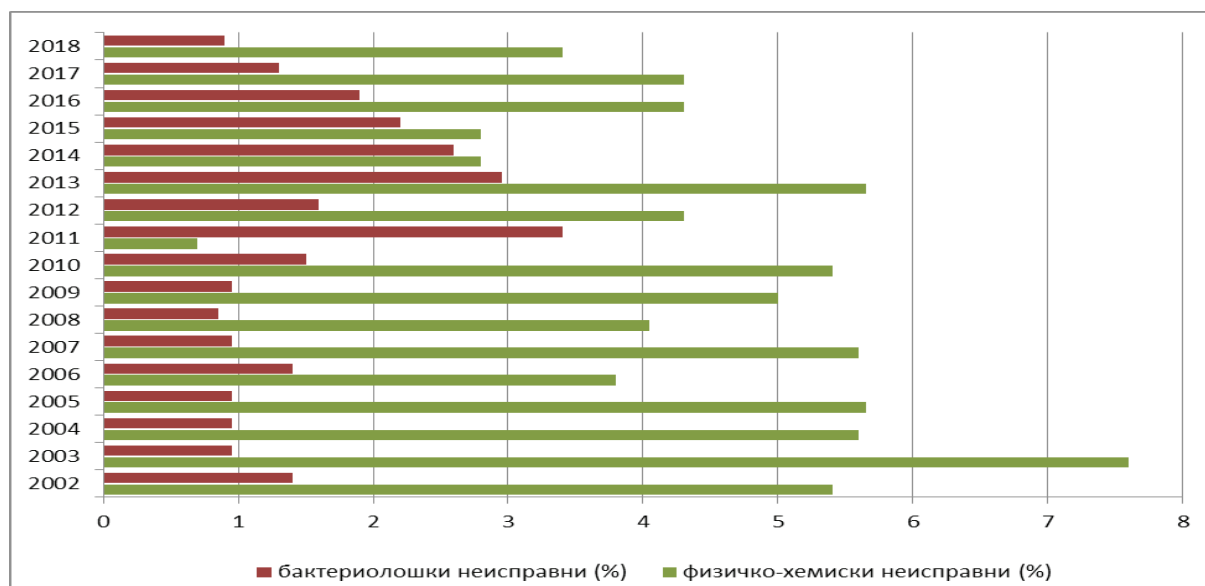
Анализата на резултатите за здравствената исправност на водата за пиење во периодот од 2002-2018 година покажува дека процентот на неисправни примероци според физичко-хемиска анализа се движи од 2,9-7,6%, додека процентот на неисправни

примероци според бактериолошката анализа се движи од 0,8-2,99% (графикон бр. 1). Од графиконот јасно се гледа дека не постојат поголеми варијации и отстапувања во добиените резултати во текот на шеснаесетгодишниот период. Мора да се напомене дека процентот на неисправни примероци во однос на физичко-хемиската анализа главно се должи на отсуство или намалена содржина на резидуален хлор во водата за пиење под пропишаните вредности во Правилникот за безбедност на водата (Сл. весник на РМ бр. 46/08) и Правилникот за барања за безбедност и квалитет на водата за пиење (Сл. весник на РМ бр. 183/18) донесен на 02.10.2018 година, каков што е случајот со Валандово каде неисправни по однос на овој параметар биле 21,4% од испитаните примероци.

Табела бр. 1 Број на увиди и анализирани примероци вода за пиење од градските водоводи во Република Македонија за 2018 година

Република Македонија	Број на:			Број на извршени лабораториски анализи по примероци:					
				Физичко-хемиски анализи			Бактериолошки анализи		
Вкупно:	ЖИТЕЛИ	УВИДИ	ПРИМЕРОЦИ	ВКУПНО	неисправни		ВКУПНО	неисправни	
					број	%		Број	%
	1 312 929	152	1196	1191			1202		

Графикон бр. 1 Структура на здравствената исправност на примероците вода за пиење за период од 2002-2018 година

Извор: ИЈЗ РМ. 2018

Како што беше погоре напоменато, највисок процент на **неисправни физичко-хемиски** резултати се регистрирани во **Делчево** каде причина за неусогласеност со законската регулатива е намалената содржина или пак комплетно отсуство на резидуален хлор во 36,6% од испитаните примероци и зголемена потрошувачка на $KMnO_4$, потоа Гостивар (25,9% од примероците во однос на зголемена матност и зголемена содржина на железо), и Валандово (21,4%) заради намалена содржина или пак комплетно отсуство на резидуален хлор.

Највисок процент на **неисправни бактериолошки примероци** се регистрирани во **Ресен** (9,7%), Старо Нагоричане (7,2%) и Гостивар (5,6%) главно заради зголемен колиформни бактерии од фекално потекло во 100 мл, број на колонии на 22°C и 37°C како и наод на

Escherichia coli во примероците сива вода, додека хлорираната вода од водоводната мрежа била 100% исправна.

За сите неисправни примероци вода за пиење редовно се известувани Агенцијата за храна и ветеринарство, Центарот за управување со кризи, Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Секторот за примарна и превентивна здравствена заштита при Министерството за здравство.

1.3. Реализирани увиди и примероци вода за пиење кај селските населени места во Република Македонија за 2018 година

На табела бр. 2 е прикажана дистрибуцијата на извршените анализи на примероци вода за пиење во селските населби во Република Македонија за 2018 година. Податоците за водоснабдување на селските населби се селектирани во однос на тоа дали се приклучени на градските водоводи, села кои се снабдуваат од сопствен водовод и села кои се снабдуваат од локални објекти (бунари, пумпи, селски чешми, кладенци, сл).

Од евалуацијата на податоците од извештаите на Центрите за јавно здравје за 2018 година се констатира следнава состојба (Табела 2):

Табела бр. 2 Број на примероци и увиди кај селските населените места во РМ за 2018 година

ВИД НА ОБЈЕКТИ	Број на:				Број на извршени лабораториски анализи по примероци:					
					Физичко-хемиски анализи			Бактериолошки анализи		
	села	жители	увиди	примероци	вкупно	неисправни		вкупно	неисправни	
						број	%		Број	%
Села на градски водовод	276	217832	118	1556	1547	336	21,7	1556	175	11,2
Села со сопствен водовод	851	439058	544	4373	4545	1226	26,97	4557	1598	35,07
Села со други видови објекти	319	60018	119	1233	1226	259	21,13	1232	587	47,65
ВКУПНО	1446	716908	781	7162	7318	1821		7345	2360	

- ♦ *села приклучени на градскиите водоводни системи* околу 217 832 жители. Извршени се 118 санитарно-хигиенски увиди и земени се вкупно 1556 примероци. Во однос на физичко-хемиската исправност констатирани се 21,7% неисправни примероци од вкупно анализирани 1547 примероци вода, главно заради, отсуство или намалена содржина на резидуален хлор во водата за пиење, зголемена матност или зголемена потрошувачка на $KMnO_4$ (регистрирано е влошување во однос на 11,2% во 2017 година), додека од анализираниите 1556 примероци вода во однос на бактериолошките параметри, неисправни се 11,2% од вкупниот број примероци (регистрирано е влошување во однос на 8,7% во 2017 година).
- ♦ 439058 жители се снабдуваат со вода за пиење од **водоводи во селските населби кои користат сопствено извориште** и самите стопанисуваат со објектите. Во тие села се извршени вкупно 544 санитарно-хигиенски увиди и земени се вкупно 4373 примероци вода за пиење. Од вкупниот број анализирани примероци (4545), во однос на физичко-хемиски параметри биле неисправни 1226 примероци или 26,97%, главно заради намален или отсуство на резидуален хлор, зголемена матност, зголемена содржина на нитрати (Штипско, Валандово, Велес, Свети Николе), поретко и зголемена содржина на железо (Прилеп, Куманово). Микробиолошката анализа покажала дека неисправни се

1598 примероци, или 35,07% од вкупниот број (регистрирано е минимално подобрување во однос на 32,2% во 2017 година).

- ♦ **локалните водоснабдителни објекти** (бунари, пумпи, селски чешми, кладенци) сеуште се во употреба како главен извор на вода за пиење за околу 60018 жители. Во тие села се извршени вкупно 119 увиди и земени се 1226 примероци вода за пиење за физичко-хемиска анализа, од кои 259 или 21,13% се неисправни во однос на физичко-хемиски параметри, а најмногу заради зголемена матност и зголемена содржина на нитрати (Св. Николе, Пробиштип, Кумановско) (регистрирано е минимално зголемување во однос на 19,2% во 2017 година). Од земените 1232 примероци вода за анализа на бактериолошката исправност се утврди дека 587 примероци не одговараат на нормативите, или 47,65% од анализираниите примероци (регистрирано е минимално зголемување во однос на 45,6% во 2017 година). Всушност, овој начин на водоснабдување е епидемиолошки несигурен поради високиот процент на бактериолошки загадени води за пиење.

Во сегментот на водоснабдувањето со здравствено исправна вода за пиење во континуитет се провлекуваат пропустите од типот на недефинирани заштитни зони околу извориштата на вода за пиење, непостоење на соодветна опрема за пречистување и дезинфекција на водата и несоодветно стручно одржување. Дадени се препораки до општините кои стопанисуваат со објектите за водоснабдување да се врши одржување на каптажите, резервоарите и водоводната мрежа, како и континуирана дезинфекција на водата за пиење. Затоа постои висок процент на бактериолошки неисправни примероци кај локалните водоснабдителни објекти (47,65%).

За сите неисправни примероци вода за пиење редовно е известувана Агенцијата за храна и ветеринарство, Центарот за управување со кризи, Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Секторот за примарна и превентивна здравствена заштита при Министерството за здравство. Започнато е со функционирање на **Јавно-здравствените совети** во повеќето општини во Република Македонија при што една од целите за подобрување на пристапот на население до безбедна вода за пиење и намалување на процентот на неисправни примероци вода од бактериолошки аспект е воведување на редовна дезинфекција (хлорирање) на водата во водоводите во селските населби. Акцентот се става на селата кои користат сопствено извориште, но исто така и на селата со чиј водоснабдителен објект стопанисува ЈКП. Извештај за состојбата со водоснабдувањето со предлог-мерки за подобрување на истата, се доставува и до локалната самоуправа.

1.4. Следење на квалитетот на површинските води во Република Македонија и проценка на здравствено-еколошкиот ризик

Во текот на 2018 година Центрите за јавно здравје го следеа квалитетот на површинските води во Републиката како програмска активност на Националната програма за јавно здравје на РМ за 2018 година, на места и локалитети каде површинските води се користат за спорт и рекреација, за наводнување во земјоделието, за одгледување на конзумна риба или за спортски риболов, како и на локалитети каде се зафаќаат води за водоснабдување на населението со вода за пиење.

Согласно Правилникот за начинот и мерките на управување со водите за капење¹ Центрите за јавно здравје го толкуваа квалитетот и безбедноста на водите наменети за капење во однос на бактериолошката анализа, а согласно Уредбата за класификација на водите (Службен весник на РМ бр.18/99) во однос на физичко-хемиска анализа.

¹ Правилник за начинот и мерките на управување со водите за капење, техничките критериуми и целите на квалитетот на водата за капење, како и начинот и постапката за информирање на јавноста за резултатите од мониторингот на водата за капење (Сл. весник на РМ бр. 129/16)

Воглавно, одредбите на овој подзаконски акт се применуваат во оцената на квалитетот на површинските води од трите природни езера кои се користат за капење.

Резултатите од анализите на примероци земени од природните езера според Уредбата за класификација и на водите (18/99) се прикажани во табела 3. Според новиот подзаконски акт според кој водата наменета за капење се класифицира според два микробиолошки параметри (цревни ентерококи и *Escherichia coli*), водата од трите природни езера е оценета како **одлична**.

Табела бр. 3 Резултати од извршени увиди и анализирани примероци од природните езера во Република Македонија во 2018 година

ПРИРОДНО ЕЗЕРО	увиди	примероци	Физичко-хемиска анализа		Бактериолошка анализа	
			вкупно	класа	вкупно	класа
Охридско Езеро	39	114	114	103-I, 8-II, 1-III, 1-V	114	одлична состојба
Преспанско Езеро	24	42	42	42-II	42	одлична состојба
Дојранско Езеро	2	8	8	III, IV матност, сув остаток на испарување, амонијак	8	одлична состојба
ВКУПНО	65	164	164		164	

Иако состојбата на површинските води од природните езера е оценета како **одлична** во однос на микробиолошките индикатори, сепак останува обврската на општествените механизми кои се одговорни за просторното планирање, за здравствено-еколошката заштита и заштитата на биодиверзитетот на водното богатство на Републиката. Останува да се реализираат одредбите на постојните закони, а особено на Законот за водите, за заштита на животната средина и природата, за здравствената заштита, за заштитата на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро. Преточено во реалноста, тоа би значело да се обезбедат средства за изградба и функционирање на системи за пречистување на комуналните, индустриските и атмосферските (од атмосферската канализација на населбите) отпадни води.

Од табелата се гледа дека се уште е висок процентот на прегледани примероци кои не одговараат на класата која е пропишана со Уредбата за категоризација на водите² во однос на физичко-хемиските индикатори. Главна причина секако е во тоа што освен изградените колектори и пречистителни станици на урбанизираните зони на Охридското, Преспанското (прва фаза) и Дојранското Езеро (не секогаш во функција во однос на капацитетот), Берово, Дебарца, Горче Петров, н.Илинден, Карбинци, Лозово, Македонски Брод, Св. Николе, Куманово, Кичево, Прилеп, Радовиш, Струмица, Гевгелија и Чучер Сандево во ниту еден друг град не постои пречистување на комуналните отпадни води кои се испуштаат во реципиентите - реките Вардар, Струмешница и Црн Дрим со своите притоки. 1/3 од урбаните отпадни води се пречистуваат во 2018 година. Некои индустриски капацитети и населени места (Свети Николе, с. Бојане, с. Радушa, с. Рашче) имаат пречистителни станици, но нема употребливи податоци за функционирањето и ефикасноста на нивното работење. Во фаза на проектирање и изградба се пречистителните станици за комунални отпадни води во Битола и Скопје.

² Уредба за категоризација на водите (Службен весник на РМ бр. 18/99).

Табела бр. 4 Мониторинг на квалитет на водата од вештачките езера (акумулации) во РМ за 2018 година

Езеро/Акмулација	увиди	вк. број на примероци	Физичко-хемиска анализа		Бактериолошка анализа	
			вкупно	класа	Вкупно	класа
Младост -Велес немаат доставено податоци	0	0	0	0	0	0
Акмулација Лисиче	0	12	12	I, II, III	12	I, II, III
Езеро Младост (2017)	5	11	11	III, IV, V,	11	I, II
Тиквешко Езеро- Кавадарци	2	8	8	6-IV, V	4	
Мавровско Ез.	4	5	5	5-II	5	5-II
Дебарско Ез. (2017)	8	18	18	11-I, 4-II, 2-III	17	10-I, 5-II, 3-III
Вратничко Езеро, Тетово	1	1	1	не е доставен податок	1	не е доставен податок
Стрежево, Битола	4	12	12	5-III, 2-IV	12	7-III
Акмулација Турија, Струмица	1	4	4	II, III-IV нитрити, нитрати, потрошувачка на калиум перманганат	4	I,II,III
Акмулација Водоча, Струмица	1	4	4	I,II,III,IV амонијак, нитрити, нитрати	4	I,III
Акмулација Гратче, Кочани		14	14	II, III	14	III, IV
Акмулација Лошана, Делчево	1	2	2	III	2	III-IV
Акмулација Лошана, Делчево (2017)	1	2	2	III	2	III-IV
Акмулација Ратеве, Берово	1	2	2	I-II	2	I-II
Вкупно	29	95	95		90	

Центрите за јавно здравје вршат редовен мониторинг на квалитетот на водите од вештачките езера (акумулациите) кои се од непосредно значење по здравјето и главно се користат за водоснабдување или рекреација. Според податоците од табела бр. 4 може да се забележи дека водите од акумулациите претежно спаѓаат во I-IV класа во однос на бактериолошките анализи, додека во однос на физичко-хемиските анализи во I-V класа. Потребно е да се продолжи со активностите за заштита од ерозија и од загадување, односно еутрофикација.

Исто така во тек е изготвување на Елаборати за одредување на границите на заштитните зони, заштитните мерки и другите услови, за водите наменети за консумирање од страна на човекот (во 2014 година се изготвени Елаборати за заштитни зони за Демир Капија, Ресен, Радовиш, Прилеп, Струмица - од Акмулацијата „Турија“ и за населените места с. Куклиш, Сачево, Муртино, Свидовица и Банско; во 2015 година за Битола, Велес, Гевгелија и Гостивар, во 2016 година за Желино), бунарите Нерези-Лепенец за ЈП Водовод и канализација Скопје во 2017 година, бунарите во с.Јурумлери за ЈКП „Водовод“, н. Илинден, Скопје во 2017 година, Кавадарци во 2017 година, с.Миравци, с.Смоквица, с. Прдејци и с.Негорци - Гевгелија во 2017 година, Штип во 2018 година, 14 села во Прилеп во 2018 година, Куманово за Митев Мост и дренажен систем Бедиње во 2018 година и Тетово (локалитет Попова Шапка и Големи извори) во 2018 година. Во тек е подготовка на елаборат за изворите Рашче 1 и 2 кои се користат за водоснабдување на населението во Скопје.

Табела бр. 5 Мониторинг на површинските води од здравствено-еколошки аспект во РМ за 2018 година

	увиди	примероци	Физичко-хемиска анализа		Бактериолошка анализа	
			вкупно	класа	вкупно	класа
Вардар, Тетово	5	6	6	4-II,2-III	6	4-II,2-III
Беловишка,Тетово		1	1	1-II	1	1-II
Бистрица, Тетово	3	3	3	2-II,1-III	3	2-II,1-III
Вратничка Река, Тетово (2017)	1	1	1	/	1	/
Боговинска Река, Тетово	1	1	1	1-I	1	1-I
Лешочка Река, Тетово (2017)	1	1	1	I	1	I
Вардар, Гостивар	4	7	7	7-II	7	7-II
Радика, Гостивар	3	3	3	1-I,2-II	3	1-I,2-II
Лакавица, Гостивар	2	2	2	2-II	2	2-II
Вардар, Скопје	/	33	33	26 78,79 % IV,7 21,21 % V	33	26 78,79 % IV,7 21,21 % V
Треска, Скопје	/	17	17	15,88% III,14 82,35 % IV,2 11,76% V	17	15,88% III,14 82,35 % IV,2 11,76% V
Лепенец, Скопје	/	10	10	7 70,00 % IV,3 30,00% V	10	7 70,00 % IV,3 30,00% V
Пчиња, Куманово	0	15	15	14-III, IV ,1-V	15	14-III, IV ,1-V
Крива Река, Куманово	0	4	4	1-II,3-III, IV	4	1-II,3-III, IV
Пчиња, Скопје	/	10	10	6 60,00 %IV, 4 40,00 % V	10	6 60,00 %IV, 4 40,00 % V
Вардар, Велес	1	4	4	I, II, III матност, амонијак, нитрити ,нитрати	4	IV
Вардар, Неготино (2017)	2	4	4	IV-III	5	IV
Вардар, Гевгелија	2	2	2	IV- фосфор, амонијак, в -матност	2	IV, V
Бабуна, Велес	1	3	3	I, II, III, V	3	III
Тополка, Велес	1	1	1		1	
Пена, Тетово	3	4	4	4-II,	4	4-II,
Црна, Кавадарци	1	1	1	IV, V матност и сатурација	1	III
Градска Река, Прилеп	10	20	20	16-IV	20	16-V
Река Струмица	1	11	11	не е доставен податок	11	не е доставен податок
Водочница, Струмица	1	14	14	не е доставен податок	14	не е доставен податок
Оризарска Река, Кочани		2	2	III, IV	2	IV
Кочанска Река		3	3	III	3	III,IV
Зрновска река, Кочани	0	7	7	I, IV	7	I, IV
Злетовица, Кочани (2017)	0	2	2	II-III	2	IV-V
Градецка Река, Виница (2017)	1	2	2	I-IV	2	V
Брегалница, Виница (2017)	1	2	2	I-IV	2	III-IV
Осојница, Виница (2017)	1	2	2	I-IV	2	V
Калиманска Река -Делчево		1	1	III	1	II
Блатешница, Виница (2017)	1	2	2	III-IV	2	IV-V
Пекланска Река, Виница (2017)	0	2	2	III	2	III-IV
Брегалница, Берово		5	5	III-IV	5	III-IV
Брегалница, Делчево (2017)	1	2	2	III	2	IV
Каменичка Река Делчево	0	1	1	II	1	II,III
Црни Дрим, град	0	1	1	1-I, 1-II	1	2-II
Црни Дрим, пред преч. Станица	0	1	1	2-II	1	2-II
Црни Дрим по испуст на пречистителна станица	0	2	2	2-II	2	2-II
Сатеска пре влив во езеро	0	2	2	2-III	2	2-III
Коселска	0	2	2	2-III	2	2-III
Черава немаат доставено податок	0	0	0		0	
Велгошка	0	5	5	3-III, 2-IV	5	3-III, 2-IV
Вкупно	48	224	224		225	

Центрите за јавно здравје вршат редовен мониторинг на квалитетот на површинските води од реките во територијална нивна надлежност според Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2018 година. Од табела 5 може да се забележи дека главно реките се загадени како последица на антропогеното влијание (III-V класа), односно испуштање на непречистени комунални отпадни води од урбаните населени места. Неопходно потребно е да се унапреди квалитетот на површинските води од реките заради потенцијалната опасност од користење на загадени води за наводнување и влегување на опасностите/агенсите во ланецот на исхрана на добитокот и човекот.

1.5. Реализирани увиди и примероци вода за пиење по Центри за јавно здравје за 2018 година кај викенд населби, хотелско-угостителски и туристички објекти, од сопствено извориште

Центрите за јавно здравје помеѓу другите објекти вршат здравствен надзор и над водоснабдувањето во викенд-населбите, во хотелско-угостителски и туристички објекти кои имаат сопствен водоснабдителен објект.

Табела бр. 6 Реализирани увиди и анализирани примероци вода за пиење од локални водоснабдителни системи за викенд населби, хотелско-угостителски и туристички објекти за 2018 година

Град	објекти	увиди	примероци	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	неисправни	% на неисправни	вкупно	неисправни	% на неисправни
Скопје	/	14	26	25	0	0,00	26	2	7,69
Куманово	1	/	/	/	/	/	/	/	/
Општина Старо Нагоричане	1	2	4	4	3	75,0	4	0	0,0
Кратово	1		1	1	0	0,0	1	0	0,0
К. Паланка (општина Ранковц)	2	2	15	15	0	0,0	15	0	0,0
Битола	5	0	11	11	0	0,0	11	0	0,0
Ресен	1	6	7	7	2	28,6	7	0	0,0
Кичево	1	1	2	2	0	0,0	2	1	50,0
Македонски Брод	/		1	1	0	0,0	1	1	100,0
Прилеп			3	3	0	0,0	3	0	0,0
Охрид, Струга, Дебар	7	4	36	36	2	5,6	41	1	2,4
Тетово	1	2	8	8	0	0,0	8	5	62,5
Гостивар	8	2	30	27	5	18,5	30	5	16,7
Пробиштип	4	2	4	4	0	0,0	4	0	0,0
Кочани и Општина Зрновци	2	/	54	27	7	25,9	27	2	7,4
Општина Чешиново		/	2	2	0	0,0	2	0	0,0
Облешево									
Виница	4	0	9	9	0	0,0	9	0	0,0
Берово	10	2	26	26	6	23,1	26	1	3,8
Делчево		/	1	1	0	0,0	1	1	100,0
Велес	4	0	23	23	8	34,8	23	1	4,3
Кавадарци			11	11	0	0,0	11	3	67,3
Неготино	1	0	18	18	0	0,0	18	0	0,0
Гевгелија	2	0	8	8	0	0,0	8	4	50,0
ВКУПНО	55	37	300	269		12,06	278	27	

На табела 6 е прикажан бројот на увиди и анализирани примероци во Центрите во хотелско-угостителски објекти и или викенд населби со сопствени извори за водоснабдување. Опфатени се вкупно 55 објекти, извршени се 37 санитарно-хигиенски увиди, и земени се вкупно 306 примероци вода за пиење при што 12,7% се здравствено неисправни од анализираниите примероци во однос на физичко-хемиска анализа. Бактериолошката анализа покажа дека 7,7% се контаминирани.

Извршените увиди и лабораториските наоди укажуваат на следните состојби:

- ◆ во најголемиот број објекти не се формирани зоните на санитарна заштита околу водозафатите согласно важечкиот Правилник за начинот на определување и одржување на заштитни зони околу изворите на вода за пиење (Сл. весник на СРМ бр. 17/83);
- ◆ во најголем број на овие објекти водата не се дезинфицира, а доколку и се врши вообичаено со хлорни препарати, тоа се врши нерамномерно и нередовно;
- ◆ одржувањето на овие објекти е во надлежност на работната организација која стопанисува со туристичко-угостителските објекти, во голем број на случаи нема соодветни стручни кадри или пак изработено Планови за безбедност на водата. Како резултат на таа состојба произлегуваат бројни санитарно-технички недостатоци на објектите за водоснабдување.

1.6. Реализирани увиди и анализирани примероци вода за пиење од локални водоснабдителни објекти за работни организации

Опфатени се вкупно 165 објекти од кои најголем дел припаѓаат на прехранбената индустрија. Испитани се вкупно 900 примероци вода од овие објекти и извршени се 54 теренски увиди. Бројот на неисправни примероци кај физичко-хемиските анализи изнесува 96 или 11,3% од вкупно анализираниите примероци (регистравано е подобрување во однос на 15% во 2017 година), додека бактериолошка контаминација е утврдена се кај 131, односно 15,3% од примероците (регистравано е минимално влошување во однос на 15% во 2017 година).

Табела бр. 7 Извршени увиди и анализирани примероци вода за пиење од работни организации кои имаат сопствено извориште и се значителни потрошувачи на вода во 2018 година

Град	објекти	увиди	примероци	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	неисправни	% неисправни	вкупно	неисправни	% неисправни
Скопје	/	61	94	85	13	15,29	94	42	44,68
Куманово	/	1	4	4	1	25	4	2	50
Битола	10	0	8	8	0	0,0	8	0	0,0
Ресен	1	2	2	2	0	0,0	2	1	50,0
Кичево	1	2	13	13	4	30,8	13	1	7,7
Прилеп	2	2	97	97	5	5,0	91	18	19,0
Крушево	/	/	1	1	0	0,0	1	1	100,0
Охрид, Струга, Дебар-	4	4	20	20	3	15,0	21	4	19,0
Гостивар	5		13	13	2	15,4	13	0	0,0
Штип	1	1	52	52	7	13,5	52	0	0,0
Радовиш	1	1	12	12	12	100,0	12	0	0,0
Струмица	2	/	/	/	/	/	/	/	/
Кочани и Општина Зрновци	8	/	98	49	1	2,0	49	5	10,2
Општина Чешиново Облешево	7	/	78	78	8	10,3	78	17	21,8
Виница	6	/	16	16	11	68,8	16	12	75,0
Пехчево од 2016 година	1	0	0	0	0	0,0	0	0	0,0
Делчево	4	2	52	47	0	0,0	47	0	0,0
Македонска Каменица	1	1	52	52	8	15,4	52	13	25,0
Пехчево	1	0	/	/	/	/	/	/	/
Велес	19	0	198	198	7	3,5	202	7	3,5
Св. Николе	6	/	/	/	/	/	/	/	/
Кавадарци	7	0	17	17	4	23,5	17	4	23,5
Неготино	6	0	8	8	3	37,5	8	3	37,5
Гевгелија	10	0	21	21	0	0,0	21	0	0,0
Штип		/	52	52	7	13,5	52	0	0,0
ВКУПНО	103	77	908	845	96		853	130	

Според утврдената фактичка состојба од увидите извршени над овие објекти констатирани се најчестите недостатоци:

- ◆ не се формирани зоните на санитарна заштита околу водозафатите согласно важечкиот Правилник за начинот на определување и одржување на заштитни зони околу изворите на вода за пиење (Сл. весник на СРМ бр. 17/83);
- ◆ непостоење на опрема за дезинфекција на водата за пиење, а доколку постои истата нередовно и неправилно се користи;
- ◆ недоволно стручно одржување на водоснабдителните објекти поради недостаток на соодветни квалификувани стручни кадри.

1.7. Извршени увиди и анализирани примероци вода за пиење од објекти/води со посебни својства (природни минерални, лековити и сл.)

На табела бр. 8 е прикажана дејноста на Центрите во здравствениот надзор над објектите кои имаат посебни својства - природни минерални, термални, лековити и сл. Во текот на 2018 година со здравствен надзор беа опфатени 15 објекти, од кои се земени по 114 примероци за физичко-хемиска и 117 примероци за бактериолошка анализа. Во однос на неисправноста кај анализираниите примероци за физичко-хемиска анализа констатирани се 33 неисправни примероци или 28,9% од вкупниот број (регистравано е влошување во однос на 16,1% во 2017 година). Кај бактериолошките анализи неисправни примероци има 10 или 8,5% од вкупниот број (без промена во однос на 8,5% во 2017 година).

Табела бр. 8 Реализирани увиди и анализирани примероци вода со посебни својства (природни минерални, термални, лековити и сл.).

Град	објекти	увиди	при- мероци	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	неис- правни	% на неис- правни	вкупно	неис- правни	% на неис- правни
Скопје	/	9	12	12	4	33,33	12	3	25
Куманово	1	1	23	17	1	5,9	23	1	4,3
Општина Старо Нагоричане	2	/	2	3	3	100,0	3	0	0,0
Кратово	1		2	2	1	50,0	2	0	0,0
Битола	/	0	4	4	1	25,0	1	0	0,0
Ресен	1	3	3	3	3	100,0	3	2	66,7
Кичево	2	2	8	8	4	50,0	8	1	12,5
Тетово	6	6	32	32	6	18,8	32	1	3,1
Штип	1	/	24	24	6	25,0	24	0	0,0
Гевгелија	/	/	2	2	0	0,0	2	1	50,0
Кочани	1	/	/	/	/	/	/	/	/
Виница	1	/	/	/	/	/	/	/	/
ВКУПНО	16	21	112	107	29		110	9	

1.8. Лабораториски анализи на вода за пиење и увиди на локални јавни водоснабдителни објекти вон населените места (чешми, бунари, извори, и др.)

Во текот на 2018 година Центрите извршиле надзор на 153 јавни објекти на водоснабдување од локално значење *вон населени места*, при што се земени и анализирани 1191 примероци вода за физичко-хемиска анализа и 1202 примероци за микробиолошка анализа. Од тој број неисправни физичко-хемиски наоди биле 186 или 15,6% во однос на вкупниот број (регистравано е подобрување во однос на 27,5% во 2017 година), а бактериолошки неисправни наоди биле констатирани кај 215 примероци или 17,9% од вкупниот број (регистравано е за 2,46 пати подобрување во однос на 44,2% во 2017 година), што значи дека во 2018 година помал број од овие објекти се слабо одржувани. При тоа извршени се 152 санитарно-хигиенски увиди за констатација на фактичката состојба и присуството на потенцијални загадувачки објекти.

Табела бр. 9 Здравствена исправност на вода од локални јавни објекти вон населените места (крајпатни-споменични чешми, бунари, извори и др.)

Град	објекти	увиди	при- мерици	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	неис- правни	% неис- правни	вкупно	неис- правни	% неис- правни
Скопје	0	60	200	182	66	36,26	193	106	4,92
Куманово	11	6	27	27	1	3,7	27	3	11,1
Општина Липково	2	2	6	6	1	16,7	6	1	16,7
Кратово	6	1	11	11	0	0,0	11	2	16,7
К. Паланка (општина Ранковци)	3	3	10	10	0	0,0	10	0	0,0
Битола	30	0	33	33	14	42,4	33	30	90,9
Кичево	7	7	27	27	2	7,4	27	19	70,4
Ресен	8	8	6	6	0	0,0	6	2	33,3
Прилеп	/	3	29	29	1	3	29	12	41
Крушево	10	4	42	42	18	42,0	42	19	45,0
Македонски Брод	/	/	2	1	1	100,0	1	1	100,0
Охрид, Струга, Дебар	/	/	5	5	4	80,0	7	4	57,1
Гостивар	30	8		27	1	3,7	30	3	10,0
Радовиш,	/	4	260	260	0	0,0	260	0	0,0
Штип	3	/	12	12	4	25,0	12	6	50,0
Пробиштип	3	/	12	12	0	0,0	12	5	41,7
Струмица	12	16	16	16	2	12,5	16	2	12,5
Општина Босилово		3	3	3	0	0,0	3	2	66,7
Општина Ново Село	1	1	1	1	0	0,0	1	0	0,0
Валандово	4	/	/	/	/	/	/	/	/
Кочани и Општина Зрновци	6	6	44	22	9	40,9	22	7	31,8
о. Чешиново	1	/	/	/	/	/	/	/	/
Виница	1	0	5	5	0	0,0	5	0	0,0
Пехчево	4	2	2	2	0	0,0	2	1	50,0
Македонска Каменица	1	/	6	6	3	50,0	6	4	66,7
Берово	4	2	7	7	3	42,9	7	2	28,6
Делчево		/	16	16	2	12,5	16	?	?
Велес	2		7	7	0	0,0	7	0	0,0
Неготино			392	392	120	30,6	392	76	19,4
Св. Николе	2		4	4	0	0,0	4	4	100,0
Гевгелија	3	0	6	6	0	0,0	6	6	100,0
ВКУПНО	154	136	1191	1177	252		1193	317	

Во текот на 2018 година Центрите извршиле надзор на 66 јавни објекти на водоснабдување од локално значење во населени места, при што се земени и анализирани 333 примероци вода за физичко-хемиска и 345 примероци за микробиолошка анализа. Од тој број неисправни физичко-хемиски наоди биле 30 или 9,01 % во однос на вкупниот број (регистравано е влошување во однос на 15,9% во 2017 година), а бактериолошки неисправни наоди биле констатирани кај 34 примероци или 10,79 % од вкупниот број (регистравано е влошување во однос на 26% во 2017 година), што значи дека повеќето од овие објекти се слабо одржувани. При тоа извршени се 40 санитарно-хигиенски увиди за констатација на фактичката состојба и присуството на потенцијални загадувачки објекти.

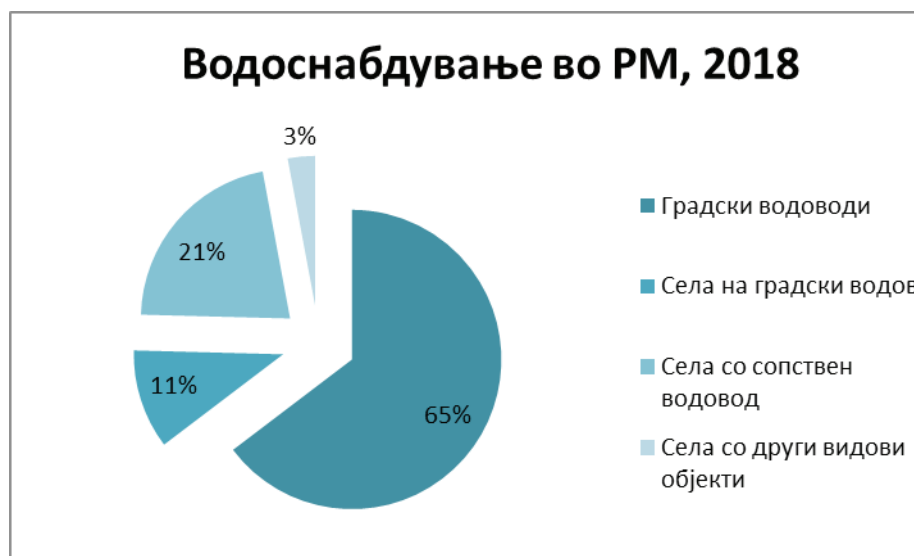
Табела бр. 10 Здравствена исправност на вода од локални јавни објекти во населените места (чешми, бунари, извори и др.)

Град	објекти	увиди	при- мероци	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				вкупно	неис- правни	% на неис- правни	вкупно	неис- правни	% на неис- правни
Битола		0	7	7	0	0,00	7	0	0,00
Куманово	/	/	/	/	/	/	/	/	/
К. Паланка и Општина Ранковци	/	0	0	0	0	0,00	0	0	0,00
Кратово 170 жители	6	5	5	23	2	8,70	24	3	12,50
Ресен	10	20	20	20	9	45,00	20	16	80,00
Кичево	1	2	5	5	0	0,00	5	4	80,00
Прилеп		2	126	121	0	0,00	102	0	0,00
Охрид (Струга, Дебар)		2	56	56	0	0,00	56	0	0,00
Штип	5	7	90	90	8	8,89	90	11	12,22
Кочани	10	/	/	/	/	/	/	/	/
Велес	30	/	/	/	/	/	/	/	/
Св. Николе	3	/	/	/	/	/	/	/	/
Неготино	6	/	/	/	/	/	/	/	/
Струмица	0	/	/	/	/	/	/	/	/
ВКУПНО	71	38	309	322	19		304	34	

2. Здравствена исправност на водата за пиење во Република Македонија

Податоците обезбедени од Центрите за јавно здравје во Републиката за 2018 година укажуваат дека 1 312 929 жители т.е 100% од населението во градските населби (65% од вкупната популација во РМ) и 11% во селските населби се снабдува со вода за пиење од централни водоснабдителни системи, управувани од јавни комунални претпријатија кои ги исполнуваат законските обврски во однос на обезбедување и контрола на здравствената исправност на водата за пиење. Останатите се снабдуваат на следните начини:

- ◆ 1 312 929 жители (65%) се приклучени на градски водоводи.
- ◆ 217832 жители (11%) се приклучени на Села на градски водовод.
- ◆ 439058 жители (21%) се приклучени на Села со сопствен водовод.
- ◆ 60018 жители (3%) се приклучени на Села со други видови објекти.
- ◆ - Извршени се 663 санитарно-хигиенски увиди на јавни водоснабдителни објекти во селските населби (села со сопствен водовод и села со други видови на објекти), анализирани се вкупно 161 примероци вода за физичко-хемиска анализа и за бактериолошка анализа. Од вкупниот број анализирани примероци неисправни биле 12,81% во однос на физичко-хемиската анализа (регистрирано е подобрување во однос на 27% во 2017 година), како и 10,87% во однос на микробиолошката анализа (регистрирано е подобрување во однос на 28,6% во 2017 година).

Извор: ИЈЗРМ, 2018

Со изготвувањето на републичкиот компјутерски програм (1996 година) за издавање на лабораториски наоди (РКП), од извршени анализи на примероци вода за пиење (физичко-хемиски и бактериолошки), согласно методологијата за примена на матични броеви во компјутерскиот систем во Центрите за јавно здравје е создадена основа за целосна здравствена евиденција на објектите за водоснабдување со вода за пиење кои се под здравствен надзор - за територијата на целата Република. Со РКП се опфатени примероците во обем за следните видови анализи: основни, периодични и студиско - истражни работи; РКП е дополнет и со дел кој ги опфаќа површинските води кои се од здравствен интерес - води за пиење, води за капење, за спорт и рекреација, како и води кои можат да се користат во производство и промет на храната.

Приказот на целокупната активност на Центрите во полето на здравствената исправност на водата за пиење овозможува споредба на микробиолошката и физичко-хемиската исправност на водата во зависност од видот на водоснабдителните објекти и бројот на жители кои се снабдуваат со вода. Кај **градските водоводи** микробиолошки неисправни се 0,9% (регистрацирано е подобрување во однос на 1,3% во 2017 година), кај примероци вода од водоводната мрежа во **селските населби, приклучени на градски водоводи** процентот на бактериолошката неисправност се зголемува од 8,7% во 2017 на 11,2% во 2018 (табела 11). Анализата пак на примероци вода **од останати водоснабдителни објекти** покажува највисок процент на бактериолошки контаминирани, односно 47,65% (регистрацирано е минимално влошување во однос на 45,6% во 2017 година). Исто така висок е процентот (17,9%) на бактериолошки неисправни примероци кај примероци вода **од останати водоснабдителни објекти (крајпатни, споменични, во ридско планински или рекреативни подрачја)**. Здравствениот ризик кај населението е зголемен при консумација на вода од овие објекти, посебно кај вулнерабилните групи и ја наметнува потребата од превземање на одговорност за одржување на овие водоснабдителни објекти или обележување на истите дека се хигиено-епидемиолошки несигурни.

За превенција и/или намалување на здравствено-еколошките ризици од јавното водоснабдување, на крајот на 2018 година во соработка со АДКОМ Институтот за јавно здравје на РМ започна со обука за планови за безбедност на водата на одговорните стручни лица од јавните комунални претпријатија одговорни за снабдување со вода за пиење на населението во нивните општини.

Табела бр. 11 Целокупна активност на Центрите за јавно здравје во однос на здравствената исправност на водата за пиење, 2018 година

ВОДОСНАБДИТЕЛНИ ОБЈЕКТИ	ОБЈЕКТИ И ЛОКАЛИТЕТИ			Број на извршени лабораториски анализи по примерок:					
	ЖИТЕЛИ	УВИДИ	ПРИМЕРОЦИ	Физичко-хемиска анализа			Бактериолошка анализа		
				ВКУПНО	неисправни		ВКУПНО	неисправни	
					број	%		број	%
ГРАДСКИ ВОДОВОДИ	1 312 929	88	6635	6309	214	3,4	6377	56	0,9
Села на градски водовод	217832	118	1556	1547	336	21,7	1556	175	11,2
Села со сопствен водовод	439058	544	4373	4545	1226	26,97	4557	1598	35,07
Села со други видови објекти	60018	119	1233	1226	259	21,13	1232	587	47,65
Викенд населби, хотелско-угостителски и туристички објекти од сопствено извориште (број на објекти: 62)	/	37	306	275	35	12,7	284	22	7,7
Работни организации кои се значителни потрошувачи на вода од сопствено извориште (број на објекти: 169)	/	54	900	850	96	11,3	858	131	15,3
Води со посебни својства (број на објекти: 48)	/	22	119	114	33	28,9	117	10	8,5
Останати објекти (крајпатни, споменични во ридско-планински или рекреативни подрачја и сл.) (број на објекти: 156)	/	152	1196	1191	186	15,6	1202	215	17,9
ВКУПНО	2030837	1134	16318	16057	2385		16183	2794	

Според обработените податоци пристап до безбедна вода за пиење на населението изнесува 97% во 2018 година, што ја рангира земјата во групата земји во Светот со највисок пристап да безбедна вода за пиење.

3. Следење на водите од здравствен аспект во ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ

Во презентираниите податоци (во текстот погоре) за здравствена исправност на водата за пиење не се опфатени резултатите од анализите извршени во ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ во обем на основна и проширена физичко-хемиска анализа на вода за пиење, природни минерални води, води за капење, површински води, техничко-технолошки води и отпадни води. Со оглед на просторните можности, опремата и кадарот тука се вршат анализи како што се: периодична физичко-хемиска анализа, радиолошка анализа, анализа на резидуи на пестициди, паразитолошка анализа и содржина на трихалометани/контаминенти во водите кои се од значење по здравјето на луѓето (табела 12). Во текот на 2018 година анализирани се вкупно 963 примероци на вода на кои се направени вкупно 1769 анализи. Неисправни биле вкупно 404 примероци, односно 22,83 %.

Табела бр 12. Извршени лабораториски анализи во ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ во 2018 година

Вид	Вкупен број на анализи	основен преглед (микро.)	основен преглед (Ф-х)	периодичен преглед (Ф-х)	пестициди	радиолошка	контаминен ти	паразитолошка
Вкупно	1769	727	220	397	131	170	20	104
неисправни	404*	220*	55*	129*	0*	0*	0*	0*
Вода за пиење	1351	572	212	287	101	87	18	74
	239*	130*	49*	60*	0*	0*	0*	0
Површински води	197	46	0	55	22	49	0	21
	84*	42*	0*	42*	0*	0*	0*	0*
Минерални води	47	10	0	13	6	10	0	8
	11*	6*	0*	5*	0*	0*	0*	0*
Отпадна вода	13	0	0	3	0	8	2	0
	1*	0*	0*	1*	0*	0*	0*	0*
Техничко-технолошка вода	119	85	8	24	1	1	0	0
	63*	41*	6*	16*	0*	0*	0*	0*
Води за капење	42	42	0	14	0	14	0	0
	6*	6*	0*	5*	0*	0*	0*	0*

*неисправни примероци

На табела 13 прикажани се вкупниот број на испитани примероци вода во текот на 2018 година во Република Македонија.

Табела бр 13. Испитани примероци вода во ИЈЗРМ во 2018 година

Вид	Вкупно	вода за пиење	површинска вода	минерални води	отпадни води	техничко-технолошка вода	води за капење
Вкупно	963	752	68	18	11	100	14
Неисправни	324*	210*	50*	8*	1*	50*	5*
% на неисправни	33,64%	27,92%	73,53%	44,4%	9,09%	50%	35,71%

*неисправни примероци

- ♦ Од вкупно испитаните 963 примероци на **вода за пиење**, неисправни биле 324 примероци на вода (33,64%). На ниво на испитување - основен преглед на водата за пиење, 23,11% се неисправни во однос на физичко-хемиските параметри, и 22,73% од водите не одговараат на Правилникот за безбедноста на водата³, како и Правилникот за барања за безбедност и квалитет на водата за пиење (Службен весник на РМ бр. 183/2018 од 02.10.2018 година) заради бактериолошка контаминација; 20,9% неисправни води за пиење на ниво на иследување на периодична физичко-хемиска анализа на водата за пиење од што најголемиот број примероци се всушност води во фаза на студиско-истражни работи каде нема обработка на водата за пиење (во фаза на истражување). Сите анализирани примероци вода за пиење се исправни во однос

³ Правилник за безбедноста на водата (Службен весник на РМ бр. 46/08)

на анализа на резидуи на пестициди, контаминенти, радиолошка и паразитолошка анализа.

- ◆ Испитани се 68 примероци на **површински води** во однос на различни параметри кои се вршат во лабораториите на Институтот (комплетна физичко-хемиска анализа, анализа на резидуи од пестициди, радиолошка и паразитолошка анализа). Од испитаните примероци вода биле неисправни во однос на микробиолошката 91,3% и физичко-хемиската анализа 76,36%. Сите анализирани примероци на површински води се исправни во однос на анализа на резидуи на пестициди, контаминенти, радиолошка и паразитолошка анализа.
- ◆ Изготвена е Информација за актуелната состојба со квалитетот на водата во природните езера во Република Македонија - Охридско, Преспанско и Дојранско пред почетокот на летната туристичка сезона.
- ◆ Во текот на 2018 година вршени се испитувања на примероци вода од **Охридско Езеро** според месечна динамика во однос на микробиолошка, периодична физичко-хемиска и радиолошка анализа. Согласно резултатите може да се забележи дека врз основа на анализата на хемискиот состав Охридското Езеро биле во континуитет во I класа (Табела 1, прилог 1).
- ◆ Според Правилникот за управување со водите за капење¹ и во однос на двата микробиолошки параметри според кои се оценува водата, во 2017 година 8 анализирани примероци од површинска вода на Охридско Езеро се оценети како “одлични”, 1 како “добра” (месец јули) и 4 како “незадоволителни” (месец април, мај, ноември и декември, најверојатно заради метеоролошките услови).
- ◆ Од вкупно испитаните 18 примероци на **природни минерални води**, неисправни се вкупно 8 (44,44%). Во однос на проширена физичко-хемиска анализа на природни минерални води, од испитаните 13 примероци неисправни се 5 (38,46%), 6 примероци не одговарале на законските прописи во однос на микробиолошката анализа (60%). Треба да се напомене дека овие примероци вода се анализираат во фаза на студиско-истражни работи, односно тие води сеуште не се пуштени во промет. За сите неисправни наоди редовно била известувана Агенцијата за храна и ветеринарство на РМ, Центарот за управување со кризи, Државниот санитарен и здравствен инспекторат и Секторот за примарна и превентивна здравствена заштита при Министерството за здравство.
- ◆ Испитани се 11 примероци **отпадни води** во однос на различни параметри кои се вршат во лабораториите на Институтот за јавно здравје на РМ. Од кои 1 примерок во однос на физичко- хемиска е неисправен.
- ◆ Испитани се 100 примероци **техничко-технолошки води** во однос на различни параметри кои се вршат во лабораториите на Институтот за јавно здравје на РМ. 50 примероци (50%) техничко-технолошка вода биле неисправни и тоа 41 (48,23%) во однос на микробиолошката анализа, и 16 примероци во однос на периодична физичко-хемиска анализа (66,66%).

ПРИЛОГ 1

Според Програмата во текот на 2018 година Институтот за јавно здравје на РМ вршеше прегледи секој месец на водите од Охридско Езеро, непосредно покрај брегот на длабочина од 1,5 m, 50 cm под нивото на водата. Само 1 примерок е класифициран во IV класа поради присуство на вкупен азот во месец април и 3 примерока се класифицирани во III класа, поради присуство на амонијак (во март), железо и кобалт во (февруари). Во однос на микробиолошката анализа, согласно критериумите на Правилникот за начинот и мерките на управување со водите за капење, техничките критериуми и целите на квалитетот на водата за капење, како и начинот и постапката за информирање на јавноста за резултатите од мониторингот на водата за капење (Сл. весник на РМ бр. 129/16), во 2017 година анализирани примероци од површинска вода на Охридско Езеро се оценети како “одлични” и 1 како “незадоволителни” (месец март). Во месец Ноември се класифицира во IV класа поради присуство на најверојатен број термотолерантни колиформни бактерии во 100 мл. Во однос на радиолошка анализа се класифицира во I класа.

Табела 1. Физичко-хемииска анализа на површинска вода од Охридско езеро за 2018 година

	pH	KMnO4 mg/L	Ел. спров. µS/cm	NH4 mg/L	NO2 mg/L	NO3 mg/L	Cl mg/L	SO4 mg/L	Fe mg/L	Mn mg/L	Cu mg/L	Zn mg/L	Pb mg/L	Cd mg/L	Co mg/L	Ni mg/L	Cr mg/L
Јан.	8,27	1,906	256	n.d.	n.d.	0,248	7,8	11,54	0,029	0,019	0,001	0,002	n.d.	n.d.	n.d.	0,004	n.d.
Февр.	8,25	2,995	229	n.d.	n.d.	0,293	7,091	13,78	1,001	0,033	0,002	0,003	0,006	0,002	0,001	n.d.	0,001
Март	8,54	9,008	237	0,333	0,014	0,282	6,382	10	0,395	0,012	0,004	0,008	0,002	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.
Апр.	7,54	5,5	239	0,769	n.d.	0,296	6,38	5	0,299	0,009	0,002	0,009	n.d.	n.d.	0,003	0,001	n.d.
Мај	8,28	1,896	228	n.d.	n.d.	0,025	7,8	5,78	0,036	0,003	n.d.	0,034	n.d.	0,001	n.d.	n.d.	n.d.
Јуни	8,41	4,741	214	0,084	n.d.	0,0138	3,9	8,02	0,027	0,003	0,005	0,005	n.d.	0,001	0,006	0,002	0,003
Јули	8,23	1,905	216	n.d.	0,058	0,08	4,609	9,94	0,028	n.d.	0,001	0,003	n.d.	n.d.	0,001	0,003	n.d.
Август	6,6	3,002	205	n.d.	n.d.	n.d.	5,672	13,14	0,169	0,01	0,003	0,005	n.d.	n.d.	0,003	0,001	n.d.
Септ.	8,18	4,776	205	n.d.	n.d.	n.d.	3,545	15,7	0,041	0,004	0,002	0,007	0,002	n.d.	0,002	0,005	0,005
Октом.	6,6	3,168	207	n.d.	n.d.	0,036	3,55	12	0,031	0,005	0,007	n.d.	n.d.	0,001	0,002	n.d.	n.d.
Ноем.	8,19	3,476	208	n.d.	0,001	n.d.	4,963	16,66	0,271	0,005	n.d.	0,001	n.d.	0,001	0,001	0,002	0,001
Декемв.	8,22	3,459	210	n.d.	n.d.	0,07	4,963	28,82	0,282	0,001	0,003	0,007	n.d.	n.d.	0,003	0,002	0,001
Просек	7,9425	3,819333	221,1667	0,395333	0,024333	0,145114	5,554583	12,53167	0,253556	0,0095	0,002778	0,0081	0,004	0,00125	0,002	0,002333	0,003

Табела 2. Микробиолошка анализа на површинска вода од Охридско езеро за 2018

	MPN cfu/l	E. coli cfu/l	Цревни ентерококи на 44 степени Целзиус
Јан.	/	n.d.	2
Февр.	/	80	130
Март	/	6600	240
Апр.	/	n.d.	n.d.
Мај	/	10	45
Јуни	/	16	12
Јули	/	10	140
Август	/	50	6
Септ.	300	242	50
Октом.	72	6	1
Ноем.	2420	867	52
Декемв.	72	11	n.d.
Просек	716	789,2	67,8

Табела 3. Радиоактивност на површинска вода од Охридско езеро за 2018 година

	Вкупна бета активност Bq/l	Вкупна алфа активност Bq/l
Јан.	0,161	0,045
Февр.	0,14	0,057
Март	0,098	0,019
Апр.	0,107	0,035
Мај	0,083	0,02
Јуни	0,135	0,027
Јули	0,121	0,032
Август	0,064	0,016
Септ.	0,079	0,024
Октом.	0,08	0,025
Ноем.	0,062	0,018
Декемв.	0,043	0,018
Просек	0,09775	0,028

Според Програмата во текот на 2018 година Институтот за јавно здравје на РМ вршеше прегледи секој месец на водите од река Вардар, низводно од Гевгелија, непосредно покрај брегот, на длабочина од 50 см под нивото на водата. Во однос на физичко-хемиската анализа површинската вода од река Вардар се класифицира во III-V класа главно заради зголемена содржина на амонијак, железо, манган и кадмиум. **Осцилациите шеќи мейшали се регистрирани во истрагови, односно водата според овие параметри спаѓа во I класа. Според горе наведеното може да се заклучи дека не постои евидентно истранично загадување со токсични шеќи мейшали од иншперес.**

Во однос на микробиолошката анализа површинската вода од реката спаѓа во IV-V класа, заради зголемен најверојатен број на колиформни бактерии во 1 и наод на одредени фекални бактерии – индикатори на фекално загадување на водата од река Вардар (*Escherichia coli*, *Enterococcus*, *Enterobacteriaceae*).

Табела 1. Физичко-хемииска анализа на површинска вода од р. Вардар за 2018 година

	pH	KMnO4 mg/L	Ел. спров. µS/cm	NH4 mg/L	NO2 mg/L	NO3 mg/L	Cl mg/L	SO4 mg/L	Fe mg/L	Mn mg/L	Cu mg/L	Zn mg/L	Pb mg/L	Cd mg/L	Co mg/L	Ni mg/L	Cr mg/L
Јан.	8,23	4,128	368	n.d.	0,061	0,212	12,76	16,02	0,521	0,025	0,001	0,008	n.d.	0,001	n.d.	0,018	n.d.
Февр.	6,87	4,24	279	0,85	0,02	1,426	12,41	17,5	2,622	0,577	0,014	0,084	0,01	0,007	0,006	0,006	0,027
Март	7,9	31,61	274	0,261	0,022	1,392	11,345	18	2,35	0,15	0,016	0,063	0,01	n.d.	0,007	0,017	n.d.
Апр.	7,95	9,32	304	n.d.	0,023	1,041	8,51	24	0,379	0,004	0,004	0,009	n.d.	n.d.	0,002	0,002	n.d.
Мај	7,51	46,305	324	n.d.	0,049	0,709	10,64	14,74	2,14	0,064	0,009	0,038	n.d.	n.d.	0,004	0,02	0,007
Јуни	7,93	18,016	368	0,364	0,0304	1,701	10,281	22,42	2,673	0,135	0,008	0,023	0,003	n.d.	0,002	0,011	0,006
Јули	7,85	14,08	327	n.d.	0,007	1,34	10,281	17,94	1,407	0,052	0,005	0,01	0,005	n.d.	n.d.	0,009	n.d.
Август	6,75	17,38	358	n.d.	0,0076	1,323	13,118	13,118	2,427	0,129	0,009	0,025	0,002	n.d.	0,003	0,015	0,005
Септ.	6,78	13,213	417	n.d.	0,038	1,702	12,409	30,74	0,068	0,007	0,002	0,003	0,003	n.d.	0,003	n.d.	0,005
Октом.	8	8,119	436	n.d.	0,032	2,323	15,954	26,9	0,374	0,053	0,006	0,005	n.d.	0,003	0,003	0,001	0,006
Ноем.	7,95	5,673	385	n.d.	0,061	2,198	12,054	32,66	0,085	0,004	0,001	0,004	0,004	0,001	0,003	0,001	0,001
Декемв.	7,94	6,29	363	0,17	0,038	1,763	11,7	35,86	0,317	0,015	0,004	0,012	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	0,002
Просек	7,638	14,864	350,25	0,411	0,0326	1,427	11,788	22,4748	1,362	0,126	0,0053	0,0236	0,0048	0,0016	0,0048	0,011	0,005

Табела 2. Микробиолошка анализа на површинска вода од Река Вардар кај Гевгелија за 2018 година

	MPN cfu/l	Колиф. бакт. од фекално потекло во 100 ml на 44 степени Целзиус cfu/l	Enterococcus cfu/l	E. coli cfu/l	Колиф. бакт. од фекално потекло во 100 ml на 37 степени Целзиус	Колиф. Бактерии кои потекнуваат од фекалии	Цревни ентерококи на 44 степени Целзиус
Јан.	/	/	2400	15000	/	/	/
Февр.	/	/	24000	46000	/	/	/
Март	/	/	110000	150000	/	/	/
Апр.	/	/	110000	46000	/	/	/
Мај	/	/	2400	460000	/	/	/
Јуни	/	/	4800	24000	/	/	/
Јули	/	/	n.d.	230	/	/	/
Август	/	/	15	275	/	/	/
Септ.	/	817	8	42	817	817	8
Октом.	/	/	/	69	/	/	4
Ноем.	/	/	16	648	/	2419	/
Декемв.	2420	2420	94	534	/	/	/
Просек	2420	1618,5	253733	61899,83	817	1618	6

Табела 3. Радиоактивност на површинска вода од р. Вардар за 2018 година

	Вкупна бета активност Bq/l	Вкупна алфа активност Bq/l
Јан.	0,119	0,034
Февр.	0,152	0,056
Март	0,155	0,055
Апр.	0,19	0,074
Мај	0,1	0,043
Јуни	0,183	0,051
Јули	0,128	0,04
Август	0,136	0,043
Септ.	0,184	0,073
Октом.	0,21	0,087
Ноем.	0,113	0,031
Декемв.	0,165	0,055
Просек	0,152917	0,0535

Според Програмата во текот на 2018 година Институтот за јавно здравје на РМ вршеше прегледи секој месец на водите од река Лепенец, непосредно покрај брегот, на длабочина од 50 см под нивото на водата. Според податоците од лабораториските мерења, според киселоста, потрошувачката на $KMnO_4$, електролитната спроводливост, испитаните анјони и катјони р. Лепенец е класифицирана во V класа. Во однос на физичко-хемиската анализа површинската вода од река Лепенец се класифицира во III-V класа главо заради зголемена содржина на железо, амонијак. *Осџанайитие шеики мейали се регистрирани во Ырагови, односно водата според овие параметри спаѓа во I класа.* Во однос на микробиолошката анализа површинската вода од реката спаѓа во III-V класа, заради зголемен најверојатен број на колиформни бактерии во 1, како и наод на одредени фекални бактерии – индикатори на фекално загадување на водата од реката (*E. coli, Enterococcus, Enterobacter spp.*).

Табела 1. Физичко-хемиска анализа на површинска вода од Река Лепенец, сливно подрачје на р. Вардар за 2018 година

	pH	KMnO4	Ел. спров.	NH4	NO2	NO3	Cl	SO4	Fe	Mn	Cu	Zn	Pb	Cd	Co	Ni	Cr
		mg/L	$\mu S/cm$	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L	mg/L
Јан.	8,24	5,24	335	0,837	0,032	1,229	12,76	16,66	1,455	0,154	0,008	0,012	n.d.	n.d.	n.d.	0,039	n.d.
Февр.	8,12	5,399	308	0,92	0,05	1,909	13,118	15,38	2,285	0,211	0,002	0,019	0,004	n.d.	0,003	0,004	0,007
Март	8,17	22,172	253	0,126	0,024	1,051	5,673	18,58	2,73	0,26	0,027	0,047	0,01	n.d.	0,001	0,05	n.d.
Апр.	7,02	5,7	296	0,343	0,035	0,555	5,673	19,5	0,806	0,025	0,003	0,009	0,003	n.d.	0,004	0,008	n.d.
Мај	7,92	>100	262	0,115	0,025	0,748	7,091	14,1	3,517	0,295	0,094	0,208	0,084	n.d.	0,062	0,563	n.d.
Јуни	8,07	8,257	318	0,161	0,078	0,138	8,509	20,5	0,447	0,016	n.d.	0,004	0,006	n.d.	0,001	0,002	n.d.
Јули	8,15	9,48	332	n.d.	0,0361	0,307	7,8	20,82	2,13	0,274	0,01	0,015	0,005	0,001	0,003	0,021	0,01
Август	7,82	23,601	329	n.d.	0,02	1,626	7,8	13,78	1,757	0,002	0,006	0,014	n.d.	n.d.	0,003	0,012	0,002
Септ.	7,51	12,83	377	n.d.	0,006	2,747	12,763	15	2,504	0,003	0,008	0,016	n.d.	n.d.	0,004	0,01	0,001
Октом.	7,99	12,425	415	0,305	0,19	2,82	9,927	17,5	1,008	0,082	0,008	0,007	n.d.	0,002	0,005	0,008	0,002
Ноем.	7,84	6,146	428	0,03	0,145	3,403	10,636	20	1,961	0,099	0,002	0,015	0,005	n.d.	0,001	0,01	0,006
Декемв.	8,07	10,06	399	1,2	0,139	3,144	10,636	19,22	3,328	0,197	0,02	0,038	0,01	n.d.	0,004	0,05	0,028
Просек	7,91	11,02818	337,6667	0,448556	0,065008	1,8791	9,3655	17,58667	1,994	0,149625	0,018	0,033667	0,0045	0,0015	0,012667	0,0748	0,0098

Табела 2. Микробиолошка анализа на површинска вода од Река Лепенец, сливно подрачје на р.Вардар за 2018 година

	Колиф. бакт. од фекално потекло во 100 ml на 44 степени Целзиус cfu/l	Enterococcus cfu/l	E. coli cfu/l	Колиф. бакт. од фекално потекло во 100 ml на 37 степени Целзиус	Колиф. Бактерии кои потекнуваат од фекалии	Цревни ентерококи на 44 степени Целзиус
Јан.	/	46000	110000	/	/	/
Февр.	/	2400	4800	/	/	/
Март	/	1500	24000	/	/	/
Апр.	/	930	24000	/	/	/
Мај	/	110000	1100000	/	/	/
Јуни	/	24000	24000	/	/	/
Јули	/	>2420	>2420	/	/	/
Август	/	2419	>2419	/	/	/
Септ.	2420	/	2420	2420	2420	461
Октом.	/	/	2420	/	/	870
Ноем.	2420	2420	2420	/	867	/
Декемв.	2420	2420	2420	/	2420	/
Просек	2420	21343,22	129648	2420	1902,333	665,5

Табела 3. Радиоактивност на површинска вода од Река Лепенец, сливно подрачје на р.Вардар за 2018 година

	Вкупна бета активност Вq/l	Вкупна алфа активност Вq/l
Јан.	0,11	0,043
Февр.	0,094	0,022
Март	0,17	0,059
Апр.	0,124	0,035
Мај	0,172	0,05
Јуни	0,167	0,089
Јули	0,175	0,102
Август	0,19	0,129
Септ.	0,174	0,055
Октом.	0,179	0,049
Ноем.	0,195	0,032
Декемв.	0,23	0,083
Просек	0,165	0,062333

Табела 4. Квалитет на води за пиење кај градските населби во Република Македонија за 2018 година

Град	Број на жители	увиди	број на примероци	Физичко-хемииска анализа		Бактериолошка анализа			
				вкупно	неисправни	% на неисправни	вкупно	неисправни	% на неисправни
Скопје	486307	0	205	196	0	0,0	202	4	2,0
Куманово	78000	/	/	/	/	/	/	/	/
Општина Старо Нагоричане-12 села	3360	5	83	83	10	12,0	83	6	7,2
Кратово	6100	0	0	0	0	0,0	0	0	0,0
К. Паланка и Општина Ранковци	12500	0	0	0	0	0,0	0	0	0,0
Битола	74550	1	467	467	0	0,0	457	0	0,0
Ресен	8748	4	63	63	6	9,5	62	6	9,7
Демир Хисар	2593	1	17	17	0	0,0	16	0	0,0
Кичево	28120	4	253	253	2	0,8	253	0	0,0
Прилеп	69704	12	1116	1116	41	0,1	1116	6	0,3
Македонски Брод	3740	4	21	21	0	0,0	21	0	0,0
Крушево	5330	4	39	39	0	0,0	39	0	0,0
Охрид (Струга, Дебар)	80375	4	974	974	28	2,9	992	4	0,4
Тетово	87400	4	291	266	0	0,0	291	13	4,5
Гостивар	49545	4	89	58	15	25,9	89	5	5,6
Штип	46000	4	380	380	0	0,0	380	0	0,0
Радовиш	15000	4	260	260	0	0,0	260	0	0,0
Пробиштип	10205	/	98	98	0	0,0	98	0	0,0
Струмица	35311	4	196	196	3	1,5	196	1	0,5
Валандово	11890	1	117	117	25	21,4	117	2	1,7
Кочани и Општина Зрновци	28330	2	400	200	27	13,5	200	7	3,5
Вница	10863	4	161	161	10	6,2	161	2	1,2
Берово	7002	4	102	102	17	12,5	102	0	0,0
Делчево	11500	4	82	82	30	36,6	82	0	0,0
Македонска Каменица	5147	2	100	87	0	0,0	87	0	0,0
Пехчево	3273	/	96	48	0	0,0	48	0	0,0
Велес	48952	4	173	173	0	0,0	173	0	0,0
Кавадарци	37824	0	365	365	0	0,0	365	0	0,0
Неготино	13284	4	97	97	0	0,0	97	0	0,0
Гевгелија	19722	0	287	287	0	0,0	287	0	0,0
Св. Николе	13746	4	103	103	0	0,0	103	0	0,0
ВКУПНО	828314	88	6635	6309	214	3,4	6377	56	0,9

Табела 5. Санитација на РМ за 2018

	Вкупно население	Градско население	Селско население	Приклучок на канализација		Пречистителни станици (ПС)		Население со преч. станици (ПС)	
				град (број/%)	село (број/%)	град	село	град (број/%)	село (број/%)
ЦЈЗ КОЧАНИ(истите податоци од 2017-та година)	38092	28330	9762	99	90	Само инд. РУЕН Отстранување на тешки метали во отпадна вода	нема	0	0
Виница	17914	10863	7051	98	65	Винка -Нет Таложење и неутрализација	нема	0	0
Берово	15941	7002	6939	98	70	Комунални и индустриски отпадни води	Млекара Ровово и Млекара Смојмирово Галожници	98%	50%
Пехчево	5517	3237	2280	99	40	нема	нема	ж	0
Делчево	17505	11500	6005	98	30	Млекара Рудине Три механички таложници	нема	0	0
М. Каменица	8110	5147	2963	96	20	нема	нема	0	0
о. Зрновци	3264	0	3264	0	85	/	нема	0	0
о. Чешиново Облешево	7490	0	7490	0	70	/	Комунална отпадна вода Чешиново ,Отпадна вода од млекара во с.Соколарци	0	12%
ЦЈЗ ТЕТОВО (податоците се однесуваат за општините што ги покрива ЦЈЗ Тетово (Тетово, Брвеница, Желино, Теарце, Јегуновце, Боговиње) = 92 села + град Тетово	194449	87400	107049	87 400 (99,9 %)	26 000 (24,28 &))	нема	само 1 село има ПС, но не е во ф-ја	0	350 (0,3%)
Гостивар	82359	32926	49433	30 291 (92%)	7909 (16%)	нема	нема	32926 (100%)	нема
о. Врлчиште	26544	0	26544	0	1593 (6%)	нема	нема	нема	нема
о. Маврово Ростуше	8816	0	8816	0	8110 (92%)	нема	Има 6,од кои 3 не се во функција	нема	нема
ЦЈЗ КУМАНОВО (остануваат истите податоци од 2017 година)	140100	105800	34300	95%	32,3% Лопате,Долно Коњаре,Провеце и Бедње 6500	100%	100%	100%	650000,0%

Старо Нагоричане				4840	0% (целото население користи септички јами)	0% (целото население користи септички јами)	Постои само идеен проект во село Старо Нагоричане		
Липково * не се доставени податоци за 2016 година (состојбата од 2015 година)			28 058		6500 - 23 % во с.Липково и Опае	Постои само идеен проект			
Кратово	10500	6100	4400	99%	33% (6 села со 1160 жители имаат пристап до санитација)	нема	нема	0	0
К. Паланка	20 821	15730	5091	99%	23,1% додека 76,9 % користат инд. септички јами	0	0	0	0
Ранковци			4144	95% се приклучени на канализација (состојба 2014г)	32,48% се приклучени на канализација		с.Гиновци		522 12,59 %
ЦУЗ БИТОЛА	105644	74550	30534	74 550 (100%)	2809 (9%)	нема	нема * (Во општина Могила во ц.Могила изградена е пречистителна станица,но сепуште не е готова канализационата мрежа и индивидуалните приклучоци)	0	1526 (5%)
Кичево	56734	28120	28614	28120 (100%)	5187 18%	нема	нема	0	0
Ресен	16825	8748	8077	8748 (90%)	808 (10%)	1	0	8748 (100 %)	0
Д. Хисар	9495	2595	6902	2593 (100%)	0	нема	нема	0	0
ЦУЗ СТРУМИЦА	54676	35311	19365	100%	/	почната и недовршена	во с. Куклиш	/	/
о. Василево	12122	/	12122	/	само с. Сушево 135	/	нема	/	0
о. Босилово	14260	/	14260	/	нема	/	нема	/	/
о. Н. Село	11567	/	11567	/	35 %(100%)	/	с. Колешино не е во фаја	/	0
Валандово	11890	4402	7488	92	74.2	/	/	/	/

ЦЈЗ ВЕЛЕС (Велес со Градско и Чашка) остануваат истите податоци од 2017 година	66541	43716	22825	43716 100%	17404 76,2%	нема		0	4024 17,6 (6,04 процент на жители во однос на вкупното население во општината)
Св. Николe	18 497	13746	4751	13746 64,4%	0,00%	не е во ф-ја, се реновира	Има изградено пречистителна станица која во моментот не е во функција поради реновирање.	0	0
Општина Лозово	2858		2858		941-33 %				
Стара општина Св.Николe	21 353	13746	7609	13 746-64,4%	941-12,3%				
Неготино	23757	13284	10473	13284 100%	8795 80,92%	нема	нема	0	0
Кавадарци (со Росоман)	42882	29188	13 694	29188 68%	8636 60,5%	нема	нема	0	0
Гевгелија (со Богданци и Дојран)	35121	15685	19436	15685 68,2%	14415 41%	100%	во с. Миравци	3425 9,7%	
ЦЈЗ ПРИЛЕП	96486	69704	26782	60000 90%	8414 31%	100%	2. не се во ф-ја	0	4294 16%
Крушево	9684	5330	4354	100%	1016 25%	нема	нема	0	0
Македонски Брод	11686	3740	7946	100%	4908 61%	100%	нема	0	0
ЦЈЗ ШТИП	41 026			100,00%		нема			
с.Аргулица	500		500		100,00%		нема		
с.Три Чешми	1068		1068		100,00%		нема		
с.Кулиште	1100		1100		100,00%		нема		
с.Гаринци	1002		1002		100,00%		нема		
с.Карбинци	703		703		100,00%		нема		
с.Чарадаклија	922		922		100,00%		нема		
с.Нов Караорман	1131		1131		100,00%		нема		
Оаганати села (40)	3401		3401		0,00%		нема		
Општина Пробиштип	669		669	100,00%		Се работи студија за пречистителна станица			
Индустриска зона во општина Пробиштип	8045		8045		100,00%		нема		

с.Калниште	2102		2102		100,00%			нема				
с.Бучиште	68		68		100,00%			нема				
с.Рагавица	277		277		100,00%			нема				
с.Древено	213		213		100,00%			нема				
с.Пишница	168		168		100,00%			нема				
с.Стрмош	294		294		100,00%			нема				
Останати села (29)	1880		1880		0,00%			нема				
Злетово	2447		2447		100,00%			се работи студија за пречистителна станица				
Радовиш	30502	15068	15434	100%	8475	54,9%	постои само проект	во тек е изградба на ПСКОВ за с. Конче и Лубница	0	0		
ЦЈЗ ОХРИД	61074	41213	19861	40388	4271	21,5%	1	/	38673	/		
Струга	69000	19000	50000	19000 (100%)	45000	(90%)	1 (во с. Вранишгта)	нема	19000	0		
Дебар	34780	19542	15238	19 542 (100%)	152382	(100%)	/	/	/	/		
ЦЈЗ СКОПЈЕ остануваат истите податоци од 2017 година	578144	503875	74269	404646(70%)	173,723	(30%)	Проекти:1).Пречистителна станица за фекални води во н.м Волково, која е веќе направена и треба да биде пуштена на пробна работа.2)_Изработка на студија за пречистителна станица цо нас.Драчево.3). Фекална канализација и пречистителна станица во општина Сарај.4).Централна пречистителна станица за фекални води на град Скопје				0	/
	1991099	1294138	752364		88,3%				34,3%			

Табела 6. Пријавени заразни заболувања и исход на заболувањето во Република Македонија во 2018 година, по Центри за јавно здравје и подрачни единици

ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ / Подрачни единици	Бактериски алиментарни инфекции и интоксикации	Вирусен хепатитис А	Вирусни хепатити (неозначено)	Ентероколитиси	Ехинококоза	Инфекции со E. Coli	Легнерска болест	Маларија	Салмонелози	Шингелоза	Вкупно заболени	Вкупно умрени
Битола	27	9		811	1	134			5		1542	
Д.Хисар	1			46		4					99	
Кичево				78	2				2		215	
Ресен	1			22		2			2		114	
Велес	18	4		392	4	1			22		683	
Гевгелија				29							38	
Кавадарци	1			221	1	2					464	
Неготино				102	1				5		309	
Св.Николе	1			476		1			4		541	
Кочани	7	1		130					45	1	363	
Берово				1					8		46	
Виница	67		1	102					21	1	263	
Делчево			2	37							92	
Пехчево				1					1		9	
Куманово	21	23		903	7	39	1		50	1	1872	
К.Паланка	1			82	1				2		117	
Кратово	5			124	1				3		204	
Охрид	11		1	83	1				2		323	1
Дебар	1			25							70	
Струга				124	1				1		237	
Прилеп	47	1	4	443	3				21	2	1278	
Крушево	1			65					1		136	
М.Брод	2			23	1						36	
Скопје	135	30	29	3320	9	5	8	1	115	12	5868	3
Струмица	13		2	518	2				2		789	1
Валандово				44							44	
Тетово	14	1		32	1				10		538	1
Гостивар	27			99					2		305	
Штип	14	3	1	168	1				37	6	343	2
Пробиштип	3			18					9		97	
Радовиш	1			16					3	2	225	
Р. МАКЕДОНИЈА	419	72	40	8535	37	188	9	1	373	25	17260	8
Умрени												

4. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во населените места и оцена на морбидитетот на респираторните заболувања кај предучилишни и училишни деца на национално ниво по методологијата на СЗО и извештај за наодите на ниво на бучава и категоризација на ризикот со мерки за превенција или санација

Врз основа на Законот за здравствена заштита „Службен весник на РМ бр. 38/91, 46/93, 10/04, 84/05, 111/05, 65/06, 5/07, 77/08 и 67/09“ и Законот за квалитетот на амбиентниот воздух „Службен весник на Република Македонија бр.67/04, 92/07, 35/10, 47/11 и 100/12“ (член 42, став 1 е наведено: *определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух можат да вршат и акредитирани научни, стручни организации и институции, како и други правни лица под услови и на начин утврдени со овој закон*). ЈЗУ Центрите за јавно здравје имаат обврска да организираат и вршат следење на квалитетот на воздухот во населените места (одредбите од Законот за заштита на воздухот од загадување „Сл. весник на СРМ бр. 20/74“ на членот 4, ставови 1, 2, 3, 4, 5 и 6 остануваат на сила сè до донесувањето на подзаконските акти според новиот закон).

Со Законот за квалитетот на амбиентниот воздух, Службен весник на Република Македонија бр.67/2004 донесен на 04.10.2004 година во член 1 е пропишан Предмет на уредувањето: се уредуваат мерките за избегнување, спречување или намалување на штетните ефекти од загадувањето на амбиентниот воздух врз човековото здравје, како и за животната средина како целина, преку утврдување на гранични вредности за квалитет на амбиентниот воздух и прагови на алармирање, гранични вредности за емисии, формирање на единствен систем за следење и контрола на квалитетот на амбиентниот воздух и следење на изворите на емисии, сеопфатен систем за управување со квалитетот на амбиентниот воздух и изворите на емисии, информативен систем како и други мерки за заштита од одредени активности на правните и физичките лица кои имаат директно или индиректно влијание врз квалитетот на воздухот.

СЗО во Здравје 2020: Европска рамковна политика за поддршка на активностите на владите општествата кон подобро здравје и добросостојба, Приоритетна област 4: Создавање силни заедници и поддршка на напорите за подобрување на здравјето на населението– утврди дека соработката меѓу здравствениот сектор и животната средина е клучна за заштита на здравјето на населението од ризици предизвикани од опасна и загадена околина, како и за создавање услови за подобро ментално/социјално и физичко здравје. Еколошките ризици и хазарди се една од најважните детерминанти на здравјето; бројни здравствени состојби се во директна врска со животната средина, како на пример загадувањето на воздухот и климатските промени, кои пак влијаат врз социјалните детерминанти на здравјето.

Тоа се однесува и на квалитетот на воздухот во сите земји и треба да се подобри до степен на кој познатите полутанти на воздухот не претставуваат закана за здравјето на населението експонирано на загаден воздух, а посебно во високо урбаните населби. Неопходна е акцијата за контролирањето на загадувањето на воздухот со неспецифични и специфични полутанти заради штетните здравствени ефекти што ги врши врз респираторниот систем на луѓето, а најмногу на вулнерабилните групи популации (предучилишните, училишните деца, заболените од неспецифични хронични белодробни заболувања, бремените жени, доилки, стари лица и др.).

Во 2006-та година од Светската здравствена организација е издадено второ издание на “Упатствата за квалитет на воздухот за Европа” во кои се ажурирани и ревидирани

полутантите од претходните упатства. Според СЗО оптоварувањето со болести причинето од аерозагадувањето предизвикува повеќе од 2 милиони предвремени смртни исходи годишно, како резултат на ефектите од урбаното загадување на комуналниот воздух, како и внатрешното аерозагадување (причинето од согорување на фосилни горива). Повеќе од половината од ова оптоварување со болести се јавува во земјите во развој. Полутантите во воздухот кои имаат посебно еколошко и здравствено значење за земјите од Европскиот регион беа идентификувани и избрани врз основа на следниве критериуми:

- ◆ дали супстанциите или комбинациите претставуваат широко распространет проблем во смисла на извори;
- ◆ доминантноста и изобилството на полутанти каде што потенцијалот за изложеност беше голем, земајќи ја предвид изложеноста во затворен и на отворен простор;
- ◆ дали се стекнале нови значајни информации за здравствените ефекти од објавувањето на првото и второто издание на упатствата;
- ◆ можноста за мониторинг;
- ◆ дали би можеле да се појават нездравствени (на пример: еко-токсични) ефекти;
- ◆ дали е евидентен позитивен тренд во амбиенталните нивоа..

Една од трите стратешки цели на Стратегијата здравје до 2020 на Република Македонија е „заштита на здравјето и благосостојбата од ризиците на животната средина кои потекнуваат од климатските промени, воздух, вода, почва, хемикалии, азбест, итн.“.

4.1. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Р. Македонија

Согласно со усвоената Национална годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2018 година, Службен весник на РМ бр. 16/2018 утврдени се мерки, задачи и активности што треба да ги реализираат 10-те регионални Центри за јавно здравје со нивните подрачни единици и Институтот за јавно здравје на РМ и тоа со испитување на следните видови загадувачки материји:

- ◆ во Центарот за јавно здравје - Скопје се испитува чад, SO₂, аероседимент, јаглерод моноксид и олово;
- ◆ во Центарот за јавно здравје - Велес се испитува, чад, SO₂, аероседимент, олово, кадмиум и цинк;
- ◆ во Центрите за јавно здравје Битола, Кочани, Куманово, Охрид, Прилеп, Струмица, Тетово и Штип се испитува аероседимент; во Куманово олово, кадмиум и цинк.
- ◆ во Битола е поставена автоматска мерна станица на МЖСПП која ги следи концентрациите на CO₂; CO; NO_x; O₃ и PM₁₀.
- ◆ во Институтот за јавно здравје на РМ на 4 мерни места од Скопје се следи олово, кадмиум, железо, манган, бакар, цинк, кобалт, никел и хром во аероседимент.

За обемот и квалитетот на активности во оваа област во текот на 2018 година располагаме со податоци од сите Центри за јавно здравје.

Центарот за јавно здравје - Скопје има воспоставено мониторинг мерна мрежа за следење на концентрациите на:

- ◆ аероседимент (30 м.м. со 340 примероци од 307 предвидени);
- ◆ SO₂ и чад (3м.м. со 1046 примероци за SO₂ и 1064 за чад);
- ◆ олово (1 м.м. со 14 примероци од предвидени 14 примероци - 100% реализиран планот).

Центарот за јавно здравје - Велес следи:

- ◆ аероседимент (1 м.м. со 365 примероци –100 % од предвиденото);
- ◆ SO₂ (1 м.м. со 365 примероци од 365 планирани);
- ◆ чад (1 м.м. со 365 примероци или 100% од планирани);
- ◆ олово, кадмиум и цинк 1 м.м. со по 365 примероци).

Центарот за јавно здравје - Тетово следи:

- ◆ аероседимент (4 м.м. со 48 примероци –100 %).

Центарот за јавно здравје - Битола следи:

- ◆ аероседимент (4 м.м. со 48 примероци - 100%).

Центарот за јавно здравје - Куманово:

- ◆ аероседимент (4 м.м. со 47 примероци 100 % од планот).

Центарот за јавно здравје - Кочани:

- ◆ аероседимент (4 м.м. со 48 примероци).

Центарот за јавно здравје - Охрид:

- ◆ аероседимент (7 м.м. со 84 примероци 100 % од планот)

Центарот за јавно здравје - Прилеп следи:

- ◆ аероседимент (5 м.м. со 60 примероци и во П.Е. Крушево 2 м.м. со 24 примероци - 100%).

Центарот за јавно здравје - Штип следи:

- ◆ аероседимент (4 м.м. со 48 примероци, 100 % од планот)

Центарот за јавно здравје - Струмица:

- ◆ аероседимент (4 м.м. со 48 примероци - 100% од планот).

Центарот за јавно здравје – Кичево:

- ◆ аероседимент (24 мерења - 100% од планот).

Наведените параметри се следат континуирано и тоа SO₂ и чад на 24 часа, додека аероседимент на месец дена. Концентрацијата на оловото како токсичен тежок метал во воздухот во зона на дишење се следи само на 1 м.м. 2 пати годишно по 7 дена континуирано, во зоната на дишење (непосредно до многу прометна сообраќајница во непосредна близина на **Центарот за јавно здравје - Скопје**). Аероседиментот според Програмата се следи во сите **Центри за јавно здравје**.

Институтот за јавно здравје на РМ - Скопје следи:

- ◆ аероседимент на 4 м.м. (во зона на становање, индустриска зона, на периферија и административно-деловна зона на град Скопје) со 48 примероци, преку анализа на тешки метали - **железо, манган, бакар, цинк, олово, кадмиум, кобалт, никел и хром⁶⁺**, со AAS метода на апарат PERKIN ELMER HGA 700 со графитна печка и AAS PERKIN ELMER - 3110, со пламен детектор

Табела 1. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Р. Македонија во текот на 2018 година загадувачка материја - Аероседимент

Центри за јавно здравје	Број на мерни места	Број на примероци	Просечна годишна концентрац. (мг/м ³)	Минимум - максимум (мг/м ³)	Број на примероци над МДК *
СКОПЈЕ	30	307	72,58	10,40-276,8	0
ВЕЛЕС	7	82	163,2	16,6-351,5	6
ПРИЛЕП	5	60	30,44	15,51-51,78	0
П.Е.Крушево	2	24	22,93	18,59-27,26	0
БИТОЛА	4	48	82,6	56,5-120,5	0
КИЧЕВО	2	24	168	12,5-532,7	0
КОЧАНИ	4	48	207,55	20,1-732,6	4
ОХРИД	7	84	86,91	70,29-105,11	0
СТРУГА	2	24	89,59	79,79-99,39	0
ДЕБАР	1	1	66,09	20,41-121,11	0
КУМАНОВО	4	48	167,7	11,7-553,7	8
СТРУМИЦА	4	48	209,7	45,0-503,0	0
ТЕТОВО	4	48	157,47	43-423,4	0
ШТИП	4	36	152,09	102,8-239,8	1
Р. Македонија	80	882	119,77	32,35-295,61	19

* МДК - максимум дозволена концентрација (300 мг/м³/мес).

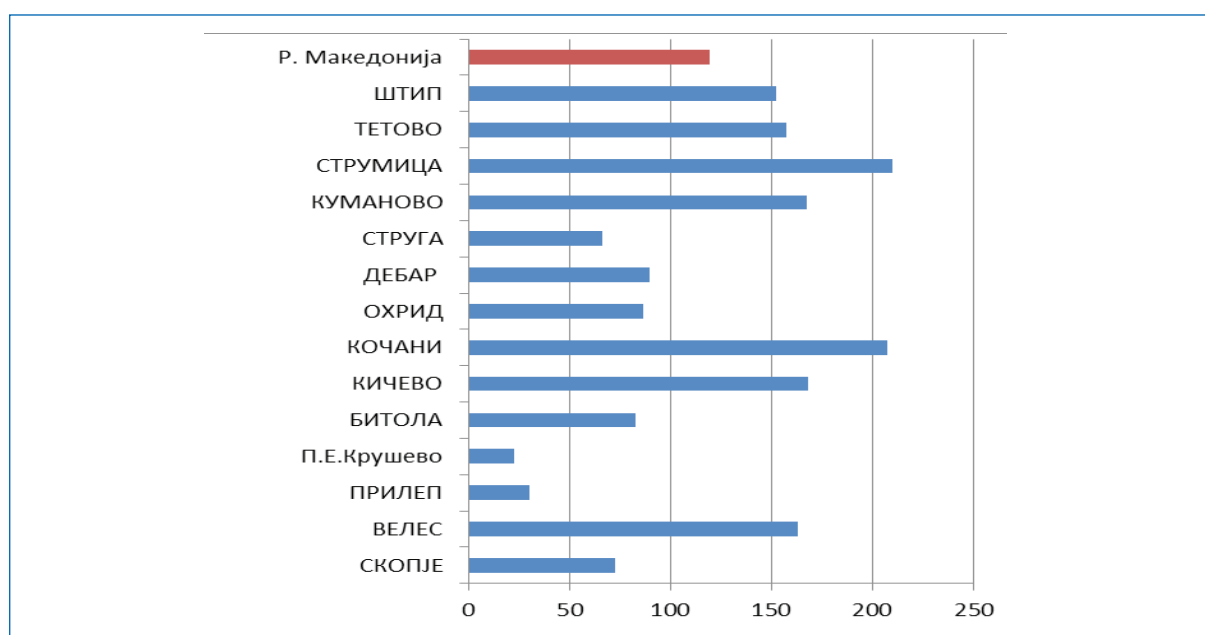
Извор на податоци: Закон за заштита на воздухот од загадување, Службен весник на СРМ бр. 20/74.

Од доставените податоци извршена е евалуација на хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење, така да состојбата со загаденост на воздухот во текот на 2018 година во Република Македонија во однос на просечната годишна концентрација на аероседимент е најниска е во **П.Е. Крушево 22,93 мг/м³ за 2018 година** (во Крушево 27,73 мг/м³ за 2017 год., Крушево 25,93 мг/м³ за 2016 год., Крушево 32,27 мг/м³ за 2015 год., Крушево 51,6 мг/м³ за 2014 година, во Битола 31,94 мг/м³ во 2013 година, во споредба со 2012 год. кога изнесувала 24,5 мг/м³, 51,1 мг/м³ во 2011год.), а највисока **Струмица 209,7 мг/м³** (во Кочани 179,69 мг/м³ во 2017 год., Велес 207,8 мг/м³ во 2016 год., Тетово 438,9 мг/м³ во 2015 год.).

По градови концентрацијата на аероседиментот изнесува: **Тетово 154,47 мг/м³ за 2018 година** (76,69 мг/м³ во 2017 год., 193,36 мг/м³ во 2016 год., 438,9 мг/м³ за 2015 год., 104,74 мг/м³ за 2014 година, 141,35 мг/м³ за 2013 година, 64,57 мг/м³ за 2012 година, 60,43 мг/м³ во 2011 год.) со 0 примероци над МДК во 2017 год., **Крушево 22,93 мг/м³** (27,73 мг/м³ во 2017 год., Крушево 25,93 мг/м³ во 2016 год., 32,27 мг/м³ во 2015 год., 51,6 мг/м³ за 2014 година, 134,8 мг/м³ за 2013 година, 76,3 мг/м³ за 2012 година, 213,3 мг/м³ во 2011 год.), **Куманово 167,7 мг/м³** (125,68 мг/м³ во 2017 год., 130,25 мг/м³ во 2016год., 176,84 мг/м³ во 2015 год., 120,42 мг/м³ за 2014 година, за 2013 година 105,29 мг/м³, 78,09 мг/м³ за 2012 година, 81,58 мг/м³ во 2011 год.) со 8 примероци над МДК (со 4 примероци над МДК во 2017 год., со 4 примероци над МДК во 2016 год., 8 примероци над МДК во 2015 год., 3 примероци над МДК во 2014 година исто како и во 2012 година, а во 2013 година не беа забележани примероци со над МДК), **Прилеп 30,44 мг/м³** (**34,26 мг/м³ за 2017 год.**, 41,4 мг/м³ за 2016 год., 41,2 мг/м³ во 2015год., 70,34 мг/м³ за 2014 година, 125,0 мг/м³ за 2013 година, 83,8 мг/м³ за 2012 година, 130,3 мг/м³ во 2011 год.) во 2018, 2017, 2016, 2015 и 2014 година не се забележани примероци со над МКД, во 2012 година измерени се 2 примероци над МДК, а во 2013 година имало 3 примероци со над МДК, **Велес 163,2 мг/м³** (97,1 мг/м³ во 2017 год., 207,8 мг/м³ во 2016 год., 211,2 мг/м³ во 2015 год., 250,3 мг/м³ за 2014 година, 168,3 мг/м³ за 2013 година, 84,1 мг/м³ за 2012 година, 100,4 мг/м³ во 2011 год.) 2018 со 6 примероци над МДК, во 2017 год. имало 0 примероци над МДК, 2016

год. 19 примероци, 2015 год. имало 21 примероци над МДК, во 2014 година се забележани 23 примероци над МДК, со 3 примероци над МДК во 2012 година, а во 2013 година има 6 примероци над МДК), **Штип 152,09 мг/м²** (144,13 мг/м² во 2017 год., 137,82 мг/м² во 2016 год., 154,8 мг/м² во 2015 год., 156,07 мг/м² за 2014 година, 156,6 мг/м² за 2013 година, 110,5 мг/м² за 2012 година, 151,5 мг/м² во 2011 год.). Со 1 примерок над МДК. **Охрид 86,91 мг/м²** (87,13 мг/м² за 2017 год., 103,52 мг/м² за 2016 год., 104,08 мг/м² за 2015 год., 91,69 мг/м² за 2014 година 181,0 мг/м² за 2013 година, 138,94 мг/м² за 2012 година, 152,26 мг/м² во 2011 год.), **Струмица 209,7 мг/м²** (179,2 мг/м² за 2017 год., 157,94 мг/м² за 2016 год., 153,7 мг/м² за 2015 год., 169,8 мг/м² за 2014 година, 157,83 мг/м² за 2013 година, 139,25 мг/м² за 2012 година, 83,83 мг/м² во 2011 год.), **Струга 89,59 мг/м²** (92,12 мг/м² во 2017 год., 101,56 мг/м² во 2016 год., 109,79 мг/м² во 2015 год., 185,71 мг/м² во 2014 година, 174,79 мг/м² за 2013 година, 189,53 мг/м² за 2012 година, 143,58 мг/м² во 2011 год.), **Скопје 72,58 мг/м²** (93,94 мг/м² во 2017 год. (93,9 мг/м² во 2016 год., 107,2 мг/м² во 2015 год., 177,2 мг/м² за 2014 година, 209,7 мг/м² за 2013 година, 217,1 мг/м² за 2012 година, 174,0 мг/м² во 2011 год.), за 2018 нема примероци со вредности на МДК, со 5 примероци над МДК во 2017 год., со 16 примероци над МДК во 2016 год, 13 примероци над МДК во 2015 год., 57 измерени примероци над МКД за 2013 година, споредено со 2012 година кога имало 64 мерења над МДК, споредено со 44 мерења во 2011 год.). **Сето тоа покажува извесно намалување на аероседиментот во Куманово, Велес, Охрид, Тетово и Скопје, во споредба со минатата година (табела 1). Во однос на примероци над МДК во Р.Македонија постои зголемување за 2018 со 19 примероци, во однос на 2017 каде се измерени 10 примероци** (46 примероци во 2016 год., 65 примероци во 2015 год., 85 примероци со над МКД во 2014 год., 78 примероци со над МДК во 2013 година, споредбено со 2012 година кога вкупниот број на примероци над МДК бил 73 примероци, во однос на 44 примероци во 2011 год.). **Во Република Македонија добиени се податоци од 80 мерни места со просечна вредност од 119,77 мг/м² за 2018 год. во однос на 79 мерни места со просечна вредност од 103,67 мг/м² за 2017 год.** (122,92 мг/м² за 2016 год., 145,9 мг/м² за 2015 год., 147,94 мг/м² во 2014 год., 76 мерни места со просечна годишна концентрација на аероседимент од 131,77 мг/м² во 2013 година, 100,39 мг/м² за 2012 година, 109,94 мг/м² во 2011 год.) **Според податоците најголемо загадување со аероседимент во 2018 година, е регистрирано во Струмица.**

График 1. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Република Македонија во текот на 2018 година загадувачка материја - Аероседимент (мг/м²)

Во Скопје состојбата со загаденоста на воздухот во 2018 година е изразена на следната табела 2, од која може да се забележи разлика во однос на месеците на следење, што е резултат на просторната и временската дистрибуција на аероседиментот. Може да се констатира тренд на иста вредност на аероседиментот **72,58 за 2018 (2017 година кој изнесува 93,94 мг/м², 93,9 мг/м² во 2016 год., 107,2мг/м² во 2015 год., 177,2 мг/м² во 2014 год., 209,7мг/м² во 2013 год., во споредба со 2012 година кога изнесувал 217,1 мг/м², во однос на 174,0 мг/м² во 2011 година). Исто така може да се констатира дека нема примероци во **2018 год. со концентрации на аероседимент над МДК, во однос на 2017 каде имало 5 примерока** (16 во 2016 год., во однос на 13 во 2015 год., но намалени во однос на 57 во 2014 год., 63 во 2013 година, 64 во 2012 година и 44 во 2011 година).**

Табела 2. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2018 година, загадувачка материја - аероседимент

Месец	Број на мерни места	Број на примероци	Просечна концентрација во мг/м ²	Минимум максимум во мг/м ²	Број на примероци над ГВ
Јануари	30	26	45,98	15,2-151,2	0
Февруари	30	26	80,62	38-173,6	0
Март	30	26	98,51	32-271,8	0
Април	30	26	123,1	57,5-270,8	0
Мај	30	26	100,46	26,7-227,3	0
Јуни	30	24	112,34	34,1-228	0
Јули	30	27	80,03	24,6-276,8	0
Август	30	25	58,46	21,8-110,9	0
Септември	30	25	22,47	10,4-51,8	0
Октомври	30	26	58,8	25,6-109,4	0
Ноември	30	25	45,08	17,9-79,5	0
Декември	30	25	45,08	20-192,1	0
Вкупно	30	307	72,58	10,4-276,8	0

*ГВ - аероседимент (300,0 мг/ м²/мес)

Извор на податоци: Закон за заштита на воздухот од загадување, Службен весник на СРМ бр.20/74.

Забелешка - мерните места за аероседимент се следниве:

- ЈЗУ ЦЈЗ - Скопје
- Парк Жена Борец
- Комуна Центар
- Влае
- Карпош III - детска градина
- Козле - бензинска станица
- Т.Е.Ц. Маџари
- М.З. Тито
- ул. Тајмишка
- ДДД Станица
- Хотел Панорама
- Шуто Оризари - затвор
- Пржино
- Фабрика Охис
- Ј.Сандански - детска градина
- Фабрика Треска
- Универзална сала
- Ѓорче Петров
- Карпош III - Илинденска
- ул. Софиска
- Топлана - запад
- ул. Финска
- Железара
- ул. Гемиџиска
- Пивара
- Бутел I - медицинска станица
- Бутел II
- 11 Октомври
- Фабрика Цементарница
- нас. Лисиче

Што се однесува до следењето на состојбата на загаденост на воздухот во Велес во однос на аероседимент за 2018 година, може да се заклучи дека на мерните места Нова Населба, Биро за вработување и нас.Тунел, загаденоста е намалена, во однос на населбата Речани. Воопшто на сите мерни места во градот во 2018 год. има зголемување на количината на аероседиментот **163,2 мг/м² (97,1мг/м² во однос на 2017).**

Табела 3. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2018 година загадувачка материја - Аероседимент

Загадувачка материја	Мерни места	Број на примероци	Просечна годишна концентрација (мг/м ²)	Минимум максимум (мг/м ²)	Број на примероци над МДК* и %
Аероседимент Вкупен	Нова населба	12	153,6	17,6-325,9	0
	Биро за вработување	12	153,4	412,3-320,9	0
	Д.град. Кирил и Методиј	12	138,3	15,8-256,3	0
	н.Тунел	12	153,3	15,6-441,8	0
	Речани	12	190,5	17,8-473	0
	с.Башино село	12	171,7	16,2-393	0
	Здравен дом	11	181,3	21,1-441,7	0
	Вкупно град	82	163,2	12,3-473	0
Аероседимент рН	Нова населба	12	7,0	6,7-7,2	
	Биро за вработување	12	7,0	6,7-7,3	
	Д. град. Кирил и Методиј	12	7,2	7,0-7,3	
	н.Тунел	12	7,1	6,8-7,3	
	Речани	12	7,1	6,8-7,3	
	с.Башино село	12	7,0	6,8-7,3	
	Здравен дом	11	7,1	6,7-7,3	
	Вкупно град	84	7,1	6,7-7,3	

* МДК - максимум дозволена концентрација (300 мг/м²);

Извор на податоци: Закон за заштита на воздухот од загадување, Службен весник на СРМ бр.20/74.

ЈЗУ Центар за јавно здравје Струмица има воспоставено мониторинг мерна мрежа на 4 м.м. со што го следи хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење во однос на аероседимент во урбаната средина. Од мерењата направени во текот на 2018 година во Струмица највисока содржина на аероседимент е регистрирана во октомври, а најниска во ноември.

ЈЗУ Центар за јавно здравје Кочани има воспоставено мониторинг мерна мрежа на 4 м.м. со што го следи хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење во однос на аероседимент во урбана средина. Од мерењата направени во текот на 2018 година во Кочани највисока содржина на аероседимент е регистрирана во месец мај, а најниска во месец октомври.

ЈЗУ Центар за јавно здравје Битола има воспоставено мониторинг мерна мрежа на 4 м.м. со што го следи хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење во однос на аероседимент во урбана средина. Регистрирани се **просечни концентрации на аероседиментот од 82,6 мг/м²** (89,5мг/м² во 2017 год., 87,67 мг/м² во 2016 год., 83,78 мг/м² во 2015 год., 93,55 мг/м² во 2014 год., 50мг/м² за 2013 година, 24,5 мг/м² за 2012 година, 51,1 мг/м² во 2011 год.), што е *мало намалување на аероседиментот во однос на 2017 година.*

ЈЗУ Центар за јавно здравје Штип има воспоставено мониторинг мерна мрежа на 4 м.м. со што го следи хигиенскиот квалитет на воздухот во зоната на дишење во однос на аероседимент во урбана средина. Регистрирана е просечна концентрација од 152,09 мг/м² во 2018 година (во однос на 144,13 мг/м² во 2017 год. 137,82 мг/м² во 2016 год., 154,8 мг/м² во 2015 год., во однос на 156,07 мг/м² во 2014 год., во однос на 92,44 мг/м² во 2013 година, во однос на 2012 година кога изнесувала 110,5 мг/м², 151,5 мг/м² во 2011 год.). Во мерното место **Д. Град** најмала просечна концентрација имало во месец април (75,6 мг/м²) а најголема во месец декември (291,8 мг/м²), во мерното место **Х. Карпош** најмала просечна вредност имало во месец март (105,3 мг/м²), а најголема во месец декември (305,7 мг/м²), во мерното место **Баби** најмала просечна вредност има во месец април (63,2 мг/м²), а најголема вредност во месец ноември (203,3 мг/м²) и во последното мерно место Н. Село најниска просечна вредност има во месец јануари (69,6 мг/м²) а најголема во месец ноември (215,8 мг/м²).

Во **Тетово** највисока содржина на аероседимент е регистрирана во месец мај 258,67 мг/м² во 2018 година (споредено со 2017 декември 198,33мг/м², со 2016 год.август 1073,0мг/м²), а најниска во месец септември 53,89 мг/м² во 2018 (споредено со 2017 јануари 43,57 мг/м², во споредба со 2015 год. најниска во месец септември 7,12 мг/м², 2012 година кога биле регистриран следните просешни концентрации и тоа најголема во месец јануари (212,53 мг/м²), а најниска во април (4,0 мг/м²). Просечната **годишна вредност на аероседиментот 157,47 за 2018 година** (за 2017год. изнесува 76,69 мг/м², 2016 година изнесува 193,36 мг/м², за 2015 година изнесува 438,9 мг/м², за 2014 година изнесува 104,74 мг/м², 141,35 мг/м² во 2013 год., 64,57 мг/м² за 2012 година 60,43 мг/м² во 2011 год.).

Резултатите од следењето на хигиенскиот квалитет на воздухот во градска средина, во зоната на дишење во текот на 2018 година во однос на концентрациите на SO₂ (Табела 4) покажуваат 0 мерења над МДК во Скопје во однос на 2017 год (0 мерења над МДК во Скопје во период од 2008-2016 год.) и во Велес 2 примерока над МДК во 2018 година во однос на (0 примероци над МДК во 2017 год., 2 примероци над МДК во 2016 година, 0 примероци над МДК во 2015 година, 2 примероци над МДК во Велес за 2014 година, 2 мерења за 2013 година, 0 мерења за 2012 година, 0 во 2003-2011 година и 42 во 2002 година). Споредено со 2002 година постои континуиран тренд на подобрување на квалитетот на воздухот во однос на овој полутант во Велес, и тоа во однос на просечните годишни концентрации нивото на загаденост е значително подобро и намален е бројот на примероци над МДК, додека во Скопје во 2018 година има минимално зголемување на просечната концентрација која изнесува 0,00029 мг/м³ во однос на 2017 која изнесувала 0,00016 мг/м³ (во однос на 2016 год. 0,00345 мг/м³, во однос на 2015 година 0,0052 мг/м³, во однос на 0,003 мг/м³ во 2014 год., во однос на 0,0022 мг/м³ во 2013 година, во однос на 2012 година кога изнесувала 0,0019 мг/м³, во 2011 год. 0,0016 мг/м³). Ова зголемување на загадувањето со SO₂ најверојатно се должи на зголемената количина на сулфур во фосилните горива (сообраќајот и топлификацијата).

Табела 4. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2018 г. загадувачка материја - SO₂

Месец	Број на мерни места	Број на примероци	Просечна концентрација во µg/m ³	Минимум максимум во µg/m ³	Број на примероци над ГВ
Јануари	3	89	0,73	0,20-1,50	0
Февруари	3	84	0,33	0,00-1,00	0
Март	3	93	0,56	0,00-1,00	0
Април	3	77	0,52	0,00-0,90	0
Мај	3	93	0,2	0,00-0,90	0
Јуни	3	90	0,13	0,00-1,20	0
Јули	3	68	0,35	0,00 -1,50	0
Август	3	93	0,16	0,00-0,80	0
Септември	3	90	0,06	0,00 - 0,30	0
Октомври	3	90	0,17	0,00 - 0,80	0
Ноември	3	86	0,18	0,00 -0,50	0
Декември	3	93	0,13	0,02 -0,90	0
Вкупно	3	1064	0,29	0,00 -1,50	0

*ГВ - SO₂ (125 микрограми/м³)

Забелешка - SO₂ се следи на 6 мерни места;

Извор на податоци: Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини на толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели, Службен весник на РМ бр.50/05.

Табела 5. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2018 година, загадувачка материја - SO₂

Месец	Мерно место - 1. Нова населба 2. Биро за вработув. 3.Тунел	Број на примероци	Просечна месечна концентрација (мг/м ³)	Минимум - максимум (мг/м ³)	Број на денови Над МДК*
Јануари	1	31	0,0509	0,0366-0,082	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Февруари	1	28	0,0666	0,04-0,1333	2
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Март	1	31	0,0587	0,041-0,091	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Април	1	30	0,0488	0,0344-0,0586	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Мај	1	31	0,0181	0,0122-0,041	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Јуни	1	30	0,0089	0,056-0,0158	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Јули	1	31	0,0072	0,055-0,0121	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Август	1	31	0,0062	0,045-0,082	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Септември	1	30	0,0085	0,005-0,0106	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Октомври	1	31	0,0346	0,0096-0,041	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Ноември	1	30	0,0435	0,0295-0,06	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Декември	1	31	0,0468	0,0358-0,0596	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Вкупно-2017	1	365	0,0322	0,045-0,1333	2
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0

* МДК - максимум дозволена концентрација (0,125 мг/м³);
Забелешка - SO₂ се следи на 7 мерни места;

Извор на податоци: Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини на толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели, Службен весник на РМ бр.50/05.

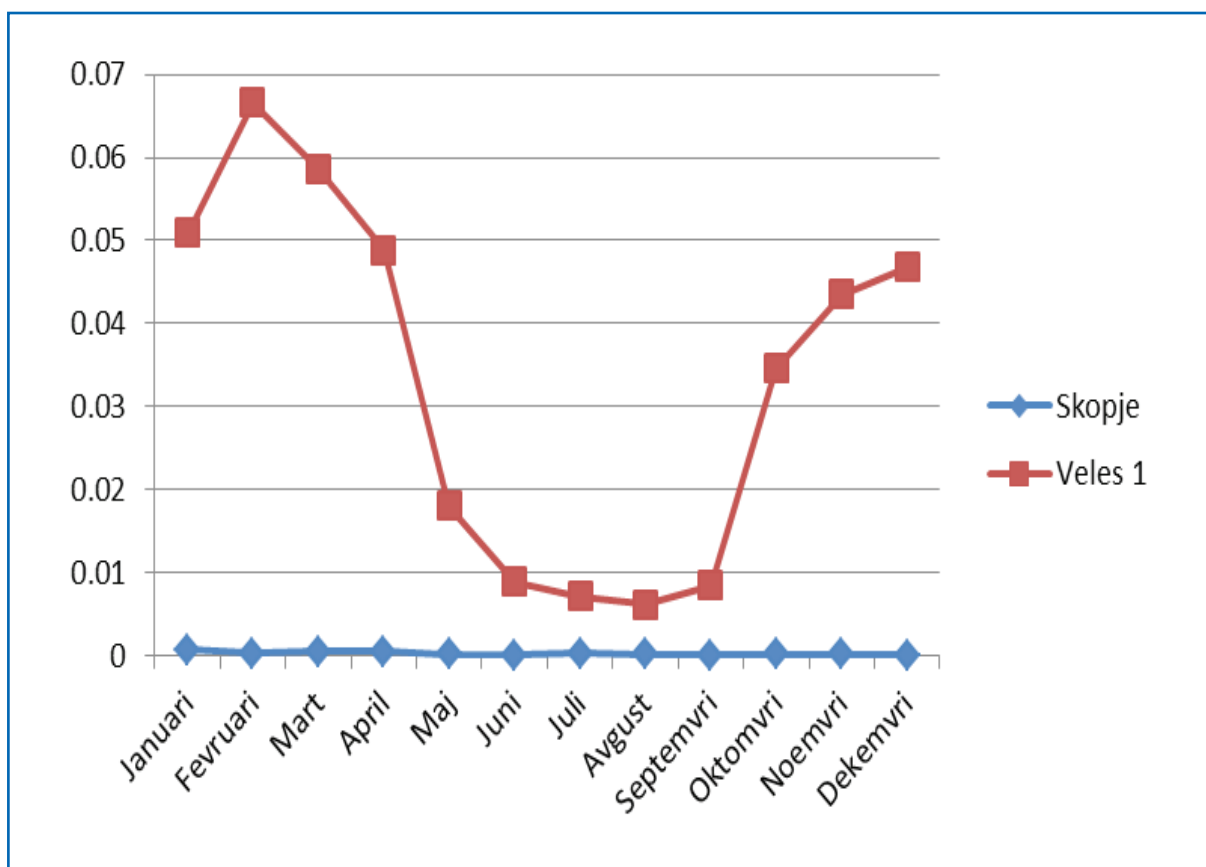

График 2. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Скопје и Велес во текот на 2018 година, загадувачка материја - SO_2 (mg/m^3)

Просечните месечни концентрации на чад во воздухот во 2018 година не ја преминуваат МДК во грејната сезона во Скопје. Просечната концентрација на чад во месец јануари $0.00962 \text{ mg}/\text{m}^3$ е зголемена во однос на 2017 во месец јануари $0.01467 \text{ mg}/\text{m}^3$ е намалена во однос на 2016 год. $0.0256 \text{ mg}/\text{m}^3$ во 2016 е зголемена во однос на 2015 год. $0.0167 \text{ mg}/\text{m}^3$, 2015 е зголемена во однос на 2014 год. $0.0078 \text{ mg}/\text{m}^3$, 2014 е намалена во однос на 2013 година кога изнесувала $0.0123 \text{ mg}/\text{m}^3$, $0.0164 \text{ mg}/\text{m}^3$ во 2012 год., намалена во однос на 2011 година $0.0363 \text{ mg}/\text{m}^3$). Концентрацијата во месец декември $0.00807 \text{ mg}/\text{m}^3$ за 2018 година е намалена во однос на 2017 год. $0.01131 \text{ mg}/\text{m}^3$ е намалена во однос на 2016 год. $0.02035 \text{ mg}/\text{m}^3$, е намалена во однос на 2015 год. $0.018 \text{ mg}/\text{m}^3$, е зголемена во однос на 2014 год. $0.0103 \text{ mg}/\text{m}^3$, во однос на 2013 год. $0.010 \text{ mg}/\text{m}^3$ е нешто намалена во однос на 2012 година- ($0.0164 \text{ mg}/\text{m}^3$) намалена во однос на декември 2011 год. ($0.0349 \text{ mg}/\text{m}^3$). Квалитетот на воздухот е нешто подобрен во споредба со изминатата година што се однесува на вкупните годишни средни вредности. Карактеристично е да се напомене **цикличната сезонска варијација на концентрациите чад во летна сезона (ниски вредности) во однос на зимската грејна сезона во просек под МДК** (табела 6).

Табела бр.6 Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2017 г. загадувачка материја - чад

Месец	Број на мерни места	Број на примероци	Просечна концентрација во $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Минимум максимум во $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Број на примероци над ГВ
Јануари	3	89	9,62	1,90-19,40	0
Февруари	3	84	9,65	2,00-20,60	0
Март	3	93	9,49	1,50-16,00	0
Април	3	77	9,57	1,60-15,80	0
Мај	3	93	11,84	1,60-41,00	0
Јуни	3	90	9,51	1,40-24,70	0
Јули	3	68	8,62	2,10 -24,70	0
Август	3	93	9,37	2,00 -20,40	0
Септември	3	90	10,10	2,70 -26,50	0
Октомври	3	90	12,12	2,50 -26,70	0
Ноември	3	86	8,41	2,40 -26,80	0
Декември	3	93	8,07	2,10 -24,90	0
Вкупно	3	1064	9,70	0,00 -41,00	0

*ГВ - чад (50 микрограми/ m^3)

Во Велес состојбата со хигиенскиот квалитет на воздухот се совпаѓа со претходниот приказ, постои **циклична сезонска варијација со пониски концентрации на чад во летната сезона** (ниски просечни месечни концентрации и присуство на 9 примероци со вредности над МДК). Карактеристично е да се потенцира дека во 2018 година 0,0166 mg/m^3 постои минимално намалување на просечните годишни концентрации-чад на мерното место Нова населба со просечна годишна концентрација за 2017 год. од 0,0196 mg/m^3 во однос на 2016 год. од 0,0209 mg/m^3 со 6 примероци во однос на 31 примероци над МДК споредбено со 2015 год. од 0,015 mg/m^3 со 15 примероци над МДК, споредбено со 2014 година 0,0171 mg/m^3 со 0 примероци над МДК, а 2013 година изнесувала 0,0142 mg/m^3 со 3 примероци над МДК споредбено со 2012 година кога просечната годишна концентрација изнесувала 0,0159 mg/m^3 со 9 примероци над МДК) и Биро за вработување кое за оваа година не беа доставени податоци поради дотраеност на апаратурата за мерење на воздухот. За м.м. Тунел исто така не се доставени податоци од истата причина како и за Биро за Вработување (табела 7).

Табела 7. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2018 година, загадувачка материја – чад

Месец	Мерно место - 1. Нова населба 2. Биро за вработув. 3. Тунел	Број на примероци	Просечна месечна концентрац. (мг/м ³)	минимум - максимум (мг/м ³)	Број на примероци над МДК*
Јануари	1	31	0,0394	0,0308-0,0511	3
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Февруари	1	29	0,0391	0,0236-0,078	4
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Март	1	31	0,0285	0,0192-0,0511	2
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Април	1	30	0,0129	0,0089-0,0254	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Мај	1	31	0,0059	0,0031-0,0096	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Јуни	1	30	0,0043	0,0028-0,0068	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Јули	1	31	0,00529	0,0014-0,0065	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Август	1	31	0,0038	0,0017-0,007	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Септември	1	30	0,0042	0,0019-0,0067	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Октомври	1	31	0,0103	0,0056-0,0175	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Ноември	1	30	0,0208	0,0017-0,0264	0
	2	/	/	/	0
	3	/	/	/	0
Декември	1	31	0,0288	0,0185-0,0469	0
	2	/	/	/	
	3	/	/	/	
Вкупно - 2018 година	1	365	0,0166	0,0014-0,078	9
	2	/	/	/	
	3	/	/	/	

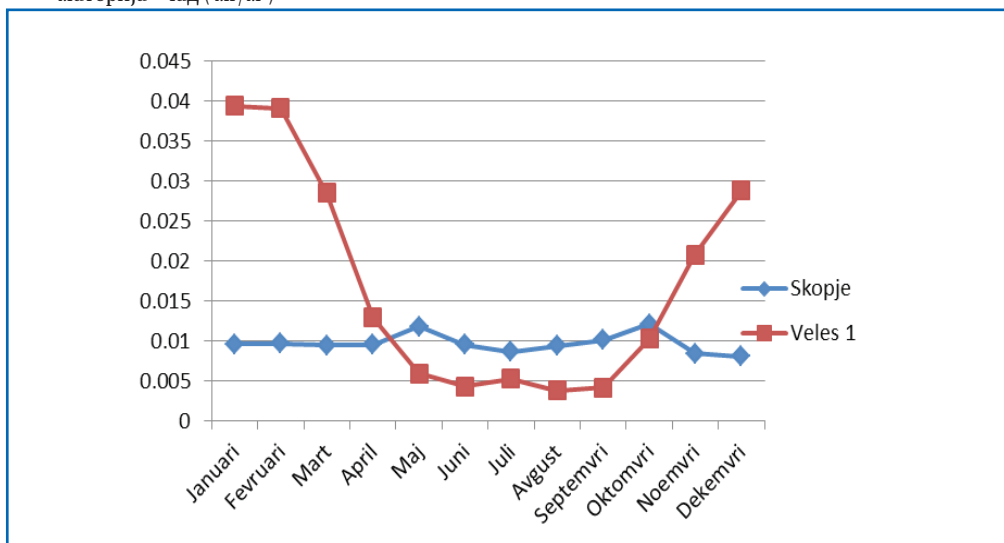
*МДК - максимум дозволена концентрација (0,050 мг/м³);

Извор на податоци: Закон за заштита на воздухот од загадување, Службен весник на СРМ бр. 20/74.

** - процент на денови над МДК.

На График 3 прикажани се релациите во однос на концентрацијата на чад во Скопје (просек од 6 м.м.) и Велес (мерно место 1- Нова Населба). Од графиконот се забележуваат минимални разлики на измерените концентрации на чад на мерните места во Скопје и Велес (од април до октомври), додека пак во последните три месеци (октомври, ноември и декември како и јануари, февруари и март има покачување на концентрацијата на чад во мерното место Нова Населба каде има изразито зголемување- има **циклична варијација во корист на врејната сезона.**

График 3. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Скопје и Велес во текот на 2018 година, загадувачка материја - чад (mg/m^3)

Во ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје следен е хигиенскиот квалитет на воздухот во Скопје во текот на 2018 година во однос на концентрациите на **олово**. Резултатите покажуваат дека нема ниту еден примерок над МДК (табела 8).

Табела 8. Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2018 г. загадувачка материја - олово

број на мерни места	број на примероци	просечна концентрација ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	минимум - максимум ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	број на примероци над ГВ
1	14	0,00	0,00 - 0,00	0

*ГВ - олово ($0,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$) - Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини на толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели (Службен весник на РМ бр.50/05)

Забелешка - мерното место е до ЈЗУ ЦЈЗ - Скопје, до Транспортниот Центар на ул. III Македонска Бригада б.б.

Во текот на 2018 година ЈЗУ Центар за јавно здравје - Велес вршеше мерења на олово, кадмиум и цинк, во амбиентниот воздух во Велес. Според добиените просечни годишни концентрации не е регистрирано надминување на упатствените вредности од Светска здравствена организација за испитуваните тешки метали (табела 9). Според тоа може да се процени дека здравствено-еколошкиот ризик од загадување со тешки метали преку амбиентниот воздух е драстично намален со оглед на неработењето на Топилницата за олово и цинк од јуни 2003 година.

Табела 9. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2018 година загадувачка материја - Pb, Cd и Zn

Загадувачка материја	Мерно Место	Просечна годишна концентрација ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Минимум - максимум ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Норма на СЗО* за годишна експозиција ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Примероци над МДК*
Олово	Нова Населба	0,11	0,04-0,21	0,5	0
	Биро за Вработување	/	/		0
Кадмиум	Нова Населба	0.02	0,001-0,001	0,3	0
	Биро за Вработување	/	/		0
Цинк	Нова Населба	0,23	0,00-0,38	0,8	0
	Биро за Вработување	/	/		0

* Guidelines for Air Quality, WHO, Regional Office for Europe, 1999: Geneva- (1179) број на примероци

Во текот на 2018 година ЈЗУ Центар за јавно здравје - Велес вршеше мерења на олово, кадмиум и цинк, во аероседимент во Велес (табела 10). Според добиените просечни годишни концентрации на тешките метали во седиментот во градот зголемена е концентрацијата на олово за 1,09 пати за 2018 во однос на 2017 год, 2017 за 1,47 пати во однос на 2016 год., во 2016 год. за 1,5 пати во однос на 2015 год., во 2015 год. за 1,2 пати во однос на 2014 год., зголемена е концентрацијата на олово во 2014 год. во однос на 2013 година за 1,4 пати, во 2013 година намалена е концентрацијата на оловото во однос на 2012 год. за 1,15 пати, наголемена концентрација на оловото во 2012год. за околу 2 пати во однос на 2011 год., и на кадмиумот во 2018 нема разлика со 2017 год., 2017 год во однос на 2016 намалена за 1,17 пати, во 2016 год. намалена за 1,08 пати во однос на 2015 год., во 2015 год. зголемена за 1,1 пати во однос на 2014 год., во 2014 година намалена за 1,2 пати во однос на 2013 год., во 2013 год. зголемена за 1,6 пати во однос на 2012 год., во 2011 год. намалена е за 2 пати во однос на 2010 година, што укажува на тоа дека е намален здравствено-еколошкиот ризик од контаминација со олово и кадмиум преку аероседиментот, односно почвата, што е во директна врска со неработењето на топилницата за олово и цинк.

Табела 10. Следење на хигиенскиот квалитет на аероседиментот во Велес во текот на 2017 година загадувачка материја - Pb, Cd и Zn

Мерно место	Број на примероци	Загадувачки материји	Просечна годишна концентрација ($\mu\text{g}/\text{m}^2$)	Минимум - максимум ($\mu\text{g}/\text{m}^2$)
Нова Населба	12	Олово	73,8	36,8-115,2
		Кадмиум	0,22	0,09-0,35
		Цинк	216,7	144,8-356,0
Биро за Вработување	12	Олово	88,8	41,4-143,2
		Кадмиум	0,20	0,08-0,31
		Цинк	223,5	143,2-290,8
Детска градинка Кирил и Методиј	12	Олово	86,9	39,5-148,5
		Кадмиум	0,21	0,01-0,3
		Цинк	228,7	131,5-350,0
Нас. Тунел	12	Олово	91,0	36,5-178,5
		Кадмиум	0,18	0,01-0,35
		Цинк	232,3	113,8-341,0
Речани	12	Олово	91,5	38,5-132,1
		Кадмиум	0,22	0,01-0,33
		Цинк	231,8	116,8-302,5
Башино село	12	Олово	94,2	40,8-148,6
		Кадмиум	0,23	0,01-0,35
		Цинк	228,0	66,3-316,0
Здравен дом	11	Олово	90,2	35,6-168,6
		Кадмиум	0,21	0,07-0,33
		Цинк	221,4	105,2-305,6
Просек град-Велес	84	Олово	88,0	35,6-178,5
		Кадмиум	0,21	0,01-0,35
		Цинк	226,1	66,3-356,0

* Guidelines for Air Quality, WHO, Regional Office for Europe, 1999: Geneva.

* ГВ - олово (250 микрограми/ m^2), кадмиум (5 микрограми/ m^2), цинк (400 микрограми/ m^2)

Во текот на 2018 година ЈЗУ Институтот за јавно здравје на РМ вршеше мерења на **железо и манган, како и останатите тешки метали (олово, кадмиум, бакар, цинк, кобалт, никел и хром)** во таложните материи - кај Управата на Железара, нас. Железара, нас. Г. Лисиче и нас. Ѓорче Петров.

Од испитувањата може да се согледа дека **најголеми** концентрации на манган се на мерното место **Управа на Ф-ка Железара 0,2863 мг/м² во 2018** (во 2017 Управа на Ф-ка Железара 0,14408 мг/м², 0,16394 мг/м² во 2016 год., 0,12836 мг/м² во 2015 год. кај управата на Ф-ка Железара, 3,4348 мг/м² во 2014 год., во 2013 во управа на Ф-ка Железара 0,4747 мг/м², 0,8989 мг/м² во 2012 година, 1,04747 мг/м² во 2011 год.), а **најниски** просечни годишни концентрации имаме во **нас. Ѓорче Петров 0,0216 мг/м² за 2018** (во 2017 год. во нас. Ѓорче Петров 0,02691 мг/м², 2016 год. од 0,01748 мг/м² во населба Ѓорче Петров, 2015 год. во населба Ѓорче Петров 0,01116 мг/м², исто и во 2014 год., 0,0635 мг/м² исто како и во 2013 год. 0,04833 мг/м², исто и во 2012 год. кога изнесувала 0,0765 мг/м²).

Концентрациите на **олово** се **највисоки** во **Управата на Железара 0,0540 мг/м² за 2018 година** (во 2017 год. кај Управата на Железара 0,03014 мг/м², 2016 год. кај Управата на Железара 0,0467 мг/м², Управата на Железара 0,05338 мг/м² за 2015 год., 0,5065 мг/м² за 2014 година, 0,2547 мг/м² во 2013 година, 0,2577 мг/м² во 2012 година, 0,53841 мг/м² во 2011 год., Нас. Железара на ул.Гемиџиска 0,0176 мг/м² во 2016 год. 0,03203 мг/м² во 2015 год., 0,1397 мг/м² во 2014 год., 0,0517 мг/м² во 2013 год., 0,1076 мг/м² во 2012 година, 0,14458 мг/м² во 2011 год.), а **најниски концентрации има во Ѓ. Петров 0,0046 мг/м² за 2018** (во 2017 во Ѓ.Петров 0,0043 мг/м², Ѓ. Петров 0,0063 мг/м² во 2016 год., 0,0112 мг/м² за 2015 год., 0,0010 мг/м² во 2014 год., а во 2013 најниска концентарција имало во населба Г.Лисиче 0,0058 мг/м²).

Кадмиумој е со **највисоки** концентрации во аероседиментот има кај **Управната зграда на ф-ка Железара 0,0034 мг/м² во 2018 година** (во 2017 кај Управната зграда на ф-ка Железара 0,00668 мг/м², Управната зграда на ф-ка Железара 0,0109 мг/м² за 2016 год., нас. Железара на ул. Гемиџиска 0,00717 мг/м² за 2015 год., кај Управната зграда на ф-ка Железара 0,1651 мг/м² во 2014 год., 0,0095 мг/м² за 2013 година, 0,0087 мг/м² во 2012 година, 0,01579 мг/м² во 2011 год.), а со **најниски** во **Ѓ.Петров 0,0009 мг/м² за 2018 година**, (во 2017 кај населба Горно Лисиче 0,00077 мг/м², Ѓ. Петров 0,0042 мг/м² за 2016 год., Г. Лисиче во 2015 год. 0,00438 мг/м², Ѓ. Петров 0,0089 мг/м² во 2014 год., исто како и во 2013 год. кога концентрацијата изнесувала 0,0033 мг/м²).

Железој е со **највисоки** концентрации во аероседиментот кај **Управната зграда на Железара со 1,6278 мг/м² во 2018 година** (во 2017 кај Управната зграда на Железара со 0,97211 мг/м², кај Управната зграда на Железара со 1,8137 мг/м² во 2016 год., Управната зграда на Железара со 1,4 мг/м² во 2015 год., 5,7982 мг/м² во 2014 год., 2,1154 мг/м² за 2013 година, 2,0308 мг/м² во 2012 година, 2,38498 мг/м² во 2011 год.), а со **најниски** во **Ѓорче Петров 0,5194 мг/м² за 2018 година** (во 2017 кај населба Ѓорче Петров 0,33268 мг/м², Горно Лисиче 0,37728 мг/м² во 2016 год., Ѓорче Петров во 2015 год. 0,37604 мг/м², 0,7063 мг/м² во 2014 год., а во 2013 год. 0,6008 мг/м²). **Ова јасно го покажува влијанието на железарницата до растојание од околу 1 км. Концентрацијата на железото е доста намалено во однос на 2014 година во близина на Железарата што се должи на поставување на филтрите за редукција на честичките од тешките метали.**

Бакарој е со **најниски** просечни концентрации во **нас. Горно Лисиче 0,0074 мг/м² Населба за 2018 година** (Ѓорче Петров 0,00655 мг/м² за 2017 година, во Населба Ѓорче Петров 0,02623 мг/м² за 2016 година, м.м. Горно Лисиче 0,01018 мг/м² во 2015 год., Населба Ѓорче Петров 0,01468 мг/м² за 2014 година, во 2013 година исто така имало најниска концентрација која изнесувала 0,03166 мг/м² и нас. Горно Лисиче 0,0947 мг/м² за 2014 година, во 2013 година најниската концентрација во Г. Лисиче пак изнесувала 0,0233 мг/м², Ѓорче Петров 0,0126 мг/м² и нас. Горно Лисиче 0,0162 мг/м² во 2012 година, 0,01709 мг/м² во 2011 год.), а **највисоки** кај **Управна зграда на ф-ка Железара**

0,0180 мг/м² (Управна зграда на ф-ка Железара 0,01857мг/м² за 2017 год. кај Управна зграда на ф-ка Железара, 0,08975 мг/м² за 2016 год. Управна зграда на ф-ка Железара 0,03118мг/м² за 2015 год., населба Железара 0,8905 мг/м² за 2014 година, а во 2013 година исто така највисока концентрација имало на ова мерно место и изнесувала 0,0556 мг/м²).

Цинкој е со највисока просечна годишна концентрација на м.м. **управна зграда ф-ка Железара 0,5538 мг/м² во 2018** (управна зграда ф-ка Железара 0,44323 мг/м² за 2017 год., управна зграда ф-ка Железара 0,43469 мг/м² за 2016 год., м.м. управна зграда ф-ка Железара 0,39614 мг/м² за 2015 год., ф-ка Железара 5,1092 мг/м² во 2014 год., 0,8952 мг/м² кај Управна зграда Ф-ка Железара за 2013 година, ул. Гемиџиска 0,5775 мг/м² во 2012 година 0,66405 мг/м² во 2011 год.), а најниска во **нас. Ѓорче Петров 0,0491 мг/м² за 2018 година** (нас. Ѓорче Петров 0,04736 мг/м² во 2017 год., Нас. Горно Лисиче 0,04933 мг/м² во 2016 год., нас. Ѓорче Петров 0,04283 мг/м² во 2015 год., нас. Ѓ. Петров 0,2506 мг/м² во 2014 год., а во 2013 година најниска концентрација имало во Нас.Горно Лисиче 0,1033 мг/м²).

Кобалт е детектиран највеќе на **ул. Гемиџиска од 0,0036 мг/м² за 2018 година** кај (Нас. Горно Лисиче 0,00272 мг/м² во 2017 год., Населба Железара на ул. Гемиџиска од 0,01561 мг/м² во 2016 год., Управната зграда на Железара 0,00942 мг/м² во 2015 год., 0,1822 мг/м² во 2014 година, исто како и во 2013 година кога концентрацијата изнесувала 0,0010 мг/м², а пониски концентрации се регистрирани во Населба Горно Лисиче 0,0015 мг/м² за 2018 година (во Населба Железара ул.Гемиџиска 0,00168 мг/м² во 2017 год. , Населба Ѓорче Петров 0,00885 мг/м² во 2016 год., нас. Ѓорче Петров 0,00335 мг/м² во 2015 год., во Нас.Ѓорче Петров 0,0384 мг/м² во 2014 год., 0,0041 мг/м² за 2013 година, 0,0021 мг/м² во 2012 година,0,00151 мг/м² во 2011 год., додека на м.м. Населба Горно Лисиче 0,00859 мг/м² во 2016 год., 0,0036 мг/м² во 2015 год., 0,0498 мг/м² во 2014 година, а во 2013 година на истото мерно концентрацијата изнесувала 0,0010 мг/м²).

Може да се констатира дека во глобала на м.м. Населба Горно Лисиче (зона на становање) се регистрирани најниски концентрации на тешки метали во аероседиментот, додека највисоки во м.м. Урава на фабрика Железара и Нас. Железара на ул. Гемиџиска (индустриска зона). Тоа се соопшта со лоцирањето на Тоилницата за фероманган, како и останилите појони за челик и шойловалан лим. Релативно ниска концентрација на аероседиментот со тешки метали е регистрирана во Населба Ѓорче Петров (зона на становање на периферија).

Анализирајќи ги резултатите од средно-годишните мерења на тешките метали во аероседиментот на четирите мерни места во Скопје можат да се направат некои споредби за степенот на загаденост на воздухот во индустриската зона на Скопје како и во некои скопски населби.

Нивото на оловото на просечните годишни вредности во аероседиментот во близина на Скопската железарница е поголем за околу 1,79 пати поголем во 2018 година (7 пати во 2017 год. во однос на зоната на живеење, што е идентично намалување во однос на претходната 2016 година 5 пати во 2015 год., 500 пати во 2014 год., 25 пати во 2013 год., 21 пати во 2012 год., 45 пати во 2011год., 39 пати во 2010 година, 26 пати во 2009 год.) Зголемената количина на оловото во воздухот претпоставка е дека е од фабриката „Железара“, а делумно и од сообраќајот.

Кадмиумот кај седиментаторите во индустрискиот дел (Железара) за 2018 0,50 пати поголем од 2017 (7 пати поголем во 2017 год. 3 пати поголем во 2016 год., идентичен во 2015 година,18 пати во 2014 год., 3 пати во 2013 год, 7 пати во 2012 год., 16 пати во 2011 год., 8 пати во 2010 год.) во однос на тој во населбата Ѓорче Петров.

Железото е зголемено за 2018 1,67 пати (3 пати во 2017 год. 4 пати во 2016 година, 4 пати во близина на ф-ка Железара во 2015 година во однос на нас. Ѓорче Петров, осум пати во околината на Железарата во однос на нас. Ѓорче Петров во 2014 год.). Интересно е дека количеството на седимент на железо околу самата управна зграда на Железарата

е нешто поголемо во однос на тоа во населбата Железара што се должи на големата специфична тежина на честичките на железото (под претпоставка дека имаат влијание и метеоролошките фактори, јачината на ветерот и висината на оцаците).

Состојбата со манганот и цинкот е слична како за железото и покажува корелација во однос на концентрациите и расејувањето.

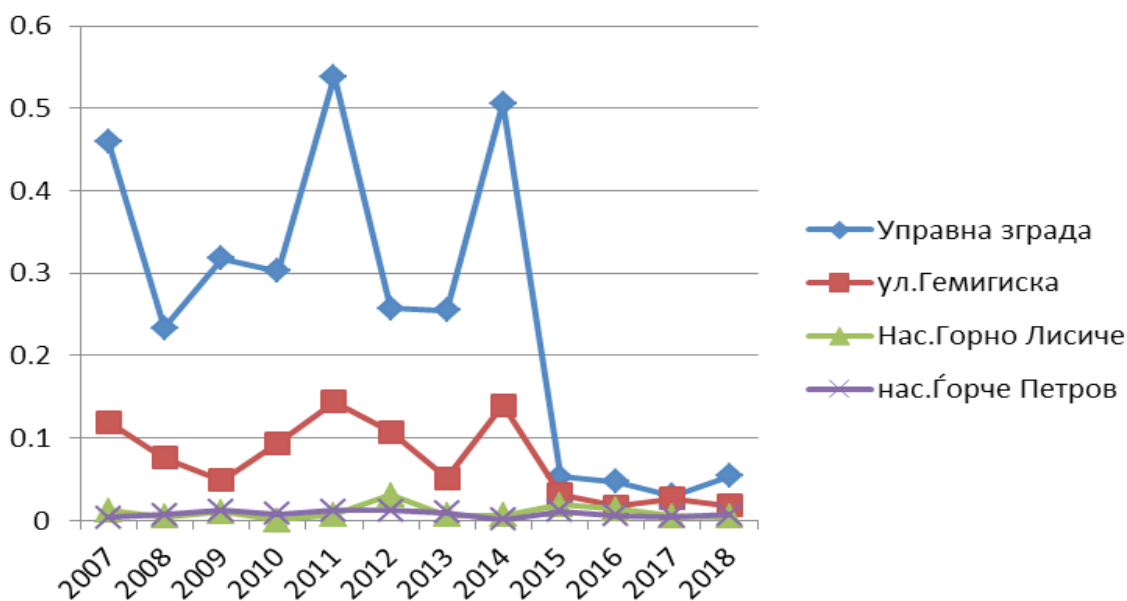
Вредностите на аероседиментот на тешките метали на четирите мерни места сепак се под максимално дозволените вредности што се гледа од приложената табела (Табела 11) и графикони (1-4) што веројатно се должи на примената на филтри за пречистување на отпадните гасови во 2014 година.

Табела 11. Упоредна табела за просечната годишна концентрација на тешките метали во аероседиментот во 2018 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски загадена населба во (мг/м²/месец)

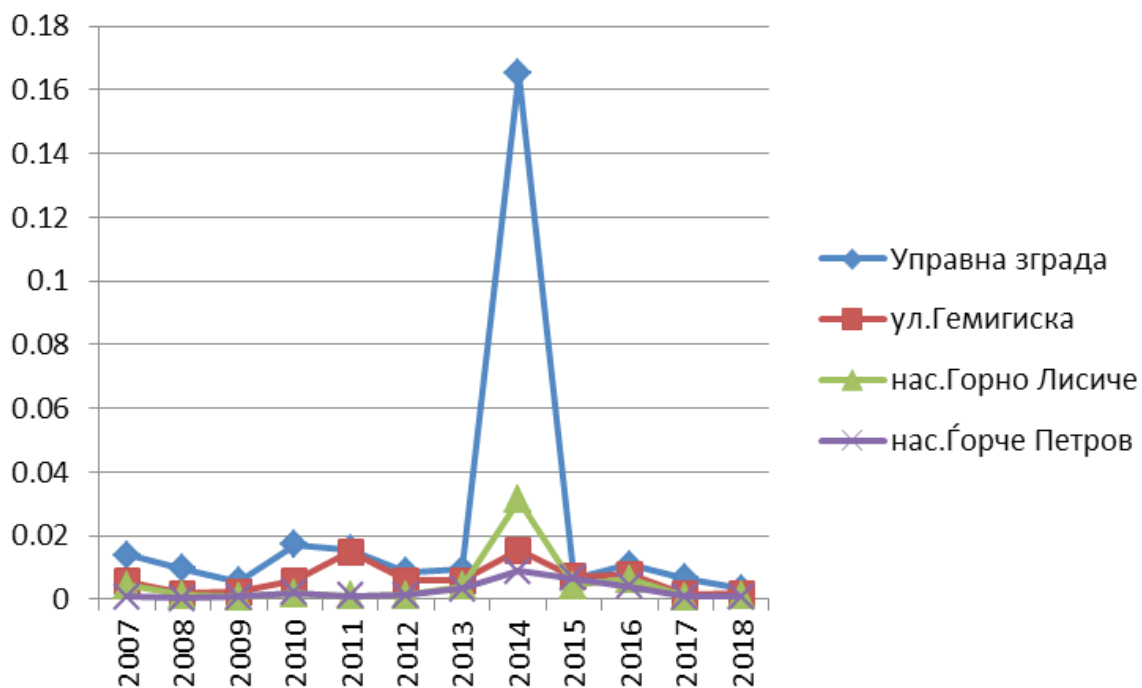
Тешки метали	Управна зграда - Железара	Населба Железара -Гемидиска	Населба Горно Лисиче	Населба Горче Петров
Олово	0,0540	0,0178	0,0046	0,0073
Кадмиум	0,0034	0,0019	0,0012	0,0009
Железо	1,6278	0,7547	0,5227	0,5194
Манган	0,2863	0,0620	0,0514	0,0216
Бакар	0,0180	0,0111	0,0074	0,0075
Цинк	0,5538	0,3313	0,0723	0,0491
Кобалт	0,0029	0,0036	0,0015	0,0021
Никел	0,0103	0,0137	0,0067	0,0072
Хром	0,0089	0,0058	0,0041	0,0030

Извор: ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ - Скопје

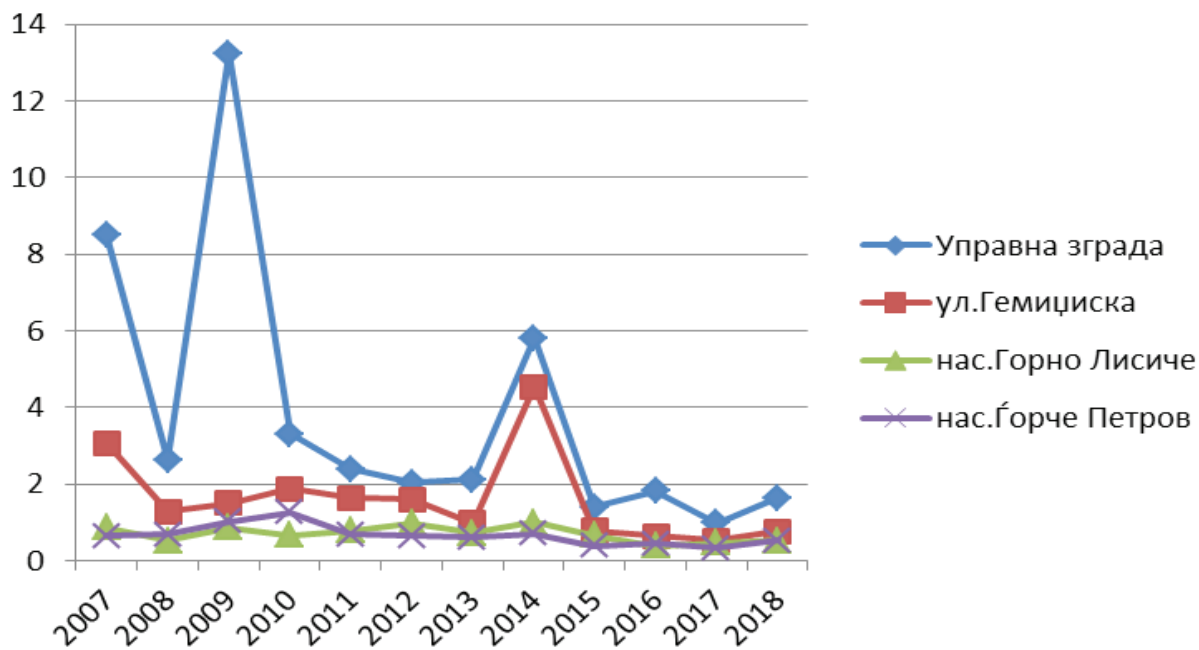
Графикон 1. Упоредна табела за просечната годишна концентрација на олово во аероседиментот во 2007-2018 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски загадена населба во (мг/м²/месец)

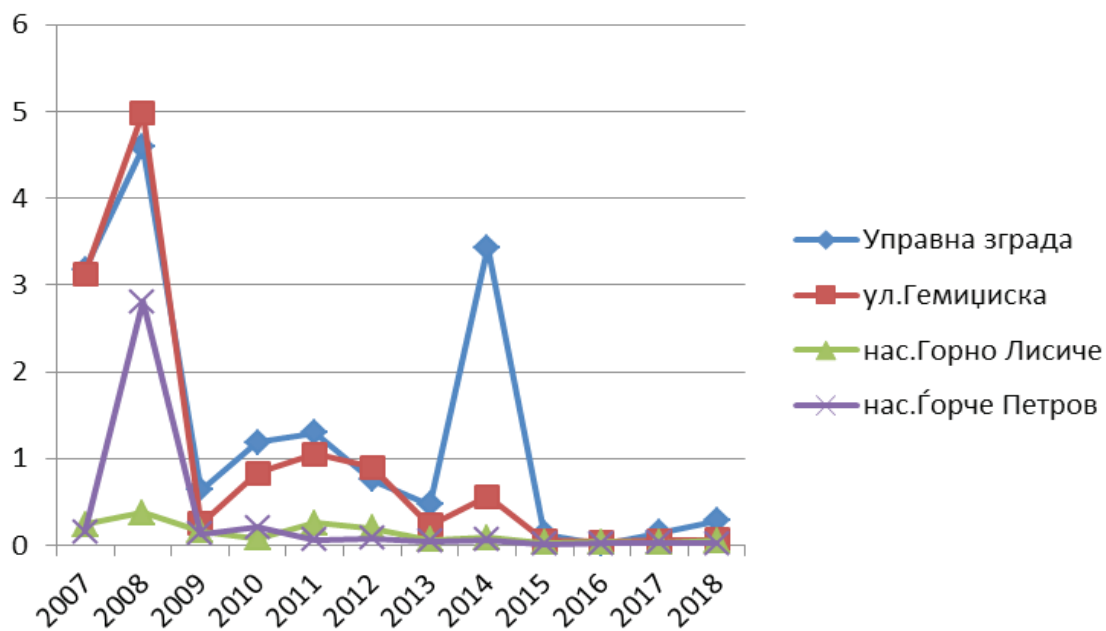
Графикон 2. Упоредна табела за просечната годишна концентрација на кадмиум во аероседиментот во 2007-2018 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски загадена населба во (мг/м²/месец)

Графикон 3. Споредбен преглед за просечната годишна концентрација на железо во аероседиментот во 2007-2018 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски загадена населба во (мг/м²/месец)

Графикон 4. Споредбен преглед за просечната годишна концентрација на манган во аероседиментот во 2007-2018 година на четири мерни места во близина на скопските фабрики - Железара и Охис, како и во една индустриски незагадена населба во (мг/м³/месец)

4.2. Следење на влијанието на загадениот воздух врз здравјето на луѓето

Во Центрите за јавно здравје се изработува здравствена евиденција за влијанието на загадениот воздух врз здравјето на населението по методологија на Институтот за јавно здравје на РМ - Скопје. Се следи месечниот и сезонскиот морбидитет од неспецифични респираторни болести кај предучилишни (0-6 години) и училишни деца (7-14 години), посебно за град и село по шифрите J00 - J99 (неспецифични респираторни болести) со исклучок на J10 - J18 (инфлуенца и пневмонија), од Меѓународната класификација на болестите и на сродните здравствени проблеми, X-та ревизија МКБ-10, Женева, 1992, и тоа:

J00-J06	акутни респираторни инфекции
J20-J22	други акутни долнореспираторни инфекции
J30-J39	други болести на горниот респираторен тракт
J40-J47	хронични долнореспираторни болести
J60-J70	белодробни болести предизвикани со надворешни агенси .
J80-J84	др. респир. болести што го зафаќаат интерстициумот
J85-J86	супуративни и некротични состојби на долниот респираторен тракт.

4.3. Евалуација на хигиенскиот квалитет на воздухот и неговите здравствени ефекти врз населението

Врз основа на доставените наоди за регистрираните концентрации на загадувачките материји во воздухот во Скопје и Велес е извршена категоризација на годишното ниво на загадување во различни урбани зони согласно меѓународно утврдените норми и СЗО.

При тоа во Скопје во поглед на чад може да се забележи дифузна дистрибуција односно високи концентрации на овој полутант во централното градско подрачје и во периферијата, што се должи на емисијата од точкести извори на аерозагадување (домашни ложишта, топлани за централно греење и мобилни извори на аерозагадување од сообраќај, поточно од тешките товарни моторни возила и автобусите од јавниот градски транспорт).

Во однос на концентрациите на SO₂, тие се во дозволени рамки на сите мерни места на периферијата, индустриската зона и во централното градско подрачје. *Измерено е намалено загадување со овој полутант и покрај згустиоит сообраќај со индивидуални и ивички моторни возила, како и авиобусите од јавниот градски транспорт (особено од приватните авиобуси).*

Ова секако се должи на употребата на природниот гас и почисти горива, како и на подобрување на староста на возниот парк во градот, како и новите автобуси од ЈСП Скопје (кои ги исполнуваат Еуро 5 стандардите), што секако е одраз на зголемената еколошка свест кај населението и преземените мерки и проекти од одговорните институции во Републиката.

Табела бр.22 Следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Скопје во текот на 2018 г. загадувачка материја - SO₂ и чад

загадувачка материја	мерно место	Просечна концентрација (микрограми/м ³)	минимум максимум (микрограми/м ³)	број на денови над ГВ
SO ₂	ЦЈЗ Скопје	0.3	0.0-1.5	0
	ОУ Д. Х. Димов	0.2	0.0-1.5	0
	Служба за ДДД	0.3	0.0-1.5	0
Годишен просек		0.26		
чад	ЦЈЗ Скопје	7.5	1.5-24.9	0
	ОУ Д. Х. Димов	7.1	1.4-26.8	0
	Служба за ДДД	14.7	6.8-41.0	0
Годишен просек		9,76		6

*ГВ - SO₂ (125 микрограми/м³)

*ГВ - чад (50 микрограми/м³)

Во Велес во однос SO₂ состојбата е малку влошена со 2 примероци над МДК за разлика од 2005-2012 година не се регистрирани примероци над МДК. Во однос на просечната концентрациите на SO₂ во Велес 0,0322 mg/m³ за 2018 година малку пониска во однос на 2017 0,0382 mg/m³ и е пониска од концентрацијата која што според СЗО е одредена за здравствено безбедна - 0,050 mg/m³ (0,0413 mg/m³ во 2016 год., 0,0239 mg/m³ во 2015 год., 0,0326 mg/m³ во 2014 год., 0,029 mg/m³ во 2013 год., 0,0229 mg/m³ во 2011 год., 0,02207 mg/m³ во 2010 год., 0,0173 mg/m³ во 2009 год., 0,0243 mg/m³ во 2008 година, 0,0273 mg/m³ во 2007 година, 0,026 mg/m³ во 2006 година, 0,032 mg/m³ во 2005 година, 0,051 mg/m³).

Во Велес состојбата со хигиенскиот квалитет на воздухот се совпаѓа со претходниот приказ, постои **циклична сезонска варијација со пониски концентрации на чад во летната сезона** (ниски просечни месечни концентрации и присуство на 9 примероци со вредности над МДК). Карактеристично е да се потенцира дека во 2018 година 0,0166 mg/m³ постои минимално намалување на просечните годишни концентрации-чад на мерното место Нова населба со просечна годишна концентрација за 2017 год. од 0,0196mg/m³ во однос на 2016 год. од 0,0209 mg/m³ со 6 примероци во однос на 31 примероци над МДК споредбено со 2015 год. од 0,015 mg/m³ со 15 примероци над МДК, споредбено со 2014 година 0,0171 mg/m³ со 0 примероци над МДК, а 2013 година изнесувала 0,0142 mg/m³ со 3 примероци над МДК споредбено со 2012 година кога просечната годишна концентрација изнесувала 0,0159 mg/m³ со 9 примероци над МДК) и Биро за вработување кое за оваа година не беа доставени податоци поради дотраеност на апаратурата за мерење на воздухот. За м.м. Тунел исто така не се доставени податоци од истата причина како и за Биро за Вработување.

Табела 23. Следење на хигиенскиот квалитет на воздухот во Велес во текот на 2017 година загадувачка материја - SO₂ и Чад

Загадувачка материја	Мерно место	Просечна годишна концентрација (мг/м ³)	Минимум - максимум (мг/м ³)	Норма на СЗО* за комбинирана експозиција (мг/м ³)	Примероци над МДК*
SO ₂	Нова Населба	0,0322	0,0045-0,1333	0,050	0
	Тунел	/	/		/
	Биро за Вработување	/	/		/
Чад	Нова Населба	0.0166	0,0014-0,078	0,050	6
	Тунел	/	/		/
	Биро за Вработување	/	/		/

* Air Quality Guidelines, WHO, Regional Office for Europe, 1987. WHO Regional Publications; European Series: No.23.

Стручниот тим од одделението за безбедност на вода и санитација на животната средина при Секторот за здравствена екологија, учествуваше во изработката и имплементацијата на проекти предвидени со Стратегијата здравје до 2020 на Република Македонија и во имплементацијата на законските и подзаконските акти, акциони планови и програми за јавно здравје и подготвеност и одговор при итни, кризни состојби и катастрофи. План за подготвеност и одговор на здравствениот систем при справување со итни, кризни состојби и катастрофи е усвоен од Владата на РМ во февруари 2017 година.

Одделението беше непосредно вклучено во изработка на законската легислатива од областите на аерозагадување, вода и водоснабдување, отпад. Изработката на законските и подзаконските акти се дел од хармонизацијата на националната легислатива со Директивите на Европска Унија и препораките на Светска здравствена организација.

Одделението активно учествуваше во процесот на акредитација кој се вршеше во одделенијата за испитување на безбедност на водата за пиење и храната, за квалитет според стандардот за квалитет ISO/IEC 17025, со што се исполнети условите за акредитирана лабораторија согласно барањата и критериумите на Европската Унија.

Продолжуваат активностите од Пан-Европската Програма за транспорт, животна средина и здравје (ПЕП ТЖСЗ) на Министерството за здравство, како и на Светска здравствена организација, Канцеларија Скопје:

- ♦ Учество на 16-ти Состанок на Надзорниот Комитет на THE PER (Пан-европската Програма за транспорт, здравје и животна средина), во организација на СЗО/УНЕЦЕ, кој се одржа од 12-14.12.2018 во Женева, Швајцарија.

Во летниот период се извршени активности во врска со превенција на штетните здравствените ефекти во услови на високи температури, како и во зимскиот период во услови на ниски температури во согласност со Акциониот план за превенирање на последиците од топлотните бранови врз здравјето на населението во Република Македонија усвоен од Владата на РМ во 2011 година и Акциониот План за превенирање на штетните влијанија и последиците од студеното време и студените бранови врз здравјето на населението во Република Македонија усвоен од Владата на РМ во декември 2012 година (одделението учествуваше и во подготовката и во имплементација на активностите од планот).

Во 2018 година беа извршени повеќе активности во рамките на приоритетот - Зајакнување на капацитетот на здравствениот систем за одговор при кризни состојби - во рамките на двегодишниот договор за соработка помеѓу Министерството за здравство и Светска

здравствена организација. Активностите беа организирани од Проф. д-р Михаил Кочубовски Национален соработник за соработка со Светска здравствена организација за подготовка на здравствениот систем за одговор при кризни состојби и тоа:

- ◆ Симулациона вежба „Поплава со поголем број повредени и давеници и повредени бремени жени”, во организација на Министерството за здравство и СЗО и УНФПА, која се одржа од 21.11.2018 година во Куманово.

Одделението ги спроведуваше следните активности:

Стручни активности

- ◆ пречистувањето на водата за пиење и урбаните отпадни води, како и најчести болести од небезбедна вода.
- ◆ До СИТЕЛ ТВ дадено Интервју по повод светскиот ден на водата 2018 година кај ИЈЗ РМ го одбележува повеќе од десет години, овогодинашниот настан се осврнува на квалитетот на водата за пиење-урбани/рурални, како треба да се штеди водата, кое е значењето на безбедната вода за пиење и кои болести се поврзани со небезбедна вода за пиење, како и со кои активности ИЈЗ РМ го одбележува Светскиот Ден на Водата.
- ◆ До АЛСАТ ТВ дадено Интервју по повод светскиот ден на водата 2018 година.
- ◆ До СЗО доставен е Одговор на прашалник за имплементација на меѓународниот здравствен правилник за 2018 година.
- ◆ До Министерство за здравство - Сектор за примарна и превентивна здравствена заштита, Агенција за храна и ветеринарство и МЈП „Проаква“ Струга доставена е информација за санитарно -хигиенски увид и стручна проценка на состојбата на филтер станицата за кондиционирање на површински води која е намената за вода за пиење во Охрид.
- ◆ До Министерство за здравство - Сектор за примарна и превентивна здравствена заштита, Агенција за храна и ветеринарство и ЈКП „Солидарност“ Винаца доставена е Информација за санитарно-хигиенски увид и стручна проценка на состојбата на филтер станицата за кондиционирање на површински води наменета за вода за пиење во Винаца.
- ◆ До Министерството за здравство – Сектор за примарна и превентивна здравствена заштита доставена е Информација за санитарно-хигиенски увид и стручна проценка на состојбата на Филтер станицата за кондиционирање на површински води која е наменета за вода за пиење во Пехчево, Берово, Куманово, Велес, Пробиштип, Струмица, Свети Николе и Битола.
- ◆ До Сектор за примарна и превентивна здравствена заштита при МЗ доставено е Мислење за Предлог Правилникот за безбедност на водата за пиење.
- ◆ До Г-дин Садула Дураку, Министер на МЖСПП доставена е Номинација на членови во комисија за составување на бази на прашања и бази на практични примери за полагање на испит за управител со отпад, испит за Експерт за оценка на влијанието на проекти врз животната средина и испит за Експерт за стратегиска оценка врз животната средина.
- ◆ До МЖСПП и ДСЗИ доставен е ревидиран Нацрт Правилник за определување и одржување на заштитни зони околу објекти за вода за пиење.
- ◆ До ДСЗИ и МЖСПП доставена е Предлог Одлука за определување на заштитни зони за заштита на водите за водозафатниот објект извор “Вруток”, мерки за заштита, услови, начин на воспоставување на заштитните зони и картографски приказ.
- ◆ До УНЕЦЕ доставена е Информација за принципите на одговорност во контекст на човековото право на вода и санитација, со приказ на состојбата во РМ, како од

законодавен аспект, така и имплементација на истото.

- ◆ До УНЕЦЕ доставена е Информација за наодите и научените лекции за еднаков пристап до вода и санитација во рамките на Протоколот за вода и здравје координиран од СЗО/УНЕЦЕ.
- ◆ До УНЕЦЕ доставена е Студија на случај за поставување на цели на национално и локално ниво во Република Македонија за имплементација на Протоколот за вода и здравје, за публикување во документот Практичен водич за имплементација на Протоколот за вода и здравје во организација на УНЕЦЕ.
- ◆ До УНЕЦЕ доставен е одговор на прашалник за човековото право на вода и санитација на присилно раселени лица кои имаат потреба од хуманитарна помош, со податоци за справување со истото во РМ. До ДСЗИ при Министерство за здравство доставено е Стручно мислење за класифицирање на пластични шишиња и системи за инфузија како медицински отпад.
- ◆ До Општа болница Прилеп доставено е Стручно мислење за класифицирање на пластични шишиња и системи за инфузија како медицински отпад.
- ◆ До ДСЗИ при Министерство за здравство доставено е Стручно мислење за дополнителна заштита на цевките од колекторскиот систем за одвод на пречистени отпадни води ТИРЗ Струмица.
- ◆ До Министерство за здравство доставен е Наративен извештај за поглавјето 28 “Јавно здравје“ од Националната програма за усвојување на ЕУ законодавство (НПАА)-2019-2021 година.
- ◆ До МЖСПП доставена е Ревизија на предлог правилник за начинот на определување и одржување на заштитните зони на извориштата чија вода се користи за консумирање од страна на човекот.
- ◆ До Центар за управување со кризи доставено е Мислење за предлог уредбата за знаците за тревожење, начинот и процедурите за тревожење и постапките на населението.
- ◆ До Црвен Крст на Република Македонија доставена е Номинација за претставник во координативното тело за прва помош.
- ◆ За ТВ 24 Вести дадено Интервју за штетните здравствени ефекти од ултравиолетовите бранови, начини на превенција и препораки.
- ◆ За ТВ АЛСАТ дадено Интервју за квалитетот и безбедност на сировите природните минерални води и термалните природни минерални води во функција на помагање за лечење во бањите.
- ◆ До Д-р Садула Дураки, Министер за животна средина и просторно планирање-Скопје – Известување за соработка, барање до Министерството за животна средина да ни обезбеди донација од некои од амбасадите за дислокација на хемиски отпад од депото ИЈЗ на РМ заради превенција од загадување на животната средина и негативно влијание на здравјето на изложените лица.
- ◆ До Г-ѓа Иринка Сотирова Бухова, Директор на ДСЗИ, МЗ - Достава на информација за актуелната состојба со квалитетот на површинските води на природните езера во Република Македонија пред почетокот на туристичката летна сезона во 2018 година.
- ◆ До Д-р сци Зоран Стојановски, раководител на Сектор за примарна и превентивна здравствена заштита, МЗ - Мислење за барање за обновување на А-интегрирана дозвола за ТГС Технички гасови АД Скопје-Производна единица СО Егри, Битола.
- ◆ До Д-р сци Зоран Стојановски, раководител на Сектор за примарна и превентивна здравствена заштита, МЗ - Мислење за барање за безбедност и квалитет на вода за пиење.
- ◆ До Д-р сци Зоран Стојановски, раководител на Сектор за примарна и превентивна здравствена заштита, МЗ - Мислење за правилникот за начинот на издавање,

одобрение, потребната документација и висината на трошоците во постапката за издавање на одобрение за полнење и ставање во промет на природна минерална вода, изворска вода и друга пакувана вода.

- ◆ До МЖСПП – Доставен одговор на прашањата за климатски промени за Третиот преглед на состојбите со животната средина во Република Македонија.
- ◆ До Државен завод за ревизија - Доставени податоци за квалитетот и безбедноста на водата за пиење во РМ, бројот и местата со направени елаборати за заштитните зони и др.
- ◆ До МЗ - Доставени податоци за индикатори за пристап до вода и санитација во РМ, состојба 2017-2021 година.
- ◆ До МЗ - Државен секретар, доставена Информација за активностите според спроведените активности во врска со Пан-Европската програма за транспорт, здравје и животна средина во пресрет на 5-от состанок на високо ниво на ТНЕ РЕР.
- ◆ До СЗО - доставена Информација со податоци за вода, санитација и хигиена во Република Македонија за:
 - Основни услуги за воснабдување, санитација и хигиена во здравствени установи;
 - Безбедно управувани услуги за санитација и хигиена;
 - Безбедно управување услуги за вода за пиење.
- ◆ До Доц. д-р Венко Филипче, Министер за здравство - Мислење во однос на измените во тек на градба, поместување на погонско-затезна станица на објектот “Шестоседна жичара“ на Попова Шапка.
- ◆ До Д-р сци Зоран Стојановски, раководител на Сектор за примарна и превентивна здравствена заштита, МЗ - Мислење за предметот 6112/1 (се дава мислење дека не постои пречка за отуѓување на градежното земјиште од КП бр.257/1 КО Марино сопственост на Република Македонија за изградба на објекти од здравство и социјална заштита бидејќи на истото не постојат објекти за водоснабдување од јавен интерес.
- ◆ До Д-р сци Зоран Стојановски, раководител на Сектор за примарна и превентивна здравствена заштита, МЗ – доставено Мислење за квалитет на водата за пиење на водата од ХС „Злетовица,, во однос на радиолошка анализа. До Универзитетска клиника за кардиологија-Скопје - доставен Запис со известување за извршена Обука за управување со медицински отпад.
- ◆ До СЗО - доставен Одговор на прашалникот за имплементација на Пан-европската програма за транспорт, здравје и животна средин во организација на СЗО и УНЕЦЕ за 2018 година.
- ◆ До Г-ѓа Сашка Коцевска - Директор на проектот за деконтаминација на загадени подрачја од Еколошко друштво „Вила Зора,, Велес - доставена Номинација за член на Надзорниот Комитет.
- ◆ До Г-дин Трајче Митев - доставено Известување за квалитетот на водата од ХС „Злетовица,, во однос на радиолошка анализа.
- ◆ До Д-р Садула Дураки - Министер за животна средина и просторно планирање - доставено Мислење за издавање на дозвола за испуштање во реципиент река Вардар од систем за собирање, одведување, прочистување и испуштање на урбани отпадни води за населено место Јурумлери.
- ◆ До Д-р Садула Дураки - Министер за животна средина и просторно планирање - доставено Мислење во постапка на легализација на бесправно изграден објект во заштитна зона околу водозафатни објекти за населено место Јурумлери.
- ◆ До Друштво за комуникациски услуги ОНЕ-Вип ДООЕЛ-Скопје - доставени се препораки и совет за користење на апарати за вода, во врска со санитарно-хигиенскиот увид на 26.11.2018 година.

Меѓународни активности

- ◆ Учество на Научен состанок на INHERIT, Identifying ways of living, moving and consuming that protect the environment and promote health and health equity, EU Horizon 2020, 2016-2019, во организација на ЕУ, кој се одржа од 06-10.02.2017 година во Солун, Грција.
- ◆ Учество на состанок на Работната група за животна средина и здравје на Европа во организација на СЗО, 20-21.03.2018 година во Бон, Германија.
- ◆ Учество на 10-ти состанок на Работната група за поставување на цели и известување, во рамките на Протоколот за вода и здравје, во организација на СЗО/УНЕЦЕ, кој се одржа од 24-25.04.2018 година во Женева, Швајцарија.
- ◆ Учество на 21-ви состанок на Работната група за здравје, во рамките на Конвенцијата за долгосежно прекугранично аерозагадување во организација на СЗО, кој се одржа од 16-17.05.2018 година во Бон, Германија.
- ◆ Учество на 6-ти состанок на Работната група за здравје и климатски промени, во организација на СЗО, кој се одржа од 12-13.06.2018 година во Бон, Германија.
- ◆ Учество на 5-ти состанок на Експертската група за еднаков пристап до вода и санитација во организација на СЗО и УНЕЦЕ, кој се одржа од 26-27.06.2018 година во Париз, Франција.
- ◆ Учество на Состанок на Бирото на Пан-Европската Програма за транспорт, здравје и животна средина, во организација на СЗО/УНЕЦЕ, кој се одржа од 10-11.07.2018 година во Виена, Австрија. Учество на Состанок за Проектот EU CBRN CoE 67 „Зајакнување на управувањето со хемиски, биолошки и радионуклеарен отпад, во организација на ЕУ, кој се одржа од 19-20.10.2018 година во Подгорица, Црна Гора.
- ◆ Учество на Трет Состанок на Експертската Група за вода, санитација и хигиена во училишта, во организација на СЗО, кој се одржа од 23-24.10.2018 година во Бон, Германија.
- ◆ Учество на 16-ти Состанок на Надзорниот Комитет на Пан-Европската Програма за транспорт, здравје и животна средина, во организација на СЗО/УНЕЦЕ, кој се одржа од 12-14.12.2018 година во Женева, Швајцарија

На барање на МЗ се даваат стручни мислења за усогласеноста на предлог законски и подзаконски акти доставени од страна на МЖСПП, а се планирани со НПАА од Поглавјето 27 - Животна средина. Давани се и стручни мислења за усогласеност со оперативен план до МЖСПП.

Редовно е учествувано на интервјуа и прес-конференции за областа од здравствена екологија, особено од областа на безбедност на вода и санитација, клима и здравје и др.

Во спроведувањето на активностите учествуваше стручен тим од редовен професор, доктор специјалист по хигиена, Ас. М-р докторант доктор по општа медицина на специјализација по хигиена, доктор по општа медицина, дипломиран градежен инженер и специјалист по санитарна екологија.

5. Проценка на здравствениот ризик од бучавата во животната средина

Во текот на 2018 година согласно програмските задачи следено е нивото на бучавата во градовите Скопје, Битола, Кичево и Куманово од страна на регионалните Центри за јавно здравје.

Извештај за бучавата во Битола

Во текот на месец април и октомври 2018 година извршени се мерења на комуналната бучава во градот Битола. На секое мерно место извршени се четири од по 50 мерења во текот на едно деноноќие и тоа две мерења во периодот ден, едно мерење во периодот вечер и едно мерење во периодот ноќ или вкупно 200 мерења на секое мерно место во сезона. Периодот ден/вечер/ноќ е одреден согласно Законот за заштита од бучава во животната средина (Сл. весник на РМ бр. 79/07) член 20.

Интензитетот на бучавата е прикажан со основните индикатори за бучава преку ден L_d , вечер L_v и преку ноќ L_n изразени во dB (A). Врз основа на Правилникот за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина, резултатите од мерењата на комунална бучава на наведените осум мерни места покажуваат варијации на вредностите.

Табела 1. Ниво на комунална бучава на осум мерни места во градот Битола во текот на 2018 година сезона/пролет

	Мерно место сезона: пролет	Степен на заштита на подрачјето	Ld	ГВ	Lv	ГВ	Ln	ГВ	Ldvn	LA max
			dBA							
1	Крстосница ул „Иван Милутиновиќ“ и ул. „Прилепска“	II	57	55	55	55	51	45	60	66
2	ул „Иван Милутиновиќ“ и ул „Столарска“ (двор на Здравствен дом)	II	57	55	64	55	53	45	64	73
3	Бул „1-ви Мај“ и ул „Мирче Ацев“ (Двор на Гимназија Ј.Б. Тито)	II	58	55	58	55	51	45	60	68
4	ул „Партизанска“ и ул „АСНОМ“ (Двор на Клиничка болница)	I	53	50	56	50	49	40	58	67
5	Крстосница ул. „Борис Кидрич“ и ул. „Никола Тесла“	III	56	60	57	60	52	55	60	65
6	Крстосница ул „Партизанска“ и ул „Питу Гули“	II	52	55	51	55	49	45	56	59
7	ул „Карпош“ - ул 4-ти Ноември (Двор на детска градинка „Вангел Мајорот“)	II	53	55	56	55	49	45	58	62
8	Крстосница ул „Јадранска“ и ул „Боривоје Радисављевиќ“	II	41	55	40	55	40	45	44	52

Со оглед на бројот на жители, густината на населеност и урбаниот развој на градот, интензитетот на бучавата во подрачјата со втор степен на заштита од бучава во најголем број се одржува под граничната вредност. На мерно место 2 (двор на Здравствен дом) има отстапување од граничната вредност за 2 dBA во периодот ден и за 9 dBA во периодот вечер и ноќ. На мерно место 1 (Крстосница на ул. „Иван Милутиновиќ“ и ул. „Прилепска“) има отстапување од граничната вредност за 6 dBA во периодот ноќ. На мерно место 3 (двор на Гимназија Ј.Б. Тито) отстапувањата се за 3 dBA во периодот ден и вечер и 6 dBA во периодот ноќ.

Во подрачјето со прв степен на заштита од бучава (двор на Клиничка болница „Д-р Трифун Пановски“) отстапување од граничната вредност за 3 dBA е утврдено во периодот ден и

6 и 9 dBA во периодот вечер и ноќ. Во подрачјето со трет степен на заштита од бучава на мерно место 5 (Крстосница на ул. „Борис Кидрич,, и ул. „Никола Тесла“) не е утврдено отстапување од граничната вредност.

Максималното ниво на бучава во сезона пролет изнесува 73 dBA и е измерено на мерно место 2 двор на Здравствен дом лоцирано во подрачје од втор степен на заштита од бучава.

Најниски вредности на ниво на бучава се измерени на мерно место 8 (Крстосница на ул. „Јадранска,, и ул. „Боривоје Радосавлевиќ“) подрачје со втор степен на заштита од бучава.

Табела 2. Ниво на комунална бучава на осум мерни места сезона/есен 2018 година

	Мерно место сезона/пролет	Степен на заштита на подрачјето	Ld	ГВ	Lv	ГВ	Ln	ГВ	Ldvn	LA max
			dBA							
1	Крстосница ул „Иван Милутиновиќ“ и ул. „Прилепска“	II	59	55	61	55	52	45	62	68
2	ул „Иван Милутиновиќ“ и ул „Столарска“ (двор на Здравствен дом)	II	62	55	64	55	55	45	65	74
3	Бул „1-ви Мај“ и ул „Мирче Ацев“ (Двор на Гимназија Ј.Б. Тито)	II	58	55	64	55	50	45	62	71
4	ул „Партизанска“ и ул „АСНОМ“ (Двор на Клиничка болница)	I	54	50	54	50	50	40	57	62
5	Крстосница ул. „Борис Кидрич“ и ул. „Никола Тесла“	III	59	60	56	60	51	55	60	72
6	Крстосница ул „Партизанска“ и ул „Питу Гули“	II	55	55	50	55	49	45	57	64
7	ул „Карпош“ - ул 4-ти Ноември (Двор на детска градинка „Вангел Мајорот“)	II	57	55	55	55	53	45	61	66
8	Крстосница ул „Јадранска“ и ул „Боривоје Радисавлевиќ“	II	45	55	51	55	37	45	50	60

Најголемо отстапување од граничната вредност е измерено на мерно место (мм) 2 (двор на Здравствен дом) каде отстапувањата се за 7 до 9dBA во периодот ден и вечер и за 10 dBA во периодот ноќ. На мм 1 и 3 (Крстосница ул „Иван Милутиновиќ“ со ул. „Прилепска“ и двор на Гимназија Ј.Б.Тито) отстапување од граничната вредност се за 3 до 9 dBA во периодот ден и вечер и за 3 до 5 dBA во периодот ноќ.

Во подрачјето со прв степен на заштита од бучава (двор на Клиничка болница „Д-р Трифун Пановски“) отстапување од граничната вредност за 4 dBA е утврдено во периодот ден и вечер, а во периодот ноќ отстапувањето е за 10 dBA.

Во подрачјето со трет степен на заштита од бучава на мерно место 5 (Крстосница на ул. „Борис Кидрич,, и ул. „Никола Тесла“) не е утврдено отстапување од граничната вредност.

Максималното ниво на бучава во сезона есен изнесува 74 dBA и е измерено на мерно место 2 (двор на Здравствен дом) лоцирано во подрачје од втор степен на заштита од бучава.

Најниски вредности на ниво на бучава се измерени на мерно место 8 (Крстосница на ул. „Јадранска,, и ул. „Боривоје Радосавлевиќ“). На ова мерно место интензитетот на бучава за индикаторите на бучава преку ден/вечер/ноќ е за 10 dB (A) под граничната вредност на индикаторите.

Извештај за бучавата во Кичево

Табела 3. Ниво на комунална бучава на осум мерни места во градот Кичево во текот на сезоната пролет

Мерно место - Кичево- пролет	Степен на заштита на подрачјето	Ld	ГВ	Lv	ГВ	Ln	ГВ	Ldvn	LA max
		dBA							
Магистрален пат - дирекција А.Д. Тајмиште	III	60	60	58	60	51	55	63	76
Крстосница Магистрален пат Мак.Брод - Жито Караорман	III	65	60	59	60	52	55	65	75
Крстосница на ул. „11Септември“(двор)	II	52	55	55	55	51	45	59	65
Крстосница хотел „Арабела“	II	57	55	52	55	47	45	56	66
Двор на гимназија „Мирко Милевски“	III	63	60	60	60	58	55	67	77
Двор на општа болница	II	52	55	51	55	47	45	55	59
Крстосница кај плоштад-центар-Рамстор	III	64	60	63	60	58	55	67	75

Табела 4. Ниво на комунална бучава на осум мерни места во градот Кичево во текот на сезона есен

Мерно место - Кичево- пролет	Степен на заштита на подрачјето	Leq dB(A)			Lv dB(A)	Ln dB(A)	Ldvn	LA max
		Утро	Ден	Ld dB (A)	Вечер	ноќ		
Магистрален пат - дирекција А.Д. Тајмиште	III	61	60	50	60	53	61	70
Крстосница Магистрален пат Мак.Брод - Жито Караорман	III	59	60	65	60	50	64	71
Крстосница на ул. „11Септември“(двор)	II	61	55	48	55	59	65	70
Крстосница хотел „Арабела“	II	56	55	47	55	54	60	68
Двор на гимназија „Мирко Милевски“	III	61	60	50	60	48	59	67
Двор на општа болница	II	49	55	50	55	49	56	59
Крстосница кај плоштад-центар-Рамстор	III	62	60	60	60	56	64	67

ВМониторингот на бучавата во градот Кичево, прикажан на табела бр. 3 и 4 покажува зголемување на дневното ниво на бучава за мерните места во подрачје со трет степен на заштита за 2 до 7 dBA на мерните места, но во ноќните часови тоа надминување се намалува, затоа што и сообраќајот се намалува, кој се посочува како главен извор за бучава. Кај мерните места лоцирани во подрачја со втор степен на заштита, надминувањето на граничната вредност е за 2-4 dBA или е под граничната вредност. Мониторингот за 2018 година покажува извесен напредок во однос на намалување на бучавата, односно помала изложеност на бучава во станбена зона.

Извештај за бучавата во Куманово

Измерените нивоа на бучава и пресметаните L_{eq} на сите мерни места се прикажани во Табела 5, од која се гледа дека бучавата на сите мерни места ги надминува граничните вредности за 5-10dBA. Исто така постојат значајни разлики меѓу пролетното мерење и есенското мерење, имено измерените вредности при есенското мерење се повисоки за повеќе од 5dBA, во однос на пролетното мерење.

Табела 5. Проценка на здравствениот ризик од бучавата во животната средина-пролет

	Мерно место -	Степен на заштита на подрачјето	Ld	ГВ	Lv	ГВ	Ln	ГВ	Ldvn	LA max
			dBA							
1	Крстосница на ул III МУБ - ул Гоце Делчев и ул. Бајрам Шабани Супер срк	III	69	60	70	60	65	55	73	97
2	Крстосница ул Октомвриска Революција и ул Доне Божинов Автобуска	III	66	60	60	60	62	55	69	93
3	Крстосница на ул. Октомвриска Революција-ул Иво Лола Рибар -ул. Ѓорче Петров - пазар	III	66	60	69	60	70	55	76	98
4	Крстосница на ул. Борис Кидрич -ул. Гоце Делчев - Уред	III	70	60	68	60	69	55	75	99
5	Крстосница на ул. Братство Единство -ул. 11 Октомври Музичко училиште	III	63	60	58	60	63	55	69	92
6	Крстосница кај Турска пекара ул Тоде Думба и ул Лесковачка и ул Титова Митровачка	II	62	55	59	55	59	45	66	96
7	Крстосница кај болница ул 11 Октомври и ул Сава Ковачевиќ	II	66	55	63	55	66	45	72	91
8	Крстосница кај ОУ Веларезими ул Тоде Мендол и ул Благе Илиев Гуне	II	59	55	64	55	59	45	66	86
9	Крстосница на ул. Н Революција-ул Кирил и Методиј ОУ Крсте Мисирков	II	64	55	69	55	64	45	72	91
10	Крстосница на ул. Народна Революција -ул. Тонко Димков - парк	II	64	55	65	55	63	45	70	98

Табела 6. Проценка на здравствениот ризик од бучавата во животната средина-есен

	Мерно место	Степен на заштита на подрачјето	Ld	ГВ	Lv	ГВ	Ln	ГВ	Ldvn	LA max
			dBA							
1	Крстосница на ул III МУБ - ул Гоце Делчев и ул. Бајрам Шабани Супер срк	III	69	60	68	60	64	55	72	91
2	Крстосница ул Октомвриска Революција и ул Доне Божинов Автобуска	III	65	60	64	60	64	55	70	93
3	Крстосница на ул. Октомвриска Революција-ул Иво Лола Рибар -ул. Ѓорче Петров - пазар	III	66	60	67	60	63	55	70.1	93
4	Крстосница на ул. Борис Кидрич -ул. Гоце Делчев - Уред	III	70	60	66	60	68	55	74	93
5	Крстосница на ул. Братство Единство -ул. 11 Октомври Музичко училиште	III	62	60	66	60	58	55	67	91
6	Крстосница кај Турска пекара ул Тоде Думба и ул Лесковачка и ул Титова Митровачка	II	58	55	62	55	55	45	64	84
7	Крстосница кај болница ул 11 Октомври и ул Сава Ковачевиќ	II	68	55	66	55	63	45	71	89.5
8	Крстосница кај ОУ Наим Фрашери ул Тоде Мендол и ул Благе Илиев Гуне	II	62	55	59	55	55	45	63	85
9	Крстосница на ул. Н Революција-ул Кирил и Методиј ОУ Крсте Мисирков	II	64	55	65	55	61	45	75	87
10	Крстосница на ул. Народна Революција -ул. Тонко Димков - парк	II	67	55	67	55	58	45	69	87

Нивото на бучавата е сериозно зголемено, во градот Куманово, особено на мерните места во близина на болница и училишта, во текот на денот и во ноќните часови, зголемувањето се движи од 5 до 10 dBA.

Извештај за бучавата во Скопје

Мерните места во подрачјето со втор степен на заштита покажуваат зголемување на бучавата за 5-10 dBA, во дневниот период, но и во ноќниот период. Едно мерно место е определено во подрачје со прв степен на заштита и таму е енормно зголемувањето за 12 dBA. Сообраќајот е главен извор за бучава, но и градежните активности придонесуваат.

Табела 6. Ниво на комунална бучава во град Скопје, сезона пролет 2018

	Мерно место пролет	Степен на заштита на подрачјето	Ld dB(A)	ГВ	Lv dB(A)	ГВ	Ln dB(A)	ГВ
1	Крстосница на бул.Кочо Рацин и бул.11 Октомври	III	61	60	62	60	56	55
2	Крстосница на бул.Климент Охридски и бул.Партизански Одреди	III	60	60	59	60	56	55
3	Гимназија Ј.Броз Тито ул.Димитрие Чуповски бб	II	62	55	58	55	57	50
4	Клинички центар Клиника за кардиологија	I	62	50	56	50	55	45
5	Крстосница на ул.Борис Трајковски и ул.Христо Татарчев	III	61	60	56	60	54	45
6	ЈУДГ 8 Март ул.Кавалска бр.3	II	58	55	55	55	52	50
7	Крстосница на бул.Јане Сандански и бул. Србија	III	58	55	58	55	54	50
8	Крстосница на бул. Александар Македонски и ул.16-та Македонска Бригада	III	59	60	58	60	56	55
9	Крстосница на ул.Џон Кенеди и ул.Х.Т.Карпош	III	60	55	60	55	56	50
10	ЈУДГ Снежана ул.Џон Кенеди бр.1	II	59	55	58	55	57	45
11	ЈУДГ Н.Н.Борче ул.Борка Талевски бр.50	II	61	55	59	55	60	55
12	Крстосница на бул.Партизански Одреди и бул.8 Септември	III	60	60	57	60	58	55
13	ЈУДГ Орце Николов ул.Драгиша Мишовиќ бб	II	61	55	59	55	56	45
14	Реонски парк Ѓорче Петров	II	59	50	57	50	55	45

Заклучок и препораки

Изложеноста на бучава во животната средина е најизразена и најзагрижувачка во градот Скопје и Куманово, како во однос на изложеност на дневно ниво на бучава, а во поедини мерни места и ноќна бучава. Оваа состојба е посебно изразена во подрачје со втор степен на заштита, односно во близина на предучилишни и училишни објекти. Посебно загрижува фактот дека ноќното ниво на бучава е зголемено на поедини места и за 20 dBA, период во кој луѓето се најосетливи на бучава. Во Битола и Кичево постои лесно зголемена изложеност на бучава, состојба која е препознаена во изминатите години, локалната самоуправа е запознаена со состојбата, но сепак не се превземаат мерки за намалување на бучавата.

За разлика од некои други опасности во животната средина, бучавата има тенденција на пораст поради интензивниот процес на урбанизација, технолошкиот развој, порастот на популацијата, густата населеност и зголемената густина на сообраќајот. Таа предизвикува не само директни, туку и кумулативни негативни здравствени ефекти врз здравјето на луѓето, врши деградација на специфичните животни средини како што се средините за учење и одмор. Негативните здравствени кај изложената популација се манифестираат како вознемиреност, нарушување на спиењето, пречки во говорната комуникација, кардиоваскуларни заболувања, нарушување на менталното здравје, успорен интелектуален развој на децата. Во однос на изложеноста на бучава, вулнерабилни групи се стари лица, лица со оштетен слух, деца кои се во фаза на когнитивниот развој и психички лабилни личности.

Одговорноста за превземање мерки за намалување на изложеност на бучава во животната средина е во рацете на локалната самоуправа и град Скопје, состојбата е препознаена веќе неколку години. Информациите и извештаите се доставени до локалната самоуправа, но досега не се превземени соодветни мерки.

6. Стручно-методолошко управување со медицински отпад

Врз основа на постојните законски прописи и меѓународни стручни норми Институтот за јавно здравје на РМ, во соработка со Центрите за јавно здравје во текот на 2018 година обезбедуваше стручно-методолошка едукација на медицинскиот персонал за правилно собирање, селектирање и диспозиција на централниот собирен пункт (во кругот на здравствените установи), на цврстиот медицински отпад (инфективен) од здравствени установи во Републиката во Скопје.

Изготвуваше стручно-методолошки упатства и вршеше обука за управување со цврстиот медицински отпад од здравствените установи во Република Македонија, со цел да се обезбеди соодветно собирање, сепарација, третман, како и стручна помош за безбедно транспортирање и диспозиција од овластени стручни организации (делокруг на Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерството за транспорт и врски) на депонии кои одговараат на санитарно-хигиенските норми и услови.

Во соработка со Министерството за здравство дадени се напатствија за централните собирни пунктови на болниците со одржување на ниски температури за соодветно чување на медицинскиот отпад. Исто така земено е учество во Проектот за изградба и реконструкција на здравствени установи во Република Македонија во однос на управувањето со медицински отпад.

На 27.09.2018 година одржана е обука за безбедно управување со медицински отпад на вработените во УК Клиника за кардиологија Скопје.

7. ИСХРАНА И ИСХРАНЕТОСТ НА ПОПУЛАЦИОНИ ГРУПИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

7.1. Нутритивен квалитет на исхраната на некои популациони групи од интерес во РМ

Согласно предвидените активности од Националната програма за јавно здравје за 2018 година, во Центрите за јавно здравје во РМ спроведени се испитувања за нутритивна проценка на исхраната во предучилишни и училишни установи, болници и старски домови.

Исхраната на овие популациони групи е следена со примена на стандардни диететски методи за проценка на нутритивниот квалитет, односно со софтверска анализа на оброците кои се пријавени дека се подготвени од установата и се послужени за корисниците. Во софтверската алатка е инкорпорирана национална база на податоци за состав на храната. Добиените резултати се компарирани со препорачаните физиолошки норми за соодветната возраст.

7.1.1. Исхрана на деца со престој во предучилишни установи во РМ

Во 2018 год. беше направена анализа на биолошкиот квалитет на исхраната на деца на возраст од 4-5 години во предучилишните установи во тек на 4 сезони во сите 10 Центри за јавно здравје во РМ.

Анализирана е исхраната што децата ја добиваат во градинките како појадок, ручек и ужина во текот на пет дена во неделата, во период на четири сезони во годината, со цел да се добие просечен дневен внес кој е спореден со физиолошките препораки за деца од 4 до 5-годишна возраст.

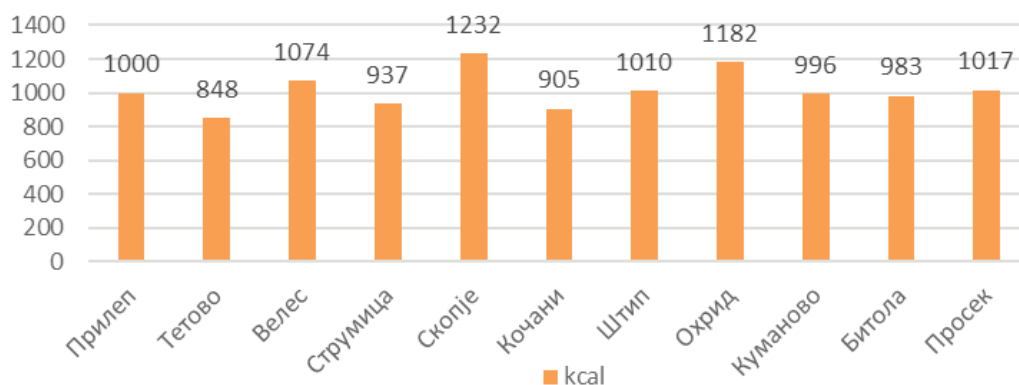

График 7.1.1.1. Просечен дневен енергетски внес кај предучилишни деца во РМ

Просечната енергетска вредност во дневниот оброк кај предучилишни деца во земјата е 1017 kcal, која е под минимумот и не одговара за задоволување на 75% од физиолошките потреби за таа возраст (препорачана е вредност од 1200 kcal), со варијации од 848 kcal до 1232 kcal). Особено е загрижувачка состојбата во градинките каде енергетската вредност на дневниот оброк е под и околу 1000 kcal, а така е во две третини од регионите кои ги покриваат центрите за јавно здравје.

Табела 7.1.1.1. Макронутриенсите во просечниот оброк на децата во градинки

Просек на	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	36,0	144,5	14,2
Масти	33,7	303,7	30,0
Јаглехидрати	137,6	550,3	54,1

Просечната содржината на макронутриенсите во дневниот оброк одговара на препораките за нивна процентуална застапеност во вкупната енергетска вредност на оброкот.

Евидентни се варијациите на дневниот внес на протеини, по градови, прикажани на графикот 5.1.1.2. Задоволени се потребите на дневен внес на протеини за оваа возраст (минимум 20 g/ден). Недостасуваат прехранбени производи со содржина на високо квалитетни белковини важни за исхраната на децата.

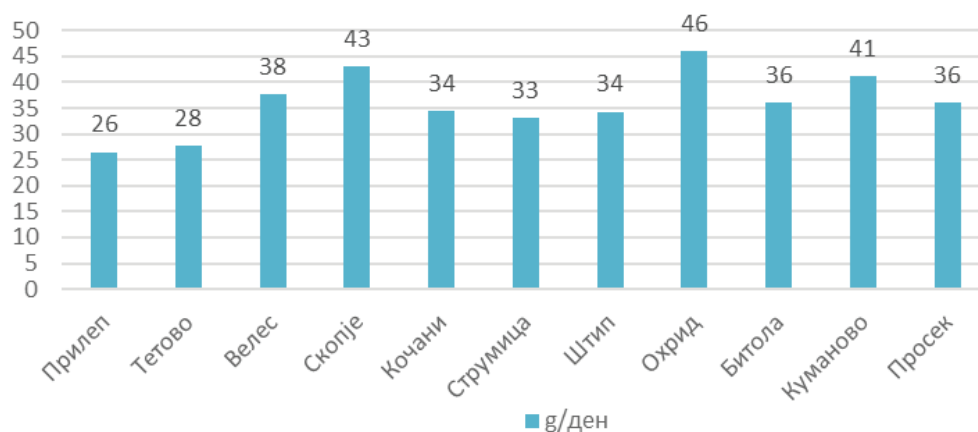

График 7.1.1.2. Застапеност на белковини во исхраната во градинки

Мастите со висока нутритивна вредност, како што се млечните масти (млеко и производи од млеко), масти од риба и јајца, сè уште не се доволно застапени во дневниот оброк кај овие деца. Бидејќи станува збор за деца на возраст од 4-6 години, каде што има интензивен раст и развој потребно е да се направат соодветни корекции за надминување на овој проблем. Заситените масти застапени со 10,7% од вкупниот дневен внес што е над препораките од најмногу 10%, но е пониска застапеност во однос на 2017 година, кога била 10,9%.

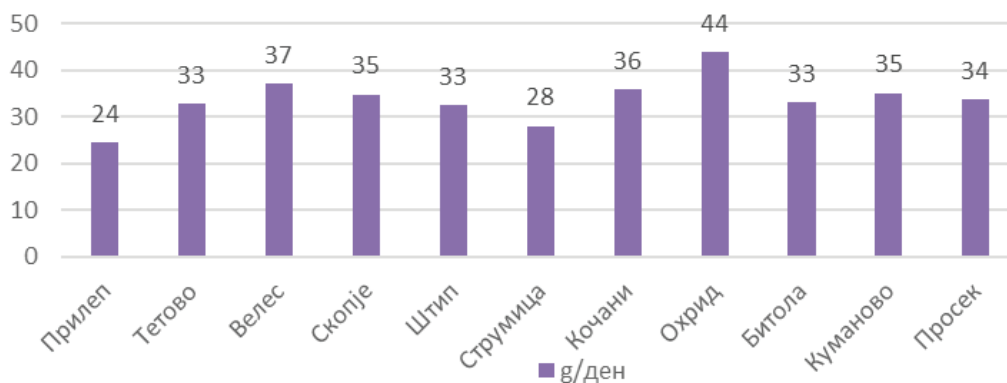

График 7.1.1.3. Застапеност на масти во исхраната во градинки

Според добиените податоци, внесот на јаглехидрати, со просек од 54% од вкупната енергија, е на линија на препораките (50-55% од вкупниот внес). Простите шеќери (моно и дисахариди) се застапени со 21% од вкупниот дневен енергетски внес и тоа е двојно над препораките од најмногу 10%. Треба да се има предвид дека во овие прости шеќери се вклучени и овошниот шеќер од сувото овошје, како и шеќерот од млекото, но тоа не го менува фактот за високата вредност на прости шеќери во дневниот внес на децата во градинка.

Иако вкупниот внес на јаглехидрати се приближува кон препорачаните вредности, треба да се зголеми внесот на јаглехидрати со потекло од интегрални жита, свежо овошје и зеленчук поради нивниот зголемен квалитет и биодостапност во овој вид на производи. Треба да се намали внесот на прости шеќери, најмногу внесувани преку шеќерни концентрати подготвувани со сахароза.

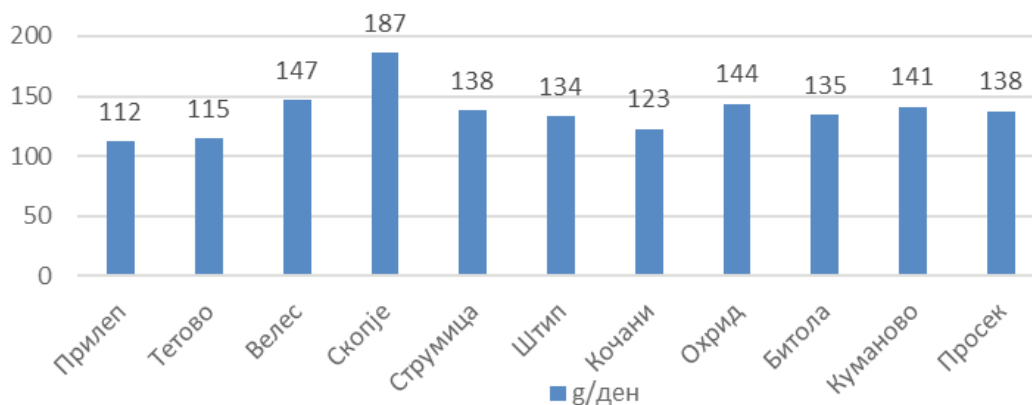

График 7.1.1.4 Застапеност на јаглехидрати во исхраната во градинки

Просечен дневен внес на витамини и минерали (микронутриенти)

Витамините се внесуваат преку исхраната во мали концентрации, но тие се есенцијални за нормално функционирање на организмот. Според податоците во градинките во РМ во 2018 година има добар внес на најголем број на витамини и можат да бидат задоволени дневните потреби.

Табела 7.1.1.2. Содржина на витамини

Витамин	A μ g	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	1400,9	0,7	0,9	7,6	52,7

Табела 7.1.1.3. Содржина на минерали

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	1476,8	89,4	384,2	5,4	0,3	559,0	2,2

Според резултатите за застапеност на минералите во дневниот оброк, дел од минералите отстапуваат од физиолошките норми за внес во градинка. Калциумот како есенцијален нутриенс во развојот и улогата која ја има во спречување на болести, има намален внес во однос на физиолошките норми за таа возраст (препорака = 800 mg/ден). Внесот на цинк е два пати помал од препорачаниот дневен внес во градинка и таа ситуација треба да се подобри преку зголемен внес на месо, риба, јајца и млеко (препорака за цинк = 6,5 mg/ден). Натриумот пак, има зголемен дневен внес во однос на препораките и е знак за зголемен внес на сол преку грицки и месни преработки (препорака за натриум = 1200 mg/ден).

Структура на дневниот оброк кај деца од 4-5 години во градинка

Во структурата на исхраната, како база на пирамидата, групата на жита, брашно, леб, ориз и тестенини застапена е со 147 g/ден.

Млекото и млечните производи се застапени со количина од 194 g/ден, за 30 грама повеќе од 2017 година.

Свежото овошје и производи од овошје се недоволно застапени со 80 g/ден, од кои на свежо овошје отпаѓаат само 42 g/ден. Сепак, тоа е подобрување во однос на 2017 година.

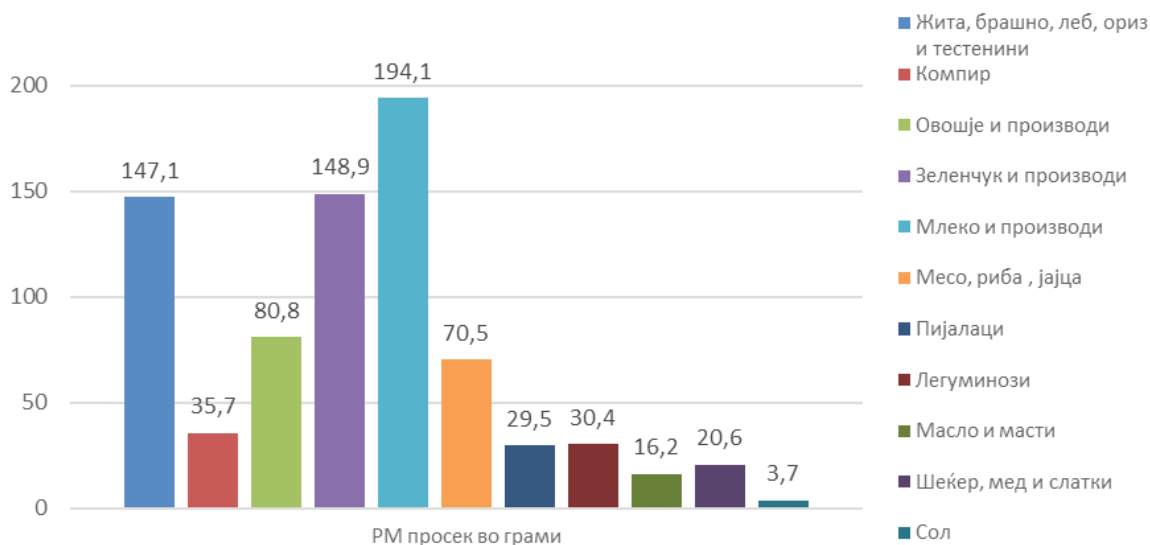

График 7.1.1.5. Просечен дневен внес на прехранбени производи во исхраната во градинките

Зеленчукот е застапен секојдневно во исхраната во просек од 149 g/ден, од кои на свеж зеленчук отпаѓаат 133 g/ден во форма на салати.

Групата на месо, производи од месо, риба, јајца и легуминози се дава најчесто 3-4 пати неделно, од кои месото е застапено со 34 g/ден, рибата е недоволно застапена само со 5 g/ден, јајцата само со 14 g/ден, а мешунките со 30,4 g/ден.

Групата на масти и масла се застапени со 16,2 g/ден, а групата на шеќери и слатки е застапена во просек со 20 g/ден.

Внесот на сол од приближно 3,7 g/ден е над препораките за оваа популација од најмногу 3 грама.

Заклучок и препораки: Исхраната на испитуваната група предучилишни деца во Република Македонија во 2018 година не ги задоволува препораките за енергетски внес. Макронутриенсите се правилно избалансирани, но во однос на нивната структура треба да се подобри квалитетот на намирниците кои се користат во креирање на макронутритивниот внес. Во однос на внесот на микронутриенси, треба да се зголеми внесот на калциум, а да се намали внесот на натриум. Недостасува внес на интегрални производи од жито, риба, јајца и доволен внес на свежи производи од зеленчук и овошје.

Стандардите за исхрана на децата во детските градинки се ставени во функција во форма на подзаконски акт кој ги обврзува кујните во самите градинки, да ги почитуваат стандардите на нутритивен квалитет на храната за оваа популација. Од воспоставување на стандардите евидентно е подобрувањето на квалитетот на оброците кои се служат во градинките. Секако, потребна е одржливост на процесот и натамошно континуирано подобрување. Вработените и раководните кадри во градинките треба континуирано да ги надградуваат своите знаења во однос на исхраната на децата. Тие треба да опстојуваат во напорите на децата да им се презентира храната која е препорачано да се јаде, со цел децата да добијат нутритивно богата храна, а не калории од нутритивно сиромашни производи кои често ги добиваат во форма на ужинки. За таа цел, градинките треба да бидат опремени со кадар и средства што ќе овозможат да се посвети потребното внимание на исхраната на децата заради стекнување на навиките поврзани со намалување на ризиците од појава на болести поврзани со исхраната во подоцнежниот период од животот.

7.1.2. Исхрана на деца со престој во основни училишта со целодневна исхрана во РМ

Во 2018 година анализирана е исхраната која ја добиваат децата со целодневен престој во училиштата на територија на РМ. Просечната енергетска вредност на оброкот е 1143 kcal и е под препораките за внес на 70% од препорачаниот дневен енергетски внес на децата (препорака за 70% дневен внес = 1300 kcal).

Табела 7.1.2.1. Макронутриенси во просечниот оброк на децата во јавните основни училишта во РМ

Макронутриенти	Вредност	% од вкупна енергија
Јаглехидрати	154,8	54,0
Шеќери	45,9	16,7
Масти	40,6	32,4
Заситени масти	15,9	12,6
Протеини	41,5	14,5

Макронутриенсите се добро избалансирани. Подкласите на макронутриенсите, како заситените масти изнесуваат изнесуваат 12,6% од вкупниот енергетски внес, што над препораките од максимален внес до 10%. Внесот на прости шеќери е 16,7% и е високо над препораките од најмногу 10% од вкупниот дневен внес.

Во однос на внесот на микронутриенти, има зголемен внес на натриум, скоро двојно над препораките, а тој е основна состојка на готварската сол и претставува ризик од рана појава на ризици поврзани со кардиоваскуларни болести (препорака за натриум = 1380 mg/ден). Намален е внесот на калциум, железо и цинк (препорака за калциум = 800 mg/ден, железо 12 mg/ден). Овие микронутриенси се составен дел од соединенија во организмот кои придонесуваат кон правилниот раст и развој на децата и нивниот внес ќе биде задоволен доколку имаме соодветен внес на млеко, млечни производи, месо, риба и јајца.

Табела 7.1.2.2. Микронутриенси во просечниот оброк на децата во јавните основни училишта во РМ

Микронутриенти	Единица мерка	Вредност
Калциум	mg	369,9
Бакар	mg	0,3
Железо	mg	5,7
Магнезиум	mg	74,1
Натриум	mg	2563,1
Фосфор	mg	650,3
Рибофлавин (витамин В2)	mg	0,6
Тиамин (витамин Б1)	mg	0,4
Витамин А	mcg	1297,2
Витамин С	mg	31,2
Цинк	mg	2,0

Во однос на прехранбените производи, внесот на овошје и зеленчук е значително под препораките од најмалку 400 грама дневно. Треба да се зголеми и внесот на млеко со намалена масленост, како и млечни производи, а да се намали внесот на шеќерни концентрати. Треба да се намали внесот на засладени безалкохолни пијалаци, односно негазаирани пијалаци со додаден шеќер. Внесот на сол, како што е и погоре спомнато, корелира со зголемениот внес на натриум и е над препораките од најмногу 5 грама.

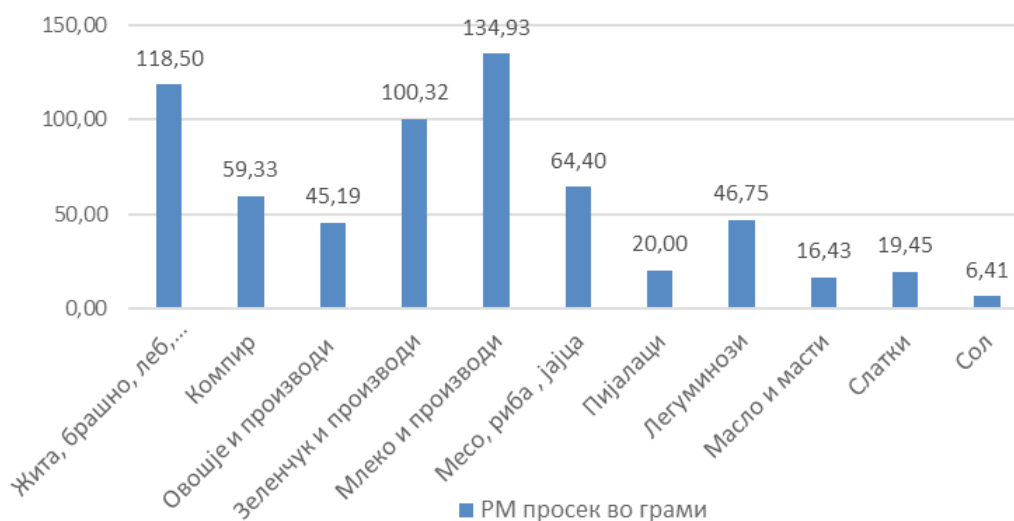

График 7.1.1.6. Просечен дневен внес на производи во основни училишта

Заклучок и препораки: Исхраната кај оваа популација на деца не се планира систематски. Не се почитувани генералните препораки за енергетски внес и многу е мал внесот на нутритивно богата храна како овошје и зеленчук и млеко и млечни производи. Овие производи може да обезбедат внес на микронутриенци потребни за децата во интензивен раст, како што е оваа популација на деца. Потребен е засилен мониторинг на исхраната кај децата со целодневен престој во ОУ. Министерството за образование и наука, во соработка со Министерството за здравство, има усвоено стандарди за исхрана во форма на Правилник за стандардите за исхраната и за оброците во основно училиште, со кои операторите со храна кои ги снабдуваат училиштата со храна за децата, како и вработените во кујните во училиштата, се обврзани да ги почитуваат препораките за здрава исхрана на овие деца. Заедно со правилникот, усвоено е и ажурирано упатство за примена на правилникот, како и едноставна верзија на табела за состав на храни која може да им помага на оние кои ги подготвуваат оброците на децата за зголемување на нутритивната вредност на оброкот. Правилникот и упатството може да се најдат на веб страната на МОН на следниот линк: <http://mon.gov.mk/index.php/2014-07-23-14-03-24/vesti-i-nastani/2386-standardi-i-alatki-za-pravilna-ishrana-vo-osnovnite-uchilishta>.

Потребно е да се засили контролата над припремата на исхраната на децата. Потребно е да се едуцираат вработените во училиштата за едукација на децата во однос на исхраната. МОН треба да размисли за вработување на кадар со завршено образование од областа на нутриционизмот, заради континуирана контрола и помош на давателите на услуги за исхрана на децата и почитување на стандардите за исхрана во училиштата. Раководните лица во училиштата е потребно да превземат мерки во однос на обезбедување на околина која ќе промовира здравје во училиштата.

Треба да се донесе кодекс, во доброволна или обврзувачка форма, со која ќе се забранат сите форми на рекламирање на храна богата со сол, шеќер и масти на училишните деца. МОН, МЗ и единиците на локална самоуправа треба да ја регулираат продажбата на оваа храна во самите објекти на училиштата и во непосредна близина на објектите. Регулирањето би требало да биде во насока на нутритивно профилирање на храната која може да се продава во објектите на училиштата и во нивна непосредна близина или на целосна забрана на постоење на продавници во училиштата.

Посебно внимание треба да се посвети на набавките на храна за исхрана на децата во училиштата и во таа насока би требало да се следат препораките на Европската Унија усвоени во 2017 година, за време на Малтешкото претседавање со Унијата (Public Procurement of Food for Health, достапно на: <https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/public-procurement-food-health-technical-report.pdf>).

7.1.3. Целодневна исхрана на ученици со престој во ученички домови во РМ

Во 2018 год. е испитуван нутритивниот квалитет на исхрана во ученичките домови, каде што престојуваат ученици на возраст од 15-18 год. Нутритивната проценка е направена во тек на 2 сезони на територија на регионите на Центрите за јавно здравје каде има вакви установи.

Просечниот дневен енергетски внес во овие установи изнесува 2482 kcal што е на долна граница на физиолошките потреби за децата од машки пол на оваа возраст (2500 – 3000 kcal) и ги задоволува нормите за возраста на децата од женски пол (1900-2400 kcal). Калориската вредност на исхраната е значајно под препораките во извештајот испратен од ЦЈЗ Струмица.

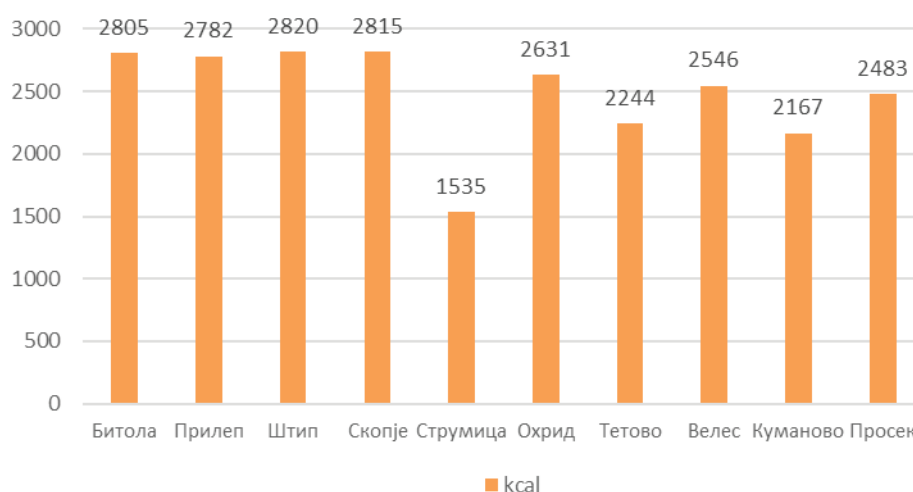

График 7.1.3.1. Просечен дневен енергетски внес во исхраната во ученичките домови

Табела 7.1.3.1. Содржина на макронутритивни материи во дневниот оброк

Нутриент	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	95,4	381,7	15,6
Масти	96,7	870,3	35,8
Јаглени хидрати	326,2	1304,7	50,7

Содржината на макронутриенсите во просечниот дневен оброк за учениците може да биде подобро балансирана за исхрана на оваа група. Има вишок на масти, кои се над горна граница на препораките од максимум 35% од вкупниот енергетски внес. Заситените масти и простите шеќери се над препораките за максимален дневен внес и изнесуваат околу 12,4 и 14,3% од вкупниот енергетски внес, соодветно. Внесот на протеини е над препораките од околу 50 g/ден во сите региони на центрите за јавно здравје.

Просечен дневен внес на витамини и минерали (микронутриенти)

Просечните вредности на витамините ги задоволуваат физиолошките потреби на оваа популација.

Кај минералите има тројно зголемен внес на натриум со над 4000 mg (максимален препорачан внес е 1600 mg). Недоволен е внесот на калциум, цинк и магнезиум. Таквата состојба би се подобрила доколку се зголеми внесот на млеко и млечни производи, месо, риба и јајца во дневниот оброк, а се намали внесот на сол преку преработена храна.

Табела 7.1.3.2. Содржина на витамини

Витамин	A μ g	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	1734,9	1,18	1,47	14,08	69,55

Табела 7.1.3.3. Содржина на минерали

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	4239,4	135,94	700,74	13,32	0,59	1379,19	3,62

Структура на дневниот оброк кај ученици кои претстојуваат во ученички домови

Групата на жита, брашно, леб, ориз и тестенини е застапена со 407 g/ден. Во оваа група недостасуваат интегрални производи од жито. Млекото и млечните производи се застапени со количина од 236 g/ден 3-4 пати неделно.

Овошје и производи од овошје се застапени со само 73 g/ден Овој податок дава индикација за потребна крупна промена во однос на понудата на свежо овошје. Препораките за внес на свежо овошје се секојдневен внес на најмалку 200 g.

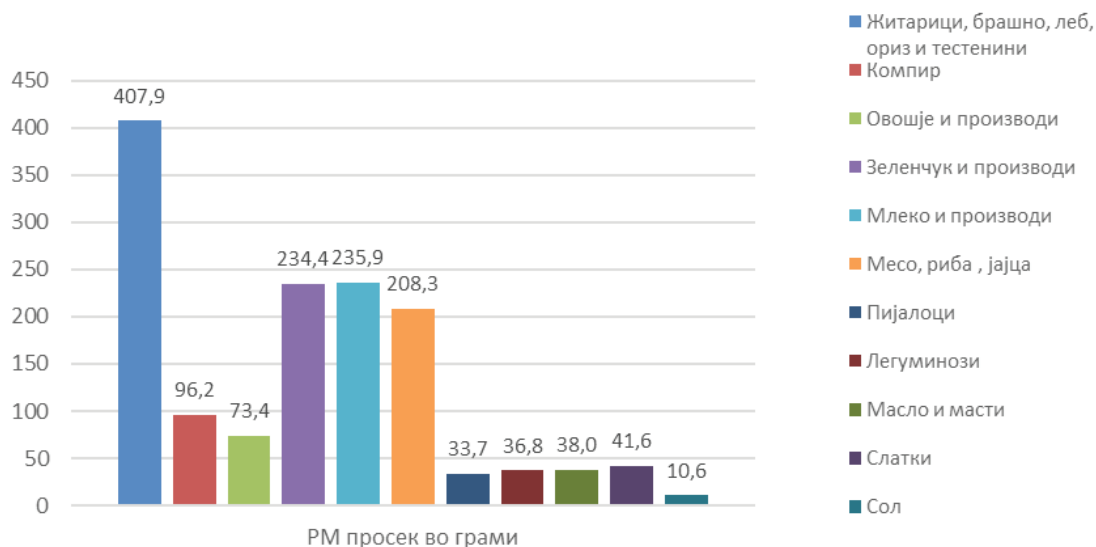

График 7.1.3.2. Просечен дневен внес на прехранбени производи во исхраната во ученичките домови

Групата на зеленчукот и производи од зеленчук се застапени секојдневно во исхраната со 234 g, но тоа сепак не доволно да ги покрие препорачаните количини од 300 g/ден. Сепак, забележливо е дека внесот на зеленчук е подобар во однос на тој на овошјето.

Месото е застапено со околу 200 g/ден, главно црвено месо и месо од живина, со мал удел на месо од риба. Месните производи се внесуваат со 48 g/ден и кои имаат удел во зголемениот внес на натриум, а се блиску до количина во која според најновите научни сознанија може да претставуваа зголемен ризик од појава на колоректален карцином (препораки на СЗО од 2015 година). Мешунките не се доволно застапени во дневниот оброк. Внесот на сол е двојно над препораките за дневен внес.

Заклучок и препораки: Исхраната кај учениците кои престојуваат во училишните домови не е правилно планирана според стручните насоки и норми. Застапен е небалансиран внес на макро и микронутриенсите, со суфицит на мастите (особено заситените масни киселини). Постои дневна и сезонска варијабилност на вкупната енергија, како и изразито мал внес на интегрални жита, свежо овошје, зеленчук и риба. Внесот на калциум и цинк е значително под препораките. Внесот на сол е двојно над препораките од максимум 5 g/ден. Потребно е да им се наложи на одговорните лица во ученичките домови да обрнат должно внимание на исхраната на корисниците на нивните услуги во насока на планирање на исхрана која ќе може да ги задоволи потребите на учениците. Првенствено се препорачува зголемена понуда на свежо овошје и зеленчук, намалување на уделот на вкупни и заситени масти во оброците и намалување на месните преработки.

7.1.4. Нутритивен квалитет на исхраната во студентските домови во РМ

Квалитетот на исхраната во студентските домови во РМ е испитуван во објекти на територијата на Центрите за јавно здравје од Скопје, Охрид и Штип. Препораките за калориски внес популацијата која живее во студентските домови се внес од околу 3000 kcal за мажи и 2400 kcal за жени. Просечниот дневен енергетски внес за 2018 година, без дистрибуција по пол, бил 2426 kcal, што ги задоволува потребите на женските студенти, но е дефицитарен за потребите на машките.

Табела 7.1.4.1. Просечна содржина на макронутриенси во исхраната во студентските домови

Нутриент	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	98,7	394,9	16,4
Масти	85,0	764,5	31,5
Јаглехидрати	318,3	1273,4	52,4

Табела 7.1.4.2. Содржина на витамини

Витамин	A µg	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	3583,1	0,8	1,0	13,4	69,2

Табела 7.1.4.3. Содржина на минерали

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	3430,5	125,1	460,4	12,7	0,8	1163,0	2,9

Балансот на макронутриенси е во рамки на препораките, со лесен суфицит на масти, но со подобрување во однос на претходната година, што се забележува преку внесување во физиолошки ранг на заситените масти (9,9% од вкупен енергетски внес, препорака до 10%). Во однос на внесот на микронутриенси, дефицитарно е присуството на калциумот

и на цинкот, кое може да се зголеми со зголемен внес на млеко, месо, риба и јајца. Внесот на натриум, а со тоа и тој на сол, е значајно над препораките за дневен внес од најмногу 2000 mg, односно 5g/ден на ден.

Структура на дневниот оброк во студентските домови

Во дневниот внес на исхраната во студентските домови имаме внес на овошје и производи и зеленчук и производи, во износ од околу 366 g, што е под препораките за дневен внес за овошјето и зеленчукот. Внесот на сол е двојно над препораките за највисок препорачан дневен внес за оваа популација.

График 7.1.4.1. Просечен дневен внес на прехранбени производи во исхраната во студентски домови во РМ

Заклучок и препораки: Исхраната на студентите треба да ги задоволува потребите на оваа популација со свои специфики и потреби. Во Република Македонија, во 2018 година, може да се заклучи дека процентуалниот распоред на макронутриенси во дневниот енергетски внес е задоволителен. Внесот на масти, а особено заситени масти, е во рамките на препораките. Внесот на натриум е далеку над препораките од 2000 mg/ден. Треба да се обрне внимание на зголеменото присуство на месни преработки и готварска сол. Нивниот зголемен внес може да претставува и значаен јавно здравствен проблем поради влијанието на натриумот од солта на вредностите на крвниот притисок. Треба да се зголеми понудата на свежо овошје и зеленчук и на интегрални жита, како и на млеко и млечни производи и риба. Министерството за образование има донесено Правилник за квалитетот на оброците во студентските домови и би требало да се започнат активности за негова строга имплементација и евентуална дополнителна изработка на суплементарни материјали кон тој правилник, кои ќе ја олеснат неговата имплементација.

7.1.5. Нутритивен квалитет на исхраната во старските домови во РМ

Квалитетот на исхраната во старските домови во РМ е испитуван во 4 објекти на територијата на Центрите за јавно здравје од Скопје, Прилеп, Битола и Куманово. Препораките за калориски внес популацијата која живее во старските домови се просечен внес од 2000 kcal. Просечниот дневен енергетски внес за 2018 година, без дистрибуција по пол, бил 2094,8 kcal, што ги задоволува потребите.

Табела 7.1.5.1. Просечна содржина на макронутриенси во исхраната во старските домови

Нутриент	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	85,0	334,0	16,2
Масти	70,7	636,6	30,4
Јаглехидрати	278,6	1114,6	53,9

Табела 7.1.5.2. Содржина на витамини

Витамин	A µg	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	1307,3	1,1	1,6	14,4	64,1

Табела 7.1.5.3. Содржина на минерали

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	3784,9	112,8	695,4	12,0	0,5	1241,7	3,1

Балансот на макронутриенси е во рамки на препораките со лесен дефицит на вкупните јаглехидрати. Заситените масти се под највисоките препорачани вредности од максимум 10% од вкупниот дневен внес (8,6%). Во однос на внесот на микронутриенси, иако подобро во однос на претходните години, сè уште е дефицитарен внесот на железото, калциумот и особено на цинкот, кое може да се зголеми со зголемен внес на млеко, месо, риба и јајца. Внесот на натриум, а со тоа и на готварска сол е над препораките и е особено значаен за оваа популација заради ризиците од зголемениот крвен притисок и потребата од негово одржување во препорачаните граници. Простите шеќери учествуваат со 11,9% во вкупниот енергетски внес над препораките за дневен максимум од 10%.

Структура на дневниот оброк во старските домови

Во дневниот внес на исхраната во старските домови имаме внес на овошје и производи и зеленчук и производи, во износ од 208 g, што е под препораките за дневен внес за овошјето и зеленчукот од минимум 400 g/ден. Внесот на мешунки е многу мал. Внесот на готварска сол од 9,5 g е над максималните препораки од 5 g дневно.

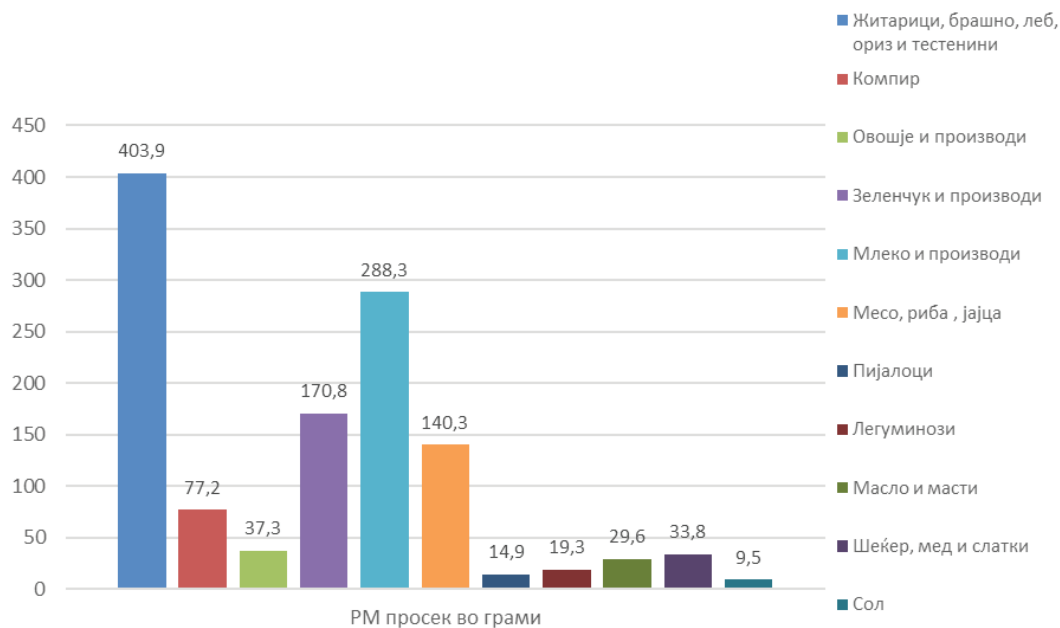

График 7.1.5.1. Пеосечен дневен внес на прехранбени производи во старските домови

Заклучок и препораки: Исхраната на старите лица сместени во старските домови треба да ги задоволува потребите на оваа популација со свои специфики и потреби. Во Република Македонија, во 2018 година, може да се заклучи дека процентуалниот распоред на макронутриенци во дневниот енергетски внес е задоволителен и нема знаци на недостаток на нутриенци во оброците кои би предизвикале неисхранетост, што може да е посебно тежок проблем кај постарите лица. Внесот на масти е исто така во рамки на препораките. Внесот на натриум е над препораките од 2300 mg/ден. Треба да се обрне внимание на внесот на месни преработки и готварска сол, бидејќо зголемениот внес може да претставува значаен здравствен проблем поради влијанието на солта на вредностите на крвниот притисок, како и на влијанието врз потребата од соодветна хидратација на луѓето во оваа животна доба. Треба да се зголеми понудата на свежо овошје и зеленчук и на интегрални жита, како и на млеко и млечни производи и месо од риба. Треба да се внимава и со внесот на прости шеќери, најмногу застапени во шеќерните концентрати и засладените безалкохолни пијалаци бидејќи кај оваа популација има поголема преваленца на нерегулиран гликемиски статус. Можноста од определена компромитираност на гастроинтестиналниот тракт, која е многу веројатна кај постарите лица, може да доведе до инсуфициентна апсорпција или исфрлање на состојките од храната па потребна е постојана консултација со лекар во однос на здравствената состојба и насоките во исхраната. Потребно е постојано присуство (вработување) на лица со завршено образование од областа на нутриционизмот во старските домови, за спроведување на насоките на лекарите поврзани со исхраната на старите лица.

7.2. Нутритивен квалитет на болничка исхрана во РМ

Согласно активностите на Програмата за јавно здравје, на територијата на Центрите за јавно здравје во РМ беше анализирана исхраната на болните во стационарните здравствени институции. Анализирана е општата болничка исхрана која е застапена во најголем дел на пациентите кои престојуваат во стационарните установи. Податоци

не се земени од Клиничката болница во Штип заради затворање на болничката кујна и ангажирање на оператор за храна кој ќе врши снабдување со храна за болните. ЦЈЗ Штип не проследи податоци заради невоспоставена комуникација со операторот за храна. Дадени се насоки тоа да се направи за следниот пресек во 2019 година.

Просечната енергетска вредност во дневниот оброк на болните во стационарните установи во земјата кои Институтот ги обработи, отстапува во однос на препораките за оваа популација кои изнесуваат 2300 kcal дневно. Просечниот дневен внес во болниците за 2018 година изнесува 2032,3 kcal.

Загрижувачка е ситуацијата во болничките установи каде просечната енергетска вредност на дневниот оброк е под 2000 kcal.

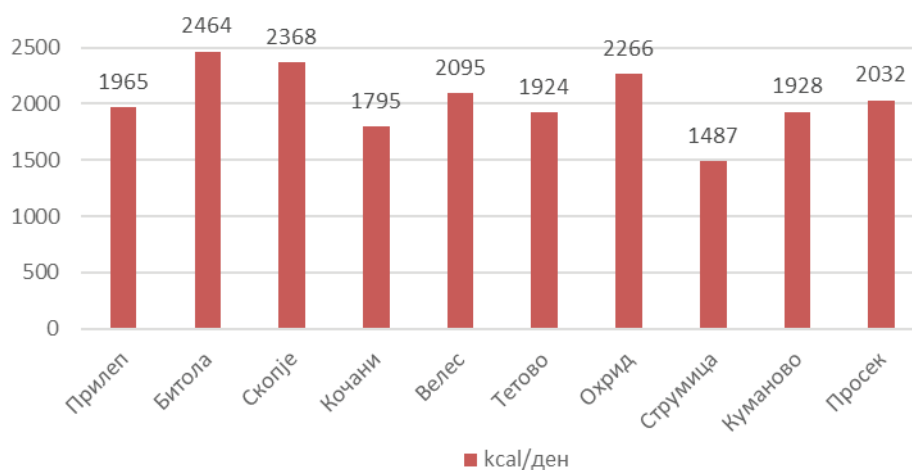

График 7.2.1. Просечна дневна енергија во исхраната во болниците

Табела 7.2.1. Просечна содржина на макронутриенци во болничката исхрана

Нутриент	g	kcal	% од вк. енергија
Белковини	84,0	336,2	16,7
Маси	75,2	676,7	33,8
Јаглехидрати	252,0	1008,2	48,9

Во просечниот дневен оброк на болните има неправилен однос на макронутриенсите, со суфицит на масите и на нивната фракција на заситени масни киселини, односно нивно присуство од 11,4% од вкупниот дневен внес.

Учеството на белковините во дневниот оброк во прикажаните резултати од испитувањата покажува доста неусогласености, со варијација по градови. Тоа значи дека подготовката на оброците на болните не се прави согласно препорачани норми.

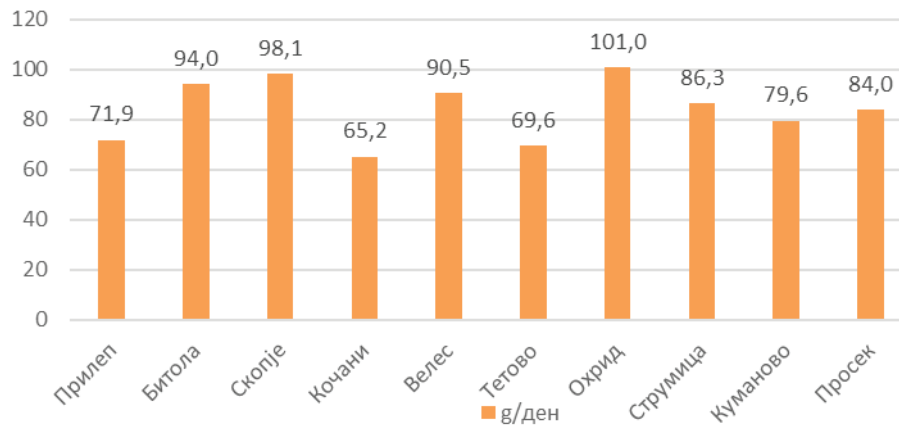

График 7.2.2. Застапеност на белковини во исхраната во болниците

Постои дефицит на комплексни јаглехидрати, а вишок на прости шеќери во исхраната. Простите шеќери се застапени со 11,5% од вкупниот дневен внес, а максималната препорака е 10%.

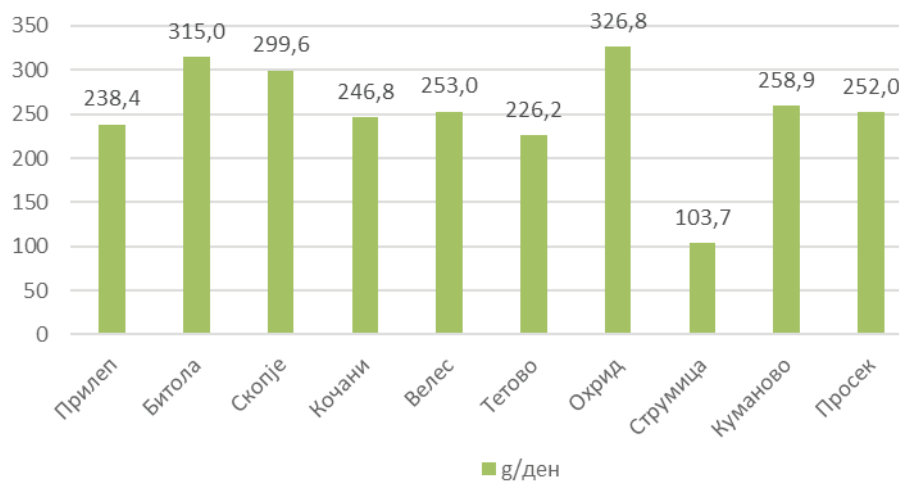

График 7.2.3. Застапеност на јаглехидрати во исхраната во болниците

Мастите се со суфицитарен дневен внес во најголем број од болниците. Препораките се за дневен внес на масти се 60 g/ден и процентуална застапеност во дневниот внес до 30%.

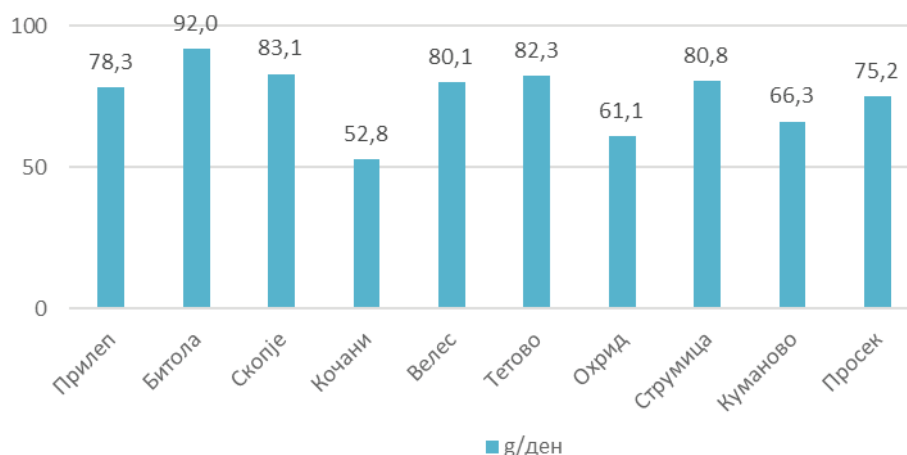

График 7.2.4. Застапеност на масти во исхраната на болниците

Просечен дневен внес на витамини и минерали

Во дневниот оброк на болните има дефицит кај внесот на витамин Ц (препорака од 80 g/ден), кој е битен за подобрување на имунолошкиот одговор кај болните и се јавува како резултат на недоволен внес на свежо овошје, зеленчук и природни сокови. Другите витамини ги задоволуваат потребите на болните кои се наоѓаат во стационарните установи.

Во дневниот внес на има зголемен внес на сол, проблем кој се јавува континуирано во болничката исхрана години наназад. Треба да се нагласи дека солта негативно влијае на кардиоваскуларните, бубрежните и други видови заболувања, па затоа треба итно да се превземат соодветни мерки за надминување на овој проблем. Според анализите на болничката исхрана, има умерен дефицит на железо, калциум, магнезиум и цинк. Треба да се зголеми понудата на свежо овошје и зеленчук и на интегрални жита, како и на млеко и млечни производи и риба.

Табела 7.2.2. Содржина на витамини во болничката исхрана

Витамин	A µg	B1 mg	B2 mg	PP mg	C mg
Просек	2083,72	0,90	1,33	13,11	65,70

Табела 7.2.3. Содржина на минерали во болничката исхрана

Минерал	Na mg	Mg mg	Ca mg	Fe mg	Cu mg	P mg	Zn mg
Просек	4163,20	220,28	608,51	12,36	0,56	1264,64	3,43

Структура на дневниот оброк во болничка исхрана

Изборот на прехранбени производи за подготовка на исхраната на болните не е во согласност со препораките за исхрана за оваа популација. Најлош избор има кај групата на месо. Има недоволна застапеност на јајцата и рибата, како и млеко и млечни производи, во споредба со производите од месо кои не треба да бидат присутни во таков обем во болничката исхрана. Групата на масти и масла е застапена повеќе во однос на потребите и за неа важи истата препорака како онаа за месните преработки.

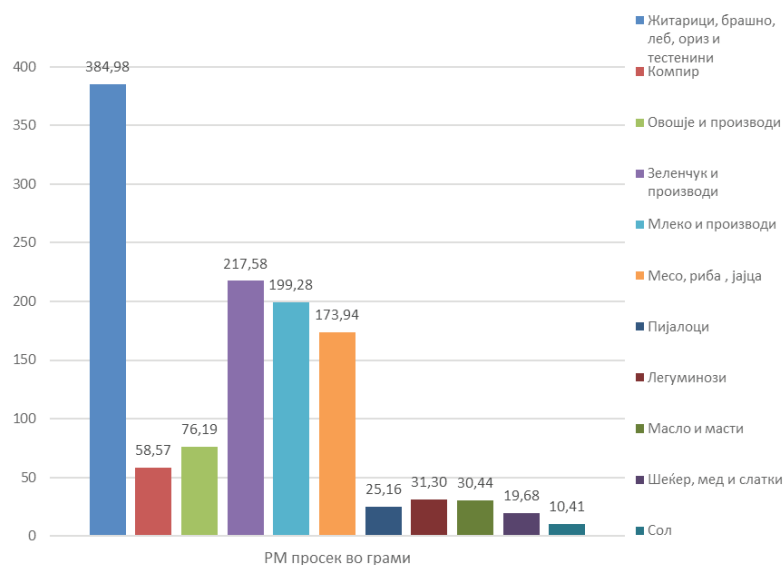

График 7.2.4. Просечен дневен внес на прехранбени производи во болничката исхрана

Заклучок и препораки: Исхраната на болните во стационарните установи во РМ во 2018 год. не одговара на стручните препораки и норми. Постои изразена варијабилност во енергетската вредност, висока застапеност на масти и несоодветен витаминско-минерален состав што се должи на несоодветна застапеност на групите на прехранбени производи. Се препорачува посветување на значително поголемо внимание и грижа за правилен избор на прехранбените производи богати со биолошки активни материи за болните. Секоја болница би требало да вработи стручно лице со факултетска едукација од областа на нутритицијата, со цел правилно планирање на исхраната за болните.

7.3. Проценка на нутритивен статус на популациони групи во РМ

Според препораките на Светска здравствена организација (СЗО), со единствена методологија и софтверска поддршка во процедурата за следење на растот и проценка на нутритивниот статус, извршени се предвидените активности согласно Националната годишна програма за јавно здравје за 2018 година, од страна на сите 10 центри за јавно здравје во РМ.

Нутритивниот статус е проценуван според антропометриските индекси за возраст и пол [(телесна висина-за-возраст (ТВ/В), телесна тежина-за-возраст (ТТ/В), телесна тежина за телесна висина (Т/В) и индекс на телесна маса-за-возраст (ИТМ/В)], во однос на референтни вредности на стандардите и референците за раст, предложени од СЗО.

7.3.1. Нутритивен статус на деца од 4-5 годишна возраст со престој во детските градинки

Во првиот квартал од 2018 година испитани се 1395 деца од градинките во РМ, на територијата на секој ЦЈЗ.

Резултатите на национално ниво, анализирани според Стандардите за раст на СЗО¹, ги покажуваат следните карактеристики на индексите за нутритивниот статус кај оваа популација на деца:

1 %<-2СД вклучува %<-3СД; %>+2СД вклучува %>+3СД; %>+1СД вклучува %>+2СД и %>+3СД

Тежина за висина (%)									
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
0,2	(0%, 0,5%)	2,2	(1,3%, 3,2%)	26,7	(23,9%, 29,4%)	9,9	(8,3%, 11,8%)	3,3	(2,2%, 4,5%)

Висина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
1,7	(0,9%, 2,5%)	4,2	(2,9%, 5,5%)

Тежина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0	(0%, 0%)	1,2	(0,5%, 2,0%)

Индекс на телесна маса за возраст (%)									
% < -3 SD	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
0,2	(0%, 0,5%)	2,1	(1,2%, 3,0%)	27,8	(25,0%, 30,6%)	9,8	(8,0%, 11,7%)	3,8	(2,6%, 5,0%)

Кај популациската група на деца од оваа возраст не се забележуваат карактеристики на акутна и на хронична неисхранетост и бројките на таквите деца се ниски и во рамките на претходните години.

7.3.2. Нутритивен статус на ученици од второ одделение во РМ

Во вториот квартал од 2018 година испитани се 3287 деца од основните училишта во РМ, на територијата на секој ЦЈЗ.

Резултатите на национално ниво, анализирани според Референците за раст на СЗО², ги покажуваат следните карактеристики на индексите за нутритивниот статус кај оваа популација на деца:

Висина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0	(0%, 0,1%)	0,5	(0,3%, 0,8%)

Тежина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0,2	(0%, 0,4%)	0,9	(0,6%, 1,3%)

Индекс на телесна маса за возраст (%)									
% < -3 SD	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
1,4	(1%, 1,8%)	4,0	(3,2%, 4,7%)	36,7	(34,9%, 38,4%)	18,4	(17%, 19,8%)	5,3	(4,5%, 6,2%)

2 %<-2СД вклучува %<-3СД; %>+2СД вклучува %>+3СД; %>+1СД вклучува %>+2СД и %>+3СД

Кај популациската група на деца од оваа возраст не се забележуваат карактеристики на акутна и на хронична неисхранетост и бројките на таквите деца се ниски и во рамките на претходните години. Сепак, треба да се назначи зголемената инциденца на ученици кои се во групата на 2 или повеќе стандарди девијации под препорачаната вредност за индексот на телесна маса-за-возраст. Има за 1% повеќе второодделенци кои се во тие две групи на стандардни девијации (по 1% зголемување кај секоја група посебно). Јавноздравствениот ризик не е зголемен, но ситуацијата треба да се следи.

Вкупно 36,7% од децата на оваа возраст имаат зголемена телесна тежина или дебелина. Дебели се 18,4% од децата. Споредено со претходната година, забележано е зголемување на процентот на деца со дебелина (зголемување од 1,5%) но намалена е преваленцата на деца со зголемена телесна тежина/дебели деца за 0,7 проценти. Иако зголемувањето на преваленцата на деца со дебелина не е значајно, сепак податоците не се на линија на целите кои ги има поставено СЗО за запирање на растот на зголемена телесна тежина и дебелина како ризик за незаразни болести.

7.3.3. Нутритивен статус на ученици од петто одделение во РМ

Во третиот квартал од 2018 година испитани се 3061 дете од петто одделение од основните училишта во РМ, на територијата на секој ЦЈЗ.

Резултатите на национално ниво, аналиирани според Рефернците за раст на СЗО, ги покажуваат следните карактеристики на нутритивниот статус кај оваа популација на деца:

Висина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0,2	(0,0-0,4)	0,9	(0,5-1,2)

Индекс на телесна маса за возраст (%)									
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
1,3	(0,9-1,8)	4,0	(3,3-4,7)	43,6	(41,8-45,4)	19,5	(18,1-20,9)	3,4	(2,7-4,0)

Кај популациската група на деца од оваа возраст не се забележуваат карактеристики на акутна и на хронична неисхранетост и бројките на таквите деца се ниски и во рамките на претходните години.

Вкупно 43,6% од децата на оваа возраст имаат зголемена телесна тежина или дебелина. 19,5% од децата се дебели, од нив 3,4% се со екстреман степен на дебелина. Преваленцата на деца со зголемена телесна тежина и дебелина, во однос на 2017 година, е еднаква, со незначително намалување на децата со дебелина и екстремна дебелина.

Машките деца се подебели од женските, со разлика од околу 10% земајќи го предвид индексот ИТМ/возраст.

7.3.4. Нутритивен статус на ученици од прва година средно образование во РМ

Во четвртиот квартал од 2018 година испитани се 1264 деца од 1-ва година средно училиште во РМ, на територијата на секој ЦЈЗ.

Резултатите на национално ниво, анализирани според Стандардите за раст на СЗО, ги покажуваат следните карактеристики на нутритивниот статус кај оваа популација на деца:

Висина за возраст (%)			
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)
0,2	(0- 0,4)	1,4	(0,7-2,1)

Индекс на телесна маса за возраст (%)									
% < -3 СД	(95% ИД)	% < -2 СД	(95% ИД)	% > +1 СД	(95% ИД)	% > +2 СД	(95% ИД)	% > +3 СД	(95% ИД)
0,3	(0- 0,7)	1,5	(0,8-2,2)	31,2	(28,6-33,8)	10,6	(8,9-12,4)	1,6	(0,9-2,3)

Кај популациската група на деца од оваа возраст не се забележуваат карактеристики на акутна и на хронична неисхранетост и бројките на таквите деца се ниски и во рамките на претходните години.

Вкупно 31,2% од децата на оваа возраст имаат зголемена телесна тежина или дебелина. Дебели се 10,6% од децата. Во однос на 2017 година, има зголемување на преваленцијата на зголемена телесна тежина и дебелина кај децата на оваа возраст, особено во делот на деца со зголемена телесна тежина (која вклучува и дебелина).

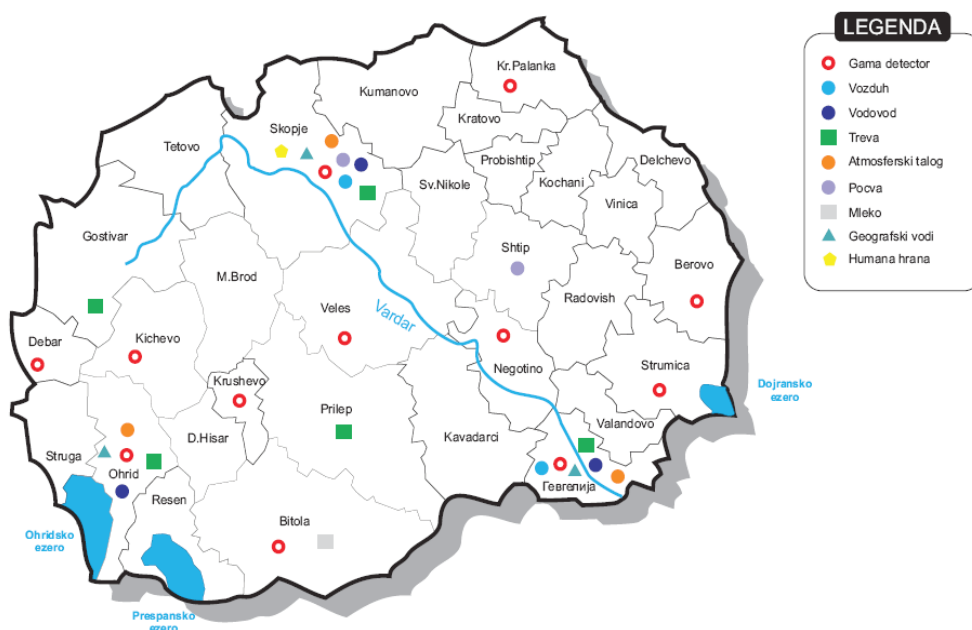
8. Извештај за радиоактивноста во животната средина во Република Македонија во 2017 година (Прелиминарен годишен извештај)

1. ВОВЕД

Лабораторијата за радиоекологија при Институт за јавно здравје врши мониторинг на содржината на радионуклиди во животната средина, како и на степенот на изложеност на јонизирачко зрачење на населението во Република Северна Македонија, врз основа на Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност (Сл. в. на РМ 154/10, член 6), Законот за јавно здравје (Сл. в. на РМ 22/10, член 10), како и врз основа на Правилникот за максимално дозволени количини на радионуклиди во храна, вода, воздух, земјиште, производи и сировини од животинско и растително потекло и предмети за општа употреба (Сл. в. на РМ 163/09) и Правилникот за безбедност на водата (Сл. в. на РМ 46/08). Своите активности Институтот ги спроведува и согласно со Законот за здравствена заштита и Националната годишна програма за јавно здравје и поднесува годишен извештај за работењето до Министерството за здравство.

Овој извештај ги содржи мерните методи, резултатите и коментарите кои се однесуваат на мониторингот спроведен во 2018 година.

На Слика 1-1 прикажани се мерните места од каде се земени примероците

Слика 1-1 Мониторинг на радиоактивноста во животната средина во РМ

Според пропишаната динамика и методи следена е содржината на радионуклидите во воздухот во Скопје, Гевгелија и Битола, атмосферските талози од Скопје, Гевгелија и Охрид, почвите од Скопје, Битола, Злетово, Охрид, Гевгелија и Маврово, водата од реките

Вардар и Лепенец и од Охридското Езеро, земјоделското производство од разни региони на Македонија, како и добиточна храна од регионите: Скопје, Маврово, Гевгелија, Охрид, Прилеп и Овче Поле.

На барање на други баратели, како и на инспекциските органи, испитувана е содржината на радионуклиди и во шумски плодови, градежни материјали, фармацевтски производи и сировини, предмети за општа употреба, вода од локални водоснабдителни објекти и минерални води.

Следењето на радиоактивноста во животната средина вршено е преку мерење на следните параметри: вкупна алфа и вкупна бета активност, специфичните активности на гама емитерите од фисионо и природно потекло и фисиониот производ бета емитер ^{90}Sr , во различни медиуми од животната средина.

За земање на примероците, нивна подготовка и мерење на специфичните активности на радионуклидите, користени се следните методи, кои, освен последната, се акредитирани од ИАРМ:

- ◆ ISO 9696 за вкупна алфа активност,
- ◆ ISO 9697 за вкупна бета активност,
- ◆ ISO 10730 за гама спектрометриска анализа на водите,
- ◆ Интерна гама спектрометриска метода за анализа на примероците од животната средина,
- ◆ Вруант-оксалатна метода за определување на специфичната активност на ^{90}Sr .

Мерењата се извршени со користење на следната инструментација:

- Амбиенталниот дозен еквивалент е мерен со on-line гама детектори, чија неопрделеност е во рамките од $\pm 10\%$.
- Гама спектрометри со детектори од чист германиум (HPGe), со релативна ефикасност за енергијата на ^{60}Co од 1332 keV од 25%. Вкупната комбинирана неопрделеност на резултатите од мерењата се презентира на ниво од 1 σ .
- Проточни гасни 2 π детектори со просечна ефикасност за бета зрачењето од 31% и за алфа зрачењето од 29%. На истиот инструмент мерена е и специфичната активност на ^{90}Sr . Вкупната комбинирана неопрделеност на резултатите од мерењата се презентира на ниво од 1 σ .

Целокупната инструментација е калибрирана со соодветни стандардни извори.

Извештајот ги содржи резултатите од мониторингот на радиоактивноста во 2018 година, презентирани во графици и табели, и заклучоците. Сите резултати се изразени во соодветни единици, заедно со пресметаните вредности за вкупната комбинирана мерна неопрделеност (u), во истите единици. Дадени се кратки коментари на резултатите и објаснување на методологијата на испитувањата.

2. РАДИОАКТИВНОСТ ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

2.1. Радиоактивност во воздух

Во овој дел од извештајот презентирани се резултатите од мониторингот на радиоактивноста во воздухот, кој е вршен преку следење на надворешното гама зрачење, како и преку следење на радиоактивноста во атмосферските талози и аеросолите.

2.1.1. Надворешно ѓама зрачење

Амбиенталниот дозен еквивалент е мерен во текот на целата 2017 година во мерните станици поставени во: Скопје, Велес, Неготино, Гевгелија, Струмица, Берово, Крива Паланка, Кичево, Дебар, Охрид, Крушево и Битола.

Слика 2.1-1 Мониторинг станица за мерење на амбиенталниот дозен еквивалент

Мерењата на амбиенталниот дозен еквивалент $H^*(10)$ се вршени со детектори тип Smart 0045 A Vacutec (Слика 2.1-1), во енергетско подрачје од 28 keV до 1,3 MeV и мерно подрачје од 5 до 10 Sv/h, со точност на мерењето во однос на енергијата на ^{137}Cs од $\pm 5\%$. За обработка на податоците од мерењата користен е софтвер MEVIS-32. Мерењата се on-line, а податоците се префрлаат со помош на SIM-картички. Мониторинг системот е наменет за рано откривање на нуклеарни инциденти и благовремено преземање на соодветни мерки.

Детекторите се поставени на надворешната страна од ѕидовите на објектите на Центрите за јавно здравје во наведените места, на различни височини.

Резултатите од мерењата се дадени во Табела 2.1-1, а се презентирани како аритметички средни вредности на мерењата од целата година, заедно со стандардната девијација, како и минималните и максималните вредности, изразени во $\mu\text{Sv/h}$, за секоја мерна станица одделно.

Табела 2.1-1 Аритметички средни вредности за брзината на амбиенталниот дозен еквивалент, по мерни места

Мерна станица	$H^*(10)_{sr.}$	u	$H^*(10)_{-min}$	$H^*(10)_{-max}$
	($\mu\text{Sv/h}$)	($\mu\text{Sv/h}$)	($\mu\text{Sv/h}$)	($\mu\text{Sv/h}$)
Скопје	0,102	0,001	0,094	0,115
Велес	0,169	0,001	0,157	0,183
Неготино	0,138	0,004	0,126	0,160
Гевгелија	0,112	0,001	0,103	0,126
Струмица	0,154	0,001	0,143	0,168
Берово	0,140	0,003	0,127	0,153
Крива Паланка	0,132	0,001	0,121	0,145
Дебар	0,129	0,001	0,119	0,140
Кичево	0,142	0,003	0,122	0,156
Крушево	0,185	0,002	0,170	0,199
Охрид	0,158	0,001	0,148	0,169
Битола	0,198	0,002	0,183	0,220

Средните вредности на надворешното гама зрачење во Република Северна Македонија се движеле во интервал кој одговара на промените на природниот фон на зрачење.

Мерниот систем е поврзан автоматски да испраќа податоци до Центарот за управување со кризи на РМ и до Европската мрежа за детекција на радиоактивноста - EURDEP. Просечните вредности редовно се објавуваат и на веб страната на Институтот за јавно здравје на Република Северна Македонија.

Заради усогласување со барањата од Европската мрежа на мониторинг, потребно е во 2019 г. адаптирање и надоградување на мерните станици во Р.Македонија.

2.1.2. Аеросоли

Во текот на 2018 година испитувана е содржината на радионуклиди во воздухот од Скопје, Гевгелија и Битола. Во собирните пунктови во Скопје и Битола за собирање на примероци од аеросоли се употребуваа собирачи со проток од 600 m³/h воздух, тип VOPV 7, а во Гевгелија се употребува собирач тип Eberline, со проток од 3,6 m³/h.

Во собирниот пункт во Скопје и Битола за собирање на примероците од аеросоли се употребува филтер тип FPM 1515/2M, со ефикасност на задржување на аеросолите од 99%, а во Гевгелија се употребува филтер тип Schneider-Poelman blue, со ефикасност на задржување на аеросолите од 67%.

За да се овозможи релевантно мерење и добивање на релевантни резултати примероците од аеросоли се собираат цела седмица, односно филтрите се менуваат секој понеделник во 8:30 h, од причина што концентрациите на радионуклидите во примероци од животната средина се многу ниски.

Во примероците од аеросоли следени се следните параметри: вкупна алфа активност, вкупна бета активност, специфичната активност на фисионите производи 137Cs и 90Sr, како и содржината на природните радионуклиди 7Be и 40K. Специфичната активност на поедините радионуклиди е определувана со гама спектрометриска метода, со исклучок на 90Sr, кој се определува радиохемиски. Вкупните алфа и бета активности се мерени на гас-проточен бројач за ниски алфа/бета активности, по истекот на петтиот ден од собирањето на примерокот.

Резултатите од мерењета за секој месец, просечната, минималната и максималната вредност од секое мерно место се дадени во табелите 2.1-2, 2.1-3, 2.1-4 и 2.1-5. Не е забележана значајна разлика во содржините на радионуклидите во однос на претходните години.

Табела 2.1-2 Вкупна алфа и вкупна бета активност во аеросолите од Скопје во 2018 година

Месец	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност	
	mBq/m ³	u (mBq/m ³)	mBq/m ³	u (mBq/m ³)
Јануари	0,103	0,041	0,408	0,155
Февруари	0,087	0,020	0,333	0,048
Март	0,078	0,021	0,303	0,080
Април	0,120	0,042	0,543	0,199
Мај	0,105	0,025	0,550	0,131
Јуни	0,114	0,051	0,580	0,182
Јули	0,102	0,015	0,561	0,078
Август	0,142	0,022	0,721	0,057
Септември	0,162	0,046	0,698	0,216
Октомври	0,160	0,058	0,735	0,103
Ноември	0,131	0,042	0,693	0,195
Декември	0,123	0,042	0,577	0,234
Месечен просек	0,119	0,026	0,559	0,146
Минимална вредност	0,078	0,008	0,303	0,101
Максимална вредност	0,162	0,045	0,735	0,281

Табела 2.1-3 Специфична активност на идентификуваните радионуклиди во аеросолите од Скопје во 2018 година

Месец	⁷ Be		⁴⁰ K		¹³⁷ Cs		⁹⁰ Sr	
	mBq/m ³	u (mBq/m ³)	mBq/m ³	u (mBq/m ³)	mBq/m ³	u (mBq/m ³)	mBq/m ³	u (mBq/m ³)
Јануари	1,80	0,12	5,7E-02	1,1E-02	2,6E-03	5,0E-04	2,2E-03	7,0E-04
Февруари	1,65	0,11	6,5E-02	1,2E-02	2,1E-03	4,0E-04	2,5E-03	7,0E-04
Март	2,75	0,18	5,9E-02	1,1E-02	1,1E-03	5,0E-04	2,1E-03	1,0E-03
Април	4,62	0,30	6,2E-02	1,3E-02	1,6E-03	5,0E-04	2,3E-03	7,0E-04
Мај	5,47	0,36	5,3E-02	1,1E-02	<0,0019		2,5E-03	7,0E-04
Јуни	6,04	0,40	6,1E-02	9,9E-03	2,9E-03	4,2E-04		
Јули	5,89	0,39	4,4E-02	1,1E-02	<0,0021			
Август	7,93	0,52	7,0E-02	1,1E-02	1,3E-02	9,4E-04		
Септември	6,43	0,42	7,6E-02	1,1E-02	4,1E-03	6,1E-04		
Октомври	5,72	0,38	7,6E-02	1,2E-02	1,7E-03	5,3E-04		
Ноември	4,48	0,29	8,3E-02	1,2E-02	2,7E-03	5,9E-04		
Декември	2,82	0,19	9,3E-02	1,3E-02	2,7E-03	5,6E-04		
Месечен просек	4,63	1,98	6,7E-02	1,4E-02	3,4E-03	3,4E-03	2,3E-03	1,9E-04
Минимална вредност	1,65	0,08	4,4E-02	9,0E-03	1,1E-03	1,1E-03	2,1E-03	1,2E-04
Максимална вредност	7,93	0,49	9,3E-02	3,8E-01	1,3E-02	4,1E-03	2,5E-03	5,0E-04

Табела 2.1-4 Вкупна алфа и вкупна бета активност во аеросолите од Гевгелија во 2018 година

Месец	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност	
	mBq/m ³	u (mBq/m ³)	mBq/m ³	u (mBq/m ³)
Јануари	0,096	0,016	0,296	0,068
Февруари	0,110	0,056	0,306	0,162
Март	0,047	0,005	0,143	0,022
Април	0,086	0,075	0,285	0,236
Мај	0,185	0,052	0,716	0,033
Јуни	0,189	0,096	0,615	0,331
Јули	0,137	0,029	0,337	0,211
Август	0,168	0,074	0,550	0,163
Септември	0,156	0,078	0,681	0,207
Октомври	0,158	0,059	0,747	0,256
Ноември	0,117	0,066	0,499	0,166
Декември	0,078	0,026	0,398	0,175
Месечен просек	0,127	0,045	0,464	0,198
Минимална вредност	0,047	0,020	0,143	0,120
Максимална вредност	0,189	0,065	0,747	0,153

Табела 2.1-5 Специфична активност на идентификуваните радионуклиди во аеросолите од Битола во 2018 година

Месец	⁷ Be		⁴⁰ K		¹³⁷ Cs		⁹⁰ Sr	
	mBq/m ³	u (mBq/m ³)	mBq/m ³	u (mBq/m ³)	mBq/m ³	u (mBq/m ³)	mBq/m ³	u (mBq/m ³)
Јануари	8,79	0,58	3,7E-02	1,1E-02	1,8E-03	4,0E-04	1,9E-03	1,0E-04
Февруари	9,99	0,67	5,8E-02	1,1E-02	<0,002		2,3E-03	7,0E-04
Март	10,30	0,69	3,7E-02	1,1E-02	<0,002		3,6E-03	9,0E-04
Април	19,90	1,32	2,9E-02	1,1E-02	<0,002			
Мај	21,00	1,38	4,6E-02	1,1E-02	<0,002			
Јуни	18,60	1,23	4,2E-02	1,1E-02	<0,002			
Јули								
Август								
Септември								
Октомври								
Ноември								
Декември								
Месечен просек	14,76	5,63	4,2E-02	1,0E-02	1,8E-03	4,0E-04	2,6E-03	8,6E-04
Минимална вредност	8,79	0,09	2,9E-02	8,7E-03	1,8E-03	2,9E-04	1,9E-03	9,0E-05
Максимална вредност	21,00	0,40	5,8E-02	1,7E-02	1,8E-03	2,5E-03	3,6E-03	9,0E-03

2.1.3. Атмосферски талози

Примероците од атмосферски талози од Скопје се собирани секојдневно, додека од Гевгелија и Охрид собирани се месечни примероци. Во деновите кога нема течни атмосферски талози собирачот се испира со 0,5 l дестилирана вода и тоа служи како примерок за дадениот ден. Собирачот за дневни атмосферски талози е со површина од 1 m², а за месечен атмосферски талог со површина од 0,1 m².

Примероците од атмосферски талози се испаруваат до суво и мерењата се вршат на сувиот остаток, кој претходно е минерализиран. Вкупните алфа и бета активности се мерат по истекот на петтиот ден од собирањето на дневните примероци. Специфичните активности на радионуклидите гама емитери анализирани се во збирни месечни примероци, додека за определување на специфичната активност на ⁹⁰Sr се формираат збирни тримесечни примероци.

Вкупните месечни вредности за вкупната алфа и вкупната бета активност во примероците од атмосферски талози од Скопје дадени се во Табела 2.1-6.

Табела 2.1-6 Вкупна алфа и вкупна бета активност во примероците од атмосферски талози од Скопје во 2018 година

Месец	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност		Количество врнежи l/m ²
	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	
Јануари	1,99	0,42	5,11	0,52	37,80
Февруари	2,26	0,45	5,79	0,57	83,25
Март	5,63	1,10	13,39	1,31	70,72
Април	4,28	0,92	9,90	1,10	9,99
Мај	4,40	0,93	11,95	1,21	66,85
Јуни	3,36	0,71	9,35	0,94	140,51
Јули	2,21	0,54	5,94	0,69	22,76
Август	3,72	0,83	8,17	0,93	24,25
Септември	4,59	0,99	12,86	1,35	2,85
Октомври	4,30	0,91	8,48	0,95	12,71
Ноември	2,60	0,55	6,05	0,64	33,23
Декември	2,70	0,60	6,22	0,70	26,47
Вкупно во 2018	42,03	8,94	103,20	10,92	531,38
Месечен просек	3,50	1,16	8,60	2,92	44,28

Добиените вредности не укажуваат на радиоактивна контаминација.

Во Табелите 2.1-7 и 2.1-8 дадени се резултатите од мерењето на вкупната специфична активност на идентификуваните радионуклиди во збирните месечни примероци од атмосферските талози од Скопје во 2018 година.

Табела 2.1-7 Вкупна специфична активност на идентификуваните радионуклиди во збирните месечни примероци од атмосферски талози од Скопје во 2018 година

Месец	⁷ Be		⁴⁰ K		¹³⁷ Cs	
	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	Bq/m ²	u (Bq/m ²)
Јануари	22,8	1,4	5,59	1,94	<0,355	
Февруари	40,3	1,5	3,50	0,99	0,120	0,050
Март	77,6	2,2	4,16	1,07	<0,376	
Април	33,1	1,6	4,85	1,69	0,296	0,173
Мај	75,5	2,2	5,24	1,90	0,116	0,051
Јуни	88,3	2,1	4,66	1,93	<0,357	
Јули	41,4	1,8	7,13	1,94	<0,329	
Август	45,6	2,4	5,68	2,00	0,810	0,030
Септември	4,9	1,0	2,32	0,96	1,100	0,090
Октомври	31,2	1,0	2,59	0,97	0,113	0,040
Ноември	24,8	1,6	3,05	0,89	0,100	0,040
Декември	19,8	2,2	4,12	2,10	0,990	0,040
Вкупно во 2018	505,3	21,0	52,89	18,38	3,645	0,514
Месечен просек	42,1	25,7	4,41	1,41	0,304	0,435

Табела 2.1-8 Вкупна специфична активност на ^{90}Sr во збирните тримесечни примероци од атмосферски талози од Скопје во 2018 година

Период	^{90}Sr	
	Bq/m^2	$u (\text{Bq/m}^2)$
I тримесечје	12,28	0,81
II тримесечје	10,15	0,76
III тримесечје	6,30	0,62
IV тримесечје		
ВКУПНО ВО 2018	28,73	2,19

Вкупните месечни вредности за вкупната алфа и и вкупната бета активност во примероците од атмосферски талози од Гевгелија дадени се во Табела 2.1-9.

Табела 2.1-9 Вкупна алфа и вкупна бета активност во примероците од атмосферски талози од Гевгелија во 2018 година

Месец	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност		Количество врнежи l/m^2
	Bq/m^2	$u (\text{Bq/m}^2)$	Bq/m^2	$u (\text{Bq/m}^2)$	
Јануари	0,12	0,09	0,15	0,10	8,0
Февруари	2,20	0,45	5,49	0,56	55,9
Март	1,12	0,29	5,73	0,56	40,0
Април	2,85	0,49	5,83	0,53	*
Мај	1,35	0,36	6,36	0,64	20,0
Јуни	4,49	0,90	14,44	1,37	21,0
Јули	0,70	0,16	1,93	0,21	5,0
Август	0,24	0,08	0,83	0,11	*
Септември					*
Октомври	1,25	0,37	4,54	0,55	23,4
Ноември	4,74	0,97	24,00	2,09	32,9
Декември	3,51	0,58	6,00	0,55	10,0
Вкупно во 2018	22,56	4,73	75,29	7,28	216,1
Месечен просек	2,05	1,64	6,84	6,84	18,0

* - нема врнежи

Во Табела 2.1-10 дадени се резултатите за вкупната специфична активност на идентификуваните радионуклиди во атмосферските талози во Гевгелија.

Табела 2.1-10 Вкупна специфична активност на идентификуваните радионуклиди во примероците од атмосферски талози од Гевгелија во 2018 година

Месец	⁷ Be		⁴⁰ K		¹³⁷ Cs	
	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	Bq/m ²	u (Bq/m ²)
Јануари	<25,8		<30,3		<1,77	
Февруари	53,5	4,5	24,7	9,3	<1,68	
Март	<29,9		<37,2		<2,24	
Април	<23,8		18,5	6,6	<1,45	
Мај	28,5	11,3	20,0	10,7	<2,14	
Јуни	66,6	8,2	16,4	9,7	<1,76	
Јули	<44,2		22,8	10,5	<2,15	
Август	<35,8		39,9	9,7	<1,76	
Септември	*	*	*	*	*	*
Октомври	<27,8		<29,7		<1,87	
Ноември	<30,6		42,4	9,9	<1,76	
Декември	12,0	6,2	30,8	9,7	1,30	0,80
ВКУПНО ВО 2018	160,5	30,2	215,5	76,1	1,30	0,80

Вкупно исталожените алфа и бета активности и вкупната специфична активност на идентификуваните радионуклиди во атмосферските талози од Охрид во 2018 година се дадени во Табелите 2.1-11 и 2.1-12.

Табела 2.1-11 Вкупни алфа и вкупни бета активности во примероците од атмосферски талози од Охрид во 2018 година

Месец	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност		Количество врнежи l/m ²
	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	
Јануари	1,30	0,22	1,45	0,15	37,5
Февруари	1,07	0,20	1,37	0,16	65,0
Март	0,85	0,17	1,49	0,16	40,0
Април	0,71	0,18	2,37	0,26	5,5
Мај	1,04	0,19	1,06	0,13	2,5
Јуни	1,32	0,35	2,57	0,37	20,0
Јули	0,42	0,12	0,56	0,11	6,9
Август	0,89	0,28	1,61	0,28	10,0
Септември					*
Октомври	0,23	0,07	0,78	0,11	5,0
Ноември	2,80	0,43	1,73	0,19	36,3
Декември	3,51	0,58	6,00	0,55	10,0
Вкупно во 2018	14,11	2,79	20,98	2,46	238,7
Месечен просек	1,28	0,99	1,91	1,48	19,9

* - нема врнежи

Табела 2.1-12 Вкупна специфична активност на идентификуваните радионуклиди во примероците од атмосферски талози од Охрид во 2018 година

Месец	⁷ Be		⁴⁰ K		¹³⁷ Cs	
	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	Bq/m ²	u (Bq/m ²)	Bq/m ²	u (Bq/m ²)
Јануари	19,9	6,4	<30,2		<1,76	
Февруари	31,0	7,2	<35,4		<2,15	
Март	<20,9		<29,8		<1,76	
Април	<30,7		<29,7		<1,72	
Мај	<23,2		26,3	9,6	<1,78	
Јуни	<24,4		<29,8		<1,76	
Јули	<12,8		25,3	9,6	<1,75	
Август	<33,0		<29,5		<1,73	
Септември	*	*	*	*	*	*
Октомври	<31,5		25,5	9,6	<1,79	
Ноември	<32,3		31,8	9,7	<1,74	
Декември						
Вкупно во 2018	50,9	13,6	108,9	38,5	0,00	0,00

Во Табелите 2.1-13 и 2.1-14 дадени се резултатите за вкупната специфична активност на ⁹⁰Sr во атмосферските талози од Гевгелија и Охрид, соодветно.

Табела 2.1-13 Вкупна специфична активност на ⁹⁰Sr во збирните тримесечни примероци од атмосферски талози од Гевгелија во 2018 година

Гевгелија		⁹⁰ Sr		Количество врнежи
		Bq/m ²	u (Bq/m ²)	l/m ²
I	тримесечје	12,62	1,89	103,90
II	тримесечје	9,79	1,68	51,00
III	тримесечје	8,26	1,67	5,00
IV	тримесечје			
ВКУПНО ВО 2018		30,67	5,24	159,90

Табела 2.1-14 Вкупна специфична активност на ⁹⁰Sr во збирните тримесечни примероци од атмосферски талози од Охрид во 2018 година

Охрид		⁹⁰ Sr		Количество врнежи
		Bq/m ²	u (Bq/m ²)	l/m ²
I	тримесечје	24,69	2,72	142,50
II	тримесечје	4,23	1,21	28,00
III	тримесечје	4,50	1,35	16,90
IV	тримесечје			
ВКУПНО ВО 2018		33,42	5,28	187,40

Вредностите за специфичната активност на сите радионуклиди, особено за фисионите производи, не покажуваат тренд на зголемување и се последица на присуството на приземната прашина во собирачите за атмосферски талози.

2.2. Радиоактивност во вода

2.2.1. Географски води

Содржината на радионуклиди во географските води испитувана е во примероци од вода земени од реката Вардар (кај мостот во Гевгелија), реката Лепенец (на вливот во Вардар) и од Охридското Езеро (кај селото Радожда). Примероците се земани на почетокот на секој месец, еднакратно. После соодветна подготовка на примероците мерена е вкупната алфа и вкупната бета радиоактивност.

Во Табелите 2.2-1, 2.2-2 и 2.2-3 дадени се вредностите за вкупната алфа и вкупната бета активност во примероците од географски води во 2018 година. Нема значајни промени во однос на вредностите за истите параметри од претходните години, ниту вредности кои укажуваат на радиоактивна контаминација..

Табела 2.2-1 Вкупни алфа и бета активности во примероци од вода од реката Вардар во 2018 година

Месец	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност	
	Bq/l	u (Bq/l)	Bq/l	u (Bq/l)
Јануари	0,034	0,011	0,119	0,020
Февруари	0,056	0,014	0,152	0,023
Март	0,055	0,011	0,155	0,018
Април	0,074	0,016	0,190	0,029
Мај	0,043	0,011	0,100	0,017
Јуни	0,051	0,010	0,183	0,020
Јули	0,040	0,011	0,128	0,020
Август	0,043	0,012	0,136	0,022
Септември	0,073	0,017	0,184	0,027
Октомври	0,087	0,018	0,210	0,027
Ноември	0,031	0,015	0,113	0,030
Декември	0,055	0,013	0,165	0,022
Месечен просек	0,054	0,017	0,153	0,035

Табела 2.2-2 Вкупни алфа и бета активности во примероци од вода од реката Лепенец во 2018 година

Месец	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност	
	Bq/l	u (Bq/l)	Bq/l	u (Bq/l)
Јануари	0,043	0,011	0,110	0,017
Февруари	0,022	0,008	0,094	0,015
Март	0,059	0,015	0,170	0,023
Април	0,035	0,013	0,124	0,021
Мај	0,050	0,013	0,172	0,031
Јуни	0,089	0,017	0,167	0,023
Јули	0,102	0,024	0,175	0,025
Август	0,129	0,024	0,190	0,028
Септември	0,055	0,015	0,174	0,033
Октомври	0,049	0,022	0,179	0,034
Ноември	0,032	0,013	0,195	0,029
Декември	0,083	0,019	0,230	0,035
Месечен просек	0,062	0,032	0,165	0,038

Табела 2.2-3 Вкупни алфа и бета активности во примероци од вода од Охридското Езеро во 2018 година

Месец	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност	
	Bq/l	u (Bq/l)	Bq/l	u (Bq/l)
Јануари	0,045	0,009	0,161	0,018
Февруари	0,057	0,011	0,140	0,016
Март	0,019	0,007	0,098	0,014
Април	0,035	0,008	0,107	0,015
Мај	0,020	0,006	0,083	0,013
Јуни	0,027	0,007	0,135	0,016
Јули	0,032	0,009	0,121	0,016
Август	0,016	0,006	0,064	0,012
Септември	0,024	0,006	0,079	0,012
Октомври	0,025	0,011	0,080	0,014
Ноември	0,018	0,005	0,062	0,010
Декември	0,018	0,006	0,043	0,010
Месечен просек	0,028	0,012	0,098	0,036

2.2.2. Води за пиење

Во текот на 2018 година испитувана е радиоактивноста на водите од водоводите од Скопје и Охрид. Примероците од вода се собираат секојдневно, во количина од 1 литар, и од нив се прави збирна месечна мостра. Во Табелите 2.2-7, 2.2-8 и 2.2-9 дадени се вредностите за вкупната алфа и бета активност, кои се под границата за индикативните вредности.

Табела 2.2-7 Вкупни алфа и бета активности во водата за пиење од Скопје во 2017 година

Месец	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност	
	Bq/l	u (Bq/l)	Bq/l	u (Bq/l)
Јануари	0,033	0,013	0,077	0,023
Февруари	0,034	0,015	0,087	0,027
Март	0,044	0,014	0,097	0,029
Април	0,039	0,017	0,103	0,031
Мај	0,012	0,005	0,044	0,018
Јуни	0,025	0,008	0,068	0,026
Јули	0,056	0,019	0,077	0,028
Август	0,040	0,019	0,107	0,049
Септември	0,057	0,017	0,128	0,033
Октомври	0,037	0,011	0,049	0,020
Ноември	0,007	0,002	0,021	0,004
Декември	0,035	0,014	0,054	0,025
Месечен просек	0,035	0,015	0,076	0,031

Табела 2.2-8 Вкупни алфа и бета активности во водата за пиење од Охрид во 2018 година

Месеџ	Вкупна алфа активност		Вкупна бета активност	
	Bq/l	u (Bq/l)	Bq/l	u (Bq/l)
Јануари	0,016	0,007	0,023	0,014
Февруари	0,018	0,007	0,026	0,015
Март	0,020	0,008	0,029	0,010
Април	0,022	0,008	0,039	0,014
Мај	0,021	0,008	0,033	0,014
Јуни	0,031	0,009	0,061	0,013
Јули	0,028	0,010	0,050	0,014
Август	0,038	0,010	0,119	0,019
Септември	0,015	0,007	0,044	0,014
Октомври	0,022	0,008	0,049	0,014
Ноември	0,025	0,008	0,098	0,017
Декември	0,019	0,008	0,039	0,012
Месечен просек	0,023	0,007	0,051	0,029

2.3. Радиоактивност во храна

2.3.1. Прехранбени производи

За испитување на радиоактивноста на млекото од Република Македонија земани се примероци од млекарницата во Битола, како најголем преработувач на млеко во државата. Секој месеџ земани се по 10 литри млеко, оваа количина е упарувана, вршена е минерализација и на вака подготвениот примерок правени се анализи.

Резултатите од анализите на млекото дадени се во Табелите 2.3-1 и 2.3-2. Сите добиени вредности се значително под максимално дозволените концентрации.

Табела 2.3-1 Специфична активност на идентификуваните радионуклиди во примероци од Битолско млеко во 2018 година

Месеџ	¹³⁷ Cs		⁴⁰ K	
	Bq/l	u (Bq/l)	Bq/l	u (Bq/l)
Јануари	0,088	0,038	68,0	1,9
Февруари	0,088	0,025	63,5	1,8
Март	0,108	0,033	67,4	1,9
Април	<0,133		66,1	1,9
Мај	0,050	0,021	64,7	1,8
Јуни	0,083	0,023	68,5	1,9
Јули	<0,133		69,7	2,0
Август	0,085	0,030	65,6	1,9
Септември	0,103	0,040	64,5	1,8
Октомври	0,080	0,030	65,9	1,9
Ноември	0,054	0,020	62,3	1,8
Декември	<0,130		61,4	1,8
Месечен просек	0,082	0,019	65,6	2,5

Табела 2.3-2 Специфична активност на ^{90}Sr во примероци од Битолско млеко во 2018 година

Период	^{90}Sr	
	Bq/m ²	u (Bq/m ²)
I полугодие	0,057	0,008
II полугодие		
Просечно во 2017		

Примероците од леб и пченица земани се по 2 пати годишно. По соодветна подготовка вршена е нивна анализа, а резултатите од испитувањата дадени се во Табелите 2.3-3 за лебот и 2.3-4 за пченицата.

Табела 2.3-3 Специфична активност на идентификуваните радионуклиди во примероци од леб во 2018 година

Тромесечје	^{137}Cs		^{40}K		^{90}Sr	
	Bq/kg	u (Bq/kg)	Bq/kg	u (Bq/kg)	Bq/kg	u (Bq/kg)
I	<0,085		63,0	1,4	0,033	0,006
III	<0,080		64,6	1,4	0,040	0,001

Табела 2.3-4 Специфична активност на идентификуваните радионуклиди во примероци од пченица во 2018 година

Тромесечје	^{137}Cs		^{40}K		^{90}Sr	
	Bq/kg	u (Bq/kg)	Bq/kg	u (Bq/kg)	Bq/kg	u (Bq/kg)
II	<0,180		130,8	3,5	0,076	0,001
IV	<0,190		157,2	4,1		

Добиените вредности за специфичните активности за ^{137}Cs , ^{40}K и ^{90}Sr се во рамките на вообичаените, додека изотопи од ^{226}Ra и ^{232}Th не се детектирани.

Примероците од градинарски производи земани се еднократно, сезонски, од зелените пазари во Скопје. Примероците се сушени, жарени, минерализирани и на минералниот остаток се правени радиолошките анализи. Определувана е специфичната активност на следните радионуклиди, гама емитери: ^7Be , ^{40}K , ^{137}Cs и на бета емитерот ^{90}Sr (Табела 2.3-5).

Табела 2.3-5 Специфична активност на идентификуваните радионуклиди во примероци од градинарски производи во 2018 година

Примерок	^7Be		^{40}K		^{137}Cs		^{90}Sr	
	Bq/kg	u	Bq/kg	u	Bq/kg	u	Bq/kg	u
Праски	<4,94		55	4	<0,661			
Грозје	<4,69		45	4	<0,630			
Јагоди	2,31	0,24	60	1	0,082	0,012	0,149	0,016
Млад кромид	0,61	0,14	59	1	<0,059		0,049	0,006
Зелка	<0,99		80	2	0,015	0,009	0,029	0,005
Пиперки	<1,38		61	2	0,019	0,013	0,006	0,001
Грав	<3,52		486	10	<0,270		0,086	0,027
Ориз	<1,26		40	1	<0,046			
Млад компир	<2,97		129	3	0,063	0,018	0,017	0,006
Спанаќ	<1,19		172	3	0,033	0,018	0,011	0,003
Краставици	<1,54		49	1	0,081	0,014	0,014	0,003
Домат	<14,20		884	18	<0,600		0,018	0,005
Модар домати	<1,32		91	2	<0,050		0,009	0,003
Коприва	73,63	8,18	440	11	<0,522		0,560	0,080
Печурки	2,60	0,65	142	3	3,000	0,060	0,123	0,017

Сите добиени вредности се под максимално дозволените концентрации.

Во 2017 година направена е и гама спектрометриска анализа на морска риба и резултатите се дадени во Табела 2.3-6. Во примерокот не е идентификуван вештачкиот радиоизотоп ^{137}Cs .

Табела 2.3-6 Специфична активност на идентификуваните радионуклиди во примерок од риба во 2018 година

Примерок	Потекло	^7Be		^{40}K		^{137}Cs	
		Bq/kg	u	Bq/kg	u	Bq/kg	u
Сурими ракчиња	Кина	<5,94		10	4	<0,79	
Морска риба папалина	Полска	<7,09		108	6	3,69	0,32

2.3.2. Добиточна храна

Радиоактивноста на добиточната храна од Република Македонија во 2017 година испитувана е во примероци од трева, сено, јачмен, пченка и концентрат, од следните подрачја: Скопје, Охрид, Гевгелија, Маврово, Битола и Злетово. Примероците се земани во соодветната сезона, еднакратно. Резултатите од анализите дадени се во Табела 2.3-7.

Табела 2.3-7 Специфична активност на идентификуваните радионуклиди во примероци од добиточна храна во 2018 година

Примерок	^7Be		^{40}K		^{137}Cs		^{90}Sr	
	Bq/kg	u	Bq/kg	u	Bq/kg	u	Bq/kg	u
Трева, Битола	26,3	3,7	570	15	0,55	0,17	0,38	0,07
Трева, Гевгелија	17,1	2,6	228	7	1,00	0,15	0,73	0,11
Трева, Охрид	9,4	1,0	233	6	<0,31		0,39	0,04
Трева, Злетово	12,0	2,0	244	7	<0,43		0,05	0,06
Трева, Скопје	44,6	5,7	442	12	0,71	0,16	0,80	0,11
Трева, Маврово	36,3	5,2	188	5	0,12	0,06	0,39	0,04
Сено, Злетово	123,6	5,1	797	21	0,76	0,25		
Сено, Скопје	58,9	2,8	143	4	<0,42			
Сено, Гевгелија	113,3	7,7	893	23	0,80	0,24		
Сено, Маврово	408,3	15,4	89	4	0,43	0,13		
Сено, Охрид	105,7	16,3	1214	37	0,92	0,46		
Сено, Битола	246,0	8,1	134	6	1,38	0,15		
Јачмен	<2,7		160	3	0,07	0,03		
Пченка	2,6	0,7	116	2	0,04	0,02		
Концентрат	<3,0		324	7	<0,26			

Добиените вредности се движат во вобичаените граници за радионуклиди од природно потекло, како и на контаминенти од минатото и не покажуваат зголемување кое би индицирало нова контаминација.

2.4. Радиоактивност во почва

Примероците од почва се земени двапати во текот на 2018 година, во април и во октомври, од Скопје, Злетово, Битола, Охрид, Гевгелија и Маврово. Од Скопје и Злетово се земаат примероци од три длабочини: 0-5 cm, 5-10 cm и 10-15 cm, а од другите мерни места од 0-15 cm. Резултатите од анализата на примероците од почва дадени се во Табелите 2.4-1 и 2.4-2.

Табела 2.4-1 Специфична активност на идентификуваните радионуклиди во примероци од почва во 2018 година

Мерно место	Месец	Длабочина (cm)	⁴⁰ K		¹³⁷ Cs		²²⁶ Ra		²³² Th		
			Bq/kg	u (Bq/kg)	Bq/kg	u (Bq/kg)	Bq/kg	u (Bq/kg)	Bq/kg	u (Bq/kg)	
Скопје	Април	0 - 5	397	17	10,6	0,2	23,1	0,6	32,4	1,4	
		5 - 10	387	17	10,6	0,3	24,5	0,6	31,2	1,7	
		10 - 15	397	17	10,9	0,3	26,0	0,6	30,8	1,6	
		Просек	394	6	10,7	0,2	24,5	1,5	31,5	0,8	
	Октомври	0 - 5	285	13	9,6	0,3	16,6	0,6	27,7	1,5	
		5 - 10	264	12	15,0	0,4	16,6	0,5	26,0	1,6	
		10 - 15	282	12	22,4	0,5	17,9	0,5	26,0	1,4	
		Просек	277	12	15,7	6,4	17,0	0,8	26,5	1,0	
	Годишен просек			335	82	13,2	3,5	20,8	5,3	29,0	3,5
	Злетово	Април	0 - 5	540	9	8,1	0,3	26,6	0,6	37,3	2,2
5 - 10			484	21	7,9	0,4	25,1	0,7	35,9	2,0	
10 - 15			535	9	8,3	0,3	27,7	0,6	34,8	1,4	
Просек			520	31	8,1	0,2	26,5	1,3	36,0	1,2	
Октомври		0 - 5	627	27	12,3	0,3	41,0	0,9	50,5	2,1	
		5 - 10	658	28	9,6	0,3	41,6	0,9	53,6	2,3	
		10 - 15	647	28	9,5	0,2	45,7	1,0	54,8	1,9	
		Просек	644	16	10,5	1,6	42,7	2,5	53,0	2,2	
Годишен просек			582	88	9,3	1,7	34,6	11,5	44,5	12,0	
Битола		Април	0 - 15	371	16	24,5	0,4	34,2	0,6	41,6	0,8
	Октомври	0 - 15	767	33	193,9	2,5	48,6	1,1	81,6	3,1	
Охрид	Април	0 - 15	287	13	31,5	0,5	25,9	0,5	37,9	0,9	
	Октомври	0 - 15	533	23	158,6	2,2	28,2	0,8	26,8	2,2	
Гевгелија	Април	0 - 15	496	21	8,6	0,4	36,7	0,6	38,9	0,7	
	Октомври	0 - 15	254	11	0,7	0,2	18,4	0,4	26,8	0,5	
Маврово	Април	0 - 15	670	29	29,0	5,0	39,7	0,7	44,7	1,0	
	Октомври	0 - 15	724	31	38,2	0,6	42,1	1,0	59,3	2,5	

Табела 2.4-2 Специфична активност на ⁹⁰Sr во примероци од почва во 2018 година

Мерно место	Месец	⁹⁰ Sr	
		Bq/kg	u (Bq/kg)
Скопје	Април	0,698	0,024
	Октомври		
	Годишен просек		
Злетово	Април	1,918	0,480
	Октомври		
	Годишен просек		

Просечните вредности за специфичните активности на идентификуваните радионуклиди во почвата од Скопје се на нивото на вредностите од изминатите години.

3. Заклучоци

Врз основа на добиените резултати од мониторингот на радиоактивноста на животната средина во Република Македонија во 2018 година може да се донесат следните заклучоци:

- ◆ Радионуклидите од природно потекло (^7Be , ^{40}K , како и потомците на ^{238}U и ^{232}Th) се присутни во сите медиуми од животната средина, во вообичаени концентрации.
- ◆ Специфичните активности на идентификуваните радионуклиди од вештачко потекло (^{137}Cs и ^{90}Sr) во воздухот, атмосферските талози, географските води и водите за пиење се пониски од границите на детекција или се во подрачјето на мили и микро Бекерели. Овие изотопи се присутни во градинарските производи, добиточна храна и почвата како резултат на акумулирана активност последните децении и постојаниот микро-дотур од атмосферата и ќе бидат присутни уште долго време. Станува збор за ниски активности, а не за радиоактивна контаминација.
- ◆ Не се забележани промени ниту во интензитетот на надворешното гама зрачење, кое од јануари 2008 година непрекинато се мери преку мониторинг системот. Средните вредности на брзината на амбиенталниот дозен еквивалент во сите мерни станици во Република Македонија се пониски од горната граница за природниот гама фон, која иснесува $0,25 \mu\text{Sv/h}$.

4. Користена литература

- [1] IAEA Safety Series 115, Basic Safety Standards for Protection Against Ionizing Radiation and for the Safety of Radiation Sources, 1996.
- [2] UNSCEAR Report 2000, Annex B: Exposures from natural radiation sources.
- [3] Radioactivity dose calculation and water quality evaluation guideline for domestic water use, Department of Water Affairs and Forestry, Canada, 2002.
- [4] Закон за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност и Закон за измени на Законот за заштита од јонизирачко зрачење и радијациона сигурност (Сл.в. на РМ 154/10 член 6).
- [5] Закон за јавно здравје (Сл.в. на РМ 22/10, член 10).
- [6] Правилник за максимално дозволени количини на радионуклиди во храна, вода, воздух, земјиште, производи и сировини од животинско и растително потекло и предмети за општа употреба (Сл.в. на РМ 136/09).
- [7] Правилник за безбедност на водата (Сл.в. на РМ 46/08).
- [8] Правилник за граници за изложеност на јонизирачкото зрачење и условите на изложеност во посебни случаи и во вонредни настани (Сл.в. на РМ 29/10).

9. Следење на изложеност и ризик од природниот радиоактивен гас – Радон (Прелиминарен Извештај за 2018 г.)

9.1. Вовед

Проценка на здравствените ефекти врз населението резултат на изложеност на јонизирачкото зрачење кое потекнува од изворите на зрачење во природата не е возможна доколку не се знае дистрибуцијата на радионуклидите и нивната концентрација во животната средина. Главните извори на радиоактивноста во природата се космичкото и терестијалното зрачење и истите резултираат во екстерна и интерна експозиција на населението.

Во светски рамки проценетата средната годишна доза која ја прима популацијата од радиоактивноста во природата е 2,4 mSv од која една третина се однесува на екстерната а две третини на интерната експозиција.

Најголемата компонента од годишната доза потекнува од интерната експозиција-инхалација на радонот (^{222}Rn) и неговите кратко живечки распадни продукти ^{218}Po и ^{214}Po .

Алфа честичките емитирани од Радонот и неговите потомци ја ослободуваат својата енергија во ткивото на белите дробови предизвикувајќи нарушувања на структурата на DNA молекулата и како резултат зголемувајќи го ризикот од појава на канцер на белите дробови. Според СЗО Радонот е втор ризик фактор за појава на канцер на бели дробови кај пушачите а прв ризик фактор кај непушачите.

9.2 Определување на концентрацијата на радонот во детски градинки и училишта

Една од целите на Програмата е определување на ризиците од изложеноста на радонот во училиштата и градинките, како за учениците така и за вработениот персонал.

За реализација на оваа програмска цел Институтот за јавно здравје изврши поставување на пасивни детектори во училиштата во приземни и/или подрумски простории каде се одвива наставата.

Во почетокот на 2018 г., испратени се известувања до 685 училишта и градинки за реализацијата на Радон Програмата со барање да се назначи контакт лице на кое Институтот ќе ги испрати потребните инструкции во поглед на поставувањето на детекторите, враќањето на истите назад до лабораторијата како и дополнителни информации во интерес на децата, учениците и вработените.

Известувањата беа испратени по пошта како и преку fax или e-mail.

По испратените известувања Институтот за јавно здравје доби повратен одговор од 386 училишта т.е. градинки од кои 94 се во тек на собирање или обработка во лабораторијата.

Од 205 училишта и градинки, 52 не ги вратија детекторите на одчитување со голема веројатност дека детекторите се изгубени во училиштето додека 3 Подрачни основни училишта од Општина Зелениково во с.Смесница, с.Гумалево и с.Вражалец веднаш одбија да учествуваат во Програмата за детекција на Радонот и ги вратија веднаш детекторите.

Измерените концентрации на Радонот се движат во интервалот од 6,64 до 356 во с. Вакав, Кратово и 376 Bq/m³ во с. Трново Гостивар.

Иако измерените вредности се под референтните вредности од 400 Bq/m³ за објекти изградени до 2010 г., се планираат дополнителни мерења во тие установи како би се добиле прецизни информации за концентрацијата на Радонот во овие објекти.

Во Таб.1, е преглед на 205 училишта и градинки училиштата во кои Институтот за јавно здравје испрати детектори, како и приказ на резултатите од мерењето на концентрацијата на Радонот (A Rn-222 (Bq/m³))

Таб. 1

Бр.	Општина	Место	Училиште/Градинка	A Rn-222 (Bq/m ³)	Забелешка
1	Ѓорче Петров	Скопје	ООУ „ Јоаким Крчовски “	53,97	
2	Ѓорче Петров	Скопје	ПУ „ Јоаким Крчовски “	11,93	
3	Ѓорче Петров	Скопје	ООУ „ Тихомир Милошевски“		детекторот не е вратен
4	Ѓорче Петров	Скопје	ООУ „ Мирче Ацев“	40,85	
5	Ѓорче Петров	Скопје	ДГ „Росица“ објект Кокиче	33,37	
6	Ѓорче Петров	Скопје	ДГ „Росица“ објект Детелинка	14,04	
7	Ѓорче Петров	Скопје	ДГ „Росица“ објект Пампурче	13,74	
8	Ѓорче Петров	Скопје	ДГ „Росица“ објект Рипчиња	16,16	
9	Ѓорче Петров	Скопје	ДГ „Росица“ објект Калинка	24,61	
10	Центар	Скопје	ООУ „Јохан Хајнрих-Песталоци“		детекторот не е вратен
11	Центар	Скопје	ДГ „Раде Јовчевски Корчагин“ објект Пинокио	14,35	
12	Центар	Скопје	ДГ „Раде Јовчевски Корчагин“ објект Палешка	16,91	
13	Центар	Скопје	ДГ „Раде Јовчевски Корчагин“ објект Пепедашка	11,48	
14	Центар	Скопје	ДГ „13 Ноември“ Матичен објект	51,36	
15	Центар	Скопје	ДГ „13 Ноември“ објект Парк	86,04	
16	Центар	Скопје	ДГ „13 Ноември“ објект Кукушка	69,85	
17	Центар	Скопје	ДГ „13 Ноември“ објект Јасмин	53,59	
18	Центар	Скопје	ООУ „Гоце Делчев“		детекторот не е вратен
19	Центар	Скопје	ДГ „Кочо Рацин“ Матичен објект	36,74	
20	Центар	Скопје	ДГ „Кочо Рацин“ објект Бели Мугри	76,22	
21	Центар	Скопје	ДГ „Кочо Рацин“ објект Наум Наумовски Борче	20,10	
22	Центар	Скопје	ДГ „Кочо Рацин“ објект Панорама	70,71	
23	Кисела Вода	Скопје	ООУ „Круме Кепески“	196,80	
24	Кисела Вода	Скопје	ПОУ „Круме Кепески“	105,67	
25	Сарај	Скопје	ООУ „Бажрам Шабани“	14,90	
26	Сарај	Скопје	ПУ „Бедри Таири“	18,47	

27	Кисела Вода	Скопје	ООУ „Кузман Јосифовски-Питу“	37,81	
28	Кисела Вода	Скопје	ООУ „Рајко Жинзифов“	40,62	
29	Кисела Вода	Скопје	ООУ „Св.Климент Охридски“	74,41	
30	Кисела Вода	Скопје	ДУРДМОВ „Завод Димитар Влахов“	57,33	
31	Кисела Вода	Скопје	ДГ „8 Март“ објект Стапалче		детекторот е вратен оштетен
32	Кисела Вода	Скопје	ДГ „8 Март“ објект Пеперутка	57,98	
33	Кисела Вода	Скопје	ДГ „8 Март“ објект Суница	35,33	
34	Кисела Вода	Скопје	ДГ „Весели Цветови“ објект Кокиче	34,78	
35	Кисела Вода	Скопје	ДГ „Весели Цветови“ објект Гурѓица	39,62	
36	Кисела Вода	Скопје	ДГ „Весели Цветови“ објект Перуника	49,51	
37	Кисела Вода	Скопје	ДГ „Весели Цветови“ објект Мимоза	41,62	
38	Кисела Вода	Скопје	ДГ „Весели Цветови“ објект Сончогулед	52,67	
39	Кисела Вода	Скопје	ДГ „Весели Цветови“ објект Синоличка	48,24	
40	Аеродром	Скопје	ПУ „Гоце Делчев“	48,09	
41	Аеродром	Скопје	ООУ „Гоце Делчев“	91,76	
42	Аеродром	Скопје	ДГ „Буба Мара“ објект Пчелка 1	27,97	
43	Аеродром	Скопје	ДГ „Буба Мара“ објект Пчелка 2	40,65	
44	Аеродром	Скопје	СУГС „Марија Кири Склодовска“	53,32	
45	Гази Баба	Скопје	ООУ „Стив Наумов“		детекторот не е вратен
46	Гази Баба	Скопје	АСУЦ „Боро Петрушевски“ на ГС	10,27	
47	Гази Баба	Скопје	ООУ „Дане Крапчев“	75,89	
48	Аеродром	Скопје	ООУ „Блаже Конески“	19,48	
49	Карпош	Скопје	ДГ „Мајски цвет“ објект Тавталице	45,48	
50	Карпош	Скопје	ДГ „Пролет“ Матичен објект	71,29	
51	Карпош	Скопје	ДГ „Пролет“ објект Сончогуледи	43,94	
52	Карпош	Скопје	ДГ „Пролет“ објект Пролет 2	86,92	
53	Карпош	Скопје	ДГ „Пролет“ објект Бумбарче		детекторот не е вратен
54	Карпош	Скопје	ДГ „Орце Николов“ Мат. објект		оштетен
55	Карпош	Скопје	ДГ „Орце Николов“ објект Карпош 2	50,74	
56	Карпош	Скопје	ДГ „Орце Николов“ објект Карпош 3	29,29	
57	Карпош	Скопје	ДГ „Орце Николов“ објект Карпош 4	6,64	
58	Карпош	Скопје	СУГС „Георги Димитров“	66,11	
59	Ѓорче Петров	Скопје	ООУ „Аврам Писевски“		детекторот не е вратен
60	Карпош	Скопје	ДГ „Мајски цвет“ објект Тавталице 1		детекторот не е вратен

61	Карпош	Скопје	ДГ „Мајски цвет“ објект Тавталице 2	42,13	
62	Сарај	Скопје	ООУ „Сами Фрашери“		детекторот не е вратен
63	Сарај	Скопје	ООУ „Дрита“		детекторот не е вратен
64	Сарај	Скопје	ООУ „Ибе Паликуќа“	133,73	
65	Сарај	Скопје	ПУ „Сами Фрашери“		детекторот не е вратен
66	Сарај	Скопје	ООУ „Бедри Таири“		детекторот не е вратен
67	Бутел	Скопје	ООУ „Панајот Гиновски“	83,25	
68	Чаир	Скопје	СУГС „Цветан Димов“	42,17	
69	Чаир	Скопје	ДГ „Фидани“ Матичен објект	57,41	
70	Чаир	Скопје	ДГ „Фидани“ објект Цвет	43,68	
71	Чаир	Скопје	ДГ „Фидани“ објект Бамби	58,18	
72	Чаир	Скопје	ДГ „Фидани“ објект Росица	118,31	
73	Чаир	Скопје	ДГ „Фидани“ објект Петар Пан	36,59	
74	Чаир	Скопје	ООУ „Тефејуз“	31,95	
75	Илинден	Илинден	ООУ „Гоце Делчев“	53,41	
76	Илинден	н.м. Кадино	ООУ „Ристо Крле“	29,75	
77	Илинден	с. Мралино	ПУ „Ристо Крле“	33,67	
78	Илинден	с. Бунарцик	ПУ „Ристо Крле“	14,19	
79	Илинден	Миладиновци	ООУ „Браќа Миладиновци“	39,71	
80	Илинден	с. Мршевци	ПУ „Браќа Миладиновци“	117,80	
81	Илинден	с. Текија	ПУ „Браќа Миладиновци“	93,36	
82	Илинден	Илинден	ДГ „Гоце Делчев“ објект Гоце Делчев	23,86	
83	Илинден	Марино	СОСУ „Илинден“	7,34	
84	Петровец	Петровец	ООУ „Кочо Рацин“		детекторот не е вратен
85	Петровец	с. Катланово	ПУ „Кочо Рацин“		детекторот не е вратен
86	Петровец	ул.1„бр.1, с.Средно Коњари	ООУ „Братство Единство“	49,94	
87	Петровец	с. Долно Коњари	ПУ „Братство Единство“		детекторот не е вратен
88	Петровец	с. Горно Коњари	ПУ „Братство Единство“		детекторот не е вратен
89	Петровец	с. Чифлик	ПУ „Братство Единство“	31,98	
90	Арачиново	Арачиново	ПУ „Г.К-Скендербеу“		детекторот не е вратен
91	Сопиште	с.Ракотинци	ООУ „Драга Стојановска“	66,59	
92	Сопиште	с. Чифлик	ПУ „Драга Стојановска“	38,90	

93	Сопиште	с. Света Петка	ПУ „Драга Стојановска“		детекторот не е вратен
94	Сопиште	с. Сопиште	ПУ „Драга Стојановска“	113,43	
95	Сопиште	с. Добри дол	ПУ „Драга Стојановска“	62,18	
96	Зелениково	Скопје	ООУ „Марко Цепенков“		оштетен
97	Зелениково	с. Орешани	ПУ „Марко Цепенков“	92,58	
98	Зелениково	с. Смесица	ПУ „Марко Цепенков“		Училиштето одбива соработка
99	Зелениково	с. Гумалево	ПУ „Марко Цепенков“		Училиштето одбива соработка
100	Зелениково	с.Вражалец	ПУ „Марко Цепенков“	56,64	
101	Зелениково	с. Дејковец	ПУ „Марко Цепенков“		Училиштето одбива соработка
102	Зелениково	с. Тисовица	ПУ „Марко Цепенков“	53,39	
103	Скопје	с.Кучевиште	ООУ „Св. Кирил и Методиј“	95,52	
104	Велес	Велес	ООУ „ Блаже Конески “	35,09	
105	Велес	Велес	ООУ „ Благој Кирков“	77,72	
106	Велес	с.Караслари	ПУ „ Благој Кирков“	40,15	
107	Велес	с.Чалошево	ПУ „ Благој Кирков“	67,30	
108	Велес	с.Башино Село	ПУ „ Благој Кирков“	40,45	
109	Велес	Велес	ООУ „ Кирил и Методиј“	68,92	
110	Велес	Велес	ОМУ „ Стефан Гајдов“	73,34	
111	Велес	Долно Оризари	ООУ „ Рајко Жинзифов „	59,77	
112	Кавадарци	Кавадарци	ООУ „ Страшо Пинџур“	37,45	
113	Кавадарци	с.Дреново	ПУ „ Страшо Пинџур“	23,56	
114	Кавадарци	с.Возарци	ПУ „ Страшо Пинџур“	16,31	
115	Кавадарци	с. Марена	ПУ „ Страшо Пинџур“	12,53	
116	Кавадарци	Кавадарци	ООУ „Димката Ангелов Габерот“		детекторот не е вратен
117	Кавадарци	Кавадарци	ООУ „ Тоде Хаџи Тефов“	26,18	
118	Кавадарци	Кавадарци	ОМУ „ Лазо Мицев Рале“		детекторот не е вратен
119	Кавадарци	Ваташа	ООУ „Димката Ангелов Габерот“	63,44	
120	Кавадарци	Кавадарци	СОЗШУ „ Горче Петров “	68,04	
121	Лозово	Лозово	ООУ „ Методија Митевски Брицо“	31,21	
122	Неготино	Неготино	ООУ „Страшо Пинџур „	18,88	
123	Демир Капија	Демир Капија	ООУ „ Димче Ангелов -Габерот’	101,83	
124	Неготино	Неготино	ООУ „ Гоце Делчев“	45,80	
125	Неготино	Неготино	ООМУ „Владимир Арсовски “	42,01	
126	Велес	Велес	ООУ „ Јордан Хаџи Константинов - Џинот“		детекторот не е вратен
127	Свети Николе	Свети Николе	ООУ „ Гоце Делчев“	66,49	

128	Свети Николе	с.Ерцелија	ООУ „ Даме Груев“		детекторот не е вратен
129	Свети Николе	с.Мустафино	ПУ „ Даме Груев“		детекторот не е вратен
130	Свети Николе	с.Кадрифаково	ПУ „ Даме Груев“		детекторот не е вратен
131	Свети Николе	с.Пеширово	ПУ „ Даме Груев“		детекторот не е вратен
132	Свети Николе	с.Амзабегово	ПУ „ Даме Груев“		детекторот не е вратен
133	Свети Николе	Свети Николе	СОУ „ Кочо Рацин“	42,16	
134	Кавадарци	Кавадарци	СОУ „Киро Спанцов - Брко“	48,67	
135	Кратово	Кратово	ООУ „Кочо Рацин “	38,79	
136	Кратово	с.Страцин	ПУ „Кочо Рацин “	198,91	
137	Кратово	с.Крилатица	ПУ „Кочо Рацин “	186,29	
138	Кратово	с.Ш.Рудари	ПУ „Кочо Рацин “	59,09	
139	Кратово	с.Сакулица	ПУ „Кочо Рацин “		детекторот не е вратен
140	Кратово	с.Шлегово	ПУ „Кочо Рацин “	66,06	
141	Кратово	с.Железница	ПУ „Кочо Рацин “	35,18	
142	Кратово	с.Туралево	ПУ „Кочо Рацин “	191,77	
143	Кратово	с.Живалево	ПУ „Кочо Рацин “	54,48	
144	Кратово	с.Вакав	ПУ „Кочо Рацин “	356,15	
145	Кратово	с.Коњух	ПУ „Кочо Рацин “	63,60	
146	Кратово	Кратово	СОУ „ Митко Пенџуклиски“	118,23	
147	Кратово	Кратово	ДГ „ Царка Андреевска“	90,54	
148	Крива Паланка	Крива Паланка	СОУ „Горче Петров“	220,72	
149	Крива Паланка	Крива Паланка	ДГ „Детелинка“ Објект1	34,28	
150	Крива Паланка	Крива Паланка	ДГ „Детелинка“ Објект2	29,11	
151	Крива Паланка	Крива Паланка	ДГ „Детелинка“ Објект3	23,07	
152	Куманово	Куманово	ООУ „ Бајрам Шабани “		детекторот не е вратен
153	Куманово	Куманово	ООУ „ Браќа Миладиновци “		детекторот не е вратен
154	Куманово	Куманово	ООУ „ Кочо Рацин“	57,09	
155	Куманово	Куманово	ООУ „ Вук Караџиќ “	57,82	
156	Куманово	Куманово	ОУМО „ Панче Пешев“	27,35	
157	Куманово	Куманово	ООУ „ Магдалена Антова“	60,57	
158	Куманово	с.Черкезе	ООУ „ Јероним Де Рада“		изгубен
159	Куманово	с.Долно Коњаре	СОУ „ Киро Бурназ “	94,98	
160	Куманово	Липково	СОУ „ Исмет Јашари“		детекторот не е вратен
161	Куманово	с.Клечовце	ООУ „ Вера Которка“	50,92	

162	Куманово	с.Матејче	ООУ „Култура“		детекторот не е вратен
163	Куманово	с.Отља	ООУ „ Антон Зајко Чајупи“	23,24	
164	Куманово	с. Лојане	ООУ „Рилиндја“		детекторот не е вратен
165	Старо Нагоричане	с.Драгоманце	ООУ „Хриситијан Карпош “		детекторот не е вратен
166	Старо Нагоричане	с.Челопек	ПУ „Хриситијан Карпош “		детекторот не е вратен
167	Старо Нагоричане	с. Пелинце	ПУ „Хриситијан Карпош “		детекторот не е вратен
168	Старо Нагоричане	с.Жегљане	ПУ „Хриситијан Карпош “		детекторот не е вратен
169	Куманово	Куманово	СОУ Гимназија „ Гоце Делчев“	32,07	
170	Ранковце	Ранковце	ООУ „ Христијан Тодоровски -Карпош	130,81	
171	Ранковце	с.Псача	ПУ „ Христијан Тодоровски -Карпош	53,73	
172	Ранковце	с.Герман	ПУ „ Христијан Тодоровски -Карпош	40,56	
173	Ранковце	с.Радибуш	ПУ „ Христијан Тодоровски -Карпош	45,15	
174	Гостивар	Гостивар	СОУ „ Гостивар“	0,00	детекторот не е вратен
175	Гостивар	Гостивар	ООУ „Ѓон Бузуку“	31,42	
176	Гостивар	с.Рафше Маало	ПУ „Ѓон Бузуку“ с.Рафше Маало	52,68	
177	Гостивар	с.Граванец	ПУ „Ѓон Бузуку“ с.Граванец	0,00	детекторот не е вратен
178	Гостивар	с.Страјане	ПУ „Ѓон Бузуку“ с.Страјане	35,15	
179	Гостивар	с.Падалиште	ПУ „Ѓон Бузуку“ с.Падалиште	163,99	
180	Гостивар	с.Трново	ПУ „Ѓон Бузуку“ с.Трново	376,20	
181	Гостивар	Гостивар	ОСТУ „ Гостивар“	44,14	
182	Боговиње	с. Долно Палчиште	ООУ „ Дервиш Цара “	55,30	
183	Боговиње	с. Жеровјане	ООУ „ Лирија“	121,43	
184	Боговиње	с. Камењане	ООУ „ Сабедин Бајрами “	62,30	
185	Брвеница	с. Челопек	ООУ „ 7 Марси “		детекторот не е вратен
186	Брвеница	с. Долни Челопек	ПУ „ 7 Марси “		детекторот не е вратен
187	Брвеница	с. Милетино	ПУ „ 7 Марси “		детекторот не е вратен
188	Брвеница	с. Блаце	ПУ „ 7 Марси “	88,94	
189	Врапчиште	с. Врапчиште	ООУ „ Врапчиште “	52,06	
190	Јегуновце	с.Јегуновце	ООУ „ Александар Здравковски“	62,00	
191	Јегуновце	с. Шемшово	ООУ „ Шемшово“		детекторот не е вратен
192	Јегуновце	с. Вратница	ООУ „ Симче Настовски“	29,84	

193	Маврово-Ростуше	с.Ростуше	СОУ „ Маврово-Ростуше“		изгубен
194	Маврово-Ростуше	с.Скудриње	ООУ „ Блаже Конески “		изгубен
195	Тетово	Тетово	ООУ „ Гоце Делчев“	30,06	
196	Тетово	Тетово	СОУ „ Кирил Пејчиновиќ“	75,41	
197	Тетово	с.Голема Речица	ООУ „ Прпарими“		детекторот е оштетен
198	Тетово	Тетово	ОССУ „ Гоце Стојчески“		детекторот не е вратен
199	Тетово	Тетово	ССОУ „ Моша Пијаде “		детекторот не е вратен
200	Тетово	Тетово	СОМ „ Никола Штејн“		детекторот не е вратен
201	Тетово	Тетово	ООУ „ Кирил и Методиј“	28,71	
202	Тетово	с. Нераште	ООУ „ Исмаил Кемали “	72,62	
203	Тетово	с.Слатино	ООУ „Екрем Чабеј“	51,43	
204	Маврово-Ростуше	с. Ациевци	ПУ „ Блаже Конески “		детекторот не е вратен
205	Маврово-Ростуше	с.Присојница	ПУ „ Блаже Конески “	22,95	

10. Извештај за следење на безбедноста на храната наменети за одредени популациони групи со цел да се превенираат болестите поврзани со небезбедна храна

Согласно програмските задачи Центрите за јавно здравје имаат обврска да ја следат безбедноста на храната која се послужува во предучилишни и училишни установи, ученички и студентски домови, болници преку вршење на санитарно хигиенски увиди, земање примероци храна и брисеви од работни површи и други предмети кои доаѓаат во контакт со храната. Цел на задачата е рано откривање на присутни микробиолошки опасности и превенција на ризици кои произлегуваат од небезбедна храна во предучилишни, училишни установи, ученички, студентски домови и болници каде што престојуваат и се исхрануваат деца, ученици, студенти и хронично болни лица.

Во текот на 2018 година, во образовни институции, училишни и предучилишни установи извршени се вкупно 180 санитарно хигиенски увиди, земени се 734 оброци и 995 брисеви за микробиолошка анализа. Сите земени оброци за микробиолошка анализа биле здравствено безбедни, освен 15 (2%) оброци кои биле микробиолошки контаминирани. Кај брисевите, како поосетлива метода за откривање на микробиолошка контаминација утврдени се 71 кои не задоволуваат хигиенски стандарди, и тоа 15 во Штип, 12 во Кочани, 10 во Куманово, 9 во Тетово, 6 во Велес, 6 во Прилеп, 5 во Битола, 5 во Охрид, 2 во Скопје и 1 во Струмица. Во храната се детектирани Enterobacteriaceae во 6 мостри, Escherichia coli во 2 мостри, Staphylococcus aureus во 6 мостри, квасци во 1 мостра, мувли во 2 мостри, Salmonella во 1 мостра и аеробни мезофилни балтерии во 1 мостра. Во брисевите детектирано е зголемен број аеробни мезофилни бактерии и Enterobacteriaceae. Со овие контроли детектирани се лица бацилоносители, пратени на предвремени прегледи, превземени се мерки за подобрување на процедурите за чистење и дезинфекцијата на работните површини.

Табела бр 1 Следење на безбедност на храната во образовни институции, училишни, предучилишни установи

	број на увиди	број на тестирани оброци	број / % на микробиолошки загадени	број на брисеви	број / % на брисеви кои не задоволуваат хигиенски стандарди
Скопје	30	120	0	150	2/1,3%
Битола	14	49	0	63	5/7,9%
Куманово	20	80	0	113	10/8,8%
Прилеп	10	40	0	50	6/12%
Велес	22	88	0	110	6/5,4%
Штип	16	61	6/9,3%	81	15/18,5%
Охрид	10	40	0	100	5/5%
Тетово	20	160	6/3,75%	167	9/5,4%
Кочани	26	48	3/6,2%	81	12/14,8%
Струмица	12	48	0	80	1/0,8%
ВКУПНО	180	734	15/2%	995	71/7,1%

Табела бр. 2 Следење на безбедност на храната во здравствени институции

	број на увиди	број на тестирани оброци	број / % на микробиолошки загадени	број на брисеви	број /% на брисеви кои не задоволуваат хигиенски стандарди
Скопје	12	48	3/6,2%	120	0
Битола	8	32	0	83	3/3,6%
Куманово	4	17	0	45	8/17,8%
Прилеп	2	8	0	20	0
Велес	12	48	0	120	11/9,2%
Охрид	6	24	0	80	6/7,5%
Тетово	4	16	0	40	0
Кочани	4	8	0	32	6/18,7%
Струмица	2	8	0	20	0
ВКУПНО	54	209	3/1,4%	560	34/6%

Во кујните во болнички установи во кои се врши приготвување и послужување на храната извршени се вкупно 54 санитарно хигиенски увиди, земени се 209 оброци за тестирање и 560 брисеви. Брисевите покажале микробиолошка контаминација кај 34 или 6% од земените брисеви, со тоа што највисок процент е во Велес, Куманово, Охрид, Кочани и Битола.

Во однос на испитаните оброци, микробиолошки загадени се 3 или 1,4%. Во оброците изолирани се Enterobacteriaceae во 1 оброк и квасци во 2 obroka.

Во брисевите со позитивен наод изолирани се Ентеробактерии во 18 бриса, аеробни мезофилни бактерии во 5 бриса, вкупен број на бактерии во 4 бриса, Escherichia coli во 4 бриса, мувли во 1 брис и Staphylococcus aureus во 1 брис. Ова укажува на контаминација од страна на лицата кои работат со храната. Дадени се препораки за зајакната дезинфекција и чистење, како и предвремени прегледи за бацилоносителство.

Табела бр. 3 Следење на безбедност на храната во домови за стари лица

	број на увиди	број на тестирани оброци	број / % на микробиолошки загадени	број на брисеви	број /% на брисеви кои не задоволуваат хигиенски стандарди
Скопје	4	12	0	15	0
Битола	2	6	0	10	0
Прилеп	2	8	0	20	0
Куманово	2	6	0	18	6/33,3%
ВКУПНО	10	32	0	63	6/9,5%

Во кујните во старските домови во кои се врши приготвување и послужување на храната извршени се вкупно 10 санитарно хигиенски увиди, земени се 32 оброци за тестирање и 63 брисеви. Во однос на испитаните брисеви, 6 бриса или 9,5% не задоволуваат хигиенски стандарди во . Додека, сите тестирани оброци се микробиолошки исправни.

Во текот на минатата година извршени се сите сите хигиенски увиди и микробиолошки анализи според предвидената динамика во планот за работа. Таму каде што се утврдени отстапувања во однос на одржувањето на хигиената и безбедноста на храната дадени се препораки за дезинфекција и преиспитување на процедурите за набавка, чистење и дезинфекција. Потоа се земени контролни брисеви се до лабораториска потврда дека состојбата се подобрила.

Заклучок и препораки

Во објектите за колективна исхрана на вулнерабилните групи население, како што се деца, болни лица, постои потреба за засилен надзор од страна на одговорните лица, со засилени мерки за дезинфекција на просториите, опремата и приборот. Тоа се мерки кои се превземени и кои спречиле појава на епидемија на болести предизвикани со микробиолошки загадена храна. Наодот на аеробни мезофилни бактерии, Ентеробактерии укажува на недоволно одржување на лична и општа хигиена, што укажува на потреба на континуирана едукација лицата кои работат со храна во овие објекти.

Брисевите за утврдување на степенот на чистота треба да се применуваат како превентивна мерка за рано откривање на микробиолошка контаминација.

11. Извештај со проценка на алиментарен дневен внес на хемиски контаминенти - метали и микотоксини

За проценка на хемиската контаминација во текот на 2018 година извршени се лабораториски тестирања и проценка на контаминацијата на прехранбените производи за тешки метали и микотоксини.

Тешки метали во различни прехранбени производи

Институт за јавно здравје и Центрите за јавно здравје од Скопје, Куманово и Велес во текот на годината земале примероци храна, ставена во промет и тоа вкупно 258 примероци: 53 од групата житарици и производи од житарици, 109 примероци од групата зеленчук и производи од зеленчук, 96 примероци од групата овошје и производи од овошје. Примероците се тестирани во лабораториите на Институтот и Центрите за остатоци од метал: олово и кадмиум. Сите лабораториски наоди се интегрирани во една база на податоци, и резултатите се претставени во табела 1. Максимално дозволените вредности на металите се регулирани со Правилникот за општите барање за безбедност на храната во однос на максималните нивоа на одредени контаминенти (сл. весник на РМ 175/2018). Повисока содржина на кадмиум е утврдена кај 3 примероци домати и два примероци краставици, и еден примерок замрзнат зеленчук, еден примерок кајсии. Повисока содржина на олово е утврдена кај 1 примерок краставици, 1 примерок тиквици и 1 примерок овошен сок. Од аспект на дневниот внес на контаминенти, значајна е просечната содржина на олово и кадмиум во прехранбените продукти.

Кадмиум е метал кој е класифициран во I група на канцерогени агенси според Меѓународната агенција за истражување на канцерот, и граничните вредности за кадмиум се построги во однос на оловото. Средната вредност на кадмиумот во житарки изнесува 0,017 мг/кг и е повисока од средната вредност на оловото 0,013 мг/кг. Во зеленчук и негови производи кадмиум изнесува 0,009 мг/кг, а во овошје е најниска 0,002 мг/кг. Тоа значи дека групата житарки и нивни производи може да има значаен удел во дневниот внес на кадмиум, но и на олово, затоа што средната вредност на олово е највисока во оваа група производи. Групата овошје и производи од овошје има најниска средна вредност на олово и кадмиум и со тоа најмлаку значајна во однос на дневниот внес на овие метали.

Вид на производ	Кадмиум мг/кг		Олово мг/кг	
	Средна вредност	Макс. вредност	Средна вредност	Макс. вредност
Житарки и нивни производи	0,017	0,145	0,013	0,18
Зеленчук и производи од овошје	0,009	0,13	0,010	0,28
Овошје и производи од овошје	0,002	0,16	0,004	0,142

Анализа на микотоксини

Во Институтот и во Центрите за јавно здравје Скопје, Куманово и Велес тестирани се вкупно 195 примероци за присуство на микотоксини, од кои 10 млеко, а останатите се житарки и нивни производи, кафе и слични производи, кикирики и слични производи, зачини и чаеви. Сите тие се продукти за кои постои можност да бидат загадени со мувли

кои продуцираат микотоксини. При тоа испитувани се вкупни афлатоксини, фумонизин, охратоксин и афлатоксин М1 во млеко. Во ниту една мостра не е утврдено присуство на микотоксини над максимално дозволените вредности дефинирани во Правилникот за контаминенти.

ЦЈЗ Скопје извршиле тестирање на 10 мостри млеко за афлатоксин М1 и при тоа не се утврдени вредности над граничната вредност. На групата производи кафе извршени се тестирања за присуство на охратоксин и не се најдени резидуи над МДК.

Заклучоци и препораки

Проценката на дневниот внес на метали преку храната бара да се изгради солидна база на податоци, кои понатаму ќе се комбинираат со дневниот внес на одредени групи прехранбени производи за да дојдеме до проценката на дневниот внес. Кадмиумот е од посебен интерес заради неговата токсичност, но и заради повисоката средна содржина во прехранбените продукти, особено во житарките и нивните производи.

Лабораториското тестирање на микотоксини покажа дека овие контаминенти треба да продолжиме да ги следиме, затоа што климатските промени создаваат поволни услови за раст на мувли кај одредена група производи, а со тоа зголемена можност за појава на микотоксини во храната. Потребно е зајакнување на лабораториските капацитети во однос на тестирање на широката палета на микотоксини од интерес.

Оваа активност треба да продолжи и во текот на идната година за да изградиме солидна датабаза за контаминенти и врз основа на податоците за дневниот внес да ја одредиме експозицијата на контаминенти.

11. ИЗВЕШТАЈ НА ОДДЕЛЕНИЕТО ЗА МЕДИЦИНА НА ТРУД И ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИ НА РАБОТНО МЕСТО ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ЗА 2018 ГОДИНА

Во изминатиот период, Одделението за медицина на труд, покрај секојдневната рутинска работа во спроведување на превентивните медицински прегледи, се ангажираше на реализација на останатите јавно здравствени функции што се во доменот на безбедноста и здравјето на работа.

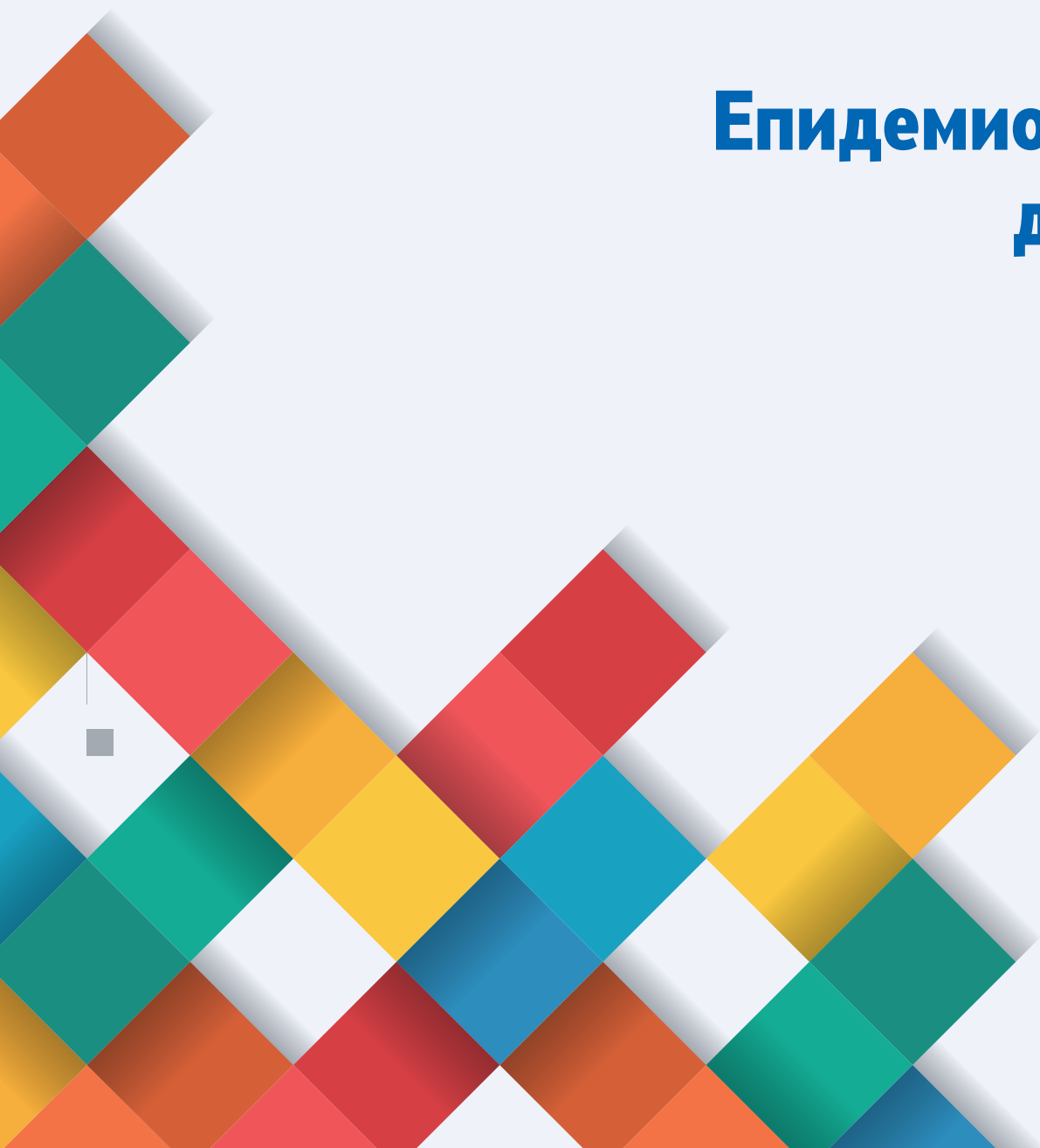
Така, во текот на 2018 година се реализираа обемни активности за воспоставување на збирните евиденции за работа на овластените установи за медицина на труд. За таа цел, врз основа на Законот за евиденција во областа на здравството Одделението го изработи и го објави Извештајот за обемот и видот на реализираните превентивни здравствени прегледи во овластените установи за медицина на труд за 2017 година. Извештајот е достапен на интернет страницата на Институтот за јавно здравје на РМ (<http://iph.mk/wp-content/uploads/2018/04/Извештај-за-извршена-работа-2017.pdf>).

Исто така, врз основа на воспоставената практика во Одделението за медицина на труд и проценка на здравствени ризици се прибираат и обработуваат податоците за повреди на работа и беше објавен годишниот компаративен Извештај за повреди на работа за 2017 година. Извештајот е исто така достапен на интернет страницата на Институтот за јавно здравје на РМ (<http://iph.mk/wp-content/uploads/2018/04/Повреди-на-работа-во-РМ-2017.pdf>).

Согласно програмата за јавно здравје на Република Македонија за 2018 година, Одделението за медицина на труд ја изработи Стратегијата и акциониот план за безбедност и здравје на здравствените работници. Овие документи се исто така јавно достапни на интернет страницата на Институтот за јавно здравје на РМ (<http://iph.mk/wp-content/uploads/2019/01/Стратегија-здравствени-работници.pdf> и <http://iph.mk/wp-content/uploads/2019/01/Акционен-план-стратегија-здравствени-работници.pdf>).

Во текот на 2018 година, беше објавен и водичот за добра практика – Работа на отворено во услови на високи и ниски температураи, кој е исто така објавен на интернет страницата на Институтот за јавно здравје на РМ (<http://iph.mk/wp-content/uploads/2018/04/Работа-на-отворено-во-услови-на-високи-и-ниски-температури.pdf>).

Истовремено, во континуитет се обавуваа активностите за отпочнување со примена на регистарот за професионални болести и повреди на работа. За таа цел беа остварени интензивни контакти со одговорните лица во Министерството за здравство – Управа за електронско здравство (Мој термин), како основа за воспоставување на индивидуалните пријави за повреди на работа и професионални болести и соодветните регистри. Во прилог на овие активности, Одделението за медицина на труд и проценка на здравствени ризици ја има изработено Меѓународната класификација на повредите на работа и професионалните болести, базирано на критериумите за шифрирање/кодирање воспоставени во МКБ-10 (<http://iph.mk/wp-content/uploads/2014/09/МКБ-10-Финална-со-каталогизација.pdf>).

Епидемиолошка дејност

III. ЕПИДЕМИОЛОШКА ДЕЈНОСТ

Превенцијата и контролата на заразните болести е комплексен јавно здравствен проблем, врз кој влијаат повеќе фактори: социо-економски, фактори на околината и здравствениот систем во целина. Имајќи ги во предвид овие факти, потребно е проширување и зајакнување на системот со подобрување на мулти-дисциплинарниот пристап и соработка во контролата на заразните болести.

Од особена важност е континуираната едукација на здравствениот кадар од ИЈЗ/ЦЈЗ и здравствениот кадар воопшто, во однос на превенцијата и контрола на заразните болести, како и во однос на современите достигнувања во областа на епидемиологијата согласно новите законски решенија, како и препораките на референтни институции (СЗО, ECDC и др.).

Посебно значајно е навремено да се обнови и зајакне кадровската структура во епидемиолошките служби и превентивните тимови во Здравствените домови, со цел да се обезбеди континуитет во рутинската работа, но воедно и да се спречат последици кои може да произлезат поради недостаток на едуциран здравствен персонал на сите нивоа (централно, регионално, локално ниво).

Потребно е да се подобри состојбата со воведување на сеопфатен интегриран информациски систем кој ќе овозможи навремено детектирање и следење на заразните болести и редовната вакцинација преку поврзување на матичните доктори, болниците и превентивните служби при Здравствените Домови со Центрите за јавно здравје и Институтот за јавно здравје, со цел да се обезбеди брз, ефикасен и навремен проток на информации во врска со заразните болести и задолжителната вакцинација. На тој начин ќе се овозможи брзо и ефикасно спроведување на соодветни мерки за спречување на појавата, ширење и сузбивање на заразните болести, како и појава на епидемии.

Главна цел на Програмата за 2018 година е да се намали оптоварувањето од заразните заболувања во Република Македонија.

Согласно Стратегија за здравје до 2020 година на Република Македонија и анализата на состојбата во земјата и регионот приоритетни цели за превенција, контрола и одговор на заразните заболувања се:

1. Зајакнување и подобрување на ефикасноста на системот за следење на заразни болести.
2. Подобрување на состојбата со задолжителната имунизацијата и намалување на бројот на заболени од вакцино-превентабилните болести.
3. Намалување на оптоварувањето со заразни заболувања кои се пренесуваат преку храна и вода.
4. Зајакнување на системот за следење, контрола и одговор на болнички стекнатите инфекции и антиминокробната резистенција.
5. Одржување ниска преваленца на ХИВ, сексуално и крвно преносливи инфекции.
6. Превенција и контрола на зоонози и вектор-преносливи инфекции.
7. Намалување на оптоварувањето со инфлуенца и заболувања слични на инфлуенца.
8. Одржување и понатамошен тренд на намалување на оптоварувањето со туберкулоза.
9. Систем на следење и одговор кон нови и заразни болести кои повторно се појавуваат.

10. Воспоставување на систем за брза реакција во случај на епидемии и кризни состојби.

Успешноста на Програмата ќе се оценува преку основни индикатори на влијание:

1. Инциденца на заразни заболувања кои подлежат на задолжително пријавување
2. Опфат со задолжителна имунизација и инциденца на вакцино-превентабилни заболувања
3. Морталитет од заразни заболувања

ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Цел 1. Зајакнување и подобрување на ефикасноста на системот на следење на заразни болести

Резултати:

Во однос на *Мерката за собирање, обработката и анализа на пријавите за заразни заболувања и пријави за изолиран/докажан микробиолошки причинител на заразна болест*, обработени се 17.772 пријави за заразно заболување, 6.330 пријави за изолиран/докажан микробиолошки причинител на заразна болест и 1.135 епидемиолошки анкети. Обработени се 40.576 неделни АЛЕРТ извештаи кои ги доставуваат приватните здравствени установи од примарната здравствена дејност и врз нивна основа подготвени се 1.612 неделни извештаи кои се доставени до Институтот за јавно здравје.

Изготвени се 219 месечни извештаи и 72 квартални извештаи за движењето на заразните болести и изолираните/докажаните микробиолошки причинители доставени до ИЈЗ.

За контрола на пријавувањето на заразните болести од страна на ЦЈЗ/ПЕ спроведени се 1.055 увиди, а по извршените увиди, изготвени се 255 извештаи за констатираната состојба.

За реализација на Националната програма по јавно здравје од страна на ЦЈЗ/ПЕ подготвени се 40 тримесечни извештаи.

Сите ЦЈЗ/ПЕ ги подготвиле и навремено ги доставиле до ИЈЗ и релевантните институции, годишни извештаи за движењето на акутните заразни заболувања по пол, возраст и месец на заболувањето, како и годишните извештаи за реализација на Националната Програма за јавно здравје за 2017 година.

Само два ЦЈЗ (Битола и Скопје) во предвидениот рок доставија Предлог Програма за јавно здравје на РМ за 2019 година во делот за епидемиолошката дејност на ЦЈЗ/ПЕ.

Кратка анализа и коментар:

Во просек индикаторите со кои се мери реализацијата на активностите од оваа програмска цел се остварени со успешност од 92% што укажува на добра реализација. Сепак, постои потребата од дополнителни активности и мерки кои ќе влијаат на подобрувањето и зајакнувањето на системот на следење на заразните болести.

Тоа пред сè се однесува на системот на пријавување на заразните заболувања кој во моментов се базира на хартиени пријавни картички кои мануелно се внесуваат на повеќе нивоа (локално, регионално и национално). Ваквиот систем го успорува детектирањето на евентуални кластери на заразни болести.

Институтот за јавно здравје препорачува осовременување на системот за пријавување со воведување на електронски систем на пријавување на заразните болести преку интегрирање во единствениот здравствен информатички систем на Управата за електронско здравство „Мој Термин“.

Со цел подобрување и модернизација на НПЈЗ, но и внесување на активности кои реално се спроведуваат на терен, потребно е сите ЦЈЗ да доставуваат Предлог Програма за јавно здравје на РМ со оглед на тоа што истите тие се извршители на таа програма.

Цел 2. Подобрување на состојбата со задолжителната имунизацијата и намалување на бројот на заболени од вакцино-превентабилните болести

Резултати:

Во однос на мерката за контрола и евалуација на задолжителната вакцинација направени се 308 теренски увиди во вакциналните пунктови каде што се спроведува задолжителната имунизација. За најдената состојба од спроведените увиди подготвени се 167 информации. Во 77,6% од вакциналните пунктови е евидентирана состојба со опфат над препорачаните 95% со сите вакцини предвидени со редовниот Календар за имунизација.

Од десетте ЦЈЗ, на територијата на 9 од нив, е организирана и спроведена медиумска локална кампања за придобивките од имунизацијата кај населението.

Сите ЦЈЗ/ПЕ ги подготвиле и навремено ги доставиле кварталните и шестмесечните табеларни извештаи за вакцинален опфат по ЦЈЗ/ПЕ, по видови вакцини и ревакцини во 2018 година.

Сите ЦЈЗ/ПЕ ги подготвиле и навремено ги доставиле до ИЈЗ и релевантните институции, годишни извештаи за спроведената имунизација за 2017 година, со опфат одделно за секоја вакцина/ревакцина и по ЦЈЗ/ПЕ.

Истотака, сите ЦЈЗ/ПЕ ги изготвиле годишните Планови за имунопрофилакса и хемиопрофилакса на населението против определени заразни болести за 2018 година, во Р. Македонија.

Мерките за одржување на резултатите постигнати со ерадикацијата на детската парализа опфаќаат 1.915 обработени неделни АФП извештаи испратени од единиците кои подлежат на пријавување на АФП случај и подготвени 728 збирни неделни извештаи за АФП, кои редовно и навремено се доставувани до ИЈЗ. Направени се 11 увиди во вакциналните пунктови за контрола на имунизацијата против детска парализа и за истите се изготвени соодветни информации. Во текот на 2018 година, пријавени се 3 АФП случаи, од нив и 4 контакти, обезбедени се материјали кои се доставени до ИЈЗ за понатамошна вирусолошка дијагностика.

Во однос на активностите и мерките за елиминација на малиите сипаници и рубеолатата во РМ земени се 82 материјали за лабораториска дијагноза кај клинички случаи на мали сипаници. Извршени се 213 епидемиолошки увиди за контрола на вакцинацијата со МРП вакцината како и 91 увид при пријава на случај на мали сипаници/ рубеола. Подготвени се 66 анкети за сомнителните случаи. За спроведените активности во врска со пријавените случаи на мали сипаници подготвени се 4 информации од ЦЈЗ на чија територија се регистрирани случаите. На територијата на 7 ЦЈЗ е организирана кампања за подигање на свеста на родителите за безбедноста и бенефитите на МРП вакцината.

Кратка анализа и коментар:

Индикаторите за контролата и евалуацијата задолжителната вакцинација се исполнети со просечна успешност од 82%. Индикативно е тоа што не е постигнат опфат од 95% со сите вакцини во сите вакцинални пунктови, состојба која се повторува во последните неколку години. Дополнителен поредизвик е тоа што регистрите за опфат со вакцинација се водат рачно, поради што можни се пропусти во прецизно одредување на опфатот.

Во 2018 година, пријавени се 95 сомнителни случаи од кои 64 класифицирани според дефиницијата за случај како мали сипаници (потврдени, веројатни и можни). Во тек на 2018, пријавени се три епидемии на мали сипаници во кои заболеле вкупно 36 лица. Пријавените епидемии се од ПЕ Дебар (27 заболени), ЦЈЗ Скопје – село Грчец (3 заболени) и ЦЈЗ Скопје на ниво на Град Скопје со 6 заболени лица, а епидемијата продолжува во 2019 година. Во моментов, во Европа и соседните земји се регистрираат епидемии на мали сипаници, поради тоа неопходно е да зајакнат активностите за промоција и вакцинација со МРП.

Иако индикаторите за *одржување на резултатите постигнати со ерадикацијата на дейската парализа* се задоволителни, потребно е да се одржуваат редовни состаноци/обуки со докторите вклучени во надзорот над АФП.

Институтот за јавно здравје препорачува зајакнување на контролата на спроведената имунизација со континуирано избарување на невакцинирани лица и нивно вакцинирање, како и спроведување на медиумски активности во врска со придобивките од вакцинацијата во републиката и светот.

Потребно е да се воведат електронски регистар за задолжителна имунизација, кој ќе овозможи навремено детектирање на пропусти и џебови на невакцинирано население.

Особено е важно, спроведување на студии за серопреваленца од заболувања против кои се спроведува задолжителна вакцинација со што ќе се добие подобра слика за колективниот имунитет населението, како и откривање на џебови на невакцинирано население.

Цел 3. Намалување на оптоварувањето со заразни заболувања кои се пренесуваат преку храна и вода

Резултати:

Во тек на 2018 пријавени се 9 епидемии на заболувања кои се пренесуваат преку храна или вода, од кои 8 се одјавени, а една продолжува во 2019 година. Регистрирани се вкупно 334 заболени лица во деветте епидемии, од кои 18,6% (n=62) биле хоспитализирани или задржани на лекување во дневна болница. Од пријавените епидемии, 6 се со докажан причинител *Salmonella enteritidis* во ЦЈЗ Скопје, ЦЈЗ Штип, ЦЈЗ Кочани и ПЕ Веница. Една епидемија е пријавена како алиментарна интоксикација (ЦЈЗ Скопје), а една е епидемија на Хепатит А (ЦЈЗ Куманово) која продолжува и во 2019 година. Во врска со овие епидемии, но и за спорадични случаи и кластери, беа спроведени 148 теренски увиди, при што беа земени 653 материјали за потврда на епидемијата односно за конфирмација на микробиолошкиот причинител. Од спроведените теренски истражувања беше подготвена 41 информација со содржина за најдената состојба на терен и препорачани протевеидемиски мерки.

Во однос на индикаторот за учество во обуките на лицата кои работат со храна за минимум хигиенски стандарди може да се констатира дека епидемиолози од 7 ЦЈЗ учествуваат во спроведувањето на овие обуки.

Кратка анализа и коментар:

Заболувањата кои се пренесуваат преку храна и вода учествуваат со повеќе 50% во оптоварувањето од заразни заболувања во Р. Македонија, но најголем дел од пријавените случаи на ентероколити се без етиолошки причинител. Неопходно е да се зголемат капацитетите (човечки и технолошки) за диференцијална дијагноза која ќе придонесе кон креирање на поадекватен јавно-здравствен одговор.

Цел 4. Зајакнување на системот за следење, контрола и одговор на болнички стекнатите инфекции и антимицробната резистенција

Резултати:

Мерките за спречување и сузбивање на болнички стекнати инфекции се реализирани преку спроведени 836 епидемиолошки увиди во здравствени установи, при тоа се земени 6.435 материјали за микробиолошки анализи и во врска со овие увиди изготвени се 653 информации кои се доставени до ИЈЗ, МЗ, ДСЗИ и здравствените установи каде се направени увидите. За спречување и сузбивање на болничките инфекции и спроведените мерки и активности подготвени се 66 месечни и 40 квартални извештаи.

Сите ЦЈЗ/ПЕ ги подготвиле и навремено ги доставиле до ИЈЗ и релевантните институции, годишните извештаи за спречување и сузбивање на болнички стекнати инфекции и за спроведените мерки и активности.

Кратка анализа и коментар:

Индикаторите на успешност на спроведување на овие мерки укажуваат на комплетно реализирање на предвидените цели за следење, контрола и одговор на болнички стекнатите инфекции.

Иако активностите се реализирани во целост, треба да се истакне фактот дека постои дискрепанца помеѓу бројот на пријавени интрахоспитални инфекции и бројот на пристигнати пријави за микробиолошки докажан причинител на заразна болест од страна на болнички одделенија.

Потребно е да обнови упатството за следење на ИХИ, да се воведат стандардни процедури за утврдување на интрахоспитална инфекција, за толкување на микробиолошките резултати, за начинот на известување и да се извршат обуки на клучните лица во болниците и епидемиолошкиот кадар во земјата.

Цел 5. Одржување ниска преваленца на ХИВ, сексуално и крвно преносливи инфекции

Резултати:

Во врска со мерките за превенција на хепатитис Б и Ц на подрачјето на ЦЈЗ/ПЕ, обработени се и пријавени се 123 случаи на хепатит Б односно на хепатит Ц, а за 150 случаи се изготвени епидемиолошки анкети. Пријавени се 46 хронични случаи/ носителство на хепатит Б.

Кратка анализа и коментар:

Индикаторите за спроведувањето на овие мерки укажуваат за зголемена појава на случаи на хепатит Б и хепатит Ц во однос на 2017 година. Ова може да биде резултат на подобро пријавивање и детектирање на овие заболувања, но исто така и на проширување на заболувањето меѓу популацијата. За да се откријат вистинските причини за зголемената појава на случаи со хепатит Б и хепатит Ц потребно е да се извршат дополнителни истражувања. Особено е важно е спроведување на студии за серопреваленца од заболувања против кои се спроведува задолжителна вакцинација против хепатитис Б.

Во секој случај неопходно е спроведување на дополнителни мерки и активности насочени кон превенција на хепатитот Б и Ц.

Спроведените мерките и активности за одржување на ниска преваленца на ХИВ се спроведуваат согласно посебната Програма за заштитата на населението од ХИВ/СИДА во РМ во 2018 година и се прикажани во соодветниот извештај.

Цел 6. Намалување на оптоварувањето со зоонози и вектор – преносливи инфекции

Резултати:

Подготвени се и доставени до локалните самоуправи 85 Оперативни планови за превентивна ДДД. Во однос на Акциониот план за справување со вектор преносливи болести (ВПБ), 7 ЦЈЗ подготвиле информации за преземени мерки и активности согласно истиот. Во 2018 година, пријавени се 90 вектор-преносливи инфекции и зоонози.

Дезинфекција и дезинсекција по епидемиолошки индикации е извршена на простор од 120.815m², а дератизација по епидемиолошки индикации извршиле пет ЦЈЗ со поставување на 1.003 мамци.

Во 2018 година е регистриран еден случај на импортирана маларија кај странски државјанин кој престојувал во Република Македонија на спортски натпревар. Ова оди во прилог на одржување на резултатите постигнати со ерадикација на маларијата во РМ. Во контекст на истата цел, земени се 467 материјали за лабораториска дијагноза од патници кои се враќаат од земји со ендемска маларија, сите во ЦЈЗ Скопје.

Кратка анализа и коментар:

Се препорачува редовна контрола на спроведените мерките и активностите предвидени со Акциониот план за справување со вектор преносливи болести и редовно доставување на извештаи/информации за спроведените активности на терен. Треба да се засилат активностите за ДДД, превентивно и по епидемиолошки индикации. Дополнително потребно е да се засили надзорот над вектор преносливите заболувања преку подобрување на интерсекторската соработка и воспоставување на систем за следење на векторите и причинителите на заболувањата. Имајќи ги во предвид климатските промени и појава на нови, како и повторна појавува на стари искоренети заболувања (маларија) во регионот, потребно е да се воведат посебна програма со мулти-секторски пристап за надзор и следење на векторите и вектор преносливи заболувања.

Цел 7. Намалување на оптоварувањето со инфлуенца и заболувања слични на инфлуенца

Резултати:

Во однос на мерките за зајакнување на системот за надзор и одговор кон заболувања слични на грип и акутни респираторни инфекции, обработени се 17.619 групни пријави за грип доставени од ПЗУ и болниците. Од обработените пријави подготвени се 1.023 неделни групни пријави, доставени до ИЈЗ. Извршени се 382 теренски увиди за контрола на пријавувањето на инфлуенца и заболувања слични на инфлуенца, а за констатираната состојба на терен подготвени се 136 информации. Од страна на ЦЈЗ/ПЕ, од 108 случаи сомнителни случаи на инфлуенца е земен биолошки материјал за лабораториско испитување во вирусолошката лабораторија на ИЈЗ.

Мерки за зајакнување на системот за надзор над сериозни акутни респираторни инфекции (САРИ) се спроведуваат на територија на ЦЈЗ Прилеп и ЦЈЗ Скопје. Пријавени се вкупно 421 САРИ случаи. Од нив се земени 39 материјали за тестирање, а позитивни се 13.

Кратка анализа и коментар:

Индикаторите за успешност на системот за надзор и одговор кон заболувања слични на грип и акутни респираторни инфекции се во потполност постигнати, а во кај одредени мерки и надминати. Потребно е дополнително да се зајакне системот за надзор над сериозни акутни респираторни инфекции (САРИ) особено на територијата на ЦЈЗ Скопје каде што се наоѓаат најголемите болнички капацитети кои најчесто ги хоспитализираат случаите на САРИ. Со оглед на фактот што сентинел следењето на САРИ успешно се одвива во Клиниката за пулмологија и алергологија – Скопје, Клиниката за детски болести – Скопје, Општата болница “8-ми Септември“ и Општа болница – Прилеп, потребно е активно вклучување во сентинел системот и на Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби - Скопје и Детската болница “Козле“ Скопје како репрезентативни сентинел места, како и на ЦЈЗ Скопје на чија територија се наоѓаат овие институции.

Цел 8. Одржување и понатамошен тренд на намалување на оптоварувањето со туберкулоза

Мерките и активностите за намалување на оптоварувањето со туберкулоза се претставени во посебна Програма за заштита на населението од туберкулоза и се во надлежност на Институтот за туберкулоза и белодробни заболувања и диспанзерите за ТБЦ во земјата.

Цел 9. Систем за следење и одговор кон појава на нови и заразни болести кои повторно се јавуваат

Во текот на 2018 година, од три ЦЈЗ се пријавени болести кои повторно се јавуваат на нивната територија. ЦЈЗ Куманово пријави 6 случаи на голема кашлица, ЦЈЗ Штип пријави 6 случаи на лајшманиоза (еден смртен) и ЦЈЗ Кочани пријави по еден случај на голема кашлица и лептоспироза.

Кратка анализа и коментар:

Падот на опфатот со имунизација води кон повторни јавување на вакцино-превентабилните болести, а климатските промени до појава на нови, како и вектор-преносливи заболувања кои повторно се јавуваат во регионот. Епидемиолошката служба треба да посвети посебно внимание на овие заболувања и да воспостави мулти-секторски пристап за контрола и превенција.

Цел 10. Воспоставување на систем за брза реакција во случај на епидемии и кризни состојби

Резултати:

Од седум ЦЈЗ е воспоставен систем за приправност со ажурирани контакти.

Во Република Македонија, во текот на 2018 година пријавени се 12 епидемии на акутни заразни заболувања, од кои 10 се одјавени во 2018, а 2 продолжуваат во 2019 година. Во одјавените епидемии, регистрирани се вкупно 356 заболени лица, од кои 23,6% (n=84) биле хоспитализирани, а не се регистрирани смртни случаи.

Епидемиите кои започнаа во 2018 година, а продолжуваат во 2019 се пријавени со 14 заболени лица. Од епидемиите регистрирани во 2018 година, 9 спаѓаат во групата цревни заразни заболувања со 334 регистрирани случаи (93,8% од сите заболени во епидемии). Три епидемии се од групата на капкови заразни заболувања каде се регистрирани 36 заболени (6,2%). Детална анализа на пријавените епидемии од заразни заболувања е дадена во Годишниот извештај за движење на акутните заразни заболувања во Република Македонија за 2018 година.

Епидемиолозите од епидемиолошките служби каде се пријавени епидемиите извршиле епидемиолошки истражувања, согласно протокол за истражување на епидемии и брза реакција во кризни состојби на подрачје на ЦЈЗ/ПЕ при што изготвиле епидемиолошки анкети и земале материјали за лабораториско докажување/потврдување на причинителот.

Кратка анализа и коментар:

Индикаторите за успешност на остварувањето на оваа цел укажуваат дека е неопходно воведување на систем за приправност и во останатите ЦЈЗ за лица кои би биле вклучени во тимовите за брза реакција во случај на епидемии и кризни состојби.

Здравствено-воспитна и едукативна дејност и публикации

Резултати:

Во текот на 2018 година подготвени и дистрибуирани се 613 брошури, летоци, постери, публикации за заразни заболувања односно информативно-едукативен материјал наменет за широката јавност и за здравствени работници.

Епидемиолозите од ЦЈЗ учествувале во 206 јавни настапи во различни медиуми (ТВ, весници, списанија) со цел едукација и информирање на пошироката јавност во врска со превенцијата на заразните болести.

Во 53 наврати се ажурирани веб-страниците на седум ЦЈЗ со информации, упатства и препораки за актуелните епидемиолошки состојби со заразните болести, имунизацијата и др. информации од областа превенцијата на заразните болести.

Кратка анализа и коментар:

Потребно е да се модернизира пристапот пласирање на едукативни пораки до општата популација преку поактивна застапеност на електронски медиуми и социјални мрежи.

Заклучок за реализираните програмските активности на епидемиолошките служби во Центрите за јавно здравје согласно Националната годишна Програма за јавно здравје на РМ за 2018 година.

По направените увиди во целокупната документација доставена од страна на Центрите за јавно здравје, може да се заклучи дека епидемиолошките служби при Центрите за јавно здравје ги спроведуваа програмските активности за 2018 со предвидената динамика во годишниот План за спроведување на програмски активности.

За прикажаните програмски активности, се води уредна евиденција и документација која е достапна за евалуација во секој момент. Доставувањето на извештаи до сите надлежни институции, вклучително и до ИЈЗ е уредно и навремено.

Во прилог на овој Извештај е Квантитативен преглед на остварените активности по Центрите за јавно здравје, согласно Националната годишна Програма за јавно здравје на РМ за 2018 година.

Б. ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Цел 1. Зајакнување и подобрување на ефикасноста на системот на следење на заразни болести

Резултати:

Во однос на Меркаџаа за собирање, обработкаџаа и анализа на пријавиџаа за заразни заболувања и пријави за изолиран/докажан микробиолошки причинител на заразна болест, до ИЈЗ се пристигнати и обработени 17.638 пријави за зразно заболување, 6.294 пријави за изолиран/докажан микробиолошки причинител на заразна болест и 268 епидемиолошки анкети.

По анализата на пристигнатите пријави, изготвени се 48 неделни табеларни извештаи, 12 месечни извештаи и 4 квартални извештаи за движењето на заразните болести. Изготвен е годишен табеларен извештај по пол, возраст, месец на јавување и по ЦЈЗ/ПЕ за 2017 година, како и Годишен наративен извештај за движење на акутните заразни заболувања во Република Македонија за 2017 година.

За реализација на Националната програма по јавно здравје од страна на ИЈЗ, подготвени се 4 тримесечни извештаи за активностите по НПЈЗ на ИЈЗ и 4 збирни тримесечни извештаи за активностите по НПЈЗ на ЦЈЗ. По обработка на кварталните извештаи, изготвени се годишни извештаи за реализираните програмските активности на епидемиолошките служби во Центрите за јавно здравје и Институтот за јавно здравје согласно Националната годишна Програма за јавно здравје на РМ за 2017 година.

Институтот за јавно здравје изготви Предлог Националната годишна Програма за јавно здравје на РМ за 2018 година која беше доставена до МЗ согласно рокот.

Институтот за јавно здравје согласно програмските активности, квартално вршеше мониторинг, координација и верификација на програмските активности на ЦЈЗ, со извештај од областа на епидемиологија.

Во однос на мерката *Рано известување и предупредување преку следење на синдроми на заразни болести (АЛЕРТ-систем)*, пристигнати се и обработени 1.612 збирни извештаи. Од страна на ИЈЗ, изготвени се 52 неделни, 12 месечни, 4 квартални и Годишен извештај за АЛЕРТ системот. Направени се 12 епидемиолошки увиди со информации за истите во однос на контрола на пријавувањето во АЛЕРТ системот. Редовно е ажурирана веб-страницата со податоците од АЛЕРТ системот.

Кратка анализа и коментар:

Програмските активности за оваа цел од страна на ИЈЗ се извршени во целост со исклучок на теренските увиди за контрола на пријавување и евиденција. Сепак, постои потребата од дополнителни активности и мерки кои ќе влијаат на подобрувањето и зајакнувањето на системот на следење на заразните болести.

Тоа пред сè се однесува на системот на пријавување на заразните заболувања. Институтот за јавно здравје е вклучен во работна група за осовременување на системот за пријавување со воведување на електронски систем на пријавување на заразните болести преку интегрирање во единствениот здравствен информатички систем на Управата за електронско здравство „Мој Термин“.

Потребна е модернизација на АЛЕРТ системот преку ажурирање на граничните вредности за пријавување на синдромите и детекција на алерти, но и осовременување на софтверот согласно технолошкиот напредок.

Цел 2. Подобрување на состојбата со задолжителната имунизацијата и намалување на бројот на заболени од вакцино-превентабилните болести

Резултати:

Во однос на мерката за *контрола и евалуација на задолжителната вакцинација*, прибирани се и обработени кварталните и шестмесечните табеларни извештаи за вакцинален опфат по ЦЈЗ/ПЕ, по видови вакцини и ревакцини. По анализата, ИЈЗ изготви еден шестмесечен извештај за спроведената вакцинација по ЦЈЗ како и Годишен табеларен и наративен извештај за опфатот со задолжителна континуирана имунизација во РМ за 2017 година.

Прибирани беа и Пријавите за поствакцинални несакани реакции по чии анализи беа подготвени шестмесечен и годишен извештај.

Институтот за јавно здравје изготви Предлог Програма за имунопрофилакса и хемиопрофилакса на населението против определени заразни болести во Р. Македонија која беше доставена до МЗ согласно рокот.

Мерките за *одржување на резултатите постигнатите со ерадикацијата на дейската парализа* опфаќаат обработени неделни АФП извештаи испратени од ЦЈЗ/ПЕ. Изработени се 52 неделни, 12 месечни, 4 квартални и Годишен извештај за АФП надзор во РМ. Во текот на 2018 година, пријавени се 3 АФП случаи, од нив и 4 контакти, обезбедени се материјали кои се испратени за вирусолошка дијагностика до референтната лабораторија во Софија, Р. Бугарија. Редовно се пополнувани “Формулари за неделно пријавување на случаи на полиомиелитис и АФП” кои се доставуваат до МЗ, неделно беше пријавувана состојбата во CISID базата на податоци на СЗО и доставен е годишен извештај до СЗО Копенхаген.

Во однос на активностите и мерките за *елиминација на малиите сипаници и рубеола* во РМ, пристигнати се 64 пријави за мали сипаници во рамките на 3 епидемии, но и спорадични случаи. Во вирусолошката лабораторија при ИЈЗ, тестирани беа 170 материјали за случаи со заболување од мали сипаници/ исипна треска, како и 679 материјали за потврда на суспектни случаи на КРИ. Направени се 3 епидемиолошки увиди при појава на два или повеќе епидемиолошки поврзани случаи или епидемија на мали сипаници.

На месечно ниво, ИЈЗ пријавуваше за мали сипаници и рубеола во CISID базата на податоци на СЗО.

ИЈЗ континуирано информираше за трендовите на движењето на мали сипаниците кај нас и во светот.

Кратка анализа и коментар:

Со цикличното јавување на епидемии од мали сипаници, падот на опфатот со МРП вакцина, појава на други вакцино-превентабилни заболувања, но и по засиленото влијание на антивакциналната кампања, потребно е ИЈЗ да ја засили контролата на терен со соодветен увид во ситуацијата и за истото да го информира МЗ.

Потребно е ажурирање и усвојување на новата национална програма за Елиминација на малите сипаници и превенција на конгенитален рубеола синдром, како и ажурирање на Планот за акција за одржување на статусот “ослободен од полиомиелитис” на Република Македонија.

Потребно е спроведување на медиумски активности на национално ниво во врска со придобивките од вакцинацијата.

Потребно е да се воведат електронски регистар за задолжителна имунизација, кој ќе овозможи навремено детектирање на пропусти и џебови на невакцинирано население.

Особено е важно, спроведување на студии за серопреваленца од заболувања против кои се спроведува задолжителна вакцинација со што ќе се добие подобра слика за колективниот имунитет населението, како и откривање на џебови на невакцинирано население.

Цел 3. Намалување на оптоварувањето со заразни заболувања кои се пренесуваат преку храна и вода

Резултати:

Во тек на 2018 година, ИЈЗ беше вклучен во истражување на две паралелни епидемии со заразни заболувања кои се пренесуваат преку храна во Веница. Дадена беше стручно-методолошка помош и беше изготвена информација која е доставена до МЗ.

Кратка анализа и коментар:

Потребно е ИЈЗ да изготви Протокол за истражување на епидемии со цел универзалност во мерките за контрола и превенција, но и анализата, обработката и справувањето со епидемиите. Исто така, потребно е да се организира едукација на епидемиолозите од ЦЈЗ/ ПЕ за епидемиолошки истражувања со примена на аналитички методи за одредување на ризик фактори.

Цел 4. Зајакнување на системот за следење, контрола и одговор на болнички стекнатите инфекции и антимицробната резистенција

Резултати:

Во рамките на оваа цел, ИЈЗ направи два увиди со укажување на стручно-методолошка помош во ЦЈЗ и здравствените установи на територијата на ЦЈЗ и за истите подготви соодветна информација.

Изготвени беа 4 квартални и Годишен Извештај за спречување и сузбивање на болнички стекнати инфекции и за спроведените мерки и активности.

Кратка анализа и коментар:

Потребно е ИЈЗ да изготви Правилник за епидемиолошки надзор над појава на болнички стекнати инфекции, базиран на медицина на докази, воведување и придржување кон дефиниција за случај за ИХИ со соодветна обука на епидемиолози, микробиолози и членови на болничките комисији за ИХИ.

Цел 5. Одржување ниска преваленца на ХИВ, сексуално и крвно преносливи инфекции

Резултати:

Во врска со *Подобрување на системот за надзор над сексуално и крвно преносливи инфекции*, обработени се и пријавени се 219 случаи на сексуално и крвно преносливи инфекции. ИЈЗ учествуваше во 474 активности за ДДСТ.

Кратка анализа и коментар:

Спроведените мерките и активности за одржување на ниска преваленца на ХИВ се спроведуваат согласно посебната Програма за заштитата на населението од ХИВ/СИДА во РМ во 2018 година и се прикажани во соодветниот извештај.

Цел 6. Намалување на оптоварувањето со зоонози и вектор – преносливи инфекции

Резултати:

ИЈЗ го следеше спроведувањето активности за извршена дезинсекција против комарци на територијата на РМ (по општини), согласно Акциониот план за превенција од ВПБ. Во лабораториите на ИЈЗ, тестирани се вкупно 167 примероци за зоонози и вектор-преносливи заболувања.

Направени се два епидемиолошки увиди при појава на Хеморагична треска со бубрежен синдром за што се изготвени соодветни информации.

ИЈЗ изготви стручно-методолошко упатство за превенција од појава на заразни заболувања за патници кој одат на ацилак со посебен осврт на вакцинација и хемиопротекција

согласно препораките на СЗО како и стручно-методолошко упатство за превенција од појава на заразни заболувања кај патници во меѓународниот сообраќај.

ИЈЗ ја следи состојбата со вектор-преносливите заболувања и месечно ги известува епидемиолозите за состојбата со овие болести во Европа и светот.

Кратка анализа и коментар:

Потребно е да се засили надзорот над вектор преносливите заболувања и зоонозите преку подобрување на интерсекторската соработка и воспоставување на систем за следење на векторите и причинителите на заболувањата. Имајќи ги во предвид климатските промени и појава на нови, како и повторна појавува на стари искоренети заболувања (маларија) во регионот, потребно е да се воведат посебна програма со мулти-секторски пристап за надзор и следење на векторите и вектор преносливи заболувања.

Цел 7. Намалување на оптоварувањето со инфлуенца и заболувања слични на инфлуенца

Резултати:

Во однос на мерките за зајакнување на системот за надзор и одговор кон заболувања слични на грип и акутни респираторни инфекции, обработени се 1.023 групни пријави за грип во сезона и 3 индивидуални пријави вон-сезоната. Редовно неделно беа доставувани епидемиолошки и вирусолошки извештаи во базата на податоци – TESSy на Европскиот центар за превенција и контрола на заразни болести – ЕЦДЦ. Беше направено 471 лабораториско испитување за докажување на грип и други причинители на вирусни респираторни заболувања

Направени се 12 теренски увиди во ЦЈЗ и ПЗУ/ сентинел места во и вон сезона на грип со изготвени информации.

ИЈЗ континуирано ја следи состојбата со грип и заболувања слични на грип регионално и во светски рамки и ги известуваше епидемиолозите.

Мерки за зајакнување на системот за надзор над сериозни акутни респираторни инфекции (САРИ) се спроведуваат на територија на ЦЈЗ Прилеп и ЦЈЗ Скопје. Обезбедени се 157 лабораториски примероци од хоспитализирани пациенти со САРИ.

Кратка анализа и коментар:

Индикаторите за успешност на системот за надзор и одговор кон заболувања слични на грип и акутни респираторни инфекции се во потполност постигнати. Потребно е дополнително да се зајакне системот за надзор над сериозни акутни респираторни инфекции (САРИ) особено на територијата на ЦЈЗ Скопје каде што се наоѓаат најголемите болнички капацитети кои најчесто ги хоспитализираат случаите на САРИ.

Цел 8. Одржување и понатамошен тренд на намалување на оптоварувањето со туберкулоза

Мерките и активностите за намалување на оптоварувањето со туберкулоза се претставени во посебна Програма за заштита на населението од туберкулоза и се во надлежност на Институтот за туберкулоза и белодробни заболувања и диспанзерите за ТБЦ во земјата.

Цел 9. Систем за следење и одговор кон појава на нови и заразни болести кои повторно се јавуваат

Во текот на 2018 година, ИЈЗ ги следеше најновите стручни и научни сознанија од референтни институции (WHO, ECDC, CDC и др.) и изготвуваше периодични информации за состојбата со овие заболувања во земјата и светот.

Кратка анализа и коментар:

Падот на опфатот со имунизација води кон повторни јавување на вакцино-превентабилните болести, а климатските промени до појава на нови, како и вектор-преносливи заболувања кои повторно се јавуваат во регионот. Епидемиолошката служба треба да посвети посебно внимание на овие заболувања и да воспостави мулти-секторски пристап за контрола и превенција.

Цел 10. Воспоставување на систем за брза реакција во случај на епидемии и кризни состојби

Резултати:

Во Република Македонија, во текот на 2018 година пријавени се 12 епидемии на акутни заразни заболувања, од кои 10 се одјавени во 2018, а 2 продолжуваат во 2019 година. ИЈЗ водеше соодветна датабаза за епидемиите и вршеше нивна анализа со соодветно информирање на надлежните институции.

Кратка анализа и коментар:

Индикаторите за успешност на остварувањето на оваа цел укажуваат дека е неопходно воведување на систем за приправност и во ИЈЗ за лица кои би биле вклучени во тимовите за брза реакција во случај на епидемии и кризни состојби.

Здравствено-воспитна и едукативна дејност и публикации

Резултати:

Во текот на 2018 година подготвени се 13 брошури, летоци, постери, публикации за заразни заболувања односно информативно-едукативен материјал наменет за широката јавност и за здравствени работници.

Епидемиолозите од ИЈЗ учествувале во 90 јавни настапи во различни медиуми (ТВ, весници, списанија) со цел едукација и информирање на пошироката јавност во врска со превенцијата на заразните болести.

Во 66 наврати е ажурирана веб-страната на ИЈЗ со информации, упатства и препораки за актуелните епидемиолошки состојби со заразните болести, имунизацијата и др. информации од областа превенцијата на заразните болести.

Кратка анализа и коментар:

Потребно е да се модернизира пристапот пласирање на едукативни пораки до општата популација преку поактивна застапеност на електронски медиуми и социјални мрежи.

Заклучок за реализираните програмските активности на епидемиолошката служба во Институтот за јавно здравје согласно Националната годишна Програма за јавно здравје на РМ за 2018 година

Епидемиолошката служба при Институтот за јавно здравје ги спроведуваше програмските активности за 2018 година со предвидената динамика во годишниот План за спроведување на програмски активности.

Потребно е интензивирање на активностите со цел исполнување на целите од програмата. Потребно е ИЈЗ да поготви соодветни протоколи и програми кои ќе бидат ажурирани и соодветни на најновите препораки од СЗО, ЕЦДЦ и други релевантни институции.

Во прилог на овој Извештај е Квантитативен преглед на остварените активности на Институтот за јавно здравје, согласно Националната годишна Програма за јавно здравје на РМ за 2018 година.

Заклучок за Успешноста на Програмата по реализираните програмските активности на епидемиолошката служба во ЦЈЗ и ИЈЗ согласно Националната годишна Програма за јавно здравје на РМ за 2018 година.

Инциденцата и морталитетот од заразни заболувања е намален во однос на претходната година, но и во однос на претходниот десетгодишен период.

Опфатот со имунизација согласно извештајот за 2017 година во однос на примарна вакцинација не е констатиран над 95% за ниту една вакцина. Опфатот на извршена ревакцинација во републиката е над препорачаните 95% единствено за МРП вакцината – 97%.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ДВИЖЕЊЕ НА АКУТНИТЕ ЗАРАЗНИ ЗАБОЛУВАЊА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2018 ГОДИНА

Вовед

Во Извештајот е даден преглед на регистрираните акутни заразни заболувања во 2018 година кои подлежат на задолжително пријавување, согласно важечката законска и подзаконска регулатива:

- ◆ **Законза заштита на населението од заразни болести**
Службен Весник на Република Македонија, број 66/2004 година
- ◆ **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен Весник на РМ, број 139/2008 година
- ◆ **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен весник на РМ, број 99/2009 година
- ◆ **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен весник на РМ, број 146/2014 година
- ◆ **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен весник на РМ, број 150/2015 година
- ◆ **Закон за изменување и дополнување на законот за заштита на населението од заразни болести**
Службен весник на РМ, број 37/2016 година
- ◆ **Правилник за начинот на пријавување и формата и содржината на обрасците за пријавување на заразните болести и микробиолошки докажаните причинители**
Службен весник на РМ, број 46/2009 година.

Врз основа на секојдневната обработка на добиените податоци, информации, извештаи и теренски увиди во текот на годината, за тековната епидемиолошка состојба и преземените превентивни и против епидемиски мерки редовно беа информирани Министерството за здравство на Република Македонија и другите релевантни тела и институции.

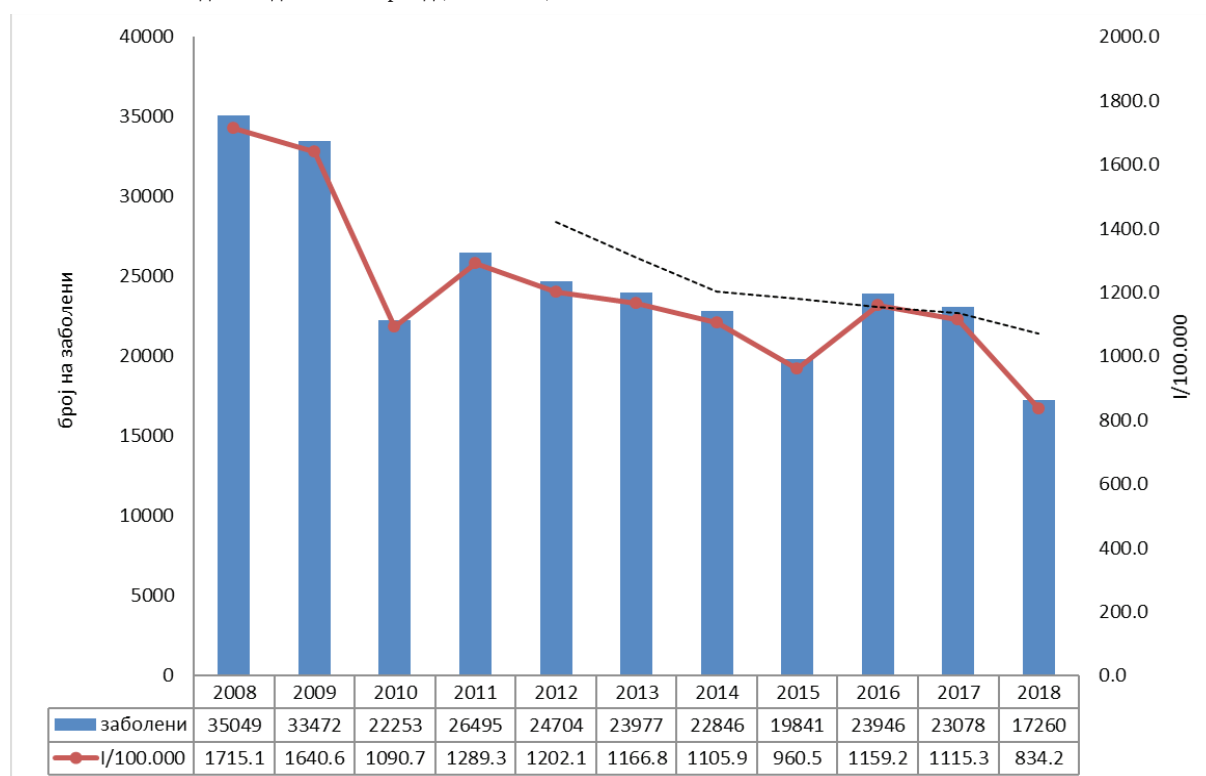
Резиме

Во текот на 2018 година, пријавени се вкупно 17.260 заболени од акутни заразни заболувања (без грип, туберкулоза, ХИВ/СИДА, хронични хепатити, носителство на причинители на заразни болести и АФП случаи) (Табела 1, 2 и 3 во Прилог), со вкупен морбидитет 834,2/100.000 жители.

Бројот на регистрирани случаи на акутни заразни заболувања во 2018 е намален за 25,1% во однос на 2017 година кога беа регистрирани 23.078 случаи (I=1.115,3/100.000).

Во десетгодишниот период од 2008-2017 година, најголем број на заболени (n=35.049, I=1.715,1/100.000) се регистрирани во 2008 година, додека најмал број (n=19.841, I=960,5/100.000) во 2015 година. Петгодишниот движечки тренд покажува тенденција на намалување на бројот на заболени (Графикон 1).

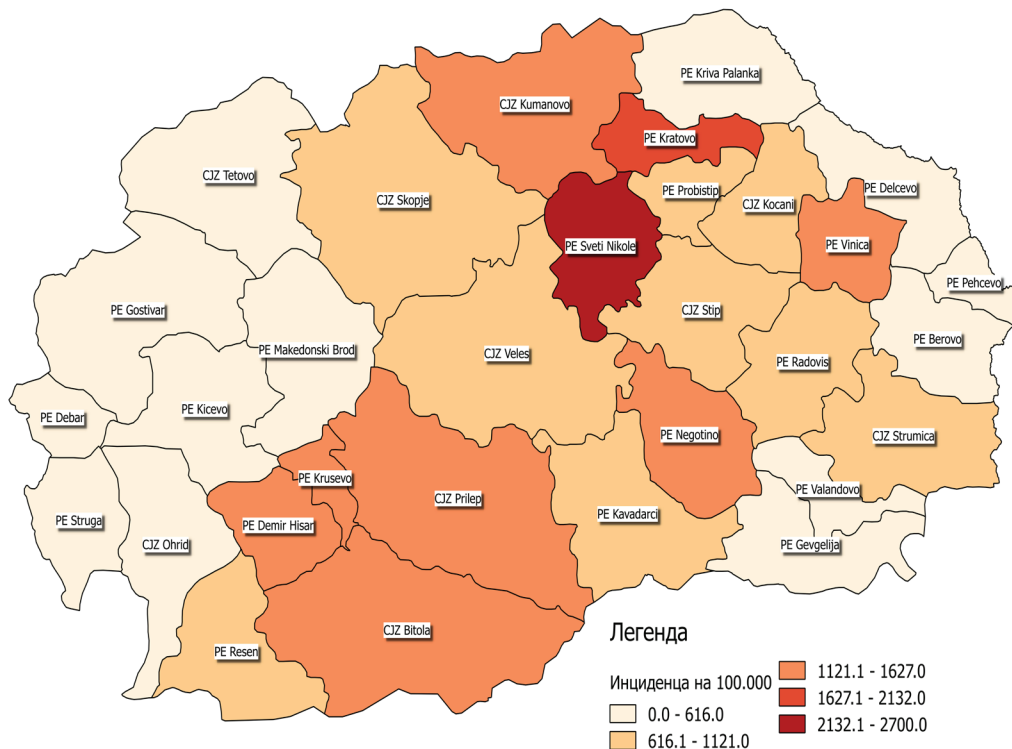
Графикон 1. Акутни заразни заболувања во Република Македонија, регистриран број, инциденца на 100.000 жители и 5 годишен движечки тренд (2008-2018)

Како и во претходната година, најголем број од акутни заразни заболувања во 2018 година отпаѓаат на ентероколити (n=8.535) и овчите сипаници (n=6.139) кои заедно чинат 85,0% од вкупниот број во 2018 година.

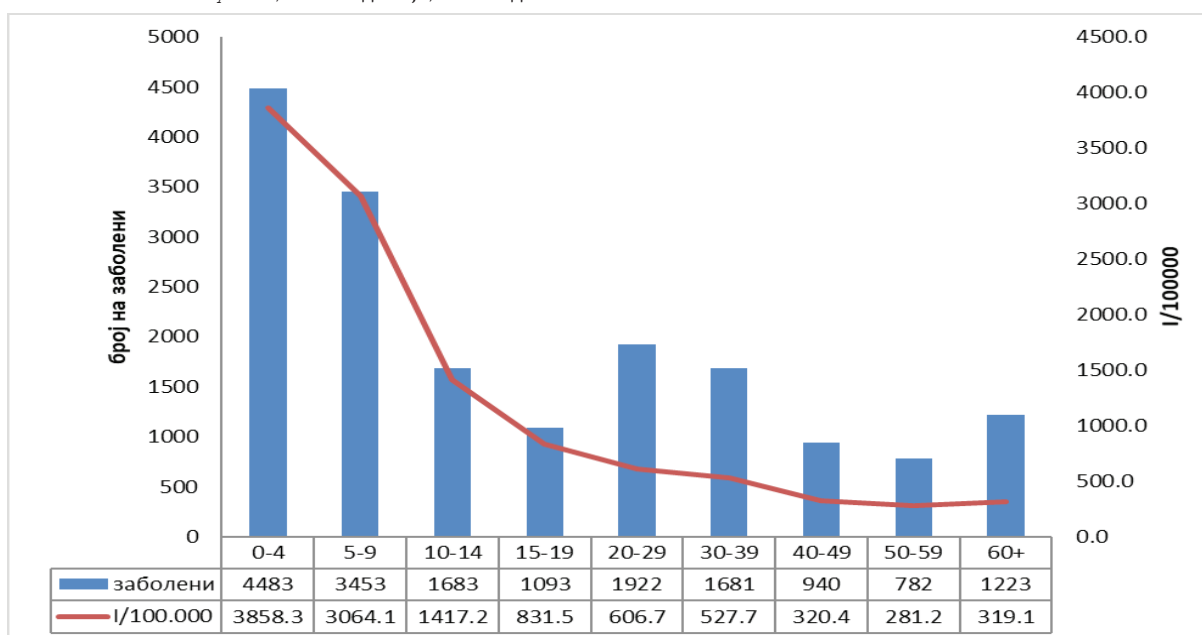
Најголем број заболени се пријавени на територијата на Центарот за јавно здравје – Скопје (n=5.868; 34,0%), додека највисока инциденца од 2.637,5 на 100.000 жители регистрирана е на територијата на Центарот за јавно здравје Велес/Подрачна единица Свети Николе (Картограм 1).

Картограм 1. Географска дистрибуција на заболени од акутни заразни заболувања во 2018 година, инциденца на 100.000 жители

Во однос на дистрибуцијата по возраст, најголем број заболени ($n=4.483$) и највисока инциденца од 3.858,3 на 100.000 жители се регистрира кај децата на возраст од 0-4 години. Висок број и инциденца ($n=3.453$; $I=3.064,1/100.000$) се регистрира и кај децата на возраст од 5-9 години, додека најмал број (782) и најниска инциденца ($281,2/100.000$) е регистрирана кај лицата на возраст од 50-59 години (Графикон 2).

Графикон 2. Возрасна дистрибуција по број и инциденца на 100.000 жители на заболени од акутни заразни заболувања, Р. Македонија, 2018 година

Не постои значајна разлика во дистрибуцијата на заразни заболувања по пол во 2018 година - 50,2% се од женски пол, со инциденца од 839,0/100.000 жители, а 49,8% се од машки пол каде инциденцата изнесува 829,3/100.000.

1. Групи на заразни заболувања

Во 2018 година, 55,7% од сите случаи се регистрирани во групата на цревни заразни заболувања, пријавени се 9.643 случаи со инциденца од 466,0 на 100.000 жители (Графикон 3). Инциденцата од цревни заразни заболувања е намалена за 25,1% споредено 2017 година, додека споредено со просекот за изминатите десет години се регистрира намалување од 32,7%.

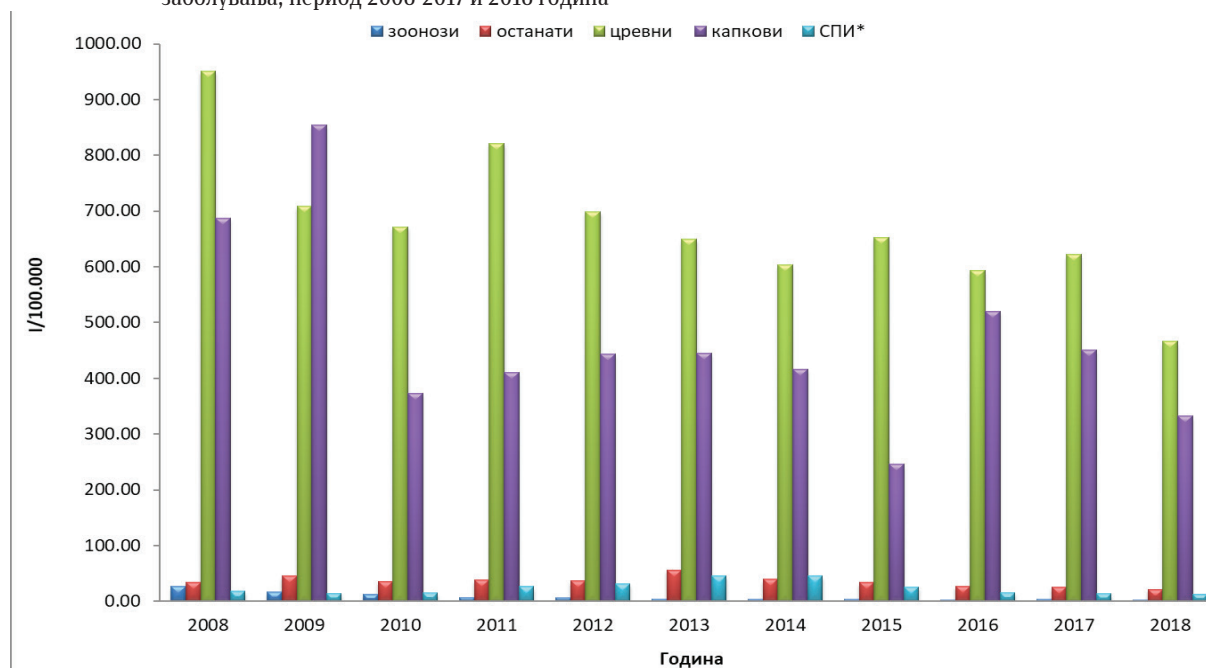
На второ место по број на заболени се капковите заразни заболувања кои во вкупниот број на случаи учествуваат со 39,8%, а пријавени се 6.879 случаи и инциденца од 332,5 на 100.000 жители, што е намалување од 26,4% во однос на 2017 година. Споредено со просекот за претходните десет години, бројот на заболени од капкови заразни заболувања оваа година е помал за 30,9% (Графикон 3).

Сексуално преносливите и крвно преносливите инфекции вклучувајќи ги хепатитис Б и Ц се регистрираат со 271 случај ($I=13,1/100.000$), што претставува намалување од 6,2% во однос на минатата година кога беа регистрирани 289 случаи. Во однос на десетгодишниот просек, бројот на СПИ во 2018 е помал за 47,8%. Во вкупниот број на СПИ се вклучени и новорегистрираните случаи на ХИВ/СИДА ($n=45$) (Графикон 3).

Зоонозите се регистрираат со 67 заболени и инциденца од 3,2/100.000, што претставува намалување од 19,3% во споредба со минатата година, а споредено со просекот за претходните 10 години се регистрира намалување од 64,0%.

Останатите заболувања во 2018 година се регистрираат со 445 случаи и инциденца од 21,5/100.000, што е помалку за 17,9% споредено со 2017 година, а во однос на просекот за претходните десет години намалувањето изнесува 42,1%.

Графикон 3. Инциденца на 100.000 жители на заболени од акутни заразни заболувања во Р. Македонија по групи на заболувања, период 2008-2017 и 2018 година

*Вклучени се и случаите на ХИВ/СИДА

Учество на цревните заразни заболувања (55,7%) од вкупниот број на заболени од акутни заразни заболувања во 2018 година е идентичен во однос на претходната година. Споредено со просекот за изминатите десет години (56,3%), во процентното учество на цревните заразни заболувања е незначително намалено.

Учеството на капковите заразни заболувања (39,8%) вкупниот број на пријавени заразни болести 2018 година, пониско за 0,6% од минатата година, а повисоко за 1,9% споредено со просекот за изминатите 10 години.

Сексуално преносливите инфекции учествуваат со 1,6% во вкупниот број, додека останатите заразни болести учествуваат со 2,6%, речиси исто со минатата година кога соодветните проценти биле 1,2% за СПИ и 2,3% за останатите.

Зоонозите учествуваат со 0,4% во вкупниот број на заболени, идентично како и минатата година и двојно помало од просекот за последните десет години (0,7%).

Деталните прикази на акутните заразни заболувања регистрирани во 2018 година се дадени во Прилог на извештајот, во табели (Табела 1, 2 и 3) и тоа:

- ◆ По Центри за јавно здравје/нивни подрачни единици (каде се регистрирани) и за цела Република, како и по исход на заболувањето - во Табела 1;
- ◆ По возрастни групи, пол и исход на заболувањето за целата Република - Табела 2;
- ◆ По месец на јавувањето и исход на болеста за целата Република - Табела 3.

2. Десет најчести акутни заразни заболувања

Во 2018 година, десетте најчесто пријавувани акутни заразни заболувања се регистрираат со 16.769 случаи и чинат 97,2% од вкупно регистрираните заразни заболувања (без грип, туберкулоза, ХИВ/СИДА, хронични хепатити, носителство на причинители на заразни болести и АФП).

Процентното учество на десетте најчести заболувања во вкупниот број на заболени е лесно намалено за 0,9%, споредено со минатата година.

Во 2018 година, десетте најчести заболувања се регистрираат со инциденца од 810,4 на 100.000 жители (Табела 1), што претставува намалување од 26,0% во однос на 2017 година.

Табела 1. Десет најчести акутни заразни заболувања, Р. Македонија, 2018 година

Заболување	Број на заболени	I/100.000
Ентероколити	8.535	412.5
Овчи сипаници	6.139	296.7
АТИ	419	20.2
Салмонелози	373	18.0
Шуга	336	16.2
Инфективна мононуклеоза	334	16.1
Скарлатина	262	12.7
Инфекции предизвикани од E. Colli	188	9.1
Инфекции со Хламидија	95	4.6
Вирусен хепатитис Б	88	4.3
ВКУПНО	16.769	810,4

3. Морталитет од акутни заразни заболувања

Во текот на 2018 година, регистрирани се осум смртни случаи асоцирани со акутни заразни заболувања (без грип, туберкулоза, ХИВ/СИДА, хронични хепатити, носителство на причинител на заразни болести и АФП) што претставува стапка на смртност од 0,05%.

Регистрирани се смртни случаи од бактериски менингитис (n=2), вирусен енцефалитис (n=2), пневмококни инфекции (n=2), хепатитис Б и лајшманиоза.

Регистрираниот морталитет од акутни заразни заболувања во 2018 година изнесува 0,39 на 100.000 жители, незначително зголемување во однос на претходната година (0,34), додека споредено со просечниот морталитет за 2008-2017 се регистрира намалување од 20,4% (Табела 2).

Табела 2. Морталитет од акутни заразни заболувања, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Мт/ 100.000	0,34	0,29	0,64	0,68	0,63	0,54	0,53	0,39	0,48	0,34	0,39

4. Епидемии на акутни заразни заболувања

Во Република Македонија, во текот на 2018 година пријавени се 12 епидемии на акутни заразни заболувања, од кои 10 се одјавени во 2018, а 2 продолжуваат во 2019 година. Во одјавените епидемии, регистрирани се вкупно 356 заболени лица, од кои 23,6% (n=84) биле хоспитализирани, а не се регистрирани смртни случаи. Епидемиите кои започнаа во 2018 година, а продолжуваат во 2019 се пријавени со 14 заболени лица.

Од епидемиите регистрирани во 2018 година, 9 спаѓаат во групата цревни заразни заболувања со 334 регистрирани случаи (93,8% од сите заболени во епидемии). Три епидемии се од групата на капкови заразни заболувања каде се регистрирани 36 заболени (6,2%) (Табела 4 во Прилог).

Епидемии во групата на цревни заразни заболувања

Во тек на 2018 пријавени се 9 епидемии на заболувања кои се пренесуваат преку храна или вода, од кои 8 се одјавени, а една продолжува во 2019 година. Регистрирани се вкупно 334 заболени лица во деветте епидемии, од кои 18,6% (n=62) биле хоспитализирани или задржани на лекување во дневна болница (Табела 4 во Прилог).

- ◆ ЦЈЗ Скопје пријави епидемија на салмонелоза (*Salmonella D enteritidis*), во која регистрирани се 9 заболени лица асоцирани со конзумирање храна во објект за брза храна. Хоспитализирано е едно лице.
- ◆ ЦЈЗ Штип исто така пријави епидемија на салмонелоза (*Salmonella D enteritidis*), со вкупно 36 заболени лица од 1.200 експонирани, а хоспитализирани се 18 лица. Заболениите лица биле гости на семејна прослава.
- ◆ ЦЈЗ Кочани пријави епидемија на салмонелоза (*Salmonella D enteritidis*), во која заболеле 12 лица кои конзумирале храна за време на две семејни прослави, изворот на зараза е угостителски објект асоциран и со претходно опишаната епидемија во Штип. Хоспитализирани биле 7 лица.

- ♦ Во текот на месец јуни, ЦЈЗ Кочани пријави уште една епидемија на салмонелоза (*Salmonella D enteritidis*), во која заболеле 5 лица кои конзумирале храна во објект за брза храна. Хоспитализирано било едно лице.
- ♦ ЦЈЗ Скопје пријави епидемија - *Intoxicatio alimentaris*, предизвикана од *E. coli*, во која заболеле 45 лица од колектив - членови на спортската академија при ФФМ, по конзумирање на храна доставена од локален ресторан. Нема хоспитализирани лица.
- ♦ Во текот на месец септември, ЦЈЗ Кочани/ПЕ Ваница пријави две епидемии на салмонелоза (*Salmonella D enteritidis*), во кои заболеле 206 лица, а 14 биле хоспитализирани. Во првата епидемија регистрирани се лица кои конзумирале храна од локална слаткарница, додека во втората епидемија објект за брза храна е утврден како извор снабдувајќи храна на колектив во фабрика и продажба на истата инкриминирана храна во самиот објект.
- ♦ ЦЈЗ Тетово пријави епидемија - *Toxoinfectio alimentaris*, предизвикана од *Staphylococcus aureus* во која заболеле 13 лица од 30 експонирани во детска градинка и сите биле хоспитализирани.
- ♦ ЦЈЗ Куманово пријави епидемија на *Хеџаџиџи А*, која не е одјавена во текот на 2018 година. Епидемијата е пријавена со 8 заболени лица, сите хоспитализирани од две населби во Куманово.

Епидемии од групата на кайкови заразни заболувања

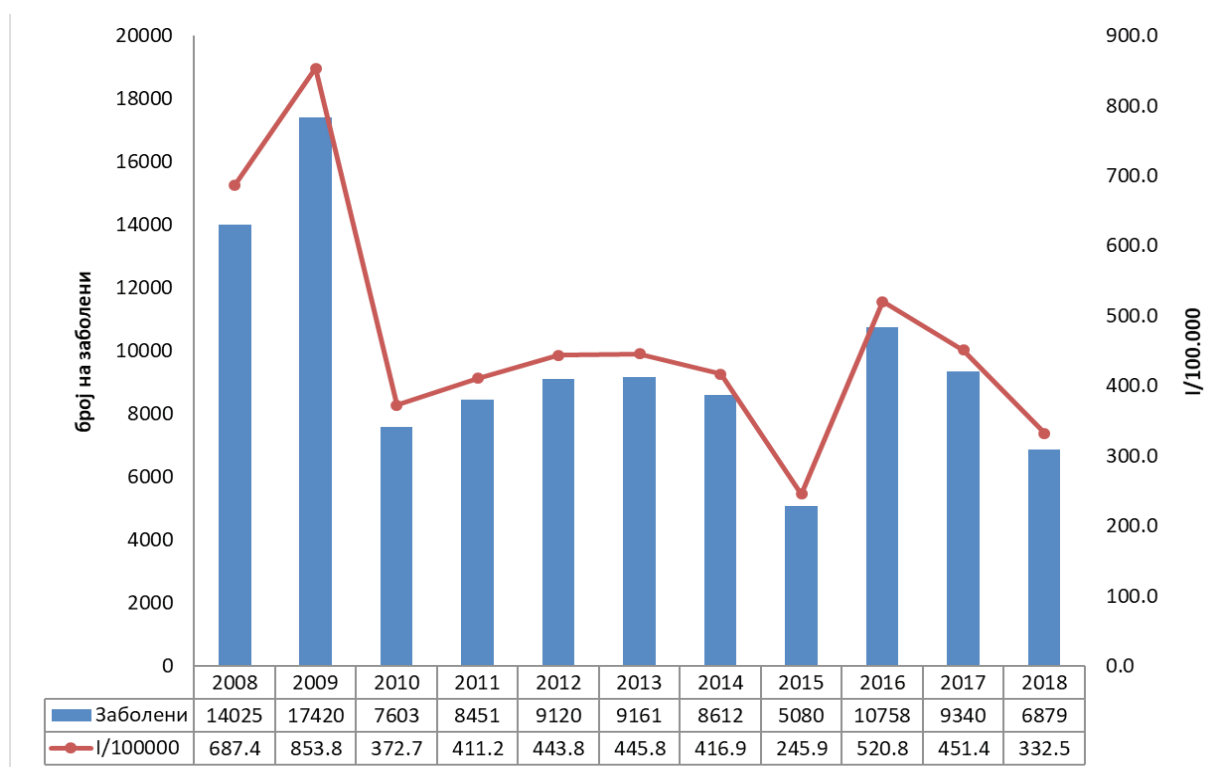
Во тек на 2018, пријавени се три епидемии на **мали сипаници** во кои заболеле вкупно 36 лица (Табела 4 во Прилог), при што 19,4% од заболениите се деца на возраст до 14 години. .

- ♦ ЦЈЗ Охрид/ПЕ Дебар пријави епидемија на *мали сипаници* со 27 заболени лица, сите хоспитализирани. Пристигнаа 41 пријава за сомнителни случаи во епидемијата. Од пријавените случаи, 27 случаи се класифицирани како мали сипаници, и тоа 18 се потврдени со позитивен лабораториски наод, 9 се епидемиолошки поврзани случаи на мали сипаници, а 14 се отфрлени по добиени негативни лабораториски резултати. Според вакциналниот статус, 5 лица не се вакцинирани, 10 лица се вакцинирани со една доза, а 12 лица се вакцинирани со две дози на МРП вакцина.
- ♦ ЦЈЗ Скопје пријави епидемија на мали сипаници со вкупно 3 заболени лица, сите хоспитализирани, жители на село Грчец, општина Сарај, Скопје. Сите заболени се лабораториски потврдени. Во однос на вакциналниот статус, трите се невакцинирани.
- ♦ На крајот од месец декември 2018, ЦЈЗ Скопје пријави епидемија на мали сипаници која продолжува во 2019 година. Епидемијата е пријавена со 6 заболени лица.

5. Капкови акутни заразни заболувања

Капковите заразни заболувања во 2018 година во Република Македонија се регистрирани со 6.879 случаи и инциденца од 332,5 на 100.000 жители, што е намалување од 26,3% во однос на 2017 година.

Во периодот 2008-2017 година, регистрираната инциденца од оваа група на заболувања се движи од 245,9 во 2015 до 853,8 на 100.000 жители во 2009 година (Графикон 4).

Графикон 4. Број на заболени и инциденца на 100.000 жители од капкови заразни заболувања, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година

Инциденцата на капковите заразни заболувања во 2018 година е пониска за 20,1% во однос на просекот за последните пет години кој изнесува 416,2/100.000 жители (Табела 3).

Во 2018, како и во претходните пет години, во групата на капкови заразни заболувања, овчите сипаници се регистрираат со највисока инциденца (296,7/100.000). Не се регистрирани случаи на рубеола, а со најниска инциденца од 0,14 на 100.000 жители, се регистрираат менингококната болест и инфекциите со ХиБ. Во изминатиот петгодишен период, најниска просечна инциденца од 0,1/100.000 се регистрира кај инфекциите предизвикани од ХиБ, како и менингококна болест (Табела 3).

Од групата на капкови заразни заболувања, во 2018 година, регистрирани се вкупно 3 епидемии, сите предизвикани од вирусот на мали сипаници со вкупно 36 пријавени лица. Последната пријавена епидемија продолжува и во 2019 година.

Табела 3. Капкови заразни заболувања, I/ 100.000 жители, Р. Македонија, период 2013-2017 и 2018

Заболување/ година	2018	Просек 2013-2017	2017	2016	2015	2014	2013
Овчи сипаници	296.7	386.4	423.3	495.4	220.0	379.7	413.7
Скарлатина	12.7	13.0	12.4	11.0	10.9	16.2	14.7
Мононуклеоза инфективна	16.1	11.0	11.9	11.4	11.3	9.7	10.6
Легионерска болест	0.4	1.1	0.0	0.1	0.1	2.1	3.0
Заразни заушки	1.4	2.3	1.5	2.2	2.5	2.5	2.9
Пневмококни инфекции	0.2	0.5	0.4	0.3	0.7	0.7	0.4
Мали сипаници	3.1	1.4	0.9	0.0	0.0	5.6	0.2
Менингококна болест	0.14	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0
Голема кашлица	1.6	0.2	0.6	0.2	0.0	0.2	0.0
Инфекции предизвикани со ХиБ	0.14	0.1	0.2	0.05	0.05	0.19	0.05
Рубеола (црвенка)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ВКУПНО	332.5	416.1	451.4	520.8	245.9	416.9	445.8

5.1. Заболувања против кои се спроведува задолжителна имунизација

Од групата на акутните капкови заразни заболувања, во Република Македонија континуирана задолжителна имунизација се спроведува против малите сипаници, рубеолата, заразните заушки, големата кашлица и дифтеријата, а почнувајќи од септември 2008 година и против заболувања предизвикани од хемофилус инфлуенца тип Б (ХиБ).

Просечната годишна инциденца на заболувањата против кои се врши задолжителна имунизација во претходниот петгодишен период како и во 2018 година, е значително намалена споредено со просекот за петгодишниот период пред воведувањето на задолжителната имунизација (Табела 4).

Табела 4. Просечна инциденца на 100.000 жители пет години пред воведување на вакцинација, 2013-2017 и инциденца на 100.000 во 2018 година

Заболување/период	Мали сипаници	Рубеола	Заразни заушки	Голема кашлица	ХиБ
Просек за последни 5 години пред воведување на задолжителна вакцинација	690,2	106,4	479,4	263,0	/
Просек 2013-2017	1,3	0,01	2,9	0,2	0,1
2018	3,1	0,0	1,4	1,5	0,1

5.1.1. Дифтерија

Последен случај на Дифтеријата во Република Македонија е регистриран во 1977 година.

5.1.2. Инфекции со хемофилус инфлуенца тип Б (ХиБ)

Во 2018 година, регистрирани се 3 случаи на инфекција предизвикана од ХиБ. Заболувањето се регистрира со поединечни случаи од почетокот на задолжителното законско пријавување.

5.1.3. Мали сипаници

Во 2018 година во Република Македонија, пријавени се 95 сомнителни случаи за мали сипаници. По направените епидемиолошки истражувања и лабораториски резултати, од сомнителните случаи 64 се класифицирани како мали сипаници.

Во текот на 2018 година, пријавени се три епидемии на мали сипаници. Првата епидемија е регистрирана во јули месец, на територијата на ПЕ Дебар, а во епидемијата забелеа вкупно 27 лица. Втората епидемија е пријавена од ЦЈЗ Скопје во ноември месец, на територијата на с. Грчец, општина Сарај, а во епидемијата се заболени три лица. Последна, трета епидемија е пријавена од ЦЈЗ Скопје во декември месец, на територијата на град Скопје која продолжува и во 2019 година.

Најголем број (n=35) од регистрираните случаи на мали сипаници се жители од територија на ЦЈЗ Скопје, а 25 лица се од територијата на ПЕ Дебар. Поединечни случаи се пријавени од Куманово, Охрид, Тетово и Струга.

Кумулативната инциденца во Република Македонија во 2018 година е 3,3/100.000 жители. Највисока инциденца е регистрирана на територијата на Дебар (90,1/100.000).

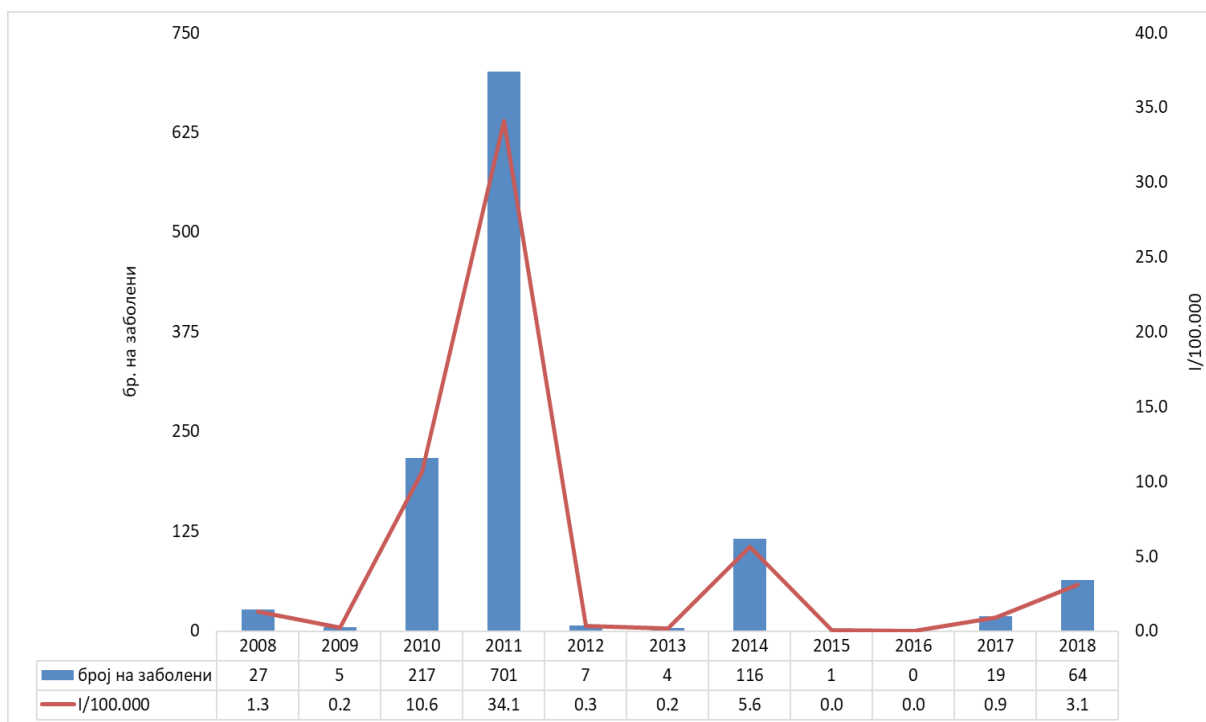
Возраста на заболениите се движи во граница од 5 месеци до 59 години (средна возраст 19; SD 17,6). Во однос на дистрибуцијата по возрастни групи, најголем број од случаите односно 31 заболено лице припаѓаат во возрастната група до 4 години, а следи возрастната група над 30 години со 26 заболени лица. Највисока инциденца се бележи во возрастната група до 1 година и изнесува 34,2/100.000 жители.

Според вакциналниот статус, 80,9% од случаите се невакцинирани, непотполно вакцинирани или со непознат вакцинален статус. Со две дози на вакцина се вакцинирани 13 лица.

Од вкупниот број на случаи, 83,8% се лабораториски потврдени.

Од сите заболени лица, 53 биле хоспитализирани. Најчести компликации се дијареа и пневмонија, регистрирани кај 9 случаи.

Во изминатиот десетгодишен период, покрај 2014 година со вкупно 116 пријавени случаи, кога беше регистрирана епидемија, највисок број на случаи се регистрираат во епидемијата во 2010-2011 година (n=217 и n=701, соодветно). Во 2008 година исто така беше пријавена епидемија со 27 случаи на подрачјето на ЦЈЗ Скопје (Графикон 5). Ваквата временска дистрибуција оди во прилог на востановување на цикличност на малите сипаници и појава на секундарни случаи по импортирација, што сугерира на пропусти во опфатот со задолжителна вакцинација и акумулирање на осетлива популација.

Графикон 5. Мали сипаници, број и I/100.000, Р. Македонија, 2008-2018 година

5.1.4. Заразни заушки

Во 2018 година регистрирани се вкупно 28 случаи на заразни заушки со инциденца од 1,4 на 100.000 жители, незначително намалување во споредба со 2017 година (Табела 3 и 5) и најмал регистриран број споредено со претходните 10 години.

Табела 5. Заразни заушки, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	5865	10920	242	111	97	60	52	52	45	32	28
I/100.000	287,5	535,2	11,9	5,4	4,7	2,9	2,5	2,5	2,2	1,5	1,4

Во изминатиот десетгодишен период, најмал број на случаи е регистриран претходната година (n=32), а најголем број (n=10.920) и инциденца од 535,2/100.000 регистрирани се во епидемиската 2009 година, што воедно претставува највисок број и инциденца на регистрирани случаи на заразни заушки во периодот од 1969 година до сега (Табела 5).

Не се забележува значителна разлика во возрасната дистрибуција на случаите на заразни заушки во 2018 година во однос на претходните две години што е резултат на малиот број на пријавени случаи, а возраста на заболените се движи од 0-39 години.

5.1.5. Рубеола

Во текот на 2018 година не е регистриран случај на рубеола. Во периодот од 2008-2017 се регистрира јасен негативен тренд, а инциденцата се движи од 0,7 на 100.000 во 2008 до 0 во 2013, 2014, 2016 и 2017 година.

5.1.6. Голема кашлица

Регистрирани се 32 случаи на голема кашлица во 2018 година со инциденца 1,6 на 100.000 жители, што е значително повисок број од минатата година кога беа регистрирани 13 случаи (Табела 3 и 6). Бројот на случаи на пертусис во 2012 е највисок во десетгодишниот период 2007-2016 ($n=9$; $I=0,4/100.000$) (Табела 6).

Најголем број од заболените во 2018 година се деца на возраст под една година, кои не се вакцинирани. Во однос на возрастната дистрибуцијата, сите заболени лица се на возраст од 1 до 26 месеци (6,5 месеци; $SD=5,7$). Од доставените материјали, 90,5% се лабораториски потврдени. Нема епидемиолошка поврзаност меѓу заболените лица (освен кај два случаи).

Табела 6. Голема кашлица, број и $I/100.000$, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

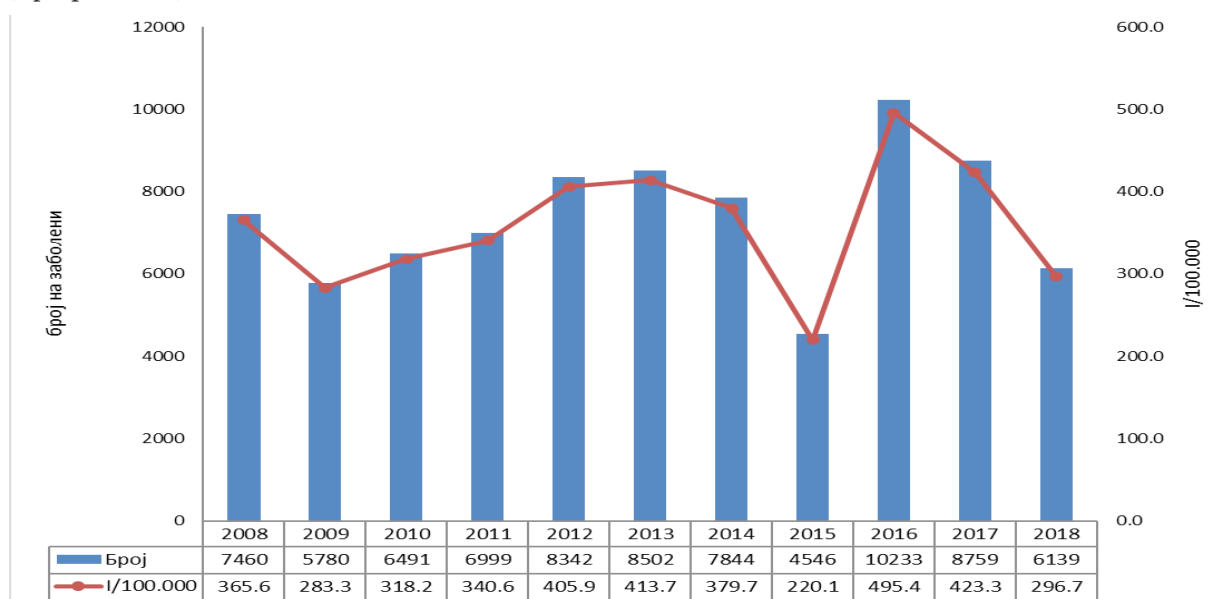
Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	0	7	2	6	9	1	4	0	4	13	32
$I/100.000$	0,0	0,3	0,1	0,3	0,4	0,05	0,2	0,0	0,2	0,6	1,6

5.2. Овчаници кајкови заразни заболувања

5.2.1. Овчи сипаници

Во 2018 година, овчите сипаници се регистрираат со 6.139 случаи и инциденца од 296,7 на 100.000 жители (Табела 3, Графикон 6). Овчите сипаници се најчесто пријавувано заразно заболување од групата на капкови заразни заболувања во 2018 и чинат 89,2% од сите пријавени случаи од оваа група. Овчите сипаници чинат 35,6% од вкупно регистрираните акутни заразни заболувања во 2018 година.

Во однос на 2017 година бројот на пријавени случаи на овчи сипаници во 2018 е помал за 29,9%. Споредено со просекот за последните десет години ($n=7.496$), бројот во 2018 е намален за 18,1%. Во периодот 2008-2017 година, најмал број заболени ($n=4.546$) и најниска инциденца од овчи сипаници од 220,1 на 100.000 жители се регистрирани во 2015 година (Графикон 6).

Графикон 6. Овчи сипаници, број и $I/100.000$, Р. Македонија, 2008-2017 и 2018

5.2.2. Скарлатина

Регистрирани се 262 заболени со инциденца од 12,7 на 100.000 жители, што е лесно зголемување во однос на пријавените 256 случаи во 2017 година (Табела 7).

Во претходниот десетгодишен период, највисок број ($n=409$) и инциденца ($20,0/100.000$) на заболени од скарлатина се регистрира во 2010, а најнизок ($n=225$; $I=10,9/100.000$) во 2015 година (Табела 7).

Табела 7. Скарлатина, број и $I/100.000$, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	293	307	409	357	398	303	334	225	228	258	262
$I/100.000$	14,4	15,0	20,0	17,4	19,4	14,7	16,2	10,9	11,0	12,4	12,7

Пријавените случаи не се поврзани, при што 35,9% од вкупно регистрираните заболени во републиката се пријавени од територијата на Центарот за јавно здравје Скопје, а 34,7% од територијата на Центарот за јавно здравје Прилеп (Табела 1 во Прилог).

5.2.3. Епидемиски менинџитис (менинџококна болест)

Во текот на 2018 година, регистрирани се 3 случаи, а претходната година беше пријавен еден случај. Заболувањето се регистрира со спорадични случаи во претходниот петгодишен период, а во изминатите 10 години се регистрирани вкупно 37 случаи, од кои најголем број во 2010 година ($n=9$).

5.2.4. Инфективна мононуклеоза

Пријавени се 334 случаи ($I=16,1/100.000$) што е зголемување од 35,2% во однос на 2017 година кога беа пријавени 247 случаи. Случаите во 2018 се воедно и највисок број регистриран во последните 10 години. Во периодот 2008-2017 година, регистрираната инциденца од ова заболување на 100.000 жители се движи од 8,1 во 2008 година до 11,9 во 2017 година (Табела 8).

Табела 8. Инфективна мононуклеоза, број и $I/100.000$, Р. Македонија, 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2012	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	165	178	202	218	228	218	201	234	235	247	334
$I/100.000$	8,1	8,7	9,9	10,6	11,1	10,6	9,7	11,3	11,4	11,9	16,1

5.2.5. Легионелоза (легионерска болест)

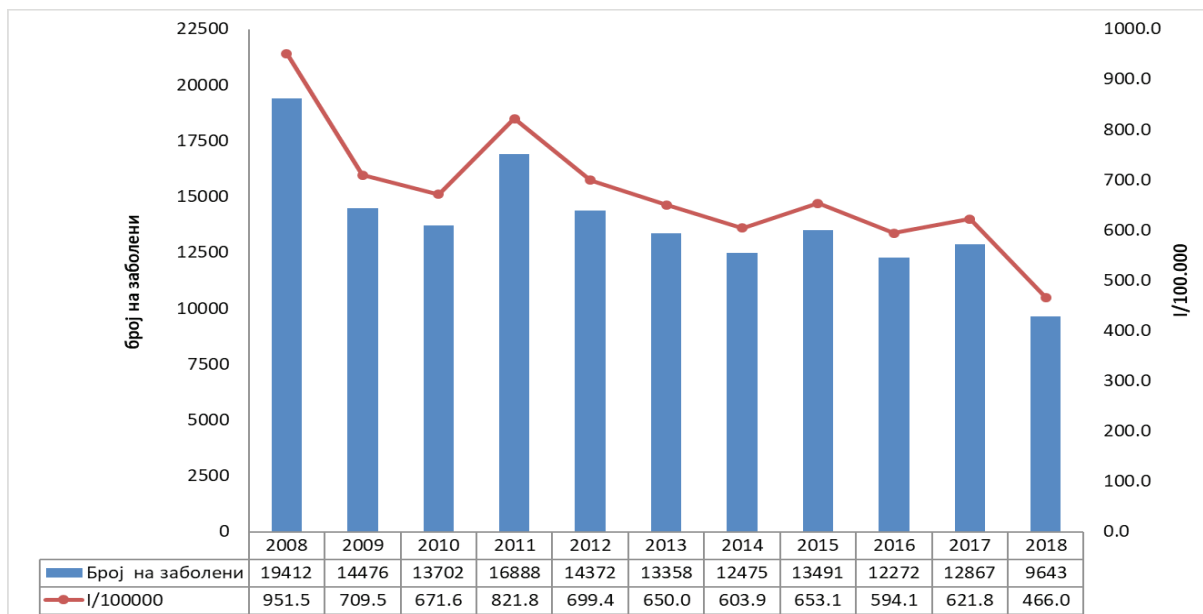
До Институтот за јавно здравје, во текот на 2018 година пристигнаа 9 пријави за легионерска болест (Табела 3). Во последните 10 години, најголем број на случаи ($n=62$) биле регистрирани во 2013 година..

5.2.6. Пневмококни инфекции

Во 2018 година пристигнати се пријави за 5 пневмококни инфекции ($I=0,2/100.000$) (Табела 3), што не претставува значајна промена со претходната година кога беа регистрирани 8 случаи. Од ова заболување, регистрирани се 2 смртни случаи ($Лт=40\%$) во 2018 година.

6. Цревни акутни заразни заболувања

Во 2018 година цревните акутни заразни заболувања се најчесто регистрирани заразни заболувања со вкупно 9.643 пријавени случаи и инциденца од 466,0 на 100.000 жители. Бројот на регистрирани случаи е намален за 25,1% во однос на 2017 година. Во периодот од 2008-2017 година, инциденцата на 100.000 жители кај оваа група заболувања се движи од 594,1 во 2016 до 951,5 во 2008 година (Графикон 7).

Графикон 7. Број на заболени и инциденца на 100.000 жители од акутни цревни заразни заболувања, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година

Како и во претходните пет години, највисока број на заболени ($n=8.535$) и инциденца во оваа група ($I=412,5/100.000$) е регистрирана кај ентероколитите, кои чинат 88,5% од сите заболени во оваа група (Табела 9).

Останатите заболувања во оваа група се регистрираат со значително пониска инциденца, така што бактериските алиментарни инфекции и интоксикации како второ најчесто заболување се регистрира со инциденца од 20,2 на 100.000 жители. Салмонелозите се трето најчесто заболување со инциденца од 18,0 на 100.000 жители (Табела 9).

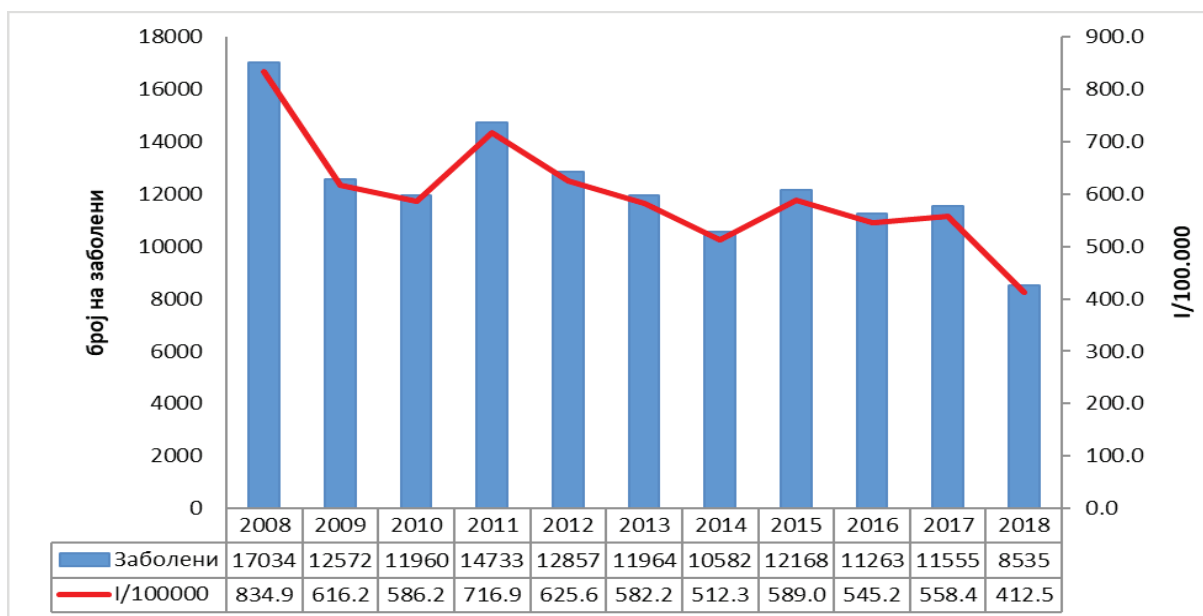
Табела 9. Инциденца на 100.000 од заболувања во групата на цревни заразни болести, Р. Македонија, период 2013-2017 и 2018 година

Година / заболување	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Ентероколитиси	412,5	558,4	545,2	589,0	512,3	582,2
Бактериски алиментарни инфекции и интоксикации	20,2	35,9	26,1	27,8	44,0	45,5
Вирусен хепатитис А	3,5	1,7	1,0	7,6	28,2	4,9
Салмонелози	18,0	15,3	12,3	16,8	9,9	12,7
Инфекции предизвикани од E. Colli	9,1	8,4	8,0	10,9	7,8	3,9
Шигелоза	1,2	0,9	0,8	0,3	1,1	0,4
Листерииоза	0,0	0,2	0,0	0,1	0,5	0,0
Кампилобактериоза	0,9	0,1	0,4	0,1	0,1	0,1
Џардијаза	0,6	0,2	0,2	0,3	0,0	0,2

6.1. Ентерокoлиитис

Регистрирани се 8.535 заболени со инциденца од 412,5 на 100.000 жители, што претставува намалување од 26,1% во однос на 2017 година (Табела 9). Во претходните 10 години, ентерокoлитите се регистрирани со најниска инциденца во 2014 (512,3/100.000), а највисока инциденца од 834,9/100.000 е регистрирана во 2008 година (Графикон 8).

Ентерокoлитите учествуваат со 88,5% во групата на цревни заразни заболувања, а со 49,4% во вкупно регистрираните акутни заразни заболувања во 2018 година.

Графикон 8. Ентерокoлитис, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Во 2018 година, ентерокoлитите го задржуваат сезонскиот карактер на јавување, без значајни отстапувања во однос на просечната десетгодишна сезонска дистрибуција. Ентерокoлитите покажуваат изразена сезоност со најголема пропорција од случаите кои се регистрираат во летниот период и почетокот на есента (јули-септември), со врв на заболувањата во месец август (Графикон 9).

Графикон 9. Дистрибуција на заболени од ентерокoлити по месеци, како процент од вкупен број на заболени, Р. Македонија, просек 2008-2017 и 2018 година

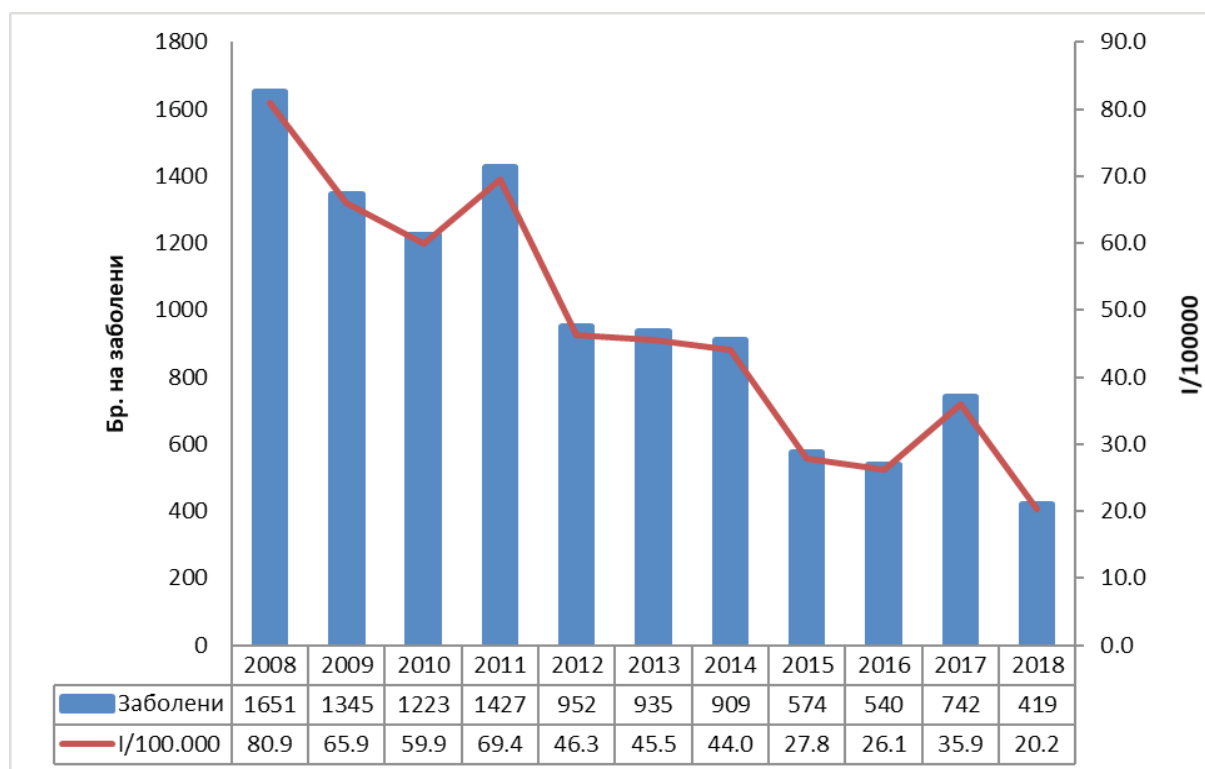
6.2. Бактериски алиментарни инфекции и интоксикации (АТИ)

Пријавени се 419 заболени со инциденца од 20,2 на 100.000 жители, што претставува намалување од 43,5% во однос на 2017 (Табела 9).

Најниска инциденца во десетгодишниот период 2008-2017 е регистрирана во 2016 (26,1/100.000), а највисока инциденца кај АТИ е забележана во 2008 година (80,9/100.000).

Анализирајќи го десетгодишниот период, се регистрира негативен тренд на инциденцата на АТИ (Графикон 10).

Во текот на 2018 година, од страна на ЦЈЗ Тетово, пријавена е една епидемија на алиментарна интоксикација предизвикана од *Staphylococcus aureus*. Епидемијата е претходно опишана во соодветното поглавје на овој извештај.

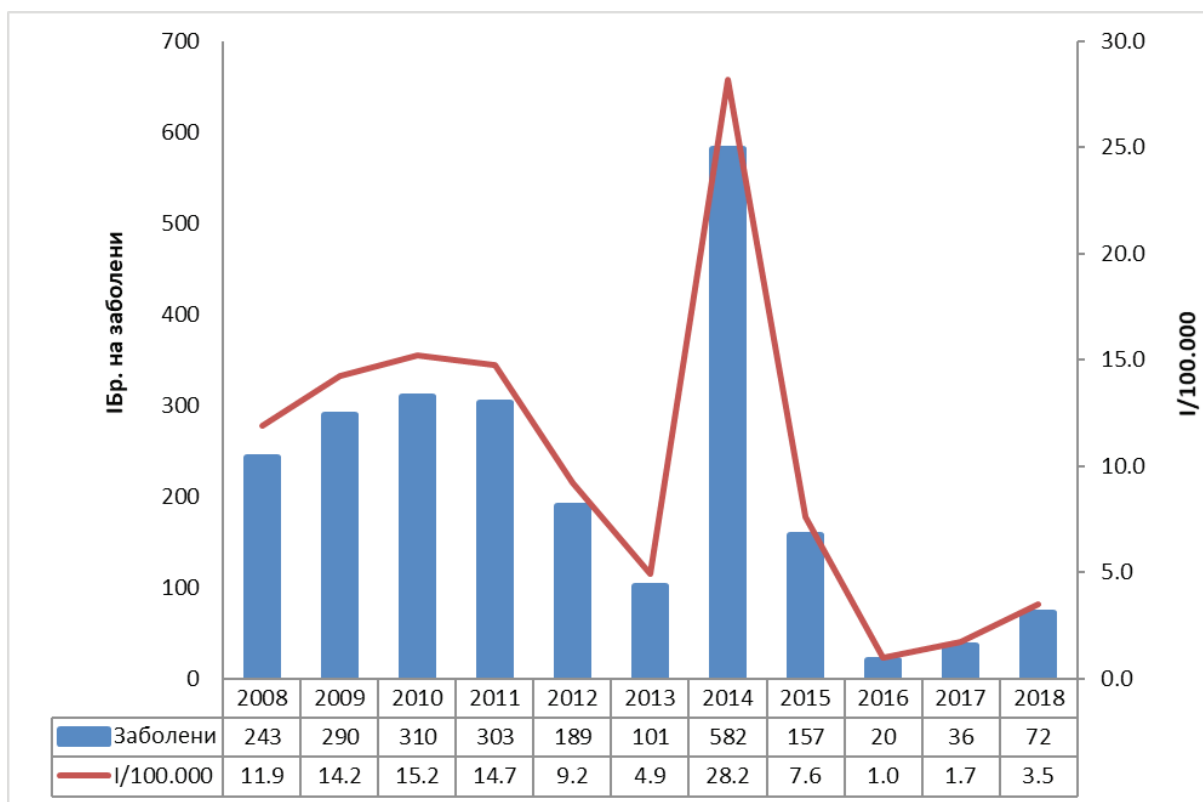
Графикон 10. АТИ, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година

6.3. Вирусен хепатитис тип А

Вирусниот хепатитис тип А во 2018 година е регистриран со 72 заболени и инциденца од 3,5 на 100.000 жители, што претставува двојно зголемување споредено со претходната година, кога беа регистрирани 36 случаи.

Инциденцата од хепатитис А во 2016 е најниска во изминатиот десетгодишен период.

Ако се из земе епидемиската 2014 година, се регистрира негативен тренд на бројот на пријавени случаи во периодот од 2008 до 2017 година (Графикон 11).

Графикон 11. Хепатитис А, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

6.4. Салмонелози

Во текот на 2018 година, пријавени се 373 заболени лица со инциденца од 18,0 на 100.000 жители, што претставува зголемување од 17,7% во однос на регистрираните 317 случаи во 2017 година (Табела 9 и 10).

Во 2018 година, пријавени се шест епидемии на салмонелоза од страна на ЦЈЗ Скопје, ЦЈЗ Штип, ЦЈЗ Кочани и ПЕ Винаца, со вкупно 268 заболени лица (Табела 4 во Прилог).

Во периодот 2008-2017 година, најголем број на заболени (n=395) и највисока инциденца (19,4/100.000) од салмонелози се регистрирани во 2008 година, а најнизок во 2009 (n=159, I=7,8/100.000) (Табела 10).

Табела 10. Салмонелози, број и I/100.000, Р. Македонија, 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	395	159	184	281	245	262	204	348	254	317	373
I/100.000	19,4	7,8	9,0	13,7	11,9	12,7	9,9	16,8	12,3	15,3	18,0

6.5. Шигелоза

Инциденцата на шигелоза во 2018 изнесува 1,2 на 100.000 жители (n=25), што не е значителна промена во однос на 2017 година кога беа пријавени 19 случаи со инциденца 0,8/100.000 (Табела 9 и 11).

Регистрираната инциденца во периодот 2008-2017 година се движи од 0,3 во 2015 до 3,0 на 100.000 жители (2009 година) (Табела 11).

Табела 11. Шигелоза, број и I/100.000, Р. Македонија, 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	42	62	25	16	23	9	22	7	16	19	25
I/100.000	2,1	3,0	1,2	0,8	1,1	0,4	1,1	0,3	0,8	0,9	1,2

6.6. Инфекции со *Escherichia coli*

Цревните инфекции предизвикани од *Escherichia coli* подлежат на задолжително пријавување со законските измени и дополнувања од 2009 година.

Во 2018 година се регистрирани 188 заболени со инциденца од 9,1 на 100.000 жители што е лесно зголемување од 8,7% во однос на претходната година. Речиси 72% од заболените (n=134), исто како и претходната година, се регистрирани на територијата на ЦЈЗ Битола (Табела 1 во Прилог). Оваа година е регистрирана една алиментарна епидемија предизвикана од *E. coli* на територија на ЦЈЗ Скопје, со 45 заболени лица (Табела 4 во Прилог), претходно опишана во соодветното поглавје.

Табела 12. Инфекции со *E. coli*, број и I/100.000, Р. Македонија, 2010-2017 и 2018

Година	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	0	124	100	81	162	226	165	173	188
I/100.000	0,0	6,0	4,9	3,9	7,8	10,9	8,0	8,4	9,1

6.7. Тифуси и паратифуси

Во 2018 година не е регистриран случај на тифус и паратифус.

Во Република Македонија тифусот не е регистриран од 2002 година наваму, а паратифусот од 1996 наваму се регистрира само во 2011 - со два случаи и 2015 - со еден случај.

6.8. Цардијаза

Во текот на 2018 година регистрирани се 12 случаи на цардијаза, по три на територија на ЦЈЗ Битола и ЦЈЗ Куманово, а останатите се поединечни случаи.

Во периодот 2009-2017, регистрирани се поединечни случаи на цардијаза - вкупно 26, од кои најголем број во 2015 (n=6) и 2016 (n=5). Ова заболување не подлежеше на задолжително пријавување до измените на законската регулатива во август 2009 година.

6.9. Листериоза

Во 2018 година нема регистрирани случаи на листериоза.

Во периодот од 2010 до 2017, регистрирани се поединечни случаи на листериоза - вкупно 18, од кои најголем број во 2014 (n=11; 5 умрени лица).

6.10. Кампилобактериоза

Во 2018 година, регистрирани се 19 случаи на кампилобактериоза, значително зголемување во однос на 2017 (n=3).

Најголем дел од регистрираните случаи во 2018 година се од ЦЈЗ Скопје (n=16).

Во периодот од 2010 до 2017, како и кај другите заболувања кои подлежат на пријавување по законските измени, регистрирани се поединечни случаи од ова заболување - вкупно 20, од кои најголем број во 2016 (n=8).

7. Зоонози*

Во 2018 година, во оваа група се регистрирани 67 заболени лица и инциденца од 3,2/100.000, што е намалување од 19,3% во споредба со минатата година, а споредено со просекот (9,1/100.000) за изминатите 10 години, инциденцата во 2018 е пониска за 64,8%. Во изминатите 10 години инциденцата на зоонози се движи од 3,0/100.000 во 2016 година до 27,3/100.000 жители во 2008 година (Табела 13).

Табела 13. Зоонози, I/100.000 жители, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
I/100.000	27,3	17,2	12,7	7,2	6,4	4,6	4,2	4,2	3,0	4,0	3,2

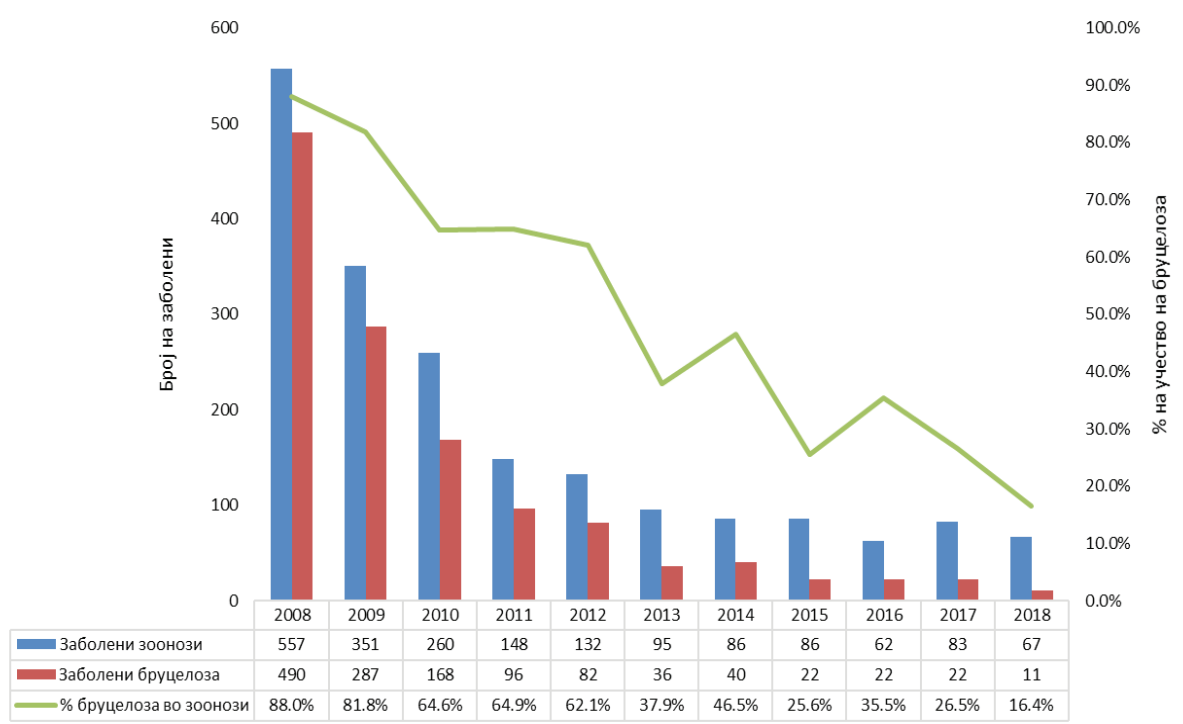
Оваа година во групата зоонози, највисока инциденца од 1,8 на 100.000 жители се регистрира кај ехинококозата (Табела 14).

Табела 14. Инциденца на 100.000 жители од групата зоонози, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година/заболување	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Антракс	0,0	0,0	0,0	0,0	0,05	0,0
Бруцелоза	0,5	1,1	1,1	1,1	1,9	1,8
Беснило	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ехинококоза	1,8	1,4	1,3	0,9	1,0	1,3
Лајшманиоза	0,6	0,4	0,2	0,2	0,5	1,0
Кју треска	0,05	0,1	0,2	0,1	0,4	0,4
Лајмска треска	0,2	0,1	0,1	0,05	0,1	0,2
Прионски болести	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Лептоспироза	0,1	0,2	0,0	0,05	0,1	0,0
Трихинелоза	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Тетанус	0,0	0,0	0,0	0,05	0,0	0,0
Туларемија	0,0	0,6	0,0	1,8	0,0	0,0
Чума	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* во оваа група се претставени и некои трансмисивни болести и природно-жаришни инфекции, како на пр. лајмската треска, лајшманиоза

Бројот на регистрирани случаи на бруцелоза има негативен тренд, а воедно се намалува и процентното учество на бруцелоза во вкупниот број на регистрирани зоонози, така што во 2018 бруцелозата учествува со 16,4%. Во претходниот десетгодишен период, највисоко учество од 88% се регистрира во 2008 година, а најниско во 2015 (25,6%) (Графикон 12).

Графикон 12. Број на заболени од зоонози, бруцелоза и процентно учество на бруцелозата во зоонози, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година

7.1. Бруцелоза

Ова заболување е детално прикажано во посебен Извештај согласно Програмата за испитување на појавата, спречување и сузбивање на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2018 година.

7.2. Ехинококоза

Пријавени се 37 случаи со инциденца од 1,8 на 100.000 што е лесно зголемување (+23,3%) во однос на пријавените 30 заболени во 2017 година.

Во периодот 2008-2017, најголем број на заболени (n=44) и највисока инциденца (2,2/100.000) се регистрирани во 2008, а најмал во 2012 и 2015 година (n=18; I=0,9/100.000) (Табела 15).

Табела 15. Ехинококоза, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	44	39	38	33	18	27	21	18	26	30	37
I/100.000	2,2	1,9	1,9	1,6	0,9	1,3	1,0	0,9	1,3	1,4	1,8

7.3. Лајшманиаза

Регистрирани се 12 заболени со инциденца од 0,6 на 100.000 жители, што е незначително зголемување во однос на 2017 година кога беа пријавени 9 случаи (Табела 16). Регистрираниот број на заболени од оваа болест во 2017 година е над просекот за изминатите десет години (8,7 случаи). Во 2018 година, регистриран е и еден смртен случај.

Табела 16. Лајшманиоза, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Заб./Умр.	7	4	12/1	2	13	20/1	11	4	5	9/1	12/1
I/100.000	0,3	0,2	0,6	0,1	0,6	1,0	0,5	0,2	0,2	0,4	0,6

7.4. Кју-џиреска

Во 2018 година, регистриран е еден случај со инциденца од 0,05/100.000, а претходната година беа пријавени 3 случаи (Табела 17).

Во периодот 2008-2017 година, заболувањето се пријавува со поединечни случаи при што најголем број (n=13) и највисока инциденца од 0,6 на 100.000 се регистрирани во 2008, а најмал во 2015 година (2 заболени, I=0,1/100.000) (Табела 17)..

Табела 17. Кју треска, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	13	12	5	5	4	8	9	2	4	3	1
I/100.000	0,6	0,6	0,2	0,2	0,2	0,4	0,4	0,1	0,2	0,1	0,05

7.5. Анџиракс

Во 2018 година не е пријавен случај, исто како и претходните три години.

Во претходните 10 години, слично како и другите заболувања во групата на зоонози, антраксот се регистрира со поединечни случаи, а најголем број случаи (n=3) пријавени се во 2011 година (Табела 18).

Табела 18. Антракс, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	2	0	0	3	2	0	1	0	0	0	0
I/100.000	0,1	0	0	0,15	0,1	0	0,05	0,0	0,0	0,0	0,0

7.6. Тетанус

Нема пријавен случај на тетанус. Во изминатите 10 години регистрирани се 5 случаи од кои 2 завршиле со смртен исход (Лт=40,0%) (Табела 19).

Во Република Македонија, последниот случај на неонатален тетанус е регистриран во 1993 година.

Табела 19. Тетанус, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Заб./Умр.	0	0	1/1	0	2/1	0	0	1/0	1/1	0	0
I/100.000	0	0	0,05	0	0,1	0	0	0,05	0,05	0,0	0

7.7. Лајм борелиоза (лајмска болест)

Во 2018 пријавени се 4 случаи на лајм борелиоза. Во претходниот десетгодишен период, заболувањето се регистрира спорадично, до 2008 година нема случаи, а најголем број на заболени е регистриран во 2010 (n=14; I=0,7/100.000) (Табела 20).

Табела 20. Лајм борелиоза, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	0	3	14	8	11	4	2	1	2	2	4
I/100.000	0	0,1	0,7	0,4	0,5	0,2	0,1	0,05	0,1	0,1	0,2

7.8. Туларемија

Во 2018 година нема регистрирани случаи на туларемија. Во текот на 2017 година, пријавени беа 13 заболени лица.

Во периодот од 1990 па досега, случаи на туларемија се јавуваат во нееднакви временски интервали, најчесто во епидемиска форма иако се регистрирани и спорадични случаи. Бројот на случаи во епидемиите пријавени во 2015 година е најголем досега.

7.9. Остїанайї зоонози

Од останатите заболувања кои припаѓаат на оваа група (лептоспирози, трихинелози, беснило, прионски болести, чума), во 2018 година пријавени се 2 случаи на лептоспироза. Во изминатите десет години, регистрирани се вкупно 11 случаи на лептоспироза.

8. Сексуално и крвно преносливи инфекции

Во оваа група на заболувања претставени се ново регистрираните случаи во 2018 година на следниве болести: гонореја, сифилис, хламидијаза, хепатитс Б, хепатитис Ц и ХИВ/СИДА со вкупно 271 заболено лице и инциденца од 13,1 на 100.000 жители. Вкупниот број на регистрирани СПИ во 2018 е намален за 6,2% споредено со претходната, 2017 година.

8.1. Гонореја

Во текот на 2018 година не е регистриран случај на гонореја во Република Македонија. Во последните десет години случаите на гонореја се пријавуваат спорадично, најголем број заболени (n=11) и највисока инциденца од 0,5 на 100.000 е регистриран во 2008 година (Табела 21).

Табела 21. Гонореја, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	11	4	9	8	7	7	4	5	5	4	0
I/100.000	0,5	0,2	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0

8.2. Сифилис

Во 2018 година пријавени се 8 случаи на сифилис што е двојно повеќе во споредба со претходната година. Во претходните десет години се регистрираат поединечни случаи, најголем број на заболени лица се регистрирани во 2010 година (n=5, I=0,25/100.000) (Табела 22).

Табела 22. Сифилис, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	3	1	5	1	0	2	1	1	4	4	8
I/100.000	0,15	0,05	0,25	0,05	0,0	0,1	0,05	0,05	0,2	0,2	0,4

8.3. Хламидијаза

Како и во претходните години, инфекциите предизвикани од хламидија се најчесто регистрирани заболувања во групата на СПИ и учествуваат со 35,1% од болестите застапени во оваа група, пријавени во 2018 година. Регистрирани се 95 случаи со инциденца од 4,6 на 100.000 жители, што е намалување од 30,7% од 2017 година (Табела 23).

Табела 23. Инфекции предизвикани со хламидија, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	52	36	36	289	253	633	607	264	124	137	95
I/100.000	2,5	1,8	1,8	14,1	12,3	30,8	29,4	12,8	6,0	6,6	4,6

8.4. ХИВ/СИДА

Во 2018 година регистрирани се 45 нови случаи на ХИВ/СИДА, од кои 10 лица биле пријавени со Синдром на стекната имунодефициенција (СИДА), а останатите 35 лица се дијагностицирани како ХИВ позитивни.

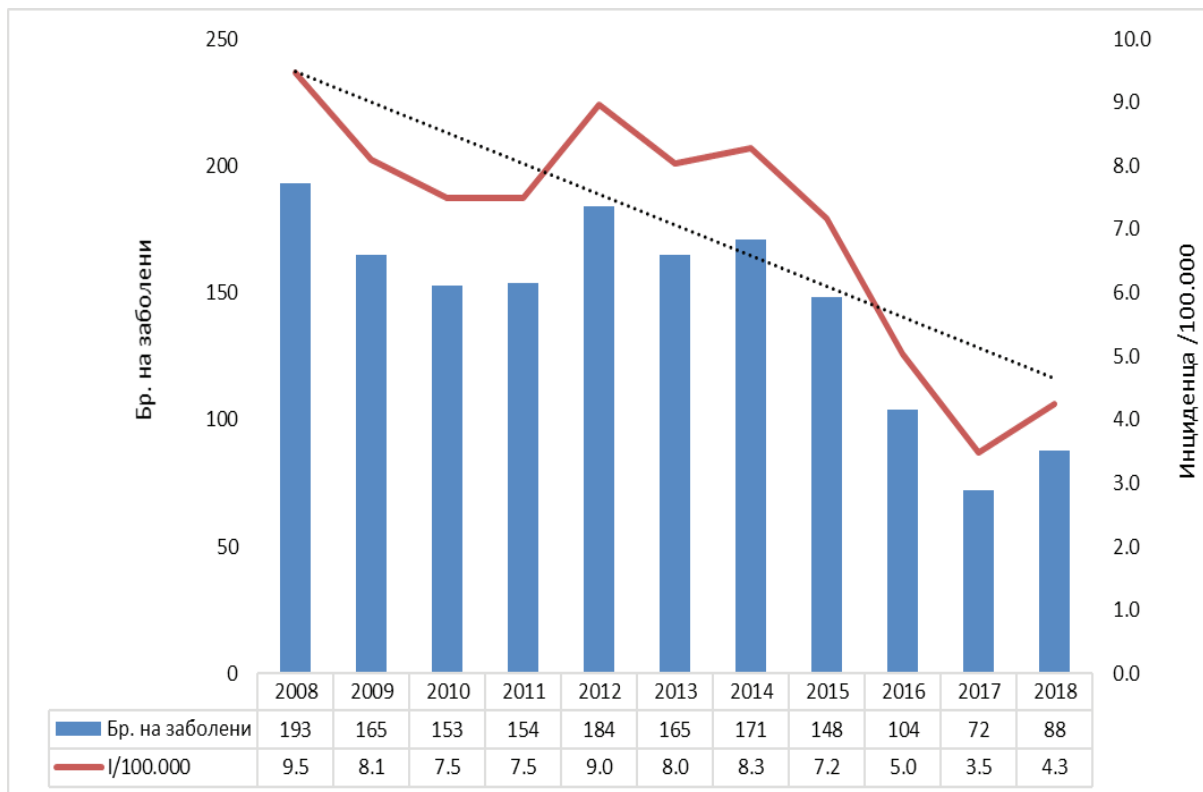
Детален преглед на состојбата со ХИВ/СИДА во Република Македонија за 2018 година и споредба со изминатиот период е даден во посебен Годишен извештај за реализација на Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДА во Република Македонија во 2018 година.

8.5. Вирусен хепатитис Б

Вирусниот хепатитис Б во 2018 е регистриран со 88 заболени (I=4,3/100.000), за 22,2% повеќе во однос на пријавените 72 случаи во 2017 година.

Како и во 2017, оваа година регистриран е еден смртен случај асоциран со Хепатитис Б.

Инциденцата во 2018 година е пониска за 41,1% во однос на просекот за периодот 2008-2017 (7,3/100.000). Во претходниот десетгодишен период, инциденцата се движи од 5,0 во 2016 година до 9,5 на 100.000 жители во 2008 година (Графикон 13).

Графикон 13. Хепатитис Б, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

8.6. Вирусен хепатитис Ц

Вирусниот хепатитис Ц е регистриран со 35 случаи (I=1,7/100.000), што зголемување од 20,7% во споредба со регистрираните 29 заболени (I=1,4/100.000) во претходната година.

Регистрираната инциденца од хепатит Ц во 2018 е пониска за 2 пати (54,1%) од просекот за претходниот десетгодишен период, кога инциденцата на 100.000 жители се движи од 1,4 во 2017 до 8,1 во 2012 година или просечно 3,7/100.000 (Табела 24).

Табела 24. Хепатитис Ц, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	99/1	83	72	76	166	70/1	63	60	45/1	29	35
I/100.000	4,9	4,1	3,5	3,7	8,1	3,4	3,0	2,9	2,2	1,4	1,7

9. Останати заразни заболувања

Во оваа група на заразни заболувања прикажани се: вирусни (серозни) менингити, вирусни енцефалити, бактериските менингити, маларија, токсоплазмоза, хеморагичните трески, скабиес (шуга) и неозначените вирусни хепатити, со вкупно 445 заболени и инциденца од 21,5 на 100.000 жители.

Споредено со претходната година кога беа регистрирани вкупно 542 заболени, регистрирано е намалување од 17,9%.

Со највисока инциденца (16,2/100.000) во оваа група, како и во претходните пет години се регистрира скабиесот (Табела 25).

Инциденцата од останатите заболувања во оваа група, без неопределени вирусни хепатити, е претставени во Табела 25.

Табела 25. Останати заразни заболувања, инциденца на 100.000 жители, Р. Македонија, период 2013-2017 и 2018 година

Година/заболување	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Скабиес	16,2	18,7	20,3	25,5	21,9	15,0
Вирусен енцефалитис	0,9	0,8	1,3	1,3	1,5	1,4
Бактериски менингитиси	1,3	2,0	2,2	3,1	2,8	2,3
Вирусни менингитиси	1,0	1,6	1,1	1,8	0,9	1,8
Маларија	0,05	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1
Токсоплазмоза	0,0	0,05	0,1	0,05	0,1	0
Хеморагични трески	0,1	0,8	0,05	0	0	0
Неодреден вирусен хепатитис	1,9	2,0	2,3	2,2	12,6	3,0

9.1. Скабиес

Скабиесот во 2018 година е регистриран со 336 случаи и инциденца од 16,2/100.000 жители, што е намалување за 13,0% во однос на инциденцата регистрирана во 2017 година (Табела 25 и 26). Најголем број заболени (n=527) и највисока инциденца од 25,5/100.000 во периодот 2008-2017 година регистрирани се во 2015 година, а најмал број и инциденца (n=305, I=14,8/100.000) во 2012 година (Табела 26).

Табела 26. Скабиес, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	442	507	415	332	305	309	452	527	420	386	336
I/100.000	21,6	24,9	20,3	16,2	14,8	15,0	21,9	25,5	20,3	18,7	16,2

9.2. Вирусен енцефалиѝис

Во 2018 година пријавени се 19 заболени со инциденца од 0,9 на 100.000 жители од кои два завршија со смртни исходи (Лт=10,5%), што е скоро исто споредено со претходната година кога беа регистрирани 17 случаи (Табела 25 и 27). Во изминатиот десетгодишен период, најголем број на заболени се пријавени во 2009 година (n=35), додека најголем број на смртни случаи (n=8) и највисок леталитет од 45,8%, се регистрирани во 2010 (Табела 27).

Табела 27. Вирусни енцефалити, број на заболени и умрени, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Заболени/ Умрени	20/1	35/3	26/8	25/2	24/3	29/5	32/3	27/2	27/2	17	19/2

9.3. Вирусен (серозен) менинѝиѝис

Регистрирани се 20 заболени и инциденца од 1,0/100.000, што претставува намалување од 41,2% во однос на претходната година кога беа регистрирани 34 случаи (I=1,6/100.000).

Највисок број на случаи (n=50) и инциденца (2,5/100.000) во периодот 2008-2017 е регистриран во 2010 година, а најнизок во 2014 година (Табела 28).

Табела 28. Вирусен менингитис, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Број на заболени	46	47	50	22	29	37	18	37	22	34	20
I/100.000	2,3	2,3	2,5	1,1	1,4	1,8	0,9	1,8	1,1	1,6	1,0

9.4. Бакѝериски менинѝиѝиси

Регистрирани се 26 заболени (I=1,3/100.000) што претставува намалување од 36,6% споредено со 2017 година кога е регистриран 41 заболени. Од вкупниот број на пријавени заболени лица од бактериски менингит во 2018 година, два завршија со смртен исход (Лт=7,7%).

Највисок број на заболени и инциденца (n=64, I=3,1/100.000) во периодот 2008-2017 година е регистриран во 2015 година, а најнизок број (n=28) и инциденца (1,4/100.000) е регистриран во 2008 (Табела 29). Во 2011 година е регистриран највисок леталитет - 14%, кога од 50 заболени, кај 7 болеста завршила со летален исход.

Табела 29. Бактериски менингитис, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Заболени/ умрени	28	50	48/2	50/7	37/3	47/2	57/1	64/2	46/1	41	26/2
I/100.000	1,4	2,5	2,4	2,4	1,8	2,3	2,8	3,1	2,2	2,0	1,3

9.5. Маларија

Во 2018 година е регистриран еден случај на импортирана маларија ($I=0,05/100.000$) кај странски државјанин кој престојувал во Република Македонија на спортски натпревар.

За периодот од 2008-2017 година, пријавени се вкупно 33 случаи на маларија, сите импортирани. Во овој десетгодишен период, регистрирани се 4 смртни случаи, по еден во 2009, 2014, 2016 и 2017 година (Табела 30).

Табела 30. Број на пријавени случаи на маларија - заболени/умрени и $I/100.000$, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година*

Година	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Заболени/ умрени*	0	2/1	2	0	5	3	5/1	4	6/1	6/1	1
$I/100.000$	0	0,1	0,1	0	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,05

* сите регистрирани заболени во Р. Македонија се импортирани случаи

9.6. Токсоплазмоза

Во 2018 година не е регистриран случај на токсоплазмоза. Во десетгодишниот период 2008-2017 година се регистрираат 12 поединечни случаи.

9.7. Хеморагични трески со бубрежен синдром

Оваа година пријавени се 3 случаи на хеморагични трески ($I=0,14/100.000$), сите предизвикани од Ханта вирус. Два од пријавените случаи се од подрачјето на ЦЈЗ Тетово, а еден од ПЕ Пехчево.

За споредба, во 2017 година, пријавени беа 16 заболени лица со два смртни исходи, а пријавена беше и епидемија на ниво на ПЕ Гостивар.

Случај на Конго-кримска хеморагична треска нема регистрирано од 2010 година.

9.8. Неопределен вирусен хепатит

Неопределениот вирусен хепатит во 2018 година е регистриран со 40 случаи и инциденца од 1,9 на 100.000 жители. Инциденцата во 2017 година е идентична споредено со 2017 година, кога беше пријавен 41 неопределен хепатит.

Највисок број на заболени и инциденца ($n=357$, $I=17,5/100.000$) во периодот 2008-2017 е регистриран во 2009 година, а најнизок во 2017 ($n=41$, $I=2,0/100.000$).

10. Заболувања/состојби кои не се прикажани во вкупниот број на пријавени акутни заразни заболувања во извештајот*

10.1. Грип/ИЛИ

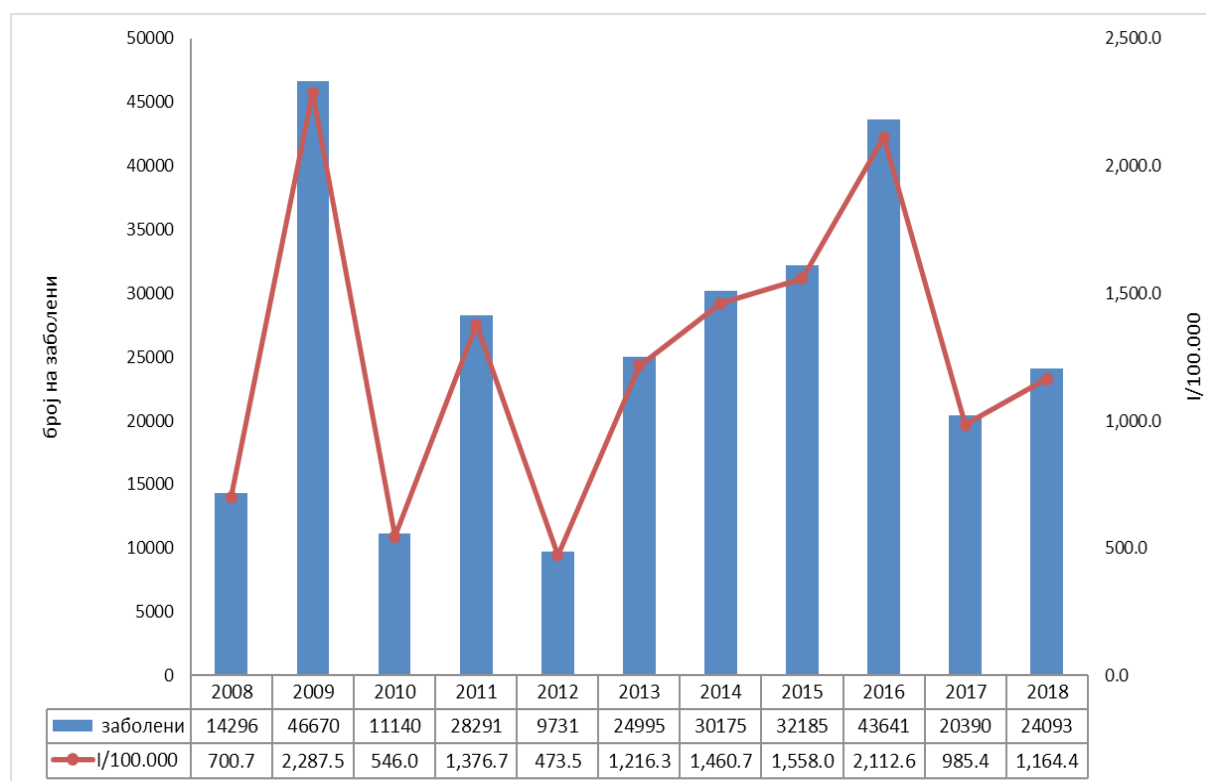
Грипот/заболувањата слични на грип, кој не е вброен во вкупниот број на заболени, во календарската 2018 година се регистрира со вкупно 24.093 случаи и инциденца од 1.164,4/100.000 жители (Графикон 16).

Годишната инциденца на грип/ИЛИ е повисока за 18,2% споредено со претходната година.

Од заболениите од грип/ИЛИ во 2018 година, 94,9% се регистрирани во првите 20 недели од 2018 година, односно се случаи кои припаѓаат на сезоната 2017/2018 година (Табела 3 во Прилог).

Во периодот 2008-2017 година, грипот/ИЛИ со најмал број заболени (n=9.731) и најниска инциденца (473,5/100.000) е регистриран во 2012 година (Графикон 14).

Најголемиот број заболени на годишно ниво (n=46.670) и највисока инциденца (2.287,5/100.000) во овој период, регистрирани се во 2009 година (Графикон 14), за време на пандемијата на грип.

Графикон 14. Грип/ИЛИ, број и I/100.000, Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018

* Овие заболувања/состојби (грип и АФП), исто така подлежат на задолжително пријавување согласно важечката законска и регулатива и дадени се како бројчен приказ посебно, во склоп на Табела 1, 2 и 3, во Прилог на извештајот

Според возрастната дистрибуција, 61,1% (n=14.723) од заболените се на возраст од 15-64 години, што е за очекување поради бројноста на возрастната група, додека најголема специфична инциденца на 100.000 жители е регистрирана кај децата на возраст од 5-14 години (2.058,7/100.000) (Табела 31).

Табела 31. Дистрибуција по возраст и специфична инциденца на заболени од грип/ИЛИ во Р. Македонија, 2018 година

Возрасна група	0-4 години	5-14 години	15-64 години	65+ години
Број на заболени/ умрени	2.112	4.765	14.723	2.493
I/100.000	1.817,7	2.058,7	1.009,1	949,9

10.2. Акутна флакцидна парализа (АФП)

Во текот на 2018 година, до Институтот за јавно здравје пријавени се три случаи на акутна флакцидна парализа, идентично како и минатата година.

Од случаите, како и од нивни контакти земен е материјал за лабораториско испитување и испратен е до референтната вирусолошка лабораторија на СЗО во Софија, Бугарија.

За сите испратени материјали, од референтната лабораторија повратно се добиени негативни резултати како за присуство на див полио вирус, така и за други ентеровируси.

Трите случаи се отфрлени како случаи на полиомиелитис.

ПРИЛОГ

- ТАБЕЛА 1. Пријавени заразни заболувања и исход на заболувањето во Република Македонија во 2018 година, по Центри за јавно здравје и подрачни единици
- ТАБЕЛА 2. Пријавени заразни заболувања во Република Македонија, по возраст, пол и исход на заболувањето во 2018 година
- ТАБЕЛА 3. Пријавени заразни заболувања во Република Македонија, по месеци и исход на заболувањето во 2018 година
- ТАБЕЛА 4. Регистрирани епидемии во Република Македонија во 2018 година

КОРИСТЕНИ КРАТЕНКИ

АФП	-	Акутна флакцидна парализа
ИЈЗ	-	Институт за јавно здравје
Мб	-	Морбидитет
МЗ	-	Министерство за Здравство
МРП	-	Морбили-Рубеола-Паротит
Мт	-	Морталитет
ПЕ	-	Подрачна единица
РМ	-	Република Македонија
СИДА	-	Синдром на стекната имунодефициенција
СПИ	-	Сексуално преносливи инфекции
ХиБ	-	Хемофилус инфлуенца тип Б
ХИВ	-	Хуман имунодефициентен вирус
ЦЈЗ	-	Центар за јавно здравје
CFR	-	Case fatality rate (стапка на смртност/леталитет)
I	-	Инциденца
ИЛИ	-	Заболувања слични на грип

ТАБЕЛА 3. Пријавени заразни заболувања во Република Македонија, по месеци и исход на заболувањето во 2018 година

Заразна болест/ носителство	Вкупно		М Е С Е Ц И											
	Умрени	Заболени	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Бактериски алиментарни инфекции и интоксикации		419	18	8	11	44	28	26	24	51	107	40	36	26
Бруцелоза		11	1	2			1	1	1	4			1	
Бактериски менингити	2	26	3/1	2	1	3	1	3	4	3	2/1		2	2
Вирусен хепатитис А		72	6	1	2	1	2	2	4	1	8	16	21	8
Вирусен хепатитис Б	1	88	9/1	6	8	6	8	12	6	5	9	5	7	7
Вирусен хепатитис Ц		35	1	2	2	5	5	1	4	3	3	3	2	4
Вирусни хепатитиси		40		2	5	4	3	2	2	1	5	8	3	5
Вирусни енцефалити	2	19	2			2	2	1		2	1/1	7/1		2
Вирусни менингитиси		20		2		2	3	2	1	3	3	2	2	
Голема кашлица		32	1	3		2	2	6	7	1	2	1	5	2
Ентероколити		8535	697	516	519	530	671	665	954	1118	953	854	576	482
Ежинококоза		37	3	4	6	4	4	3	2	1	3	2	4	1
Заразни заушки		28	1	3		2	6	1	2	2	3	2	3	3
Инфекции со ХиБ		3			2					1				
Инфекции со хламидија		95	7	11	13	14	5	5	7	8	8	3	6	8
Инфекции со E.Coli		188	21	11	14	18	12	8	19	10	15	20	18	22
Инфективна мононуклеоза		334	20	27	30	29	35	23	15	33	17	38	38	29
Кампилобактериоза		19	1				3	4	4	1	4	1	1	
Кју треска		1		1										
Лајмска треска		4								2		2		
Лајшманиаза	1	12	1	1	1	2			1/1			1	3	2
Легионерска болест		9		1		1	1	1		2	1	1		1
Лептоспирози		2								2				
Маларија		1								1				
Мали сипаници		64	2	6			3	3	19	10	1	2	5	13
Менингококна болест		3						1		1			1	
Овчи сипаници		6139	710	493	439	445	606	456	277	159	117	417	766	1254
Пневмококни инфекции	2	5	2		1/1			1/1	1					
Салмонелози		373	23	10	14	41	73	41	17	37	47	29	29	12
Сифилис		8	1	1							2	1		3
Скарлатина		262	26	15	15	21	43	17	8	9	10	21	41	36
Хем.треска со бубрежен с.		3								1		1	1	
Џардијаза		12	2	1	3	1		1			2	2		
Шигелоза		25	1			1	1	2	6	3		8	2	1
Шуга		336	25	28	32	28	25	13	16	18	23	41	48	39
Вкупно заболени		17260	1584	1157	1118	1206	1543	1301	1401	1493	1346	1528	1621	1962
Вкупно умрени	8		2		1			1	1		2	1		
Грип		24093	2396	12954	7043	412	70					52	376	790
Туберкулоза		182	18	15	19	14	16	7	11	13	22	13	15	19
ДФП		3		1	1	1								
Носителство на вирус на хепатит Б		40	6	3	6	3	2	4	2	1	4	4	1	4
Носителство на вирус на хепатит Ц		6		5				1						

Бр.	ЦЗ	ПЕ	датуми откривање	датуми пријава	датуми одјава	Причинител	Специфично заболување	д-р. ПОТВРДА	МАТЕРИАЛ	ПОЧЕТОК	КРАЈ	Бројни	Завон	СОМНИТ	Хоспитал	Умер	Класификација зараза	Возраст															
																		0-1	1-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+						
1	ЦЗ Скопје		31/12/2017	03/01/2018	24/01/2018	<i>Salmonella D enteritidis</i>	Toxoинfectio alimentaris	да	фецес	28/12/2017	31/12/2017		9		1		не е утврден					2	4	2	1								
2	ЦЗ Штип		25/04/2018	27/04/2018	10/05/2018	<i>Salmonella D enteritidis</i>	Toxoинfectio alimentaris	да	фецес	21/04/2018	25/04/2018	1,200	36		18		препоставе H		2	1	1	5	9	9	4	5							
3	ЦЗ Кочани		29/04/2018	30/04/2018	08/05/2018	<i>Salmonella D enteritidis</i>	Toxoинfectio alimentaris	да	фецес	28/04/2018	29/04/2018	100	12		7		утврден				2	1	4	2	3								
4	ЦЗ Кочани		31/05/2018	12/06/2018	07/06/2018	<i>Salmonella D enteritidis</i>	Toxoинfectio alimentaris	да	фецес	30/05/2018	31/05/2018	60	5		1		препоставе H		1	2		2											
5	ЦЗ Охрид	ПЕ Дебар	30/05/2018	01/06/2018	20/09/2018	Морбили вирус	Морбили	да	серум	25/05/2018	30/05/2018	100	27		27		препоставе H					2	4	11	9								
6	ЦЗ Скопје		10/08/2018	13/08/2018	21/08/2018	<i>Escheria Coli</i>	Intoxicatio alimentaris	да	фецес	10/08/2018	16/08/2018	63	45				препоставе H				54		3	5									1
7	ЦЗ Кочани	ПЕ Винаца	15/09/2018	17/09/2018	08/10/2018	<i>Salmonella D enteritidis</i>	Toxoинfectio alimentaris	да	фецес	15/09/2018	08/10/2018	80	17		5		препоставе H		4	11	6	3	1	8	4	4	3						
8	ЦЗ Кочани	ПЕ Винаца	22/09/2018	24/09/2018	22/10/2018	<i>Salmonella enteritidis</i>	Toxoинfectio alimentaris	да	фецес	22/09/2018	22/10/2018	215	84	105	9		утврден		1	10	15	17	11	11	7	8	4						
9	ЦЗ Скопје		15/11/2018	15/11/2018	31/12/2018	Морбили вирус	Морбили	да	серум	12/11/2018	28/12/2018	неопознат	3		3		утврден						1										
10	ЦЗ Тетово		14/11/2018	14/11/2018	15/11/2018	<i>Staphylococcus aureus</i>	Toxoинfectio alimentaris	да		13/11/2018	15/11/2018	30	13		13		препоставе H																
11	ЦЗ Куманово		21/11/2018			Хелатитис вирус тип А	Хелатитис вирус тип А	да				10000-12000	8		8		препоставе H																

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

ЗА ПРИЈАВЕНИ ПОСТВАКЦИНАЛНИ КОМПЛИКАЦИИ ПОСЛЕ ИМУНИЗАЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА во 2018 година

Согласно Правилникот за имунопрофилакса, хемиопрофилакса, лицата кои подлежат на овие мерки, начинот на изведување и водење на евиденција и документација (Сл. весник на РМ 65/2010 и 177/2015), поствакцинална компликација е состојба која го надминува степенот на нормална поствакцинална реакција после имунизација, а која може да се поврзе со апликација на имунобиолошкиот препарат.

Епидемиолошките служби на ЦЈЗ/ПЕ на својата територија односно ЦЈЗ Скопје за подрачјето на Скопје, согласно цитираниот Правилник доставуваат Пријави за поствакцинални компликации после имунизација до Секторот за контрола и превенција на заразни болести при Институтот за јавно здравје на РМ.

Во текот на **2018 година**, во ИЈЗ, пристигнати се и евидентирани 17 Пријави на поствакцинални реакции. Од пријавените 15 (70,6%) се однесуваат на пријава на реакција после примовакцинација, а 2 (28,6%) на реакции после ревакцинација (Табела бр.1).

Табела 1. Број на пријави за поствакцинална компликација по тип на вакцина, 2018 година

Вакцинација	Број на пријави	Ревакцинација	Број на пријави
Хексаксим	11	Пентаксим	1
Пентаксим	2	DT OPV	1
МРП	2		
Вкупно	15	Вкупно	2

Од 17 пријави на поствакцинални компликации во 11 случаи се работи за вакцинација со **Хексаксим** вакцина (6-валентна вакцина Ди-Те-аПЕР-Хиб-ХепБ-ИПВ). Во однос на производителот и серијата на вакцината во 11-те случаи при кои е аплицирана Хексаксим вакцината, производител е Sanofi Pasteur Lion, France, а серијата на вакцината во 6 случаи е M75561V, во два случаи -M82311L односно N3K381V, а во еден случај од серијата -N3C711V. Сите дози на Хексаксим се аплицирани како примарна вакцинација.

Во три од пријавите за поствакцинални компликации се работи за вакцинација со **Пентаксим** (5-валентна вакцина Ди-Те-аПЕР-Хиб-ИПВ). Во однос на производителот и серијата на вакцината се работи за производител Sanofi Pasteur Lion, France, вакцините се од сериите РОС431V и РОС351V, а за третата вакцина нема податок. Две од вакцините се аплицирани како примарна вакцинација, а една како ревакцинација.

Пријавени се две поствакцинални компликации после вакцинација со МРП вакцина. Производител на МРП вакцината е GSK – Белгија, во еден случај реакција е после вакцинација во вакцина од серија S451, а за другиот случај нема податок. Двете вакцини се дадени како примарни дози.

Само една пријава за поствакцинална компликација после имунизација е евидентирана после ревакцинација со ДиТе ОПВ. ДиТе вакцината е произведена од BB-NCIPD Ltg

Sofia, Bulgaria од серијата D2331, а ОПВ од Sanofi Pasteur Lion, France од серијата N3L211V.

Во однос на досега пријавените реакции после имунизација, најмногу се регистрираат локални реакции, кај 11 случаи и тоа во вид на оток и црвенило на местото на апликацијата на вакцината. Кај 9 случаи се регистрира општа реакција, а комбинација на локални и општи знаци знаци се јавува во 3 случаи. Најчеста симптоматологија која ги следи локалните реакции е: црвенило и оток, а од општите реакции: покачена телесна температура над 38°C и макулопапулозен исип. Фебрилни конвулзии се регистрирани во еден случај. (Графикон бр. 1)

Графикон бр. 1. Локални и општи реакции после апликацијата на вакцината.

Во однос на третманот на овие состојби, 4 (23,5%) случаи се лекувани амбулантски, 6 (35,3%) случаи биле хоспитализирани, а за останатите нема податок. Согласно добиените податоци кај 9 случаи исходот на третманот е со оздравување и без последици, за останатите нема податок.

Пријавите се пристигнати по 4 од ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје и ЈЗУ Клиниката за детски болести - Скопје, три од ЈЗУ Здравствениот дом – Охрид, по две од ЈЗУ Здравствениот дом – Прилеп и Струмица, а по една од ЈЗУ Здравствен дом Велес- ПЕ Кавадарци и ЈЗУ Здравствен дом – Струга.

Заклучок:

- ♦ Во текот на 2018 година, не е регистриран смртен случај поврзан со вакцинација ниту пак посериозна животно - загрозувачка состојба поврзана со апликација на вакцина.
- ♦ Пријавените поствакцинални компликации после имунизација се движат во очекувани граници.
- ♦ Поствакциналните реакции кои се најчесто нотирани во изминатиот период се посочени како можна појава од страна на производителите на вакцините.
- ♦ Во ИЈЗ не е пристигнат извештај од Стручниот тим за утврдување на трајни контраиндикации и поствакцинални компликации после имунизација со одредена вакцина.

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

ЗА СПРОВЕДЕНИТЕ МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ПОСТИГНАТИ СО ЕРАДИКАЦИЈА НА ДЕТСКА ПАРАЛИЗА ВО Р.МАКЕДОНИЈА (за 2018 година)

Согласно Националната програма за јавно здравје за 2018 година, а после сертифицирањето и прогласувањето на Македонија за земја “ослободена од полиомиелитис “ (јуни, 2002 година) од страна на СЗО, во склоп на иницијативата и препораките на СЗО за глобална ерадикација на детската парализа, Секторот за контрола и превенција на заразни заболувања продолжува со спроведување на мерки и активности во врска со активен надзор на детската парализа и акутната флакцидна парализа.

Во текот на 2018 година, Одделението за надзор на имунизацијата ги спроведуваше следните активности:

- ◆ Прибрани се и обработени вкупно 884 Неделени извештаи за активен надзор на АФП, добиени од Центрите за јавно здравје и нивните подрачни единици, Клиниката за детски болести и Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби во Скопје.
- ◆ По обработката на неделните извештаи, подготвени се и пополнети 52 Формулари за неделно пријавување на случаи на полио и флакцидна парализа за 2018 година. Истите формулари се испратени до Министерството за здравство. Редовно, на неделно ниво е ажурирана CISID базата на регионалната Канцеларијата на СЗО со најновите податоци за спроведениот надзор над АФП случаите во РМ.
- ◆ Во текот на февруари, пријавен е **првиот по ред АФП случај** во текот на 2018 година. На 09.02.2018, ИЈЗ беше известен од Клиниката за детски болести – Скопје за појава на случај на АФП. По пријавата, истиот ден е направен епидемиолошки увид од страна на стручно лице од ИЈЗ. При увидот на Клиниката е констатирано дека се работи за дете е 10-годишно возраст од Скопје. Детето е хоспитализирано на Клиниката за детски болести на 09.02.2018 год. со Дг: Myalgia. Детето е уредно вакцинирано согласно календарот за имунизација за неговиот возраст, има примено 5 дози на ОПВ (три дози од примарната вакцинација и две дози на ревакцинација). При увидот е пополнет Формулар за испитување на случај на АФП.

По извршениот увид, веднаш е известен ЦЈЗ Скопје за пријавениот случај, при тоа беше препорачана проверка на вакциналниот стаус на заболеното дете и на неговиот близок контакт – сестра на возраст од 14 години, како и контрола на опфатот со ОПВ/ИПВ вакцина на подрачјето каде што е регистрирано заболувањето.

Од ЦЈЗ Скопје пристигната е информација за пријавениот АФП случај заедно со преписка од вакциналните картони на АФП случајот и неговиот близок контакт.

Во информацијата се приложени податоци за направениот увид во семејството на заболеното дете, како и од увидот во вакциналниот пункт во за имунизација на училишни деца “ Јане Сандаски“ при ЈЗУ Здравствен дом “Скопје“, каде што е вакциниран АФП случајот.

Од случајот беа земени два примерока на фецес, како и еден примерок на фецес од неговиот контакт, и од страна на Вирусолошката лабораторија при ИЈЗ беа испратени во Референтната ентеровирусна лабораторијата на СЗО во Софија. Пристигнатите резултати беа негативни на изолација на култура на клетки за полио и ентеровируси.

По изминати 60 дена од појавата на парализа кај случајот, од неуролошкото одделение при Клиниката за детски болести во Скопје беше извршен контролен преглед, и е констатирано значително подобрување на општата состојба и регресија на клиничката симптоматологија без присуство на резидуална слабост.

Во мај, изготвена е дефинитивната класификација на првиот АФП случај во 2018 година како “отфрлен случај” на АФП со Dg: Флакцидна монопареза на десна рака. Со оваа дијагноза е пополнет формулар за дефинитивна класификација на случај на АФП и испратен до Министерството за здравство на РМ.

- ◆ Во месец март 2018 година, пријавен е **втор по ред АФП случај** од Клиниката за детски болести – Скопје, од одделението за неурологија.

Стручно лице од Секторот изврши увид на Клиниката за детски болести, при што е пополнет Формулар за испитување на случај на АФП. Новиот АФП случај е дете на возраст од 2 години, од машки пол, од Штип. Детето било хоспитализирано на Клиниката на 02.03.2018 година со Дг: Poliradiculoneuritis. Од здравствената легитимација се утврди вакциналниот статус, детето е уредно вакцинирано согласно Календарот за имунизација, со 3 дози ИПВ како примовакцинација и една доза ИПВ како ревакцинација, во вакциналниот пункт во Штип.

По извршениот увид, веднаш е известен ЦЈЗ Штип за пријавениот АФП случај, при тоа беше препорачана проверка на вакциналниот стаус на заболеното дете и на неговите блиски контакт, братучед на возраста од 6 години, како и контрола на опфатот со ОПВ/ИПВ вакцина на подрачјето каде што е регистрирано заболувањето. Утврдено е дека контактот е вакциниран со 3 дози примовакцинација и една доза на ревакцинација.

Од случајот беа земени два примерока на фецес и еден од неговиот контакт, кои од страна на Вирусолошката лабораторија при ИЈЗ беа испратени во Референтната ентеровирусна лабораторијата на СЗО во Софија. Пристигнатите резултати од случајот и неговиот контакт беа негативни односно не беше изолиран ниту полиовирус, ниту други ентеровируси.

Во текот на мај направен е контролен преглед на Клиниката за детски болести Скопје, по изминати 60 дена од појавата на парализа кај случајот.

Во мај 2018 година изготвена е дефинитивната класификација на вториот АФП случај. Утврдена е конечната дијагноза Dg: Gullian Barre и случајот е класифициран како “отфрлен случај” за полио со утврдена резидуална слабост после 60 дена од почеток на парализата.

- ◆ Во Април 2018 година, пријавен е **третиот по ред АФП случај** од Клиниката за детски болести – Скопје, од одделението за неурологија.

На 19.04.2018 година стручно лице од Секторот за контрола и превенција на заразни болести од ИЈЗ изврши увид на Клиниката за детски болести при што е пополнет Формулар за испитување на случај на АФП (Образец бр.3). Новиот АФП случај е дете на возраст од 2 години, од женски пол, од Струмица. Детето било хоспитализирано на Клиниката на 11.04.2018 година со Дг: Dystrophia muscularis. Од здравствената легитимација се утврди вакциналниот статус, детето е редовно вакцинирано согласно Календарот за имунизација со 3 дози ИПВ (во состав на поливалентни вакцини), во вакциналниот пункт во Струмица.

По извршениот увид, веднаш е известен ЦЈЗ Струмица за пријавениот АФП случај, при тоа беше препорачана проверка на вакциналниот стаус на заболеното дете и на неговите блиски контакти, брат на возраст од 8 години и сестра на возраст од 5

години, како и контрола на опфатот со ИПВ/ОПВ вакцина на подрачјето каде што е регистрирано заболувањето.

ЦЈЗ Струмица ги достави вакциналните картони на АФП случајот и неговите блиските контакти со кој се потврдува дека се редовно вакцинирани во согласност со Календарот за имунизација. Од контактите е земен фецес кој е испратен во Вирусолошката лабораторија при ИЈЗ.

Од случајот беа земени два примерока на фецес, и по еден примерок од неговите контакти, кои од страна на Вирусолошката лабораторија при ИЈЗ беа испратени во Референтната ентеровирусна лабораторијата на СЗО во Софија.

Во текот на јули 2018г. пристигнати се резултати од Референтната ентеровирусна лабораторијата на СЗО во Софија на испитуваните примероци на фецес од случајот и за неговите контакти, кои беа негативни односно не е изолиран полиовирус, ниту други ентеровируси.

На 16.07.2018 направен е контролен преглед на Клиниката за детски болести Скопје. Согласно контролниот преглед изготвена е дефинитивната класификација. Случајот е „отфрлен“ како полио затоа што дивниот полио вирус не е изолиран од соодветниот примерок и утврдена е резидулна слабост после 60 дена. Дефинитивна дијагноза на третиот АФП случај е Tu intramedularis Th8-Th12.

- ◆ Согласно податоците на СЗО, во 2018 година, во светот регистрирани се 29 случаи на полиомиелит кај кои е изолиран див полио вирус тип 1, во Авганистан (n=21) и Пакистан (n=8). Полиомиелитот останува ендемско заболување само во три земји во светот, Авганистан, Пакистан и Нигерија, со тоа што во Нигерија последниот потврден случај е регистриран во 2016 година. Во однос на случаите на акутна флуксидна парализа поврзани со изолиран вакцинален сој, регистрирани се вкупно 102 случаи во светот, 26 случаи во Папуа Нова Гвинеа (од сVDPV тип 1), Нигерија – 33, Нигер - 9, Мозамбук – 1, ДР Конго – 20 и Сомалија – 6 (од сVDPV тип 2) и во Сомалија – 7 (од сVDPV тип 3).
- ◆ Секторот постојано ги следи најновите информации и препораки достапни од СЗО и ЕЦДЦ во врска со појавата на полиомиелитис во светот и преку подготовка на месечните информации за состојбата со вакцино-превентабилните заболувања во Европа и светот, редовно ги известува релевантните институции во државата.

ИЗВЕШТАЈ

ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА ИСПИТУВАЊЕ НА ПОЈАВАТА, СПРЕЧУВАЊЕ И СУЗБИВАЊЕ НА БРУЦЕЛОЗАТА КАЈ НАСЕЛЕНИЕТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2018 ГОДИНА

Програмските активности за испитување на појавата, раширеноста, спречувањето и сузбивањето на бруцелозата кај луѓето во Р. Македонија се отпочнати во 1988 година.

Врз основа на обработката на доставените документи од страна на ЦЈЗ/ПЕ, вклучително:

- ◆ индивидуални пријави за заболување/смрт од заразна болест (за бруцелоза)
- ◆ епидемиолошки анкети за заболени од бруцелоза
- ◆ пишувани информации/извештаи за состојбата со ова заболување кај луѓето, во зависност од актуелната епидемиолошка состојба во тековната година
- ◆ теренски увиди и пишани информации за предложени и преземени мерки, и
- ◆ табеларни периодични извештаи (тримесечни, годишни) за епидемиолошките активности спроведени од страна на ЦЈЗ/ПЕ),

Институтот за јавно здравје подготви годишен Извештај за реализација на Програмата за испитување на појавата, спречување и сузбивање на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2018 година.

ИСТОРИЈАТ НА БРУЦЕЛОЗА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Првите поединечни случаи на бруцелоза кај луѓето во Република Македонија биле регистрирани во далечната 1962 година (3 заболени), исто како и во 1963 година, а по еден заболени е регистриран во 1968 и во 1979 година.

На територијата на Република Македонија, ова заболување кај луѓето во епидемиска форма за прв пат е регистрирано во 1980 и 1981 година, кога се пријавени вкупно 102, односно 122 заболени лица од бруцелоза (Графикон 1), скоро сите на територијата на Битола. Еден заболени е пријавен во Неготино во 1980 и еден во Скопје, во 1981 година.

Во 1982 година, бројот на заболени од бруцелоза паѓа, но и понатаму главно се регистрира во Битола (од 36 заболени само еден случај е од Скопје), за да во наредната, 1983 година, биде регистриран најмалиот број на заболени лица од ова заболување во изминатиот 35-годишен период (1980-2015) – вкупно 12 (Графикон 1).

Во наредниот период, бројот на регистрирани случаи на бруцелоза е во постојан пораст (со исклучок на 1988 година), така што во 1992 година го достигнува врвот - регистриран е најголем број на заболени (922) и највисока инциденца ($I=44,8/100.000$) (Графикон 1), а заболувањето е присутно во најголем број населени места – вкупно 177.

Од 1993 година, бројот на заболени бележи значителни варијации до 1997 година (773 заболени), а потоа се бележи тренд на опаѓање кој се одржува до 2004 година, кога се регистрирани 297 заболени лица. Со мали варијации во наредните години и последен пик на заболувањето во 2008 година (490 заболени), бројот на регистрирани заболени од бруцелоза почнува рапидно да опаѓа и тој тренд се задржува до 2018 година (Графикон 1).

РЕЗИМЕ

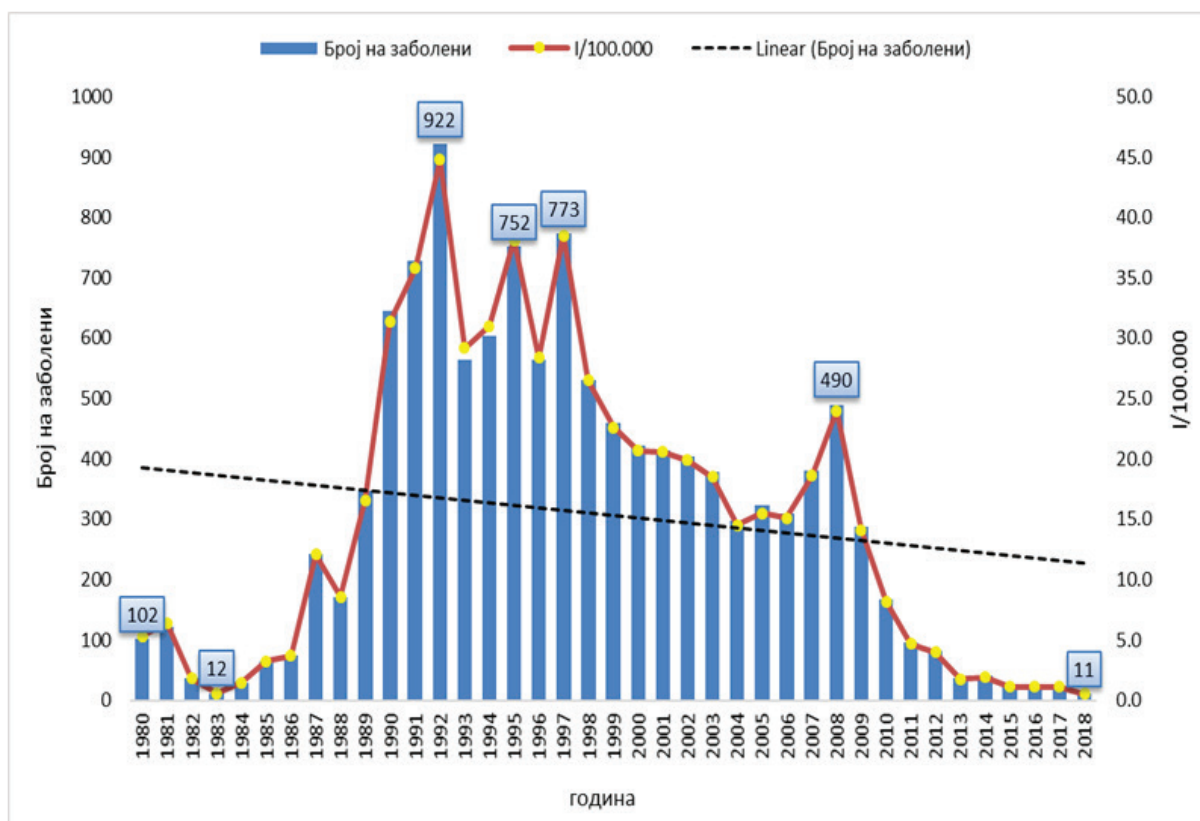
Бројот на заболени лица од бруцелоза во 2018 година, пријавени до Институтот за јавно здравје изнесува 11 ($I=0,5/100.000$) (Графикон 1).

Од вкупниот број на регистрирани случаи, еден случај е лице со реинфекција, односно пред три или повеќе години веќе бил заболен од оваа болест и бил излекуван. Во тековната година, нема регистрирани случаи на рецидивантна бруцелоза.

Вкупниот број на регистрираните заболени лица од бруцелоза во 2018 година е двојно помал во однос на бројот на пријавените случаи во претходните, 2015, 2016 и 2017 година ($n=22$), а за 96,5% е помал во однос на просечниот број на пријавени случаи на заболување од бруцелоза кај луѓе на годишно ниво, во периодот 1980-2017 година, кој изнесува 314 случаи (Графикон 1).

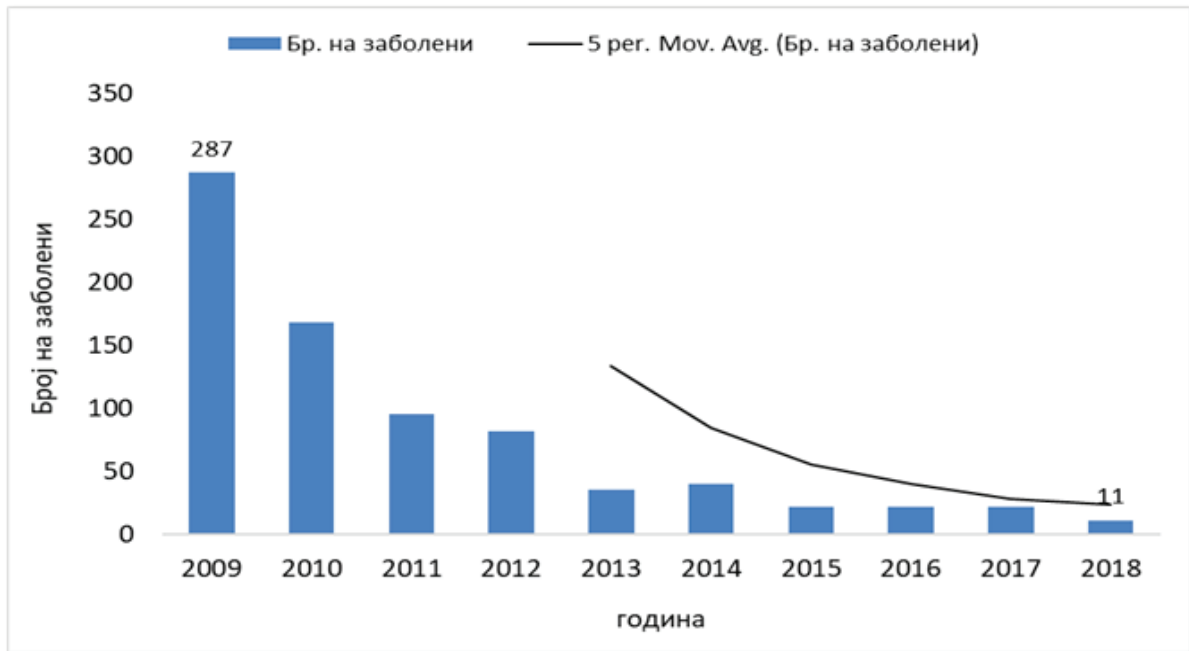
Заболените се регистрирани во вкупно 8 населени места во републиката (5 селски и 3 градски населби).

Регистрирана е една семејна епидемија во с. Малчиште, Скопје во која беа пријавени 4 заболени лица на возраст од 5-11 години, истата ќе биде прикажана во натамошниот дел од извештајот.

Графикон 1. Број на регистрирани случаи на бруцелоза и I/100.000 во Република Македонија, 1980-2018 год.

Бројот на регистрирани заболени од бруцелоза во десетгодишниот период 2009-2018, бележи тренд на опаѓање (Графикон 2). Најголем број на регистрирани случаи во овој период е во 2009 (n=287), просечниот број на регистрирани заболени лица на годишно ниво изнесува 79 случаи, а просечната инциденца за овој период – 3,8/100.000 жители.

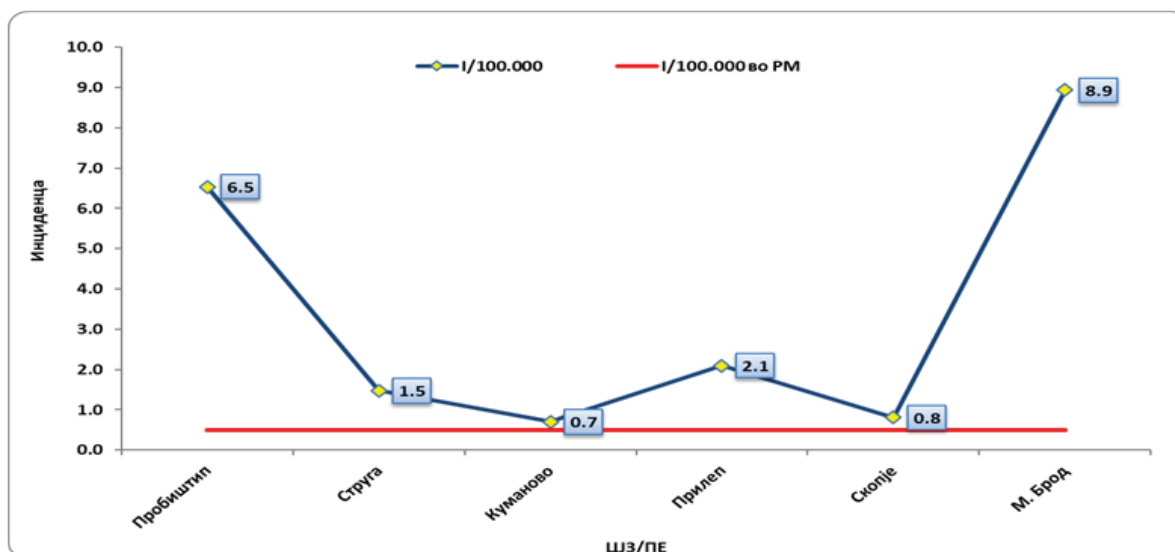
Графикон 2. Тренд на бруцелозата во Република Македонија, период 2009-2018

Ако се анализираат последните пет години (2014–2018), најголем број на заболени лица се регистрирани во 2014 (n=40, I=1,9/100.000), а најмал број и инциденца (11, I=0,5/100.000) во 2018 година. За овој петгодишен период, просекот на годишно ниво изнесува 23 пријавени случаи на бруцелоза (I=1,1/100.000).

Застапеност по ЦЈЗ/ПЕ: Бруцелозата во текот на 2018 година е регистрирана на територијата на 6 ЦЈЗ/ПЕ. Во претходниот десетгодишен период (2008-2017), просечниот број на зафатени ЦЈЗ/ПЕ на годишно ниво изнесуваше 18.

Најголем број на заболени е регистриран на територијата на ЦЈЗ Скопје – 5, две заболени лица се регистрирани во ЦЈЗ Прилеп, а по еден случај се регистрира во ЦЈЗ Куманово, ПЕ Струга, ПЕ Македонски Брод и ПЕ Пробиштип.

Највисока инциденца на 100.000 жители е регистрирана на територијата на ПЕ Македонски Брод – 8,9/100.000 (1 заболени), а висока инциденца е регистрирана и во ПЕ Пробиштип (I=6,5/100.000). Најниска инциденца од 0,7/100.000 бележи ЦЈЗ Куманово. Во Графикон 3 што следува, претставена е инциденцата по ЦЈЗ/ПЕ, во однос на инциденцата на републичко ниво која во 2018 изнесува 0,5/100.000 жители.

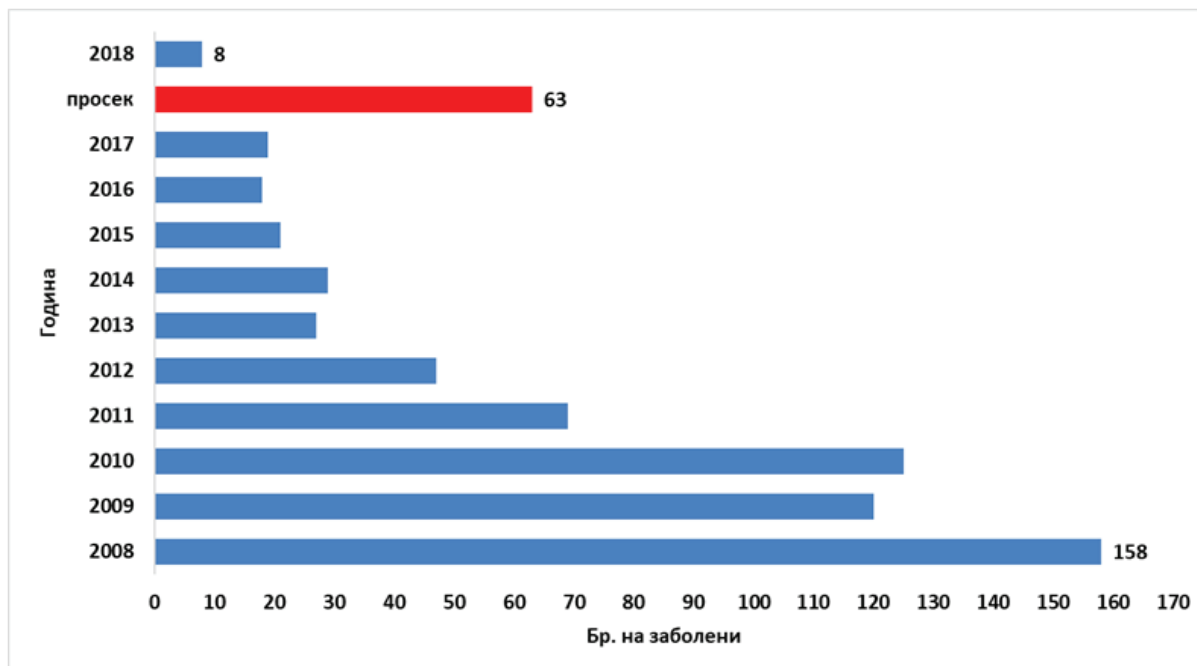

Графикон 3. Инциденца на 100.000 жители од бруцелоза во 2018 година, по ЦЗ/ПЕ и вкупна

Во 2018 година, вкупниот број на населби кои се зафатени со бруцелоза изнесува 8 (5 селски и 3 градски населби). Најголем број населени места зафатени со бруцелоза (2) има на територијата на ЦЗ Прилеп и ЦЗ Скопје.

Бројот на зафатени населени места во 2018 е за 57,9% помал во однос на 19-те зафатени населби со бруцелоза во 2017 година.

Во десетгодишниот период 2008–2017, во просек на годишно ниво се регистрирале заболени лица од бруцелоза во 63 населени места (8 пати повеќе во споредба со 2018). Најмал број на зафатени населени места во овој период се регистрирани во 2016 година (18, со 22 заболени лица), додека најголем број населени места (158, 490 заболени лица) се регистрирани во 2008 година (Графикон 4).

Графикон 4. Бруцелоза по населени места во Р. Македонија, период 2008-2017, просек и 2018

Бројот на заболени лица, регистрираната инциденца на 100.000 жители и бројот на населби во кои е регистрирана бруцелозата кај луѓе во Р. Македонија во 2018 година е претставен во Табела 1 во Прилог на Извештајот, а инциденцата за 2018 по Центри за јавно здравје (ЦЈЗ) и нивни Подрачни Единици (ПЕ) претставена е и на Картограмот, исто така во Прилог на Извештајот.

ЕПИДЕМИОЛОШКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА БРУЦЕЛОЗАТА

Возрасна дистрибуција: Распределбата на заболувањето по возрасни групи го задржува трендот на пријавување на најголем број заболени во повозрасните категории, така што во 2018 година 63,6% од пријавените случаи на бруцелоза се на возраст над 20 години, што е за намалување во однос на 2017 година, но мора да се земе во предвид и малиот број на регистрирани случаи. Просекот на пријавување на лица на возраст од ≥ 20 години за претходниот 37-годишен период (1980-2016) е 77,4% од случаите.

Во 2017 година се регистрираат спорадични случаи во скоро сите возрасни групи. Споредбено, во 2017 година, најзафатена била возрасната група на лица на возраст од 50-59 години со 7 заболени лица или 31,8% (Табела 1).

Табела 1. Заболени од бруцелоза по возрасни групи, Р. Македонија - 1980-2016, 2017 и 2018

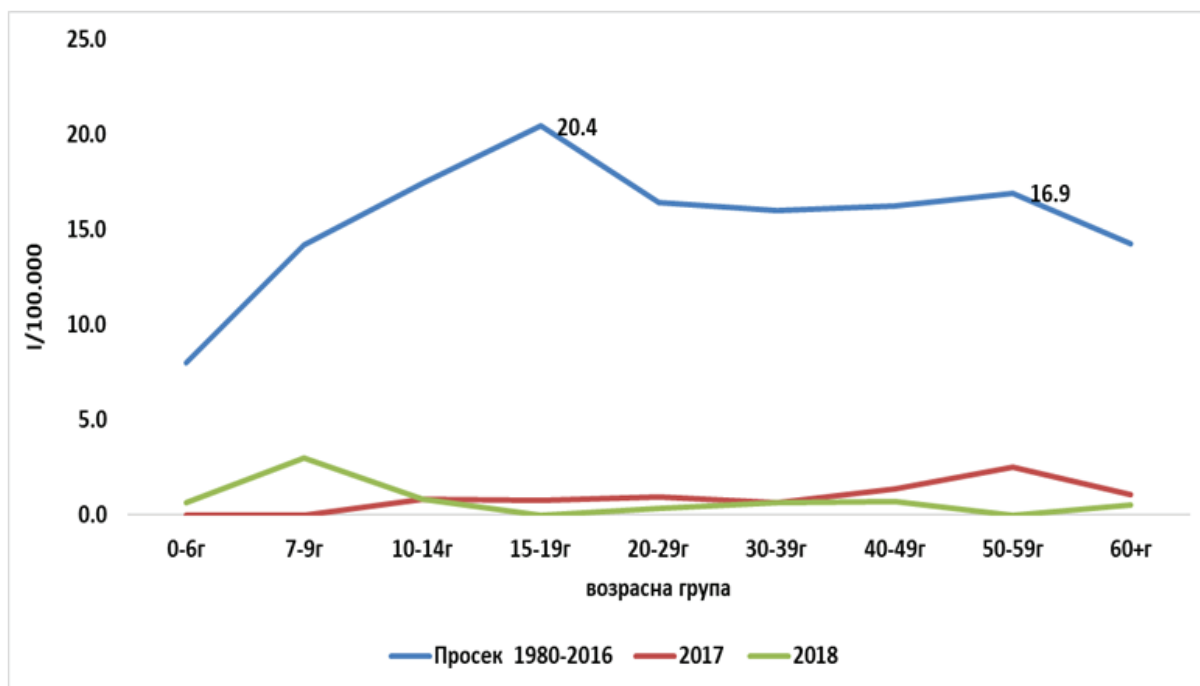
Возрасни групи	0-6	7-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+	Вкупно
Просечен број на заболени во период 1980-2016	13	10	21	29	53	50	48	46	52	322
2017	0	0	1	1	3	2	4	7	4	22
2018	1	2	1	0	1	2	2	0	2	11

Во однос на возраста на заболениите, највисока специфична инциденца во 2018 година е регистрирана кај возрасната група од 7-9 години ($I=3,0/100.000$), додека во 2017 година највисока специфичната инциденца е регистрирана кај возрасната група од 50-59 години – $I=2,5/100.000$ (Графикон 5).

Во 2018 година, најниска е специфичната инциденца кај лицата на возраст од 20-29 години каде е регистриран еден случај ($I=0,3/100.000$) ако ги исклучиме возрасните групи каде нема регистрирано заболени лица. За споредба, во 2017 година најниска специфична инциденца е регистрирана кај возрасната група од 30-39 години ($I=0,6/100.000$) (Графикон 5).

Во периодот од 1980-2016 година, кривата на просечната специфична инциденца по возраст покажува два пика и тоа кај возрасната група од 15-19 години ($20,4/100.000$) и кај лицата на возраст од 50-59 години ($16,9/100.000$) (Графикон 5).

Најниската просечна специфична инциденца во периодот од 1980-2016 година е забележана кај најмладата возрасна група од 0-6 години ($8,0/100.000$ жители).

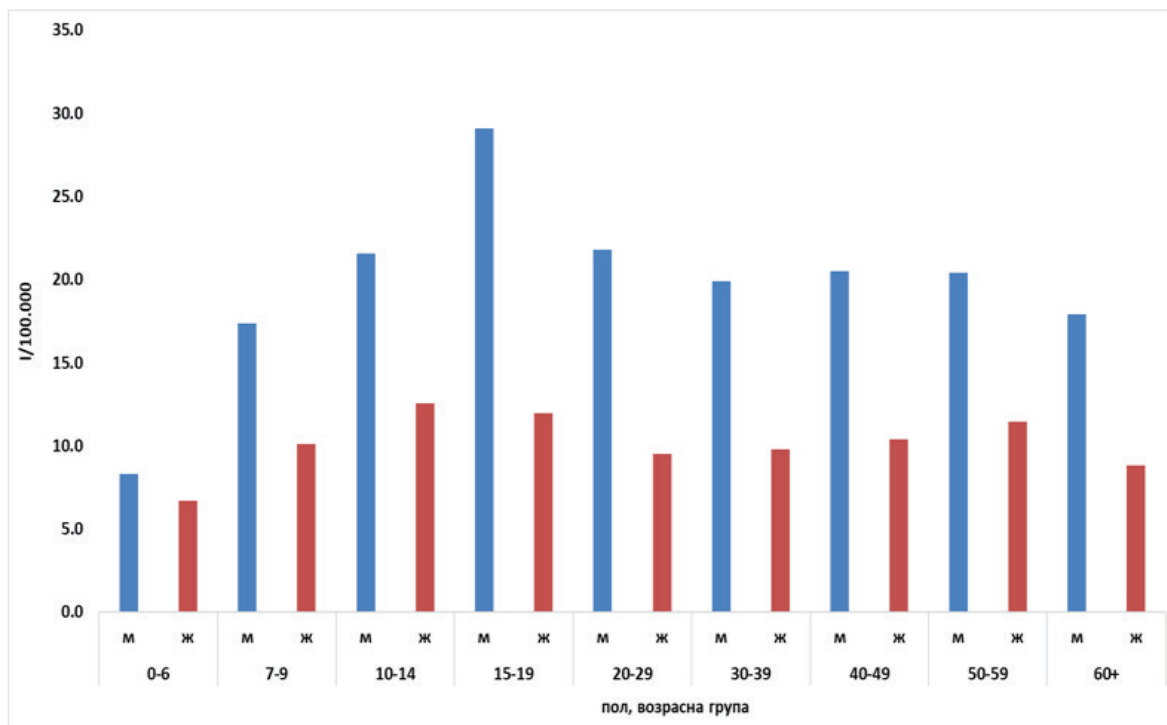
Графикон 5. Специфична инциденца по возрасни групи во Р. Македонија, 1980–2016, 2017 и 2018

Полова дистрибуција: Во структурата на заболените лица од бруцелоза по пол во текот на 2018 година, иако учеството на машката популација е повисоко и изнесува 54,5% (6 заболени), сепак треба да се земе во предвид малиот број на регистрирани случаи (Графикон 6). Преобладањата на машкиот пол кај бруцелозата е карактеристична и се бележи со децении наназад.

Соодносот на учеството помеѓу мажи и жени, просечно, на годишно ниво за периодот 1980 – 2017 година ја задржува карактеристичната полова дистрибуција според процентите на учество (68,2%:31,8%). Изразено во бројки, од 314 регистрирани случаи просечно годишно, 209 биле мажи, а жени 105.

Полово-возрасната дистрибуција на заболените од бруцелоза во 2018 не е карактеристична со оглед на малиот број на заболени лица.

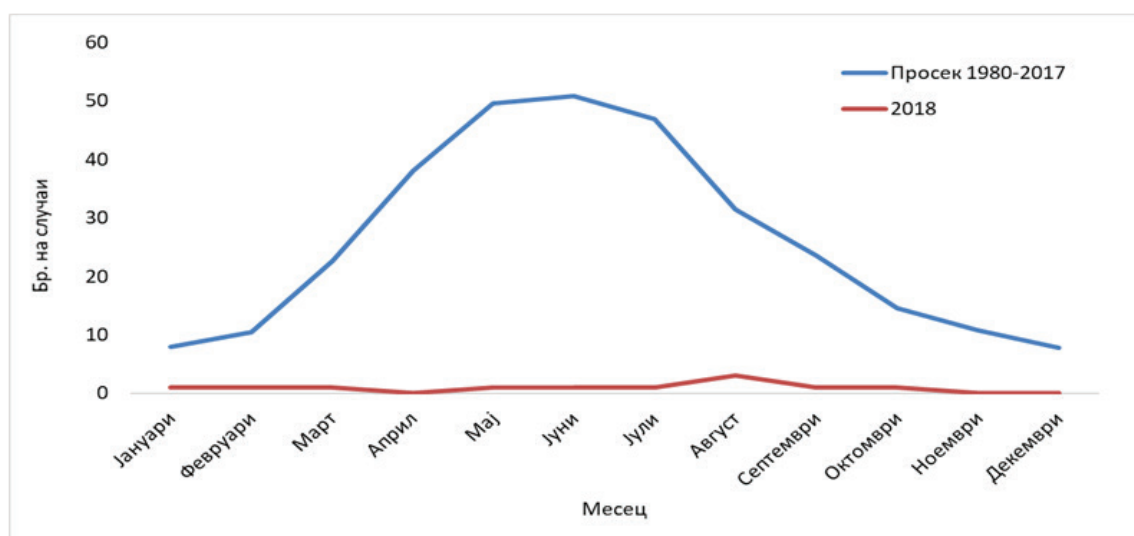
На Графиконот 6, споредбено е прикажана инциденцата на одделни возрасни групи во вкупниот број на регистрирани случаи на бруцелоза (според полот), за периодот 1980-2018.

Графикон 6. Просечна инциденца по пол и возрасни групи на заболени од бруцелоза во Р. Македонија, 1980-2018

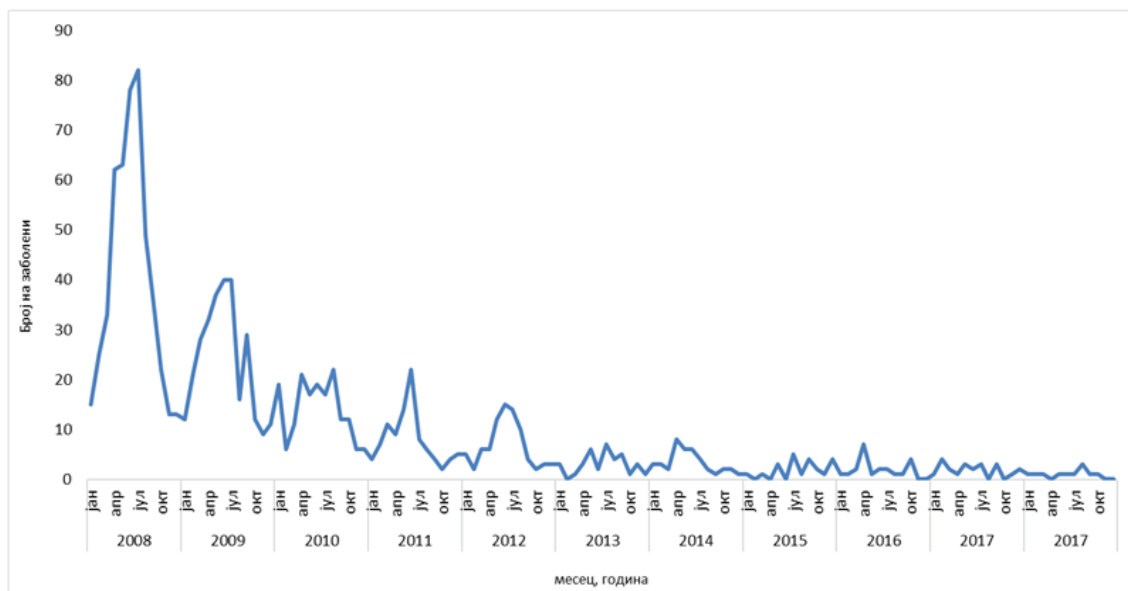
Сезонска дистрибуција: Заболени од бруцелоза се регистрираат преку целата година. Со оглед на малиот број на заболени регистрирани во текот на целата 2018 година, но и во претходниот петгодишен период, болеста го загуби сезонскиот карактер и нема специфичен пораст во пролетно-летните месеци.

Кривата која го прикажува просекот на заболени по месеци за периодот 1980-2017 година е типична за бруцелозата, со изразен сезонски карактер на болеста од крајот на зимата до летото и пик во месец јуни. Месечниот просек за периодот 1980-2017 изнесува 26,2. (Графикон 7).

Графикон 7. Структура на заболени од бруцелоза во Република Македонија по месеци за 2018, споредбено со просекот за периодот 1980-2017

На Графикон 8 може да се забележи типичниот сезонски карактер на болеста во периодот од 2008 наваму, некаде до 2012 година т.е. во годините во кои е регистриран поголем број на заболени лица. Како што се намалува бројот на случаи, така се губи и сезонскиот карактер на заболувањето, што јасно се забележува на графиконот што следи.

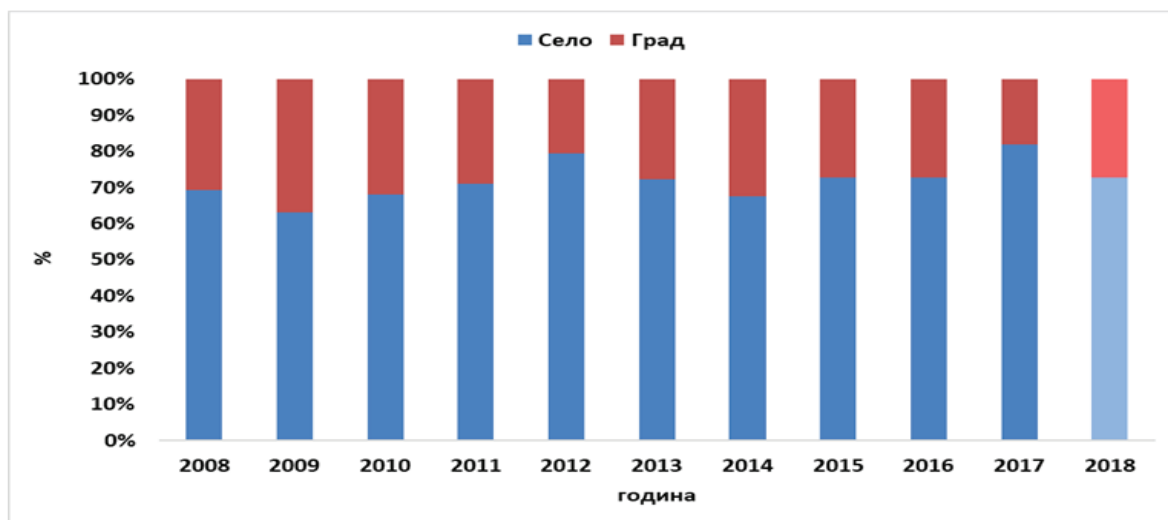

Графикон 8. Сезоност на бруцелоза, Р. Македонија, период 2000-2018 година

Дистрибуција по место на живеење: Се задржува трендот на почесто заболување од бруцелоза на жителите во руралните средини, па така 72,7% од заболениите лица во 2018 година живеат на село (Графикон 9).

Во претходниот 10-годишен период (2008–2017), учеството на жителите од руралните населби во поглед на структурата село - град се движи од 63,1% (2009) до 81,8% (2017) (Графикон 9).

Просечно годишно, за анализираниот период 2008-2017, соодносот во дистрибуцијата село-град изнесува 71,8%:28,2%.

Графикон 9. Процентно учество на случаи на бруцелоза по место на живеење (град - село), Р. Македонија, период 2008-2017 и 2018 година

Професионална дистрибуција: Во однос на професијата на заболените лица од бруцелоза во 2018 година, согласно податоците добиени од епидемиолошките анкети, може да се констатира дека со највисок процент е застапена категоријата - ученик (36,4%) (Табела 2).

Табела 2. Заболени од бруцелоза по професија/занимање во Р. Македонија, 2018 година

Професија	Ученик	Сточар/ овчар	Пензионер	Ветеринарен техничар	Работник	Месар	Вкупно
Број	4	2	2	1	1	1	11
Процент	36,4%	18,2%	18,2%	9,1%	9,1%	9,1%	100%

Скоро секоја година во изминатиот 10-годишен период, се регистрира и учество на невработени, домаќинки и пензионери во вкупниот број на заболени. Учеството на земјоделците, сточарите/ овчарите и работниците како посебни категории е исто така забележливо во изминатиот 10-годишен период.

Во Табела 2 во Прилог на Извештајот, претставено е процентно учество на заболени лица од бруцелоза во Р. Македонија, по професија/занимање за период 2009-2018 година.

Начин на заразување: Согласно податоците за заболените лица кои се на располагање, констатирано е дека најголем процент од заболените лица (n=10; 90,9%) имале контакт со животни - најчесто овци, кози, односно ракувале со месо и месни производи, учествувале во чување и манипулација со стоката/нивните младенчиња при породување/абортус. Само едно лице од заболените негира било каков контакт со животни (Табела 3).

Од вкупниот број на заболени, 6 изјавиле дека конзумирале продукти од животинско потекло: 6 лица – младо сирење и 2 лица и младо сирење и неварено млеко (Табела 3).

Испреплетувањето на контактниот и алиментарниот пат на пренесување на бруцелозата, особено кај одгледувачите на стока е многу често. Во текот на 2018 година, 54,5% пријавиле и контакт со стока и конзумирање на непреработени или недоволно термички преработени животински продукти истовремено (млеко, сирење), така што не може да се исклучи, односно потврди точниот начин на стекнување на заболувањето.

Табела 3. Број на заболени од бруцелоза по начин на заразување во Р. Македонија, 2018 година

	ДА	%	НЕ	НЕПОЗНАТО
работи со месо и месни продукти	2	18,2%	9	0
одгледува животни	3	27,3%	8	0
контакт со животни	10	90,9%	1	0
контакт со животни при абортус	1	9,1%	6	4
контакт со инфицирани животни	1	9,1%	7	3
конзумација на младо сирење	6	54,5%	4	1
конзумација на неварено млеко	2	18,2%	9	0
Испреплетување на контактен и алиментарен начин на пренос	6	54,5%	5	0

Хоспитализација: Од регистрираните 11 заболени лица од бруцелоза во 2018 година (согласно законската регулатива хоспитализација за заболените од бруцелоза е задолжителна!), а според податоците од пристигнатите епидемиолошки анкети, болнички лекувани биле 5 лица (45,5%).

Симптоматологија и лекување: Од достапните податоци добиени од епидемиолошките анкети, може да се заклучи дека пациентите се јавувале на лекар во просек, во првите 7 дена (опсег од 0-20 дена) од почетокот на симптомите. Најчеста симптоматологија била: зголемена температура, треска, главоболка, губење на апетитот, малаксаност, ноќно потење и болки во мускулите и зглобовите. Најчесто ординирани лекови во терапијата биле тетрациклините и сулфонамидите.

Лабораториска дијагноза: Сите заболени лица се лабораториски докажани во лабораториите на ЦЈЗ/ПЕ и ИЈЗ (со ВАВ-тест и Brucelacapt-тест), а за оние за кои е испратен соодветен материјал, конфирмирани се во лабораторијата на ИЈЗ.

Епидемиска појава: Во месец август, ЦЈЗ Скопје доби 4 Пријави за појава на заболување од Бруцелоза кај 4 члена од исто семејство во с.Малчиште - општина Студеничани. Од страна на епидемиолошка екипа при ЦЈЗ Скопје, извршен е епидемиолошки увид и направена е епидемиолошка анкета. Се работи за деца на возраст од 5-11 години со симптоми на покачена телесна температура, треска, малаксаност, ноќно потење, болки во мускулите и зглобовите, хоспитализирани на КИБФС. Дијагнозата е потврдена лабораториски со ВАВ test и Brucella capt на КИБФС. Децата се од исто семејство (сестри) кое се занимава со сточарство односно имаат овци (700) и кози. При анкетирањето се доби податок дека истите консумирале младо сирење, а имале и контакт со животните. По добиените пријави, ЦЈЗ Скопје ги превзеде сите неопходни активности согласно Програмата за испитување на појава, спречување и сузбивање на бруцелозата кај населението во Р. Македонија.

СПРОВЕДЕНИ ПРОГРАМСКИ МЕРКИ И АКТИВНОСТИ

ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ И НИВНИ ПОДРАЧНИ ЕДИНИЦИ:

Обемот и интензитетот на преземените програмски мерки и активности од страна на превентивната здравствена дејност – ЦЈЗ и нивните ПЕ во изминатата година, е прикажан во Табела 3 во Прилог. Од приказот, јасно е дека се бележи тренд на опаѓање на бројот на спроведените превентивни активности, што е во тесна корелација со интензитетот и територијалната дистрибуција на епизоотијата од бруцелоза кај животните и епидемиолошката состојба со ова заболување кај луѓето.

Сите активности и преземени епидемиолошки мерки претставени се во Годишниот табеларен извештај по програма за спречување и сузбивање на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2018, како вкупен број за 2017 година, расчленети по одделни ЦЈЗ.

Од вкупно 453 епидемиолошки теренски увиди (за рано откривање, дијагноза и пријавување на бруцелоза, при појава на заболени или бруцелоза кај животни, како и при појава на зголемен број на заболени или епидемија), најголем број теренски увиди се направени од страна на ЦЈЗ Велес - 96, ЦЈЗ Битола - 65 и ЦЈЗ Куманово - 64. За направените епидемиолошки теренски истражувања изготвени биле 82 информации - најголем број од страна на ЦЈЗ Битола (30).

Направени се 1.163 лабораториски тестирања од кои 728 ВАВ теста и 435 Brucella Capt-тестови за дијагноза на бруцелоза.

Спроведени се 478 едукативни разговори, 211 предавања за професионални групи и население, информации, како и написи и настапи во средствата за јавно информирање на тема бруцелоза. Изработени се и испечатени 4.145 флаери.

Изготвени се 124 квартални извештаи и 31 годишен извештај за спроведени активности со цел спречување и сузбивање на бруцелоза кај луѓето.

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ:

Изготвени се 4 квартални збирни табеларни извештаи за спроведените активности на ЦЈЗ/ПЕ согласно Програмата за испитување на појавата, спречувањето и сузбивањето на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2018 година, како и 4 квартални извештаи за спроведените активности од страна на ИЈЗ, по истата Програма.

Врз основа на обработените тромесечни и годишни извештаи за спроведените епидемиолошки мерки и активности во врска со бруцелозата за 2017 година, добиени од ЦЈЗ и нивните ПЕ, во февруари 2018 година ИЈЗ изготви годишен Извештај за реализација на Програмата за испитување на појавата, спречувањето и сузбивањето на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2017 година, со епидемиолошки коментар и споредба со состојбата со бруцелоза 2016, како и со состојбата во изминатите повеќе од 3 децении - со табели и картограм во Прилог на Извештајот. Дадени се предлог мерки.

Давана е тековна стручно методолошка помош за следење и надзор над состојбата со бруцелоза кај луѓето и животните во републиката, во вид на предлог мерки и препораки.

Во 2018, во ИЈЗ се добиени и обработени 11 пријави за заразна болест – бруцелоза и 11 епидемиолошки анкети за заболени од бруцелоза.

Направени се 9 теренски епидемиолошки увиди за контрола на спроведувањето на активности согласно Програмата и увид во моменталната состојба со заболувањето на одредена територија, дадена е стручно методолошка помош во следењето на болеста и изготвени се исто толку информации за најдената состојба, со препорачани мерки.

Во микробиолошката лабораторија на Институтот за јавно здравје, во текот на 2018 година, направени се 180 серолошки испитувања, односно 100 ВАР – тест и 80 Висella–Сарт теста. Истовремено, направени се 21 конфирматорни тестирања за бруцелоза, на позитивно тествани материјали испратени од страна на ЦЈЗ и нивни ПЕ.

До Министерство за здравство, во октомври месец 2018 година доставена е изработената Предлог Програма за испитување на појавата, спречувањето и сузбивањето на бруцелозата кај населението во Република Македонија во 2019 година.

КОНСТАТАЦИИ:

- ◆ Бруцелозата е зоозоноза за чие елиминирање како автохтоно заболување кај луѓето, неопходна е елиминација и ерадикација на епизоотијата меѓу животните во Република Македонија.
- ◆ Мерките и активностите за превенција на бруцелозата во прв ред се во надлежност на ветеринарната дејност, но блиската рутинска меѓусебна соработка помеѓу двата сектори - здравство и ветеринарство, навремено информирање и координацијата на активностите се од примарно значење за ставање на оваа зоозоноза под контрола.

- ◆ Постигнати се видни резултати со превземените мерки од страна на здравствената дејност, што резултира со континуиран и значаен пад на заболувањата кај луѓето од оваа зооноза, за што секако е од значење и воведувањето на вакцинација кај добитокот во 2008 година.
- ◆ Иако бројот на заболени лица и бројот на зафатени населби со бруцелоза е во континуирано опаѓање, некои подрачја од републиката и понатаму остануваат како региони со постојано присутна бруцелоза.
- ◆ Се задржува трендот на регистрирање на најголем број заболени во повозрасните категории.
- ◆ Учеството на машката популација е скоро еднакво во однос на женската популација во 2018 година, за разлика од општиот тренд во последните 30-тина години кој е во корелација со експонираноста.
- ◆ Поврзаноста меѓу професијата и заболувањето е очигледна и се потврдува фактот дека најчесто заболуваат лица кои се во непосреден контакт со стока и сточни производи, како и секретите/екскретите, иако понекогаш наведениот податок за професија/занимање навидум не укажува на професионална изложеност (невработен, пензионер, работник, домаќинка).
- ◆ Во однос на начинот на пренесување и понатаму највисок процент на учество има непосредниот контакт и ракување со стоката, истовремено испреплетувајќи се со алиментарното пренесување (консумација на недоволно или термички нетретирани животински производи).
- ◆ Заради малиот број на заболени, сезоноста на заболувањето е изгубена – поединечни заболени лица се регистрираат во текот на целата година.
- ◆ Се задржува трендот на почесто заболување од бруцелоза кај жителите во руралните средини.
- ◆ Бројот на хоспитализирани лица во однос на вкупниот број на заболени, на годишно ниво е незадоволителен, имајќи во предвид дека согласно законската регулатива потребно е заболениите од бруцелоза да се лекуваат во болница, со цел намалување на ефектите на несоодветно лекување во домашни услови и можност за рецидиви, како и преминување во хроничитет.

ПРЕДЛОГ МЕРКИ:

- ◆ Мерките за превенција на бруцелозата кај луѓето се неминовно поврзани со мерките за спречување на појавата на бруцелоза кај животните и сузбивање на болеста кај нив, што се во надлежност на ветеринарните власти.
- ◆ За таа цел, потребна е перманентна и интензивна меѓуресурсна соработка на хуманата и ветеринарната медицина, како и интензивна интерсекторска комуникација во здравството (различни медицински гранки), заради примена на соодветни епидемиолошки, клинички и лабораториски доктрини.
- ◆ Континуираната активност и соработка помеѓу соодветните инспекциски служби од областа на здравството и ветерината, исто така е од огромно значење за дефинитивно решавање на проблемот со бруцелозата.
- ◆ Активностите кои треба да произлезат од континуираната меѓусебна соработка на сите инволвирани институции, на сите нивоа и во сите сфери на делување, потребно е да се насочат кон конкретни мерки и активности за превенција и контрола на ова заболување, односно за спречување на појавата и ширењето на бруцелоза, како и нејзино сузбивање во случај на појава во епидемиска форма, и тоа:
- ◆ Ригорозно спроведување на ветеринарна и здравствена контрола на животните и

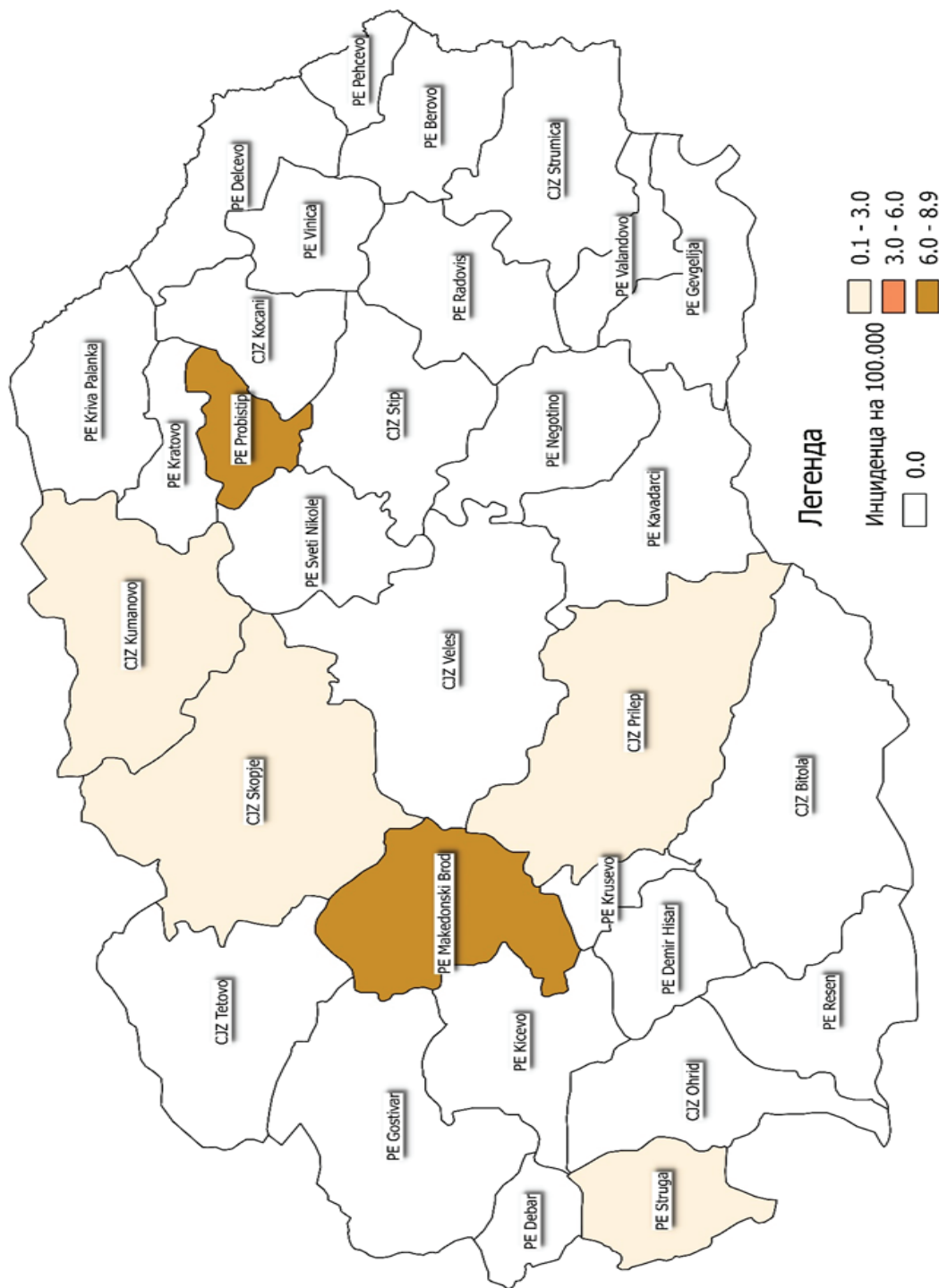
- производите од животинско потекло (млеко, месо и производи од млеко и месо);
- ◆ Спроведување на систематска здравствена контрола на луѓето кои одгледуваат или професионално доаѓаат во контакт со животни или сирови животински продукти;
 - ◆ Употреба на заштитна облека и други заштитни средства - ракавици, маски и очила при ракување со животни, нивни органи и производи, и нивни секрети и екскрети, особено во периодот на јагнење/телење/окозување на стоката, од страна на лицата кои одгледуваат или професионално работат/доаѓаат во контакт со животни или сирови животински продукти;
 - ◆ Рано окривање на заболените лица од бруцелоза, задолжителна лабораториска конфирмација на дијагнозата и нивно адекватно лекување во специјализирани здравствени установи за таа намена;
 - ◆ Здравствено воспитување, информирање и едукација на населението, односно запознавање со карактеристиките на болеста, начинот на нејзиното пренесување и мерките кои треба да се преземаат за заштита од заболувањето;
 - ◆ Континуирана медицинска едукација и обновување на знаењата на здравствените работници во врска со ова заболување - дијагностика, терапија, превенција, во услови кога бројот на заболени континуирано опаѓа и на оваа болест помалку се помислува.
 - ◆ Континуирана соработка и координирање на активностите на терен помеѓу здравствениот и ветеринарниот сектор.

ПРИЛОГ

Табела 1. Број на заболени, инциденца на 100.000 жители и број на населби (градски-селски) во кои е регистрирана бруцелоза кај луѓето во Р. Македонија во 2018 година, по Центри за јавно здравје и нивни Подрачни Единици

ЦЈЗ/ПЕ	Број на заболени	I/100.000 жители	Населени места (вкупно)	градски	селски
Битола					
Д.Хисар					
Кичево					
Ресен					
Велес					
Гевгелија					
Кавадарци					
Неготино					
Св.Николе					
Кочани					
Берово					
Виница					
Делчево					
Пехчево					
Куманово	1	0,7	1	0	1
К.Паланка					
Кратово					
Охрид					
Дебар					
Струга	1	1,5	1	1	0
Прилеп	2	2,1	2	1	1
Крушево					
М.Брод	1	8,9	1	0	1
Скопје	5	0,8	1	1	1
Струмица					
Валандово					
Тетово					
Гостивар					
Штип					
Пробиштип	1	6,5	1	0	1
Радовиш					
Р. МАКЕДОНИЈА	11	0,5	8	3	5

КАРТОГРАМ - Бруцелоза во Р. Македонија 2018. Инциденца на 100.000 жители, по ЦЗ/ПЕ

Табела 2. Процентуална застапеност на заболени од бруцелоза во Р. Македонија, по професија/занимање, период 2009-2017 и 2018

Година	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Вкупен број заболени	287	168	96	82	36	40	22	22	22	11
Професија/занимање	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Невработен	42,9	41,7	26,0	39,0	16,6	25,0	13,6	4,5	27,3	
Домаќинка	9,4	15,5	15,6	12,2	25,0	7,5	4,6	9,1	13,7	
Сточар/овчар	2,9	1,8	14,5	4,9	11,1	20,0	22,6	36,4	22,8	18,2
Пензионер	4,9	5,4	13,5	8,5	13,8	15,0	13,6	13,7	4,5	18,2
Работник	15,3	16,7	9,4	8,5	8,3	10,0	13,6	22,8	4,5	9,1
Земјоделец	2,8	3,0	6,3	9,8	5,6	10,0	9,0	4,5	9,1	
Ветеринарен лекар	0,7	0,6	4,2	2,4	5,6	7,5				
Дете	3,8	1,2	3,1	1,2	2,8		4,6			
Земјоделски техничар	0,3	3,6	2,1							
Студент	0,3	1,6	2,1				4,6			
Ученик	9,1	6,0	1,0	4,9	5,6	2,5		4,5	4,5	36,4
Работник во кланица	2,2	1,8	1,0	3,7	2,8					
Ветеринарен техничар			1,0					4,5	9,1	9,1
Месар	1,7	1,8		3,7	2,8		4,6			9,1
Одгледувач на живина	1						4,6			
Лекар	0,7									
Медицинска сестра	0,3									
Болничар	0,7					2,5				
Продавач	0,3									
Полициски службеник	0,3				2,8					
Возач	0,3									
Професор										
Агроном		0,5								
Електроинженер										
Технолог							4,6			
Шумарски инжињер										
Машински инженер										
Воено лице										
Машински техничар										
Директор	1			2,4						
Готвач	1									
Наставник									4,5	
Референт	0,3	0,6		1,2						
Нема податок				1,2						

ИЗВЕШТАЈ

ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА ЗАШТИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ОД ХИВ/СИДА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2018 ГОДИНА

Вовед

Покрај заложбите на Здружената програма на Обединетите нации за ХИВ и СИДА (УНАИДС) за ставање крај на епидемијата до 2030 година, епидемијата на ХИВ сè уште претставува еден од водечките јавно-здравствени проблеми во светот. Досега 35 милиони лица починале поради причини поврзани со ХИВ од кои 940.000 лица починале во 2017 година. Се проценува дека приближно 36,9 милиони лица живеат со ХИВ од кои 1,8 милиони заболеле во 2017. Во 2017 година 59% од возрасните и 52% од децата кои живеат со ХИВ примале антиретровирусна терапија (АРТ) [1].

ХИВ не ги засега сите региони подеднакво, најголемиот дел од случаите се во земјите со низок и среден приход, а приближно 64% од случаите се во регионот на Супсахарска Африка. Спротивно, во земјите од Централна, Западна Европа и Северна Америка живеат само 6,3% (2,3 милиони) од ХИВ позитивните лица.

ХИВ е водечка причина за смрт од инфективни болести, проценето е дека починале 39 милиони лица откако е пријавен првиот случај во 1981 година. Сепак, поради значително подобрената достапност на антиретровирусната терапија (АРТ) бројот на смртни случаи во 2016 (1 милион) е намален за 48% споредено со пикот во 2005 година (1.9 милиони).

Иако се регистрира тенденција на намалување на бројот на нови ХИВ инфекции, темпото на намалување е премногу бавно за да се постигне целта договорена на Генералното собрание на Обединетите Нации во 2016: помалку од 500 000 нови инфекции до 2020 година.

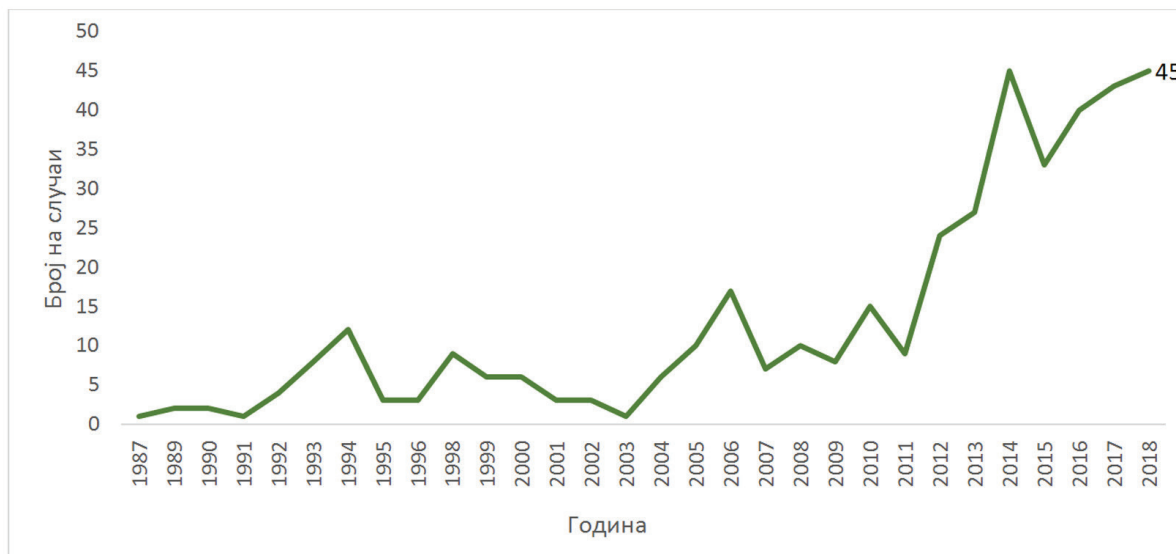
Дополнително трендовите за новите ХИВ инфекции не се еднакви во сите региони, иако во најголем дел од светот се бележи пад во бројот на нови ХИВ инфекции, во Источна Европа и Централна Азија годишниот број на нови инфекции е зголемен за високи 60%.

Во земјите со ниска преваленца на ХИВ, геј и другите мажи кои имаат секс со мажи (МСМ) се изложени на повисок ризик од ХИВ, во европскиот регион на СЗО 24% од новооткриените случаи се кај МСМ, а во земјите на ЕУ/ЕЕА МСМ учествуваат со 40% од новите случаи[2].

1. Состојба со ХИВ во Македонија

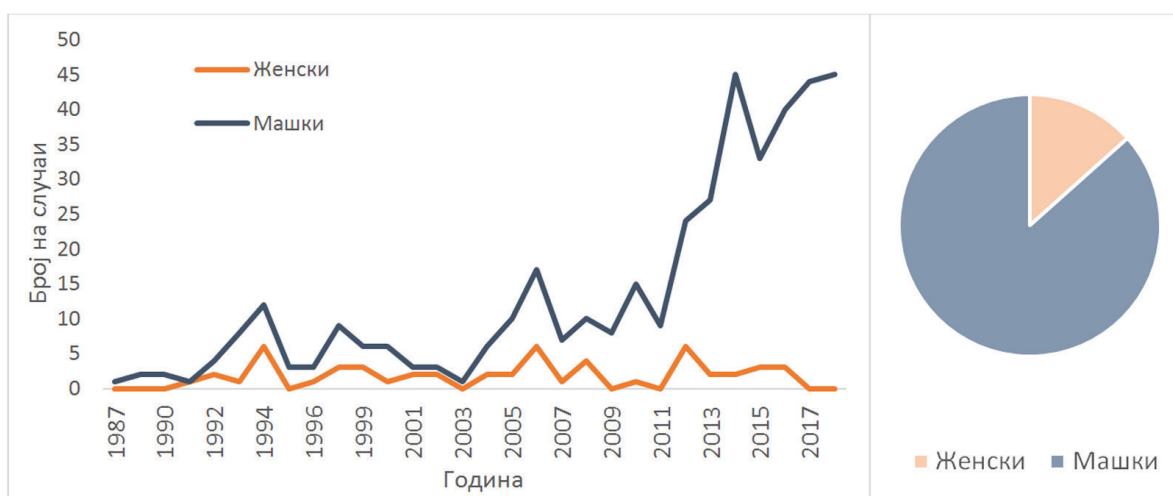
1.1. Кумулативни Податоци

Македонија е земја со ниска преваленца на ХИВ, од 1987 до крај на 2018 се регистрирани 404 случаи на ХИВ, но во последните години се бележи нагорен тренд во бројот на нови ХИВ случаи, така што повеќе од половина (52%) од сите случаи се регистрирани во последните пет години (Графикон 1).

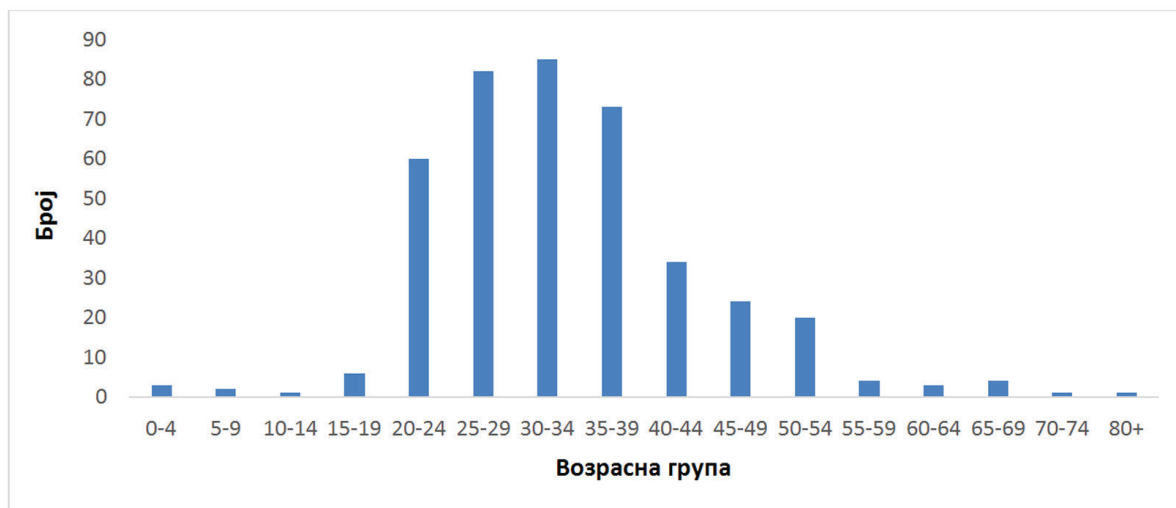
Графикон 1. Број на новорегистрирани случаи на годишно ниво, Македонија период 1987-2018

Кумулативно, од регистрираните случаи 339 (86%) се од машки пол а 54 (14%) се од женски пол. Високото пропорционално учество на машки лица во бројот на новорегистрирани случаи е тренд во изминатите 15 година, а во последните две години сите новооткриени случаи се од машки пол (Графикон 2).

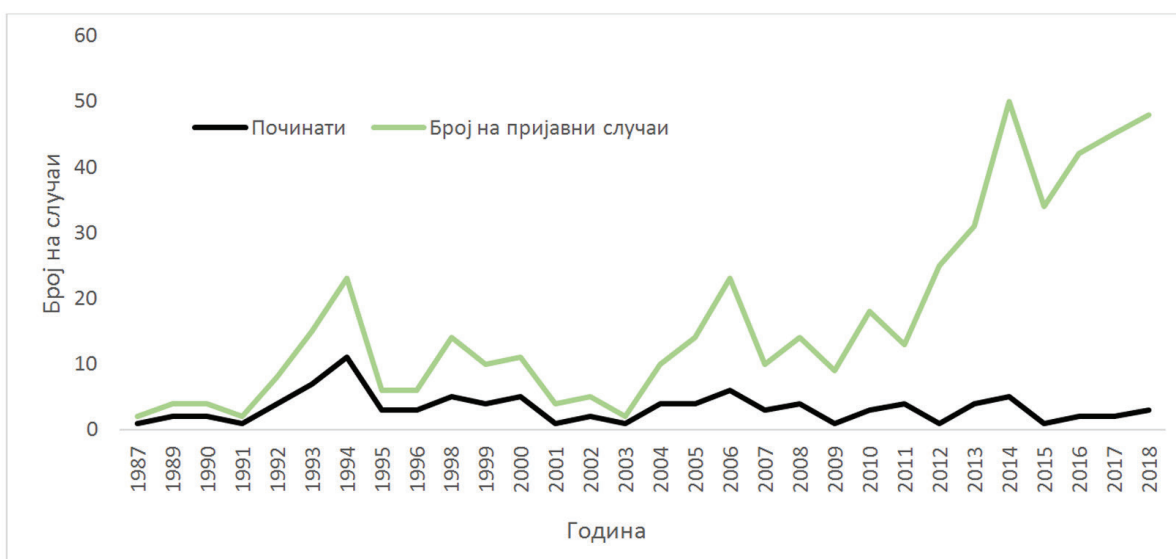
Графикон 2. Дистрибуција на случаи на ХИВ по пол во период од 1987-2018

Медијаната возраст на регистрирани случаи кога била поставена дијагнозата е 32 години (просек 33,6г; опсег од 0-80 години). Дистрибуцијата по возраст укажува дека најзафатени се сексуално активни лица на возраст од 20-39 години кои чинат речиси три четвртини од дијагностицираните случаи (74%, n=300). На млади на возраст од 15-19 години отпаѓаат помалку од 2% (Графикон 3).

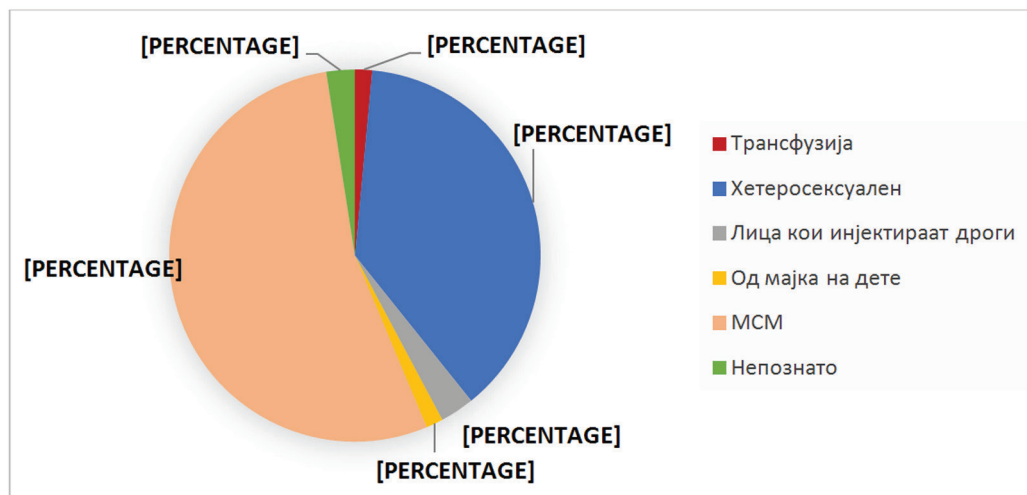
Графикон 3. Дистрибуција според возраст новооткриени случаи на ХИВ, 1987-2018

Во периодот од 1987 до 2018 година, вкупно 99 од дијагностицираните лица во Македонија починале поради причини поврзани со СИДА, што претставува стапка на смртност од 24,5%. Со воведувањето на антиретровирусната терапија во Македонија, преживувањето на лицата кои живеат со ХИВ е значително подобро, во последните 10 години од 289 регистрирани случаи регистрирани се 26 смртни случаи што претставува стапка на смртност од 9,0% (Графикон 4).

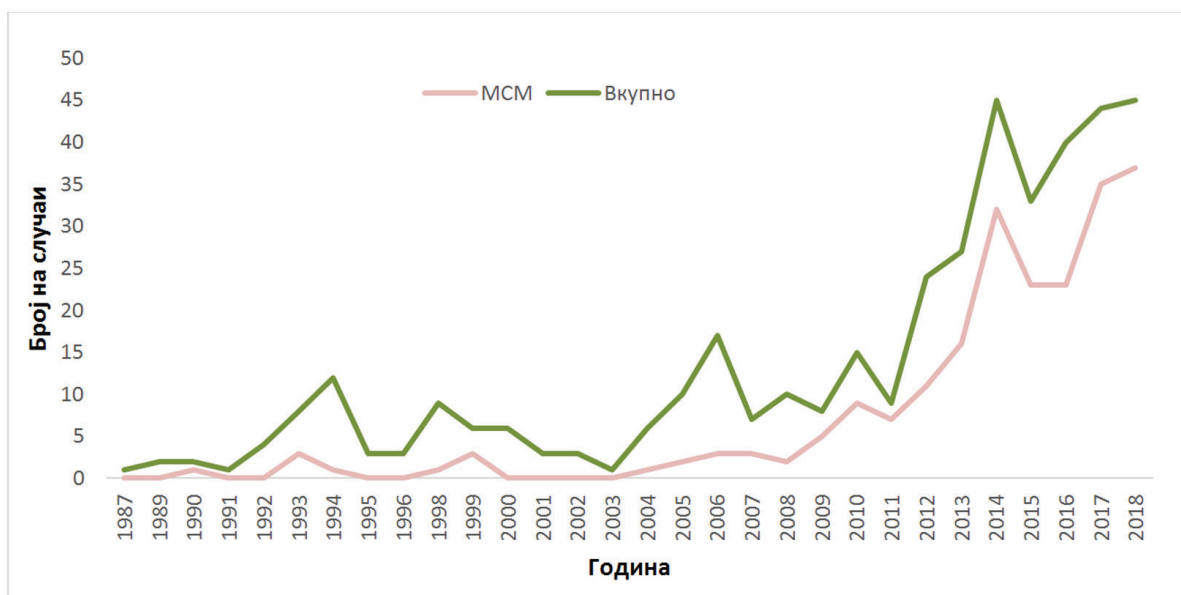
Графикон 4. Дистрибуција на случаи по година на дијагноза и смрт од причини поврзани со ХИВ во Македонија период 1987-2018 година

Кумулативно според начинот на трансмисија, најголем број од случаите (218; 54%) се кај мажи кои имале секс со маж, хетеросексуалниот начин на пренос е регистриран кај 153 случаи (38%), лица кои инјектираат дроги учествуваат со 2,5% (n=10), а по 6 случаи се регистрирани кај лица со хемофилија (последниот пред 15 години) и пренос од мајка на дете (Графикон 5).

Графикон 5. Дистрибуција на случаите на ХИВ според начин на трансмисија, 1987-2018

Слично како и во останати земји од европскиот регион [3,4,5], во Македонија геј и другите мажи кои имаат секс со мажи се изложени на поголем ризик од ХИВ инфекција, во последните 5 години во просек 72% од регистрираните случаи се кај мажи кои имале секс со мажи (Графикон 6). Последното био-бихевиорално истражување спроведено кај МСМ од Скопје, каде што проценетата преваленца на ХИВ беше 5,4% (95CI 1,8 – 9,0%) оди во прилог на податоците добиени од епидемиолошкиот надзор и на констатацијата дека МСМ во Македонија се изложени на повисок ризик од инфекција со ХИВ.

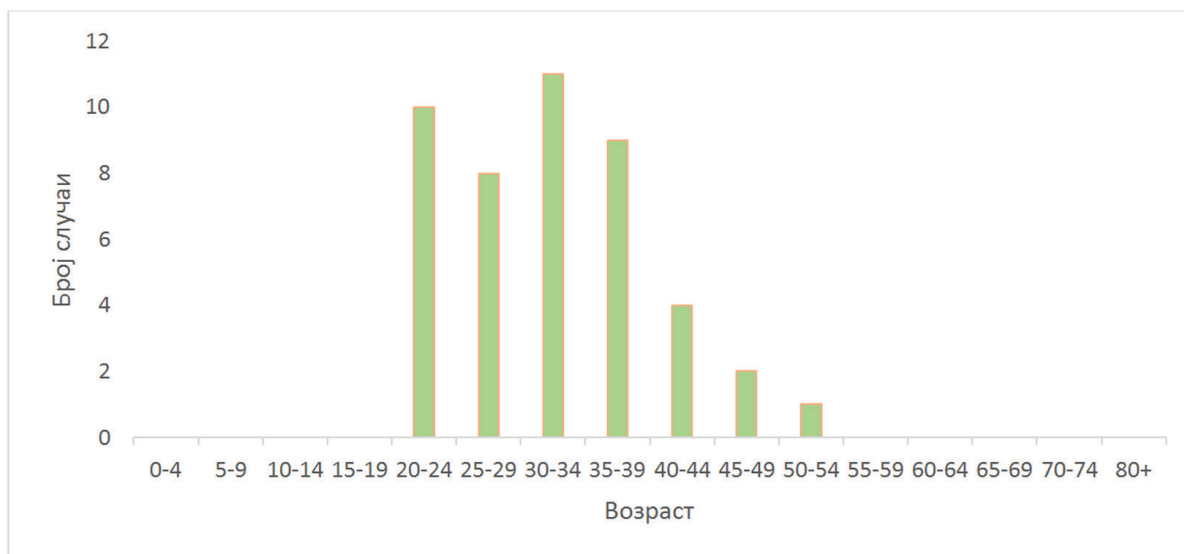

Графикон 6. Дистрибуција на случаите на ХИВ според начин на трансмисија, 1987-2018

1.2. Состојба со ХИВ во Македонија во 2018 година

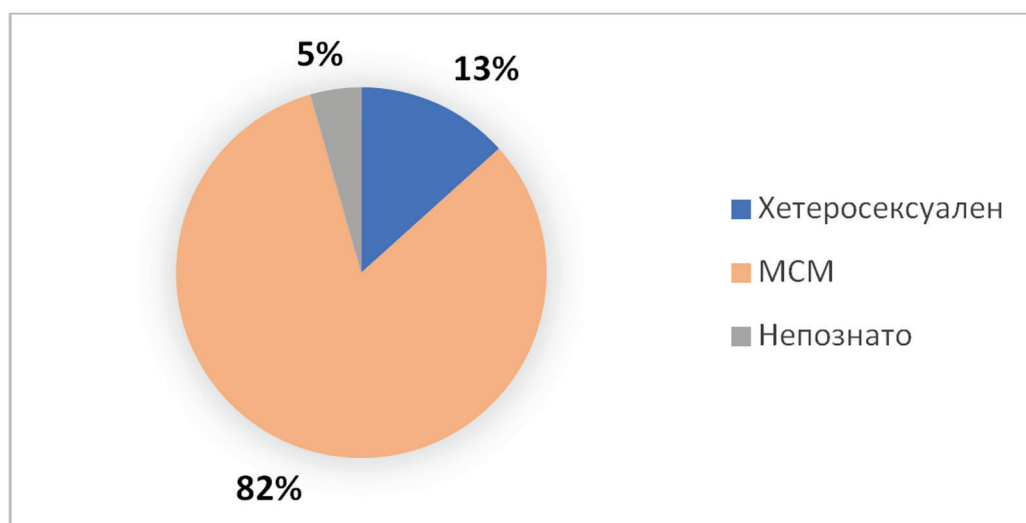
Во 2018 до сега се регистрирани 45 нови случаи на ХИВ, што претставува инциденца од 2,2 на 100.000 жители. Сите случаи регистрирани во 2018 година се од машки пол.

Возрасната дистрибуција на случаите регистрирани во 2018 година не отстапува значително од досега пријавените случаи. Просечната возраст на новите случаи е 32 години, а е во опсег од 21 до 51 година, 84% од случаите се на возраст од 20 до 39 години (Графикон 7).

Графикон 7. Дистрибуција според возраст новооткриени случаи на ХИВ во 2018 година

Според начинот на пренос, 82% (n=37) од случаите се мажи кои имале секс со мажи, 13% (n=6) од новорегистрираните пријавиле хетеросексуален начин на пренос, а за 2 лица (4%) не се знае начинот на пренос (Графикон 8).

Графикон 8. Дистрибуција на случаите на ХИВ според начин на трансмисија во 2018
Бројот и пропорцијата на регистрирани случаи кај МСМ во 2018 го следи трендот од

претходниот период, она што загрижува е порастот на преваленцата на ХИВ кај оваа популација. Во 2018 година согласно истражувањето кај мажите кои имаат секс со мажи во Скопје, проценетата преваленца е 5,4% (95%CI 1.8-9,0%), што значи дека во Македонија за прв пат се регистрира концентрирана епидемија кај одредена популациона група [6] .

Од случаите во 2018 година, повеќе од половина (n=22) се со место на живеење во Скопје со инциденца од 3,6/100.000 жители, во Прилеп се регистрирани 3 случаи со инциденца од 3,1/100.000 жители. Останатите 19 случаи се регистрираат како спорадични случаи во 15 града од Македонија. Еден случај во 2018 е странски државјанин. Дистрибуцијата на случаите дијагностицирани во 2018 и вкупниот број на случаи по здравствени региони е претставен во Табела 1.

Вкупната инциденца на ХИВ во 2018 година изнесува 2,2/100.000 случаи што е значително повеќе од просекот за земјите на ЕУ/ЕЕА каде стапката на нови дијагнози во 2017 била 0,7/100.00 7

Табела 1. Дистрибуција според ЦЈЗ на новооткриени и вкупен број на случаи на ХИВ, 1987-2018

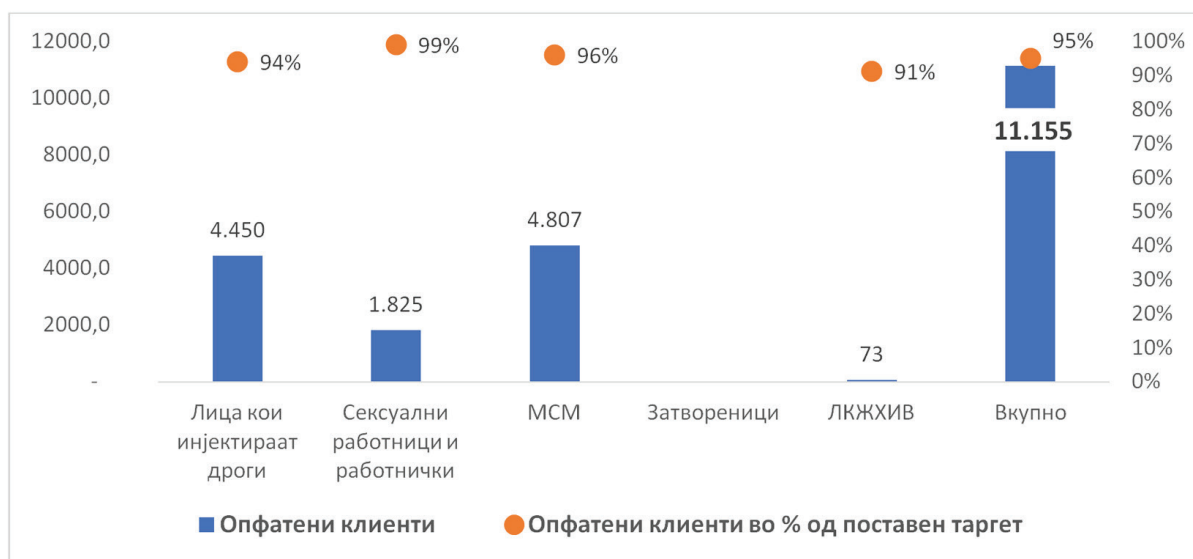
Место на живеење според здравствени региони	Случаи во 2018	Инциденца на 100.000 во 2018	Вкупно случаи	Кумулативна инциденца на 100.000
ЦЈЗ Битола	2	1.1	20	10.9
ЦЈЗ Велес	6	2.9	30	14.5
ЦЈЗ Кочани	2	1.9	19	18.2
ЦЈЗ Куманово	2	1.1	26	14.8
ЦЈЗ Охрид	2	1.3	18	11.9
ЦЈЗ Прилеп	4	3.8	21	19.7
ЦЈЗ Скопје	22	3.6	186	30.1
ЦЈЗ Струмица	1	0.9	10	9.4
ЦЈЗ Тетово	1	0.3	36	11.3
ЦЈЗ Штип	2	2.0	26	25.8
Странски државјани	1	/	10	/
Непознато	0	/	1	/
Вкупно	45	2.2	404	19.5

Во 2018 година регистрирани се 3 смртни случаи поврзани со СИДА.

2. Постигнати резултати и спроведени активности согласно Програмата за заштита на населението од ХИВ за 2018 година

2.1. Превенција на ХИВ кај клучни популации

Со програмите и активностите за превенција на ХИВ кај клучните популации опфатени се вкупно 11.132 лица припадници на клучните популации (Графикон 9).

Графикон 9. Опфат на лица од клучни популации со основен пакет за превенција на ХИВ во 2018г

Вкупно во програмите за превенција на ХИВ кај клучни популации се дистрибуирани:

- ◆ 313.266 кондоми или 124% од предвидената цел за 2018 година
- ◆ 99.344 лубриканти или 86% од целта
- ◆ 416.411 сетови за инјектирање, 44% од целта
- ◆ 72.758 Информативни материјали

Лица кои инјектираат дроги (ЛИД)

Во 2018 година програмата за превенција на ХИВ и СПИ кај лица кои инјектираат дроги (ЛИД) се спроведуваше од страна на 12 здруженија во 13 градови од републиката.

Со основен пакет за превенција кои се состои од дистрибуција на информативни материјали, лубриканти, кондоми и стерилни сетови за инјектирање опфатени се **4.450** ЛИД или **94%** од годишната цел (Графикон 9). Овие лица се опфатени преку дневните центри каде се обезбедени се 36.092 услуги, и на терен каде се дадени вкупно 6.436 различни услуги за превенција на ХИВ, СПИ и крвно преносливи инфекции.

Во 2018 година во оваа популација дистрибуирани се:

- ◆ **417.010 сетови** за безбедно инјектирање, или 44% од годишната цел.

- ◆ **93.008** кондоми, или 257% од годишната цел.
- ◆ **43.391** информативни и едукативни материјали.
- ◆ **12.539** Лубриканти што е 139% реализација на поставената цел за 2018 година.

Дополнително како дел од проширениот пакет на услуги членовите на оваа целна популација во 2018 ги добиле следните услуги:

- ◆ 42.981 Медицински услуги и информации
- ◆ 18.063 Социјални услуги
- ◆ 456 Правни услуги
- ◆ 988 Психолошки услуги

Детална табела со остварените резултати по здружение е дадена во Анекс 1 на овој извештај.

Сексуални работници и работнички (СР)

Во програмата наменета за рексуалните работници и работнички основниот пакет за превенција на ХИВ и СПИ се состои од кондом, лубрикант и информативно-едукативен материјал. Во имплементација на програмата ангажирани се 8 здруженија во 7 градови од Македонија.

Во 2018 година опфатени се вкупно **1.825** СР или **99%** од годишната цел (Графикон 9), оваа година се опфатени 144 нови СР. Клиентите се опфатени преку обезбедување на 5.906 услуги во дневните центри на здруженијата, а на терен се реализирани вкупно 9.102 услуги.

Во 2018 година дистрибуирани се:

- ◆ **154,168** кондоми, или 75% од целта за 2018 година.
- ◆ **56.585** лубриканти или 102% од целта за 2018 година.
- ◆ **19.052** информативно-едукативни материјали 86% од целта за 2018 година.

Дополнително во рамки на проширениот пакет на услуги наменети за оваа целна популација дадени се вкупно: 54 медицински и гинеколошки услуги и информации; 12.075 социјални услуги и 116 правни услуги.

Детален преглед на спроведените активности по здружение е даден во Анекс 2.

Мажи кои имаат секс со мажи (МСМ)

Програмата за превенција на ХИВ помеѓу МСМ популацијата се спроведува во 5 градови во Македонија од страна на здружението ЕГАЛ од Скопје во соработка со здруженијата вклучени во реализација на годишната програма за заштита на населението од ХИВ во 2018 година.

Со основен пакет на услуги кои се состои од дистрибуција на кондоми, лубриканти и информативно-едукативни материјали се опфатени **4.807** МСМ или **96%** од предвидената цел за 2018 година (Графикон 9). Во 2018 година за прв пат се опфатени нови 1.159 МСМ, а преку интернет советување опфатени се 1.594 МСМ.

Во текот на 2018 година дистрибуирани се:

- ◆ **64.859** кондоми, или 90% од годишниот таргет.
- ◆ **29.968** лубриканти или 83% од предвидената цел за 2018 година.
- ◆ **10.161** информативно-едукативни материјали што претставува 56% од целта за 2018 година.

Дополнително членовите на оваа целна популација ги добиле и следните услуги од проширениот пакет за превенција: 451 клиент бил опфатен со врсничка едукација, 342 лица добиле психолошки услуги, а 1.354 добиле услуги во дневните центри.

Детален преглед на остварените активности е даден во Анекс 3 од овој извештај.

Психосоцијална поддршка и врсничка едукација

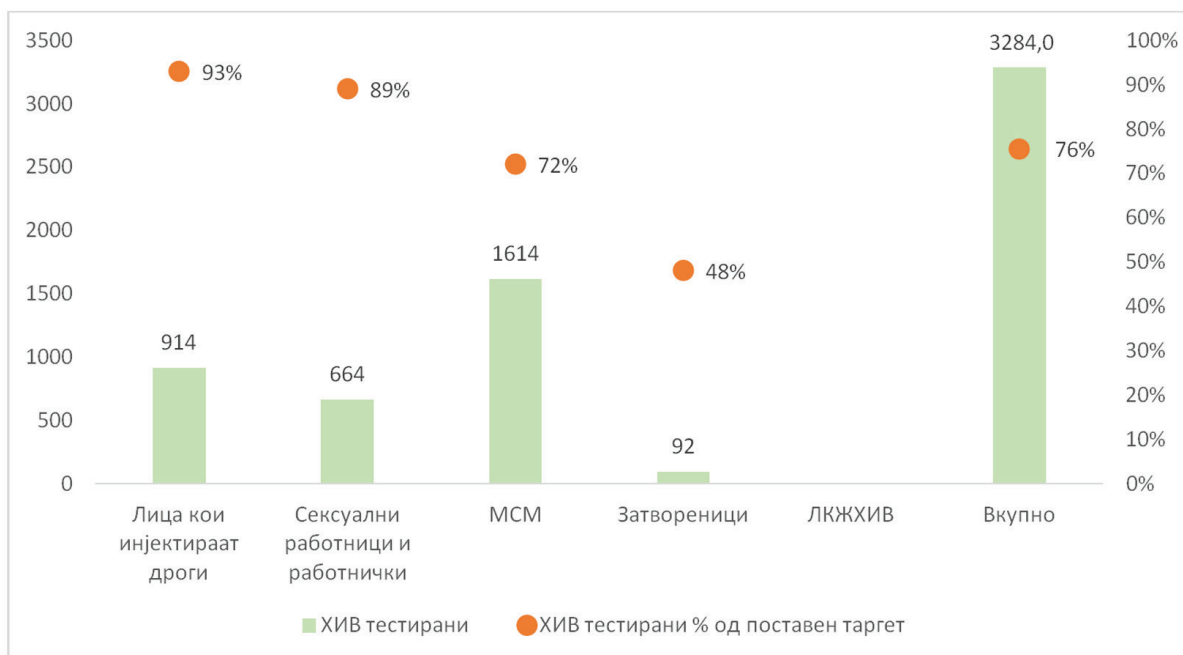
Преку програмите за психосоцијална поддршка за лицата кои инјектираат дроги опфатени се вкупно 194 клиенти, или 194% од предвидениот таргет за 2018 година, а 151 лице кое инјектира дроги учествувало во креативни работилници. Преку оваа програма се дистрибуирани 17.530 кондоми и 5.197 информативни материјали.

Преку програмата за врсничка поддршка и едукација на лицата кои живеат со ХИВ во 2018 опфатени се вкупно 50 лица од кои 17 нови, поделени се 1291 кондоми, 252 лубриканти и 166 информативни материјали. Во програмата за психосоцијална поддршка на лицата кои живеат со ХИВ во рамките на Клиниката за инфективни болести се опфатени 213 лица.

Програма за ХИВ тестирање кај клучни популации

Во 2018 година програмата за доброволно и доверливо ХИВ тестирање кај лицата од клучните популации се проведува на терен и во рамките на здруженијата, преку соработка на Институтот за јавно здравје, Центрите за јавно здравје и здруженијата кои работата со овие популации. Во 2018 со ХИВ тестирање се опфатени се 3.284 лица од клучните популации (Графикон 10) и тоа:

- ◆ 914 ЛИД 93% од годишната цел
- ◆ 664 СР 89% од годишната цел
- ◆ 1.614 МСМ 72% од годишната цел
- ◆ 92 затвореници 48% од годишната цел

Графикон 10. Опфат на лица од клучни популации со ХИВ тестирање и советување во 2018 година

Покрај ХИВ тестирањето, како дел од услугите за превенција на други СПИ извршени се тестирања и советувања за СПИ за:

- ◆ 57 ЛИД (23% од таргетот за 2019)
- ◆ 285 СР (68% од таргетот за 2019)
- ◆ 93 МСМ (19% од таргетот за 2019)

2.2. Активности за ХИВ тестирање и едукација кај општа популација

Центри за јавно здравје

Центри за јавно здравје се вклучени во програмата преку спроведување на бесплатно и доверливо ХИВ-тестирање и советување за брз скрининг кај општа популација, услуги за дијагностика и третман на сексуално преносливи инфекции, услуги за советување за сексуално и репродуктивно здравје, едукација за заштита од ХИВ и други крвни и сексуално преносливи инфекции, како и дистрибуција на едукативни материјали.

Во тек на 2018 опфатени се 1092 лица со доброволно и доверливо тестирање за ХИВ што е реализација од 91%, а одржани се 217 едукативни сесии во училишта и колективи за начини на превенција на ХИВ и СПИ што е 127% од предвидениот таргет за 2018 (Графикон 11).

Графикон 11. Остварени активности на ЦЈЗ во 2018

ХИВ тестирања во рамки на јавноздравствени и приватни установи

Како дел од активностите за мониторинг на бројот на извршени тестови за ХИВ, Институтот за јавно здравје редовно ги обработува извештаите за вкупниот број на извршени тестови за ХИВ по медицински и други индикации во јавно здравствени и приватни установи (Табела 2). Во 2018 година извршени се вкупно 33.801 тестови за ХИВ, што претставува лесно зголемување споредено со 2017 година.

Табела 2. Вкупен број на извршени ХИВ тестови по медицински и други индикации во Македонија во 2018 година

ХИВ тестови изработени во 2018 година во Здравствени Установи во Р. Македонија	Вкупно
ЦЈЗ Битола	105
ЦЈЗ Куманово	100
ЦЈЗ Скопје	270
ЦЈЗ Тетово	41
ЦЈЗ Штип	120
ЦЈЗ Охрид	120
ЦЈЗ Кочани	159
ЦЈЗ Прилеп	61
ЦЈЗ Струмица	120
ЦЈЗ Велес	120
Институт за Јавно здравје на Р. Македонија	2400
Клиника за Инфективни заболувања и фебрилни состојби	4096
Институт за Клиничка биохемија при Медицински Факултет	2541
Градска Општа Болница “8 Септември” - Скопје	7428
КБ Ацибадем Систина - Скопје	8755
Дијагностика Фармахем - Скопје	21
СИН ЛАБ (SYN lab)- Скопје	1650
РЕМЕДИКА - Скопје	4540
“Болница Плодност” - Битола	875
СПЕЦИЈАЛНА БОЛНИЦА “ДИАМЕД” - СКОПЈЕ	279
Вкупно	33 801

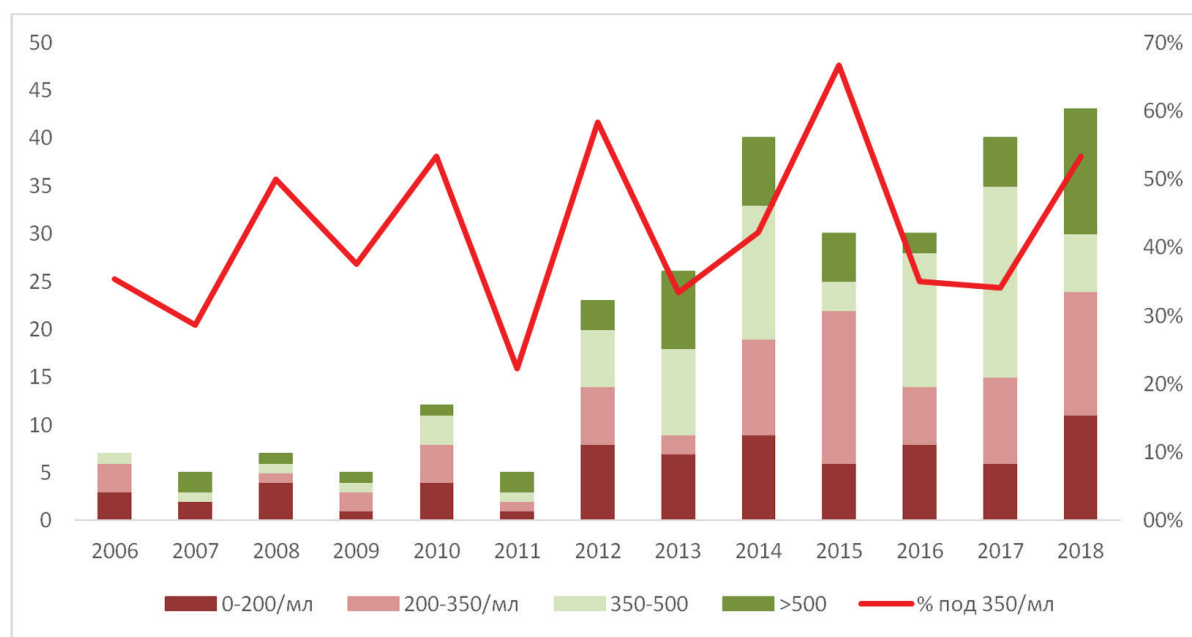
2.3. Стадиум на дијагноза, третман и грижа за лица кои живеат со ХИВ

Стадиум на инфекцијата со ХИВ во момент кога за прв пат е поставена дијагноза

Од добиените податоци од Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби, во 2018 година медијаната вредност на ЦД4 клетки при дијагнозата на пациентите била 333 ЦД4 клетки/мл (во опсег од 0 – 1934 ЦД4/мл). Медијаната вредност на ЦД4 клетките во 2018 година е за 17% пониска во однос на 2017 кога истата изнесуваше 401 ЦД4 клетки на мл, а е пониска и од просекот за последните 5 години кој изнесува 347 ЦД4 клетки/мл.

Дополнително, кај 53% (n=24) од случаите во 2018 година дијагнозата била задоцнета, односно со број на ЦД4 клетки помал од 350/мл, а речиси една четвртина од случаите (n=11) во моментот на дијагнозата биле во напредна фаза на инфекцијата со број на ЦД4 клетки помал од 200/мл (Графикон 12).

Ова укажува на задоцнето дијагностицирање кај лицата кои живеат со ХИВ, а кај 9 случаи (20%) во 2018 година дијагнозата е поставена кога лицата имале манифестни симптоми на заболување.

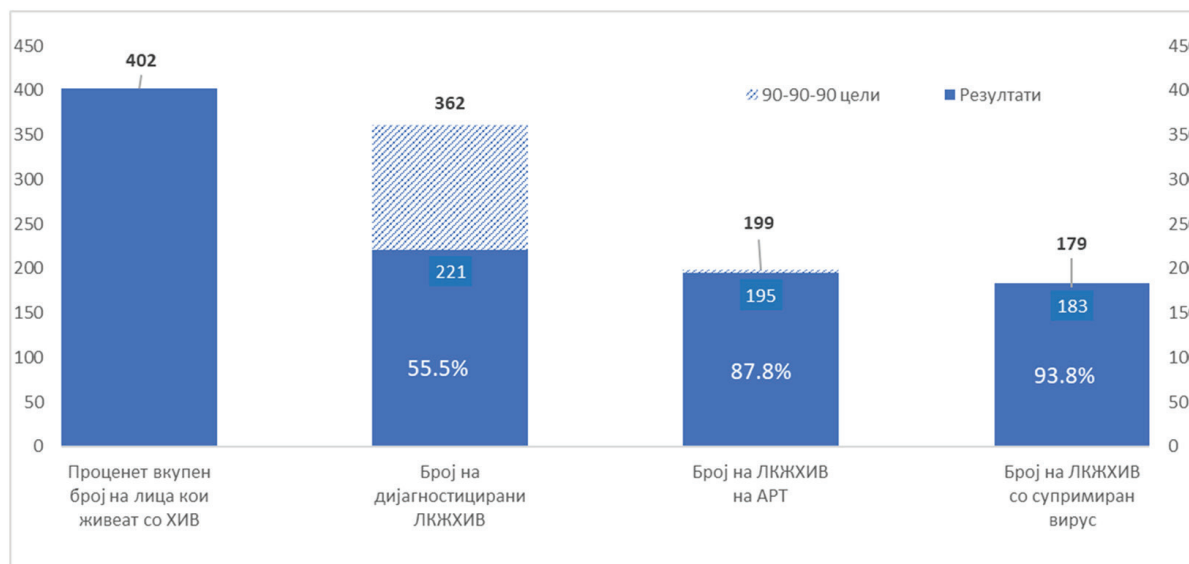
Графикон 12. Дистрибуција на дијагностицираните случаи на ХИВ во Македонија според број на ЦД4 клетки/мл, период 2006-2018

Каскада на грижата за ХИВ

Во склоп на активностите за постигнување на глобалната цел на УНАИДС “90-90-90”, во Македонија за првпат беше спроведена студија за одредување на постигнатите резултатите за оваа цел.

Според резултатите, доколку се одземат досега починатите и иселени лица, проценето е дека до крајот на 2017 во Македонија 402 лица живееле со ХИВ. Од нив досега се дијагностицирани 221 или 55% од проценетиот број на ЛКЖХИВ. Од дијагностицираните лица, 88,3% (195) се поставени на АРТ, додека од лицата кои се на АРТ кај 93,4% е

постигната супресија на вирусот (Графикон 13). Ваквиот резултат говори во прилог на добрата грижа и успешен третман за дијагностицираните пациентите, но и потребата за зголемување на бројот на тестирања за ХИВ.

Графикон 13. Каскада на грижата за ХИВ во република Македонија до крајот на 2017 година

Податоците од епидемиолошкиот надзор и спроведената студија за каскадата на грижата за ХИВ укажуваат дека во Македонија сеуште е актуелен проблемот со задоцнета дијагноза, но од друга страна третманот е успешен и кај 93,4% е постигната вирусна супресија.

ЗАКЛУЧОЦИ

Епидемиолошките податоци укажуваат на тренд на покачување во бројот на ново-дијагностицирани случаи со ХИВ, бројот во 2018 година е највисок во изминатиот период (ист број случаи е регистриран само во 2014 година).

Загрижува фактот дека повеќе од половина од случаите во 2018 година се со задоцнета дијагноза, што го зголемува ризикот за понатамошно ширење на инфекцијата.

Дополнителен ризик претставува и податокот дека 45% (n=181) од лицата кои живеат со ХИВ не го знаат својот ХИВ статус.

Иако предвидените цели со годишната програма за заштита на населението од ХИВ во 2018 година во најголем број се со добра реализација, податокот за бројот на направени ХИВ тестирање укажува на потреба од дополнителни мерки за зголемување на бројот на тестирани лица. Подобрување на ХИВ тестирањето особено се однесува на МСМ каде што се тестирани 1.614 лица или 72% од годишната цел.

Потребата од интензивирање на активностите за ХИВ тестирање е очигледна и ако се има во предвид бројноста на популацијата на МСМ која е проценета на 11.054 лица во 2018 во Македонија [6]. Ако се има во предвид проценетиот број на МСМ, тогаш минатата година со активноста за ХИВ тестирање биле опфатени само 14,6% од популацијата на

МСМ. Доколку како основа се земат податоците од гореспоменатото истражување кај МСМ во 2018 година тогаш опфатот со ХИВ тестирање кај оваа популација е сеуште на ниско ниво од 28,8% (95% CI 21.4 – 36.2%).

Од горе изнесеното произлегува дека е неопходна итна ревизија на постоечкиот модел на нудење сервиси за тестирање за ХИВ во земјата, со фокусиран пристап кон популацијата на МСМ.

ПРЕПОРАКИ

Имајќи ја во предвид епидемиолошката ситуација во земјата и препораките на УНАИДС за квартално тестирање за припадниците на МСМ, потребно е да се зголеми бројот на МСМ кои редовно се тестираат за ХИВ преку спроведување на целни кампањи и активности спроведени од граѓански здруженија.

Согласно препораките на СЗО за демедикализација на ХИВ тестирањето, потребна е ревизија на Националниот протокол за ХИВ тестирање, со цел да се поедностави процедурата за ДСТ, а со тоа да се зголеми достапноста и бројот на тествани лица. Ревидираниот протокол треба да овозможи:

- ♦ Воведување на тестирање за ХИВ во дневните центри на здруженијата на граѓани кои се вклучени во Програмата за заштита на населението од ХИВ. При тоа тестирањето да биде достапно секој ден во работните часови на центарот и без присуство на лаборант/медицинско лице
- ♦ Потребно е да се воведат можност за само-тестирање за ХИВ преку развивање на посебен протокол/упатства за таа намена.

Бидејќи кај нас сеуште не е достапна пред и пост експозициска профилакса за ХИВ, потребно е да се развие протокол/план кој би овозможил постепено воведување на овој начин на профилакса за клучни популации, и професионално експонирани лица.

Особено е важно да се спроведуваат студии на пресек, за знаења ставови и утврдување на преваленца на ХИВ и СПИ на секои 2 години, со цел да се процени ефикасноста на спроведените мерки и активности.

Референци:

1. UNAIDS DATA 2017; Joint United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS), достапно на http://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/20170720_Data_book_2017_en.pdf
2. European Centre for Disease Prevention and Control/WHO Regional Office for Europe. HIV/AIDS surveillance in Europe 2018 – 2017 data. Stockholm: ECDC; 2017. ECDC Paper ISBN 978-92-9498-285-8; WHO ISBN 978-92-8905-377-8
3. Elevated risk for HIV infection among men who have sex with men in low- and middle-income countries 2000-2006: a systematic review. Baral S, Sifakis F, Cleghorn F, Beyrer C PLoS Med. 2007 Dec; 4(12):e339.
4. D1: Review of HIV and sexually transmitted infections among men who have sex with men (MSM) in Europe Work Package 1, ESTICOM Project (European Surveys and Training to Improve MSM Community Health), Robert Koch institute 2017, available at https://www.esticom.eu/Webs/ESTICOM/EN/emis-2017/msm-review/Review_HIV.pdf?__blob=publicationFile&v=3
5. The expanding epidemics of HIV type 1 among men who have sex with men in low- and middle-income countries: diversity and consistency. Beyrer C, Baral SD, Walker D, Wirtz AL, Johns B, Sifakis F Epidemiol Rev. 2010; 32():137-51
6. ИЗВЕШТАЈ од биобихевиоралното истражување и процена на бројноста на популацијата на мажи кои имаат секс со мажи во Скопје, Македонија: Микиќ В. Кузмановска Г. Кочински Д., Бошевска Г., Османи Д., Столеска Илиоска Р., Јорданов З., Сених, А., Мемети Ш. Институт за јавно здравје на Република Македонија, 2018. ISBN 978-608-235-053-0; COBISS.MK-ID 109184266
7. European Centre for Disease Prevention and Control/WHO Regional Office for Europe. HIV/AIDS surveillance in Europe 2018 – 2017 data. Stockholm: ECDC; 2017. ECDC Paper ISBN 978-92-9498-285-8; WHO ISBN 978-92-8905-377-8

Анекс 1. Опфатени клиенти и дистрибуирани материјали во програмата за превенција на ХИВ кај ЛИД во 2018 година

Секундарни Приматели	НОВИ опфатени клиенти				ВКУПНО опфатени последничи клиенти				Дистрибуирани сетови (Игла-Шприц)				Дистрибуирани Кондоми				Дистрибуирани Лубриканти				Дистрибуирани ИЕК материјали						
	Остварено НОВИ				Остварено ПОСЛЕДНИЧНИ				Дистрибуирани "Сетови"				Дистрибуирани Кондоми				Дистрибуирани Лубриканти				Дистрибуирани ИЕК материјали						
	Годешен Таргет	Машки	Женски	Вкупно	%	Годешен Таргет	Машки	Женски	Вкупно	%	Годешен Таргет	Поделени Игли	Поделени Шприцови	%	Годешен Таргет	Поделени Кондоми	%	Годешен Таргет	Поделени Лубриканти	%	Годешен Таргет	Поделени ИЕК материјали	%	Годешен Таргет	Поделени Шприцови (Сетови по клиент)	Поделени Кондоми по клиент	Поделени ИЕК по клиент
НВО ИЗБОР - Гевгелија	30	27	6	33	110%	246	215	38	253	103%	49,471	23,871	19,360	39%	1,867	4,670	250%	467	189	40%	467	2,701	579%	77	18	11	
НВО ИЗБОР - Струмица	56	43	14	57	102%	739	534	115	649	88%	148,846	67,033	67,044	45%	5,617	10,825	193%	1,404	22	2%	1,404	9,675	689%	103	17	15	
НВО Опција - Охрид	48	43	8	51	106%	464	402	65	467	101%	93,517	79,899	66,488	71%	3,529	9,835	279%	882	171	19%	882	1,748	198%	142	21	4	
НВО ЦРУЖ - Тетово	48	45	4	49	102%	259	221	56	277	107%	52,074	14,650	14,005	27%	1,965	8,950	455%	491	600	122%	491	1,539	313%	51	32	6	
НВО ХЕЛП - Гостивар	48	36	12	48	100%	579	357	142	498	86%	116,516	38,230	37,974	33%	4,397	4,452	101%	1,099	1,146	104%	1,099	1,379	125%	76	9	3	
НВО ХОПС - Скопје	160	104	16	116	73%	644	560	74	617	96%	129,752	280,627	82,735	64%	4,896	18,287	373%	1,224	1,316	108%	1,224	15,036	1228%	134	30	24	
НВО ПУЛС - Куманово	56	43	15	58	104%	371	302	71	373	101%	74,640	55,212	47,982	64%	2,817	7,492	266%	704	618	88%	704	3,757	534%	129	20	10	
НВО Младински клуб - Штип	20	14	2	16	80%	177	156	21	177	100%	35,584	33,606	20,299	57%	1,343	2,966	221%	336	14	4%	336	1,457	434%	115	17	8	
НВО ЗОНА - Кавадарци	16	19	8	27	169%	134	132	36	168	126%	26,905	10,065	8,926	33%	1,015	2,197	216%	254	826	325%	254	1,024	403%	53	13	6	
НВО ВИА-ВИТА - Битола	60	52	0	52	87%	480	274	55	334	70%	96,772	19,332	19,337	20%	3,652	3,725	102%	913	1,562	171%	913	938	103%	58	11	3	
НВО ЦК - Прилеп	20	12	3	15	75%	248	207	21	228	92%	49,905	19,705	10,441	21%	1,883	5,681	302%	471	801	170%	471	1,056	224%	46	25	5	
НВО ЦК - Велес	20	20	0	20	100%	218	199	18	217	100%	43,829	28,903	16,888	39%	1,654	11,020	666%	413	5,274	1276%	413	2,118	512%	78	51	10	
НВО ЦК - Кичево	16	11	1	12	75%	193	184	8	192	100%	38,839	4,932	4,932	13%	1,466	2,848	194%	366	-	0%	366	951	260%	26	15	5	
Вкупно:	598	469	89	554	93%	4,750	3,743	720	4,450	94%	956,650	676,065	416,411	44%	36,100	92,948	257%	9,025	12,539	139%	9,025	43,379	481%	84	21	8	

Анекс 2. Опфатени клиенти и дистрибуирани материјали во програмата за превенција на ХИВ кај СР во 2018 година

Секундарни приматели	Нови опфатени клиенти				Вкупно опфатени поединечни клиенти				Дистрибуирани Лубриканти		Дистрибуирани Кондоми		Дистрибуирани ИЕК материјали		Поделени материјали по клиент		
	Опфатени НОВИ				Опфатено Вкупно ПОЕДИНЕЧНИ				Дистрибуирани ЛУБРИКАНТИ		Дистрибуирани КОНДОМИ		Дистрибуирани ИЕК Материјали		Поделени Кондоми по клиент	Поделени Лубрикант и по клиент	Поделени ИЕК по клиент
	Машки	Женски	Вкупно	%	Машки	Женски	Вкупно	%	Лубриканти	%	Кондоми	%	ИЕК Материјали	%	Кондоми по клиент	Лубрикант по клиент	ИЕК по клиент
НВО ИЗБОР - Гевгелија	20	0	113	118%	96	0	113	118%	3,758	71%	8,371	74%	1,151	77%	74	24	10
НВО ИЗБОР - Струмица	30	5	344	138%	333	114	459	138%	14,644	83%	25,156	57%	6,617	113%	55	27	14
НВО Опција - Охрид	12	1	222	125%	185	12	231	125%	5,411	147%	18,237	112%	2,164	119%	79	34	11
НВО ЦРУЖ Тетово	15	0	148	87%	148	0	129	87%	3,208	150%	13,825	144%	1,826	142%	107	37	14
НВО ХЕЛП Гостивар	15	2	378	117%	378	84	358	117%	13,673	35%	28,470	69%	5,469	28%	65	11	3
НВО ХОПС - Скопје	22	12	415	56%	415	44	191	234	7,776	140%	37,908	163%	3,110	118%	162	47	16
НВО Стар-Стар	12	4	148	61%	148	29	61	90	2,916	215%	11,595	133%	1,166	67%	129	70	9
НВО ВИД-ВИТА - Бигла	18	1	148	86%	148	7	121	128	4,115	170%	10,606	86%	1,646	56%	83	55	7
Вкупно:	144	25	1,851	99%	1,825	290	1,539	1,825	55,500	102%	166,500	93%	22,200	86%	94	38	11

Анекс 3. Опфатени клиенти и дистрибуирани материјали во програмата за превенција на ХИВ кај МСМ во 2018 година

Секундарен Примател	Опфатени НОВИ клиенти		Опфатени ПОЕДИНЕЧНИ клиенти		Број на МСМ опфатени со интернет советодавни активности за препаѓање		Поделено Лубриканти		Поделено Кондоми		Поделено ИЕК материјали		Поделено Материјали по клиент		
	НОВИ	%	ПОЕДИНЕЧНИ	%	Опфатени клиенти	%	ЛУБРИКАНТИ	%	КОНДОМИ	%	ИЕК Материјали	Поделено Лубрикант по клиент	Поделено Кондоми по клиент	Поделено ИЕК по клиент	
	НОВИ	%	ПОЕДИНЕЧНИ	%	Опфатени клиенти	%	ЛУБРИКАНТИ	%	КОНДОМИ	%	ИЕК Материјали	Поделено Лубрикант по клиент	Поделено Кондоми по клиент	Поделено ИЕК по клиент	
НВО ЕГАЛ Скопје	1159	166%	4807	96%	1000	1594	36000	29968	64859	18000	10161	6	13	2	
МСМ програма: Вкупно за цела 2018 година	700	5000	4807	96%	1000	1594	36000	29968	64859	18000	10161	6	13	2	

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И СУЗБИВАЊЕ НА ИНТРАХОСПИТАЛНИТЕ ИНФЕКЦИИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2018 ГОДИНА

Вовед

Интрахоспиталните инфекции (ИХИ) претставуваат секое клинички манифестирано заболување од инфективна етиологија, поврзано со медицинското згрижување на населението (хоспитализација, амбулантно-поликлиничка помош или профилактички мерки) независно од времето на појавата на симптомите пред, за време или по пружената помош.

Нивната појава се доведува во непосредна врска со медицинските постапки при дијагностички истражувања, лекување, пружање на здравствена нега, рехабилитација, но и други постапки во здравствената дејност.

Тие претставуваат се пораспространета појава кој бара спроведување на систематска и континуирана дејност, како од страна на болничката служба, така и испитување и контрола од страна на епидемиолошката и микробиолошката дејност.

Медицинското и економското значење на интрахоспиталните инфекции се огледа пред се во неповолното влијание на текот и исходот на основната болест на хоспитализираниот болен, во загрозувањето на здравјето и животот на болниот и персоналот кој работи покрај него, во компромитирањето на извршените медицински интервенции, продолжениот престој во болниците и зголемување на трошоците на лекувањето.

Сузбивањето и превенцијата на интрахоспиталните инфекции се одвива во повеќе насоки втемелени во основните принципи за борба против заразните болести. Откривањето, регистрирањето и евидентирањето на етиолошките причинители се појдовна основа за нивното успешно сузбивање.

Основна постапка во спречувањето на интрахоспиталните инфекции е активниот епидемиолошки надзор, со цел да се сигнализираат на време промените на епидемиолошката состојба.

Надзорот се спроведува според Програмите и Правилниците кои ги објавува Министерството за здравство на Р.М (Сл. Весник на Р.М бр. 4 од 09.01.2013 година; Сл. Весник на Р.М бр. 25 од 20 февруари 2008; Сл. Весник на Р.М бр. 7 од 20 јануари 2010, Законот за заштита на населението од заразни болести: Сл. Весник бр. 22/2010 и 136/2011).

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – СКОПЈЕ

Во периодот од 01.01.-31.12.2018 год, Одделението за епидемиологија при ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје континуирано извршуваше санитарно-хигиенски и епидемиолошки увиди во болничко-стационарните капацитети на подрачјето на Скопје согласно Програмата за спречување и сузбивање на ИХИ.

При тоа беа извршени увиди во 18 болнички установи и земени 809 мостри од нежива средина (брисеви од работни површини, медицински помагала, воздух) за микробиолошка анализа.

Од вкупно земените 507 брисеви од работни површини, 503 задоволуваат хигиенски стандарди, додека 4 се позитивни заради присуство на *Staphylococcus aureus*. Од земените 298 мостри воздух, 32 мостри не задоволуваат хигиенски стандарди на чистота заради присуство на патогени бактерии: *Staphylococcus aureus* во 23 мостри, *Enterobacter spp.* во 2 мостри, *CoNS* во 5 мостри, мувли во 1 мостра, *Citrobacter spp* во 1 мостра воздух. Од земените 4 испирока од раце за бактериолошко испитување, 1 испирик не ги задоволува хигиенските стандарди на чистота поради наод на *Staphylococcus aureus*. Во тек на 2018 година, во Одделението за епидемиологија при ЈЗУ ЦЈЗ – Скопје пристигнаа 220 Пријави за интрахоспитални инфекции.

Земени примероци за микробиолошка анализа во болнички установи

Институција	Вкупно земени	Работни површини			Воздух			Испироци од раце		
		Вкупно	ЗХС	НЗХС	Вкупно	ЗХС	НЗХС	Вкупно	ЗХС	НЗХС
Клиника за пластична хирургија	35	22	20	2	13	10	3			
Психијатриска болница	25	15	15	0	10	10	0			
КБ Ацибадем – Систина	45	25	25	0	20	20	0			
ГОВ 8ми Септември	181	114	113	1	67	59	8			
Клиника за инфективни болести и фебрилни состојби	29	20	20	0	9	8	1			
Клиника за детски болести	61	35	35	0	26	19	7			
Клиника за гастроентерохепатологија	68	40	40	0	28	26	2			
Специјална болница по гинекологија и акушерство Чаир	91	55	55	0	36	31	5			
Клиника за торакална хирургија	3	2	2	0	1	1	0			
Детска пнеумофтиза Козле	75	50	50	0	25	23	2			
Клиника за трауматологија	15	11	11	0	4	3	1			
Ургентен центар	7	5	5	0	2	2	0			
КАРИЛ	20	14	13	1	6	5	1			
Кл. за ортопедија	19	12	12	0	7	6	1			
Спец.бол.по хир болести Св. Наум Охридски	47	30	30	0	17	17	0			
Клиника за ОРЛ	21	15	15	0	6	5	1			
Кл. за очни болести	20	14	14	0	6	6	0			
Кл. за кардиохирургија	47	28	28	0	15	15	0	4	3	1
ВКУПНО:	809	507	503	4	298	266	32	4	3	1

ЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ БИТОЛА

Сузбивањето и превенцијата на интрахоспиталните инфекции се одвива во повеќе насоки втемелени во основните принципи за борба против заразните болести. Откривањето, регистрирањето и евидентирањето на етиолошките причинители се појдовна основа за нивното успешно сузбивање.

Основна постапка во спречувањето на интрахоспиталните инфекции е активниот епидемиолошки надзор, со цел да се сигнализираат на време промените на епидемиолошката состојба. Надзорот се спроведува според Програмите и Правилниците кои ги објавува

Министерството за здравство на Р.М (Сл. Весник на Р.М бр. 4 од 09.01.2013 година; Сл. Весник на Р.М бр. 25 од 20 февруари 2008; Сл. Весник на Р.М бр. 7 од 20 јануари 2010, Законот за заштита на населението од заразни болести: Сл. Весник бр. 22/2010 и 136/2011).

Во текот на 2018 година со епидемиолошки надзор беа опфатени одделенијата/службите во Клиничка болница-Битола, Здравствен дом -Битола, Општа болница-Кичево, Здравствен дом -Кичево, Здравствен дом -Ресен, Центар за рехабилитација-Отешево, Здравствен дом -Демир Хисар, Психијатриска болница-Демир Хисар, ХОСПИС Сју Рајдер, Дом за доенчиња и мали деца- Битола и приватни здравствени установи.

Во текот на 2018 година на територијата на ЈЗУ ЦЈЗ- Битола беа земени вкупно 1725 примероци од кои 1501 во јавните здравствени установи (ЈЗУ) и 224 во приватните здравствени установи (ПЗУ). Вкупно беа направени 219 увиди и тоа 192 во ЈЗУ и 27 во ПЗУ.

Клиничка болница Битола - Во текот на 2018 година во Битола беа земени вкупно 1347 материјали од кои 1173 во ЈЗУ и 174 во ПЗУ. Вкупно беа направени 179 увиди од кои 159 во ЈЗУ и 20 во ПЗУ.

Во текот на 2018 година, за Клиничка болница - Битола, согласно Правилникот за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции беше изготвена Програма за спречување и сузбивање на ИХИ, која што перманентно се спроведуваше во текот на целата година.

Во текот на 2018 година беа извршени 152 епидемиолошки увиди во сите одделенија/служби во Клиничка болница – Битола и беа изготвени 152 извештаи и доставени до директорот, раководителите на одделенијата, Комисијата за контрола на ИХИ, Државен санитарен и здравствен инспекторат (ПЕ Битола/Кичево), со стручно мислење за најдената состојба и предлог мерки.

Беа земени 1046 примероци и тоа: брисеви од работни простории, брисеви од работни површини, брисеви од операциони сали, брисеви од стерилен материјал, брисеви од персонал, брисеви од болнички соби, контрола на чистота на воздухот во операционите сали, контрола на стерилност на инструменти за инвазивна дијагностика, брисеви од апаратура, контрола на стерилизација.

Бројот на земени материјали од Клиничка болница-Битола се прикажани во Табела 1.

Табела 1. Број на позитивни и негативни наоди од земени брисеви, контрола на воздух и контрола на стерилизација од одделенијата/службите при Клиничка болница - Битола во 2018 година

Одделение/ служба	Брисеви за контрола на чистота		Брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација			Останати брисеви (раце,нос, грло)		Контрола на чистота на воздух	
	+	-	+	-	сува	влажна	H2O2	+	-	Седимент метода	Air sampler метода
педијатрија		11							3		
неврохирургија		5		2	1				3		
урологија		57		10					9	30	4 (*1)
гинекологија и акушерство	3	84	1	11	2			3	14	48	
централна стерилизација		12		1		40	4				
ОРЛ	1	15	0	8	0	18		0	1	12	0
интерно одделение	4	30		3					4		
кабинет за коронарографија		10		5					2		
неонатологија		32							5		
максилофацијална хирургија		17		6	5					18	
пнеумофтизиологија		5		1	4				1		
физикална медицина		9									
кожно	1	10		1							
ортопедија		34		12	4	4			3	15	1
хирургија	2	59		18	13	12			6	54	3
психијатрија		5									
неврологија	1	6							1		
очно	3	15		8	23	8				12	
САРИЛ	1	66						2	10		
ургентна медицина		7						1	1		
нуклеарна мед.		6									
инфузија		6		3	6	5			3		
онкологија		9							2		
инфективно	2	8							1		
Вкупно	18	517	1	89	58	87	4	6	69	189	8

*Број на неисправни контроли од вкупниот број на контроли на стерилизација или број на примероци на воздух од вкупниот број на земени примероци кои не задоволуваат стандард на бактериолошка чистота

Позитивните резултати од земените брисеви од предмети за општа употреба, отисоци од шака и примероци на воздух се прикажани во Табела бр. 2.

Табела 2. Позитивни наоди од предмети за општа употреба, отисоци од шака и примероци на воздух по одделенија/ служби при Клиничка болница- Битола за 2018 година.

одделение/ служба	предмети за општа употреба	отисоци од шака	примерок на воздух
очно	1. Saprofiti, Staphylococcus koagulaza negativen, Muvli 2. Saprofiti, Staphylococcus koagulaza negativen, Muvli 3. Achromobacter xylosoxidans		
кожно	1. Muvli		
инфективно	1. Micrococcus luteus, Staphylococcus koagulaza negativen 2. Micrococcus luteus, Staphylococcus koagulaza negativen		
ургентна мед.		1. Staphylococcus aureus (MRSA)	
хирургија	1. Aeromonas salmonicida 2. Enterobacter spp.		
неврологија	1. Saprofiti, Staphylococcus koagulaza negativen, Mikrokokoccus		
САРИЛ	1. Pseudomonas aeruginosa	1. Staphylococcus aureus 2. Escherichia coli ESBL pozitiven	
урологија			1.Saprofiti, Staphylococcus koagulaza negativen, Mikrokokoccus
интерно	1. Micrococcus luteus, Staphylococcus koagulaza negativen, Muvli 2. Micrococcus luteus, Staphylococcus koagulaza negativen, Muvli 3. Micrococcus luteus, Staphylococcus koagulaza negativen, Muvli 4. Serratia marscescens		
гинекологија и акушерство	1.Acinetobacter species 2. Staphylococcus koagulaza negativen, mikrokokoccus 3.Staphylococcus koagulaza negativen, mikrokokoccus, difteroidi	1. Staphylococcus aureus 2. Staphylococcus aureus, Klebsiella pneumoniae 3. Enterobacter gergoviae	
ОРЛ	1. Enterobacter species		

Од одделенијата службите во Клиничка болница-Битола кои што се опфатени со Програмата за ИХИ, од страна на Одделението за епидемиологија при ЈЗУ ЦЈЗ Битола, земени се 1046 брисеви за контрола на стерилност, одредување на степенот на чистота, контрола на стерилизација, и останати материјали (брис од грло и нос, седимент на воздух, отисоци од шака).

Од земените брисеви за контрола на чистота (535), позитивни наоди се докажани кај 18 (3,4%), додека кај 517 (96,6%) наодите се негативни. Од земените брисеви за контрола на стерилност (90), позитивни наоди се докажани кај 1 брис (1,1%), додека кај 89 (98,9%) наодите се негативни. Земени се 189 примероци од воздух со седиментациона метода и 8 со Air sampler метода во операционите сали. Позитивен резултат е добиен само кај еден примерок на воздух (0,5%).

Контролата на стерилизација е направена со спори на сите стерилизатори во одделенијата и во централна стерилизација. Од вкупниот број направени контроли 149 (58 за сува стерилизација, 87 за влажна стерилизација и 4 со водореден пероксид), стерилизацијата беше неисправна во 3 стерилизатори (2%).

Поради позитивните наоди беа предложени мерки и беа земени контролни материјали. Резултатите од контролните материјали се сите негативни (освен од еден предмет за општа употреба од одделението за хируршки заболувања, чија контрола е направена во почетокот на 2019 година).

Во останатите јавни установи во Битола беа земени вкупно 127 примероци, и беа направени 7 увиди. Бројот на земени примероци со позитивни и негативни наоди е прикажан во Табела бр. 3.

Табела 3. Број на позитивни и негативни наоди од земени брисеви, контрола на воздух и контрола на стерилизација од одделенијата/службите јавни установи во Битола во 2018 година

установа	Брисеви за контрола на чистота		Брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација		Останати брисеви (раце, нос, грло)		Контрола на чистота на воздух	
	+	-	+	-	сува	влажна	+	-	Седимента. метода	Air sampler
Здравствен дом -Битола		10		1	38					
ЈЗО ХОСПИС Сју Рајдер		36		1	1		4	16		10 (*3)
Дом за доенчиња		8						2		
Вкупно		54		2	39		4	18		10

Од вкупниот број на земени брисеви од предмети за општа употреба, стерилен материјал и од направената контрола на стерилизацијата, добиени се 100% негативни резултати. Од вкупниот број на земени примероци на воздух (10) позитивни резултати се добиени од 3 примероци на воздух (30%), додека воздухот задоволуваше стандард на бакетриолошка чистота кај 70% од примероците.

Поради позитивните резултати (3 примероци на воздух во ХОСПИС Сју Рајдер Битола (со изолирани 1. *Staphylococcus aureus*, *saprofiti* 2. *Mikrococcus*, *staphylococcus koagulaza negativen*, *Enterococcus* 3. *Escherichia coli*) дадени се предлог мерки и по нивно спроведување се земено контролни примероци. Резултатите од контролните примероци се негативни.

Од вкупно земените 22 останати брисеви (од нос, отисоци од шака и др.) позитивни резултати се добиени од 4 отисоци од шака (18,2%) со изолирани 1. *Acinetobacter baumannii* 2. *Staphylococcus aureus* (x2) 3. *Klebsiella pneumoniae*, *Staphylococcus aureus* , додека негативни резултати се добиени 81,8% од брисевите. Поради позитивните резултати, предложени се мерки, и по нивното спроведување земено се контролни отисоци од шака. Микробиолошките резултати од нив се негативни.

Во текот на 2018 година беше пријавена 1 интрахоспитална инфекција во ЈЗО ХОСПИС Сју Рајдер Битола. По добивање на пријавата одделението по епидемиологија изврши епидемиолошки увид при што зеде материјали за испитување и даде соодветна стручно-методолошка помош. За извршениот увид беше изготвена соодветна информација која беше испратена до директорот на ЈЗО Хоспис Сју Рајдер- Битола, Институтот за јавно здравје и Државниот санитарен и здравствен инспекторат (ПЕ Битола).

Приватни здравствени установи Во ПЗУ во Битола беа земено вкупно 174 примероци, и беа направени 20 увиди. Во Табела 4. се прикажани видовите и бројот на земено брисеви од приватни здравствени установи во Битола.

Табела 4. Позитивни и негативни наоди од земено брисеви, контрола на стерилизација и останати брисеви од приватни здравствени организации во Битола во 2018 година.

установа	Брисеви за контрола на чистота		Брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација		Останати брисеви (кожа,раце)		Контрола на чистота на воздух	
	+	-	+	-	сува	влажна	+	-	седимен.	Air sampler
Плодност-болница	1	64		5		6		7		
“Д-р Билјана Талевска”		10		4				1		
“Медихелп”		3								
„Св. Стилијан”		5								
Систина дијализа		48			2		2	5		11 (1*)
вкупно	1	130		9	2	6	2	13		11

Од вкупниот број на земено брисеви од предмети за општа употреба (131), позитивни резултати се добиени само од еден предмет (0,76%) од болница Плодност со изолирано *Acinetobacter baumannii*, додека од 99,2% од предметите се добиени негативни резултати. По спроведувањето на предлог мерките, земен е контролен брис и истиот е со негативен микробиолошки резултат. Останатите резултати од брисевите од стерилна материја, останати брисеви, контрола на стерилизација и контрола на чистота на воздух се сите негативни од сите приватни здравствени установи.

КИЧЕВО

Во текот на 2018 година во Кичево земено се вкупно 219 материјали и тоа 169 материјали од ЈЗУ и 50 од ПЗУ. Вкупно се направени 21 увид (14 во ЈЗУ и 7 во ПЗУ).

Од Општа болница-Кичево земено се вкупно 151 материјал за контрола на ИХИ и беа направени вкупно 13 епидемиолошки увиди.

Во Табела 5. се прикажани видовите и бројот на земено брисеви од Општа болница-Кичево

Табела 5. Позитивни и негативни наоди од земено брисеви од Општа болница-Кичево во 2018 година

Одделение/ служба	Брисеви за контрола на чистота		Брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација		Останати брисеви (раце)		Контрола на чистота на воздух	
	+	-	+	-	сува	влажна	+	-	седим.	волум.
педијатрија	2	15			1(1*)					
гинекологија		13		3	20	7		2		
ОРЛ		1		4	4					
интерно одделение	1	12								
ортопедија					8					
хирургија	2	22		9	8				6	
очно одделение					4					
кожно					1					
неонатологија		6								
вкупно	5	69		16	46	7		2	6	

Од вкупно земените 74 брисеви од предмети за општа употреба, добиени се позитивни резултати за 5 предмети (6,7%), додека за 69 предмети (93,3%) се добиени негативни резултати.

Позитивни наоди се докажани во следните одделенија: интерно одделение (1 предмет за општа употреба со изолирано *Serratia marscescens*), хирургија (1 предмет за општа употреба со изолирано *Sphingomonas paucimobilis*), педијатрија (2 предмети за општа употреба: 1. *Stenotrophomonas maltophilia*, *Klebsiella oxytoca*; 2. *Serratia marscescens*).

Поради позитивните наоди беа предложени мерки и беа земено контролни брисеви. Резултатите од контролните брисеви се негативни (освен од предметот од интерно одделение, чиј контролен брис е земен во 2019 година).

Од вкупно земените 16 брисеви од стерилен материјал, добиени се негативни резултати за 100 % од брисевите. Од направената контрола на стерилизацијата се покажа дека стерилизацијата во сите автоклави (100%) е исправна, додека од контролираните суви стерилизатори (46), само кај 1 е добиено позитивен резултат, к од одделението за педијатрија (2,2%). По спроведување на предлог мерките направена е повторно контрола, и истата покажа дека стерилизацијата е исправна.

Здравствен дом- Кичево-Во текот на 2018 година во Здравствен дом- Кичево беше направен еден увид при што беа земен 3 брисеви од предмети за општа употреба, 1 брис од стерилен материјал и беше направена контрола на работата на 14 стерилизатори за сува стерилизација. Микробиолошките резултати се сите негативни.

Приватни здравствени установи (Систина дијализа- Кичево)- Од ПЗУ Систина дијализа-Кичево земен се вкупно 50 примероци (30 предмети за општа употреба, 2 од стерилен материјал и 18 примероци на воздух со седиментациона метода) и направени се 7 увиди. Позитивни резултати се добиени од два предмети за општа употреба (6,6%), додека од 93,3% од земените брисеви од предмети за општа употреба, резултатите се негативни. По спроведувањето на предлог мерките, земен се контролни брисеви, и истите се со негативен микробиолошки резултат.

РЕСЕН

Во текот на 2018 година направени се 10 увиди во Јавните здравствени установи во Ресен (Здравствен дом и Центар за рехабилитација-Отешево). Вкупно беа земен 74 брисеви. Во Табела 6. прикажани се бројот на земен материјали со позитивни и негативни наоди.

Табела 6. Позитивни и негативни наоди од земен брисеви од јавните установи во Ресен во 2018 година

Установа	Брисеви за контрола на чистота		Брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација	
	+	-	+	-	сува	влажна
Здравствен дом- Ресен	3	28		4	19	7(*2)
Центар за рехабилитација Отешево	3	10				
вкупно	6	38		4	19	7

Од вкупно земените брисеви од предмети за општа употреба (44), позитивни резултати се добиени од 6 брисеви (13,6%), додека негативни резултати се добиени кај 86,4% од примероците. Позитивни резултати се добиени од 3 предмети за општа употреба во Здравствен дом- Ресен со изолирано (1. *Enterobacter sakazaki* 2. *Stenotrophomonas maltophilia* 3. *Acinetobacter baumannii*) и 3 предмети за општа употреба од Центар за рехабилитација- Отешево со изолирано (1. *Staphylococcus koagulaza negative, muvli, saprofiti* 2. *Escherichia coli*, *Sphingomonas paucimobilis* 3. *Pseudomonas fluorescens*). По спроведувањето на предлог мерките, земен се контролни брисеви и резултатите од истите се негативни.

Од земените брисеви од стерилен материјал, 100% од резултатите се негативни. Од направената контрола на стерилизацијата (26), добиени се резултати дека 100% од контролите во сувите стерилизатори се исправани, додека од направените 7 контроли на автоклави, покажаа дека стерилизацијата во 2 автоклави не е исправна (28,5%). По дадените предлог мерки направени се повторни контроли, и резултатите покажаа дека стерилизацијата е исправна.

ДЕМИР ХИСАР

Во текот на 2018 година направени се 9 увиди во Јавните здравствени установи во Демир Хисар (Здравствен дом и Психијатриска болница). Вкупно се земено 85 материјали. Во Табела 7. се прикажани бројот на земено материјали за испитување со позитивни и негативни наоди.

Табела 7. Позитивни и негативни наоди од земено брисеви од јавните установи во Демир Хисар во 2018 година

Здравствена установа	Брисеви за контрола на чистота		Брисеви за контрола на стерилност		Контрола на стерилизација	
	-	+	-	+	сува	влажна
Здравствен дом	1	15		4	8	
Психијатриска болница	1	40		1	15	
вкупно	2	55		5	23	

Од вкупно земените брисеви од предмети за општа употреба (57), позитивни резултати се добиени само кај 2 брисеви (3,5%), а негативни се резултатите од 96,5% од примероците. Позитивни резултати се добиени од 2 брисеви од предмети за општа употреба во Здравствен дом со изолирано *Muvli*, *Bacillus subtilis* и во Психијатриска болница со изолирано *Bacillus subtilis*, *Staphylococcus koagulaza negative*. По спроведувањето на дадените предлог мерки, земено се контролни брисеви и истите се со негативен микробиолошки резултат.

Негативни резултати се добиени 100% кај брисевите земено од стерилен материјал, а 100% исправана е и стерилизацијата во контролираните стерилизатори.

ЗАКЛУЧОК

Одделението по епидемиологија активно е вклучено во целокупниот процес на контрола на ИХИ во сите јавни здравствени установи и приватни здравствени установи на територијата на ЈЗУ ЦЈЗ- Битола. Покрај земање на примероци од предмети за општа употреба, стерилен материјал, примероци на воздух, контрола на стерилизација, примероци од персонал и др., обработка на истите, издавање на резултати со предлог мерки, земање на контролни примероци, и сл, дава и стручно- методолошка помош за контрола на ИХИ во здравствените установи на територијата на ЦЈЗ Битола.

При ЈЗУ Клиничка болница–Битола активно функционира Комисијата за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции. Комисијата функционира врз основа на Годишна Програма и во состав предвиден со Правилникот. Комисијата одржува редовни состаноци, најмалку еднаш месечно во текот на годината. ЈЗУ ЦЈЗ-Битола активно учествува со свој претставник во работата на Комисијата и дава активен стручен придонес во решавањето на сите проблеми од оваа проблематика.

Во Психијатриската болница-Демир Хисар и во Центарот за рехабилитација- Отешево се формирани комисии за контрола на ИХИ кои активно функционираат и имаат своја

Програма за работа. Комисиите одржуваат редовно состаноци. ЈЗУ ЦЈЗ-Битола има свои претставници во овие комисии.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ВЕЛЕС

Во склоп на Програмата за превентивна здравствена заштита се содржани и задачите за испитување, спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во болничките установи при што од страна на Епидемиолошката дејност на подрачјето на Центарот за јавно здравје-Велес п.е. Велес се спроведуваа следните мерки и активности:

- ◆ Контрола на спроведувањето на санитарно-хигиенскиот режим на работа на вработените лица;
- ◆ Контрола на асептичната постапка со приборот и инструментите за вршење на медицински зафати;
- ◆ Контрола на санитарно - хигиенските услови за подготовка, чување и поделба на храната;
- ◆ Микробиолошка контрола на вработените лица, заболените лица и средината во здравствената организација, односно микробиолошка контрола на предметите за општа употреба, болничките простории, оперативните блокови, асептични простории, инструменти, работни површини и др.
- ◆ Обезбедување на заштита од заразување на заболените лица, на вработените и спречување на контаминација на околината и спроведување на здравствено воспитна работа.

За спроведување на наведените мерки и активности од планираните увиди за 2017 година беа извршени 71 увиди во сите болнички одделенија во општа Болница Велес и Специјалната болница „Јасеново,, Велес, при што беа земени и испитани 402 брисеви за испитување на интрахоспиталните инфекции.

Од вкупно земените 402 брисеви изолирани се патогени бактерии од 3 брисеви или 0,7%, 399 бриса се стерилни или 99,3.

Од 3 наоди на патогени бактерии, изолирана е бактеријата *Staphylococcus*.

Најголем број од овие наоди се од хирушкото одделение со хирушки амбуланти и ОАРИЛ, гинеколошкото одделение, невропсихијатриското одделение, болница „Јасеново,, и други поединечни наоди.

Наодите се најчесто од брисевите земени од вработените, предметите и приборот за општа употреба, од болничките простории и работните површини.

Во текот на целата година од превземените мерки и активности за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во болничките установи вршени се редовни увиди и контроли, давани се препораки за механичко чистење, миење, проветрување и дезинфекција на предметите и просториите при што од страна на ДДД-службата при Центарот за јавно здравје се извршени 12 дезинфекции во болничките одделенија, со опфат на оперативните делови и на одделенијата во целост, а исто така вршена е и редовна дезинсекција и дератизација.

По секој извршен увид се изготвуваа мислења со упатства за спроведување на постапки за доследно и дисциплинирано спроведување на мерките за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции.

Во текот на 2018 година во епидемиолошкото одделение е вршена анализа на добиените резултати, изготвувани се мислења за спроведување на соодветни мерки во одделенијата, изработувани се квартални и годишни извештаи за најдената состојба и истите се доставувани до Епидемиолошкото одделение при Институтот за јавно здравје-Скопје и Државната здравствена и санитарна инспекција-Велес.

При направените увиди се констатираше дека санитарните чворови, кујните, болничките соби, работните соби, како и оперативните делови ги задоволуваат потребните услови за работа. Голем дел од одделенијата се целосно реконструирани и опремени со нова современа опрема, како во општа Болница Велес, така и во Специјалната Болница „Јасеново“.

Во текот на првиот дел од годината се изработи од страна на Епидемиолошкото одделение-Велес и комплетна годишна анализа на извршените Програмски задачи за испитување, спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции на територијата на Центарот за јавно здравје-Велес за 2018 година.

ЗЕМЕНИ И ИСПИТАНИ БРИСЕВИ ЗА ИНТРАХОСПИТАЛНИ ИНФЕКЦИИ ЗА 2018

Табела бр.1 - Општа болница Велес

Одделение	Увиди	Земени брисеви	Патогени	%	Стерилни	%	Условно патогени	%	Изолирани патогени	Изолирани условно патогени
Стерилизација	10	30								
Инфективно одделение	4	24								
Хирушко одд . со оп.сали и амб.и ОАРИЛ	10	72	3	4,2	69			St.aureus- 3		
Гинеколошко-Акушерско одд. операциони сали	10	74								
Дијализа	8	56								
Детско одд.	4	16								
Очно одд. и ОРЛ со оп.сала	10	36								
Болница „Јасеново,,	4	40								
Интерно одд.	3	18								
Физикално одд.	4	20								
Нервно одд.	4	16								
ВКУПНО	71	402	3	0,7	399	99,3	/	/	St.aureus-3	/

ИНТРАХОСПИТАЛНИ ИНФЕКЦИИ ВО О.Е. КАВАДАРЦИ

Во текот на 2018 година од страна на Епидемиолошката служба во ПЕ Кавадарци при ЈЗУ ЦЈЗ-Велес беа извршени 19 увиди во одделенијата во ЈЗУ “Општа болница”-Кавадарци и земен се вкупно 146 материјали (128 брисеви и 18 плочи за стерилност на воздух).

Патогени бактерии изолирани се во 4 брисеви или 2,7%, а условно патогени во 6 брисеви или 4,1% од вкупно земените брисеви.

Од изолираните патогени бактерии застапени се бактеријата *Staphylococcus Staphylococcus* во 3 брисеви и колиформни бактерии во 1 брис.

Најмногу материјали 74 (62бриса+12 плочи) земен се во Гинеколошко-акушерско одделение. На ова одделение патогени бактерии изолирани се во 3 брисеви или 4% од вкупно земените брисеви.

Во Хируршко одделение од вкупно земените материјали 51 (45 бриса+6 плочи) во текот на годината, патогени бактерии изолирани се во 1 брис или 2% од вкупно земените брисеви, а условно патогени бактерии изолирани се во 1 брис или 2% од вкупно земените брисеви.

Во Детско одделение од вкупно земените 21 брис во текот на годината, патогени бактерии не се изолирани, а условно патогени се изолирани во 5 бриса или 23,8% од вкупно земените брисеви.

Во сите горе наведени одделенија во текот на 2018 година, беа превземени мерки на механичко чистење и континуирана дезинфекција на просториите, опремата и апаратурата, а таму каде што беа изолирани патогени бактерии по спроведените мерки следеше повторен епидемиолошки надзор и земање на контролни брисеви.

Одделение	Извршени увиди	Земен брисеви	Патогени	Стерилно	Условно патогени	Изолирани патогени бактерии	Изолирани условно патогени бактерии
Хируршко одд.	7	51 бриса-45 плочи-6	1	49	1	Колиформни бактерии - 2	живи.непатогени. бакт-1
Гинекол. Акушерско одд.	9	74 бриса-62 плочи-12	3	71	/	<i>Staphylococcus aureus</i> - 3	/
Детско одд.	3	21	/	16	5	/	живи.непатогени. бакт -5
ВКУПНО	19	146 брис-128 плочи-18	4	136	6	<i>Staphylococcus aureus</i> - 3 и колиформни бактерии	живи.непатогени. бакт -6

ИНТРАХОСПИТАЛНИ ИНФЕКЦИИ ВО О.Е. ГЕВГЕЛИЈА

Одделение	Извршени увиди	Земени брисеви	Стерилно	Условно патогени	Патогени	Потребни мерки
ГАО со неонатологија	6	90	90	/	/	Понатамошно придржување кон мерките од Правилникот за превенција и контрола на интрахоспитални инфекции
Детска превентивна медицина	2	20	20	/	/	
Хирушка сала	4	54	54	/	/	
Итна медицинска помош	1	6	6	/	/	
ПБ Негорци	2	16	16	/	/	
Вкупно	15	186	186	/	/	

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ШТИП

Согласно Националната програмата за јавно здравје во Р.Македонија за 2018 година, а со цел спречување на појавата и ширење на интрахоспиталните инфекции во болничката средина, епидемиолошката служба при Центарот за јавно здравје - Штип, во текот на 2018 година изврши 50 хигиено - епидемиолошки увиди во повеќе служби во Клиничка болница Штип и други јавни и приватни здравствени организации во простории каде е најголема можноста за појава и ширење на болничките инфекции.

При вршење на увидите се согледуваше хигиено - епидемиолошката состојба во просториите на службите и амбулантите, при што се укажуваше на одредени недостатоци во одржување на хигиената, вршењето на дезинфекција, дезинсекција, проветрувањето и др.

Еднаш месечно се земаа материјали за микробиолошко испитување (седимент на воздух, брисеви од површини и инструменти и испитување на исправноста на стерилизацијата).

Материјали се земени од следните простории:

Служба за гинекологија и акушерство, од сала за припрема, операциона сала, сала за киретажа, родилна сала, соба за новородени и мајки. Земани се 10 седименти на воздух и 60 бриса. Од нив се 40 стерилни, 20 биле контаминирани со бактерии и тоа со: *Staphylococcus aureus*, *Staphylococcus coag. neg*, *Bacillus subtilis*, *Pseudomonas spp*, *Acinetobacter baumani*.

Служба за хируршки болести, од хируршка сала, пред сала и сала за лапароскопија. Земени се вкупно 21 седимент на воздух и 17 бриса. Од нив биле стерилни 32 а во 6 е најдено присуство на бактерии: *Staphylococcus aureus*, *Staphylococcus coag. neg*, *Bacillus subtilis*.

Служба за ортопедски болести, од пред сала, операциона сала и превијалиште. Земени се 13 седимент на воздух и 20 бриса, 24 материјали биле стерилни, во 9 е најдено, *Staphylococcus coag. neg*, *Bacillus subtilis* и *Pseudomonas aeruginosa*.

Служба за анестезиологија со реанимација. Земени се вкупно 14 седименти воздух и 27 бриса. Од нив 26 се стерилни, во останатите 15 е најдено присуство на бактерии: *Staphylococcus coag. neg*, *Bacillus subtilis*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Klebsiella oxytoca* и *Staphylococcus aureus*.

Служба за уво, нос и грло. Земени се 4 седименти на воздух и 6 бриса. Од нив 6 се

стерилни, во останатите 4 пронајдени се следните бактерии: *Staphylococcus coag. Neg* и *Bacillus subtilis*.

Од очно одделение се земени 4 седименти на воздух и 8 бриса, од кои 8 биле стерилни, во 4 е изолирано бактеријата *Staphylococcus coag. Neg* и *Bacillus subtilis*.

Детско одделение земени се 17 брисеви. Од нив 13 се стерилни, а во 4 е изолирана бактеријата: *Staphylococcus coag. Neg*, *Staphylococcus aureus* и *E. coli*.

Од инфективно одделение е земено 2 бриса, негативни е 1 материјал и еден е позитивен со *Bacillus subtilis*.

Од одделението за неврологија се земени 2 седимента на воздух и 2 бриса кои се стерилни.

Во интерно одделение се земени 7 бриса. Стерилен е еден брис, останатите 6 се позитивни за *Staphylococcus aureus*, *Staphylococcus coag. Neg* и *Bacillus subtilis*.

Во службата за урологија се земени 18 брисеви и 1 седимент. Од земените примероци 10 се стерилни, останатите 9 се позитивни на *Staphylococcus aureus*, *Staphylococcus coag. neg*, *Bacillus subtilis* и *Acinetobacter*.

На одд за трансфузиологија се земени 2 седимента истите се стерилни.

Од соба за мали интервенции и превијалиште земени се: 11 брисеви, од кои 7 се стерилни, додека 4 се позитивни за *Staphylococcus aureus*, *Bacillus subtilis* и *E. coli*.

Болничка аптека земени се 2 бриса, 1 е позитивен за *Bacillus subtilis*.

Вкупно во текот на годината се испитани 201 материјали, од кои седименти на воздух 20 и 188 бриса. Од нив во 40 се најдени присутни бактерии. Земените материјали се од ЈЗУ Клиничка Болница Штип.

Во центарот за хемодијализа ПЗУ Дијамед земени се 14 седимента, 38 брисеви и 34 води за испитување.

Во приватните П.З.У. направени се 85 бриса. Воедно вршена е контрола на стерилизација со *Bacillus subtilis*, вкупно на број 90.

Извештаите од наодите редовно се доставуваат до Комисијата за спречување на интрахоспиталните инфекции, раководителите на службите, РСЗИ од П.Е.Штип, директорот на Клиничка болница - Штип и ПЗУ.

Во истите покрај наодот се препорачуваат и предлог мерки за надминување на најдената состојба.

ИНТРАХОСПИТАЛНИ ИНФЕКЦИИ ВО О.Е. ПРОБИШТИП

2018	УВИДИ	ЗЕМЕН МАТЕРИЈАЛ	СТЕРИЛНИ	ПАТОГЕНИ МИКРООРГАНИЗМИ	УСЛОВНО ПАТОГЕНИ МИКРООРГАНИЗМИ
Брисеви	35	66	60	3	3
Спори		30	28	2	0
Вкупно	35	96	88	5	3

Ј.З.У. ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ КУМАНОВО

Инфекциите стекнати во болница (болнички, интрахоспитални или нозокомијални инфекции) се јавен здравствен проблем како во развиените земји така и во земјите во развој со низа последици како медицински, правни, етички, економски. Претставуваат значаен проблем во болниците поради огромното влијание во морбидитетот и морталитетот кај хоспитализирани пациенти. Една од основните активности на современата стратегија на борбата против болничките инфекции е спроведување на надзор над болничките инфекции како нужна компонента во нивно сузбивање и спречување.

Со активен епидемиолошки надзор над болничките инфекции континуирано се соопираат, обработуваат, споредуваат, толкуваат и доставуваат податоците врз основа на моменталната состојба во болницата во однос на болничките инфекции. Контролата и надзорот на болничките инфекции е стандард за квалитет и е од исклучителна важност за сигурноста на пациентите, персоналот и посетителите. Контролата на инфекции вклучува квалитет, управување со ризик, клиничко управување, здравје и сигурност.

Со надзор се обезбедуваат податоци за инфицирани болни, како и одредување на фактори кои довеле до појава на инфекцијата како и следење на ефикасност на мерките во нивно спречување и сузбивање.

Преголема оптеретеност на болниците, бројни дијагностички и терапевтски методи, грешки во тераписките методи, грешки во нега на болните, лоша организација на посетите на болните, непочитување на основните постапки на хигиената, престој на ученици на пракса по одделенијата на болниците, неправилно чистење, дезинфекција и стерилизација, невакцинирање на персоналот со соодветните вакцини се некои од факторите кои допринесуваат во зголемување на ризикот од појава на болничките инфекции.

Со надзор се утврдува можноста за појава на на болничките инфекции, се утврдува застапеноста на поедини микроорганизми, од кои најчесто се бактериите. Се предизвикуваат и од вируси, паразити, приони и габи кои покрај патогените бактерии се поретки причинители. Покрај патогените микроорганизми се поголема улога имаат опортуните микроорганизми резистентни на антибиотици со голема отпорност кон дезинфекционите средства, така и кон факторите на надворешната средина.

Со надзор се избегнуваат и последиците како продолжено лекување, компликации, инвалидитет, зголемена смртност, зголемени трошкови на лекување. Превенцијата на болничките инфекции е најважна цел на сите здравствени работници.

Следењето, контролата и спроведувањето на мерките за борба против интрахоспитални инфекции е задача на Одделението за епидемиолошка дејност согласно превентивната програма за заштита на населението во Република Македонија.

Во соработка со Комисијата за следење на интрахоспитални инфекции во Општа болница во Куманово, програмата за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции перманентно се спроведуваше во текот на целата 2018 година. Од страна на епидемиолошкиот оддел се направени вкупно 37 увида на одделенија при Ј.З.У. Општа болница Куманово и при тоа се земени вкупно 340 бриса.

За сите увиди се изготвени информации со епидемиолошки коментар за најдената хигиено-епидемиолошка состојба, предложените мерки и активности и се доставени до Секторот за контрола и превенција на заразни болести при Институтот за јавно здравје Скопје, ДЗСИ П.Е.

Куманово, стручните директори и одговорните лица за ИХИ на одделенијата, како и до сите членови на Комисијата за спречување и сузбивање на интрахоспитални инфекции.

Во текот на 2018 година брисевите се земени од работни површини, предмети од општа употреба, стерилни материјали, медицински инструменти и апаратура, брисеви од персонал.

Движење на увидите и земање на брисеви во 2018 година може да се види од следната табела: Табела бр1.

Одделенија	Увиди	земени бриса	Патогени бактерии	Ги задоволуваат хигиенските стандарди	Аеробни мезофилни бактерии	Не ги задоволуваат хигиенските стандарди	Стерилни култури
Ургентен центар	1	15	0	15	0	0	0
Гинекологија	4	28	1	24	0	0	3
Инфективно одделение	2	20	3	16	0	0	1
ОРЛ-Одделение	2	18	0	15	0	0	3
Очно одделение	1	12	0	11	0	0	1
Неврологија	2	16	1	15	0	0	0
Психијатрија	1	12	0	12	0	0	0
Хирушко одделение	5	51	2	30	6	0	13
Центар за дијабет	1	7	3	0	4	0	0
Дерматовенерологија	1	8	0	7	1	0	0
Акушерско одделение	8	60	4	41	0	1	14
Детско одделение	2	18	2	16	0	0	0
Физикална медицина рехабилитација	2	18	1	3	14	0	0
Центар за болести на зависности и рехабилитација	1	10	0	10	0	0	0
Интерно одделение	2	18	1	17	0	0	0
Галеснска лабораторија	1	14	0	14	0	0	0
Служба за трансфузиона медицина	1	15	0	15	0	0	0
ВКУПНО	37	340	18	261	25	1	35

Во текот на прво тромесечие се земени - 78 бриса.

Во текот на второ тромесечие се земени - 99 бриса.

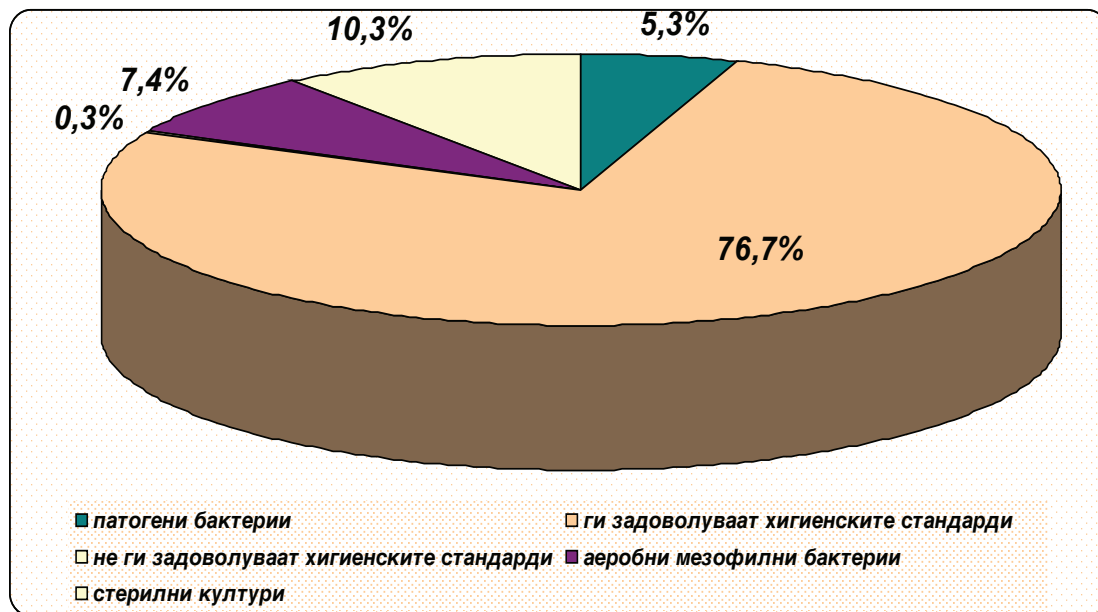
Во текот на трето тромесечие се земени - 84 бриса.

Во текот на четврто тромесечие се земени - 79 бриса.

Од добиените резултати на 340 земени и микробиолошки обработени бриса во текот на 2018 година во одделенијата на Општа болница Куманово се регистрираа 18 изолати на патогени бактерии (9 *Staphylococcus aureus*, 5 *Enterobacter* spp., 1 *Pseudomonas aeruginosa*, 1 *Echerichia coli haemolytica*, 1 MRSA и 1 *Enterococcus*), 261 бриса ги задоволуваат хигиенските стандарди, во 25 бриса има наод на аеробни мезофилни бактерии, 1 брис не ги задоволува хигиенските стандарди и 35 бриса се стерилни култури.

Толкувањето на резултатите од микробиолошките наоди, микробиолозите го толкуваат според критериумите за толкување на наоди од Т. Тамбиц

Граф бр1

Во текот на 2018 година во одделение за епидемиолошка дејност навремено се доставени 4 пријави за интрахоспитални инфекции од страна на хируршко и детско одделение при Општа болница Куманово.

Во второто тромесечие 2018 година во месец мај се доставени две пријави за интрахоспитални инфекции за изолат на МРСА кај два пациенти од страна на хируршко одделение при Општа болница Куманово. Се работеше за 2 случаи на пациенти со изолат на МРСА од кои едниот жител на Крива Паланка, додека вториот од Куманово и двајцата диабетичари. Се констатираше дека заболените не се епидемиолошки поврзани во однос на изворот на заразата.

Во текот на третото тромесечие во месец август од страна на детско одделение при Општа болница Куманово доставени се 2 пријави за болнички инфекции за изолат на МРСА кај 2 изолирани неповрзани случаи на пациенти со изолат на МРСА.

Во текот на четвртото тромесечие во однос на изолат на *Enterobacter cloacae* во брис од нос и грло кај прематурно новороденче на Акушерско одделение согласно заклучокот на Комисијата за интрахоспитални инфекции при Општа болница Куманово беа превземени сите препорачани соодветни мерки и активности во спречување на пренос на инфекции.

Во однос на сите пријави за болнички инфекции пријавени од одделенијата на Општа болница Куманово од страна на одделение за епидемиолошка дејност направени се контролни епидемиолошки увиди се до добивање на негативни резултати на земените бриса од критични места за контрола на хигиенска-епидемиолошка состојба и стерилноста, извршена дезинфекција по епидемиолошки индикации од страна на ДДД служба при ЦЈЗ Куманово, следење на епидемиолошката ситуација и како и превземање на сите останати противепидемски мерки во спречување на понатамошното ширење на болничките инфекции.

Во однос на пријавите Комисијата за интрахоспитални инфекции при Општа болница континуирано ја следеше ситуацијата со болничките инфекции и согласно заклучоците

на комисијата се почитуваа сите задолжени мерки и активности од страна на вработените во спречување на ширење на пријавените хоспитални патогени меѓу пациентите и останата болничка популација.

За сите превземени мерки и активности континуирано беа известени ДСЗИ П.Е.Куманово и ИЈЗ Скопје (сектор за контрола и превенција на заразни болести). Контрола за спроведување на наложените мерки во однос на пријавите се изврши од епидемиолог и ДСЗИ П.Е.Куманово.

Во текот на 2018 година Комисија за ИХИ при Општа болница одржа 6 состаноци.

Во борба против болнички инфекции спаѓа и контролата на стерилност на воздух. Испитани се вкупно 391 мостри претежно во Галенската лабораторија и оперативните сали. Контролата на стерилизацијата на медицинските инструменти и материјали како една од главните мерки за спречување на појава на нозокомијалните инфекции се врши со спори на Бациллус субтилис па така прегледани се вкупно 570 спори на ниво на болницата и останатите здравствени установи со позитивни наоди во 14 контроли од кои 12 регистрирани во приватни здравствени установи.

Во 2018 година се извршени вкупно 1575 периодични здравствени санитарни прегледи на здравствени работници.

Во 2018 година извршена е превентивна дезинфекција на 48 140м², дезинсекција на 38 000 м² и дератизација на 23 250 м² во здравствените установи.

Од страна на П.Е.Крива Паланка во текот на 2018 години во болничките одделенија и амбулантите на Здравствен Дом Крива Паланка направени се 70 увида и земени се 214 бриса за микробиолошко испитување. Од резултатите на обработените бриса во 2 бриса има наод на патогени бактерии, 187 бриса го задоволуваат хигиенските стандарди и 15 бриса се стерилни култури. Испитани се 34 мостри воздух, додека контрола на стерилизација е направена со поставување на 54 спори со негативен наод во сите контроли.

Од страна на П.Е.Кратово во 2018 земени се вкупно 56 бриса за испитување на епидемиолошка состојба и стерилноста во Здравствен Дом Кратово. Од добиените резултати на микробиолошки бриса 8 се стерилни култури и 48 бриса ги задоволуваат хигиенските стандарди. Како превентивна активност во 2018 година поставени се и 10 спори во стерилизатори и сите биле исправни.

Препораките како зачестено механичко чистење, дезинфекција на просториите, дезинфекција по епидемиолошки индикации, соодветно и правилно чистење, дезинфицирање и стерилизирање на медицинска опрема, проветрување и изолација на болничките соби, ограничување на движењето како и користење на соодветни средства за хигиенско миење и дезинфекција на рацете како наједноставна но најважна ефикасна мерка во превенција од болничките инфекции беа наведени во сите информации. Истотака употреба на заштитни средства (маски, ракавици и капи), како и почитување на мерките за изолација на болниот, вакцинација на персоналот и болните како и други мерки и активности во минимизирање на ризикот на пренос на инфекции.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – КОЧАНИ

Во текот на 2018 година не е пријавено ниту едно интрахоспитално заболување.

Епидемиолошката дејност при ЦЈЗ- Кочани прави превентивни контроли на чистотата на просториите во здравствените установи и тоа на: предмети за општа употреба, внатрешен

ентериер, медицински апарати и друга медицинска опрема, медицински раствори, инструменти, на персоналот и друго.

Контролата се врши со епидемиолошки увид од страна на епидемиолог, земање на брисеви за бактериолошки преглед и информација со наод, мислење и препораки.

Во текот на 2018 година ЦЈЗ - Кочани има направено вкупно 83 увид во здравствени установи и тоа: 37 во Кочани, 11 во Веница, 9 во Берово, 12 во Пехчево и 14 во Делчево, при што се земено вкупно 520 брисеви за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции.

Од вкупно земените 520 брисеви, 344 се во Кочани, 52 во Веница, 24 во Берово, 38 во Пехчево и 62 во Делчево. Во Кочани се направени 35 контроли на стерилност на воздух со аероседименти, во Берово- 6 , а направена е и контрола на стерилизација со спори при што се поставени 116 спори .

Од вкупно земените 520 брисеви во Кочани, Во Пехчево, Берово, Веница и Делчево сите брисеви се со уредни наоди што зборува само по себеза степенот на хигиена и стерилност која е на високо ниво.

- ◆ Од здравствените работници земено се 77 брисеви и тоа: 33 од нос, од раце 34 брисеви и 10 од грло.
- ◆ Најчесто контролирани одделенија во Општа болница - Кочани се: - хируршки операциони и гинеколошка операциона сала;
- ◆ Оддел за интензивна нега и реанимација;
- ◆ Гинеколошко - акушерско одделение (родилна сала, соба за новороденчиња, соба за интервенции, болнички соби);
- ◆ Хируршко одделение (соби за интервенции, болнички соби);
- ◆ Хируршка амбуланта;
- ◆ оддел за хемодијализа при ДИАМЕД Македонија, подружница 6 - Кочани.

Исто така се контролирани: интерно одделение, нервно одделение, детско одделение, лабораторија, Итна медицинска помош и др.

Здравствените установи одлично соработуваат со ЦЈЗ кога се во прашање контроли за степенот на чистота во нивните простории. Сите предложени мерки ги спроведуваат навремено.

Комисијата за интрахоспитални инфекции се состанува после секое тромесечие и секогаш кога за тоа има вонредна потреба.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ПРИЛЕП

Во текот на 2018 година Епидемиолошката служба при ЦЈЗ Прилеп редовно ги спроведуваше мерките и активностите предвидени со Програмата за спречување и сузбивање на ИХИ. Епидемиолог од ЦЈЗ активно учествуваше во работата на Комисијата за ИХИ при Општата болница во Прилеп.

Активности

1. Надзор над спроведувањето на пропишаните мерки и активности за спречување и сузбивање на ИХИ во здравствените установи. Со надзорот беа опфатени санитарно-хигиенските услови, режимот на работа и однесувањето на персоналот, постапката со приборот, инструментите, опремата, процесот на стерилизација и дезинфекција, постапката со стерилниот материјал, како и отстранувањето на отпадниот материјал.

2. Микробиолошка контрола на неживата средина.

3. Изготвување на информации (извештаи) со предлог мерки и доставување до ЗУ, ДСЗИ и ИЈЗ.

Извршени епидемиолошки увиди и микробиолошка контрола на нежива средина.

Во текот на 2018 година во Општата болница во Прилеп беа направени 25 епидемиолошки увиди и беа земени 213 примероци за микробиолошко испитување (табела 1), додека во одделот за дијализа при ПЗУ Систина Нефроплус беа направени 5 увиди и земени 74 материјали за микробиолошко испитување.

За најдената состојба и предложените мерки беа изготвени месечни и квартални извештаи и истите доставени до Институтот за јавно здравје, Државниот санитарен и здравствен инспекторат, Општата болница во Прилеп и ПЗУ Систина Нефроплус.

Табела 1. Број на извршени увиди и земени материјали за микробиолошко испитување во Општа болница Прилеп во 2018 година - квартално

Одделение	Број на направени увиди				Број на материјали за микробиолошко испитување				Вкупно материјали
	Прво тромесечие	Второ тромесечие	Трето тромесечие	Четврто тромесечие	Прво тромесечие	Второ тромесечие	Трето тромесечие	Четврто тромесечие	Вкупно материјали
Гиникологија и акушерство	1		2		6		19		25
Неонатологија	1			1	4			12	16
Хирургија	1		1	1	13			12	30
Ортопедија		1	1			12	13		25
Очно одделение		1	1	1		14	3	10	27
ОРЛ одделение			1				3		27
Оддел за интензивна нега и лекување	1			1	10			17	27
Соба за рехабилитација		1				7			7
Детско одделение	1				6				6
Максифацијална хирургија	1				4				4
Интензивна нега во невролошко одделение		1				5			5
Интерно одделение		1				5			5
Уролошка оперативна сала	1		1		8		12		20
Клиничко-биохемиска лабораторат		1				8			8
Инфективно одделение	1				5				5
Дијализа	1	1	1	2	15	19	19	21	74
Вкупно	9	7	8	6	71	70	83	63	287

Опфатот по оддели во 2018 година е следен:

Табела 2. Број на извршени увиди и земен материјал за микробиолошко испитување во 2018 година - по оддели

Вид на оддел	Бр. увиди	Бр. на примероци за микробиолошка контрола
Операциони сали	12	109
Оддели за интензивна нега	4	39
Оддел за новородени	2	16
Оддел за дијализа	5	74
други оддели	7	49
Вкупно	30	287

Од вкупно 30 епидемиолошки увиди, 23 се во одделите со висок и среден ризик, од каде се земен 238 (83%) примероци за микробиолошко испитување.

Од земените материјали 58 (20%) се брисеви од медицинска опрема, 68 (23,7%) се брисеви од работни површини, 37 (12,9%) се брисеви од стерилен материјал, од други помалку критични предмети и површини (болнички намештај, славини, кваки) се 68 (23,7%) брисеви, аероседимент – 26 (9%) примероци, дијализна течност-15 (5,3%) примероци, брисеви од раце – 15 примероци (5,3%) (Табела 3).

Табела 3. Вид и број на земен примероци за микробиолошка анализа

	Медицинска опрема	Работни површини	Стерилен материјал	аероседимент	Други предмети и површини	Дијализа течност	Брис од рака	Брис од грло	Вкупно
Број на материјали	58	68	37	26	68	15	15	287	58
%	20	23,7	12,9	9	23,7	5,3	5,3	100,0	20

Во однос на добиените резултати од микробиолошкото испитување 96,5% од примероците одговараат на хигиенските стандарди и норми, 2,4% не одговараат заради наод на зголемен број на бактерии контаминенти, додека од 3 примероци изолирани се бактерии (табела 4 и 5).

Табела 4. Резултати од микробиолошкото испитување на земените материјали

	Одговараат на хигиенските стандарди и норми	Не одговараат на хигиенските стандарди и норми заради наод на зголемен број бактерии контаминенти	Брисеви од кои се изолирани бактерии
Број на материјали	277	7	3
%	96,5	2,4	1,0

Табела 5. Вид на изолирани бактерии и место на изолација

Вид на изолирани бактерии	Број на примероци
Staphilococcus aureus	3

Во текот на 2018 година доставена е една пријава за интрахоспитална инфекција, кај пациент на дијализа, од чија хемокултура е изолиран *Staphilococcus aureus*.

Работа на Комисијата за ИХИ во 2018 година

Во текот на 2018 година во Општата болница во Прилеп контролата на болничките инфекции се спроведуваше согласно утврдената Програма и план, кои ги изготви Комисијата за ИХИ. Во програмата беа содржани следните базични елементи:

- ◆ Преглед на дневните микробиолошки наоди;
- ◆ Водење на регистар на позитивните наоди;
- ◆ Следење на антимикуробна резистенција;
- ◆ Преглед на медицинска документација на пациенти сомнителни за ИХИ;
- ◆ Директен увид во состојбата на пациентот;
- ◆ Предлагање на мерки за совладување на присутните инфекции и мерки за намалување на ризикот за инфекции;
- ◆ Контрола на санитарно-хигиенскиот режим за работа;
- ◆ Микробиолошка контрола на вработените лица;
- ◆ Здравствено-воспитна работа.

Главни носители на активностите од Програмата за ИХИ беа сестрата за ИХИ и докторот за ИХИ (инфектолог), кои во исто време се и членови на Комисијата за ИХИ. Улогата на епидемиологот, член на Комисијата, беше претежно советодавна.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ТЕТОВО

Интрахоспиталните инфекции претставуваат актуелен здравствен и економски проблем.

Интрахоспиталните инфекции се инфекции кои се предизвикани со микроорганизми стекнати за време на хоспитализацијата, или се доведуваат во врска со некоја медицинска интервенција врз пациентот.

Согласно Програмата за Јавно здравје во Република Македонија за 2018 год. направени се 18 епидемиолошки увиди од страна на одделението за епидемиологија.

Секој месец се вршеше епидемиолошки увид на некое одделение од Клиничката болница во Тетово и се земаа околу 20 брисеви од опрема, стерилен материјал, работни површини, предмети за општа употреба. Земените брисеви беа доставени до микробиолошката лабораторија во Тетово за микробиолошка анализа.

За најдената состојба се изготвуваа секој месец извештај со предлог мерки и истиот се доставуваше до: ЦЈЗ Тетово, ИЈЗ Скопје, Државниот Санитарен и Здравствен Инспекторат-подрачна единица-Тетово, како и до Клиничката болница - Тетово.

При секој епидемиолошки увид е сугерирано - редовно одржување на хигиената како на просторот така и на предметите за општа употреба и редовно користење на дезинфекционно средство повеќе пати во денот.

Во 2018 година направени се 18 епидемиолошки увиди во одделенијата на Клиничката болница во Тетово, при што се земено 248 бриса.

За контрола на воздух во операциона сала поставени се 17 Петриеви плочи.

Од земените брисеви изолирана патогена флора е 19, условно патогена флора

65 и стерилни 181 бриса. Најчесто изолирани бактерии од земените брисеи при епидемиолошките увиди на ИХИ се патогени:

♦ *Stafilokokus aureus* и *Enterobakter spp.*

Условно патогени:

♦ *Bacilus subtilis*, *Staphylococcus epidermidis* и *stafilokokus koagulaza neg.*

Табела 1. Епидемиолошки увиди во одделенија и број на земен брисеви и поставени петриеви плочи.

Одделение	Вкупно земен брисеви	Петриеви плочи	Изолирани патогени бактерии	Условно патогени	Стерилни
Очно одделение и амбуланта	22	/	2	5	15
Детско одд. четврти спрат	16	/	3	8	5
Детско одд. - контролни	6	/	/	/	6
Одделение за гинекологија	14	/	1	6	7
Одделение за хирургија Б	14	/	/	7	7
Одделение за гинекологија - контролни	6	/	/	/	6
Одделение за хирургија А	13	/	1	6	6
Хирушка амбуланта	12	/	1	3	8
Одделение за хирургија А	3	/	/	/	3
Неонатологија и акушерство	18	2	4	4	12
Родилна сала и интензивна нега	13	2	/	/	15
Неонатологија и акушерство-контролни	7	2	/	/	9
Неонатологија и акушерство	18	3	3	/	18
ОРЛ-операциона сала-амбуланта	23	2	/	4	21
Неонатологија и акушерство и родилна сала	17	2	2	4	13
Одделение ортопедија	13	2	/	7	8
Одд. за урологија, абуланта и операциона сала	22	2	/	8	16
Одд. за анестезија и реанимација	11	/	2	3	6
ВКУПНО	248	17	19	65	181

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ТЕТОВО, П.Е. ГОСТИВАР

Согласно Националната Годишна Програма за Јавно Здравје во Република Македонија за 2016 - Правилник за поблиските критериуми за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во здравствени установи, во 2018 година, комисијата за контрола на интрахоспитални инфекции изврши епидемиолошки увиди во Општа болница “Д-р Ферид Мурад” во Гостивар и тоа во:

- ♦ Операциони сали,
- ♦ Инфективно одделение,

- ◆ Неонатолошки оддел, акушерско одделение и родилна сала,
- ◆ Детско одделение,
- ◆ Операциони сали,
- ◆ Хируршко одделение,
- ◆ Операциони сали и
- ◆ Неонатолошки оддел, акушерско одделение и родилна сала.

При епидемиолошките увиди се констатира дека општата хигиена задоволува.

Дезинфекционо средство редовно се користи, санитарните чворови како и лавабоата се во функција.

Се користат ракавици, маски, шприцеви, игли, стерилни инструменти за еднократна употреба.

Редовно и задолжително се врши стерилизација на медицинските инструменти и апарати, а редовно се контролира исправноста на стерилизацијата од комисијата за контрола на интрахоспитални инфекции.

При епидемиолошките увиди се земени 217 брисеви од вработените, просториите, инструментите и апаратите, болничките соби и кревети, работните површини, подовите и др. за микробиолошка анализа, при што беше изолирана патогена флора од 21 бриса или 9,7 % од вкупниот број на земени материјали.

Резултатите се во прилог на извештајот.

Неопходно е примена на следниве мерки:

- ◆ Секојдневно ригорозно одржување на хигиената и асептични услови со задолжително користење на дезинфекционо средство повеќе пати во текот на денот, не само на подните површини туку и на масите, работните површини, апаратите, инструментите, воздухот и сл;
- ◆ Задолжително и редовно миење на рацете, редовно менување на креветските чаршафи, пелените на креветчињата за мерење на бебињата, чистење и дезинфекција на наткаските.

Согласно Програмата за Превентивна здравствена заштита на Република Македонија за 2018 г. - Програма за спречување на интрахоспитални инфекции во здравствени установи, комисијата за контрола на интрахоспитални инфекции изврши епидемиолошки увиди во општа болница “ Др. Фери Мурат” во Гостивар и тоа:

Здравствена организација	Вкупно земени брисеви	Изолирана патогена флора	%	Условно патогена флора	%	Стерилни	%
Хируршко одделение	25	6	24%	0	0	19	96%
Инфективно одделение	30	0		0	0	30	100%
Неонатолошко одделение со родилна сала	27	2	7,4%	0	0	25	92,6%
Детско одделение	36	10	27,8%	0	0	26	72,2%
Операциони сали	24	0	0	0	0	24	100%
Операциони сали	25	1	0	4%	0	24	96%
Неонатолошки оддел со родилна сала	30	2	0	6,7%	0	0	93,3%
ВКУПНО	217	21	9,7%	0	0	196	90,3%

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ОХРИД

Согласно законските прописи и обврски кои произлегуваат од Законот за заштита на населението од заразни болести (Сл. весник на РМ бр.66/04; 139/08, 99/09, 149/14 и 150/15), Правилникот за поблиските критериуми за спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции (Сл. весник на РМ 25/2008) и Националната годишна програма за јавно здравје во РМ за 2018 година, епидемиолошката служба од Центар за јавно здравје - Охрид во текот на 2018 год. ги презеде следните активности и мерки:

Извршени се 87 епидемиолошки увиди:

- ◆ 51 контроли во ЈЗУ Општа болница - Охрид
- ◆ 10 контроли во ЈЗУ Општа болница - Струга
- ◆ 12 контроли во ЈЗУ Општа болница - Дебар
- ◆ 5 контроли во ЈЗУ Специјална болница за ортопедија и трауматологија “Св, Размо” Охрид
- ◆ 4 контрола во ЈЗУ Завод за превенција, лекување и рехабилитација на кардиоваскуларни заболувања ”Св. Стефан” Охрид
- ◆ 5 контрола во ЈЗУ Завод за нефрологија Струга

Земени се 843 материјали за микробиолошко испитување (брисеви од медицински инструменти, работни површини, подови, испитана е чистота на воздух во амбуланти, операциони сали, соби за интензивна нега).

Изолирани се патогени бактерии:

- ◆ Staphylococcus coagulase negative во 6 примероци од воздух во хирушко и гинеколошко одделение - ЈЗУ Општа болница Струга и во 3 примероци од воздух во Завод за нефрологија Струга - (1,06%) од вкупно испитаните материјали.

По изолација на патогените микроорганизми извршена е дезинфекција на 160 м². во овие здравствени установи.

При повторните бактериолошки мониторинзи на критичните места од земените брисеви не се изолирани патогени микроорганизми

За спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во контролираните здравствени установи, а врз основа на најдената епидемиолошко - хигиенска состојба се предложија следните мерки:

- ◆ појачани мерки за хигиенизација на објектот,
- ◆ спроведување на секојдневна профилактичка дезинфекција на болничките простории,
- ◆ правилно постапување со болничката облека и постелнина / да се оневозможи мешање на нечисто и чисто,
- ◆ на секои шест месеци да се врши задолжителна превентивна дезинфекција, дезинсекција и дератизација целосно и навремено,
- ◆ вработените да обават задолжителен здравствено - хигиенски прегледи,
- ◆ заради обезбедување на квалитетен воздух потребно е редовно чистење и дезинфекција на вентилациониот систем,
- ◆ се забранува посета на болните сместени во делот за интензивна нега и редукција на движење на вработените во операционата сала i
- ◆ поинтензивно користење на бактерицидните лампи.

Во брис земен од рана на пациент кој доаѓа на преврски во хирушко одделение при ЈЗУ Општа болница Охрид изолиран е микробиолошки причинител МРСА.

За спречување и сузбивање на интрахоспиталните инфекции во ЈЗУ Општа болница Охрид - хирушко одделение се предложија следните мерки:

- ◆ На пациентот да му се прават преврски на раната во посебна амбуланта
- ◆ Во контаминираното подрачје (до околу 1 метар околу постелата) да се постави корпата за инфективни отпадоци (примапацк) и кеса за останатите отпадоци (хартија, марамчиња)
- ◆ Здравствената документација на пациентот мора да се наоѓа надвор од контаминираното подрачје, да не се внесува во амбулантата за преврски.
- ◆ Обавезна е употреба на заштитен мантил, маска и ракавици за еднократна употреба при контакт со пациентот, неговите телесни течности, постелата и предметите кои ги допира.
- ◆ По завршената преврска сите предмети и површини кои дошле во контакт со пациентот треба да се дезинфицираат.

Во брис земен од трахеостомен отвор на хоспитализиран пациент во ЈЗУ Специјална болница за ортопедија и трауматологија “Св, Размо” изолиран е микробиолошки причинител МРСА.

За спречување и елиминација на интрахоспитална инфекција во оваа здравствена установа се предложија следните превентивни мерки:

- ◆ Пациентот да се постави во еднокреветна соба означена со натписот “контактна изолација”.
- ◆ Вратата треба секогаш да биде затворена.
- ◆ Во собата треба да се обезбеди доволна количина на дезинфекционо средство.
- ◆ Во контаминираното подрачје (до околу 1 метар околу постелата) да се постави корпата за инфективни отпадоци (примапацк) и кеса за останатите отпадоци (хартија, марамчиња,)
- ◆ Количката со заштитни маски, ракавици, и мантили за една употреба треба да се постави пред влезот на собата, не смее да се внесува во собата за контактна изолација.
- ◆ Здравствената документација на пациентот не треба да биде поставена на постелата, туку мора да се наоѓа надвор од контаминираното подрачје, само по потреба да се внесува во собата.
- ◆ Обавезна е употреба на заштитен мантил, маска и ракавици за еднократна употреба при контакт со пациентот, неговите телесни течности, постелата и предметите кои ги допира.
- ◆ Предметите кои ги изнесуваме од болничката соба (епрувети со крв, хемокултурни садови, итн.) треба да ги бришеме со алкохолен дезинфициент.
- ◆ Приборот за јадење и садовите да се мие во машина за садови, за која е доволен обичен детергент.
- ◆ Редовно (дневно) треба да се чистат површините во близината на пациентот (полици, држачи за инфузија, итн.) со дезинфициент.
- ◆ Кога мора пациентот да се носи на испитување во друго одделение или дијагностична единица, треба персоналот да се извести за статусот на пациентот со МРСА и предавањето на пациент да е директно-пациентот да не чека.
- ◆ Персоналот кој го транспортира пациентот треба да е заштитен со ракавици и престилка или мантил.
- ◆ По завршениот преглед сите предмети и површини кои дошле во контакт со пациентот треба да се дезинфицираат.

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ СТРУМИЦА

ЈЗУ Центар за Јавно здравје - Струмица во текот на 2018 година, континуирано ги спроведуваше мерките и активностите предвидени со Програмата за спречување и сузбивање на ИХИ. За таа цел беа направени 42 увиди (5 во амбуланти и 37 во одделенија за болничко лекување) со цел следење на санитарно-хигиенските услови во стационарните болнички капацитети. За таа цел беа земени вкупно 205 материјали за микробиолошка анализа (брисеви од стерилен медицински потрошен материјал, стерилни медицински инструменти, стерилност на воздух и др.).

За најдената состојба и предложените мерки беа правени извештаи и испраќани до надлежната здравствена установа како и надлежниот ДСЗИ П.Е.Струмица и Валандово.

На Таб.1 прикажани се бројот на увиди и бројот на земани мостри/брисеви:

	Одделение	Направени увиди	Струмица - земени мостри	Валандово - земени мостри
1.	Оперативен блок	2	18	/
2.	Хирургија	1	10	/
3.	Акушерство и неонатологија	9	46	4
4.	Одделение за гинекологија	3	23	/
5.	Детско одделение	1	10	/
6.	Интерно одделение	1	/	/
7.	Инфективно одделение	2	11	/
8.	Нервно одделение	3	28	/
9.	Очно одделение	1	5	/
10.	Ушно одделение	1	5	/
11.	Вакцинации	1	6	3
12.	Ангиографија	1	9	/
13.	ИМП	1	4	3
14.	Стоматологија	/	/	3
15.	Биохемиска лабораторија	/	/	3
	ВКУПНО	37	175	16

Истите се земани од работни површини, опрема и стерилен материјал, како и поставувани крвни плочи за проверка на загаденоста на воздухот,

На Таб.2 прикажани се добиените резултати: Опрема		Работни површини		Стерилен материјал и инструменти		Воздух		Брисеви од грло, нос и раце на вработени		ВКУПНО	
-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+
60	6	77	16	22	0	10	2	10	1	180	25
66		93		22		12		11		205	

Од вкупно земените 205 материјали за бактериолошка исправност, исправни се вкупно 180 или 87,8%, неисправни се 25 или 12,2 %.

Од неисправните/нестерилни брисеви кај 1 материјал беше изолирана патогена бактерија или 4% и тоа: изолирано е Стапхулоцоццус ауреус од нос на медицинска сестра Истата беше одстранети од работното место до обескличување.

Останатите 23 брисеви/материјали или 92% од неисправните беа заради присуство на бактерии контаминенти (цфу). Најголем процент од неисправните материјали потекнуваат од работните површини 64%; па од опремата 24%; од воздух 8%; додека од стерилен материал нема неисправни/нестерилни брисеви.

Од овие резултати како и од нашите увиди се констатира дека и оваа година како и минатата, општата хигиена по одделенијата и амбулантите е значително подобрена во однос на минатите години, што веројатно се должи на доследно почитување на протоколите за ДХЕЗП и треба да се продолжи со редовно спроведување на ДЗХ пракса.

КОНСТАТАЦИИ

Центрите за Јавно Здравје и нивните организациони единици ги спроведоа предвидените активности согласно Програмата за Превентивна задржавствена заштита за 2018 година во Република Македонија, по однос на спроведувањето на мерките и активностите за следење, спречување и сузбивање на појавата на ИХИ во медицинските установи на својата територија.

Во ИЈЗ на РМ, пристигнати се 105 пишувани извештаи, информации и годишни извештаи (посебни или збирни), од ЦЈЗ во РМ за извршените хигиенско - епидемиолошки и профилатички увиди на терен, за спроведување на мерките и активностите за контрола, спречување и сузбивање на појавата на Интрахоспитални инфекции. (споредбено по години е дадено подолу ва табелата).

Во овие Информации и Годишни Извештаи, беа прикажани активностите на ЦЈЗ при направените хигиенско - епидемиолошки увиди во Медицинските установи, каде беа земен одреден број мостри за понатамошна микробиолошка дијагностика, добиените резултати од извршената микробиолошка дијагностика на земените материјали и предложените мерки и активности за следење, спречување и сузбивање на ИХИ.

Исто така, во одделни известувања до ИЈЗ беа нотирани и критичните одделенија за можна појава на инфекции и епидемии, како и предложените мерки и активности од страна на Центрите за јавно Здравје, за нивно спречување.

Табела бр. 1 Вкупен број на направени епидемиолошки увиди од ЦЈЗ во РМ по години.

Година	Направени епидемиолошки увиди од ЦЈЗ (Број на увиди)
2014	693
2015	765
2016	786
2017	892
2018	672

Табела бр. 2 Вкупен број на епидемиолошки увиди во Центрите за Јавно Здравје и нивните организациони единици.

ЦЈЗ и ПЕ Епидемиолошки увиди	Увиди во 2014	Увиди во 2015	Увиди во 2016	Увиди во 2017	Увиди во 2018
Битола	170	146	186	245	219
Скопје	45	35	36	38	18
Куманово	31	30	20	158	37
Тетово	32	26	20	25	26
Велес	120	167	112	107	105
Струмица	36	28	34	34	37
Штип	68	148	204	96	50
Кочани	66	76	67	80	83
Прилеп	79	61	49	52	30
Охрид	45	48	58	57	87
ВКУПНО	693	765	786	892	692

Табела бр. 3 Број на земени материјали за микробиолошко испитување од здравствените установи

ЦЈЗ/Земени материјали/ мостри	Земени материјали во 2014	Земени материјали во 2015	Земени материјали во 2016	Земени материјали во 2017	Земени материјали во 2018
Битола	1471	2097	1492	1779	2141
Скопје	1418	811	754	800	809
Куманово	337	1165	1086	758	401
Тетово	598	450	441	347	482
Велес	667	1089	768	689	734
Струмица	486	310	234	230	191
Штип	630	649	474	505	269
Кочани	985	1084	828	713	520
Прилеп	609	672	349	524	287
Охрид	693	600	600	667	843
ВКУПНО	7.894	8927	7.026	7.012	6773

Вкупно во сите десет Центри за Јавно Здравје во 2018 година, земени се 6.773 материјали за микробиолошка анализа, односно просечно по 670 материјали земал секој ЦЈЗ.

Контролата на стерилизација е направена со спори на *Bacillus subtilis* и хемиски индикатор за сува стерилизација на поголем број стерилизатори во одделенијата, при што стерилизацијата била соодветна и стручно направена, односно не се пронајдени патогени и условно патогени причинители.

Табела бр. 4 Направена контрола на стерилизација со спори на *B. Subtilis*.

Година	Контролата на стерилизација е направена со спори на <i>Bacillus subtilis</i>
2014	413
2015	1.167
2016	1.026
2017	417
2018	979

Во 2018 година направени се и 637 контроли на седимент на воздух, 979 контрола на стерилизација, 265 брисеви од вработени лица и вкупен број на земени брисеви 4.892.

Податоците се дадени во табела контрола на стерилизација и седимент на воздух направени по ЦЈЗ и земени брисеви од предмети за општа употреба, медицинска апаратура и брисеви земени од вработени.

Табела бр. 5

Центар за Јавно Здравје и П.Е.	Земени брисеви	Контрола на стерилизација	Седимент на воздух	Брисеви од вработени
Битола	830	188	218	112
Демир Хисар	62	23		
Кичево	90	536	6	2
Ресен	48	26		
Скопје	507		298	4
Куманово	340	53	6	2
Тетово	248		17	
Гостивар	217			
Велес	402			
Гевгелија	186			
Кавадарци	128		18	
Струмица	191			
Штип	256		13	
Пробиштип	96			
Кочани	292	116	35	77
Прилеп	156	37	26	68
Охрид	843			
ВКУПНО	4892	979	637	265
ВКУПНО	6 773			

За најдената состојба и превземените мерки во текот на годината, дел од Центрите за Јавно Здравје на време доставуваа месечни извештаи до Институтот за Јавно Здравје.

Дел од Центрите за Јавно Здравје (Скопје, Тетово, Куманово, Прилеп, Битола, како П.О.Гостивар и Велес) редовно во текот на календарската година доставуваа месечни извештаи и за најдената состојба и предложените мерки редовно го известуваа Институтот за Јавно Здравје, а останатите Центри за Јавно Здравје (Охрид, Кочани, Штип и Струмица) доставија во предвидениот рок, само годишен извештај со мерките и активностите превземени на својата територија за следење на ИХИ.

За оние Центри за Јавно Здравје, за кои не беа доставени месечни извештаи со епидемиолошки коментар и превземени мерки и активности Институтот за Јавно Здравје не беше во можност да ја следи актуелната епидемиолошка состојба на нивната територија поврзана со спречување и сузбивање на ИХИ.

Најчесто епидемиолошките увиди во 2018 година, како и во минатите години, Центрите за Јавно Здравје и нивните организациони единици ги спроведуваа на следните одделенија:

- ◆ Хируршките,
- ◆ Интерните,
- ◆ Гинеколошко-акушерските,
- ◆ Педијатриските и микроредијатриските одделенија,
- ◆ Одделенијата за невропсихијатрија,
- ◆ Специјалните болници за геронтологија и ортопедија.
- ◆ Одделенијата за очни болести,
- ◆ Стоматолошки амбуланти,
- ◆ Одделенијата за дијализа,
- ◆ Интензивна нега,
- ◆ Инфективни одделенија,
- ◆ Клиничка биохемија,
- ◆ Орална хирургија и други.

-

Со цел за спречување и сузбивање на ИХИ вкупно во 10-те Центри за Јавно Здравје земени се 6.773 материјали за микробиолошка анализа, од кои кај 233 примероци се изолирани патогени и условно патогени причинители или 3,4%.

Односот на изолираните причинители во 2018 година покажува дека од вкупно изолираните 233 причинители, кај 132 примерок (56,7%) се изолирани патогени бактерии, а кај 101 примероци (43,3%) се изолирани условно патогени бактерии.

Патогени причинители се дијагностицирани во 132 материјали или 1,9% во однос на вкупниот број на земени материјали за микробиолошка анализа (6.773 материјали).

Условно патогени причинители се дијагностицирани во 101 материјали или 1,5% во однос на вкупниот број на земени материјали за микробиолошка анализа (6.773 материјали).

Процентен однос на поедини изолирани патогени и условно патогени причинители во однос на вкупниот број изолирани патогени. (Табела 6 и 7).

Табела бр. 6

Најчесто изолирани патогени бактерии	Број на изолирани патогени бактерии	Процент од вкупниот број на патогени бактерии (%)
Staphylococcus aureus	68	51.5
Klebsiella pneumoniae	2	1.5
Klebsiella oxytoca	1	0.8
Pseudomonas spp.	3	2.3
Micrococcus luteus	6	4.5
Micrococcus spp.	2	1.5
Enterococcus	1	0.8
Enterobacter spp.	28	21.2
E. coli	5	3.8
MRSA	3	6.8
Coliformni bakterii	2	1.5
Serratia marscescens	3	2.3
Achromobacter xylooxidans	1	0.8
Pseudomonas aeruginosa	1	0.8
Sphingomonas paucimobilis	1	0.8
Stenotrophomonas maltophilia	1	0.8
Acinetobacter baumannii	4	3.0
ВКУПНО	132	100.0

Табела 7.

Најчесто изолирани условно патогени бактерии	Број на условно патогени бактерии	% од вкупниот број на условно патогени
B. subtilis	29	28.7
Staphylococcus коагулаза негативен	44	43.6
Staphylococcus epidermidis	9	8.9
Живи не патогени бактерии	5	5.0
Saprofitni bakterii	4	4.0
Muvla	9	8.9
Citobacter spp.	1	1.0
ВКУПНО	101	100.0

Вкупен број на земени материјали, вкупен број на стерилни материјали и нивни процент.

Табела бр. 8

Година	земени материјали (вкупно)	останале стерилни	
		Вкупно (стерилни материјали)	%
2014	7.894	4.507	95,1%
2015	8.927	8.600	96,3 %
2016	7.026	6.648	94,6 %
2017	7.012	6.699	95,5 %
2018	6.773	6.540	96,6

По изготвувањето на Извештаите за најдената состојба на одделенијата и предложените мерки, истите беа доставувани до Директорот на здравствената институција, Началникот на одделението каде е направен увидот, државната санитарна и здравствена инспекција и до Институтот за јавно здравје.

Центрите за Јавно Здравје и нивните организациони единици со своите стручни служби учествуваа и во спроведување на активностите околу контрола на предложените мерки (дезинфекција и контрола на спроведената дезинфекција, дезинсекција и дератизација) и предлагаа дополнителни мерки за спречување на појава на ИХИ.

Во Годишните Извештаи на Центрите за Јавно Здравје поврзани со следењето на контаминацијата во болничката средина и спречувањето на појавата и ширењето на ИХИ, како и неколку години наназад во начинот на обработката на податоците, се применува различен:

Пристап (кој најчесто се базира на лабораториските наоди), односно недостасува епидемиолошкиот надзор на работата во смени на одделенијата (претпладне - попладне), во празнични денови, со што би се добил потполн увид во организацијата на работата на здравствените организации); “црните точки” на одделенијата, едуцираноста на медицинскиот персонал за практично спроведување на мерките за спречување на инфекција, употреба на дезинфицијенси и др.

Методологија (разработен план на постапки, доктринарни ставови за работа, почнувајќи од приемот, се до отпуштање на пациентот);

Дијагностички методи и процедури во работата на лабораториите (унифицирани на ниво на сите лаборатории кои вршат микробиолошка активност во Република Македонија). Во прикажаните годишни извештаи се соочуваме со различни производители на тестови, различна методологија на работа, различно толкување на резултати, што ја отежнува практичната работа за составување на овој извештај.

Пишување и издавање на резултатите (не постои унифициран образец за изготвување на дефинитивниот лабораториски наод, кој понатаму би се обработувал софтверски, веднаш би се известила Комисијата за појава на патогена флора на одделот, би се спровел увид на одделот и превзеле мерки за сузбивање на појавата на ИХИ).

Во годишните извештаи постои разноликост во толкувањето на резултатите по однос на тоа дали се најдени одреден број на колонии на бактерии, наодот одговара - односно не одговара, чистотата задоволува - не задоволува и слично, постои ризик или не постои ризик, што се заедно е многу тешко да се вклопи во една одредена процедура и методологија за работа.

Во однос на земените брисеви за контрола на стерилноста на медицинските инструменти, стерилност на воздух во операционите блокови, констатација е дека истите во најголем

процент задоволуваат, односно исправно е спроведено чистењето и дезинфекцијата на просториите во операциониот блок.

Во годишните извештаи доставени од страна на Центрите за Јавно Здравје, не е прикажана активноста на Комисијата за спречување и сузбивање на појава ИХИ, на ниво на самата здравствена организација, како и нејзината соработка со Заводите.

Кај некои Центрите за Јавно Здравје се гледа дека оваа Комисија функционира само на хартија, а нејзината активност е минимална, а други се состануваат само по потреба кога на одделението нешто се случува при дијагностицирани патогени причинители.

ПРЕДЛОГ МЕРКИ

За целосно стручно и доследно реализирање на активностите и мерките за следење, спречување и сузбивање на појавата на ИХИ, потребно е да се изготви соодветна и единствена доктрина и методологија за работа изготвена на ниво на Република Македонија.

За следење, спречување, сузбивање на појавата на ИХИ, потребно е мерките и активностите да бидат опфатени со посебна Републичка Програма, финансирана од страна на Министерството за здравство, со соодветно Упатство за работа, односно доктринарни ставови за целата здравствена дејност во Република Македонија.

Годишен извештај за спроведување на АЛЕРТ – системот за рано известување и надзор над инфективните заболувања во 2018 година (01.01.2018 – 31.12.2018)

Во Р. Македонија во 2018 година успешно продолжи да функционира „Системот за рано известување и надзор над заразните заболувања, со посебен осврт на рано откривање на епидемии” – EWARN - АЛЕРТ, на целата територија на Република Македонија.

Епидемиолошкиот надзор над Синдромски пријавените заразни заболувања на својата територија го спроведуваат Центрите за јавно здравје (ЦЈЗ): Скопје, Тетово, Битола, Куманово, Струмица, Велес, Кочани, Охрид, Прилеп, и Штип.

Надлежна оперативна и мониторинг институција за спроведување на АЛЕРТ е Институтот за Јавно Здравје (ИЈЗ), а во исто време и одговорна за работата на терен и изготвување на неделни, месечни, тромесечни, шесто месечни и Годишен извештај и Информации, како и за пополнување на Web страната: www.alert.mk

Во текот на 2018 година, Иинститутот за јавно здравје (ИЈЗ) прими, софтверски обработи и евалуираше 52 комплетни седмодневни и 12 месечни извештаи, според упатството за спроведување на EWARN – АЛЕРТ (Јануари – Декември 2018).

Сите Центри за Јавно здравје и нивните подрачни единици во целост и навремено го спроведоа прибирањето, обработката и доставувањето на неделните извештаи.

Во периодот на мониторинг Јануари – Декември во 2018 година:

- ◆ Регистрирани се вкупно 866.661 заболени лица;
- ◆ Вкупна инциденца од 42.478,6/100.000;
- ◆ просечно се регистрирани по 72.222 случаи на месечно ниво;
- ◆ просечно се регистрирани по 16.667 случаи на неделно ниво.

Дистрибуцијата на заболени лица регистрирани по месеци изнесува:

Во **Јануари** се регистрирани 112.955 заболени лица (13,0% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 5.536,4/100.000.

Во **Февруари** се регистрирани 125.456 заболени лица (14,5% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 6.149,1/100.000;

Во **Март** се регистрирани 110.429 заболени лица (12,7% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 5.412,6/100.000.

Во **Април** се регистрирани 63.186 заболени лица (7,3% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 3.097,0/100.000;

Во **Мај** се регистрирани 55.715 заболени лица (6,4% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 2.730,8/100.000;

Во **Јуни** се регистрирани 41.988 заболени лица (4,9% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 2.085,0/100.000;

Во **Јули** се регистрирани 41.307 заболени лица (4,8% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 2.024,6/100.000;

Во **Август** се регистрирани 34.385 заболени лица (4,0% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 1.685,4/100.000;

Во **Септември** се регистрирани 70.473 заболени лица (8,1% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 3.454,2/100.000;

Во **Октомври** се регистрирани 64.200 заболени лица (7,4% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 3.146,7/100.000;

Во **Ноември** се регистрирани 84.750 заболени лица (9,8% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 4.153,9/100.000;

Во **Декември** се регистрирани 61.817 заболени лица (7,1% од вкупниот број заболени лица во 2018 година) со инциденца 3.029,9/100.000.

Во 2018 година најголем број случаи по Синдроми (табела бр.1) се регистрира кај:

Инфекции на горните респираторни патишта со 640.174 заболени лица, или тие учествуваат со 73,9% во вкупниот број на пријавени лица, со инциденца 31.377,6 /100.000.

Инфекции на долните респираторни патишта со 198.672 заболени лица, или тие учествуваат со 22,9% во вкупниот број на пријавени лица, со инциденца 9.737,7 /100.000.

Исипни трески се регистрирани кај 53 лица, или тие учествуваат со 0,01% во вкупниот број на пријавени лица, со инциденца 2,6 /100.000.

Менинго енцефалити се регистрирани кај 9 лица, со инциденца 0,4 /100.000.

Водени дијареи се регистрира кај 27.559 лица, или тие учествуваат со 3,2% во вкупниот број на пријавени лица, со инциденца 1.350,8/100.000.

Инфекции со крвава дијареа се регистрирани кај 3 лица, со инциденца 0,1/100.000, или со незначително учество во вкупниот процент на пријавени инфективни заболувања во 2018 година.

Инфекции причинети од хепатитис вируси, регистрирани се како акутна инфективна жолтица кај 191 лица, со инциденца 9,4/100.000.

Инфекции на акутна хеморагична треска регистрирани не се регистрирани во 2018 година, во Р.Македонија.

Табела бр.1 Синдромски пријавени инфективни заболувања по возрасни групи, во периодот Јануари-Декември 2018 година, нивно процентно учество и инциденца/100.000 жители

Р.Македонија: 2018 година								
Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Просек неделен	Процент	Инциденца
Инфекција на горни респираторни патишта	200155	155704	215380	68935	640174	12311	73.9	31377.6
Инфекција на долни респираторни патишта	61876	32347	65459	38990	198672	3821	22.9	9737.7
Исипна треска	33	7	12	1	53	1	0.01	2.6
Менинго енцефалитис	2	2	2	3	9	0	0.00	0.4
Водена дијареа	7980	6155	10243	3181	27559	530	3.2	1350.5
Крвава дијареа	1	1	1	0	3	0	0.00	0.4
Акутна инфективна жолтица	10	7	136	38	191	4	0.02	9.4
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	270057	194223	291233	111148	866661	16667	100.0	42478.6

Табела бр. 2 Број на заболени лица во Центри за Јавно Здравје на Р. Македонија, нивно процентно учество и инциденца/100.000

ЦЈЗ/Синдром	Инфекција на горни респираторни патишта	Инфекција на долни респираторни патишта	Исипна треска	Менингоенцефалитис	Водена дијареа	Крвава дијареа	Акутна инфективна жолтица	Акутна хеморагична треска	Вкупно	Процент	Инциденца/100 000
ЦЈЗ Битола	67285	15257	3	1	3737	1	15	0	86299	10.0	46099.6
ЦЈЗ Кочани	38672	9594	0	0	1977	0	0	0	50243	5.8	44601.4
ЦЈЗ Куманово	51948	21618	3	0	1927	0	22	0	75518	8.7	43405.6
ЦЈЗ Охрид	49334	12307	8	6	705	0	6	0	62366	7.2	40530.0
ЦЈЗ Прилеп	39689	15252	20	1	1308	0	9	0	56279	6.5	47939.5
ЦЈЗ Скопје	194659	63087	18	0	5262	1	30	0	263057	30.4	44551.6
ЦЈЗ Штип	35697	11578	1	1	2408	1	48	0	49734	5.7	49547.7
ЦЈЗ Струмица	28470	12403	0	0	1448	0	58	0	42379	4.9	40309.5
ЦЈЗ Тетово	66841	18424	0	0	5872	0	2	0	91139	10.5	29382.8
ЦЈЗ Велес	67579	19152	0	0	2915	0	1	0	89647	10.3	47437.0
Вкупно	640174	198672	53	9	27554	3	191	0	866661	100.0	42478.6

**Преглед на регистрирани акутни заразни заболувања кои се пријавуваат
Синдромски по месеци и регистрирани Алерти во
периодот Јануари – Декември 2018**

Јануари - 2018 година

Во **Јануари** се регистрирани вкупно 112.955 заболени лица, или 13.0 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 5.536,4 /100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 83.054 случаи, или просечно неделно 20.764 случаи, со Мб 4.070,8/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 27.681 случаи, или просечно неделно 6.920 случаи, со Мб 1.356,8/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.185 случаи, или просечно неделно 546 случаи, со Мб 107,1/100.000.

Исипна треска – пријавени се 4 случаи, со инциденца 0,2/100.000.

Менинго енцефалитис - не е регистриран случај во овој период.

Крвава дијареа – пријавен е 1 случај.

Акутни инфективни жолтици – пријавени се 30 случаи, со инциденца 1,5/100.000.

Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај во месец Јануари, во Р. Македонија.

Алерти - Јануари, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – 2 Алерти (1,2,3 и 4 недела)
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – 2 Алерти (1,2,3 и 4 недела)
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – 1 Алерт (4 недела)
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Февруари - 2018 година

Во **Февруари** се регистрирани вкупно 125.456 заболени лица, или 14,5 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 6.149,1/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 89.930 случаи, или просечно неделно 22.483 случаи, со Мб 4.407,8/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 33.431 случаи, или просечно неделно 8.358 случаи, со Мб 1.638,6/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.069 случаи, или просечно неделно 517 случаи, со Мб 101,4/100.000.

Исипна треска – пријавен е 1 случај.

Менинго енцефалитис - не е регистриран случај во овој период.

Крвава дијареа – пријавен е 1 случај.

Акутни инфективни жолтици – пријавени се 24 случаи, со инциденца 1,2/100.000.
Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај во месец Февруари во Р. Македонија.

Алерџии –Февруари, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – 4 Алерти (5,6,7 и 8 недела)
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта –4 Алерти (5,6,7 и 8 недела)
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – 1 Алерт (8 недела)
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Март - 2018 година

Во **Март** се регистрирани вкупно 110.429 заболени лица, или 12,7 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 5.412,6/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 80.041 случаи, или просечно неделно 16.008 случаи, со Мб 3.923.1/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 28.180 случаи, или просечно неделно 5.636 случаи, со Мб 1.381,2/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.176 случаи, или просечно неделно со 435 случаи, Мб 106.7/100.000.

Исипна треска – пријавен е 4 случај.

Менинго енцефалитис - нема регистриран случај во месец Март.

Крвава дијареа – нема регистриран случај во месец Март.

Акутни инфективни жолтици – пријавени се 28 случаи, со инциденца 1,4/100.000;

Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај во месец Март во Р. Македонија.

Алерџии – Март, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – 4 Алерти (9,10,11 и 12 недела)
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – 5 Алерт (9,10,11,12 и 13 недела)
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Април - 2018 година

Во **Април** се регистрирани вкупно 63.186 заболени лица, или 7,3 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 3.097,0/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 47.773 случаи, или просечно неделно 11.943 случаи, со Мб 2.341,6/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 13.871 случаи, или просечно неделно 3.468 случаи, со Мб 679,9/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 1.526 случаи, или просечно неделно 382 случаи, со Мб 74,8/100.000.

Исипна треска - пријавен е 3 случај.

Менинго енцефалитис - нема регистриран случај во месец Април.

Крвава дијареа - нема регистриран случај во месец Април.

Акутни инфективни жолтици - пријавени се 13 случаи, со инциденца 0,6/100.000;

Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај, во месец Април во Р. Македонија.

Алерџии - Април, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Исипна треска - нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис - нема Алерт
- ◆ Водена дијареа - нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа - нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица - нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска - нема Алерт

Мај - 2018 година

Во Мај се регистрирани вкупно 55.715 заболени лица, или 6.4 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 2.730,8/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 42.001 случаи, или просечно неделно 8.400 случаи, со Мб 2.058,6/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 11.646 случаи, или просечно неделно 2.329 случаи, со Мб 570,8/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.049 случаи, или просечно неделно 410 случај, со Мб 100,4/100 000.

Исипна треска - спрјавени се 4 случаи и инциденца 0,2/100.000.

Менинго енцефалитис - не е регистриран во Мај 2018.

Крвава дијареа - не е регистрирана во Мај 2018.

Акутни инфективни жолтици - пријавени се 15 случаи, со инциденца 0,7/100.000.

Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај во месец Мај во Р.Македонија.

Алерџии - Мај, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Исипна треска - нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис - нема Алерт
- ◆ Водена дијареа - нема Алерт

- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Јуни – 2018 година

Во Јуни се регистрирани вкупно 41.988 заболени лица, или 4,8 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 2.058,0/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 31.525 случаи, или просечно неделно 7.881 случаи, со Мб 1.545,2/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 8.390 случаи, или просечно неделно 2.098 случаи, со Мб 411,2/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.060 случаи, или просечно неделно 515 случаи, со Мб 101,0/100.000,

Исипна треска – 4 случаи, или просечно неделно 1 случаи, со Мб 0,2/100.000.

Менинго енцефалитис - 1 случаи во Јуни месец 2018 година.

Крвава дијареа - не е регистриран во Јуни месец 2018 година.

Акутни инфективни жолтици – пријавени се 8 случаи, или просечно неделно 2 случаи, со Мб 0,4/100.000.

Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај во месец Јуни, во Р.Македонија.

Алерџии – Јуни, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – 1 Алерт (24 недела)
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Јули - 2018 година

Во Јули се регистрирани вкупно 38.876 заболени лица, или 4.8 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 2.024,6/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 25.567 случаи, или просечно неделно 7.142 случаи, со Мб 1.400,2/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 30.248 случаи, или просечно неделно 7.562 случаи, со Мб 1.482,6/100 000.

Водена дијареа - пријавени се 2.777 случаи, или просечно неделно со 694 случаи, Мб 136,1/100.000.

Исипна треска - 8 случаи или просечно неделно пријавени се 2 случаи.

Менингоенцефалитис – 6 случаи или просечно неделно пријавени се 2 случаи.

Крвава дијареа - не е регистриран случај во месец Јули.

Акутни инфективни жолтици - пријавени се 6 случаи, или просечно неделно 2 случаи, со Мб 0,3/100.000.

Акутна хеморагична треска - не е регистриран случај во месец Јули.

Алерџии - Јули, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Исипна треска - нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис -6 Алерти во 29 и 30 недела
- ◆ Водена дијареа - нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа - нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица - нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска - нема Алерт

Август - 2018 година

Во **Август** се регистрирани вкупно 34.385 заболени лица, или 4,0 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 1.685,4/100.000;

Инфекции на горни респираторни патишта - пријавени се 25.022 случаи, или просечно неделно 6.256 случаи, со Мб 1.226,4/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 6.623 случаи, или просечно неделно 1.656 случаи, со Мб 324,6/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.731 случаи, или просечно неделно 683 случаи, со Мб 133,9/100.000.

Исипна треска - 3 случаи или просечно неделно по 1 случај.

Менинго енцефалитис - не е регистриран случај во месец Август.

Крвава дијареа - не е регистриран случај во месец Август.

Акутни инфективни жолтици - пријавени се 6 случаи, со инциденца 0,3/100.000, или просечно неделно по 2 случаи.

Акутна хеморагична треска - не е регистрирана случај во месец Август.

Алерџии - Август, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Исипна треска - нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис - нема Алерт
- ◆ Водена дијареа - нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа - нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица - нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска - нема Алерт

Септември - 2018 година

Во **Септември** се регистрирани вкупно 70.473 заболени лица, или 8.1 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 3.45426/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 52.161 случаи, или просечно неделно 10.432 случаи, со Мб 2.556,6/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 14.348 случаи, или просечно неделно 2.870 случаи, со Мб 703,3/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 3.948 случаи, или просечно неделно 790 случаи, со Мб 193,5 /100.000.

Исипна треска - 1 случај во месец Септември.

Менинго енцефалитис - 2 случаи во месец Септември.

Крвава дијареа - 1 случај во месец Септември.

Акутни инфективни жолтици - 12 случаи, со инциденца 0,6/100.000, просечно неделно 2 случаи.

Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај во месец Септември, Р.Македонија.

Алергии - Септември, 2018 година

- ◆ Инфекција на горни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Инфекција на долни респираторни патишта - нема Алерт
- ◆ Исипна треска - нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис - 2 Алерти во 35 и 37 недела
- ◆ Водена дијареа - нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа - 1 Алерт во 38 недела
- ◆ Акутна инфективна жолтица - нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска - нема Алерт

Октомври - 2018 година

Во **Октомври** се регистрирани вкупно 64.200 заболени лица, или 7,4 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 3.146,7/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 48.422 случаи, или просечно неделно 12.106 случаи, со Мб 2.373,4/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 13.344 случаи, или просечно неделно 3.336 случаи, со Мб 654,0/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2,427 случаи, или просечно неделно 607 случаи, со Мб 119,0/100.000.

Исипна треска - нема регистриран случај во Октомври 2018 година.

Менингоенцефалитис - нема регистриран случај во Октомври 2018 година.

Крвава дијареа - нема регистриран случај во Октомври 2018 година.

Акутни инфективни жолтици - пријавени се 7 случаи, со инциденца 0,3/100.000, или просечно неделно 2 случаи.

Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај во месец Октомври во Р.Македонија.

Алерџии – Октомври, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Ноември - 2018 година

Во **Ноември** се регистрирани вкупно 84.750 заболени лица, или 9.8 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари-Декември 2018 година, со инциденца 3.947,4/100.000;

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 63.531 случаи, или просечно неделно 12.706 случаи, со Мб 3.113,9/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 18.767 случаи, или просечно неделно 3.753 случаи, со Мб 919,8 /100.000.

Водена дијареа - пријавени се 2.420 случаи, или просечно неделно 484 случаи, со Мб 116,6/100.000.

Исипна треска – пријавени се 9 случаи, со инциденца 0,4/100.000.

Менинго енцефалитис – нема регистриран случај во месец Ноември

Крвава дијареа – нема регистриран случај во месец Ноември

Акутни инфективни жолтици – пријавени се 23 случаи, со инциденца 1,13 /100.000, или просечно неделно по 5 случаи.

Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај во месец Ноември во Р.Македонија.

Алерџии – Ноември, 2018 година

- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Декември - 2018 година

Во **Декември** се регистрирани вкупно 61.817 заболени лица, или 7,1 % од вкупниот број заболени лица за периодот Јануари - Декември 2018 година, со инциденца 3.029,9/100.000.

Инфекции на горните респираторни патишта - пријавени се 46.466 случаи, или просечно неделно 9.293 случаи, со Мб 2.277,5/100.000.

Инфекции на долни респираторни патишта - пријавени се 14.129 случаи, или просечно неделно 2.826 случаи, со Мб 692,5/100.000.

Водена дијареа - пријавени се 1.186 случаи, или просечно неделно 237 случаи, со Мб 59,1 /100.000.

Исипна треска – пријавени се 12 случаи, со инциденца 0,6/100.000, или просечно неделно пријавени се по 2 случај.

Крвава дијареа – нема регистриран случај во месец декември

Акутни инфективни жолтици – пријавени се 19 случаи, со инциденца 0.9/100.000, или просечно неделно по 4 случаи.

Менинго енцефалитис - нема регистриран случај во месец Декември.

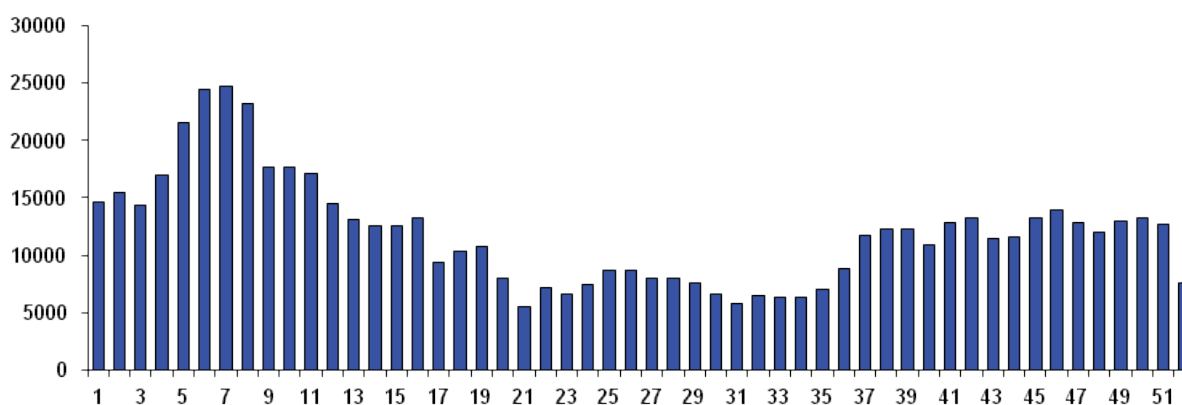
Акутна хеморагична треска - нема регистриран случај во месец Декември во Р. Македонија.

Алерџии – Декември, 2018 година

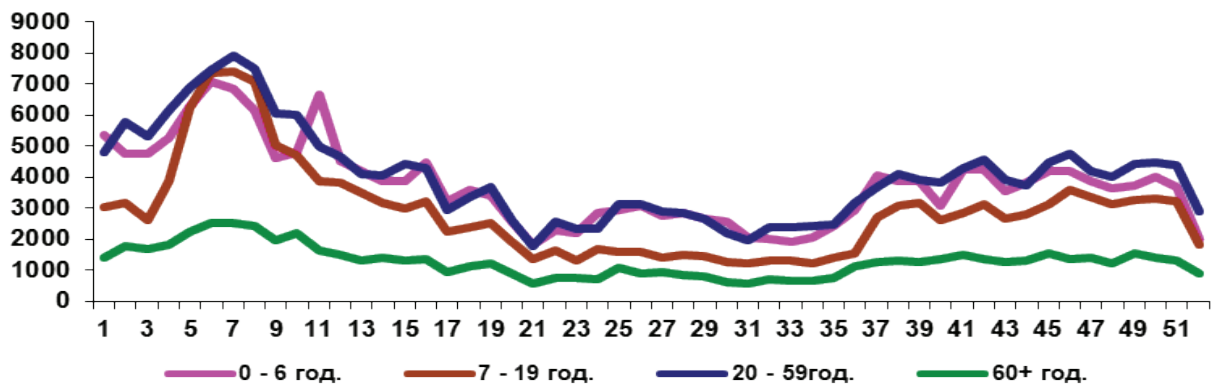
- ◆ Инфекции на горни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Инфекции на долни респираторни патишта – нема Алерт
- ◆ Исипна треска – нема Алерт
- ◆ Менинго енцефалитис – нема Алерт
- ◆ Водена дијареа – нема Алерт
- ◆ Крвава дијареа – нема Алерт
- ◆ Акутна инфективна жолтица – нема Алерт
- ◆ Акутна хеморагична треска – нема Алерт

Движење на инфективни заболувања по Синдроми во периодот Јануари – Декември, 2018 година, по недели на пријавување и возрасни групи на заболените лица

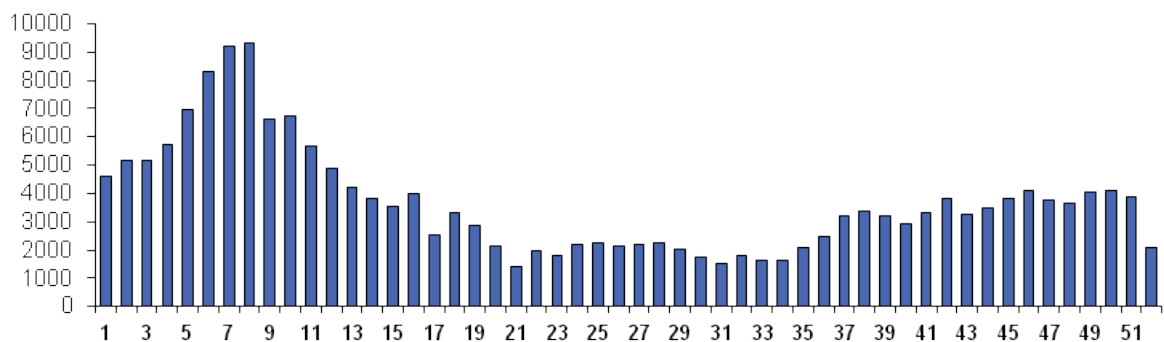
Инфекција на горни респираторни патишта во АЛЕРТ системот Р.Македонија - 2018 година

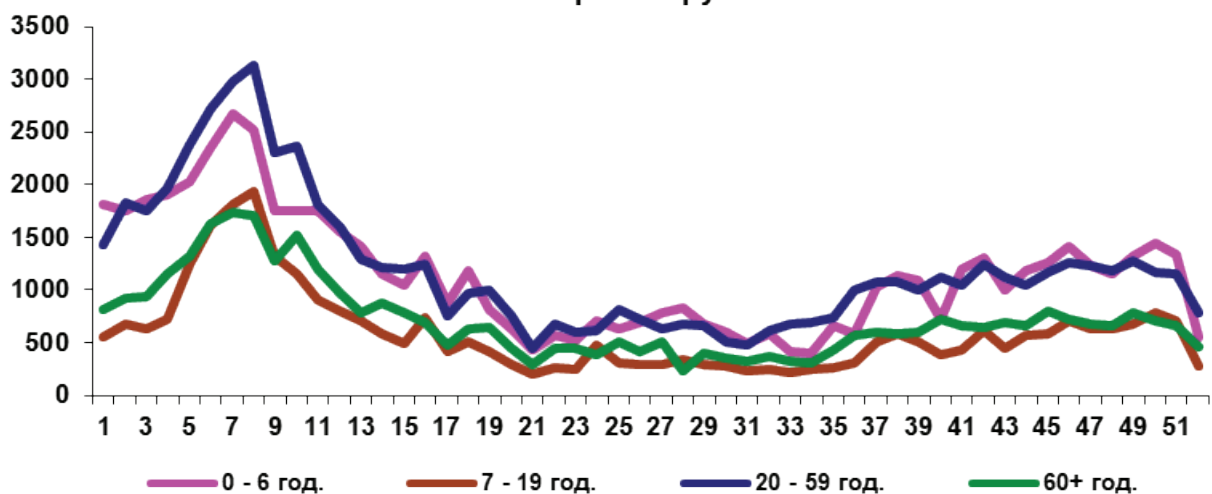
Инфекција на горни респираторни патишта во АЛЕРТ системот -возрасни групи-

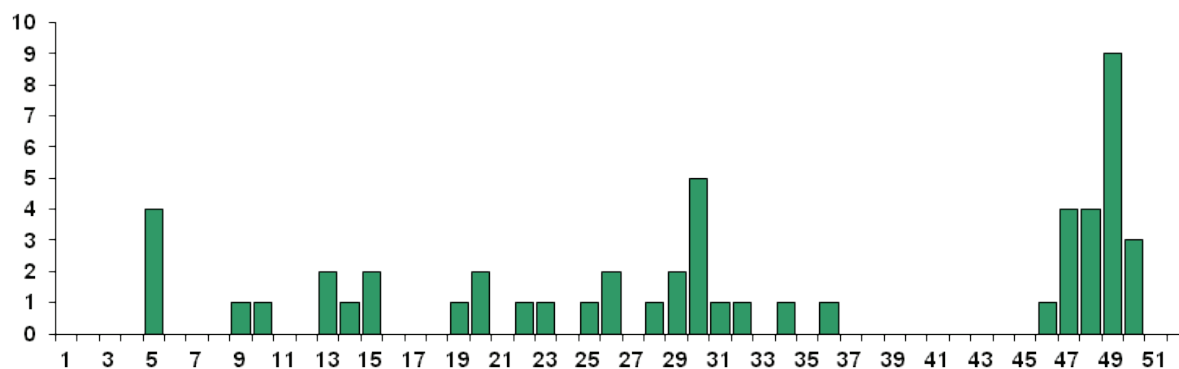
Инфекција на долни респираторни патишта во АЛЕРТ системот Р.Македонија во 2018г.

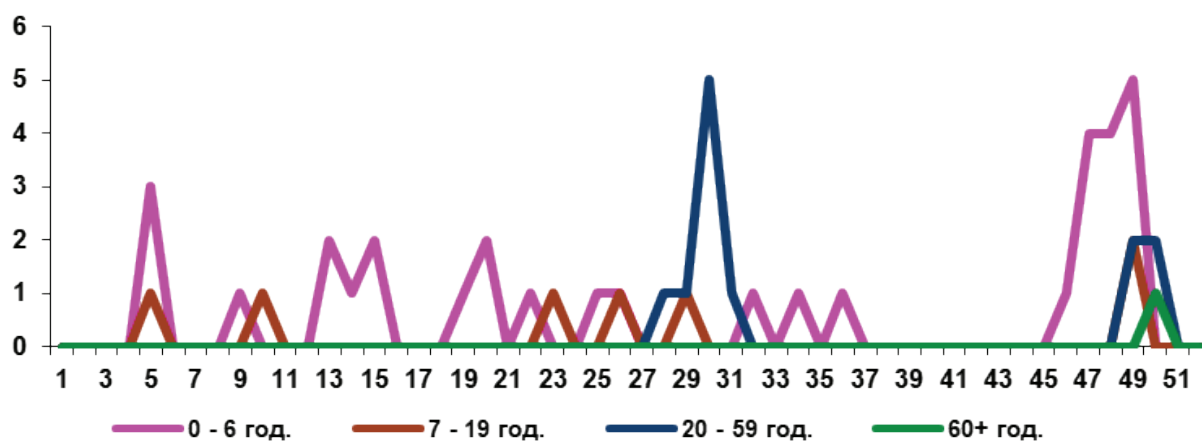
Инфекција на долни респираторни патишта во АЛЕРТ системот-возрасни групи-

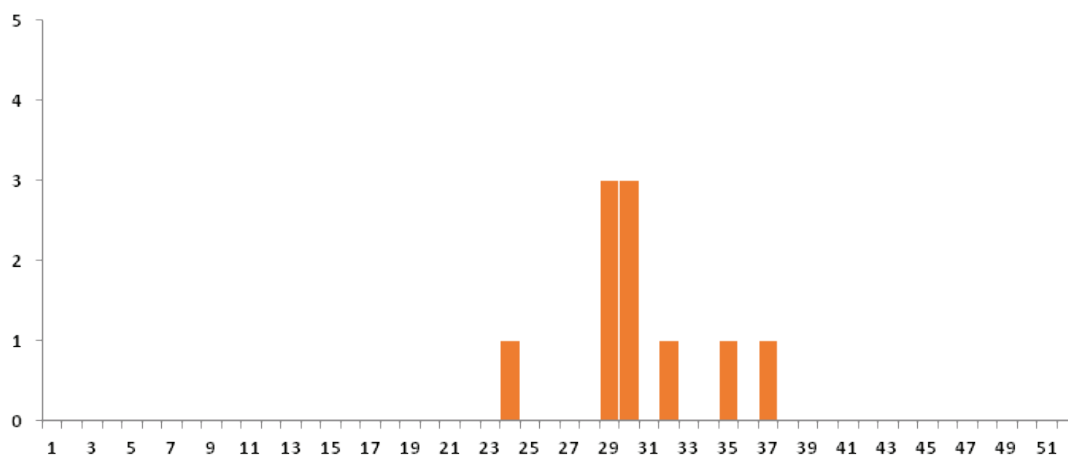
Исипна треска во АЛЕРТ системот
Р.Македонија во 2018 г.

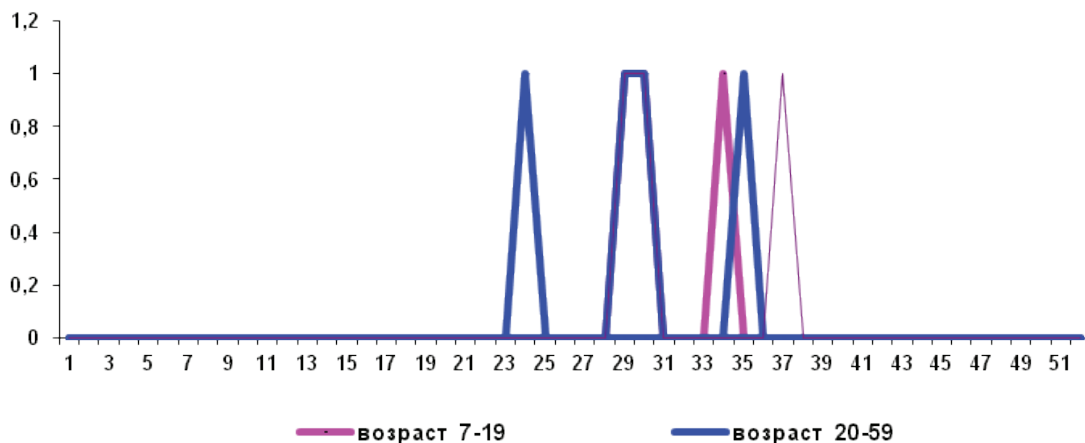
Исипна треска во АЛЕРТ системот
-возрасни групи-

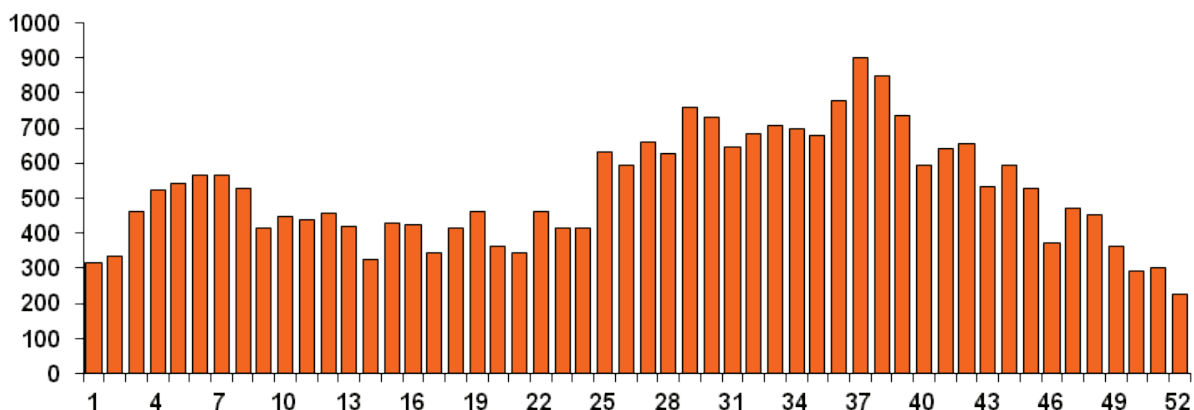
Менинго енцефалит во АЛЕРТ системот
Р.Македонија во 2018г

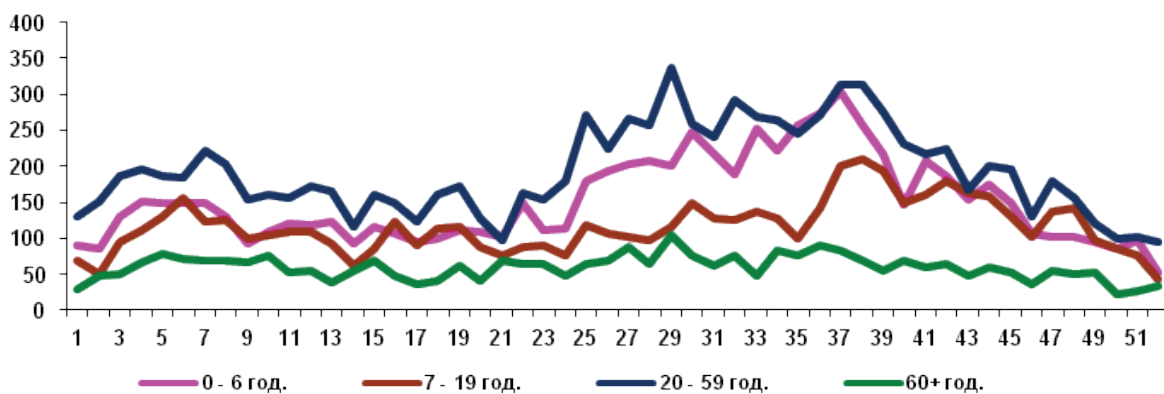
Менинго енцефалит во АЛЕРТ системот
-возрасни групи-

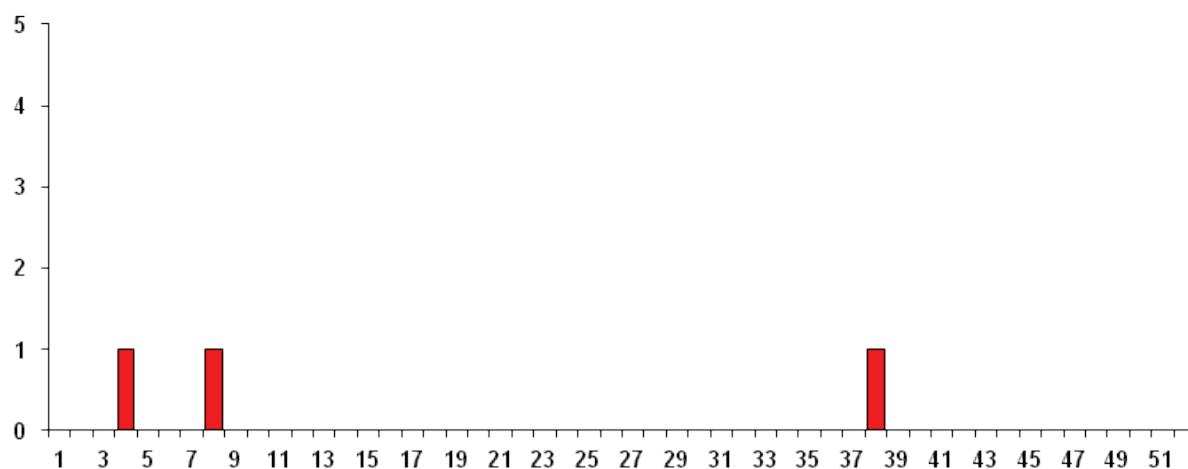
Водена дијареа во АЛЕРТ системот
Р.Македонија во 2018г.

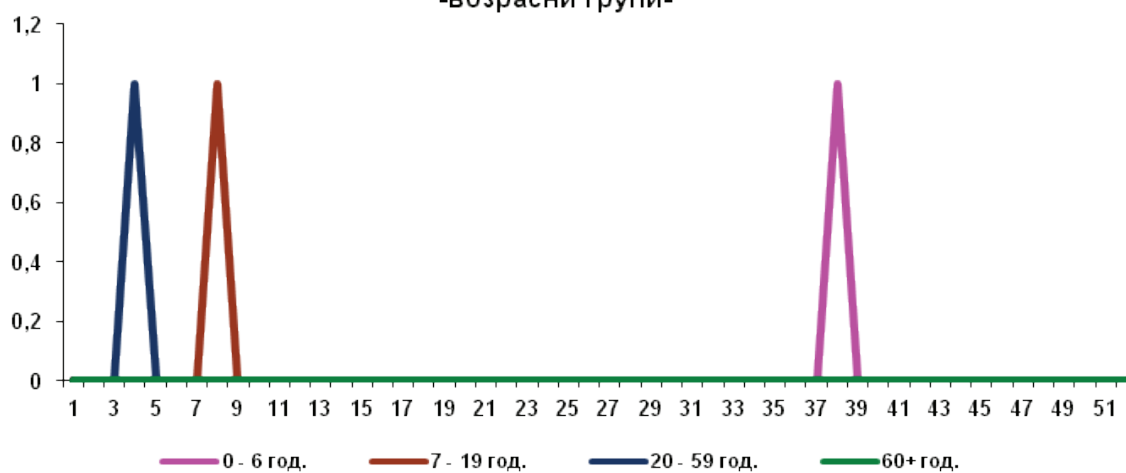
Водена дијареа во АЛЕРТ системот
-возрасни групи-

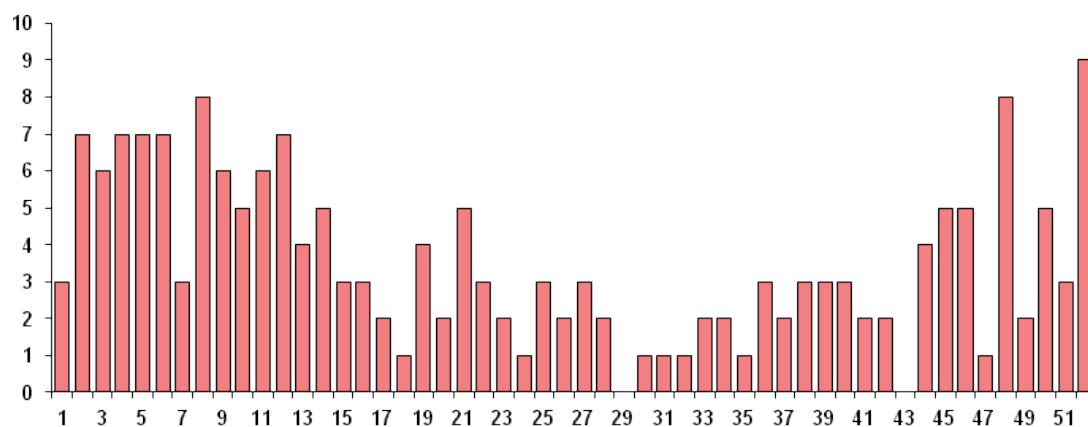
Крвава дијареа во АЛЕРТ системот
Р.Македонија во 2018г.

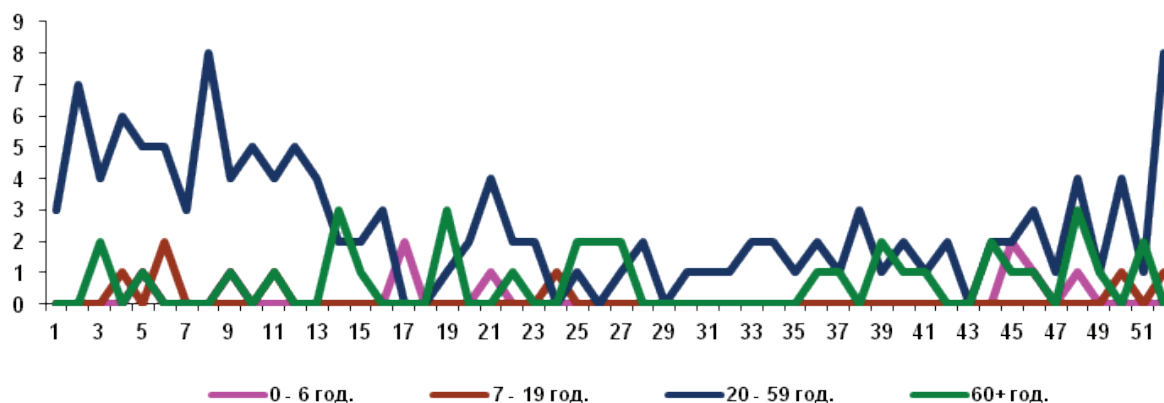
Крвава дијареа во АЛЕРТ системот
-возрасни групи-

Акутна инфективна жолтица во АЛЕРТ системот
Р.Македонија во 2018г.

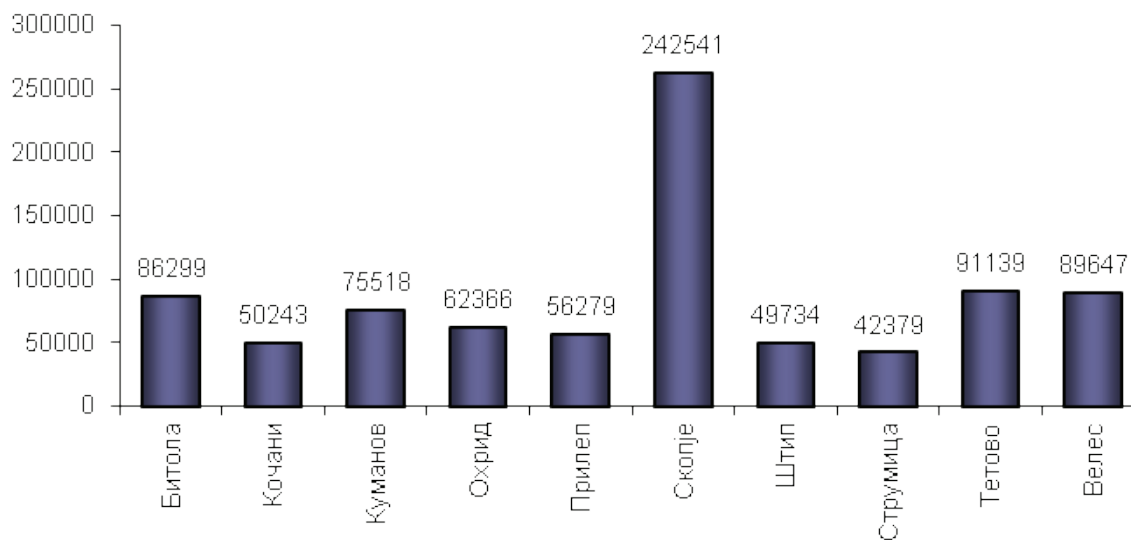

**Акутна инфективна жолтица во АЛЕРТ системот
-возрасни групи-**

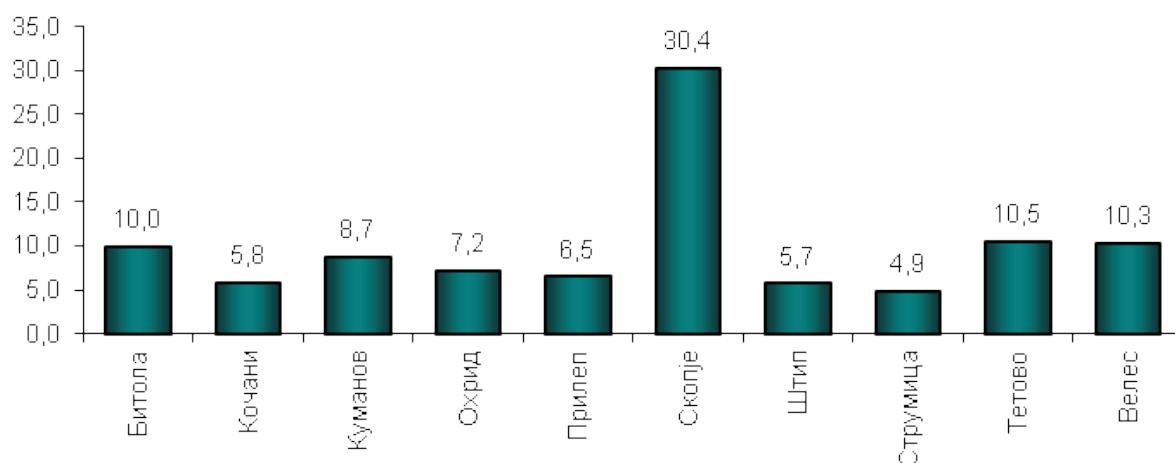
Дистрибуција на Синдромски пријавени акутни инфективни заболувања (апсолутен број) по Центри за Јавно Здравје во периодот Јануари – Декември 2018 година

Вкупен број на пријавени синдромски заболувања /Центри за Јавно Здравје/

Процентно учество на заболени од Синдромски пријавени инфективни заболувања по Центри за Јавно Здравје во периодот Јануари – Декември 2018 година

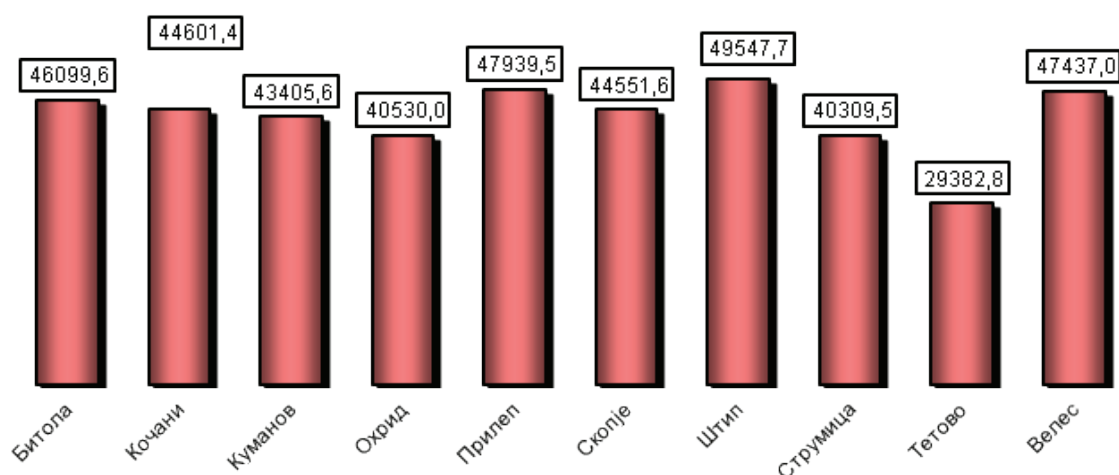
Процент на пријавени синдромски заболувања /Центри за Јавно Здравје/

Синдромски пријавени инфективни заболувања по Центри за Јавно Здравје во периодот Јануари – Декември 2018 година

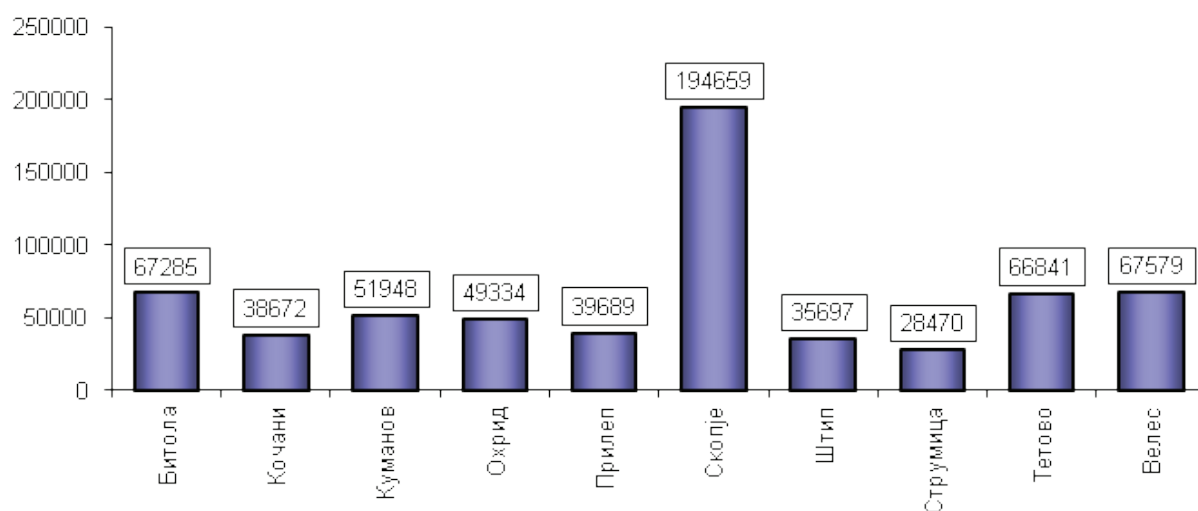
Инциденца/100.000

Мб. 100 000 на пријавени синдромски заболувања /Центри за Јавно Здравје/

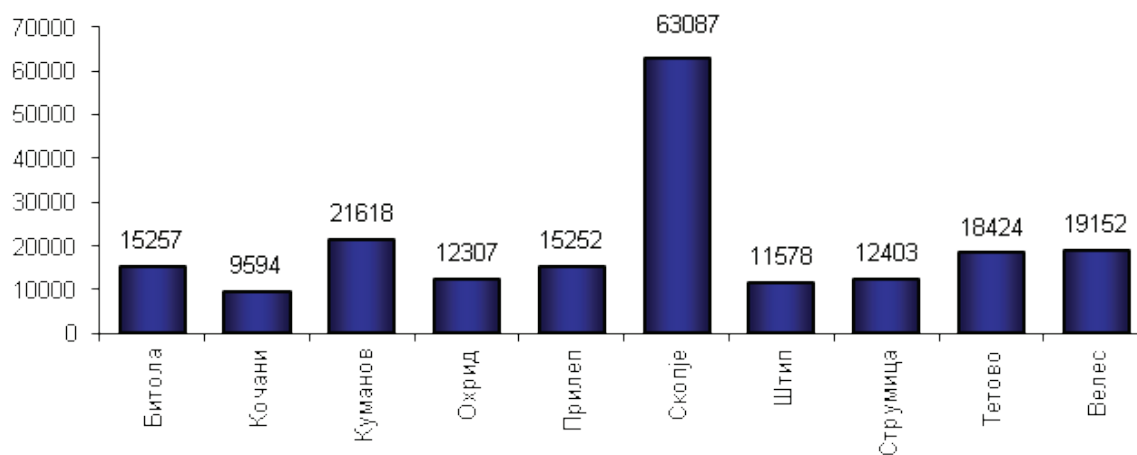

**Дистрибуција на Синдромски пријавени инфективни заболувања во Р. Македонија по Центри за Јавно Здравје во периодот
Јануари – Декември 2018 година**

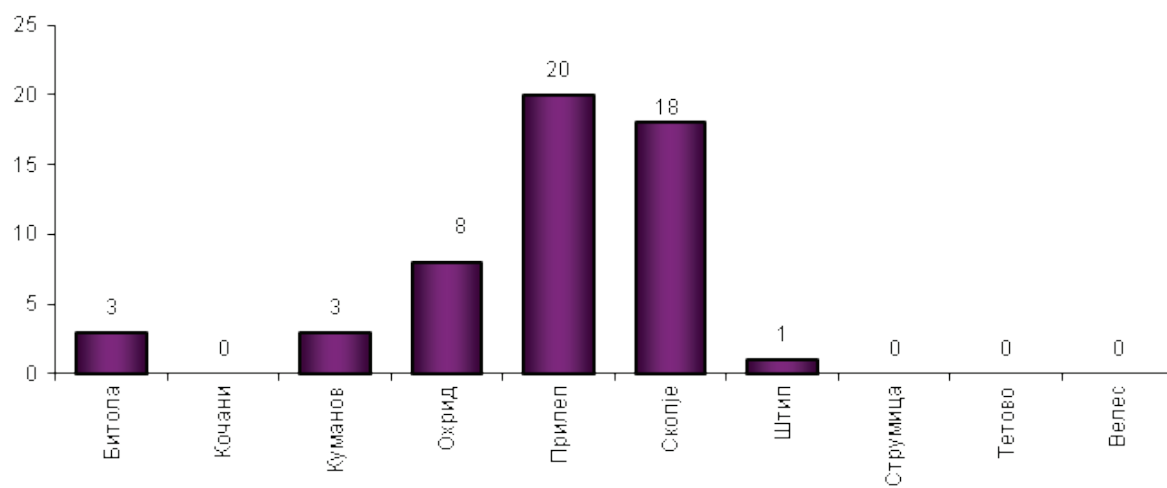
Инфекција на горни респираторни патишта
/Центри за Јавно Здравје/

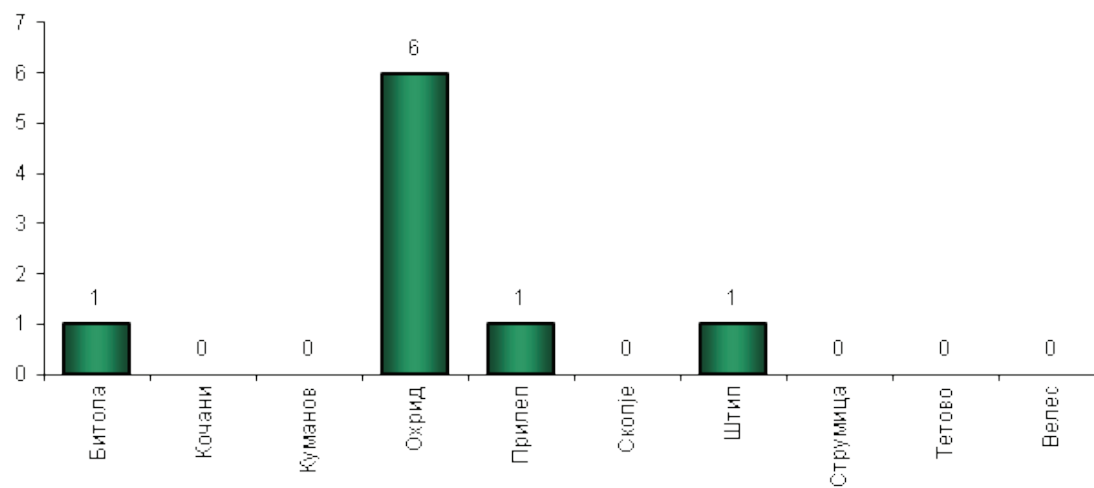
Инфекција на долни респираторни патишта
/Центри за Јавно Здравје/

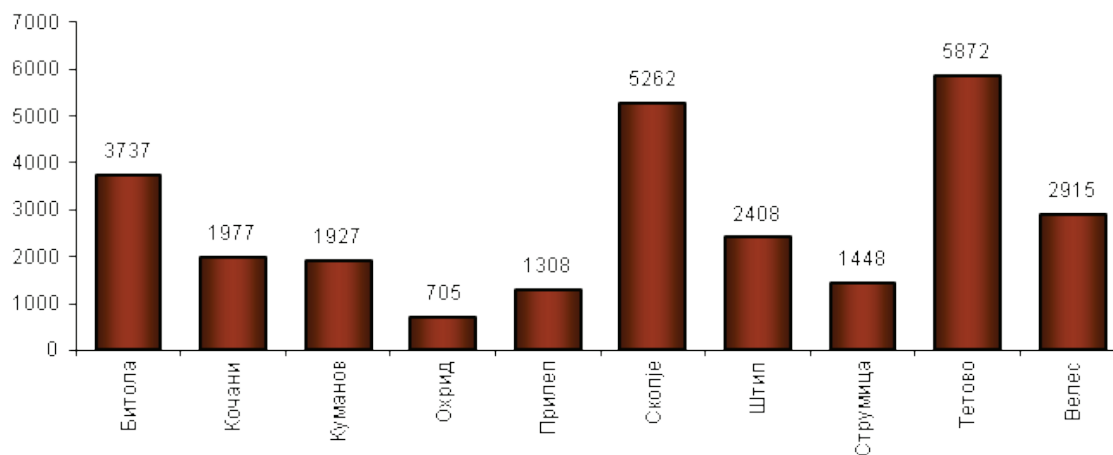
Исипна треска - /Центри за Јавно Здравје/

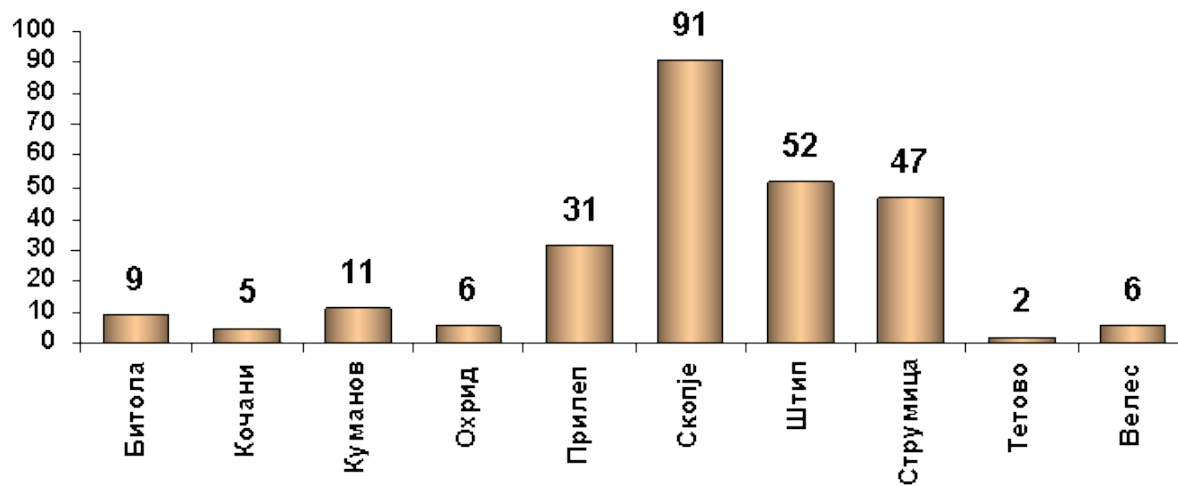
Менинго енцефалитис - /Центри за Јавно Здравје/

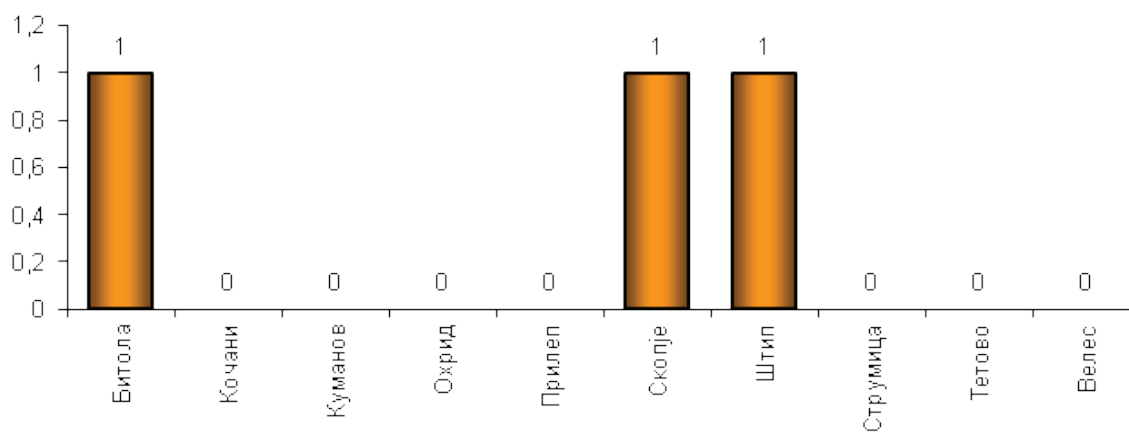
Водена дијареа - /Центри за Јавно Здравје/

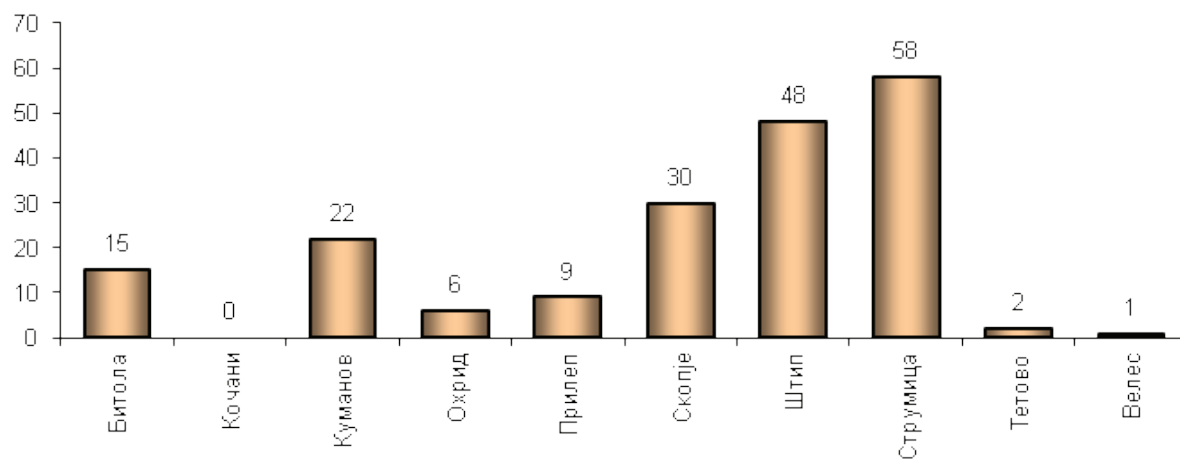
Акутна инфективна жолтица - /Центри за Јавно Здравје/

Крвава дијареа - / Центри за Јавно Здравје/

Акутна инфективна жолтица - /Центри за Јавно Здравје/

Движење на Синдромски пријавените акутни инфективни заболувања во периодот Јануари - Декември 2018 година, по возрастни групи на заболените лица, Инциденца/100.000 и нивно процентно учество

Јануари 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	26362	18894	28880	8918	83054	20764	73.5	4070.8
Инфекција на долни респираторни патишта	9345	3827	9342	5167	27681	6920	24.5	1356.8
Исипна треска	3	1	0	0	4	1	0.0	0.2
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	605	457	851	272	2185	546	1.9	107.1
Крвава дијареа	0	0	1	0	1	0	0.0	0.0
Акутни инфективни жолтици	1	1	25	3	30	8	0.0	1.5
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	36316	23180	39099	14360	112955	28239	100.0	5536.4

Февруари 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	24682	26880	28916	9452	89930	22483	71.7	4407.8
Инфекција на долни респираторни патишта	9294	6672	11128	6337	33431	8358	26.6	1638.6
Исипна треска	1	0	0	0	1	0	0.0	0.0
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	523	506	764	276	2069	517	1.6	101.4
Крвава дијареа	0	1	0	0	1	0	0.0	0.0
Акутни инфективни жолтици	1	2	20	1	24	6	0.0	1.2
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	34501	34061	40828	16066	125456	31364	100.0	6149.1

Март 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	24748	20911	25822	8560	80041	16008	72.5	3923.1
Инфекција на долни респираторни патишта	8209	4872	9364	5735	28180	5636	25.5	1381.2
Исипна треска	3	1	0	0	4	1	0.0	0.2
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	564	513	808	291	2176	435	2.0	106.7
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутни инфективни жолтици	1	1	22	4	28	6	0.0	1.4
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	33525	26298	36016	14590	110429	22086	100.0	5412.6

Април 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	15409	11601	15715	5048	47773	11943	75.6	2341.6
Инфекција на долни респираторни патишта	4399	2225	4413	2834	13871	3468	22.0	679.9
Исипна треска	3	0	0	0	3	1	0.0	0.1
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	408	361	550	207	1526	382	2.4	74.8
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутни инфективни жолтици	2	0	7	4	13	3	0.0	0.6
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	20221	14187	20685	8093	63186	15797	100.0	3097.0

Мај 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	13681	9814	13993	4513	42001	8400	75.4	2058.6
Инфекција на долни респираторни патишта	3650	1676	3845	2475	11646	2329	20.9	570.8
Исипна треска	4	0	0	0	4	1	0.0	0.2
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	571	480	720	278	2049	410	3.7	100.4
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутни инфективни жолтици	1	0	10	4	15	3	0.0	0.7
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	17907	11970	18568	7270	55715	11143	100.0	2730.8

Јуни 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	11050	6159	10924	3392	31525	7881	75.1	1545.2
Инфекција на долни респираторни патишта	2566	1321	2748	1755	8390	2098	20.0	411.2
Исипна треска	2	2	0	0	4	1	0.0	0.2
Менинго енцефалит	0	0	1	0	1	0	0.0	0.0
Водена дијареа	598	389	828	245	2060	515	4.9	101.0
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутни инфективни жолтици	0	1	3	4	8	2	0.0	0.4
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	14216	7872	14504	5396	41988	10497	100.0	2058.0

Јули 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	10820	5618	10602	3208	30248	7562	73.2	1482.6
Инфекција на долни респираторни патишта	2899	1196	2485	1682	8262	2066	20.0	405.0
Исипна треска	0	1	7	0	8	2	0.0	0.4
Менинго енцефалит	2	2	0	2	6	2	0.0	0.3
Водена дијареа	859	464	1120	334	2777	694	6.7	136.1
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутни инфективни жолтици	0	0	4	2	6	2	0.0	0.3
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	14580	7281	14218	5228	41307	10327	100.0	2024.6

Август 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	8060	5086	9214	2662	25022	6256	72.8	1226.4
Инфекција на долни респираторни патишта	1892	938	2461	1332	6623	1656	19.3	324.6
Исипна треска	2	0	1	0	3	1	0.0	0.1
Менинго енцефалит	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	878	515	1065	273	2731	683	7.9	133.9
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутни инфективни жолтици	0	0	6	0	6	2	0.0	0.3
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	10832	6539	12747	4267	34385	8596	100.0	1685.4

Септември 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	17127	11889	17401	5744	52161	10432	74.0	2556.6
Инфекција на долни респираторни патишта	4513	2167	4888	2780	14348	2870	20.4	703.3
Исипна треска	1	0	0	0	1	0	0.0	0.0
Менингоенцефалит	0	0	1	1	2	0	0.0	0.1
Водена дијареа	1311	846	1417	374	3948	790	5.6	193.5
Крвава дијареа	1	0	0	0	1	0	0.0	0.05
Акутни инфективни жолтици	0	0	8	4	12	2	0.0	0.6
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	22953	14902	23715	8903	70473	14095	100.0	3454.2

Октомври 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	15111	11265	16568	5478	48422	12106	75.4	2373.4
Инфекција на долни респираторни патишта	4214	1880	4525	2725	13344	3336	20.8	654.0
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Менингоенцефалит	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	694	651	841	241	2427	607	3.8	119.0
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутни инфективни жолтици	0	0	5	2	7	2	0.0	0.3
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	20019	13796	21939	8446	64200	16050	100.0	3146.7

Ноември 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	19668	15936	21147	6780	63531	12706	75.0	3113.9
Инфекција на долни респираторни патишта	6245	3120	5871	3531	18767	3753	22.1	919.8
Исипна треска	9	0	0	0	9	2	0.0	0.4
Менингоенцефалит	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	634	670	861	255	2420	484	2.9	118.6
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.00
Акутни инфективни жолтици	4	0	12	7	23	5	0.0	1.13
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	26560	19726	27891	10573	84750	16950	100.0	4153.9

Декември 2018	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год.	60+ год.	Вкупно	Неделен просек	Процент	Инциденца /100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	13437	11651	16198	5180	46466	9293	75.2	2277.5
Инфекција на долни респираторни патишта	4650	2453	4389	2637	14129	2826	22.9	692.5
Исипна треска	5	2	4	1	12	2	0.0	0.6
Менингоенцефалит	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	335	303	418	135	1191	238	1.9	58.4
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.00
Акутни инфективни жолтици	0	2	14	3	19	4	0.0	0.93
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	18427	14411	21023	7956	61817	12363	100.0	3029.9

ЗАКЛУЧОК

Согласно **Сл. Весник бр. 99 од 05.08 2009 година, системот АЛЕРТ- EWARN постана законски регулиран и задолжителен за сите амбуланти од ПЗЗ**, со цел следење на движењето на кутните инфективни заболувања кои Синдромски се пријавуваат, како и активно имплементирање на законската регулатива од ЕУ и наше приспособувањето на оваа законска регулатива.

КОНСТАТАЦИИ

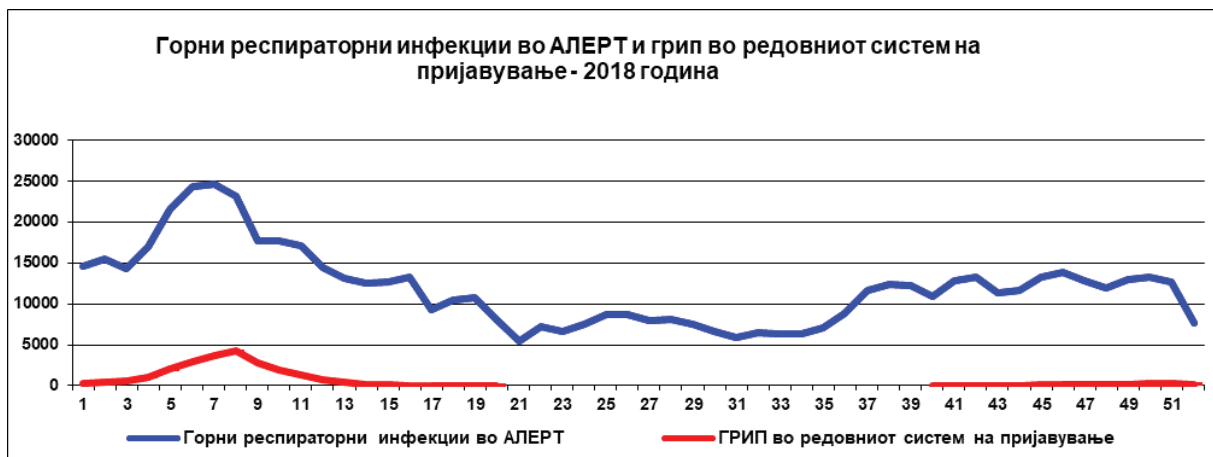
Во анализираниот период Јануари - Декември 2018 година се забележува:

Сезонско зголемување на инфекциите на горните и долните респираторни патишта во зимско - пролетниот период, што е епидемиолошки очекувано, и јасно забележливо, посебно во периодот 4 - 12 недела, како и зголемување на пријавените случаи во 7 и 6 недела, кој се должи на зголемен број на пријавени случаи на инфлуенца и респираторни заболувања во целата држава.

Во 2014 година во Р.С.М. започна со работа како пилот проект "Сентинел надзор над акутни респираторни инфекции (АРИ) и заболувања слични на грип (ИЛИ)", а за беневитот кој може да се оствари преку овие 2 система на пријавување и дијагностика (АЛЕРТ и Сентинел надзор), податоците кои се добија преку оваа активност, можеа да се споредат со сосотојбата на терен, преку земените и испратените матријали од теренските матични доктори/амбуланти.

Институт за јавно здравје	Рутина	ИЛИ	САРИ	ВКУПНО
ВКУПНО	87	64	90	241
Процент %	36,1	26,6	37,3	100,0
Influenza A	32	12	32	76
Процент % Influenza A	13,3	5,0	13,3	31,6
Influenza A несубтипизирани	9	1	6	16
Influenza A A(H1N1) pdm09	23	11	25	59
Influenza A (H3)	0	0	1	1
Influenza B	55	52	58	165
Процент % Influenza B	22,8	21,6	24,1	68,4
Influenza B несубтипизирани	4	2	6	12
B/Yamagata	48	46	51	145
B/Victoria	3	4	1	8

Во 2018 година инфекциите на горните респираторни патишта учествуваат со 640.174 заболени лица, или 73,9 % од вкупниот број заболени лица, а инфекциите на долни респираторни патишта учествуваат со 198.672 заболени или 22.9%.

Во овој период како трет ентитет кој синдромски се пријавува е водена дијареа, со учество од 27.559 лица или просечно неделно по 530 лица или 3,2%.

Јасен почеток со повисоки вредности и зголемен број на заболувања од ентероколити од вирусно и бактериско потекло (Водена дијареа) се воочува посебно во периодот јули - септември, на територијата на целата држава (сезонски пораст, повисоки летни и есенски температури, рестрикција или недостаток на вода за пиење, намалено одржување на лична и колективна хигиена, недоволно миење на продуктите за исхрана, големи сезонски врнежи и поплави во поедини делови на државата и др.).

Епидемиолошките служби во ЦЈЗ, во соработка со матичните доктори од ПЗЗ постојано ја следеа состојбата на терен и ги регистрираа и пријавуваа заболените лица, ги обработуваа и евалуираа пријавните карти за пријава на инфективни заболувања и изготвија повеќе информации, за сотојбите на терен.

Во Р.Македонија во 2018 во АЛЕРТ системот се регистрирани 191 случаи на акутна инфективна жолтица и истите беа синдромски пријавени, најмногу лица се: 58 од ЦЈЗ Струмица, 48 ЦЈЗ Штип, 30 од ЦЈЗ Скопје, 22 Куманово, 15 Битола, 9 Прилеп, 6 Охрид и 2 Тетово.

Во Р.Македонија во 2018 во АЛЕРТ системот се регистрирани 3 случаи на крвата дијареа и тоа во Скопје, Битола и Штип. Порди што се спроведе брз епидемиолошки надзор (мониторинг) над заболените лица.

Алертот за појава на поголем број на заболени лица беше сигнализирани 25 пати во следните случаи:

11 пати беа во прашање горно респираторни инфекции (сезонско зголемување), 13 пати долно респираторни инфекции (сезонско зголемување);

3 пати за појава на крвава дијареа

9 пати за појава на менинго енцефалит.

Алерти во 2018 година

Инфекција на горни респираторни патишта

Број	Недела	Дозволено	Случаи	Генерирано
1.	1 недела	14 239	14.579	11.01.2018
2.	2 недела	14 239	15.488	18.01.2018
3.	3 недела	14 239	14.366	24.01.2018
4.	4 недела	14 239	17.024	31.01.2018
5.	5 недела	14 239	21.597	08.02.2018
6.	7 недела	14 239	24.700	22.02.2018
7.	8 недела	14 239	23.157	28.02.2018
8.	9 недела	14 239	17.670	01.03.2018
9.	10 недела	14 239	17.649	07.03.2018
10.	11 недела	14 239	17.176	14.03.2018
11.	12 недела	14 239	14.448	21.03.2018

Инфекција на долни респираторни патишта

Број	Недела	Дозволено	Случаи	Генерирано
1.	1 недела	4 029	4.619	11.01.2018
2.	2 недела	4 029	5.165	18.01.2018
3.	3 недела	4 029	5.182	24.01.2018
4.	4 недела	4 029	5.745	31.01.2018
5.	5 недела	4 029	6.970	08.02.2018
6.	6 недела	4 029	8.176	15.02.2018
7.	7 недела	4 029	9.181	22.02.2018
8.	8 недела	4 029	9.291	28.02.2018
9.	9 недела	4 029	6.654	01.03.2018
10.	10 недела	4 029	6.766	07.03.2018
11.	11 недела	4 029	5.659	14.03.2018
12.	12 недела	4 029	4.901.	21.03.2018
13.	13 недела	4 029	4.200	28.03.2018

Крвава дијареа

Број	Недела	Дозволено	Случаи	Генерирано
1.	4 недела	0	1	31.01.2018
2.	8 недела	0	1	28.02.2018
3.	38 недела	0	1	26.09.2018

Менинго енцефалит

Број	Недела	Дозволено	Случаи	Генерирано
1.	24 недела	0	1	20.06.2018
2.	29 недела	0	3	25.07.2018
3.	30 недела	0	3	01.08.2018
4.	35 недела	0	2	05.09.2018

Со цел за разјаснување на епидемиолошките состојби на терен, поврзани со појава на Алерт и зголемен број на респираторни инфекции надлежните ЦЈЗ редовно контактираа со докторите од ПЗЗ, при што за секоја појава на Алерт е направен епидемиолошки увид во ординациите и на терен, после што е информиран ИЈЗ за најдената актуелна состојба.

Годишен извештај за спроведување на АЛЕРТ –систем за рано известување и надзор над заразните болести во Р.Македонија 2018 година

Македонија: Јануари – Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	200155	155704	215380	68935	640174	12311	73.9	31377.6
Инфекција на долни респираторни патишта	61876	32347	65459	38990	198672	3821	22.9	9737.7
Исипна треска	33	7	12	1	53	1	0.01	2.6
Менинго енцефалитис	2	2	2	3	9	0	0.00	0.4
Водена дијареа	7980	6155	10243	3181	27559	530	3.2	1350.8
Крвава дијареа	1	1	1	0	3	0	0.00	0.1
Акутна инфективна жолтица	10	7	136	38	191	4	0.02	9.4
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	270057	194223	291233	111148	866661	16667	100.0	42478.6

Регион Битола: Јануари - Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрастни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	18760	15435	24786	8304	67285	1270	78.0	35942.6
Инфекција на долни респираторни патишта	3659	2347	5700	3551	15257	288	17.7	8150.1
Исипна треска	3	0	0	0	3	0	0.0	1.6
Менинго енцефалитис	0	0	1	0	1	0	0.0	0.5
Водена дијареа	1295	742	1309	391	3737	71	4.3	1996.3
Крвава дијареа	0	0	1	0	1	0	0.0	0.5
Акутна инфективна жолтица	1	0	10	4	15	0	0.0	8.0
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	23718	18524	31807	12250	86299	1628	100.0	46099.6

Регион Кочани: Јануари - Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	9145	8854	15208	5465	38672	730	77.0	34329.6
Инфекција на долни респираторни патишта	1544	1174	3978	2898	9594	181	19.1	8516.7
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	325	421	935	296	1977	37	3.9	1755.0
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	11014	10449	20121	8659	50243	948	100.0	44601.4

Регион Куманово: Јануари - Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	14907	13422	18531	5088	51948	980	68.8	29858.3
Инфекција на долни респираторни патишта	7068	3606	6995	3949	21618	408	28.6	12425.4
Исипна треска	3	0	0	0	3	0	0.0	1.7
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	589	318	790	230	1927	36	2.6	1107.6
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	3	0	15	4	22	0	0.0	12.6
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	17014	17346	26331	9271	75518	1425	100.0	43405.6

Регион Охрид: Јануари - Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	14264	11779	18043	5248	49334	931	79.1	32060.9
Инфекција на долни респираторни патишта	3451	2025	4605	2226	12307	232	19.7	7998.0
Исипна треска	0	1	7	0	8	0	0.0	5.2
Менинго енцефалитис	2	2	0	2	6	0	0.0	3.9
Водена дијареа	119	187	288	111	705	13	1.1	458.2
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	1	0	2	3	6	0	0.0	3.9
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	17837	13994	22945	7590	62366	1177	100.0	40530.0

Регион Прилеп: Јануари - Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	10727	10579	13888	4495	39689	749	70.5	33807.8
Инфекција на долни респираторни патишта	3810	2565	5458	3419	15252	288	27.1	12991.9
Исипна треска	17	3	0	0	20	0	0.0	17.0
Менинго енцефалитис	0	0	1	0	1	0	0.0	0.9
Водена дијареа	334	363	539	72	1308	25	2.3	1114.2
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	0	8	1	9	0	0.0	7.7
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	14888	13510	19894	7987	56279	1062	100.0	47939.5

Регион Скопје Јануари - Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	72533	47844	57018	17264	194659	3673	74.0	32967.6
Инфекција на долни респираторни патишта	25792	11177	16740	9378	63087	1190	24.0	10684.5
Исипна треска	10	3	4	1	18	0	0.0	3.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	1489	1404	1930	439	5262	99	2.0	891.2
Крвава дијареа	0	1	0	0	1	0	0.0	0.2
Акутна инфективна жолтица	5	2	17	6	30	1	0.0	5.1
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	99829	60431	75709	27088	263057	4963	100.0	44551.6

Регион Штип: Јануари - Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	10337	8650	12953	3757	35697	674	71.8	35563.3
Инфекција на долни респираторни патишта	4602	1869	3139	1968	11578	218	23.3	11534.6
Исипна треска	0	0	1	0	1	0	0.0	1.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	1	1	0	0.0	1.0
Водена дијареа	664	587	909	248	2408	45	4.8	2399.0
Крвава дијареа	1	0	0	0	1	0	0.0	1.0
Акутна инфективна жолтица	0	1	39	8	48	1	0.1	47.8
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	15604	11107	17041	5982	49734	938	100.0	49547.7

Регион Струмица: Јануари - Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	6980	6715	10973	3802	28470	537	67.2	27079.7
Инфекција на долни респираторни патишта	2270	1603	5340	3190	12403	234	29.3	11797.3
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	361	291	579	217	1448	27	3.4	1377.3
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	4	44	10	58	1	0.1	55.2
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	9611	8613	16936	7219	42379	800	100.0	40309.5

Регион Тетово: Јануари - Декември, 2018

Инциденца и број на случаи според синдром и возрасни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	23854	16959	19379	6649	66841	1261	73.3	21549.2
Инфекција на долни респираторни патишта	4469	3020	6556	4379	18424	348	20.2	5939.8
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	1802	1261	1977	832	5872	111	6.4	1893.1
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	0	1	1	2	0	0.0	0.6
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	30125	21240	27913	11861	91139	1720	100.0	29382.8

Регион Велес: Јануари - Декември, 2018

Табела, инциденца и број на случаи според синдром и старосни групи	0-6 год.	7-19 год.	20 -59 год.	60 + год.	Вкупно	Просечно неделно	Процент	Инциденца / 100 000
Инфекција на горни респираторни патишта	18648	15467	24601	8863	67579	1275	75.4	35759.7
Инфекција на долни респираторни патишта	5211	2961	6948	4032	19152	361	21.4	10134.4
Исипна треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Менинго енцефалитис	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Водена дијареа	1002	581	987	345	2915	55	3.3	1542.5
Крвава дијареа	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Акутна инфективна жолтица	0	0	0	1	1	0	0.0	0.5
Акутна хеморагична треска	0	0	0	0	0	0	0.0	0.0
Вкупно	24861	19009	32536	13241	89647	1691	100.0	47437.0

Социјално медицинска дејност

A) ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Во текот на 2018 година, Секторот за промоција, анализа и следење на незаразните болести ги реализира активностите и задачите за спроведување на основните јавно-здравствени функции и приоритетите дефинирани во здравствената политика на Владата, стручни и научни проекти, вон-програмски активности и активности за унапредување и развој на работата во областа на социјалната медицина.

Согласно Националната годишна програма за јавно здравје во РМ во 2018 година, извршени се следните програмски задачи:

- **ИЗВЕШТАЈ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ГОДИШНАТА НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА ВО 2017 ГОДИНА - АКТИВНОСТИ НА СЕКТОРОТ ЗА ПРОМОЦИЈА, АНАЛИЗИ И СЛЕДЕЊЕ НА НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ**

Овој Извештај има за цел од доставените стручни материјали и извештаи за работа од службите за социјална медицина во центрите за јавно здравје (ЦЈЗ), да го прикаже обемот и видот на реализираните задачи и активности за ЦЈЗ предвидени со Националната годишна програма за јавно здравје во РМ во 2017 година, а исто така да се прикажат и сите реализирани активности и задачи од Секторот за промоција, анализа и превенција на незаразни болести согласно истата програмата.

- **ИНФОРМАЦИЈА ЗА ИЗВРШЕНИ АКТИВНОСТИ НА ИНСТИТУТОТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ НА РМ ВО 2017 ГОДИНА СОГЛАСНО НАЦИОНАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА РОДОВА ЕДНАКВОСТ**

Цел на информацијата е воведување на изедначена методологија за прибирање, следење и анализа на податоците за сите видови болести на мажите и жените и за користените здравствени услуги, како и подигање на квалитетот и достапноста на здравствените услуги за мажите и жените. Содржина: Спроведување на кампањи и други информативни мерки за промоција на постоечките превентивни програми континуирано, со цел унапредување на здравјето на мажите и жените и превенција на најчестите состојби во однос на морбидитетот. Организација и спроведување на промотивни акции и кампањи, пропратени со печатен материјал, со посебен акцент на одбележување на соодветни светски денови, недели и сл., а исто така Секторот за промоција, анализа и следење на незаразни болести подготви стручни материјали и организираше прес конференции.

- **ИНФОРМАЦИЈА ЗА ИСКОРИСТЕНОСТА НА БОЛНИЧКИТЕ КАПАЦИТЕТИ ВО ЗДРАВСТВЕНИТЕ УСТАНОВИ ВО Р. МАКЕДОНИЈА ВО 2017 ГОДИНА**

Анализата се изготви врз основа на истоимените програмски задачи подготвени од специјалистите по социјална медицина во 10-те ЦЈЗ и извештајот на службата за болничко-стационарно лекување обр. бр. 3-21-60. Од анализата се констатираа следниве состојби:

Болничката дејност има многу важно место во системот на здравствената заштита во Република Македонија. Болничката здравствена заштита се

укажува преку мрежа од 66 болничко-стационарни здравствени установи и 7 вонболнички стационари распределени на три нивоа на здравствена заштита.

За терциерната болничка здравствена заштита се обезбедени 2919 постели или 32.9% од вкупниот болнички капацитет во Републиката, лоцирани во болничко-стационарните здравствени установи во Скопје.

Секундарната болничка здравствена заштита е обезбедена со 5898 постели или 66.4% од вкупниот болнички капацитет сместени во општите и клиничките болници, специјалните болници и центрите за рехабилитација и бања, дистрибуирани ширум Републиката.

На ниво на примарната здравствена заштита, стационарното згрижување и лекување се врши во 7 вонболнички стационари со 62 постели (0.7%).

Болници за долготрајно лекување се 14 со 2250 постели (25.3%), а за краткотрајно лекување се 52 со 6629 постели или 74.7% од вкупниот број на постели.

Бројот на остварени болнички денови во споредба со претходната година (2016г.) се зголемува за 2.0%, број на лекувани болни се намалува за 0.6%, а просечното траење на лекување незначително се зголемува на 7.6 дена (2016 г. 7.5 дена).

Кадровската обезбеденост со лекарскиот кадар е солидна и се подобрува со стручното доусовршување на кадарот (специјализации, субспецијализации), но потребно е зголемување на кадарот со средна и висока стручна спрема, со цел подобра грижа и нега на пациентите. Тенденцијата на континуирана едукација на кадарот и понатаму ќе треба да се задржи.

- **АНАЛИЗА НА БОЛНИЧКИОТ МОРБИДИТЕТ И МОРТАЛИТЕТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Изготвувањето на Анализата на болничкиот морбидитет и морталитет се остварува заради потребата од континуирано следење и анализа на болничкиот морбидитет како значаен показател на здравствената состојба на населението, што истовремено овозможува пореално планирање и прилагодување на стационарните капацитети и структурата на постелниот фонд во согласност со постојната и очекувана патологија што бара болничка здравствена заштита.

Се додека не се изготви софтвер за компјутерска обработка на индивидуалниот извештај за стационарно лекувано лице од болничко-статистичкиот материјал, податоците ќе се прибираат од сите болнички установи, ќе се обработуваат во центрите за јавно здравје и ќе се доставуваат во Институтот за јавно здравје на РМ - Скопје. Болничката дејност претставува важен дел на целокупниот здравствен систем преку кој се обезбедува стационарна здравствена заштита на населението. Со овој вид на здравствена заштита се опфаќаат болните кои не можат да се згрижат преку пружање на амбулантно-поликлиничка здравствена заштита. Основната функција на болничко-стационарната дејност е да обезбедува дијагностицирање, лекување, рехабилитација, болничка нега и третман на болните, но и да обезбедува медицинско згрижување и нега на родилки и новороденчиња во стационарни услови. Прикажани се показатели за развиеноста и функционалната активност на болничко-стационарната дејност, како посебно ниво на здравствена заштита. Морбидитетот е индикатор кој ги прикажува интензитетот, оптовареноста и честотата на појавата на болестите, односно хоспитално лекуваните на одредено подрачје. Болничкиот морбидитет учествува во отсликувањето на патологијата на населението, овозможувајќи меѓудругото и предвидување на трендовите во наредниот период.

При изготвувањето на задачата, преку примена на дескриптивен, епидемиолошки и статистички метод на работа, се претставени следните состојби и параметри:

- ◆ лекувани болни и остварени болнички денови со просечно траење на лекување и стапки на морбидитет на 10000 жители, по групи на болести, вкупно за Републиката;
- ◆ лекувани болни и остварени болнички денови со просечно траење на лекување по здравствени организации, вкупно за Републиката;
- ◆ лекувани болни и остварени болнички денови со просечно траење на лекување според центрите за јавно здравје и подрачјата кои ги покриваат
- ◆ број на умрени лица во болничките установи.

При изготвувањето на Анализата покрај анализите за болничкиот морбидитет доставени од сите центри за јавно здравје и извештајот на службата за болничко-стационарно лекување обр. бр. 3-21-60, користени се и стручни материјали и публикации од областа на болничката здравствена заштита, изготвени од Секторот за промоција, анализа и следење на незаразни болести и Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација при Институтот за јавно здравје на Република Македонија, публикации издадени од други институции во Републиката (Министерство за здравство на Р.М., Државен завод за статистика на Р.М. и т.н.) и публикации од Светската здравствена организација.

Анализата содржи аналитички, табеларен и графички приказ на состојбите.

- **ПРЕДЛОГ-НАЦИОНАЛНА ГОДИШНА ПРОГРАМА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА ЗА 2019 ГОДИНА ЗА АКТИВНОСТИ НА СЕКТОРОТ ЗА ПРОМОЦИЈА, АНАЛИЗА И СЛЕДЕЊЕ НА НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ**

Оваа Предлог програма е изготвена во согласност со заеднички договор за предлози за изготвување на задачи од областа на социјално-медицинската дејност и од областа на здравствената промоција – здравствено воспитување од страна на центрите за јавно здравје. Со предложените задачи од страна на ЦЈЗ и предложените задачи од Секторот за промоција, анализа и превенција на незаразни болести се изготви Предлог – Национална годишна програма за јавно здравје за 2019 година.

- **ИНФОРМАЦИЈА ЗА СОСТОЈБИ СО БОЛЕСТИ НА ЗАВИСНОСТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Информацијата дава осврт на бројот на лекувани болни од алкохолизам и наркоманија во болничките одделенија во психијатриските болници, општите и клинички болници, како и во Универзитетската клиника за психијатрија во 2017 година.

Податоците се добиени од 10-те центри за јавно здравје на ниво на здравствени организации, по пол и возраст на лекуваните случаи од овие зависности. Исто така, податоците се прикажани и според одделни дијагнози, согласно МКБ -10 класификацијата. Во информацијата се даваат и предлози од социјално-медицински аспект како да се намали морбидитетот од болестите на зависност.

Со цел да се согледа трендот на морбидитетот, податоците од 2017 година се споредени со податоците од претходните 10 години. Информацијата се публикува и дистрибуира до Министерството за здравство, Фондот за здравствено осигурување, психијатриските болници, центрите за лекување на зависности, Универзитетската клиника за психијатрија и други институции.

- ИЗВЕШТАЈ ЗА ЗДРАВСТВЕНИ ИНДИКАТОРИ “ЗДРАВЈЕ ЗА СИТЕ”

Со подготовка на извештајот се комплетирали податоците за здравствените индикатори на Република Македонија за 2017 година, кои Институтот за јавно здравје на Република Македонија како референтен центар ги изготвува и доставува до Светската здравствена организација. Целта при подготовката на здравствено-статистичките индикатори е истите да бидат што повеќе хармонизирани и стандардизирани и да постојат и се повеќе да се развива националната база на податоци “Здравје за сите во Република Македонија” или HFA-DB МК. Оваа база се темели на концептот на СЗО – “Здравје за сите” и нивниот софтвер за презентација на податоците. Во вака дефинирана рамка можно е користењето на моќта на споредливоста на податоците, како инструмент во процесот на донесувањето на одлуките и утврдувањето на глобалните правци за развој на здравствената политика.

- ИЗВЕШТАЈ ЗА ЗДРАВЈЕТО И ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО 2017 ГОДИНА

Извештајот се изготвува согласно принципите за изработка на извештај за здравјето во земјите членки на ЕУ објавен на веб страната Health and Consumer Protection Directorate General (Health Status Report with regard to the Member States of the EU). Материјалот содржи:

- ◆ Демографски карактеристики на населението во Р. Македонија;
- ◆ Индикатори за животен стил;
- ◆ Здравствен систем со мрежа на здравствени установи и финансирање на здравствена заштита во РМ;
- ◆ Животна средина и здравје;
- ◆ Здравствена состојба и здравствена заштита на жените, децата и на училишните деца и младина, старите лица и Ромите;
- ◆ Контрола на незаразни болести;
- ◆ Контрола на заразни болести и
- ◆ Информатички систем како поддршка на политиките за успешно спроведување на реформите за јавно здравје

Од прибраните податоци направена е анализа на материјално-финансиската состојба на јавните здравствени установи во 2017 година. Оваа анализа е составен дел на Извештајот за здравјето на населението во Република Македонија во 2017 година. Анализата ги содржи приходите и расходите на Фондот за здравствено осигурување и јавните здравствени установи во Република Македонија, како и финансиските обврски на јавните здравствени установи и достасаните а ненамирени обврски од страна на јавните здравствени установи. Од анализата произлегуваат предлог мерки за подобрување на материјално-финансиската состојба во здравството. Согледувањето на состојбите, приоритетните здравствени проблеми и потребите за здравствена заштита на населението во Републиката, е во функција на систематско и планско преземање на мерки за подобрување на здравствената состојба на населението во Р. Македонија.

- ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА НА СОВЕТУВАЛИШТАТА ЗА СЕКСУАЛНО И РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЈЕ ВО 10-ТЕ ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

За 2018 година Советувалиштата за сексуално и репродуктивно здравје, беа посетени повеќе во однос на 2017 година, но генерално сите советувалишта работат послабо во однос на предходните години. Постојат повеќе причините за ваквата состојба: недостаток на стручен кадар, несоодветно опремени простории за оваа намена и недостапни услуги од гинеколог. Како причина за малата посетеност се наведува и работното време. Клиентите кои ги посетуваат советувалиштата, сакаат да останат анонимни, но ако

се принудени да ги посетуваат советувалиштата во работното време тогаш нивната приватност се доведува во прашање. Заради загарантираната дискреција на клиентите кои ги користат услугите на советувалиштата, во помалите места, потребно е работата на советувалиштата да се реализира по истекот на регуларното работно време.

За опстанок на советувалишта е неопходно да се обезбедат додатни финансиски средства кои ќе обезбедат континуитет во набавка на кондоми, лубриканти и стручни промотивни материјали во вид на брошури и флаери и да се зголеми бројот на предавањата во училиштата или во рамките на самите советувалишта во ЦЈЗ, со теми поврзани за сексуално преносливите инфекции и за актуелните состојби како кај нас така и во светот.

Извештај за работата на Советувалиштата за сексуално и репродуктивно здравје во 2018 година	Вкупно
Опис на активности	
Број на советувани млади луѓе	871
Број на поделени кондоми	4062
Број на поделени лубриканти	450
Промотивен материјал	251
Предавања	7
Анкети	236

- **ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА НА СОВЕТУВАЛИШТАТА ЗА ОТКАЖУВАЊЕ ОД ПУШЕЊЕ ВО 10-ТЕ ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ**

Целта на советувалиштата за откажување од пушење е да се обучат здравствените работници и граѓаните да се откажат од пушењето и да се обучат да им помогнат на други луѓе да се откажат од пушење. Со спроведување на програмата Институтот за јавно здравје ја следи работата и одржливоста на советувалиштата во континуитет. ИЈЗ врши промоција на Советувалиштата за откажување од пушење кои се наоѓаат во 10-те Центри за јавно здравје преку медиумски кампањи кои ги спроведува и печатење и дистрибуција на брошури. Преку доставување на извештаи и анкетни прашалници од страна на Советувалиштата за откажување од пушење, квалитетот на здравствените услуги, бројот на вкупните посети, дадените совети и промотивни материјали, следи обработка, анализа и презентација на податоците во форма на Извештај..

- **ИЗВЕШТАЈ ЗА СЛЕДЕЊЕ И КООРДИНАЦИЈА НА ПРОМОТИВНО-ЕДУКАТИВНИТЕ АКТИВНОСТИ НА 10-ТЕ ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ**

Цел на Извештајот е да се прикаже работата на Центрите за јавно здравје согласно програмските задачи од областа на здравствената едукација и промоција. Содржината на извештајот се состои од спроведените активности на центрите, односно одбележување на светски денови, одржани едукативни предавања, одржани трибини, изработка и печатење на промотивен материјал и креирање и одржување на веб страна на секој центар.

- **КВАРТАЛЕН МОНИТОРИНГ, КООРДИНАЦИЈА И ВЕРИФИКАЦИЈА НА ПРОГРАМСКИТЕ АКТИВНОСТИ НАД ЦЕНТРИТЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ СО ИЗВЕШТАЈ ОД ОБЛАСТА НА СОЦИЈАЛНА МЕДИЦИНА СО ПРОМОЦИЈА**

Согласно Националната програма за јавно здравје, беше направен мониторинг на реализираните задачи од страна на 10-те служби по социјална медицина во рамки на

центрите за јавно здравје, пришто се согледа дека во отежнати услови на недоволен кадар, простор и стара опрема се спроведува дејноста. Поради недостиг на средства, здравствено-воспитната работа се спроведува делумно, и тоа главно преку предавања и трибини. Секторот за промоција, анализи и следење на незаразните болести подготвуваше квартални извештаи.

- **СТРУЧНО-МЕТОДОЛОШКА ПОМОШ ОД ОБЛАСТА НА СОЦИЈАЛНА МЕДИЦИНА СО ПРОМОЦИЈА ВО ЦЕНТРИТЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ**

При посетата на 10-те ЦЈЗ се дадоа повеќе сугестии со цел за подобрување на состојбите во поглед на изработка на програмските задачи, во поглед на подобрување на здравствено-воспитната дејност и работата на советувалиштата за СРЗ, пришто особено се сугерираше кај директорите на ЦЈЗ да бараат нови кадри – лекари и среден персонал кој би ја вршел во наредниот период дејноста. Секторот за промоција, анализи и следење на незаразните болести подготвуваше квартални извештаи.

- **ЗДРАВСТВЕНА ПРОМОЦИЈА-ЗДРАВСТВЕНО ВОСПИТУВАЊЕ ВРЗ ОСНОВА НА ПОДГОТВЕН И ДОСТАВЕН РАБОТЕН ПЛАН И ВО КООРДИНАЦИЈА СО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЗДРАВСТВО**

Секторот за промоција, анализи и следење на незаразни болести во ИЈЗ во 2017 година ги спроведе следните активности од областа на здравствената промоција и едукација:

Се одбележаа соодветни светски денови, недели, месец:

- ◆ Светски ден против ракот (4 февруари) со поставување на текст на страната на Институтот за јавно здравје;
- ◆ Светски ден на туберкулозата (24ти мај) со поставување на текст на страната на Институтот за јавно здравје;
- ◆ Светски ден без тугун (31ви мај) Превод на постери, банери, лифлети, инфографици, клучни факти, соопштение за медиуми, подготовка на Power Point презентација;
- ◆ Светски ден на здравјето 2018, 7 април, Превод на материјали по повод Светскиот ден на здравјето.
- ◆ Меѓународен ден на младите -12 Август - Одбележан е со изготвување на текст на веб страната на ИЈЗ
- ◆ Светски ден на контрацепција -26ти септември со поставување на текст на страната на Институтот за јавно здравје;
- ◆ Светски ден на срцето 29 септември – Превод на лифлет – Моето срце, твоето срце;
- ◆ Светски ден за борба против сиромаштија, (17 октомври) со поставување на текст на страната на Институтот за јавно здравје, со наслов - Ерадикација на сиромаштија;
- ◆ Светски ден за правата на децата – 20 Ноември 2018. Текст на веб страната
- ◆ Меѓународниот ден на лицата со посебни потреби - 03 Декември 2018.- Текст за веб страната
- ◆ Меѓународен ден на мигранти - 18 Декември 2018.- Текст за веб страната

Здравствено-пропагандниот материјал се објавуваше на македонски и албански јазик.

Б) ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – СКОПЈЕ

Одделението за социјална медицина при ЈЗУ Центар за јавно здравје (ЦЈЗ) - Скопје на територијата на Скопскиот регион, кој според Државниот завод за статистика на Република Македонија на крајот од 2017 година броел 627.558 жители (309.016 мажи и 318.542 жени), во текот на 2018 година ги реализира следните програмски задачи и активности во доменот на *Социјално-медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравје*, а во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2018 година.

Изготвени и доставени во предвидениот рок според Националната годишна програма за јавно здравје за 2018 година во печатена форма до ЈЗУ Институт за јавно здравје (ИЈЗ) на РМ и постирани на сајтот на ЈЗУ ЦЈЗ-Скопје се следните извештаи, анализи, информации.

1. Годишен извештај за реализација на Националната годишна програма за јавно здравје во РМ за 2017 година, за подрачјето на ЦЈЗ-Скопје, одделение за социјална медицина; Предаден во ИЈЗ на РМ на 25/01/2018 г.

Во годишниот извештај сумарно се прикажани активностите на Одделението за социјална медицина при ЈЗУЦЈЗ Скопје во текот на 2017 година соодветно на задачите поставени во Националната годишна програма за јавно здравје. Извештајот содржи детален табеларен преглед на податоците за бројот на прибрани и обработени збирни и индивидуални извештаи според здравствените служби и видот на евиденциите. Прикажани се и сите подготвени документи во текот на 2018 година во вид на анализи, информации и извештаи со кратко резиме за нивната содржина. Годишниот извештај ги презентира и активностите на Отсекот за здравствено воспитание вклучувајќи ја работата на Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје и Советувалиштето за одвикнување од пушење.

2. Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи на територијата на ЦЈЗ-Скопје во периодот од 2009-2017 година; Предадена во ИЈЗ на РМ на 30/03/2018 г.

Анализата изготвена со годишна динамика ја прикажува (1) мрежата на болници според видот, (2) нивниот сместувачки капацитет, (3) кадровската обезбеденост, (4) обемот на извршената работа во доменот на болничкото лекување, и (5) ефикасноста во користењето на ресурсите. Болниците во Скопскиот регион се прикажани севкупно и според нивото на здравствена заштита, на секундарно и терциерно ниво, одделно. Во Анализата, преку избрани индикатори е отсликана секоја болничка здравствена установа посебно. Анализата потврдува дека на територијата на Скопскиот регион постои широка мрежа на болнички здравствени установи од видот на универзитетски клиници, клинички болници, специјализирани болници, институт и општи болници. Стапката на зафатеност на постелите покажува дека 36% од вкупните постелни капацитети останале празни и во 2017 година како што всушност било и во 2016 година што индицира дека нема потреба од нивно зголемување над постоечкиот број. Просечното траење на лекувањето од 7,6 денови е под вредностите на просекот на Европскиот регион на СЗО од 8.6 во 2014 година (последен достапен податок), што од овој аспект укажува на ефикасно работење на болниците, вкупно. Публикацијата на 56 страни, вклучува детален Табеларен приказ на податоците за периодот од 2009 до 2017 година.

3. Информација за болест или состојба по избор на секој Центар, во зависност од актуелноста, односно застапеноста во регионот: Информација за повредите на населението во Скопскиот регион во периодот од 2011-2017 година; Предадена во ИЈЗ на РМ на 28/03/2018 г.

На 32 страни Информацијата го потврдува значењето на повредите како важен јавно-здравствен проблем на глобално ниво, одделно во Р.Македонија и посебно во Скопскиот регион. Детално е прикажана оптовареноста на населението со повреди во периодот од 2011 до 2017 година преку анализа на амбулантно-поликлиничкиот и болничкиот морбидитет и општата смртност од повреди во Регионот. Податоците презентирани преку табеларни и графички прикази ги обработуваат повредите како според типот така и според надворешните причини што довеле до нивното настанување. Во вкупната смртност на Скопското население повредите учествуваат со околу 2,5%, односно во Скопскиот регион годишно умираше од 120-150 лица од поведи во периодот од 2011-2016 година.

4. Публикација: Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2017 година; Предадена во ИЈЗ на РМ на 23/05/2018 г.

Со помош на Извештајот за организациона структура и кадар во областа на здравството (Образец 3-00-60), состојба на 31/12/2017 година, добиени се податоци од **754 здравствени установи за 13 751 вработен**, вкупно. Овој Извештај дава приказ и оцена за развиеноста на мрежата на здравствените установи во Скопскиот регион, приказ и оцена за кадровската обезбеденост со здравствени работници и здравствени соработници, и прави споредба на одбрани индикатори за обезбеденоста со здравствени работници во Р. Македонија и други земји. Понатаму, Извештајот дава целосен и детален преглед на вработените здравствени работници, здравствени соработници и административно-техничкиот кадар во здравствените установи и други установи кои делумно вршат здравствена дејност, а според видот и степенот на нивната стручна подготовка. Документот е подготвен на 35 страни со детален наративен приказ на обработениот материјал во 6 поглавја и одделен табеларен приказ.

5. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет во 2017 година на подрачјето на ЦЈЗ-Скопје; Предадена во ИЈЗ на РМ на 26/06/2018 г.

Анализата се изготвува со годишна динамика што овозможува сукцесивно следење на болничкиот морбидитет и морталитет во Скопскиот регион. Во четири поглавја, со Прилог од 20 табели, детално, на ниво на групи на болести е разработен морбидитетот регистриран во болничките установи на секундарно и терцијарно ниво, за жителите на Скопскиот регион, за жителите на градот Скопје, вкупно, и одделно за секоја општина во Регионот, за периодот од 2007 до 2017 година. Според местото на живеење, во 2017 година, највисока стапка на општ болнички морбидитет е регистрирана во општина Центар (318.7/1000 жители), 8.5 пати повисока споредено со најниската стапка во градот, во општина Сарај (37.4/1000 жители) и 11.2 пати повисока споредено со најниската стапка во Регионот, во општина Зелениково (28.5/1000 жители). Морталитетот е прикажан на ниво на Регион.

6. Анализа на амбулантно-поликлиничкиот морбидитет во 2017 година за подрачјето што го покрива ЦЈЗ Скопје; Предадена во ИЈЗ на РМ на 10/07/2018 г.

Анализата е изготвена на 47 страни, во пет поглавја и е илустрирана со Прилог од 32 табели. Цел на Анализата е да го прикаже морбидитетот утврден во ординациите на примарната здравствена заштита, опсежно за 2017 и со споредба на податоците за 2015 и

2016 година. Анализирањето на амбулантно-поликлиничкиот морбидитет на подрачјето на Скопје во последниве неколку години покажува прилично константен редослед и застапеност на поедини заболувања и групи заболувања, па дури и константност кај возрастните групи засегнати со овие заболувања.

Во дејноста општа медицина, сите овие години на прво место се болестите на циркулаторниот систем. Најчесто утврдено заболување во групата е категоријата есенцијална хипертензија со речиси двојна преобладација на жените. Најбројна возрастна група е групата 55-64 години, во која спаѓаат активни вработени.

Малите деца од 0-6 години и во 2015-2017 година најмногу боледувале од заболувања на респираторниот систем. И кај училишните деца и младина во периодот 2015-2017 на прво место, сите години според бројот на регистрирани заболувања се болестите на респираторниот систем. Тие заземаат 40,3% од сите заболувања регистрирани кај оваа возрастна група и се во опаѓање. Утврдениот морбидитет кај жените покажува дека женската популација на Скопското подрачје најчесто оди на гинеколог поради заболувања на генитоуринарниот систем, со учество од 42,2% од вкупно регистрираниот морбидитет во гинеколошките ординации на подрачјето на Скопје во 2017 година

Во стоматолошката заштита најчесто утврдено заболување е забниот кариес, а најзасегнатата возрастна група е од 35-44 години, повеќе изразен кај лицата од женскиот пол.

7. Извештај за здравјето на населението во Скопскиот регион за 2017 година. Предаден во ИЈЗ на РМ на 01/11/2018 г.

Извештајот за здравјето на населението во Скопскиот регион во 2017 година е испишан на 52 страни, со 9 поднаслови, илустриран со 22 графикони и 16 табели. Содржината е насочена кон (1) демографските и (2) виталните карактеристики на населението во Скопскиот регион, (3) здравјето на децата и младите, (4) здравјето на возрастното население, и (5) здравјето на населението во целост. Публикацијата завршува со заклучоци во кои преку одбрани здравствени индикатори е сумирана многуаспектната слика за здравјето на населението во Регионот во 2017 година. Кај возрастните граѓани стапката на амбулантно - поликлиничкиот морбидитет се зголемила од 16,3/100000 во 2010 година на 41,7/100000 население во 2017 година. Трите најчести причини за посета кај лекар се однесуваат на артериската хипертензија, акутното воспаление на грлото и крајниците и дијабетесот. Трите најчести причини за прием во болница се поврзани со исхемична болест на срцето, карцином на дојка и примарен стерилитет.

8. Информација за здравјето на младите адолесценти од Скопскиот регион во 2017 година. Предаден во ИЈЗ на РМ на 27/11/2018 г.

Информацијата за здравјето на адолесцентите на возраст од 10 до 19 години е испишана на 28 страни, со содржина организирана во 5 поднаслови. Податоците се генерирани во ЦЈЗ Скопје и се фокусираат на морбидитетот регистриран во амбулантно-поликлиничката и болничката дејност. Акцент е ставен на (1) регистриран морбидитет од дијабетес мелитус, (2) регистриран морбидитет на малигни неоплазми (3) регистриран морбидитет од повреди, (4) регистриран морбидитет од алкохолизам и (5) регистриран морбидитет од зависност од дроги, (6) породувања и абортуси. Според индексот на структура младите адолесценти учествуваат со 58,4% во просек во морбидитетот во поглед на вкупно утврдените заболувања во примарната здравствена заштита во периодот од 2013 до 2017 година. Стапката на хоспитализација кај младите адолесценти е 35,6/1000 во 2017 година и е лесно пониска во споредба со 38,8/1000 адолесценти во 2013 година.

Координирана здравствено-воспитна активност насочена кон целни групи на територијата на Центарот за јавно здравје Скопје е реализирана преку работа на терен во предучилишни и училишни установи и домови за стари лица, како и во објектот на Центарот за јавно здравје Скопје, во Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје и Советувалиштето за откажување од пушењето.

ЗДРАВСТВЕНА ЕДУКАЦИЈА	Број на соодветни активности
Одржани предавања во предучилишни установи, основни и средни училишта, домови за стари лица	1490 предавања/ 44.225 опфатени лица
Одржани трибини со јавноздравствена проблематика од интерес за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје	27/618 (Број на трибини/учесници)
Изготвени нови брошури и флаери	4

Советувалиште за сексуално и репродуктивно здравје:	Број на соодветни активности
(1) Број на советувани млади луѓе за сексуално и репродуктивно здравје	342
(2) Поделени кондоми во и вон СОВЕТУВАЛИШТЕТО	1737
Советувалиште за одвикнување од пушење	Број на соодветни активности
Број на советувани лица за одвикнување од пушење (број на опфатени лица/број на предавања+број на индивидуални лица)	123/10+1
Постирање информативни материјали и документи на веб страната на ЦЈЗ Скопје и комуникација со медиумите	57

Во согласност со Националната годишна програма одбележани се следниве Светски денови или недели, некои од нив во координација со ИЈЗ на РМ и Министерството за здравство.

Одбележани светски денови во 2018 година во врска со здравјето:
(1). СВЕТСКИ ДЕН НА БРАИЛ, ЛУИС БРАИЛ, 4-ти јануари
(2). 4-ти февруари, 2018, Светски ден на борба против ракот
(3). Светскиот ден на водата, одбележан секоја година на 22 март
(4) СВЕТСКИ ДЕН НА ТУБЕРКУЛОЗАТА, 24 МАРТ 2018 г.
(5). Светски ден на здравјето 2018 - Здравје за сите
(6). 31-ВИ МАЈ, СВЕТСКИ ДЕН БЕЗ ТУТУН 2018
(7). 14-ти ЈУНИ, 2018, СВЕТСКИ ДЕН НА КРВОДАРИТЕЛСТВОТО
(8). Светски ден на животната средина, 5 јуни 2018
(9) Светски ден за борба против хепатитот, 28 јули 2018
(10) Светска недела на доењето, 1-7 август 2018
(11). Светски ден на менталното здравје, 10-ти октомври 2018
(12). Светски ден на дијабетес мелитус, 14-ти ноември 2018
(13). 21-ви Ноември 2018, Светски ден на хроничната опструктивна белодробна болест (ХОББ)
(14). 1-ви Декември 2018г., Светски ден на борба против СИДА-та.

2. ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – ПРИЛЕП

Реализацијата на задачите и активностите од социјално –медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравје од Ц.Ј.З.-Прилеп, се одвиваше соогласно предвидените мерки и активност во Националната годишна програма за јавно здравје на Р. Македонија за 2018 година. Овие мерки и активности се однесуваат на прибирање, внес и обработка на збирни и индивидуални извештајни обрасци од здравствените установи на подрачјето на центарот, а врз основа на обработените податоци се изготвуваат, извештаи, информации, анализи и други стручни материјали, преку кои се добива увид во здравствената состојба на населението на подрачјето што го покрива центарот, организацијата на здравствената служба на тоа подрачје, како и идентификација на јавно-здравствените проблеми и потреби на населението од тоа подрачје. Во исто време преку овие материјали се дава препорака за превземање на мерки и активности за надминување на истите.

Согласно Националната годишна програма за јавно здравје на Р.Македонија за 2018 година се предвидени, и изготвени следните материјали и истите се доставени до Институтот за јавно здравје, Скопје.

1. Годишен извештај за реализација на Националната годишна програма за јавно здравје за 2017 година

Во овој извештај се дадени и прикажани активностите зацртани во Националната годишна програма за јавно здравје за 2017 година кои се планирани и реализирани во Социјално-медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравје, и Санитарно-хигиенската дејност и во Епидемиолошката дејност во Ц.Ј.З.-Прилеп во 2017 година.

2. Информација за искористеност на болничкиот капацитет во Општа болница-Прилеп за 2017 година

Во овој материјал е прикажана структурата на болничките постели по болнички одделенија, кадарот во Општата болница-Прилеп, бројот на лекувани болни и остварени болнички денови, искористеност на болничкиот капацитет, просечното времетраење на лекување, функција на болничка постела, стапка на хоспитализација, оптеретеноста на здравствените работници како и други показатели на болничката дејност.

3. Информација за болест или состојба од Ц.Ј.З. -Прилеп

Информација за зависности од дроги на подрачјето на Ц.Ј.З. -Прилеп за 2017 година, во која е прикажана оптовареноста на населението од зависностите од дроги, и во истата се истакнува значењето на зависностите од дроги, како еден поголем јавно-здравствен проблем на подрачјето на Ц.Ј.З.,Прилеп, со препораки кои треба да се превземат за надминување на истиот проблем.

4. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет во Општа болница, Прилеп

Во оваа анализа која се состои од општ дел во кој преку одредени индикатори е прикажана болничко-стационарната дејност во Прилеп и специјален дел во кој е прикажана застапеноста и карактеристиките на одредени групи на болести во вкупниот морбидитет во Општата болница во Прилеп. Исто така е прикажан и утврдениот морталитет по пол, возраст и причини за смрт во истата болница во 2017 година.

5. Анализа на амбулантно-поликлиничкиот морбидитет на подрачјето на Ц.Ј.З.-Прилеп за 2017 година

Во оваа анализа е прикажан регистрираниот амбулантно-поликлинички морбидитет во 2017 година во дејноста општа медицина, во дејноста здравствена заштита на деца, здравствена заштита на училишни деца и младина, здравствена заштита на жени и во стоматолошката дејност.

6. Информација за здравствена заштита и здравствена состојба на населението на подрачјето на Ц.Ј.З.-Прилеп, за 2017 година

Во оваа информација која што е најобемна од сите изготвени информации во 2018 г., преку одредени индикатори се дава слика за демографските карактеристики на населението на подрачјето на Ц.Ј.З.-Прилеп, здравствената состојба на населението од тоа подрачје, како и организираноста на здравствената служба, на тоа подрачје. Во истата се нотирани јавно-здравствени проблеми и се предложени мерки и препораки со цел надминување на истите и подобрување на здравствена состојба на населението на подрачјето на Ц.Ј.З. -Прилеп, а исто така се предложени мерки за унапредување на здравствената заштита на тоа подрачје.

5. Информација за една вулнерабилна група

Изготвена е информација за здравјето на доенчињата на подрачјето на Ц.Ј.З.-Прилеп во 2017 година, во која е прикажана превентивната здравствена заштита на доенчињата, регистрираниот амбулантно-поликлинички и болнички морбидитет на доенчињата. Прикажана е и смртноста на доенчињата на подрачјето на Ц.Ј.З.-Прилеп како еден од главните индикатори кои ја одсликува развиеноста на здравствената заштита, и социоекономските услови и стандарди на населението.

Промоција на здравје и здравствено воспитание

Во Ц.Ј.З.-Прилеп, преку отсеко за здравствено воспитание, се реализираат обврските и задачите од областа на промоција на здравје и здравствено воспитание, а во соогласност со законските прописи од Законот за здравствена заштита и Националната годишна програма за јавно здравје во Р.Македонија, како и Планот за работа на центарот за таа година. За таа цел се врши спроведување на здравствена едукација на целни групи на населението од подрачјето на центарот, преку едукативни предавања, трибини, работилници, делење на здравствено-воспитни сретства и материјали, а се со цел подигање на општата и здравствена култура на населението за чување и унапредување на здравјето и превенција на заболувањата.

Здравственото воспитание беше насочено пред се кон превенција на акутните и хронични незаразни заболувања, здравата исхрана и физичката активност, оралното здравје, личната хигиена, сексуално и репродуктивно здравје и други активности во периодот на детството, адолесценцијата и адултниот период.

Реализираните предавања спроведени од страна на отсеко за здравствено воспитание на подрачјето на Ц.Ј.З. - Прилеп, во 2018 годинисе прикажани во следната табела.

Табл.8 г.Реализирани предавања во 2018 г.

	Тема на реализирани предавања	Место на реализација на предавањата				Вкупно слушатели
		Предучилишни установи	Основни училишта	Средни училишта	Здруженија, НВО и др. организации	
1	Кардиоваскуларни заболувања			8	2	300
2	Болести на зависност		6	12		480
3	Физичка активност		14			520
4	Исхрана и здравје		16			540
5	Орално здравје	6	18			760
6	Лична хигиена	6	20			610
7	Сексуално воспитание		5	12		465
8	Планирање на семејство		2	4		170
	ВКУПНО	12	93	36	2	3845

Во склоп на здравствено-воспитните активности во 2018 година се одржани следните трибини :

- ◆ Првенција на малигни заболувања, одржана во организација Комфи Ангел со 900 слушатели;
- ◆ Првенција на Кардиоваскуларни заболувања, две трибини одржани во организација Арни фешн со 100 слушатели;
- ◆ 16 дена активизам против родово базирано насилство одржана во Општинска зграда на О. Прилеп, со 80 слушатели.
- ◆ Исто така во склоп на здравствено-воспитната активност беа одбележани следните светски денови

- ◆ Светски ден без пушење, одбележан со предавање во С.О.У. Ѓорче Петров со 50 слушатели;
- ◆ Светски ден на срцето, одбележан со спортски настан во С.О.У. Гимназија Мирче Ацев со присуство на 60 слушатели и спортисти;
- ◆ Светски ден на борба против ХИВ/СИДА, одбележан со едно предавање во С.О.У. Гимназија Мирче Ацев со 40 слушатели.

Советувалиште за откажување од пушење

Во Ц.Ј.З.-Прилеп, работи советувалиште за откажување од пушење и во 2018 г. беа советувани 19 лица.

Советувалиште на за сексуално и репродуктивно здравје

Во Ц.Ј.З.0-Прилеп работи и советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје. Даден е табеларен приказан на број на советувани и анкетирани млади лица во советувалиштето и број на поделени брошури, кондоми и лубриканти во 2018 год.

Таб.9 Работа во советувалиште за сексуално и репродуктивно здравје во 2018 г.

Број на советувани млади лица	Број на анкетирани млади лица	Број на поделени кондоми	Број на поделени промо.мат. и лубриканти
67	62	1000	350

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-ОХРИД

Социјално медицинска дејност

Врз основа на Законот за здравствена заштита, програмите за статистички истрачувања од интерес за Републиката, Законот за евиденции од областа на здравството и други прописи, социјално- медицинската дејност ја следи здравствената состојба на населението, системот и организацијата на здравствената заштита, планира, програмира, прибира, обработува, анализира и евалуира податоци од здравствена статистика, учествува во изготвување и спроведување на посебни програми од здравствената дејност и предлага мерки за решавање на здравствените потреби на населението, утврдува приоритети за задоволување на потребите и подобрување на здравствената состојба на населението.

Социјална медицина со промоција на здравје

Во одделението за социјална медицина со здравствена статистика и промоција на здравјето се прибираат и обработуваат збирни извештаи доставени од ЗУ според утврдени апликативни програми и врз основа на стручно методолошките упатства.

По извршената математичка и логичка контрола и компјутерски внес на податоците изготвени се следните информации/анализи:

1. Годишен извештај за евалуација на националната годишна програма за јавно здравје за 2017 година
јануар 2018 година
2. Анализа на искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи во 2017 година
март 2018 година
3. Информација за хронична бубрежна инсуфициенција
март 2018 година
4. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет за 2017 година
јуни 2018 година
5. Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет за 2017 година
јули 2018 година
6. Извештај за здравјето на населението во 2017 година
октомври 2018 година
7. Информација за здравствената состојба на жени и деца за 2017 година
ноември 2018 година

Во текот на 2018 година на барање на ЈЗУ Институт за јавно здравје изготвени се следните извештаи:

- ◆ Ментални заболувања лекувани во невропсихијатриското одделение на ЈЗУ Општа болница Охрид за 2017 година;
- ◆ Здравствени индикатори за 2017 година;
- ◆ Алкохолизам и други зависности за 2017 година.

Во согласност со Програмата за рана детекција на малигни заболувања во Република Македонија во текот на 2018 година се вршеше закажување на мамографски прегледи на жени постари од 50 години за рано откривање рак на дојка, се следеше состојбата со извршени ПАП тестови за рано откривање рак на грло на матка и ФОБ тестови за скрининг на колоректален карцином.

Во советувалиштето за одкажување од пушење биле советувани 2 лица во текот на 2018 година.

Во советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје, во текот на 2018 година биле советувани 80 млади лица.

Одбележани се:

- ◆ недела на борба против малигните заболувања - предавања
- ◆ светски ден без тутун - предавање
- ◆ недела на борба против шекерната болест - предавања
- ◆ ден на борба против хепатитис – трибина
- ◆ недела на бо ХИВ/СИДА - трибина
- ◆ месец на машкото здравје - предавање

Со учениците од осмо одделение од ОУ Св. Климент Охридски одржана е трибина на тема Физичка активност.

Во текот на минатата година на локалната телевизија беа реализирани медиумски настапи на тема

- ◆ Состојба со малигните заболувања на подрачјето на Охрид и Дебрца
- ◆ Природно движење на населението во регионот за 2012/2017 година.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-ШТИП

Задачите и активностите на Службата за социјална медицина во 2018 година беа утврдени со Националната програма за јавно здравје во Република Македонија за истата година во делот социјално-медицинска дејност.

Извештајот има за цел да ја прикаже реализацијата на програмските задачи и активности на Службата за социјална медицина при ЈЗУ Центар за јавно здравје - Штип во однос на видот и обемот на изготвувањето.

Својата дејност во 2018 година Службата ја спроведуваше преку Одделението за организација, планирање и развој на здравствената заштита, Одделението за здравствена статистика и информатика и Одделението за здравствено воспитание со 1 лекар специјалист, 1 лекар на специјализација 2 со средно образование

Во делот кој се однесува на организацијата, планирањето и здравствено-воспитната дејност, според Програмата е предвидено изготвување на разновидни програми, извештаи, анализи и информации од кои се добива увид во здравствената состојба на населението, организационата поставеност на здравствената служба, приоритетните здравствени проблеми на подрачјето, бројот и профилот на здравствени работници, извршената работа и друго.

Со Националната програма за јавно здравје за 2018 година за делот социјално-медицинска дејност беа предвидени задачите определени со рокови за изготвување и обврска за нивно доставување до Институтот за јавно здравје - Скопје

Во текот на 2018 година Службата за Социјална медицина ги изготви и достави до Институтот за јавно здравје - Скопје следните извештаи, анализи и информации:

Организација, планирање, мониторинг и евалуација на здравствената дејност

- ◆ Годишен извештај за евалуација на Програмата за јавно здравје - дел социјално-медицинска дејност за 2017 година
- ◆ Програма за работа на Службата за социјална медицина за 2018 година
- ◆ Информација за искористеноста на болничките капацитети за 2017 година
- ◆ Збирен извештај за кадар вработен во здравствените установи за 2017 година
- ◆ Анализа на здравствената состојба и здравствената заштита на населението од Подрачјето за 2017 година
- ◆ Анализа за болничкиот морбидитет за 2017 година
- ◆ Анализа за амбулантно-поликлинички морбидитет за 2017 година
- ◆ Информација за состојбата со алергиските болести на Подрачјето во 2017 година
- ◆ Информација за здравствената состојба и заштита на Ромите за 2017 година

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-КОЧАНИ

Врз основа на Законот за здравствена заштита, Законот за здравствена статистика, Програмата за статистичко истражување од интерес за Републиката, Законот за евиденциите од областа на здравството и други прописи како и Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2018 година, социјално-медицинската дејност во 2018 година ја следи здравствената состојба на населението, системот и организацијата на здравствената заштита, планира, програмира, прибира, обработува, анализира и евалуира податоци од здравствената статистика, учествува во изготвувањето и спроведувањето на посебни програми и акциони планови од здравствената дејност и предлага мерки за решавање на здравствените проблеми на населението, утврдувајќи ги притоа приоритетите за задоволување на потребите и подобрување на здравствената состојба на населението од подрачјето.

По извршената логичка и математичка контрола и компјутерски внес на обработените податоци за утврдените заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерските дејности, се изготвуваат извештаи, анализи и информации кои содржат податоци и со кои се прикажува работата на здравствените установи на подрачјето на ЦЈЗ Кочани, кадарот вработен во амбулантно-поликлиничката и болничката дејност, како и информации за утврдени заболувања и состојби

Во 2018 година социјално медицинската дејност при ЈЗУ Центар за јавно здравје- Кочани се спроведе преку :

- ◆ Организација, планирање и развој на здравствената заштита
- ◆ Здравствена статистика и информатика
- ◆ Здравствено воспитание

Активностите се извршуваат со моментално постоечкиот кадар

- 1 лекар по општа медицина
- 1 дипломиран медицински лаборант-статистичар
- 1 биотехничар

Организација, планирање, мониторинг и евалуација

Прв квартал 2018 година

1. Годишен извештај за евалуација на Националната програма за јавно здравје за 2017 година

Рок на изготвување: **15.01.2018 година**

2. Анализа за искористеноста на болничките капацитети на подрачјето за 2017 г.

Рок на изготвување: **март, 2018 година**

Втор квартал

3. Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи во 2017 година

Рок на изготвување: **мај, 2018 година**

Трет квартал

4. Збирен извештај за кадар прв и втор квартал на 2018 година

Рок на изготвување: **септември, 2018 година**

Здравствено-воспитна дејност

Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања на целни групи. Здравствено-воспитната активност на ниво на ЦЈЗ-Кочани е со координиран пристап и насочен кон предучилишни и училишни установи, здравствени установи, претпријатија, здруженија и јавни гласила. Едукативните содржини ќе бидат точно дефинирани во работниот план за место, количина, време и опфатена популација на следните теми:

-Одбележување на светските денови или недели(Светски ден на срцето, Светски ден на дијабетесот, сидата и туберкулозата, Ден на борба против пушењето) и др.

- ◆ Поделени брошури и флаери за одбележување на споменатите Светски денови или недели.(бр.200)
- ◆ Внес и одржување на статистички податоци и поставени информации на веб страна
- ◆ Одржани едукативни предавања за општа популација за превенција на акутни и хронични незаразни болести
- ◆ Одржани предавања за исхрана и здравје-здрави училишни оброци и здравствен ризик од неправилна исхрана (во сите основни и средни училишта),
- ◆ Одржани предавања за здравствениот бенефит од спроведување на редовна физичка активност (во сите основни училишта и предучилни установи);

Советувалиште за сексуално и репродуктивно здравје

Како дел од активностите согласно Стратегијата за сексуално и репродуктивно здравје во Република Македонија во рамките на ЦЈЗ-Кочани продолжува да функционира советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје каде младите и адолесцентите добиваат бесплатни совети, кондоми и орални контрацептивни средства и се спроведуваат доброволни ХИВ тестирања.

Табела бр.5

Вид на активности	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Советувани млади луѓе	/	/	/	/	/
Број на поделени кондоми	250	40	30	30	150
Број на поделени лубриканти	100	/	/	/	100
ВКУПНО:	350	40	30	30	250

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - БИТОЛА

Социјално-медицинската дејност врз основа на Законот за здравствена заштита, Програмите за статистички истражувања од интерес за Републиката, Законот за евиденција од областа на здравството и други прописи, ја следи здравствената состојба на населението, системот и организацијата на здравствената заштита, планира, програмира, прибира, обработува, анализира и евалуира податоци од здравствена статистика, учествува во изготвување, спроведување на посебни програми од здравствената дејност и предлага мерки за решавање на здравствените потреби на населението, утврдува приоритети за задоволување на потребите и подобрување на здравствената состојба на населението.

Во оваа област се вршеа следните задачи:

- ◆ следење на здравствената состојба на населението;
- ◆ следење е и проучување на системот и организацијата на здравствената дејност;
- ◆ следење на работата на здравствените организации;
- ◆ изготвување на информации, извештаи и анализи за здравствената заштита на населението;
- ◆ изготвување на програми и планови за развој на здравствената заштита;
- ◆ евалуација на остварувањето на програмите за здравствена заштита во изминатиот период;
- ◆ давање стручно-методолошка помош на здравствените организации од областа на здравственото воспитување и координирање на здравствено-воспитната работа;
- ◆ учествување во активности за здравствено воспитување и изготвување на материјали од оваа област.

Организација, планирање и програмирањето реализирани се следните задачи

Ред.бр.	ВИД НА РЕАЛИЗИРАНИ АКТИВНОСТИ ВО 2018 ГОД	Количина
1.	Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2017 година	1
2.	Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи за 2017 година	1
3.	Извештај за здравјето на населението кое го покрива ЦЈЗ за 2017 год.	1
4.	Анализа на амбулантно - поликлинички морбидитет за 2017 година	1
5.	Анализа на болничкиот морталитет и морбидитет за 2017 година	1
6.	Збирните извештај за кадар за прв и втор квартал 2018 година	1
7.	Информација за болест или состојба по избор на секој Центар, во зависност од актуелноста, односно застапеноста во регионот (согласно табела т.2.6)	1
8.	Извештај за здравјето на населението на подрачјето што го покрива ЦЈЗ 2017 год	1
9.	Информација за една вулнерабилна група, по избор на секој Центар, во зависност од актуелноста и приоритетите за превенција во регионот (согласно табела т.2.7)	1
10.	Спроведена здравствена едукација и промоција на здравје на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје	
11.	Број на одбележани соодветни светски денови, недели : - Светски ден на борба против малигни заболувања, 04.02 2018 - Светски ден на водата 22. 03 2018 - Светски ден на ТБЦ 24.03 2018 - Недела на хигиенизација 8-15 Април 2018 - Недела на имунизација 23-30 Април 2018 - Светски ден за борба против пушењето 31. 05 2018 - Денот на борба против хепатитот 28. 07 2018 - Недела на борба против туберкулозата Септември 2018 - Светски ден на борба против СПБ 26.09 2018 - Светски ден на борба против Алцхајмеова болет 21.09 2018 - Светски ден на срцето 29. 09 2018 - Светски ден на борба против дијабетот 14.11 2018 - Недела на борба против хепатитот Ц 18 -25 11 2018 - Светски ден на борба против ХИВ/СИДА 01.12 2018	14

12.	Број на одржани едукативни предавања за општа популација за превенција на акутни и хронични незаразни болести на тема: Малигни заболувања, дијабет, алкохолизам и наркоманија	71
13	Број на предавања за исхрана и здравје-здрави училишни оброци и здравствен ризик од неправилна исхрана (во сите основни и средни училишта),	44
14.	Број на предавања за здравствениот бенефит од спроведување на редовна физичка активност (во сите основни училишта и предучилни установи);	30
	поединечни предавања во секоја паралелка од средното образование	12
15.	Одржана трибина на тема: :Превенција на Кардиоваскуларните заболувања - Светски ден за борба против пушењето - Сексуално преносливи болести и нивна превенција -Превенција од кардиоваскуларни заболувања: Моето срце-твоео срце	4
16.	Број на отпечатени и поделени флаери	
17.	број на поставени информации на веб страна	6
18.	Активности во советувалишта за пушење и сексуално и репродуктивно здравје	
	Број на советувани лица за пушење	24
	Број на советувани млади луѓе за СРЗ	36
	Број на поделени кондоми	90
	Број на поделени лубриканти	
	Број на поделени орални контрацептивни средства	

Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет на подрачјето на Центарот за јавно здравје - Битола за 2017 година

Основната цел е да се прикаже регистрираниот морбидитет и морталитет во болничко-стационарната дејност на подрачјето што го опфаќа Центарот за јавно здравје - Битола во 2018 година.

Врз основа на стекнатите сознанија од извршената анализа на статистичките податоци, изготвената програмска задача треба да послужи како средство за детерминирање на правците за развој на болничката здравствена заштита во регионот што го покрива Центарот за јавно здравје -Битола.

Болничката дејност претставува важен дел на целокупниот здравствен систем преку кој се обезбедува стационарна здравствена заштита на населението. Со овој вид на здравствена заштита се опфаќаат болните кои не можат да се згрижат преку пружање на амбулантно-поликлиничка здравствена заштита.

Основната функција на болничко-стационарната дејност е да обезбедува дијагностицирање, лекување, рахабилитација, болничка нега и третман на болните, но и да обезбедува медицинско згрижување и нега на родилки и новороденчиња во стационарни услови.

Показатели за развиеноста и функционалната активност на болничко-стационарната дејност како посебно ниво на здравствена заштита, покрај другото, се и болничкиот морбидитет и морталитет. Морбидитетот е индикатор кој ги прикажува интензитетот и честотата на појавата на заболувањата, односно болните на одредено подрачје, додека морталитетот е индикатор за бројот на вкупно умрените лица во болничките установи во однос на вкупното население.

Како основен изворен материјал за изработка на Анализата користен е индивидуалниот болничко-статистички материјал за 2017 година кој се прибира во Центарот за јавно здравје - Битола, се врши контрола и компјутерски внес на податоците и се доставуваат до Институтот за јавно здравје - Скопје.

Основните податоци се добиени од компјутерски обработените статистички ливчиња, и при истата, анализата на болничкиот морбидитет е вршена само врз основа на првата дијагноза, која е внесена во болничко-статистичкиот лист без да се опфатат, онаму каде што постојат, останатите дијагнози, односно болести кај лекуваните пациенти во стационарната дејност, за што се потребни дополнителни, насочени истражувања.

Анализа на искористеноста на болничките капацитети во здравствени институции на Подрачјето на ЦЈЗ- Битола за 2017 г.

Еден од видовите на здравствена заштита е секако и болничката здравствена заштита.

- ◆ пружање на стационарна терапевтска помош на населението по принципите на современата медицинска наука, со примена на најновите дијагностички и терапевтски методи и средства;
- ◆ врз основа на своите податоци и анализи, предлагаат мерки за смалување на заболувањата и смртноста на населението;
- ◆ развивање на стручно-методолошка и научно-истражувачка работа со цел усовршување на методите за дијагностика и лекување на заболените и повредените;
- ◆ болницата претставува стручна база за едукација и стручно-медицинско усовршување на здравствените работници и соработници;
- ◆ во болницата се одвива стална здравствено-воспитна работа, како со болните кои во неа се лекуваат, така и со околното население, кое со помош на здравствените работници во болницата може доста да придонесе во стекнување на здравствени сознанија и подигање на здравствената и хигиенската свест итн.

Развиеноста на мрежата и капацитетите на болничките здравствени организации, како и структурата на постелниот фонд е секако еден од показателите со кои може да се оцени нивото на здравствена заштита на населението на едно подрачје.

Мрежата на капацитетите на болничките здравствени организации и структурата на постелниот фонд, се во директна зависност од здравствената состојба на населението, организацијата на останатите нивоа на здравствена заштита, современите достигнувања на медицинската наука и техника, демографските карактеристики на населението, географските услови на подрачјето и економската состојба на општествено-политичката заедница.

Поради потребите од опремувањето со современа медицинска опрема и апаратура, а особено поради големите материјални трошоци во остварувањето на болничката здравствена заштита, разбирлив е интересот и потребата на општествената заедница за рационално користење на расположивите болнички капацитети, нивна ефикасност, како и за правилна поделба на работата, која нема да дозволи повторување и дуплирање на услугите во обезбедувањето на овој вид здравствена заштита.

Оваа информација се изготвува со цел да се прикажи состојбата на болничкиот капацитет во болничко-стационарните здравствени организации на подрачјето на Центарот за јавно здравје - Центарот за јавно здравје - Битола и тоа Клиничка болница - Битола, Општа болница при Медицинскиот центар - Кичево, Болницата за душевни заболувања во Демир Хисар и Заводот за превенција, лекување и рехабилитација на хронични респираторни неспецифични заболувања - Отешево, во однос на број и структура на постелниот фонд, бројот на болнички одделенија, број на болничките соби и постелите во нив, кадровската обезбеденост на болничката здравствена заштита, бројот на лекувани болни, остварени

болнички денови, искористеност на капацитетот, просечно времетраење на лекуваните болни во денови итн.

При изготвувањето на оваа информација користени се податоците од автоматската обработка на Извештајот за стационарно лекувано лице, податоци од Извештајот за движење на болните и од Извештајот на службата за болничко-стационарно лекување.

Извештај за здравјето на населението на Подрачјето на ЦЈЗ за 2017год

Здравјето на населението го следиме преку анализа на здравствената состојба и видовите и обемот на здравствената заштита на населението. Посебно значајна е застапеноста на морталитетот и морбидитетот од незаразните заболувања кои се во корелација со поголемото присуство на ризик факторите како што се стилот на живеење, работната средина, климатските фактори. Се анализираат цела низа на показатели (демографски, здравствени).

Здравствените показатели се однесуваат на податоци за заболувања кои се регистрираат во здравствениот систем кој го опфаќа подрачјето на општина Битола, Могила, Новаци, Кичево, Ресен и Д.Хисар. Тоа се однесува на рутинската здравствена статистика-Периодични извештаји од здравствените организации во ПЗЗ и СЗЗ и здравствена статистика од стационарните здравствени установи. Се согледуваат здравствените проблеми.

За морталитетот се користат податоци од Извештајите за Природно движење на населението од Државниот завод за статистика. Истите се малку и недоволни.

Стратегијата Здравје 2020 представува добар патоказател за активностите кон кои ги насочуваме во однос на здравјето на населението.

Изготвени се следните индикатори:

1. Стапка на аутопсија(процент)на умрени во болница
Индикатор бр.310703
2. Стапка на аутопсија(процент) на сите умрени
Индикатор бр.310704
3. Стапка(процент) на хирушки инфицирани рани,сите операции
Индикатор бр.310701
4. Број на абортуси,на сите возрасти
Индикатор бр.285500
5. Број на абортуси,на возраст помала од 20 год
Индикатор бр.285501
6. Број на абортуси,на возраст од 35 + год
Индикатор бр.285502
7. Број на сите живородени од мајки на возраст помала од 20 години
Индикатор бр.285601
8. Број на сите живородени од мајки на возраст од 35 + години
Индикатор бр.285602

9. Број на Царски резови
Индикатор бр.085401
10. Процент на живородени со родилна тежина од 2500гр или повеќе
Индикатор бр.160401
11. Број на родени со конгенитални аномалии
Индикатор бр.045800
12. Процент на доенчиња доени до 3 месечна возраст
Индикатор бр.160601
13. Процент на доенчиња доени до 6 месечна возраст
Индикатор бр.160602
14. Вкупен број на хирушки процедури извршени на болнички пациенти за една година
Индикатор бр.992982

Промоција на здравје и здравствено воспитување

Отсекот за промоција на здравје и здравствено воспитание спроведуваше здравствено воспитна дејност преку следните активности:

- ◆ Изработка на Програма за здравствено воспитување на подрачјето на општина Битола, следење на нивната реализација и евалуација на резултатите, односно изготвување на Извештај за реализација на програмата за здравствено воспитување на подрачјето на ЈЗУЦентар за Јавно здравје Битола;
- ◆ Планирање и координирање на здравствено воспитните акции за промоција на здравјето;
- ◆ Давање на стручно-методолошка помош на здравствените организации на подрачјето на ЦЈЗ Битола за изработка на Програми, Извештаи и Анализи за здравствено воспитната дејност. Едукација на дипломирани здравствени работници - Злица
- ◆ Воспоставување на непосредна соработка со средствата за јавно информирање, хуманитарни организации, здруженија и асоцијации за афирмација и унапредување на здравство воспитување;
- ◆ Издавање на идејни решенија за изработка на здравствено- воспитен материјал;
- ◆ Залагања за учествување во научна истражувачки проекти од областа на здравствено воспитување.

Број на одбележани Светски денови, недели, ЦЈЗ Битола 2018 :

- ◆ Светски ден на борба против малигни заболувања, 04.02 2018
- ◆ Светски ден на водата 22. 03 2018
- ◆ Светски ден на ТБЦ 24.03 2018
- ◆ Недела на хигиенизација 8-15 Април 2018
- ◆ Недела на имунизација 23-30 Април 2018
- ◆ Светски ден за борба против пушењето 31. 05 2018
- ◆ Денот на борба против хепатитот 28. 07 2018
- ◆ Недела на борба против туберкулозата Септември 2018

- ◆ Светски ден на борба против СПБ 26.09 2018
- ◆ Светски ден на борба против Алцхајмеова болет 21.09 2018
- ◆ Светски ден на срцето 29. 09 2018
- ◆ Светски ден на борба против дијабетот 14.11 2018
- ◆ Недела на борба против хепатитот Ц 18 -25 11 2018
- ◆ Светски ден на борба против ХИВ/СИДА 01.12 2018

Активности во советувањата за пушење и сексуално и репродуктивно здравје при ЦЈЗ Битола 2018 година	
Број на советувани лица за пушење	34
Број на советувани млади луѓе за СРЗ	51
Број на поделени кондоми	90

ПРЕГЛЕД НА ЗДРАВСТВЕНО-ВОСПИТНИ АКТИВНОСТИ НА ОДД. ПО СОЦИЈАЛНО МЕДИЦИНСКА ДЕЈНОСТ ЗА ПЕРИОД ОД 01.01.2018 до 31.12.2018

Центар за јавно здравство-Битола,Отсек за здравствено воспитување	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Вовед во човекова сексуалност						
Донесување на одлуки	средни училишта	18	12	2	2	2
	основни училишта	16	12	2	1	1
Анатомија на половите органи и пубертет	средни училишта	22	18	2	1	1
	основни училишта	14	10	4	0	0
Полови болести	средни училишта	20	12	4	2	2
	основни училишта	12	8	2	1	1
Љубов и секс	средни училишта	20	16	2	1	1
	основни училишта	14	10	2	1	1
Алкохолот и другите дроги						
Алкохолот и општеството	средни училишта	18	10	5	2	1
	основни училишта	10	5	2	2	1
Алкохолот и семејството	средни училишта	18	10	5	2	1
	основни училишта	7	5	2	0	0
Природни дроги	средни училишта	19	10	6	2	1
	основни училишта	7	5	2	0	0
Злоупотреба на дрогата	средни училишта	14	8	3	2	1
	основни училишта	8	5	2	1	0
Стрес и реакција	средни училишта	14	8	3	2	1
	основни училишта	8	5	2	1	0
Пушење		15	8	4	2	1
		9	5	2	1	1

	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Здравствени ризици	средни училишта основни училишта	22	16	4	1	1
		21	14	5	1	1
Последици од пушењето	средни училишта основни училишта	22	16	4	1	1
		21	12	5	2	2
Пушачки притисоци	средни училишта основни училишта	24	16	4	1	1
		21	12	5	2	2
Исхраната и вашето здравје						
Јадење разновидна храна	основни училишта	30	22	4	2	2
Како се одржува здрава телесна тежина	основни училишта	30	22	4	2	2
Вие сте она што јадете	основни училишта	30	22	4	2	2
Сида						
Факти за сидата	средни училишта основни училишта	26	18	6	1	1
		30	20	4	4	2
Сида пред тест	средни училишта основни училишта	14	8	4	1	1
		38	28	4	4	2
Пренесување информации за сидата	средни училишта основни училишта	16	8	4	1	1
		26	16	4	4	2
Сида нечија вина сечија гржа	средни училишта основни училишта	16	8	4	1	1
		26	16	4	4	2
Сида пост тест	средни училишта основни училишта	14	8	4	1	1
		38	28	4	4	2

Диспанзер за училишни деца	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Грип	средни училишта	60	40	10	6	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
ТБЦ Медицинско значење	средни училишта	66	40	12	8	6
	основни училишта	80	50	15	10	5
Ментално здравје	средни училишта	66	40	12	8	6
	основни училишта	80	50	15	10	5
Инфективен хепатит	средни училишта	64	40	12	8	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
Сколиози	средни училишта	64	40	12	8	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
Здрави заби	средни училишта	62	40	12	6	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
Психофизички развој	средни училишта	66	40	12	8	6
	основни училишта	80	50	15	10	5
Вошливост	средни училишта	62	40	10	8	4
	основни училишта	80	50	15	10	5
Менструација	средни училишта	60	40	10	6	4
	основни училишта	80	50	15	10	5

Диспанзер за мали деца	Место на одржување	Дадени здрав. воспитни совети	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Лична хигиена	Диспанзер за мали деца	550	300	170	50	30
Здрави заби	Диспанзер за мали деца	460	250	130	50	30
Вошливост	Диспанзер за мали деца	540	320	150	50	20
Вакцинација	Диспанзер за мали деца	530	300	150	50	30
Ментално здравјето	Диспанзер за мали деца	280	200	40	10	10
Правилна исхрана	Во дом при патронаж. пос.	500	270	150	50	30
Нега на доенчење	Во дом при патронаж. пос	320	210	60	40	10
Припремање на вештачка храна	Во дом при патронаж. пос	200	120	50	20	10

Црвен Крст	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Биди хуман дарувај крв	средни училишта	20	14	4	1	1
Хронична хипертензија	Локално радио	8	4	2	1	1
Староста да биде радост	Актив на жени	6	3	1	1	1
Алкохолизам и наркоманија	Локално радио Актив на жени	12	8	2	1	1
Хронични срцеви заболувања	Локално радио Актив на жени	8	4	2	1	1
Контрацепција	Диспанзер за жени	8	4	2	1	1
Да се едуцираме – самопреглед на дојка	Диспанзер за жени	8	4	2	1	1
Курс за прва помош на возачи		210	90	70	30	20

Центар за јавно здравство	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Хигиена на вода за пиење	средни училишта основни училишта	24 21	16 12	4 5	1 2	1 2
Правилна исхрана		24 21	16 12	4 5	1 2	1 2
Штетното влијание на аеро загадувањето		8	4	2	1	1
Дијабет		180	100	40	20	20
Сида		80	50	15	10	5
Интрахоспитални инфекции	Здравствен дом Клиничка болница	14 26	8 16	4 4	1 4	1 2
хепатит		8	4	2	1	1
Останати заразни заболувања		8	4	2	1	1

Локално радио и тв станици	Место на одржување	Број на предавање	Битола	Кичево	Ресен	Д.Хисар
Алкохолизам		10	6	2	1	1
Сида		7	4	2	1	0
Пушење		10	6	2	1	1
Исхраната и здравјето		8	4	2	1	1
Наркоманија		17	10	4	2	1
Хипертензии		7	4	2	1	0
Рано откривање на ракот		7	4	2	1	0
Еколошко друштво						
Здрава животна средина	Локално радио Локална тв.	14	10	2	1	1
Штитноста на издувните гасови	Локално радио Локална тв.	6	4	2	1	0
Санација на водата за пиење како фактор за здра живот	Локално радио Локална тв.	8	4	2	1	1

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ТЕТОВО

Врз основа на Законот за здравствена заштита, Законот за јавно здравје, Програмите за статистички истражувања од интерес за Републиката, Законот за евиденциите од областа на здравството и другите прописи, социјално-медицинската дејност ја следи здравствената состојба на населението, системот и организацијата на здравствената заштита, планира, програмира, прибира, обработува, анализира и еволуира податоци од здравствената статистика, учествува во изготвување и спроведување на посебните програми од здравствената дејност и предлага мерки за решавање на здравствените потреби на населението, утврдува приоритети за задоволување на потребите и подобрување на здравствената состојба на населението.

Социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје Тетово се спроведува во Одделенијата за Социјално-медицинска дејност во Тетово и Гостивар. Покрај социјално-медицинската дејност се спроведуваше и здравствено-статистичка и здравствено-воспитна дејност.

Организација, планирање, мониторинг и евалуација на здравствената дејност

Реализацијата на задачите и активностите во областа на Социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје - Тетово се одвиваше во согласност со зацртаните мерки и активности во Националната годишна програма за јавно здравје на Република Македонија за 2018 година.

Во делот кој се однесува на програмираните активности од оваа област се предвидува учество во задачи и активности за спроведување на основните јавно здравствени функции и изработка на анализи, извештаи, информации, програми и други стручни материјали за подрачјето за кое е надлежен Центарот, од кои се добива увид во здравствената состојба на населението, степенот на остварување на здравствената заштита, организационата поставеност на здравствената служба, јавно-здравствените проблеми и потреби на населението, како и мерките за нивно решавање.

Активностите во дејноста беа реализирани врз основа на стручно-методолошките упатства за секоја дејност. Спроведувањето на програмските активности се реализираше во координација и со стручно-методолошка помош од ИЈЗ на РМ.

Во текот на 2018 година, во Социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје Тетово беа изготвени и доставени до Институтот за јавно здравје на РМ, Министерството за здравство и други надлежни и заинтересирани установи и организации следните:

Програми, анализи, извештаи и информации:

1. Годишен Извештај за евалуација на Националната годишна програма за јавно здравје на Центарот за јавно здравје Тетово за 2017 година;
Рок на изготвување 15.01.2018 година
Годишен План за работа/ реализација на Националната годишна програма за јавно здравје на Република Македонија за 2018 година со временски рок согласно одобрените буџетски средства за тековната година
Рок на изготвување јануари 2018 година
 2. Анализа за искористеност на болничките капацитети во здравствените Установи на подрачјето на ЦЈЗ Тетово за 2017 година;
Рок на изготвување март 2018 година
 3. Информација за состојбата со шеќерната болест на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово за 2017 година;
Рок на изготвување март 2018 година
 4. Збирен Извештај за вработен кадар во здравствените установи на подрачјето на ЈЗУ ЦЈЗ Тетово за 2017 година;
Рок на изготвување мај 2018 година
 5. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет на подрачјето на ЈЗУ ЦЈЗ Тетово за 2017 година;
Рок на изготвување јуни 2018 година
 6. Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово за 2017 година;
Рок на изготвување јули 2018 година
- редлог - Годишна Програма за јавно здравје во подрачјето на Центарот за јавно здравје Тетово за 2019 година
Рок на изготвување септември 2018 год.
- Предлог- Годишна Програма за јавно здравје на Одделението за Социјално-медицинска дејност за 2019 година
Рок на изготвување септември 2018 година

Предлог- Програма за јавно здравје за заштита на населението од локално значење на подрачјето на општина Гостивар. Врапчиште, Маврово и Ростуша, Боговиње, Брвеница, Желино, Јегуновце, Теарце и Тетово за 2019 година

Рок на изготвување септември 2018 година

7. Извештај за здравјето на населението на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово за 2017 година;

Рок на изготвување октомври 2018 година

8. Информација за жени во репродуктивен период на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово за 2017 година.

Рок на изготвување ноември 2018 година

Исто така, континуирано беа изготвувани и други информации, анализи, извештаи, дефинирани морбидитетни табели по барање на: Министерство за здравство, Институтот за јавно здравје, Фондот за здравство и по барања на поединци за информации од јавен карактер:

♦ Во текот на 2018 година беа реализирани 60 вонредни барања

Здравствено- воспитна дејност

Во рамките на Одделението за социјална медицина во Центарот за јавно здравје, согласно законските одредби, се планираат, програмираат, извршуваат и евалуираат активности од здравствено-воспитната дејност со населението на подрачјето на Центарот. Во оваа смисла, се изготвуваат годишни програми и извештаи, повремени информации и анализи за спроведените здравствено - воспитни активности во одредени периоди, но исто така се пружа стручно- методолошка помош за здравствените организации на подрачјето, се координираат активности со повеќе владини и невладини организации, се одржуваат предавања, трибини, семинари и други форми на здравствено-промотивна активност.

Здравствено-воспитната активност на ниво на ЦЈЗ беше со координиран пристап на трите основни дејности со единиците на локална самоуправа и беше насочена кон: предучилишни и училишни установи, здравствени установи, претпријатија, здруженија, јавни гласила.

Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Тетово

Центарот за јавно здравје Тетово, преку секторот за здравствено воспитание и промоција на здравје својата законска и програмска обврска од областа здравствено-воспитна дејност и промоција на здравје ја оствари преку конкретно и континуирано спроведување на здравствено-воспитни активности на теренот на своето подрачје.

Здравствената едукација се реализираше преку едукативни предавања, работилници, трибини во разни средини на подрачјето на ЦЈЗ Тетово, со цел подигање на општата и здравствена култура кај населението за зачувување на здравјето и спречување и сузбивање на заболувањата.

Едукацијата беше насочена пред се кон:

- ♦ превенција на акутни и хронични незаразни заболувања;
- ♦ исхрана и здравје - здрави училишни оброци и здравствен ризик од неправилна

исхрана особено од консумирање на освежителни безалкохолни пијалоци;

- ◆ здравствениот бенефит од спроведување на редовна физичка активност;
- ◆ активности во периодот на детството, адолесценцијата и раниот адултен период.

Во текот на 2018 година, во Социјално-медицинската дејност од Центарот за јавно здравје Тетово согласно програмските задачи (доставен акционен план приспособен според расположливите капацитети и можности) се извршија следните активности од здравствено-воспитната дејност:

Предавања

Во текот на 2018 година беа реализирани 36 предавања

- ◆ Во основното училиште ОУ „Мустафа Кемал Ататурк,, од Гостивар за учениците од седмо и осмо одделение во првото тромесечие беа одржани 3 едукативни предавања на тема: за здравствен бенефит од спроведување на физичката активност (1), за правилна исхрана (1) и за превенција на болести на зависност (1). Присутни беа вкупно 85 ученици. Поделен беше и пропаганден материјал, Дистрибуирани беа вкупно 105 агитки.
- ◆ Во текот на првото тромесечие за превенција на акутни и хронични незаразни заболувања за општата популација, За превенција на малигни заболувања од делот активности за колоректален карцином
 - Извршена е Едукација на 77 матични лекари од ПЗЗ (за советување на пациентите за употреба на китовите за ФОВТ, идентификација на пациентите со висок ризик како и за упатување до Центарот за јавно здравје;)
- ◆ Во пет основни училишта и во шест средни училишта во Тетово и Гостивар, по повод Светскиот ден без тутун, 31 мај одржани се 22 типизирани предавања за тутунот и болести на срцето под мотото „Тутунот го уништува здравјето - Избери здравје, не тутун,, од кои: 2 во ОУ „Мустафа Кемал Ататурк,, 2 во ОУ „Гоце Делчев,, 2 во гимназија „СОУ Гостивар,, 2 во „СООУ Гостивар,, и 2 во „ОСТУ Гостивар,, од Гостивар и по 2 предавања во СОУ гимназија „Кирил Пејчиновиќ,, 2 во ОСМУ „ Никола Штејн,, 2 во ССОУ „ Моша Пијаде,, 2 во ОУ „Лирија,, и 2 во ОУ „ Братство Миѓени,, од Тетово. Поделен е и промотивен материјал на истата тема. Поделени се вкупно 161 агитки, брошури.
- ◆ Во ОУ „Андреа Савески - Ќикиш,, од Тетово и во Општинското средно техничко училиште „ССТУ Гостивар,, од Гостивар, по повод Светскиот ден на борба против пушењето одржани се по 1 предавање на тема „Тутунот го уништува здравјето - Избери здравје, не тутун,, исто така, поделен е и промотивен материјал на истата тема. Поделени се вкупно 31 примероци агитки, брошури и стручен материјал.
- ◆ Во ПЗУ „Интермед хоспитал,, од Тетово, по повод Светскиот ден без тутун, одржани се две предавања и поделени се вкупно 54 агитки, брошури на тема Тутунот и болести на срце.
- ◆ Во Основното училиште „Мустафа Кемал Ататурк,, од Гостивар во третото тромесечие одржани се 3 предавања на тема: за здравствен бенефит од спроведување на физичката активност (1) за исхрана и здравје (1) и за превенција на болести на зависност(1). Присутни беа учениците од седмо и осмо одделение и беа едуцирани 100 ученици. После предавањето поделен е промотивен материјал.
- ◆ Во соработка со ПЗУ „Сига медика,, од Гостивар, По повод Светскиот ден на срцето, на 29 септември одржано е предавање на тема: „Превенција на срцеви заболувањана,, за пациентите кои се лекуваат во оваа ординација.
- ◆ Во текот на третото тромесечие за превенција на акутни и хронични незаразни заболувања за општата популација, За превенција на малигни заболувања од делот

активности за колоректален карцином:

- Извршена е Едукација на 3 матични лекари од ПЗЗ (за советување на пациентите за употреба на китовите за ФОбТ, идентификација на пациентите со висок ризик како и за упатување до Центарот за јавно здравје;)
- ◆ Во основното училиште „ОУ Мустафа Кемал Ататурк,, за учениците од седмо и осмо одделение во четврто тромесечие одржани се 6 едукативни предавања од кои 2 на тема: „Исхрана и здравје” 2 на тема: „ Здравствен бенефит од спроведување на физичка активност,, и 2 на тема: „Болести на зависност и превенција,, Поделен беше и пропаганден материјал. Дистрибуирани беа вкупно 115 агитки, брошури.
- ◆ Во текот на четвртото тромесечие за превенција на акутни и хронични незаразни заболувања за општата популација, За превенција на малигни заболувања од делот активности за колоректален карцином:
 - Извршена е Едукација на 7 матични лекари од ПЗЗ (за советување на пациентите за употреба на китовите за ФОбТ, идентификација на пациентите со висок ризик како и за упатување до Центарот за јавно здравје;)

Одржување на Трибина

- ◆ Одржани се 5 трибини со јавно здравствена проблематика:

Одржана трибина на тема: „ **Малигните заболувања и пушењето,,**

Трибината е одржана на 06.02.2018 година во просториите на Основното училиште „ Мустафа Кемал Ататурк,, во Гостивар, во организација на Одделението за Социјално-медицинска дејност при ЦЈЗ Тетово во соработка со стручната педагошко - психолошка служба од основното училиште. Трибината беше одржана во рамки на предвидените програмски активности на Центарот за јавно здравје, по повод одбележувањето на Светскиот ден на борба против ракот. Предавањето го одржа прим. д-р Тода Крстеска - специјалист по социјална медицина со организација на здравствена дејност од Центарот за јавно здравје Тетово. На трибината присутни беа вкупно 37 родители на ученици кои ја посетуваат оваа училишна установа. После трибината беше поделен и промотивен материјал. Дистрибуирани беа вкупно 85 агитки, брошури.

Одржана трибина на тема: „ **Тутунот и болести на срце,,** во Гостивар

Трибината е одржана на ден 31.05.2018 година во просториите на Централното основно училиште „ Мустафа Кемал Ататурк,, од Гостивар, во организација на Одделението за Социјално-медицинска дејност при ЦЈЗ Тетово во соработка со педагошко психолошката служба од ова училиште. Трибината беше одржана во рамки на предвидените програмски активности на Центарот за јавно здравје, по повод одбележувањето на Светскиот ден без тутун, 31 мај. Предавањето го одржа прим д-р Тода Крстеска - специјалист по социјална медицина во ПЕ Гостивар при Центарот за јавно здравје Тетово. На трибината присутни беа вкупно 29 просветни работници кои работаат во оваа училишна установа. После трибината беше поделен и промотивен материјал. Дистрибуирани беа вкупно 54 агитки, брошури.

Одржана трибина на тема: „ **Тутунот и болести на срце,,** во Тетово

Трибината е одржана на ден 31.05.2018 година во просториите на средното музичко училиште ДМУ,, Тодор Скалоски - Тетоец,, од Тетово, во организација на Одделението за Социјално-медицинска дејност при ЦЈЗ Тетово во соработка со директорот на ова училиште. Трибината беше одржана во рамки на предвидените програмски активности

на Центарот за јавно здравје, по повод одбележувањето на Светскиот ден на без тутун, 31 мај. Предавањето го одржа д-р Бране Трпкоски - специјалист по интерна медицина од ПЗУ „Интермед хоспитал,, Тетово. На трибината присутни беа вкупно 27 вработени. Настанот беше медиумски покриен. После трибината беше поделен и промотивен материјал. Дистрибуирани беа вкупно 65 агитки, брошури.

Одржана трибина на тема: „**Правилна исхрана на училишните деца**,,

Трибината е одржана на 14.09.2018 година во просториите на Основното училиште „Мустафа Кемал Ататурк,, во Гостивар, во организација на Одделението за Социјално-медицинска дејност при ЦЈЗ Тетово во соработка со стручната педагошко - психолошка служба од основното училиште. Трибината беше одржана во рамки на предвидените програмски активности на Центарот за јавно здравје. Предавањето го одржа д-р Берун Мустафа - специјалист по хигиена од Центарот за јавно здравје Тетово. На трибината присутни беа вкупно 58 ученици кои ја посетуваат оваа училишна установа. После трибината беше поделен и промотивен материјал. Дистрибуирани беа вкупно 65 агитки, брошури.

Одржана трибина на тема: „**ХИВ/СИДА - Информирај се заштити се!** ,,

Трибината се одржа на 03.12.2018 година во средното медицинско општинско училиште „СМОУ Гостивар,, од Гостивар во организација на Одделението за Социјално-медицинска дејност при ЦЈЗ Тетово во соработка со педагошко-психолошката служба од ова училиште за учениците од трета и четврта година од ова училиште. Трибината беше одржана во рамки на предвидените програмски активности на Центарот за јавно здравје, по повод одбележувањето на Светскиот ден за борба против ХИВ/СИДА, 1 декември. Предавањето го одржа прим. д-р Војислав Огњаноски - специјалист епидемиолог од Одделението за Епидемиологија со ДДД во Гостивар, при Центарот за јавно здравје Тетово. На трибината присутни беа вкупно 40 ученици. Настанот беше медиумски покриен. После трибината беше поделен и промотивен материјал. Дистрибуирани беа вкупно 200 агитки, брошури на тема ХИВ/СИДА.

Организирањето на здравствено едукативните активности, промоции и трибини беа во корелација со изготвениот едукативен промотивен материјал за здравствено воспитување на населението (плакати, агитки, брошури) согласно работниот план и координиран од ИЈЗ на РМ и МЗ

Јавни гласила:

Во рамките на одбележување на Светските тематски денови, имавме

- ◆ Најава на Трибина за Малигните заболувања и пушењето! По повод одбележување на Светскиот ден на борба против ракот, 4 февруари, под мотото „Ние можеме! Јас можам! на самиот ден на одбележувањето на денот.
- ◆ Најава на Трибина за „ Тутунот и болести на срце,, на ТВ КИСС и ТВ 2 по повод одбележување на Светскиот ден без тутун - 31 мај под мотото „ Тутунот го уништува здравјето - Избери здравје, не тутун,,
- ◆ Најава на Трибина за „ Правилна исхрана на училишните деца,, на ТВ КИСС и ТВ 2
- ◆ Најава на Трибина за „ „ХИВ/СИДА - Информирај се, заштити се! По повод одбележување на Светскиот ден на борба против ХИВ/СИДА, 1 декември, под мотото „Да дојдеме до нула. Информирај се, тестирај се, не дискриминирај,, - ТВ КИСС, ТВ Ултра и ТВ2 - Медиумски настап на самиот ден на одбележувањето на денот.
- ◆ Соопштение за медиуми по повод Кампањата во врска со скринингот за превенција и рано откривање на ракот на грлото на матката, ТВ КИСС, ТВ Ултра и ТВ2

Печатење (изготвување) на агитка или брошура на наведената тема

- ◆ Изготвена брошура на тема: „Малигните заболувања и пушењето,, по повод Светскиот ден на борба против ракот, 4 февруари.
- ◆ Изготвена брошура на тема: „Советувалиште за откажување од пушење - СОП,, по повод Светскиот ден на борба против пушење, 31 мај.

Дистрибуција на Плакати, Брошури

- ◆ Дистрибуирани се вкупно 1935 флаери, агитки, брошури во Тетово и Гостивар
Од нив:
 - ◆ 100 брошури на тема: „Направете мамографски преглед за рано откривање на рак на дојка,, во рамки на Програмата за рана детекција на малигни заболувања.
 - ◆ 324 флаери/брошури на тема: „Направете ПАП тест! Зошто? ,
 - ◆ 268 брошури на тема: „Препознај ги симптомите Упатство и листа за чекирање на симптомите за рак на дојка.
 - ◆ 99 флаери/брошури на тема: „ Мое срце, Твое срце,,
 - ◆ 134 флаери/брошури на тема:

Заштитете се себе и вашите пациенти од грип Вакцинирајте се! Грипот може да биде опасен ако имате друг здравствен проблем Вакцинирајте се! Грипот може да биде опасен ако имате повеќе од 65 години Вакцинирајте се! Грипот може да биде опасен за вас и вашето неродено дете Вакцинирајте се! дистрибуирани во здравствени установи.

Одбележување на светски денови, недели

Одбележени се следните денови, недели:

- ◆ СВЕТСКИОТ ДЕН ЗА БОРБА ПРОТИВ РАКОТ, 4-ти февруари
- ◆ СВЕТСКИОТ ДЕН НА ЗДРАВЈЕТО, 7 април
- ◆ СВЕТСКИОТ ДЕН ЗА БОРБА ПРОТИВ ПУШЕЊЕ, 31 мај
- ◆ СВЕТСКАТА НЕДЕЛА НА ДООЕЊЕ, 1 - 7 август
- ◆ СВЕТСКИОТ ДЕН НА СРЦЕТО, 29 септември
- ◆ Светски ден на БОРБА ПРОТИВ ХИВ/СИДА, 1 декември
- ◆ По повод одбележувањето на Светскиот ден на борба против ракот, 4-ти февруари Во Основното училиште „ Мустафа Кемал Ататурк,, во Гостивар одржана е трибина на тема: „Малигните заболувања и пушењето,,. Присутни беа вкупно 37 родители на ученици кои ја посетуваат оваа училишна установа. После трибината беше поделен и промотивен материјал - брошура на истата тема. Дистрибуирани беа вкупно 85 брошури.
- ◆ По повод одбележувањето на Светскиот ден на здравјето, 7 април, поделен е промотивен материјал на тема: „ Здравје за сите! Здравје насекаде,, и истиот е поставен на Веб страницата на ЦЈЗ Тетово.
- ◆ По повод одбележувањето на Светскиот ден на борба против пушењето, 31 мај: Во неколку основни и средни училишта во Гостивар, одржани се 22 типизирани предавања за тутунот и болестите на срцето, превземен е стручен материјал и истиот е поставен на веб страницата на ЦЈЗ, поделен е промотивен материјал на тема: „ Тутунот го уништува здравјето - Избери здравје, не тутун,,

- ◆ Исто така, по повод Светскиот ден без тутун, 31 мај, во основното училиште „ Мустафа Кемал Ататурк,, од Гостивар и средното музичко училиште ДМУ,, Тодор Скалоски - Тетоец,, од Тетово, одржана е трибина на тема: „ Тутунот и болести на срце,, за учениците и вработените од овие училишта.
- ◆ По повод одбележувањето на Светската недела на доење, 1 - 7 август подигнат е и поделен промотивен материјал на тема Доење и истиот е поставен на веб страницата на ЦЈЗ.
- ◆ По повод одбележувањето на Светскиот ден на срцето, предавањето и бесплатните превентивни прегледи во соработка со ПЗУ „ Сига Медика,, се одржа на 03 октомври.
- ◆ По повод Светскиот ден на борба против ХИВ/СИДА, 1 декември. Во средното медицинско општинско училиште „СМОУ Гостивар,, одржана е трибина на тема: „ХИВ/СИДА - ИНФОРМИРАЈ СЕ, ЗАШТИТИ СЕ! за учениците од ова училиште. Присутни беа 40 ученици. Беше поделен и промотивен материјал - брошура на тема: „Да дојдеме до нула. Информирај се, тестирај се, не дискриминирај,, . Во рамки на одбележувањето поделени се вкупно 30 кондоми во Гостивар.
- ◆ Како дел од активностите на ЦЈЗ во координација со Институтот за јавно здравје Скопје Одделението по социјално медицинска дејност во рамките на Кампањата во врска со скринингот за превенција и рано откривање на ракот на грлото на матката, во здравствените установи подели промотивен материјал (постери и брошури) на тема: Направете ПАП тест! Зошто?. Дистрибуирани беа вкупно 324 брошури (41 на македонски, 283 на албански јазик).
- ◆ Исто така, по повод месецот Октомври кој е посветен на борбата против ракот на дојка во здравствените установи беше поделен промотивен материјал на тема: „Препознај ги симптомите Упатство и листа за чекирање на симптомите за рак на дојка,, Во рамки на одбележувањето беа поделени 324 упатства(109 на македонски, 159 на албански јазик).

Ажурирање на ЊЕБ страната на ЈЗУ ЦЈЗ Тетово

Се постираа стручни материјали на веб страницата на ЦЈЗ изготвени од ИЈЗ

- ◆ Теми кои се поставени на нашата WEB страна во текот на годината се :
 1. Светски ден на борба против ракот, 4 февруари - „Ние можеме! Јас можам!
 2. Светски ден на здравјето, 7 април - „ Здравје за сите! Здравје насекаде!,,
 3. „Светски ден за борба против употреба на тутун, 31 Мај: - „ Тутунот го уништува здравјето - Избери здравје, не тутун,, стручен материал и презентација: „Податоци и состојби со употребата на тутунот во Македонија и светот, пораки на СЗО,,
 4. Светска недела на доење, 1 - 7 август
 5. Светски ден на срцето, 29 септември
 6. Светски ден на борба против СИДА, 1-ви декември,
 7. Кампањата во врска со скринингот за превенција и рано откривање на ракот на грлото на матката

Работа на Советувалишта за сексуално и репродуктивно здравје и советувалишта за одвикнување од пушење

Како дел од превентивните активности во насока на здрави стилови и навики, во рамките на ЦЈЗ продолжи да функционира советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје, каде младите и адолесцентите добиваа бесплатни совети, кондоми и орални контрацептивни средства и се спроведуваа доброволните ХИВ тестирања, како и советувалиштето за одвикнување од пушење кои ги спроведуваше активностите согласно оваа програма и Акциониот план за превенција на конзумирање алкохол и пушење цигари кај деца и млади како составен дел на училишните програми.

Во рамки на Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје и Советувалиштето за одвикнување од пушење спроведени се следните активности:

- ◆ Број на советувани лица за пушење8
- ◆ Број на советувани млади луѓе37
- ◆ Број на поделени кондоми.....271
- ◆ Број на поделени лубриканти...../
- ◆ Број на поделени орални контрацептиви...../

Во Советувалиштето за одвикнување од пушење се спроведени 24 индивидуални едукации на клиенти како прво советување за откажување од пушење. Нема интерес кај пушачите за одвикнување од пушење.

Во Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје дадени се совети на 37 ученици, на кои им се 271 поделени кондоми, / лубриканти, и 200 брошури и флаери за сексуално преносливи инфекции и СИДА.

Интерсекторска соработка со други Владини и невладини и меѓународни институции :

- ◆ Учество на настан за одбележување на Европскиот ден за заштита на лични податоци и официјално затварање на Проектот: „Поддршка за пристап на правото за заштита на лични податоци,, кој се одржа на ден 29 јануари 2018 година во хотел Александар Палас во Скопје.
- ◆ Учество на работен состанок во врска со реализација на Националната програма за јавно здравје на РМ за 2018 година, кој се одржа на 19.02.2018 година во просториите на Министерство за здравство во Скопје.
- ◆ Учество на стручен состанок на Специјалистичкото здружение на лекарите по социјална медицина со организација на здравствената дејност, кој се одржа на 09 март 2018 година во Куманово.
- ◆ Учество на работилница „Податоци и состојби со употребата на тутунот во Македонија и светот, пораки на СЗО,, по повод одбележувањето на Светскиот ден без тутун, која се одржа на 22.05.2018 година во ИЈЗ Скопје, горна сала.
- ◆ Учество на настан по повод одбележувањето на Денот на здравјето, 7 Април, кој се одржа на 4 април 2018 година во хотел „Холидеј Ин,, во Скопје.
- ◆ Учество на работен состанок во врска со реализација на Националната програма за јрана детекција на малигни заболувања на РМ за 2018 година, кој се одржа на 08.08.2018 година во просториите на Министерство за здравство во Скопје.
- ◆ Учество на мултисекторска работилница за дискусија на детална имплементација на Акцискиот план за незаразни болести во Република Македонија до 2025 година, која се одржа од 30 - 31 октомври, 2018 година во Хотел Александар Палас, во Скопје
- ◆ Учество на трет научен Симпозиум - Денови на превентивна медицина во Република Македонија 2018 год, кој се одржа од 2 - 4 ноември, 2018 година во хотел Дрим, во Охрид.
- ◆ Учество на Форум,, Дијабетесот и мултидисциплинарниот пристап,, кој се одржа на ден 7 ноември, 2018 година во Деканатот на Медицински факултет во Скопје.
- ◆ Учество на стручен состанок на Специјалистичкото здружение на лекарите по социјална медицина со организација на здравствената дејност, кој се одржа на ден 20 декември, 2018 година во Деканатот на Медицински факултет во Скопје.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - СТРУМИЦА

Одделението за социјална медицина при Центарот за јавно здравје (ЦЈЗ) - Струмица на територијата на Струмичкиот регион, кој ги опфаќа 5-те општини (Струмица, Василево, Босилово, Ново Село и Валандово), во текот на 2018 година, ги реализира следните програмски задачи и активности во *социјално-медицинската дејност со здравствена статистика и промоција на здравје*то, а во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во РМ за 2018 година:

1. Изготвени, доставени во предвидениот рок во печатена форма до Институтот за јавно здравје (ИЈЗ) на РМ и постирани на сајтот на ЦЈЗ-Струмица се следните материјали-

- Годишен извештај за реализација на Националната програмата за 2017 во областа социјална медицина со статистика; Предаден во ИЈЗ на РМ на 15/01/2018 г.
Годишниот извештај ги сумира активностите на Одделението за социјална медицина при ЦЈЗ - Струмица во текот на 2017 година и во согласност со задачите набележани во Националната годишна програма за јавно здравје. На почетокот е даден детален табеларен приказ на податоците за бројот на прибрани, обработени и испратени извештаи по дејност, служби и видот на евиденциите. Следува преглед на подготвените документи во вид на анализи, информации и извештаи со кратко резиме на нивната содржина. Годишниот извештај ги презентира и активностите на оделот за здравствено воспитание и советувалицата за сексуално и репродуктивно здравје и откажување од пушење според видот и нивниот број.
- Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи на територијата на ЦЈЗ-Струмица за 2017 година; Предадена во ИЈЗ на РМ во 03/2018 г.
Анализата која се изготвува со годишна динамика дава можност за континуирано следење на обемот на ресурсите и ефикасноста на нивното користење во болничката дејност. Публикацијата е структурирана во неколку поглавја и надополнета со исцрпен Табеларен приказ на податоците и користените индикатори за периодот во 2017 година, за Општата болница во Струмица и за секое одделение поодделно.
- Информација за болести на кожа и поткожно ткиво утврдени кај населението во Струмичкиот регион во 2017 година; Предадена во ИЈЗ на РМ 03/2018 г.
Информацијата, на 6 страни, табеларно ја отсликува состојбата во врска со болестите на кожата и поткожното ткиво кај струмичкото население.
- Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи за 2017 година; Предаден во ИЈЗ на РМ во 05/2018 г.
Според Извештајот за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60), состојба на 31/12/2017 година, спроведен е систематски попис на севкупниот кадар во здравствените установи на територијата на Центарот. Материјалот е доставен до ИЈЗ на РМ во форма на предвидените табели на Извештајот, според мрежата на здравствените установи по општини, одделно.

- Анализа на болничкиот морталитет и морбидитет за 2017 година; Предадена во ИЈЗ на РМ во 06/2018 г.

Анализата која се изготвува со годишна динамика дава можност за сукцесивно следење на болничкиот морбидитет и морталитет во Регионот на ЦЈЗ Струмица. На 17 страни, табеларно, за 2017 години, споредено со 2014-2016 година, детално преку одбрани индикатори е разработен морбидитетот регистриран во болничките установи на секундарно ниво, за жителите на Струмичкиот регион, за жителите на градот Струмица, вкупно, и одделно за секоја општина. Морталитетот е прикажан на ниво на Регион.

- Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет за 2017 година; Предадена во ИЈЗ на РМ во 07/2018 г.

Анализата е изготвена на 17 страна и илустрирана со 7 табели и 3 дијаграми. Содржината која преку одбрани показатели ја отсликува состојбата со морбидитетот во амбулантно-поликлиничката дејност во ПЗЗ се однесува на периодот во 2017 година.

- Извештај за здравјето на населението кое го покрива ЦЈЗ Струмица за 2017 година. Предаден во ИЈЗ на РМ во 10/2018 г.

Извештајот за здравјето на струмичкото население е испишан на 35 страни, во неколку поглавја и илустриран со повеќе табели и графикони. Содржината е ориентирана детално на демографските прилики, здравјето илустрирано преку одбрани индикатори и здравствените служби, нивните капацитети и обемот на извршена работа.

- Информација за лица со посебни потреби на подрачјето на Струмичкиот регион за 2017; Предаден во ИЈЗ на РМ во 11/2018 г.

Повеќеаспектна информација за лица со посебни потреби испишана на 9 страни. Се работи за информација која дава сеопфатен поглед на лицата со посебни потреби собрана од центарот за социјални грижи од Струмица и Валандово.

- 2. Координирана здравствено-воспитна активност насочена кон целни групи на територијата на Центарот е реализирана преку работа на терен во училишните установи, како и во објектот на Центарот, во Советувалиштето за сексуално и репродуктивно здравје и Советувалиштето за откажување од пушењето.**

ЗДРАВСТВЕНА ЕДУКАЦИЈА	Број на соодветни активности
Одржани предавања во предучилишни установи, основни и средни училишта	8
Одржани трибини со јавноздравствена проблематика од интерес за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје - Струмица	4

Советувалишта во склоп на ЦЈЗ - Струмица	Број на советувани луѓе
Советувалиште за сексуално и репродуктивно здравје	213
Советувалиште за откажување од пушење	57

Во согласност со Националната годишна програма одбележани се следниве светски денови или недели, некои од нив во координација со ИЈЗ на РМ и Министерството за здравство.

Одбележани светски денови во врска со здравјето:
Светски ден за борба против ракот - 4-ти февруари 2017
Светски ден за борба против туберкулозата - 24 март 2017
Меѓународен ден против злоупотреба и нелегална трговија со дрога - 2017 година
Светски ден за борба против пушењето, 31 мај 2017 година
СВЕТСКИ ДЕН НА ЗДРАВЈЕТО, 7 АПРИЛ 2017 година
Светски ден на срцето; 29-ти септември 2017
Месец на подигање на свеста за ракот на дојката, Октомври 2017
Светски ден на SIDA-та, 1 Декември 2017

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ - ВЕЛЕС

Со Програмата за превентивна здравствена заштита во РМакедонија, во делот за социјално- медицинска дејност, утврдени се задачите и активностите на одделенијата за социјална медицина при центрите за јавно здравје кои социјално-медицинската дејност ја спроведуваат преку Отсекот за организација, планирање и здравствено воспитна дејност и Отсекот за здравствена статистика и информатика.

Во делот за организација, планирање и здравствено воспитна дејност, според Програмата, предвидено е заедно со НИЈЗ Скопје, како лидер, активно да се учествува во прибирање на податоци, нивна обработка, изготвување на здравствени индикатори, на програми, извештаи, анализи и информации-стручни материјали со кои се добива увид во здравствената состојба на населението, степенот на достигнување во здравствената заштита, организационата поставеност на здравствената служба, здравствената проблематика на подрачјето на Центарот за јавно здравје.

Извештајот има за цел да ја прикаже реализацијата на програмските задачи и активности од страна на Центарот по однос на видот и обемот на изготвувањето, методологијата и содржината на определените задачи, како и придржувањето кон роковите.

Во текот на 2018 година се изготвија:

1. Анализа за искористеност на болничките капацитети во здравствените организации во 2017 година
2. Информација за состојбите со респираторните болести на подрачјето на Центарот за јавно здравје Велес 2017 година
3. Анализа на болнички морбидитет и леталитет на подрачјето на Центарот за јавно здравје Велес во 2017 година
4. Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет во 2017 година
5. Анализа на здравствената состојба и здравствената заштита на населението на подрачјето на Центарот за јавно здравје Велес во 2017 година
6. Анализа на здравствената состојба на училишни деца и млади во 2017 година
7. Извештаи за кадровска обезбеденост на здравствените установи на подрачјето на Центарот за јавно здравје Велес за 2017 година и првото полугодие од 2018 година

Здравствено воспитание

1. Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи на подрачјето што го покрива ЦЈЗ Велес во 2018 година
 - 14 предавања на тема Влијанието на социјалните мрежи врз младите
 - 8 предавања на тема Сексуално преносливи инфекции
 - 16 предавања на тема Правилна исхрана кај младите
 - 13 предавања на тема Со физичка активност до поздрав живот
 - 16 предавања на тема Опасности од зависност од алкохол, пушење и опојни дроги
 - 8 предавања по повод Први декември, меѓународен ден на борба против СИДА
2. Обележување на светски денови, недели
 - Беа обележени 21 светски денови

Докторите по социјална медицина активно учествуваа во подготовката на Здравствен статистички годишник за делот на Центарот за јавно здравје Велес. Овој годишник е современа замена за поранешните извештаи за здравствената состојба на населението.

Се изготвуваат здравствени индикатори преку собирање на податоци и анкетни истражувања. Ова се работи континуирано цела година.

Се собираа и обработуваа податоци за изготвување на здравствени индикатори за 2015, 2016 и 2017 година од општите болници на подрачјето на Центарот.

Континуирано се одржуваа предавања за здравствено воспитание во тесна соработка со Црвениот крст и локалните самоуправи на регионот на Центарот за јавно здравје Велес со акцент на превенција од хронични незаразни заболувања, промоција на здрав начин на живеење и т.н. Беа обележени меѓународни денови од листата на СЗО со пишани материјали прочитани на локалните радија и телевизии.

Советувалиштето за откажување од пушење им беше на располагање на сите заинтересирани, меѓутоа одзивот беше слаб и покрај повремените јавувања на локалните медиуми за неговото постоење.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-КУМАНОВО

1. Одделението за **Социјално медицинска дејност** во 2018-тата година го задржа интензитетот на активностите од претходниот период. Во овој период се продолжи со активностите за ажурирање на новите обрасци. Беа изготвени сите анализи, извештаи и програми предвидени со Планот и Програмата. Направени се поголем број анализи и извештаи за потребите на јавните и приватните здравствени установи. Автоматската обработка на податоци од примарната здравствена заштита ги опфаќа и податоците од приватните здравствени установи. Беше прибран и завиден број на пријави за болести од социјално-медицинско значење, но таа бројка на пријави сеуште не е реален одраз на состојбата. Процентот на извршување во делот на стручно-методолошки увиди и инструктажа на терен е под ниво во однос на 2017 година. Индивидуалните извештаи за стационарно лекување се над минатогодишно ниво. Задачите од делот Промоција на здравје во целост се реализирани.

1.1 Годишен извештај за евалуација на Национална годишна програма за јавно здравје во 2017 година за подрачјето на ЦЈЗ Куманово

1.2 Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет во 2017 година за подрачјето што го покрива ЦЈЗ Куманово

1.3 Извештај за здравјето на населението во 2017 година на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

1.4 Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи во 2017 година за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

1.5 Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет во 2017 година на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

1.6 Информација за состојбата со кардиоваскуларните болести во 2017 година на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

1.7 Информација за состојбата со миграции во 2017 година, на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

1.8 Збирен извештај за вработен кадар во здравствените установи на подрачјето на ЦЈЗ Куманово во 2017 година.

2. Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово.

Здравствено-воспитната активност е со координиран пристап со единиците на локалната самоуправа и е насочена кон предучилишни и училишни установи, здравствени установи, претпријатија, здруженија и јавни гласила.

Едукативните активности на следните теми:

- ◆ Одржано две предавања на тема Превенција на компликации кај болни од шеќерна болест, на членови на Здружение на дијабетичари на Куманово, 70 слушатели.
- ◆ Предавање на тема Здрави училишни оброци и ризик од неправилна исхрана, одржани се пет предавања во: ОУ Магдалена Антова, присутни 35 ученици, ОУ Христијан Карпош, присутни 40 ученици, ОУ Вук Караџиќ, присутни 35 ученици, ОУ Кочо Рацин, присутни 40 ученици и во ОУ 11 Октомври, 40 присутни ученици од шесто и седмо одделение.
- ◆ Предавање на тема Здравствен бенефит од спроведување на редовна физичка активност е одржано во: ОУ Толи Зордумис, присутни 42 ученици и во ОУ 11 Октомври, присутни 30 ученици.
- ◆ Предавања на тема Контрацепција, Сексуално преносливи инфекции, СИДА се одржани во сите средни училишта на подрачјето на ЦЈЗ Куманово.

- ◆ Предавање: Тутунот го уништува срцето, избери здравје не тутун, е одржано во СОУ Перо Наков – Куманово, СОУ Киро Бурназ Куманово, СОУ Митко Пенџуклиски Кратово и во СОУ Ѓорче Петров Крива Паланка.

2.1 Одржани се четири трибини со јавно здравствена проблематика од интерес за подрачјето што го покрива Центар за јавно здравје Куманово

- Превенција на циркулаторни промени кај болни од шеќерна болест – I квартал
- Употреба на тутун и здравјето – II квартал
- Безбедно капење во базени за рекреација - III квартал
- Правилна исхрана кај претшколски деца – IV квартал

2.2 Печатење на агитки или брошури на наведените теми за четирите трибини

2.3 Одбележување на светски денови, недели

Во текот на годината се одбележани следните светски денови-недели: 21-28 Јануари – Европска недела на превенција на рак на грлото на матката; 22 Март – Светски ден на водите; 24 Март – Светски ден на борба против туберкулозата; 7 Април – Светски ден на здравјето; Трета недела во Април - Недела на имунизација; 10 Мај – Меѓународен ден на физичката активност; 15 Мај – Меѓународен ден на семејството; 31 Мај – Светски ден без тутун; 5 Јуни – Светски ден на човековата околина; 28 Јули – Светски ден за борба против хепатитис; 12 Септември – Светски ден на оралното здравје; 24 Септември – Светски ден на срце; 1 Октомври – Меѓународен ден на стари; 15 Октомври – Светски ден на миеење на раце; 20 Октомври – Светски ден на остеопорозата; 14 Ноември – Светски ден за борба против шеќерна болест; 25 Ноември – Меѓународен ден за борба против насилство над жените; 1 Декември – Светски ден на борба против ХИВ/СИДА.

2.4. Во рамките на ЦЈЗ Куманово во советувашиштата за сексуално и репродуктивно здравје, се советувани 58 лица, а поделени се 560 кондоми.

2.5. Во советувашиште за одвикнување од пушење советувани се 25 лица.

2.6.Годишен извештај за евалуација на Национална годишна програма за јавно здравје во 2016 година за подрачјето на ЦЈЗ Куманово

Рок на изготвување: 15.01.2017 година

2.7. Анализа на амбулантно-поликлинички морбидитет во 2016 година за подрачјето што го покрива ЦЈЗ Куманово

Рок на изготвување: јули 2017 година

2.8. Извештај за здравјето на населението во 2016 година на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

Рок на изготвување: октомври 2017 година

2.9. Анализа за искористеноста на болничките капацитети во здравствените установи во 2016 година за подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

Рок на изготвување: март 2017 година

2.10. Анализа на болничкиот морбидитет и морталитет во 2016 година на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

Рок на изготвување: јуни 2017 година

2.11.Информација за состојбата со кардиоваскуларните болести во 2016 година на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

Рок на изготвување: март 2017 година

2.12. Информација за состојбата со мигранти во 2016 година, на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово

Рок на изготвување:

ноември 2017 година

3. Спроведување на здравствена едукација преку едукативни предавања за целни групи на подрачјето што го покрива Центарот за јавно здравје Куманово.

Во рамки на службата за Социјална медицина во центрите за јавно здравје, согласно законските одредби се планираат, програмираат, извршуваат и евалуираат активности од здравствено-воспитната дејност со населението на подрачјето на Центарот. Во оваа смисла, се изготвуваат годишни програми и извештаи, повремени информации и анализи за спроведените здравствено-воспитни активности во одредени периоди, но исто така се пружа стручна методолошка помош на здравствените установи на подрачјето, се координираат активности со повеќе владини и невладини организации, се одржуваат предавања, трибини, семинари и други форми на здравствено-промотивна активност.

Здравствено-воспитната активност е со координиран пристап со единиците на локалната самоуправа и е насочена кон предучилишни и училишни установи, здравствени установи, претпријатија, здруженија и јавни гласила.

Едукативните активности на следните теми:

- превенција на акутни и хронични незаразни болести – општа популација;

Одржано предавање на тема Шеќерна болест, на членови на Здружение на дијабетичари на Куманово, 27 слушатели.

- исхрана и здравје – здрави училишни оброци и здравствен ризик од неправилна исхрана (во сите основни и средни училишта);

Предавање на тема Здрави училишни оброци и ризик од неправилна исхрана, одржани се две предавања во ОУ 11 Октомври, 80 присутни ученици од шестто и седмо одделение.

- здравствен бенефит од спроведување на редовна физичка активност (во сите основни училишта и предучилишни установи);

Предавање на тема Здравствен бенефит од спроведување на редовна физичка активност е одржано во ОУ Кочо Рацин, присутни 45 ученици од шестто и седмо одделение.

- активности во период на детството, адолесценцијата и раниот адултен период (во секоја паралелка од средното образование се организираат поединечни предавања);

Предавања на тема Контрацепција, Сексуално преносливи инфекции, СИДА се одржани во сите средни училишта на подрачјето на ЦЈЗ Куманово.

Рок на реализирање:

квартално

*Индикатор извештај за број на реализирани едукации со број на учесници на неведена тема

3.1 Одржување на четири трибини (по една во секој квартал) со јавно здравствена проблематика од интерес за подрачјето што го покрива Центар за јавно здравје Куманово

* Циркулаторни промени кај болни од шеќерна болест – I квартал

Одржана е во салата за состаноци во просториите на ЦЈЗ Куманово, присутни беа 50 слушатели, граѓани, членови на невладини организации, претставници на медиумите за јавно информирање, здравствени работници. За темата излагање имаа др. Марјан Денковски, и др. Даниела Тодоровска Јовановиќ, специјалист по медицина на труд. Се разви богата дискусија и прашања од страна на слушателите.

* Во салата за состаноци на ЦЈЗ Куманово се одржа трибина на тема Бенефит од физичка активност кај училишни деца, присутни беа 40 слушатели. За темата зборуваа др. Радмила Максимовска Симоновска, др. Марјан Денковски и др. Светлана Пешевска. – II квартал

* Одржана е трибина на тема Репродуктивно здравје на адолесценти, во просториите на СОУ Гоце Делчев, Куманово. Присутни беа десетина членови на колективот на училиштето и 40 ученици. Предавачи беа др. Радмила Максимовска Симоновска и др. Марјан Денковски. - III квартал

* Трибина на тема Да растеме со љубов, се одржа во просториите на ОУ Вук Караџиќ. Присутни беа ученици, родители и професори, а излагања за темата имаа др. Марјан Денковски и др. Радмила Максимовска Симоновска. – IV квартал

Рок на изготвување: квартално

Индикатор: Извештај за одржана трибина на тема со број на учесници

3.2 Печатење на агитки или брошури на наведените теми за четирите трибини

Рок на изготвување: квартално

Индикатор: доставена брошура

Организирањето на здравствено-едукативни активности, промоции и трибини треба да се во корелација со изготвениот промотивен едукативен материјал за здравствено воспитување на населението (агитки и брошури) согласно работниот план и координиран од ИЈЗ на РМ и МЗ.

3.3 Одбележување на светски денови, недели (Светски ден на срцето, Светски ден на дијабетот, СИДА, туберкулоза, Ден на борба против пушење, Светски ден на сеќавање на жртвите од сообраќајни несреќи, Ден за борба против насилство врз жената и друго) кое е координирана активност со ИЈЗ на РМ и МЗ.

Во текот на годината се одбележани следните светски денови-недели: 21-28 Јануари – Европска недела на превенција на рак на грлото на матката; Одржано предавање на ученички од петто и шесто одделение во ОУ Вук Караџиќ за ХПВ вирусот и важноста на вакцинирањето. 22 Март – Светски ден на водите; Информација е испратена до локалните средства за информирање. 24 Март – Светски ден на борба против туберкулозата; Информацијата од Министерството за здравство за важноста на овој ден е испратена до медиумите за информирање. 7 Април – Светски ден на здравјето; Оваа година овој ден беше посветен на Депресијата, поделен беше промотивен материјал и залепени постери на сите јавни здравствени установи и на некои приватни. Информацијата за значењето на оваа сериозна болест беше лиферирана и до средствата за јавно информирање. 22 Април – Ден на планетата Земја, оваа година се одбележа под мотото Еколошка и климатска писменост; Информација која е проследена до локалните средствата за јавно информирање. Трета недела во Април - Недела на имунизација; Посета на подрачја каде имунизацијата не е целосна и во соработка со Здравствен дом Куманово вршење на вонредна имунизација. Преку локалните медиуми ја презентиравме важноста на имунизацијата. 10 Мај – Меѓународен ден на физичката активност; Посета на основни и средни училишта со предавања со потенцирање на позитивните ефекти за здравјето. 15 Мај – Меѓународен ден на семејството; Известување на медиумите за овој ден. 31 Мај – Светски ден без тугун; Пратено е соопштение до медиумите. 5 Јуни – Светски ден на човековата околина; Испратена е информација до локалните медиуми за јавно информирање. 28 Јули – Светски ден за борба против хепатитис; посетени беа службите за Дијализа и Центарот за зависности со потенцирање на важноста на мерките за превенција на болеста. 24 Септември – Светски ден на срце; Информацијата е проследена до локалните медиуми за јавно информирање и до невладините организации, поделен

беше промотивен материјал во училиштата, Домот за стари лица и на градскиот плоштад..
1 Октомври – Меѓународен ден на стари; Посета на старски дом Зафир Сајто во Куманово.
15 Октомври – Светски ден на миене на раце; Одржани се предавања во основните училишта. 20 Октомври – Светски ден на остеопорозата; одржано предавање за значење на остеопорозата на членови на здружение на дијабетичари. 14 Ноември – Светски ден за борба против шеќерна болест; За значењето на оваа болест одржани се предавања на членовите на Здружението на дијабетичари и Здружението на пензионери. 25 Ноември – Меѓународен ден за борба против насилство над жените; Испратена е информација до локалните медиуми. 1 Декември – Светски ден на борба против ХИВ/СИДА. Одржани се предавања на учениците во сите средни училишта на подрачјето на ЦЈЗ Куманово.

Рок на изготвување:

квартално

Индикатор: Извештај за број на реализирани одбележувања

3.4 Работа на советувалиците за сексуално и репродуктивно здравје и советувалиците за одвикнување од пушење

Во рамките на ЦЈЗ Куманово во советувалиците за сексуално и репродуктивно здравје, се советувани 77 лица, а поделени се 540 кондоми. Во советувалиците за одвикнување од пушење советувани се 44 лица

Рок на изготвување:

континуирано

Индикатор: квартални извештаи со број на советувани млади луѓе, спроведени тестирања, реализирани едукации.

Центар за статистичка обработка

A. ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

Задачите и активностите од областа на здравствена статистика и информатика се изготвуваат од страна на кадарот распределен во одделенијата на Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација (Центар во понатамошниот текст). Центарот ги координира активностите од оваа програмска област и конкретните задачи, врши следење, мониторинг, верификација и квартално го известува Министерството за здравство за реализацијата на активностите и доставувањето на статистичките извештаи од 10 ЦЈЗ.

Во Центарот се прибираат и обработуваат збирни и индивидуални статистички извештаи доставени од здравствените установи преку одделенијата за здравствена статистика и информатика при 10-те центри за јавно здравје во Република Македонија.

Центарот ги спроведуваше следните активности:

- ◆ Континуирано прибирање на збирни и индивидуални извештаи - евиденции со дефинирани здравствено-статистички податоци. Вршење логичка и математичка контрола на прибраните податоци
- ◆ Внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
- ◆ Обработка и анализа на внесените здравствено-статистички податоци
- ◆ Вршење на логичка и математичка контрола на обработените податоци
- ◆ Изготвување на годишни (за претходната година) и полугодишни здравствено-статистички извештаи на ниво на РМ (за тековната година)
- ◆ Доставување на годишни (за претходната година) и полугодишни здравствено-статистички извештаи на ниво на РМ (за тековната година) до Министерство за здравство
- ◆ Доставување на здравствено-статистички податоци според дефинирани табели до ДЗС
- ◆ Изготвување на здравствено-статистички податоци за потребите на СЗО, Унисеф, ОЕЦД, Еуростат и други меѓународни организации
- ◆ Изготвување на здравствено-статистички податоци за потребите на другите сектори во ИЈЗ
- ◆ Вршење на редовни годишни теренски увиди (и по потреба вонредни) во 10 ЦЈЗ, а по потреба и во здравствени установи на подрачјата што ги покриваат ЦЈЗ
- ◆ Давање стручно-методолошка помош и едукација од областа на здравствена статистика и информатика
- ◆ Објавување на обработени податоци на веб страна на ИЈЗ, преку извештаи, публикации
- ◆ Давање податоци по барање на корисници согласно Законот за информации од јавен карактер

Во тек на 2018 година се следеше здравствената состојба и здравствена заштита на населението на РМ, преку спроведување на статистичките истражувања од областа на здравството.

Во Центарот се прибираа и обработуваа збирни и индивидуални статистички извештаи доставени од здравствените установи преку одделенијата за здравствена статистика и информатика при 10-те центри за јавно здравје во Република Македонија.

1. Збирни евиденции

Збирни извештаи содржат податоци со кои се прикажува работата на здравствените установи во Република Македонија, кадарот вработен во нив како и податоци за утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерските дејности.

Во тек на 2018 година од здравствените установи во Република Македонија преку центрите за јавно здравје, во Институтот за јавно здравје се доставени 17314 збирни извештаи:

- ◆ Збирни извештаи за II полугодие за 2017 година, годишни збирни извештаи за 2017 година и збирни извештаи за IV тромесечие за 2017 година за хигиенската исправност на намирниците и предметите за општа употреба и извештаи за несреќи на работа;
- ◆ Збирни извештаи за I полугодие за 2018 година и тромесечни извештаи за I, II и III тромесечие за 2018 година.

1.1 Годишни збирните извештаи за кадар и извршена работа за 2017 година:

Од доставените збирни извештаи за 2017 година по извршената логична и математичка контрола и компјутерски внес на податоците, во Центарот се изготвени годишни збирни извештаи за 2017 година за Републиката до 31.05.2018 година.

Индикатор: доставени извештаи до МЗ

Рок на изготвување: Мај 2018 година

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	БРОЈ НА ИЗГОТВЕНИ ГОДИШНИ ЗБИРНИ ИЗВЕШТАИ ЗА 2017 ГОДИНА во II квартал 2018 ГОДИНА
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2773
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	334
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	42
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1491
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1851
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	318
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	56
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	4766
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	36
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	22
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	443
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	104
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	156
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	176
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	4701
Извештај за несреќа на работа	13
ВКУПНО	17314

1.2 Полугодишни збирни извештаи за кадар и извршена работа на ниво на Република Македонија за 2018 година:

Од доставените збирни извештаи за I полугодие за 2018 година и I и II тромесечие за 2018 година, по извршената логична и математичка контрола и компјутерски внес на податоците се изготвени полугодишни збирни извештаи на ниво на Република Македонија за 2018 година до 30.09.2018 година.

Индикатор: доставени извештаи до МЗ

Рок на изготвување: Септември 2018 година

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	БРОЈ НА ИЗГОТВЕНИ ПОЛУГОДИШНИ ЗБИРНИ ИЗВЕШТАИ за I полугодие 2018 година на ниво на Република Македонија во III квартал на 2018 година
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2775
Извештај за работа на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	334
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	42
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1491
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1851
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	318
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	56
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	4766
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	36
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	22
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	443
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	104
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	156
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	176
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	
Извештај за несреќа на работа (образец ИПС)	
ВКУПНО	12584

Софтверска обработка на податоците од збирните извештаи извршена е според утврдени апликативни програми.

Стручно-методолошка помош од областа на здравствена статистика и информатика

Во тек на 2018 година посетени се 10 центри за јавно здравје при што е пружена стручно-методолошка помош во врска со прибирањето и обработката на здравствено-статистички податоци и посебно за изготвување на програмските задачи од областа на здравствена статистика со цел за подобрување на работата по однос на квалитет и квантитет при водењето на медицинска документација и евиденција.

Индикатор: доставен извештај до МЗ за стручно-методолошка помош во ЦЈЗ

Рок за известување: квартално

Квартален мониторинг, координација и верификација на програмските активности на ЦЈЗ од областа на здравствена статистика

Континуирана соработка со стручните лица од ЦЈЗ во овој период допринесе сите предвидени евиденции (збирни и индивидуални) да се приберат и обработат според програмата. Со извршени теренски увиди на стручните лица – тимови од ИЈЗ во сите 10 центри за јавно здравје верифицирано се изготвени унифицирани извештаи за I, II, III и IV квартал 2018 година за извршени активности во врска со прибирање и обработка на податоците од збирните и индивидуални извештајни обрасци од областа на здравствена статистика.

Индикатор: доставен извештај до МЗ за квартален мониторинг

Рок за известување: квартално

2. Здравствени публикации во Република Македонија за 2017 година

Заради поширока достапност за користење на здравствено-статистичките податоци од збирните и индивидуалните здравствено-статистички евиденции во тек на 2018 година изготвени се следниве публикации:

2.1 Здравствена карта на Република Македонија, 2017

Здравствената карта на Република Македонија за 2017 година, ја презентира состојбата на здравствената заштита во Република Македонија по однос на организационата структура, здравствените дејности и здравствениот кадар, морбидитет и морталитет.

Здравствената карта е изготвена врз основа на официјалните податоци кои ги прибира и обработува Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација при Институтот за јавно здравје на Република Македонија а се доставуваат од здравствените установи преку Центрите за јавно здравје во РМ и Државниот завод за статистика.

Здравствената карта изготвена е во три дела:

I - општ дел - ја презентира состојбата на здравствената заштита во Република Македонија прикажана воопшто и според нивоите на здравствената заштита – примарна, секундарна и терциерна.

II и III дел - ја прикажуваат состојбата на здравствената заштита по здравствени региони.

Податоците се презентирани во вид на табели и картограми. Прикажани се: обезбеденоста на населението со здравствените кадри и извршените услуги по здравствените дејности, болничките здравствени установи по видови, број на болнички постели, лекувани болни, просечно лекување на болните, искористеност на болничките капацитети и обрт на болнички постели. Ке бидат прикажани утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничката дејност и морбидитетот регистриран во болничко-стационарните здравствени установи, заразните заболувања против кои се врши имунизација како и општиот и доенечкиот морталитет и најчести причини за смрт.

Здравствената карта на Република Македонија за 2017 година, како публикација од овој вид на презентирање на податоци е форма на континуирано годишно објавување на актуелните здравствени податоци за Република Македонија.

Индикатор: доставена публикација
Рок на изготвување: Октомври 2018 година

2.2 Амбулантно-поликлинички морбидитет во Република Македонија, 2017

Од обработените податоци од извештаите за утврдени заболувања и состојби во амбулантно-поликлиничките и диспанзерски дејности изготвена е годишна публикација „Амбулантно-поликлинички морбидитет во Република Македонија, 2017“ и доставена до Министерството за здравство на Република Македонија.

Податоците за утврдени заболувања и состојби во Публикацијата презентирани се по општини, здравствени региони, статистички региони и вкупно за Република Македонија.

Морбидитетот за утврдените заболувања и состојби прикажан е на 10000 соодветно население по групи на заболувања (субтотали) во сите амбулантно-поликлиничките дејности (општа медицина, здравствена заштита на училишни деца и младина, здравствена заштита на деца, здравствена заштита на жени, заштита и лекување на устата и забите и белодробни болести и туберкулоза).

Во дијаграмите е дадена структура на најзастапени утврдени групи на заболувања и состојби во секоја амбулантно-поликлиничка дејност презентирани вкупно за Република Македонија и по статистички региони.

Индикатор: доставена публикација
Рок на изготвување: Октомври 2018 година

2.3 Мрежа на болничките здравствени установи за 2017 година

Годишната публикација „Мрежа на болничките здравствени установи за 2017 година“ изготвена е од обработените податоци од збирните извештаи за болничко-стационарно лекувани болни. Прикажана е мрежата на болничките здравствени установи, број на лекувани болни, остварени болнички денови, како и други релевантни показатели, на секундарно и терциерно ниво на здравствена заштита, за Република Македонија и по 8 статистички региони.

Индикатор: доставена публикација
Рок на изготвување: Мај 2017 година

2.4 Специјалистички служби во Република Македонија во 2017 година

Годишната публикација „Специјалистички служби во Република Македонија во 2017 година“ изготвена е од обработените податоци од збирните извештаи за специјалистички служби, добиени од здравствени установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија.

Податоците за работници и посетите во областа на специјалистичко-консултативна дејност презентирани се во табели и дијаграми преку кои се прикажани кадарот (по профил и степен на стручна подготовка) и посетите, според видот на здравствена установа, ниво на здравствена заштита (секундарна и терциерна здравствена заштита), по општини и вкупно за Република Македонија.

Оваа публикација за кадар и посети во областа на специјалистичко-консултативна дејност изготвени се како форма на континуирано годишно објавување.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Мај 2018 година

2.5 Кадар во здравствени установи во Република Македонија во 2017 година

Годишната публикација „Кадар во здравствени установи во Република Македонија во 2017 година“ изготвена е од обработените податоци од збирните извештаи за кадар и организациона структура во здравствените установи. Публикацијата го презентира целокупниот кадар, здравствен и нездравствен, во здравствените установи во јавниот и приватниот сектор во Република Македонија. Податоците се презентирани во табели, дијаграми и картограми по профил и степен на стручна подготовка, според видот на здравствената установа, ниво на здравствена заштита (примарна, секундарна и терциерна) по општини и на ниво на Република Македонија.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Октомври 2018 година

3. Индивидуални евиденции

Во тек на 2018 година во Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација при ИЈЗ прибрани се вкупно 67076 индивидуални евиденции. Од здравствените установи преку ЦЈЗ во Институтот за јавно здравје прибрани се вкупно 26377 индивидуални евиденции. На 11176 индивидуални евиденции, извршена е логична контрола и компјутерски внес и обработка на податоците во соодветен апликативен софтверски програм а на прибранте 15201 индивидуални евиденции е извршена логична контрола на податоците. Освен тоа 40699 индивидуални евиденции (пријави за шеќерна болест и пријави за хронично бубрежно заболување) доставени се преку електронско здравство „мој термин“ (Табела во прилог):

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на индивидуални евиденции доставени во 2018 година
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	11176
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	39895
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	6421
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	804
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	4934
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	2175
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	33
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	4
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	272
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	971
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	391
	ВКУПНО	67076

3.1 Регистар за шеќерна болест на Република Македонија

Во 2017 година се стартува со електронско пријавување на здравствени податоци преку Управата за електронско здравство како посебен орган при Министерството за здравство. Согласно законската надлежност за воспоставување и одржување на медицински регистри е воведено електронско пополнување на индивидуалните евиденции (пријави) за болести од кои и индивидуалната пријава за шеќерна болест. На овој начин е овозможен влез на податоците во соодветните медицински регистри, како автоматизирано (електронско) внесување на податоци во централен систем од страна на сите здравствени институции во цела држава. Сите податоци од индивидуалните евиденции поточно дијабетот, кои ќе влезат во соодветниот регистар се доставуваат до Центрите за јавно здравје кои се должни да извршат логична контрола на пријавите и да ги потврдуваат како важечки. Центрите за јавно здравје ги доставуваат до Институтот за јавно здравје. Пристапот до регистрите се врши со избор од насловното мени на опцијата Индивидуални пријави на веб-страницата на Управата за електронско здравство наречена **мој термин**. По избор на соодветниот регистар се прикажуваат пополнети пријави за пациентите, кои се успешно доставени и истите се листаат по датум на поднесување на пријавата. Со клик на име и презиме на секоја поединечна пријава може да се направи увид во сите внесени податоци во пријавата. Секоја пријава за која нема никакви забелешки, со клик на копчето **Потврди** се испраќа во Институтот за јавно здравје за влез во регистарот за шеќерна болест. Доколку лицето кое ја врши проверката на податоците утврди недостаток, недоследност или друга неправилност во пријавените податоци, пријавата може да ја врати до лекарот кој ја пополнил со клик на копчето **Врати пријава**. После потребните корекции од страна на здравствените институции пријавите повторно се испраќаат до Центрите за јавно здравје и понатака до Институтот за јавно здравје. Институтот за јавно здравје е должен да изготви публикација со понатамошна соработка со Управата за електронско здравство.

Во текот на 2018 година во Управата за електронско здравство потврдени се од страна на центрите за јавно здравје и Институт за јавно здравје 39895 пријави.

Во тек на 2018 година од обработените податоци од потврдените пријави за 2017 година во Управата за електронско здравство (4357), изготвена е годишна публикација **“Регистар за шеќерна болест на Република Македонија, 2017”**. Во публикацијата се прикажани инциденца и преваленца на шеќерната болест по сите можни параметри, на ниво на Републиката, според пол, возрасни групи, занимања, место на живеење (град-село), тип на шеќерна болест, компликации и др.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Јуни 2018 година

4. Болнички морбидитет во Република Македонија, 2017

За изготвување на годишната публикација **„Болнички морбидитет во Република Македонија, 2017“** користени се податоци од индивидуални евиденции „Извештај за стационарно лекувано лице“ доставени од болничко-стационарни здравствени установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија, за подрачјата што ги покриваат, до Институтот за јавно здравје на РМ каде се обработени на ниво на Република Македонија.

Во публикацијата се прикажани структура (процентуална застапеност) на лекувани болни во болничко-стационарни здравствени установи по групи на болести (субтотали) и стапки на морбидитетот пресметани на 10.000 соодветно население.

Податоците за болничкиот морбидитет дистрибуирани по статистички региони во Република Македонија презентирани се во табеларни прегледи и дијаграми.

Најчести болести од кои се лекувани болни во болничко-стационарна дејност во Република Македонија прикажани се со дијаграми за структурата и морбидитетот одделно за секој статистички регион.

Во публикацијата се презентирани со дијаграми и посебен компаративен преглед по статистички региони поединечно за секој субтотал од најчестите групи на болести.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Ноември 2018 година

5. Морталитет во Република Македонија во 2017 година

Во тек на 2018 година со обработка на податоците за умрени лица во 2017 година превземени од Државниот завод за статистика изготвена е годишна публикација **„Морталитет во Република Македонија во 2017 година“**.

Во публикацијата се прикажани структура (процентуална застапеност) на умрени лица по групи на болести (субтотали) и стапки на морталитет пресметани на 100.000 соодветно население.

Податоците за најчести причини за смрт кај населението во Република Македонија дистрибуирани се по општини, здравствени региони, статистички региони и на ниво на Република Македонија во табеларни прегледи и дијаграми.

Во публикацијата е прикажан со дијаграми и посебен компаративен преглед на морталитетот од најчестите групи на болести како основна причина за смрт по статистички региони кај населението во Република Македонија.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Октомври 2018 година

6. Малигни неоплазми во Република Македонија, 2014-2016

Информацијата „Малигни неоплазми во Република Македонија, 2014-2016“ е изготвена по повод на Светскиот ден за борба против ракот.

Во информацијата се користени податоци за морталитетот и морбидитетот од малигните неоплазми во Република Македонија.

За изготвување на морталитетот користени се податоци за умрени лица од малигни неоплазми во Р.Македонија доставени од Државниот завод за статистика и обработени според разни параметри (стапки на морталитетот на 100.000 жители и структура на умрени лица по пол и возраст). Податоците се презентирани по општини, здравствени региони, статистички региони и на ниво на Република Македонија во табеларни прегледи и дијаграми.

За изготвување на болничкиот морбидитет од малигни неоплазми користени се податоци од индивидуални евиденции „Извештај за стационарно лекувано лице“ доставени од болничко-стационарни здравствени установи. Податоците се обработени на ниво на Република Македонија и по статистички региони. Во информацијата се прикажани стапки на морбидитетот на 10.000 жители и структура на лекувани болни од малигни неоплазми во вкупно лекувани во болничко-стационарни здравствени установи во табеларни прегледи и дијаграми.

За амбулантно-поликлинчкиот морбидитет од малигни неоплазми обработени се податоци од збирните извештаи за утврдени заболувања и состојби евидентирани во амбулантно-поликлинчките здравствени установи на ниво на Република Македонија, по општини, здравствени региони и статистички региони по одделни дејности (општа медицина, здравствена заштита на училишни деца и младина и здравствена заштита на деца од 0-6 години). Структурата и стапките на морбидитетот пресметани на 10.000 соодветно население презентирани се во табеларни прегледи и дијаграми.

Индикатор: доставена публикација

Рок на изготвување: Февруари, 2018 година

7. Состојба со циркулаторни болести во Република Македонија, 2015-2017

Информацијата „Состојба со циркулаторни болести во Република Македонија, 2015-2017“ изготвена е во Институтот за јавно здравје на Република Македонија, Центарот за статистичка обработка на здравствени податоци, публицистика и едукација, по повод на Светскиот ден на срцето.

Во информацијата се користени податоци за морталитетот и морбидитетот од болестите на циркулаторниот систем во Република Македонија изготвени според Меѓународната

статистичка класификација на болестите и сродните здравствени проблеми - Десетта ревизија (МКБ-10).

За изготвување на морталитетот користени се податоци за умрени лица од циркулаторни болести во Р.Македонија доставени од Државниот завод за статистика и обработени според разни параметри (стапки на морталитетот на 100.000 соодветно население и структура на умрени лица по пол и возраст). Податоците се презентирани по општини, здравствени региони, статистички региони и на ниво на Република Македонија во табеларни прегледи и дијаграми.

За изготвување на болничкиот морбидитет користени се податоци од индивидуални евиденции „Извештај за стационарно лекувано лице“ доставени од болничко-стационарни здравствени установи преку центрите за јавно здравје во Република Македонија, обработени за подрачјата што ги покриваат и доставени до Институтот за јавно здравје на РМ каде се изготвени податоци на ниво на Република Македонија и по статистички региони. Во информацијата прикажани се стапки на морбидитетот на 10.000 жители и структура на лекувани болни од болести на циркулаторниот систем во вкупно лекувани во болничко-стационарни здравствени установи во табеларни прегледи и дијаграми.

За амбулантно-поликлинчкиот морбидитет од болестите на циркулаторниот систем обработени се податоци од збирните извештаи за утврдени заболувања и состојби евидентирани во амбулантно-поликлинчките здравствени установи, доставени преку статистичките служби на центрите за јавно здравје до Институтот за јавно здравје на РМ. Податоците изготвени се на ниво на Република Македонија, по општини, здравствени региони и статистички региони по одделни дејности (општа медицина, здравствена заштита на училишни деца и младина и здравствена заштита на деца од 0-6 години). Структурата и стапките на морбидитетот пресметани на 10.000 соодветно население презентирани се во табеларни прегледи и дијаграми.

Трендот на движење на морталитетот и морбидитетот од болестите на циркулаторниот систем кај населението во Република Македонија во анализираниот период прикажан е со индексни поени и дијаграми

Индикатор: доставена публикација
Рок на изготвување: Септември, 2018 година

8. Одржување и развој на WEB-страница на ИЈЗ на РМ

Изготвување публикации, информации, анализи, брошури и други материјали преку in-design во PDF формат за потребите на Центарот за статистичка обработка на здравствените податоци, публицистика и едукација како и за потребите на сите сектори во ИЈЗ на РМ и Министерство за здравство на Р.Македонија.

Во тек на 2018 година квартално се презентирани поставени материјали на WEB-страница

Рок на изготвување: Задачата е континуирана
Индикатор: квартален извештај за поставени материјали на WEB-страница

Б. ЦЕНТРИ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ СКОПЈЕ

Здравствена статистика и информатика

Одделението за социјална медицина при ЈЗУ Центар за јавно здравје (ЦЈЗ) - Скопје на територијата на Скопскиот регион, во текот на 2018 година ги реализира следните програмски задачи и активности во доменот на Социјално-медицинската дејност со здравствена статистика а во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во Република Македонија за 2018 година:

1. Во Одделението за социјална медицина при ЦЈЗ-Скопје од здравствените установи на територијата на Центарот за јавно здравје се прибрани, контролирани и компјутерски обработени **збирни и индивидуални здравствено-статистички извештаи** кои се однесуваат на мрежата, организациската структура, обезбеденоста со кадар, обемот на извршената работа и утврдениот морбидитет во примарната и секундарната здравствена заштита во амбулантно-поликлиничката здравствена дејност и поинаму во болничката дејност, во секундарната и терцијарната здравствена заштита, вклучувајќи го и болничкиот морталитет, во број прикажан подолу, специфицирано според дејноста и службите, во табеларен преглед.

Заради давање на стручно-методолошка помош од областа на здравствената статистика и информатика, во текот на 2018 година континуирано се вршени теренски посети во здравствените установи на територијата на Центарот за јавно здравје Скопје по индикација и непрекинато е спроведувана едукација во објектот на Центарот при прием на извештаите.

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно прибрани и обработени збирни извештаи за организациска структура и кадри и одделно за кадар и посети во 2017 година
Извештај на службата за општа медицина, итна медицинска помош и домашна посета (образец 3-01-60)	1 267
Извештај на специјалистичките служби (образец 3-01-60)	912
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	10
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	606
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	631
Извештај за извршени систематски прегледи на ученици и студенти (образец 3-04-61)	134
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	206
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	82
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1 042
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	15
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	239
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	68
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	240
Извештај за организациската структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60), состојба на 31/12/2017	754 (13 751)
ВКУПНО	6 215

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно обработени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во 2017 година
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1 267
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	10
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	606
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	631
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	206
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1 042
ВКУПНО	3 762

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на обработени индивидуални евиденции во ЦЈЗ-Скопје со податоци за 2017 година
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	6 316
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	6 734
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1 142
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	185
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	1 305
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	1 059
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	2
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	159
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	1145
11	Извештај за стационарно лекувано лице	126 306
12	Пријава за породување	10 956
13	Пријава за абортус	2 264
	ВКУПНО	157 573

Посети за стручно-методолошка помош и едукација од областа на здравствената статистика и информатика	
Теренски посети, увиди во здравствени установи	27
Помош и едукација во објектот на ЦЈЗ Скопје	928

2. Публикација: Збирен извештај за вработен кадар во здравствени установи за 2017 година; Предадена во ИЈЗ на РМ на 23/05/2018 г.

Со помош на Извештајот за организациона структура и кадар во областа на здравството (Образец 3-00-60), состојба на 31/12/2017 година, добиени се податоци од **754 здравствени установи за 13 751 вработен**, вкупно. Овој Извештај дава приказ и оцена за развиеноста на мрежата на здравствените установи во Скопскиот регион, приказ и оцена за кадровската обезбеденост со здравствени работници и здравствени соработници, и прави споредба на одбрани индикатори за обезбеденоста со здравствени работници во Р. Македонија и други земји. Понатаму, Извештајот дава целосен и детален преглед на вработените здравствени работници, здравствени соработници и административно-техничкиот кадар во здравствените установи и други установи кои делумно вршат здравствена дејност, а според видот и степенот на нивната стручна подготовка. Документот е подготвен на 35 страни со детален наративен приказ на обработениот материјал во 6 поглавја и одделен табеларен приказ.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ПРИЛЕП

Здравствена статистика и информатика

Центарот за јавно здравје–Прилеп претставува јавна здравствена установа, која обавува специјализирана превентивна здравствена заштита на подрачјето за кое е надлежен и овластен со Одлука на Собранието на Р.Македонија за негово формирање, односно подрачјето на Општина Прилеп со Општините Долнени и Кривогаштани, Општина Крушево и Општина Македонски Брод со Општина Пласница.

Во Центарот за јавно здравје-Прилеп во текот на 2018 година се спроведени мерки, задачи и активности од страна на социјално-медицинската дејност со здравствена статистика собраните, обработени и анализирани податоци овозможува целосно и континуирано следење, истражување и проучување на здравствената состојба и здравствената заштита на населението.

Континуираната работа на здравствено-статистичката дејност во одделението за социјална медицина, која се спроведува согласно законските прописи пропишани со Законот за евиденции во областа на здравството, Националната годишна програма за јавно здравје на Р.Македонија за 2018 година опфаќа:

1. Обработка на збирни извештаи

Во Ц.Ј.З.-Прилеп се врши прибирање на збирните извештајни обрасци од здравствените установи од подрачјето на Ц.Ј.З.-Прилеп, од примарната, специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита, нивна логичка и математичка контрола, корекција на пропустите во истите, и понатамошен внес на податоците во соодветен апликативен софтверски систем, како и изработка на тримесечни, полугодишни и годишни извештаи и нивно доставување до Институтот за јавно здравје, Скопје.

2. Обработка на индивидуални извештаи

Се врши прибирање на индивидуални извештајни обрасци, логичка, и математичка контрола на податоците, корегирање на пропустите и внес на податоците во соодветен апликативен софтверски програм.

3. Обработка на пријави за масовни незаразни заболувања

Се врши прибирање, контрола на пријавите за масовни незаразни заболувања што ги доставуваат здравствените установи од подрачјето на Ц.Ј.З.-Прилеп, и понатаму истите се внесуваат во посебни евиденциони книги и се испраќаат до И.Ј.З.-Скопје, секој месец.

Во 2018 година започна и електронската евиденција на пријавите за шеќерна болест и хронична бубрежна инсуфициенција, преку Управата за електронско здравство и мој термин, кои беа редовно контролирани и испраќани во И.Ј.З.-Скопје.

4. Давање на стручно методолошка помош на здравствените установи за изготвувањето на извештајните обрасци

Оваа активност се врши преку давање на стручна помош на здравствените работници кои доаѓаат во нашето одделение или при теренски увиди во здравствените установи, во однос на правилно водење на медицинската документација и ивиденција, изготвување на извештајните обрасци и примената на X резивија на МКБ.

5. Давање на податоци на установи и приватни лица

Во одделението се врши и обработка и давање на здравствено-статистички податоци по барање на заинтересирани органи, установи и поединци, согласно законските прописи.

Најголем проблем во реализацијата на активностите во доменот на здравствената статистика е неусогласеноста на софтверските програми за автоматска обработка на податоците од амбулантно-поликлиничката и болничката дејност помеѓу Ц.Ј.З.-Прилеп, и И.Ј.З.-Скопје, каде се испраќаат обработените податоци од Ц.Ј.З.-Прилеп. Исто така во Ц.Ј.З.-Прилеп нема софтверски програми за внес на податоци од пријави за масовни незаразни заболувања, пријави за породување, за внес и ажурирање на податоци за кадар од здравствените установи на подрачјето на Центарот.

Табела 1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	од тоа		% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апли-кативни софтвер-ски програми
		тримесечни	годишни		
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1136	1136		100.0	1136
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	216	216		100.0	216
Извештај на службата за медицина на труд образец 3-02-60)	8	8		100.0	8
Извештај на службата за здравствена заштита на деца образец 3-03-60)	1120	1120		100.0	1120
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина образец 3-04-60)	1120	1120		100.0	1120
Извештај на службата за здравствена заштита на жени образец 3-05-60)	64	64		100.0	64
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза образец 3-06-60)	8	8		100.0	8
Извештај на службата за кожно венерични болести образец 3-07-60)	8	8		100.0	8
Извештај на службата за рехабилитација образец 3-08-60)	8	8		100.0	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите образец 3-09-60)	2280	2280		100.0	2280
Извештај на службата за трансфузија образец 3-10-60)	4	4		100.0	4
Извештај за здравствено просветување образец 3-13-60)	4	4		100.0	4
Извештај за лаборатории образец 3-14-60)	48	48		100.0	48
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба образец 3-15-60)	4	4		100.0	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа образец 3-17-60)	24	24		100.0	24
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување образец 3-21-60)	48	48		100.0	48
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството образец 3-00-60)	215		215	100.0	немаме софтвер
Извештај за несреќи на работа образец ИПС)					
ВКУПНО	6315	6100	215	100.0	6100

Табела 1.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1136	284	284	284	284
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	216	54	54	54	54
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1120	280	280	280	280
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	1120	280	280	280	280
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	64	16	16	16	16
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2280	570	570	570	570
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4	1	1	1	1
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	4	1	1	1	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	48	12	12	12	12
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	48	12	12	12	12
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	215	215			
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0				
ВКУПНО	6315	1740	1740	1740	1740

Табела 2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	568	100.0	568
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	216	100.0	216
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	100.0	8
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	560	100.0	560
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	560	100.0	560
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	32	100.0	32
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	100.0	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1140	100.0	1140
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4	100.0	4
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	4	100.0	4
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	48	100.0	48
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	100.0	24
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	48	100.0	48
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	215		0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0		0
ВКУПНО	3447	100.0	3232

Табела 2.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за кадар и работа од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2014)	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	568	142	142	142	142
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	216	54	54	54	54
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	560	140	140	140	140
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	560	140	140	140	140
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	32	8	8	8	8
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1140	285	285	285	285
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4	1	1	1	1
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	4	1	1	1	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	48	12	12	12	12
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	48	12	12	12	12
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	215	215	0	0	0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0	0
ВКУПНО	3447	1023	808	666	666

Табела 3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	568	100.0	568
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)			
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	560	100.0	560
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	560	100.0	560
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	32	100.0	32
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4	100.0	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1140	100.0	1140
ВКУПНО	2868	100.0	2868

Табела 3.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	568	142	142	142	142
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	0	0	0	0	0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	560	140	140	140	140
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	560	140	140	140	140
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	32	8	8	8	8
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4	1	1	1	1
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1140	285	285	285	285
ВКУПНО	2868	717	717	717	717

Табела 4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи во ЦЈЗ во тековната година (2018)	временски период		
		троемесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1134	648	324	162
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	217	124	62	31
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1120	640	320	160
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1120	640	320	160
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	56	32	16	8
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	14	8	4	2
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	14	8	4	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	28	16	8	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2856	1632	816	408
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	7	4	2	1
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	7	4	2	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	91	52	26	13
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	42	24	12	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	91	52	26	13
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	675			675
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)				
ВКУПНО	7486	3892	1946	1648

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ во тековната година (2018)	временски период		
		тримесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	567	324	162	81
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)				
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	560	320	160	80
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	560	320	160	80
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	28	16	8	4
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	7	4	2	1
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1428	816	408	204
ВКУПНО	3157	1804	902	451

Табела 5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)	временски период		
		полугодишни		годишни
		I	II	
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	486	162	162	162
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	93	31	31	31
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	480	160	160	160
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	480	160	160	160
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	24	8	8	8
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	6	2	2	2
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	6	2	2	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	12	4	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1224	408	408	408
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	3	1	1	1
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	3	1	1	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	39	13	13	13
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	18	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	39	13	13	13
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	675	0	0	675
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0
ВКУПНО	3594	973	973	1648

Табела 5.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и работа од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)	временски период		
		полугодишни		годишни
		I	II	
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	243	81	81	81
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	93	31	31	31
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	240	80	80	80
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	240	80	80	80
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	12	4	4	4
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	12	4	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	612	204	204	204
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	3	1	1	1
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	3	1	1	1
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	39	13	13	13
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	18	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	39	13	13	13
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	675	0	0	675
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0	0	0
ВКУПНО	2241	522	522	1197

Табела 5.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)	временски период		
		полугодишни		годишни
		I	II	
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	243	81	81	81
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	0	0	0	0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	240	80	80	80
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	240	80	80	80
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	12	4	4	4
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	3	1	1	1
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	612	204	204	204
ВКУПНО	1353	451	451	451

Табела 6

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	% на опфат на вкупно доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична контрола на податоците	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	686	100.0	немаме апликативна софтверска програма
2	Индивидуален извештај за ше-ќерна болест - обр.бр.МЗС - 02			
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1528	100.0	немаме апликативна софтверска програма
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	43	100.0	- " -
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	282	100.0	- " -
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	247	100.0	- " -
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0.0	- " -
8	Индивидуален извештај за рев-матска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0.0	- " -
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр. бр. МЗС - 09	6	100.0	- " -
10	Индивидуален извештај за сооб-ракајна траума - обр.бр. МЗС-10	38	100.0	- " -
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	9167	100.0	2191
13	Пријава за породување	717	100.0	184
14	Пријава за абортус	39	100.0	13
	ВКУПНО	12753	100.0	2388

Табела 6.1

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	по квартали			
			I	II	III	IV
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	686	346	249	43	48
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр. бр.МЗС - 02	0	0	0	0	0
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1528	782	577	82	87
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	43	43	0	0	0
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	282	210	48	15	9
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	247	192	19	3	33
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	6	0	2	0	4
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр. бр. МЗС-10	38	9	18	5	6
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	9167	2374	2448	2154	2191
13	Пријава за породување	717	186	176	171	184
14	Пријава за абортус	39	6	11	9	13
	ВКУПНО	12753	4148	3548	2482	2575

Табела 6.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЗ со податоци по месеци во тековната година (2014)	м е с е ц и											
			Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември	Декември
1	Пријава на малигна нео-плазма - обр.бр.3-35-86	686	104	141	101	191		58		6	37	13	8	27
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	0												
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1528	203	386	193	331	61	185		31	51	22	17	48
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	43	12	31										
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	282	45	77	88	20		28		4	11	1	1	7
6	Индивидуален извештај за алкохоли-зам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	247	20	89	83	3		16		2	1	17	5	11
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	6			0	2						2	1	1
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	38	1	3	5	10		8		3	2	4	1	1
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	9167	705	595	1074	926	827	695	730	672	752	758	658	775
13	Пријава за породување	717	74	50	62	61	54	61	55	55	61	57	46	81
14	Пријава за абортус	39	1	3	2	7	2	2	2	6	1	3	4	6
	ВКУПНО	12753	1165	1375	1608	1551	944	1053	787	779	916	877	741	957

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ до ИЈЗ со податоци по месеци во тековната година (2014)	м е с е ц и											
			Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември	Декември
1	Пријава на малигна неоп-лазма - обр. бр.3-35-86	686	104	141	101	191		58		6	37	13	8	27
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	0												
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1528	203	386	193	331	61	185		31	51	22	17	48
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	43	12	31										
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	282	45	77	88	20		28		4	11	1	1	7
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	247	20	89	83	3		16		2	1	17	5	11
7	Пријава на професионална болест и на лице заболело или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	6			0	2						2	1	1
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	38	1	3	5	10		8		3	2	4	1	1
11	Пријава за несреќа на работа (обр. ЕТ-8)	0												
12	Извештај за стационарно лекувано лице	0												
13	Пријава за породување	0												
14	Пријава за абортус	0												
	ВКУПНО	2830	385	727	470	557	61	295	0	46	102	59	33	95

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ШТИП

Здравствена статистика и информатика

Задачите и активностите на Службата за социјална медицина во 2018 година беа утврдени со Националната програма за јавно здравје во Република Македонија за истата година во делот социјално-медицинска дејност со здравствена статистика:

- ◆ Прибирање, обработка и анализа на податоците за извршената работа во здравствените организации, податоците за здравствената состојба на населението и податоците за стручниот кадар според здравствената дејност (општа медицина, здравствена заштита на деца и младина, жени и т.н.)

- ♦ Вршење на логична и математичка контрола на опфатеноста на податоците
- ♦ Компјутерски внес и автоматска обработка на податоците од индивидуалните и збирните извештаи од здравствените организации според утврдени апликативни програми од Институтот за јавно здравје
- ♦ Давање на стручно методолошка помош на здравствените организации во водењето на медицинската документација, евиденција и изготвување на статистички извештаи и спроведување на X ревизија од МКБ. Врз основа на овие евиденции се изготвуваат збирните тромесечни, шестомесечни и годишни извештаи.

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ - [тип во тековната година (2018)]			
	Вкупно	Штип	Радовиш	Пробиштип
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	896	448	272	176
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)				
Јавни	168	88	32	48
Приватни	80	64	16	/
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	/	/	/	/
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)				
Јавни	48	16	16	16
Приватни	896	448	272	176
Извештај на службата за здравствена заштита на училиш. деца и младина (образец 3-04-60)				
Јавни	48	16	16	16
Приватни	896	448	272	176
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	144	80	48	16
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	/	/	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8	8	/	/
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	4	4	/	/
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)				
Јавни	72	24	24	24
Приватни	1128	792	144	192
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4	4	/	/
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	12	4	4
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)				
Јавни	16	8	4	4
Приватни	32	20	8	4
Извештај за здрав исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	4	/	/
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	16	4	4	4
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	4	4		
Извештај за орган структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)				
Јавни	6	4	1	1
Приватни	149	87	37	25
Вкупно	4651	2583	1170	898

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ - Штип во тековната година (2018)			
	Вкупно	Штип	Радовиш	Пробиштип
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	36	12	12	12
Извештај на специј. служби образец (3-01-60)	18	6	6	6
Јавни	18	6	6	6
Приватни	18	6	6	6
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	/	/	/	/
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)				
Јавни	18	6	6	6
Приватни	36	12	12	12
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)				
Јавни	18	6	6	6
Приватни	36	12	12	12
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	36	12	12	12
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	6	/	/	6
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	12	12	/	/
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	6	6	/	/
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)				
Јавни	18	6	6	6
Приватни	144	48	48	48
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	6	6	/	/
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	18	6	6	6
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)				
Јавни	18	6	6	6
Приватни	18	6	6	6
Извештај за здрав. исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	12	12	/	/
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	18	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	18	6	6	6
Извештај за орган. структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)				
Јавни	18	12	3	3
Приватни	9	3	3	3
Вкупно	537	207	162	168

Прибирање, контрола и внес на индивидуални извештајни обрасци	Вкупно	Штип	Радовиш	Пробиштип
Извештај за стационарно лекувано лице	11900	11900	/	/
Пријави за породување	890	520	320	50
Пријави за абортус	136	136	/	/
Вкупно	12926	12556	320	50
Прибирање, контрола и евидентирање на хронични незаразни заболувања				
Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	452			
Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	2931			
Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	493			
Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	71			
Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	89			
Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	82			
Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	/			
Индивидуален извештај за ревматска треска обр. бр. МЗС - 08	/			
Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	2			
Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	/			
Вкупно	3720			

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ОХРИД

ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА И ИНФОРМАТИКА

Од областа на здравствена статистика извршено е прибирање, логичка контрола и шифрирање на индивидуални извештаи за хронични незаразни заболувања кои подлежат на пријавување и логичка и математичка контрола и комјутерски внес на добиените тримесечни извештаи од здравствените установи на подрачјето. Од нив се изготвени полугодишни извештаи за кадар, работа и морбидитет (види табели) и испратени до Институт за јавно здравје на РМ.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ВЕЛЕС

ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА И ИНФОРМАТИКА

Отсекот за здравствена статистика и информатика во одделението за социјална медицина, во текот на 2018 година во Центарот за јавно здравје Велес ги спроведуваше статистичките истражувања од областа на здравството според Програмата за статистички истражувања од областа на здравството и Законот за евиденциите од областа на здравството.

Во Центарот оваа задача се спроведуваше преку прибирање на статистички збирни извештаи за работата на здравствените установи на подрачјето што го покрива центарот, за кадарот вработен во нив, како и извештаи за утврдени заболувања и состојби во примарната здравствена заштита.

Исто така се прибирани индивидуални извештаи: извештаи за стационарно лекувано лице, пријави за породување, пријави за прекид на бременоста-абортус и пријави за несреќа на работа.

Прибирани се и пријави за заболувања од социјално-медицинско значење: малигна неоплазма, шеќерна болест, исхемична болест на срцето, бубрежна инсуфициенција, психози, алкохолизам и други зависности, реуматска треска, интоксикација, сообраќајна траума и професионални болести.

Наведените статистички извештаи Центарот ги прибира од сите здравствени установи од своето подрачје во определен рок и по извршена контрола-логичка и математичка, корекција на истите, врши статистичка обработка и анализа и ги доставува во определен рок од НИЈЗ Скопје.

Реализацијата на оваа задача опфаќа следење на:

- ◆ опфатеноста на прибраните податоци од здравствените установи по сите здравствени дејности (општа медицина, на предучилишни деца, на училишни деца и младина, на жени, болничка дејност и т.н.);
- ◆ застапеноста на сите релевантни податоци во статистичките извештаи;
- ◆ давање стручно-методолошка помош и укажување на пропустите во прибирањето и обработката и доставувањето на податоците;
- ◆ теренски увиди на здравствените установи и медицинските единици-пунктови со цел согледување на стручната работа на истите, од областа на здравствено-статистичката дејност.

Во текот на 2018 година во одделението за социјална медицина се извршија следните активности:

- ◆ прибирање, контрола, обработка и анализа на податоците за извршената работа во здравствените установи од јавно здравство и самостојните ординации, по дејности; податоци за здравствената состојба на населението и податоците за стручниот кадар и други податоци доставени од здравствените установи на подрачјето кое го покрива центарот и тоа како тримесечни извештаи од:

Велес	3.462
Кавадарци	2.658
Гевгелија	1.746
Неготино	1.266
Свети Николе	1.000

Изготвени се шестмесечни извештаи за второ полугодие 2017 год од:

Велес	84
Кавадарци	61
Гевгелија	55
Неготино	54
Свети Николе	51

Изготвени се шестмесечни извештаи за прво полугодие 2018 год. за цел регион на центарот.

Изготвени се шестмесечни извештаи за исправност на намирници и извештаи од микробиолошка лабораторија.

Изготвени се тримесечни извештаи за исправност на намирници за трето тримесечие.

Со цел инструктажа за водење на збирни извештаи и во врска со пропустите за изготвување на збирни извештаи направени се вкупно 70 посети на терен во здравствените установи од јавно здравство и во приватните ординации на подрачјето што го покрива центарот и тоа: во Велес се посетени 34 медицински единици-пунктови, Гевгелија 10, Кавадарци 8, Неготино 8 и Свети Николе 10.

Болничка дејност

Табела 1. Индивидуални извештаи прибрани и обработени

Индивидуални извештаи	Вкупно	Велес	Гевгелија	Кавадарци	Неготино Днев.болн.	Свети Николе
Вкупно	15502	6658	3777	4601	454	12
Извештај за стационарно лекувано лице	14179	6028	3593	4124	434	
Пријава за породување	1043	502	140	397		4
Пријава за абортус	110	37	28	45		
Пријава за несреќа на работа	170	91	16	35	20	8

Направени се вкупно 36 посети за инструктажа во врска со пропустите кај индивидуалните извештаи.

Согласно Законот за евиденциите од областа на здравството во Центарот се прибираа во текот на 2018 година и пријави за заболувања од социјално-медицинско значење и тоа 9508 пријави.

Од така добиените пријави се изготвуваат соодветни регистри за секоја незаразна болест од социјално медицинско значење, за жал се уште рачно бидејќи уште немаме софтвери за нивна обработка.

И покрај извршените интервенции за пријавување, во Центарот не се добиваат доволно пријави за одредени заболувања.

Во текот на 2018 година, редовно е давана стручно-методолошка помош на здравствените работници за водење на медицинска документација, евиденција и изготвување на статистички извештаи според МКБ-10.

Програмата за превентивна здравствена заштита во Р.Македонија за 2018 година, во делот за социјална медицина, Центарот за јавно здравје Велес, преку одделението за

социјална медицина, ја реализира во целост.

Меѓутоа, при изработка на задачите присутен е недостиг од современ приод, т.е. електронско поврзување, како со здравствените установи, така и помеѓу подрачните единици на Центарот, што би значело збогатување со нови содржини, брз пристап до податоците и нивна адекватна обработка.

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ТЕТОВО

ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА И ИНФОРМАТИКА

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА СТАТИСТИКА ОД ЦЈЗ ТЕТОВО - ВКУПНО ГОСТИВАР И ТЕТОВО ЗА 2018 ГОДИНА

Табела 1.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100%
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	100%
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100%
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100%
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100%
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	100%
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100%
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	100%
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	100%
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	100%
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	100%
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	100%
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100%
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	100%
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	
ВКУПНО	100%

Табела 1.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	875
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	3
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	579
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	638
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	131
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	554
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	
ВКУПНО	2784

Табела 2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	697
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	188
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	12
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	555
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	585
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	90
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	10
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	10
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	551
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	10
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	32
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	71
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	22
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	98
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	122
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	862
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	
ВКУПНО	3923

Табела 2.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100%
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	100%
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100%
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100%
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100%
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	100%
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100%
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	100%
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	100%
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	100%
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	100%
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	100%
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100%
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	100%
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	
ВКУПНО	100%

Табела 2.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2017) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец 3-01-60)		247
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)		75
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)		4
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)		180
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)		184
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)		25
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)		4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)		4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)		4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)		130
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)		4
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)		11
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)		27
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)		8
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)		39
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)		55
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	862	
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)		
ВКУПНО	862	1001

Табела 2.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	% на опфат на доставените годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	% на опфат на доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)		100%
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)		100%
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)		100%
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)		100%
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)		100%
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)		100%
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)		100%
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)		100%
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)		100%
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)		100%
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)		100%
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)		100%
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)		100%
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)		100%
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)		100%
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)		100%
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	100%	
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)		
ВКУПНО	100%	100%

Табела 2.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	105	145	200
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	32	73	8
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	4	4	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	96	141	138
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	96	131	174
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	18	23	24
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	2	4	
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	2		
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	2	4	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	74	111	236
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	2	4	
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	2	11	2
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	8	27	2
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	6	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	16	39	4
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	13	55	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)			
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)			
ВКУПНО	476	780	792

Табела 2.7

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	% на опфат на доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	% на опфат на доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	% на опфат на доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100%	100%	100%
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	100%	100%	100%
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100%	100%	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100%	100%	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100%	100%	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100%	100%	100%
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100%	100%	
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100%	100%	
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	100%	100%	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100%	100%	100%
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	100%	100%	
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	100%	100%	100%
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	100%	100%	100%
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	100%	100%	100%
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	100%	100%	100%
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100%	100%	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)			
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)			
ВКУПНО	100%	100%	100%

Табела 2.8

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)			
Извештај на специјалистичките служби (образец 3-01s-60)			
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)			
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)			
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)			
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)			
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)			
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)			
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)			
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)			
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)			
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)			
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)			
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)			
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)			
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)			
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)			
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)			
ВКУПНО			

Табела 3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	875
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	3
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	579
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	638
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	131
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	554
ВКУПНО	2784

Табела 3.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	% на опфат на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100%
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100%
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100%
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100%
ВКУПНО	100%

Табела 3.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	875
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	3
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	579
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	638
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	131
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	554
ВКУПНО	2784

Табела 3.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тримесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018)	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тримесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тримесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	396	100%	396
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	1	100%	1
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	250	100%	250
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	262	100%	262
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	41	100%	41
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	3		3
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	214	100%	214
ВКУПНО	1167	100%	1167

Табела 3.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	115	204	160
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	3	1	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	101	129	99
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	106	144	126
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	28	39	23
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1		
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	116	119	105
ВКУПНО	470	636	513

Табела 3.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100%	100%	100%
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100%	100%	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100%	100%	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100%	100%	100%
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100%	100%	100%
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100%		
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100%	100%	100%
ВКУПНО	100%	100%	100%

Табела 3.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тримесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тримесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тримесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	115	204	160
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	3	1	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	101	129	99
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	106	144	126
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	28	39	23
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1		
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	116	119	105
ВКУПНО	470	636	513

Табела 4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1611
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	278
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	35
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1303
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1270
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	75
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	27
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	12
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1268
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	16
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	16
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	64
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	46
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	133
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	166
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	983
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	
ВКУПНО	7518

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	634
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	278
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	30
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	529
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	517
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	109
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	15
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	12
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	509
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	16
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	16
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	64
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	46
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	133
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	166
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	983
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	
ВКУПНО	4073

Табела 4.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на изготвени годишни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2017) во тековната година (2018)	Број на изготвени полугодишни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2017) во тековната година (2018)	Број на изготвени тромесечни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)		395	
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)		143	
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)		14	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)		283	
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)		295	
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)		56	
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)		7	
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)		8	
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)		8	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)		223	
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)		8	
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)		8	
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)		32	
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)		8	7
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)		68	
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)		83	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	983		
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)			
ВКУПНО	983	1639	7

Табела 4.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на изготвени полугодишни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за I полугодие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	239			
Извештај на специјалистичките служби (образец 3-01s-60)	135			
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	16			
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	246			
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	222			
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	53			
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	8			
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4			
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8			
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	286			
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8			
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	8			
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	32			
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	7	8	8	8
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	65			
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	83			
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)				
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)				
ВКУПНО	1420	8	8	8

Табела 4.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	977
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	15
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	774
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	753
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	155
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	12
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	759
ВКУПНО	3445

Табела 4.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2017) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	646
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	435
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	456
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	79
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	12
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	360
ВКУПНО	1996

Табела 4.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ со податоци за I полугодие за тековната (2018) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	331
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	7
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	339
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	297
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	76
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	399
ВКУПНО	1449

Табела 5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1611
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	278
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	45
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1303
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1270
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	264
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	27
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	12
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1268
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	16
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	16
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	64
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	38
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	133
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	166
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	983
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	
ВКУПНО	7510

Табела 5.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	634
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	278
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	30
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	529
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	517
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	109
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	15
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	12
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	509
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	16
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	16
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	64
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	38
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	133
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	166
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	983
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	
ВКУПНО	4065

Табела 5.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за претходната (2017 во тековната година (2017)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2017) во тековната година (2017)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2017) во тековната година (2017)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)		395	
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)		143	
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)		14	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)		283	
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)		295	
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)		56	
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)		7	
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)		8	
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)		8	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)		223	
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)		8	
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)		8	
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)		32	
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)		8	7
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)		68	
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)		83	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	983		
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)			
ВКУПНО	983	1639	7

Табела 5.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за I полугодие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за I тромесечие за тековна година (2018) во тековна година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за II тромесечие за тековна година (2018) во тековна година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за III тромесечие за тековна година (2018) во тековна година (2018)
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	239			
Извештај на специјалистичките служби (образец 3-01s-60)	135			
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	16			
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	246			
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	222			
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	53			
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	8			
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4			
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8			
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	286			
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8			
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	8			
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	32			
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	7	8	4	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	65			
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	83			
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)				
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)				
ВКУПНО	1420	8	4	4

Табела 5.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	956
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	21
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	753
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	978
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	134
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	18
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	738
ВКУПНО	3352

Табела 5.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2017) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	646
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	435
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	456
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	79
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	12
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	360
ВКУПНО	1996

Табела 5.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за I полугодие за тековната година (2018) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	310
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	13
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	318
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младиња (образец 3-04-60)	276
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	55
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	6
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	378
ВКУПНО	1356

Табела 6

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	% на опфат на вкупно доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018 со извршена логична контрола на податоците	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018 со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	114	100%	
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1559	100%	1292
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	55	100%	
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	112	100%	36
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	90	100%	
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06			
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	1	100%	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08			
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09			
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	1	100%	
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)			
12	Извештај за стационарно лекувано лице	17103	100%	17103
13	Пријава за породување	2375	100%	2375
14	Пријава за абортус	161	100%	161
	ВКУПНО	21571	100%	20967

Табела 6.1

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (декември 2017) во тековната година (2018)	% на опфат на доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (декември 2017) во тековната година (2018) со извршена логична контрола на податоците	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (декември 2017) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	12	100%	
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	19	100%	
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	8	100%	
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04			
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	3	100%	
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06			
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86			
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08			
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09			
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10			
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)			
12	Извештај за стационарно лекувано лице	1473	100%	1473
13	Пријава за породување	236	100%	236
14	Пријава за абортус	11	100%	11
	ВКУПНО	1762	100%	1720

Табела 6.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2018) во тековната година (2018)	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр. бр.3-35-86	102	10	30	4	4	12	7	8	20	5	2	
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1540	110	26	20	7	15	3	12	55	145	145	1002
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03	47	2	4		4	1	1	26	1	1	7	
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	112	71		1				1	3	7	7	22
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	87		5		26			29	11	10	2	4
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06												
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	1				1							
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09												
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	1	1										
11	Пријава за несреќа на работа (обр. ЕТ-8)												
12	Извештај за стационарно лекувано лице	15630	1547	1533	1639	1506	1477	1186	1374	1282	1319	1415	1352
13	Пријава за породување	2139	197	132	184	191	208	211	213	212	217	184	190
14	Пријава за абортус	150	18	16	15	13	12	16	11	14	11	11	13
	ВКУПНО	19809	1956	1746	1863	1752	1725	1423	1674	1598	1715	1773	2583

Табела 6.3

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	% на опфат на доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2018) во тековната година (2018) со извршена логична контрола на податоците	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06												
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	100%			100%								
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09												
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	100%	100%										
11	Пријава за несреќа на работа (обр. ЕТ-8)												
12	Извештај за стационарно лекувано лице	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
13	Пријава за породување	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
14	Пријава за абортус	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	ВКУПНО	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Табела 6.4

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86												
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1292									145	145	1002
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03												
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	36									7	7	22
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05												
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06												
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86												
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09												
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10												
11	Пријава за несреќа на работа (обр. ЕТ-8)												
12	Извештај за стационарно лекувано лице	15630	1547	1533	1639	1506	1477	1186	1374	1282	1319	1415	1352
13	Пријава за породување	2139	197	132	184	191	208	211	213	212	217	184	190
14	Пријава за абортус	150	18	16	15	13	12	16	11	14	11	11	13
	ВКУПНО	19247	1762	1681	1838	1710	1697	1413	1598	1508	1699	1762	2579

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	114
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1559
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03	55
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	112
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	90
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр. бр.МЗС - 06	
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	1
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	1
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	
12	Извештај за стационарно лекувано лице	
13	Пријава за породување	
14	Пријава за абортус	
	ВКУПНО	1932

Табела 7.1

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за претходната година (декември 2017) во тековната година (2018)
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	12
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	19
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03	8
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	3
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр. бр.МЗС - 06	
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	
12	Извештај за стационарно лекувано лице	
13	Пријава за породување	
14	Пријава за абортус	
	ВКУПНО	42

Табела 7.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2018) во тековната година (2018)	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр. бр.3-35-86	102	10	30	4	4	12	7	8	20	5	2	
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1540	110	26	20	7	15	3	12	55	145	145	1002
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	47	2	4		4	1	1	26	1	1	7	
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	112	71		1				1	3	7	7	22
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	87		5		26			29	11	10	2	4
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр. бр.МЗС - 06												
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	1				1							
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09												
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	1	1										
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)												
12	Извештај за стационарно лекувано лице												
13	Пријава за породување												
14	Пријава за абортус												
	ВКУПНО	1890	194	65	25	42	28	11	76	90	168	163	1028

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ КУМАНОВО

ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА И ИНФОРМАТИКА

ПРЕГЛЕД НА ЗБИРНИ И ИНДИВИДУАЛНИ ИЗВЕШТАИ ЗА 2017 ГОДИНА

Табела 1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	од тоа		% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
		тримесечни	годишни		
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	1536	1536		100,0	1536
Извештај на специјалистичките служби (образец 3-01s-60)	216	216		100,0	216
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	8		100,0	8
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1520	1520		100,0	1520
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1456	1456		100,0	1456
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	220	220		100,0	220
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	16		100,0	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	16		100,0	16
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	24	24		100,0	24
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	3520	3520		100,0	3520
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	8		100,0	8
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	20		100,0	20
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72	72		100,0	72
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	8		100,0	8
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	24		100,0	24
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16	16		100,0	16
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	277				277
Извештај за несреќи на работа (обр. ИПС)	0	0			0
ВКУПНО	8957	8680	277	100,0	8957

Табела 1.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1536	384	384	384	384
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	216	54	54	54	54
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1520	380	380	380	380
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1456	364	364	364	364
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	220	55	55	55	55
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	3520	880	880	880	880
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2	2	2	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	5	5	5	5
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72	18	18	18	18
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16	4	4	4	4
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	277	277			
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0			
ВКУПНО	8957	2447	2170	2170	2170

Табела 2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	768	100,0	192
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	216	100,0	54
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	100,0	2
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	760	100,0	190
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	728	100,0	182
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	108	100,0	27
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	100,0	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	100,0	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	24	100,0	6
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1760	100,0	440
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	100,0	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	100,0	5
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72	100,0	18
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	100,0	2
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	100,0	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16	100,0	4
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	277		
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	100,0	0
ВКУПНО	4829	100,0	1415

Табела 2.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и работа од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	768	192	192	192	192
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	216	54	54	54	54
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	760	190	190	190	190
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	728	182	182	182	182
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	108	27	27	27	27
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1760	440	440	440	440
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2	2	2	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20	5	5	5	5
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72	18	18	18	18
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	2	2	2	2
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16	4	4	4	4
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	277	277			
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0	0			
ВКУПНО	4829	1415	1138	1138	1138

Табела 3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на вкупно доста-вени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	768	100,0	768
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	0	0	0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	760	100,0	760
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	728	100,0	728
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	112	100,0	112
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1760	100,0	1760
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	0		0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	1	100,0	1
ВКУПНО	4129	100.0	4129

Табела 3.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени тромесечни збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	по квартали			
		I	II	III	IV
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	768	192	192	192	192
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	0	0	0	0	0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	760	190	190	190	190
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	728	182	182	182	182
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	112	28	28	28	28
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1760	440	440	440	440
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	0				
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	1			1	
ВКУПНО	4129	1032	1032	1033	1032

Табела 4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи во ЦЈЗ во тековната година (2018)	временски период		
		тримесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1956	768	1188	
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	300	108	192	
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	40	4	36	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1932	760	1172	
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1868	728	1140	
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	290	110	180	
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	8	8	
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	20	8	12	
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	30	12	18	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	3068	1760	1308	
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	18	4	14	
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	26	10	16	
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	84	36	48	
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	10	4	6	
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	30	12	18	
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	26	8	18	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	560		560	
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)				
ВКУПНО	10274	4340	5934	

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ во тековната година (2018)	временски период		
		тримесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	990	384	606	
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	300	108	192	
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	40	4	36	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	974	380	594	
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	934	364	570	
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	144	54	90	
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	8	8	
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	20	8	12	
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	30	12	18	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1546	880	666	
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	18	4	14	
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	26	10	16	
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	84	36	48	
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	10	4	6	
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	30	12	18	
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	26	8	18	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	560		560	
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)				
ВКУПНО	5748	2276	3472	

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ во тековната година (2018)	временски период		
		тримесечни	полу-годишни	годишни
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	966	384	582	
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	0		0	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	962	380	582	
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	934	364	570	
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	146	56	90	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1522	880	642	
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)				
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)				
ВКУПНО	4530	2064	2466	

Табела 6

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	% на опфат на вкупно доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична контрола на податоците	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	604	100,0	немаме софтверска програма за внес
2	Индивидуален извештај за ше-ќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	5359	100,0	немаме софтверска програма за внес
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	885	100,0	немаме софтверска програма за внес
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	90	100,0	- “ -
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	760	100,0	- “ -
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	65	100,0	- “ -
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	100,0	- “ -
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	100,0	- “ -
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	0	100,0	- “ -
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	41	100,0	- “ -
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	100,0	- “ -
12	Извештај за стационарно лекувано лице	8205	100,0	
13	Пријава за породување	1301	100,0	
14	Пријава за абортус	170	100,0	
ВКУПНО		17480	17480	

Табела 6.1

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	по квартали			
			I	II	III	IV
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	604	207	204	31	162
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	5359	1624	776	773	2186
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	885	455	292	63	75
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	90	21	16	8	45
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	760	274	296	92	98
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	65	23	14	4	24
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0	
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	0	0	0	0	
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	41	7	7	0	27
			0	0		
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)		0	0	0	
12	Извештај за стационарно лекувано лице	8205	2401	2161	1650	1993
13	Пријава за породување	1301	296	304	362	339
14	Пријава за абортус	170	54	45	43	28
ВКУПНО		17480	5362	4115	3026	4977

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци по месеци во I тромесечие во тековната година (2018)	по месеци		
			Декември	Јануари	Февруари
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	207	60	77	70
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1624	0	1049	575
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	455	125	180	150
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	21	0	9	12
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	274	110	87	77
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	23	4	19	
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0			
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0			
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09				
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	7	0	7	
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0			
12	Извештај за стационарно лекувано лице	2401	740	817	844
13	Пријава за породување	296	113	112	71
14	Пријава за абортус	54	20	16	18
	ВКУПНО	5362	1172	2373	1817

Табела 6.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци по месеци во IV тромесечие во тековната година (2018)	по месеци		
			Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	162	86	33	43
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	2186	743	993	450
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	75	31	24	20
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	45	10	30	5
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	98	29	44	25
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	24	23	0	1
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	0	0	0	0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	27	0	27	0
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	2002	627	664	711
13	Пријава за породување	339	105	119	115
14	Пријава за абортус	28	10	8	10
	ВКУПНО	4986	1664	1942	1380

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци по месеци во II тромесечие во тековната година (2018)	по месеци		
			Март	Април	Мај
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	204	121	57	26
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	776	266	148	362
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	292	132	127	33
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	16	11	3	2
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	296	128	113	55
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	14	0	6	8
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0		0	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0			
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09				
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	7		6	1
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0			
12	Извештај за стационарно лекувано лице	2161	877	654	630
13	Пријава за породување	304	104	97	103
14	Пријава за абортус	45	14	17	14
	ВКУПНО	4115	1653	1228	1234

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци по месеци во III тромесечие во тековната година (2018)	по месеци		
			Јуни	Јули	Август
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	31	10	17	4
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	773	277	192	304
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	63	23	22	18
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	8	2	0	6
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	92	47	27	18
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	4	2	0	2
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	0	0	0	0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	0	0	0	0
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	1650	626	534	490
13	Пријава за породување	362	113	116	133
14	Пријава за абортус	43	18	7	18
	ВКУПНО	3026	1118	915	993

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци по месеци во IV тромесечие во тековната година (2018)	по месеци		
			Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	162	86	33	43
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	2186	743	993	450
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	75	31	24	20
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	45	10	30	5
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	98	29	44	25
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	24	23	0	1
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0	0	0	0
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0	0	0	0
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	0	0	0	0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	27	0	27	0
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0	0	0	0
12	Извештај за стационарно лекувано лице	не се доставуваат до ИЈЗ			
13	Пријава за породување	не се доставуваат до ИЈЗ			
14	Пријава за абортус	не се доставуваат до ИЈЗ			
	ВКУПНО	2617	922	1151	544

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ СТРУМИЦА

ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА И ИНФОРМАТИКА

Одделението за социјална медицина при Центарот за јавно здравје (ЦЈЗ) - Струмица на територијата на Струмичкиот регион, кој ги опфаќа 5-те општини (Струмица, Василево, Босилово, Ново Село и Валандово), во текот на 2018 година, ги реализира следните програмски задачи и активности во **социјално-медицинската дејност со здравствена статистика**, а во согласност со Националната годишна програма за јавно здравје во РМ за 2018 година:

1. Во Одделението за социјална медицина при ЦЈЗ-Струмица од здравствените установи на територијата на Центарот се прибрани, контролирани (со логичка и математичка контрола), внесени на соодветни компјутерски апликации и програми, повторно контролирани во облик на излезни извештаи и на тој начин обработени збирни и индивидуални здравствено-статистички извештаи кои се однесуваат на *кадароѝ, обемоѝ на извршената работа и утврдениоѝ морбидитетѝ во примарната здравствена заштита и регистрираниоѝ морбидитетѝ и морталитетѝ во болничката дејност во секундарната здравствена заштита*, во број прикажан подолу, специфицирано според дејноста и службите, во табеларен преглед.

Табела 1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во 2018 година
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	493
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	12
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	12
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	220
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	220
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	20
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	/
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	/
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	/
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	120
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	/
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	2
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	/
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	2
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	2
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	2
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	/
ВКУПНО	1 107

Табела 2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во 2018 година
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	493
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	18
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	440
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	440
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	40
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	240
ВКУПНО	1 671

Табела 3

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во 2018 година
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	38
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	463
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	22
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	4
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	/
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	/
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	/
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	/
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	/
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	/
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	/
12	Извештај за стационарно лекувано лице	6 260
13	Пријава за породување	783
14	Пријава за абортус	366
	ВКУПНО	7 936

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ БИТОЛА

ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА И ИНФОРМАТИКА

Спроведувањето на оваа задача е регулирано со повеќе законски прописи, посебно со Законот за здравствена заштита на населението и Законот за евиденции во областа на здравството, и тоа представува перманентна активност на вработените во социјално-медицинската дејност во Центарот за јавно здравје - Битола

Оваа задача се спроведува со прибирање на:

- ◆ збирни извештаи за сите дејности (општа медицина, здравствена заштита на деца, училишни деца и младина, жени и.т.н.) од сите здравствени установи на подрачјето на Центарот (јавни и приватни) во кои се содржани податоци за работата, кадарот и утврдените заболувања и состојби, во секоја од овие дејности од здравствената заштита;
- ◆ индивидуални извештаи: Извештај за стационарно лекувано лице, Пријава за породување, Пријава за абортус, Пријава за несреќа на работа.
- ◆ пријави за масовни незаразни заболувања: Пријава за малигна неоплазма, Пријава за шеќерна болест, Пријава за исхемични заболувања на срцето, Пријава за бубрежна инсуфициенција, Пријава за психози, Пријава за алкохолизам и други зависности, Пријава за професионално заболување, Пријава за интоксикација, Пријава за сообраќаен трауматизам.
- ◆ После прибирањето на наведените збирни извештаи, индивидуални статистички извештаи и пријави за масовни незаразни заболувања од сите здравствени установи на подрачјето на Центарот во определен рок, се врши понатамошна нивна статистичка обработка и анализа.

Реализацијата на оваа обработка опфаќа:

- ◆ следење на комплетноста на доставените извештаи и пријави од здравствените установи и дејности од примарната, специјалистичко-консултативната и болничката здравствена заштита, вршење на логичка и математичка контрола на податоците и корекција на пропустите и недостатоците во нив;
- ◆ компјутерски внес и автоматска обработка на податоците од збирните извештаи, индивидуалните извештаи и пријавите за масовни незаразни заболувања од сите здравствени установи на подрачјето на Центарот;
- ◆ анализа на здравствено-статистичките податоци и изготвување на збирни тромесечни, полугодишни и годишни извештаи посебно по дејности, здравствени установи, општини и збирно за сите здравствени установи на подрачјето на Центарот, и нивно доставување во предвидени рокови до ИЈЗ-Скопје;
- ◆ Внесување на податоците од пријавите за масовни незаразни заболувања во посебни евиденциони книги и водење на такви книги за сите масовни незаразни заболувања согласно Законот за евиденции во областа на здравството.
- ◆ давање стручно-методолошка помош на здравствените работници за водењето на медицинската документација и евиденција, изготвувањето извештаи и правилната примена на Ц Ревизија од МКБ. Оваа активност се врши при доаѓање на заинтересираните здравствени работници во одделението и преку вршење увиди во здравствените установи и медицинските единици на терен.
- ◆ обработка и давање на здравствено-статистички податоци по барање на заинтересирани органи, установи и поединци согласно законските прописи.

Обемот на работа посебно за разлика од порано е зголемен во обработката на извештаите

и податоците доставени од дејностите во примарната здравствена заштита поради барањата и воведување на нова медицинска евиденција за утврдените заболувања и состојби по пол и возраст, со голем број на возрасни групации, потоа посебната обработка и прикажување на податоците за град, село, од село во град и сето тоа по дејности, по здравствени установи, по општини и вкупно за целото подрачје на Центарот.

1. Прибирање и обработка на збирни извештаи по здравствени дејности:	Бр. на извештаи од здравствени организации				
	Вкупно	Битола	Кичево	Ресен	Демир Хисар
		тримесечни	тримесечни	тримесечни	тримесечни
Општа медицина	3236	1968	676	380	212
а, Приватн здр. установи	3080	1876	644	364	196
б, Јавно здравствен установи	156	92	32	16	16
Медицина на труд	56	28	28		
Здрав. заштита на предучилишни деца	1372	728	476	112	56
а, Приватн здр. установи	1260	700	448	84	28
б, Јавно здравствен установи	112	28	28	28	28
Здрав. заштита на училишни деца	2030	1048	516	362	104
а. Здрав. заштита на училишни деца(приватни ординации)	1854	952	476	342	84
б. Здрав. заштита на училишни деца(превентива)	176	96	40	20	20
Здравствена заштита на жените(приватни ординации)	280	112	84	56	28
Здрав. заштита од белодр. заб. и ТБЦ	56	28	28		
Забоздравствена заштита	3500	2744	476	168	112
а. Забоздравствена заштита(превентива)	20	20			
б. Забоздравствена заштита(општествени ординации)	112	56	56		
в. Забоздравствена заштита(приватни ординации)	3368	2668	420	168	112
Здравствено воспитување	16	4	4	4	4
Болничко-стационарна дејност итн.	400	320	48	16	16
Кожно-венеричен диспанзер	28	28			
Сл. за рехабилитација	14	14			
Сл. за ментално здравје	14	14			

Специјалистичко - консултативна дејн.	816	816	20	20	20
а. Општествени ординации	760	700	20	20	20
б. Приватни ординации	56	56			
Трансфузиологија	28	14	14		
Клиничка и хемиска лабораторија	136	80			
а. Клиничка и хемиска лабора.(општествени)	80	32	32	8	8
б. Клиничка и хемиска лабора.(приватни)	56	48		8	
Поливалентна патронажа	40	8	16	8	8
Микробиологија	24	8	8	8	
животни намирници	8	8			
2. Број на посетени медицински единици - пунктови (опфатеност) на терен со цел за инструктажа за водење на збирните извештаи	42	32	8	4	4

3. Изготвени тримесечни, шестмесечни и годишни извештаи според дадените	Збирни извештајни обрасци														
	Вкупно			Битола			Кичево			Ресен			Д. Хисар		
	Тримесечни	шест месечни	Годишни	Тримесечни	шест месечни	Годишни	Тримесечни	шест месечни	Годишни	Тримесечни	шест месечни	Годишни	Тримесечни	шест месечни	Годишни
Општа медицина	1424	712	356	856	428	214	292	146	73	168	84	42	108	54	27
а,Приватн здр. установи	1332	666	333	804	402	201	276	138	69	156	78	39	96	48	24
б.Јавно здравствен установи	92	46	23	52	26	13	16	8	4	12	6	3	12	6	3
Медицина на труд	24	12	6	12	6	3	12	6	3						
Здрав. заштита на предучилишни деца	588	294	147	312	156	78	204	102	51	48	24	12	24	12	6
а,Приватн здр. установи	540	270	135	300	150	75	192	96	48	36	18	9	12	6	3
б.Јавно здравствен установи	48	24	12	12	6	3	12	6	3	12	6	3	12	6	3
Здрав. заштита на училишни деца	948	432	216	480	210	105	234	108	54	183	90	45	51	24	12
а.Здрав. заштита на училишни деца(приватни ординации)	816	408	204	408	204	102	204	102	51	168	84	42	36	18	9
б. Здрав. заштита на училишни деца(превентива)	132	24	12	72	6	3	30	6	3	15	6	3	15	6	3
Здравствена заштита на жените(приватни ординации)	120	60	30	48	24	12	36	18	9	24	12	6	12	6	3
Здрав. заштита од белодр. заб. и ТБЦ	24	12	6	12	6	3	12	6	3	15	6	3	15	6	3
Забоздравствена заштита	1452	726	363	1128	564	282	204	102	51	72	36	18	48	24	12
а.Забоздравствена заштита(превентива)	12	6	3	12	6	3									
б.Забоздравствена заштита(опшествени ординации)	48	24	12	24	12	6	24	12	6						
в.Забоздравствена заштита(приватни ординации)	1392	696	348	1092	546	273	180	90	45	72	36	18	48	24	12
Здравствено воспитување	17	9	5	4	2	1	4	2	1	4	2	1	4	2	1
Болничко-стационарна дејност итн.	112	56	28	80	40	20	24	12	6	4	2	1	4	2	1
Кожно-венеричен диспанзер	12	6	3	12	6	3									
Сл. за рехабилитација	8	4	2	8	4	2									

Сл. за ментално здравје	8	4	2	8	4	2									
Специјалистичко - консултативна дејн.	380	190	95	280	140	70	40	20	10	40	20	10	20	10	5
Трансфузиологија	12	6	3	8	4	2	4	2	1						
Клиничка и хемиска лабораторија	40	20	10	20	10	5	8	4	2	8	4	2	4	2	1
Клиничка и хемиска лабора. (општествени)	24	12	6	8	4	2	8	4	2	4	2	1	4	2	1
Клиничка и хемиска лабора. (приватни)	16	8	4	12	6	3				4	2	1			
Поливалентна патронажа	20	10	5	4	2	1	8	4	2	4	2	1	4	2	1
Специјалистички сл. приватни ординации	24	12	6	24	12	6									

4. Прибирање и контролирање на индивидуални извештајни образци:	Вкупно
- Извештај за стационарно лекувано лице	27426
- Пријави за породувања	1507
- Пријави за абортус	499
-Пријави за несреќи на работа	271
Вкупно	29703
5. Прибирање, контрола и евидентирање на пријавите за масовни незаразни заболувања и тоа:	Вкупно
Образец МЗС-02	6733
Образец МЗС-03	1772
Образец МЗС-04	102
Образец МЗС-05	896
Образец МЗС- 06	297
Образец МЗС- 08	0
Образец МЗС-09	6
Образец МЗС-10	51
Образец бр. 3-35-86	1841
Вкупно	11698
6. Број на посети со инструктажа во врска со пропустите кај индивидуалните извештаи	125

ПРИЛОГ : ТАБЕЛИ ЗА ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА СОГЛАСНО УПАТСТВОТО

Табела 1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	769
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	520
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	40
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	392
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	496
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	104
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1096
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	40
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	40
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	32
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	3472
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8
ВКУПНО	7080

Табела 1.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100.0
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	100.0
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	100.0
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	100.0
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	100.0
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	100.0
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100.0
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	100.0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0.0
ВКУПНО	100.0

Табела 1.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	769
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	520
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	40
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	392
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	496
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	104
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1096
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	40
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	40
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	32
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	3472
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8
ВКУПНО	7080

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	192
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	260
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	10
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	98
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	124
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	26
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	8
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	274
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	36
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	2
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	18
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	1736
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4
ВКУПНО	2836

Табела 2.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	% на опфат на вкупно доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100.0
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	100.0
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	100.0
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	100.0
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	100.0
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	100.0
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100.0
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	0.0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	0.0
ВКУПНО	100.0

Табела 2.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	192
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	260
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	10
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	98
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	124
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	26
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	8
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	4
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	274
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	4
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	20
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	36
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	2
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	18
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	16
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	1736
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4
ВКУПНО	2836

Табела 2.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2017) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	384	96
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	520	130
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	20	5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	196	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	248	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	52	13
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	548	137
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	40	10
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72	18
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36	9
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	32	8
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	3472	868
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8	2
ВКУПНО	5672	1418

Табела 2.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	% на опфат на доставените годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	% на опфат на доставените збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тримесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100.0	100.0
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	100.0	100.0
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	100.0	100.0
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	100.0	100.0
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	100.0	100.0
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100.0	100.0
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	100,0	100.0
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	100.0	100.0
ВКУПНО	100,0	100.0

Табела 2.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	384	96
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	520	130
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	20	5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	196	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	248	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	52	13
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	16	4
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8	2
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	2
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	548	137
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	40	10
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	72	18
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4	1
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	36	9
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	32	8
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	3472	868
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8	2
ВКУПНО	5672	1418

Табела 2.6

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци по месеци во II тромесечие во тековната година (2018)	по месеци		
			Март	Април	Мај
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	204	121	57	26
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр. бр.МЗС - 02	776	266	148	362
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	292	132	127	33
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	16	11	3	2
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	296	128	113	55
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	14	0	6	8
7	Пријава на професионална болест и на лице заболело или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	0		0	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	0			
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09				
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	7		6	1
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	0			
12	Извештај за стационарно лекувано лице	2161	877	654	630
13	Пријава за породување	304	104	97	103
14	Пријава за абортус	45	14	17	14
	ВКУПНО	4115	1653	1228	1234

Табела 3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	384
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	20
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	196
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	248
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	52
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	548
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	384
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	20
ВКУПНО	1852

Табела 3.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	% на опфат на вкупно доставени збирни извештаји за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0
ВКУПНО	100.0

Табела 3.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно доста-вени збирни извештаи за утврдени заболува-ња и состојби од ЗУ во ЦЈЗ во тековната год-ина (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликатив-ни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	384
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	20
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	196
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	248
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	52
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	548
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	384
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	20
ВКУПНО	1852

Табела 3.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тримесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018)	% на опфат на доставените збирни извештаи за -вања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тримесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршена логична и математичка контрола на податоците	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за IV тримесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	96	100.0	96
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	5		5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	49	100.0	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	62	100.0	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	13	100.0	13
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	137	100.0	137
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1		1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	1	1	1
ВКУПНО	364	71	364

Табела 3.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	96	96	96
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	5	5	5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	49	49	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	62	62	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	13	13	13
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	137	137	137
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	1	1	1
ВКУПНО	364	719	364

Табела 3.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршена логична и математи-	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2018) во тек-овната година (2018) со извршена логична	% на опфат на доставените збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тро-месечие за тековната година (2018) во тек-овната година (2018) со извршена логична и
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)			
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	100.0	100.0	100.0
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	100.0	100.0	100.0
ВКУПНО	100.0	100.0	100.0

Табела 3.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за I тримесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за II тримесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за III тримесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	96	96	96
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	5	5	5
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	49	49	49
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младаина (образец 3-04-60)	62	62	62
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	13	13	13
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	137	137	137
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	1	1	1
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	1	1	1
ВКУПНО	364	719	364

Табела 4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи во ЦЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	944
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	80
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	32
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2124
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	28
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	124
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	220
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	16
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	112
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	8256
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8
ВКУПНО	18532

Табела 4.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1312
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	472
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	40
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1062
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	14
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	62
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	110
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	56
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	50
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	4128
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4
ВКУПНО	9266

Табела 4.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на изготвени годишни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за претходната година (2017) во тековната година (2018)	Број на изготвени полугодишни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2017) во тековната година (2018)	Број на изготвени тромесечни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624	1312	656
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	944	472	236
Извештај на службата за медицина на труд образец (3-02-60)	164	82	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца образец (3-03-60)	1460	730	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина образец (3-04-60)	1772	886	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени образец (3-05-60)	452	226	113
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза образец (3-06-60)	80	40	20
Извештај на службата за кожно венерични болести образец (3-07-60)	32	16	8
Извештај на службата за рехабилитација образец (3-08-60)	16	8	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите образец (3-09-60)	2124	1062	531
Извештај на службата за трансфузија образец (3-10-60)	28	14	7
Извештај за здравствено просветување образец (3-13-60)	124	62	31
Извештај за лаборатории образец (3-14-60)	220	110	55
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба образец (3-15-60)	16	8	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа образец (3-17-60)	112	56	28
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување образец (3-21-60)	100	50	25
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството образец (3-00-60)	8256	4128	2064
Извештај за несреќи на работа образец ИПС)	8	4	2
ВКУПНО	18532	9266	4633

Табела 4.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на изготвени полугодишни збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за I полугодие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за I тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за II тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)	Број на изготвени збирни извештаи за кадар и посети во ЦЈЗ со податоци за III тромесечие за тековната година (2018) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	1312	656	656	656
Извештај на специјалистичките служби (образец 3-01s-60)	472	236	236	236
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82	41	41	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730	365	365	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886	443	443	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226	113	113	113
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	40	20	20	20
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	8	8	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	4	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1062	1062	1062	1062
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	14	7	7	7
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	62	31	31	31
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	110	55	55	55
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	4	4	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	56	28	28	28
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	50	25	25	25
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	4128	2064	2064	2064
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4	2	2	2
ВКУПНО	9266	5164	5164	5164

Табела 4.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на вкупно изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	656
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	113
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	69
ВКУПНО	1687

Табела 4.5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2017) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	276
ВКУПНО	6748

Табела 4.6

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на изготвени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби во ЦЈЗ со податоци за I полугодие за тековната (2018) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	276
ВКУПНО	6748

Табела 5

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доста-вени збирни извештаи од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	2624
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	944
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	164
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	1460
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	1772
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	452
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	80
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	32
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	2124
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	28
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	124
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	220
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	16
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	112
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	100
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	8256
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	8
ВКУПНО	18532

Табела 5.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на вкупно доста-вени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	656
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	236
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	113
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	20
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1062
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	7
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	31
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	55
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	28
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	25
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	2064
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	2
ВКУПНО	5164

Табела 5.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА КАДАР И ПОСЕТИ	Број на доставени годишни збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за претходната (2017) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2017) во тековната година (2018)	Број на доставени збирни извештаи за кадар и посети од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за IV тромесечие за претходната година (2017) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1312	656	656
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01s-60)	472	236	236
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82	41	41
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730	365	365
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886	443	443
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226	113	113
Извештај за работата на службата за градни болести и туберкулоза (образец 3-06-60)	40	20	20
Извештај на службата за кожно венерични болести (образец 3-07-60)	16	8	8
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	8	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1062	1062	1062
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	14	7	7
Извештај за здравствено просветување (образец 3-13-60)	62	31	31
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	110	55	55
Извештај за здравствена исправност на храна и предмети за општа употреба (образец 3-15-60)	8	4	4
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	56	28	28
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	50	25	25
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	4128	2064	2064
Извештај за несреќи на работа (образец ИПС)	4	2	2
ВКУПНО	10328	5164	5164

Табела 5.3

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за II полугодие за претходната година (2017 во тековната година (2018))
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1312
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	138
ВКУПНО	3374

Табела 5.4

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ ЗА УТВРДЕНИ ЗАБОЛУВАЊА И СОСТОЈБИ	Број на доставени збирни извештаи за утврдени заболувања и состојби од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за I полугодие за тековната година (2018) во тековната година (2018)
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	1312
Извештај на службата за медицина на труд (образец 3-02-60)	82
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	730
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	886
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	226
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	138
ВКУПНО	3374

Табела 6

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018)	% на опфат на вкупно доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршена логична контрола на податоците	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.З-35-86	1841	100.0	1841
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	6674	100.0	6674
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1772	100.0	1772
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04		100.0	
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	896	100.0	896
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр. бр.МЗС - 06	536	100.0	536
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86		0.0	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08		/	
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	6	100.0	6
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	51	100.0	51
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)		0.0	
12	Извештај за стационарно лекувано лице		100.0	
13	Пријава за породување		100.0	
14	Пријава за абортус		100.0	
	ВКУПНО	11776		11776

Табела 6.1

Ред.бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (декември 2017) во тековната година (2018)	% на опфат на доставените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (декември 2017) во тековната година (2018) со извршена логична контрола на податоците	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за претходната година (декември 2017) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	82	100.0	82
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1703	100.0	1703
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	106	100.0	106
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	Податоците кои ги дава програмот се невалидни и неточни.затоа и не се внесени!	/	
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	136	100.0	136
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06			
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86			
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08		100	
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	6	/	6
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10		100.0	
		2033		2033

Табела 6.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2018) во тековната година (2018)	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр. бр.3-35-86	1841	300	200	250	80	310	146		166	114	105	170
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	4971	239	547	510	227	204	248	253	216	388	1226	913
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03	1772	200	100	300	235	100	265	200	37	113	145	77
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	невалидни и неточни.затоа и не се внесени!											
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	896			160	190	100	100	200		25	100	21
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	536			112	100	100		60	80	53		31
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86												
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	6							2				4
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	51				6	10		10				25
		10073	739	847	1332	838	814	759	725	499	693	1576	1241

Табела 6.3

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	% на опфат на доста вените индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за тековната год-ина (јануари-ноември 2018) во тековната година (2018) со извршена логична контрола на податоците	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр. бр.МЗС - 02	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04												
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86												
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр. бр. МЗС-10	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Табела 6.4

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември	ЗАБЕЛЕШКА
1	Пријава на малигна неоп лазма - обр.бр.3-35-86													само доставени после извршена стручна контрола, без внес немаме софтверски програми
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	4971	239	547	510	227	204	248	253	216	388	1226	913	
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03													
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфици енција - обр. бр. МЗС - 04	Податоците кои ги дава програмот се невалидни и неточни.затоа и не се внесени!												
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05													
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06													
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86													
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08													
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09													
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10													

Табела 7

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на вкупно доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ во тековната година (2018)
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	1841
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	4971
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1772
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	/
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	896
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	536
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	/
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	/
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	6
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	51
		10073
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	237
12	Извештај за стационарно лекувано лице	25856
13	Пријава за породување	1404
14	Пријава за абортус	369
ВКУПНО		

Табела 7.1

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЦЈЗ во ИЈЗ со податоци за претходната година (декември 2017) во тековната година (2018)
1	Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	82
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	1703
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр. бр.МЗС - 03	106
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	136
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08	
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	6
		2033
11	Пријава за несреќа на работа (обр.ЕТ-8)	
12	Извештај за стационарно лекувано лице	1500
13	Пријава за породување	113
14	Пријава за абортус	50
	ВКУПНО	

Табела 7.2

Ред. бр.	ИНДИВИДУАЛНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на доставени индивидуални евиденции од ЗУ во ЦЈЗ со податоци за тековната година (јануари-ноември 2018) во тековната година (2018) со извршен внес на податоците во соодветни апликативни софтверски програми	Јануари	Февруари	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септември	Октомври	Ноември
1	Пријава на малигна неоплазма - обр. бр.3-35-86	1841	300	200	250	80	310	146		166	114	105	170
2	Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	4971	239	547	510	227	204	248	253	216	388	1226	913
3	Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	1772	200	100	300	235	100	265	200	37	113	145	77
4	Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	невалидни и неточни.затоа и не се внесени!											
5	Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	896			160	190	100	100	200		25	100	21
6	Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	536			112	100	100		60	80	53		31
7	Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86												
8	Индивидуален извештај за ревматска трска обр. бр. МЗС - 08												
9	Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	6							2				4
10	Индивидуален извештај за сообраќајна траума	41				6			10				25
		10063	739	847	1332	838	814	759	725	499	693	1576	1241
11	Пријава за несреќа на работа	237			23	26	20	32	35	33	23	24	21
12	Извештај за стационарно лекувано лице	25856	2386	2665	2602	2387	2254	2400	2470	2330	2068	2144	2150
13	Пријава за породување	1404	119	121	129	119	111	135	122	138	136	139	135
14	Пријава за абортус	369	32	40	36	45	36	26	20	24	36	38	36
ВКУПНО													

ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ КОЧАНИ

ЗДРАВСТВЕНА СТАТИСТИКА И ИНФОРМАТИКА

- ◆ Прибирање, обработка и анализа на податоците за извршената работа во здравствените организации, податоци за здравствената состојба на населението и податоци за стручниот кадар според здравствената дејност (општа медицина, здравствена заштита на деца, училишни деца, жени и др.)
- ◆ Логична и математичка контрола на опфатеноста на податоците
- ◆ Компјутерски внес и автоматска обработка на податоците од индивидуалните и збирните извештаи од здравствените организации според утврдени апликативни програми
- ◆ Давање на стручно методолошка помош на здравствените организации во водењето на медицинската документација, евиденција и изготвување на статистички извештаи. Врз основа на овие извештаи се изготвуваат збирните
- ◆ шестмесечни и годишни извештаи

Табела бр.1

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на збирни извештаи доставени од ЗУ во ЦЈЗ - Кочани во 2018 година				
	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Извештај на службата за општа медицина (образец 3-01-60)	972	244	248	228	252
Извештај на специјалистичките служби (образец 3-01-60)	320	78	78	82	82
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	484	126	138	112	108
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младина (образец 3-04-60)	512	146	148	120	98
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	148	36	36	36	40
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	16	4	4	4	4
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	1196	310	292	296	298
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	8	2	2	2	2
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	74	18	20	18	18
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	24	6	6	6	6
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	8	2	2	2	2
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	204	204	/	/	/
Вкупно	3966	1176	974	906	910

Табела бр.2

ЗБИРНИ ЕВИДЕНЦИИ	Број на збирни извештаи од ЗУ изготвени во ЦЈЗ - Кочани во 2018 година				
	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Извештај на службата за општа медицина образец (3-01-60)	116	58		58	
Извештај на специјалистичките служби образец (3-01с-60)	40	16		24	
Извештај на службата за здравствена заштита на деца (образец 3-03-60)	84	44		40	
Извештај на службата за здравствена заштита на училишни деца и младиња (образец 3-04-60)	68	40		28	
Извештај на службата за здравствена заштита на жени (образец 3-05-60)	45	20		25	
Извештај на службата за рехабилитација (образец 3-08-60)	6	4		2	
Извештај на службата за заштита и лекување на устата и забите (образец 3-09-60)	90	46		44	
Извештај на службата за трансфузија (образец 3-10-60)	3	2		1	
Извештај за лаборатории (образец 3-14-60)	18	9		9	
Извештај на службата за поливалентна патронажа (образец 3-17-60)	12	6		6	
Извештај на службата за болничко - стационарно лекување (образец 3-21-60)	4	2		2	
Извештај за организационата структура и кадарот во областа на здравството (образец 3-00-60)	204	204			
Вкупно	690	451		239	

Табела бр.3

Прибирање, контрола и внес на индивидуални извештајни обрасци	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Извештај за стационарно лекувано лице	1948	/	1103	351	494
Пријави за породување	124	/	42	45	37
Пријави за абортус	100	/	50	28	22
Вкупно	2172	/	1195	424	553

Табела бр.4

Прибирање, контрола и евидентирање на хронични незаразни заболувања	Вкупно	Прв квартал	Втор квартал	Трет квартал	Четврт квартал
Пријава на малигна неоплазма - обр.бр.3-35-86	778	145	281	153	199
Индивидуален извештај за шеќерна болест - обр.бр.МЗС - 02	2719	799	1152	470	298
Индивидуален извештај за исхемична болест на срцето - обр.бр.МЗС - 03	395	44	223	50	78
Индивидуален извештај за бубрежна инсуфициенција - обр. бр. МЗС - 04	172	56	83	21	12
Индивидуален извештај за психози обр. бр. МЗС - 05	369	95	134	96	44
Индивидуален извештај за алкохолизам и други зависности - обр.бр.МЗС - 06	58	7	18	22	11
Пријава на професионална болест и на лице заболено или оштетено од професионална болест обр.бр. МЗС 3-36-86	/	/	/	/	/
Индивидуален извештај за ревматска треска обр. бр. МЗС - 08	/	/	/	/	/
Индивидуален извештај за интоксикација обр.бр. МЗС - 09	10	2	2	4	2
Индивидуален извештај за сообраќајна траума - обр.бр. МЗС-10	145	34	7	61	43
Вкупно	4646	1182	1900	877	687